

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VII. 161.

Folketellingen i Norge

1 desember 1920.

Trettende hefte.

Oversikt over livsstillingsstatistikken og tellingens utførelse.

(Recensement du 1er décembre 1920: XIII. Aperçu de la statistique des professions et l'organisation du recensement.)

Utgitt av

Det Statistiske Centralbyrå.

Oslo.

I kommisjon hos H. Aschehoug & Co.

1925.

Fra Den almindelige Folketelling 1. desember 1910 foreligger følgende verker:

- Hefte 1. Folkemengde i de administrative inndelinger m. v. (Norges Offisielle Statistikk V 170.)
- 2. Finner og lapper. — Hjemvendte norsk-amerikanere. — Dissenter. — Blinde, døve og sinnssyke. V 182.
- 3. Beboede hus og husholdninger. V 188.
- 4. Folkemengde fordelt efter livsstilling. V 211.
- 5. Folkemengde efter kjønn, alder og ekteskabelig stilling samt fødested. — Fremmede staters undersätter. VI 8.
- 6. Folkemengde efter livsstilling med angivelse av alder og ekteskabelig stilling. VI. 20.

Hovedoversikt VI 77.

Fra Folketellingen 1. desember 1920 foreligger trykt:

- Hefte 1. Folkemengde og areal i Rikets forskjellige deler. — Hussamlinger på landet. VIII 39.
- 2. Trossamfund. VII 40.
- 3. Folkemengden efter kjønn, alder og ekteskabelig stilling. VII 76.
- 4. Folkemengden fordelt efter fødested. — Finner og kvener. — Andre lands statsborgere. — Norsk-Amerikanere. VII 81.
- 5. Blinde, døvstumme, åndssvake, sinnssyke og vanføre. VII 96.
- 6. Barnetallet i norske ekteskap. VII 97.
- 7. Boligstatistikk. — Byer. VII 98.
- 8. Boligstatistikk. — Bygder. VII 144.
- 9. Folkemengden fordelt efter livsstilling. — Riket. Bygder. Byer. VII 103.
- 10. Folkemengden fordelt efter livsstilling, alder og ekteskabelig stilling. VII 111.
- 11. Folkemengden fordelt efter livsstilling. — Fylker. Byer og herreder. Procenttall. VII 131.
- Hefte 12. Byggeskikker på den norske landsbygd. VII 154.

Innhold.

	Side
Førord.	
Tekst til livsstillingstabellene i hefte IX, X, XI og XIII	1*—213*
Kap. 1. Statistikken for 1920. Materialet og dets bearbeidelse	1*
» 2. Deltagelsen i erhvervslivet	6*
» 3. Social stilling	18*
» 4. Forsørgere og forsørgede	33*
» 5. Befolkningens fordeling på de forskjellige næringsveier	38*
a. Jordbruk, skogbruk og fiskeri	46*
b. Industrien	67*
c. Forretningsvirksomhet og transport	83*
d. Immateriell virksomhet	90*
e. Huslig arbeide	91*
f. Ikke erhvervende	92*
» 6. Funksjonærer og arbeidere i offentlig tjeneste	92*
» 7. Kvinnenes deltagelse i erhvervslivet	99*
» 8. Bierhverv	114*
» 9. Bygd og by. — De forskjellige strøk av landet	131*
» 10. Alder og ekteskapelig stilling i de forskjellige erhvervsgrupper	138*
» 11. Gamle menn fordelt etter tidligere erhverv og forsørgelsesmåte	184*
» 12. Barn med lønnet arbeide	188*
» 13. Privat forsørgede elever 15 år og derover	192*
Oplysninger om selve tellingen, arbeidsmåte og utgifter	214*
Rundskrivelser og skjemaer	218*
 Tabeller.	
Tabell 1. Menn i bygdene over 15 år fordelt etter hoved- og bierhverv	2
» 1. Tillegg. Forholdstall for bierhvervene	44
» 2. Ikke erhvervende menn over 60 år fordelt etter forhenværende er- hverv og forsørgelsesmåte.	45
» 3. Barn med eget erhverv	48
» 4. Privat forsørgede elever over 15 år etter utdannelsens art og for- sørgerens livsstilling	50

Table des matières.

	Page
Préface.	
Texte des tableaux des professions dans les tomes IX, X, XI et XIII	1*—213*
1. Recensement du 1 ^{er} décembre 1920. Matériaux et élaboration	1*
2. La population exerçant une profession	6*
3. Positions sociales	18*
4. Soutiens et personnes soutenues	33*
5. Répartition de la population par groupes de profession	38*
a. Agriculture, exploitation des forêts et pêche	46*
b. Industrie	67*
c. Commerce et transport	83*
d. Professions libérales	90*
e. Travaux domestiques	91*
f. Sans professions	92*
6. Employés et ouvriers communaux et de l'Etat	92*
7. La participation des femmes dans les professions diverses	99*
8. Professions accessoires	114*
9. Villes et districts ruraux. — Les différents districts du pays	131*
10. L'âge et l'état civil des différents groupes de profession	138*
11. Hommes au-dessus de 60 ans répartis d'après profession antérieure et le moyen d'entretien	184*
12. Enfants avec une profession	188*
13. Elèves de 15 ans et au-dessus entretenus par secours privé	192*
Recensement, méthode de travail et dépenses	214*
Circulaires et questionnaires	218*

Tableaux.

Tableau n ^o 1. Hommes adultes dans les districts ruraux par profession principale et accessoire	2
» » 1. Supplément. Chiffres relatifs	44
» » 2. Hommes au-dessus de 60 ans sans profession par ancienne profession et moyens d'existence	45
» » 3. Enfants avec une profession propre	48
» » 4. Elèves de 15 ans et plus, entretenus par secours privé, par genre de l'instruction et par profession du chef de famille	50

Forord.

Hermed fremlegges trettende og siste hefte av Folketellingen 1 desember 1920.

Tellingen er i første hånd planlagt av byråchef Jønsberg, som også har trukket op linjene for bearbeidelsen og ledet den.

I flere retninger har denne telling trukket nye ting inn. Her skal spesielt nevnes boligundersøkelsene og undersøkelsene over barnetallet i norske ekteskap. På andre områder har man dels ved en omlegning av eldre tabeller og dels ved en mere inngående tekstlig behandling av stoffet søkt å utnytte folketellingsmaterialet i enkelte retninger mere enn ved de foregående tellinger. Man nevner her oppgavene over fødested og oppgavene over livsstilling.

I motsetning til tidligere tellinger har man denne gang ledsaget hvert hefte undtagen hefte IX—XI med en oversikt over resultatene.

Oversiktene er skrevet av byråchef Jønsberg, cand. øcon. Palmstrøm og undertegnede. Arbeidet har vært fordelt så: Byråchef Jønsberg har skrevet oversikten til hefte I, II, VII og VIII, cand. øcon. Palmstrøm oversikten til hefte V og undertegnede oversikten til hefte VI og XII. Oversiktene til de øvrige hefter skyldes et samarbeide mellem byråchef Jønsberg og undertegnede (hefte III og XIII) og byråchef Jønsberg og cand. øcon. Palmstrøm (hefte IV). Hr. Palmstrøm har også ellers tatt del i arbeidet med oversiktene til andre hefter.

Av heftene utkom I og II i 1922, III, IV, V, VI, VII og IX i 1923, VIII, X, XI og XII i 1924 og XIII i mars 1925.

Det bemerkes at foreløbige resultater forelå trykt tidligere, dels i Statistisk Årbok, dels i Statistiske Meddelelser, hvor der allerede i 1923 er gitt en fremstilling av Folketellingens erhvervsstatistikk.

Det Statistiske Centralbyrå, Oslo, mars 1925.

Gunnar Jahn.

Préface.

Ce travail fait le treizième et dernier tome du recensement de la population effectué le 1er décembre 1920.

Le premier plan des opérations du recensement a été fait par M. Jønsberg, qui a aussi fait le plan de l'élaboration et qui l'administré. Dans ce recensement on a aussi inclu des nouvelles recherches, par exemple la statistique d'habitation et la fertilité des mariages.

Dans d'autres domaines on a, soit par une réfection des vieux tableaux soit par un traitement de texte plus détaillé, essayé dans des sens divers de tirer des feuilles de renseignements plus qu'aux recensements précédents. Par exemple par des données sur lieux de naissance et sur professions.

Contrairement aux recensements précédents chaque tome est maintenant suivi d'un aperçu (non compris tomes IX—XI).

Les aperçus ont été écrits par M. Jønsberg, M. Palmstrøm et le soussigné. Le travail a été distribué comme suit: M. Jønsberg a écrit les aperçus des tomes I, II, VII et VIII, M. Palmstrøm celui du tome V et le soussigné ceux des tomes VI et XII. Les aperçus donnés dans les autres tomes sont dus à un travail en commun entre M. Jønsberg et le soussigné (tome III et XIII) et entre M. Jønsberg et M. Palmstrøm (tome IV), qui a aussi prêté la main aux aperçus des autres tomes.

Les tomes ont été publiés comme suit: I et II en 1922, III, IV, V, VI, VII et IX en 1923, VIII, X, XI et XII en 1924 et XIII en mars 1925.

C'est à remarquer que les résultats provisoires étaient imprimés plus tôt, partie dans l'Annuaire Statistique, partie dans le bulletin mensuel du Bureau, où l'on si tôt qu'en 1923 trouvera un exposé de la statistique des professions.

Oslo, mars 1925.

Bureau Central de Statistique.

Gunnar Jahn.

Livsstillinger og næringsveier.

Professions.

1. Statistikk for 1920. Materialet og dets bearbeidelse.

1. Recensement du 1er décembre 1920. Matériaux et élaboration.

Livsstillingsstatistikken for 1920 skiller sig i flere retninger fra de tidligere års statistikk. Først merkes at spørsmålet på skjemaet i 1920 hadde en annen og mere utvidet form enn ved tidligere tellinger. Spørsmålene var:

1. Levevei (hovederhvervet, se regler for utfyllingen: spørsmål 6).
2. (Se regler for utfyllingen: spørsmål 7.)
  - a. Hvis De arbeider for andre (som funksjonær, arbeider o. s. v.): Hvem arbeider De for?
  - b. Hvis De driver egen virksomhet: Anvender De leiet arbeidshjelp (ja eller nei)?
3. Bierhverv (eller biinntekt). Har man ingen biinntekt av nogen betydning, settes «nei».

Se også side 236* fig., hvor skjemaet er avtrykt.

I 1910 var spørsmålene følgende: Erhverv og livsstilling. Også husmors eller barns særlige erhverv. Angi tydelig den spesielle næringsvei — eller fag — som vedkommende person utøver eller arbeider i, og således at vedkommendes stilling i erhvervet kan ses (f. eks. forpakter, skomakersvenn, cellulosearbeider). Dersom nogen har flere erhverv, anføres disse, hovederhvervet først. (Se for øvrig bemerkning 7.)¹

En sammenligning av spørsmålene for 1910 og 1920 viser at man i 1920 direkte har tatt sikte på å få to sett oppgaver, nemlig den livsstilling og den bedrift vedkommende har vært knyttet til. Videre har man prøvet å få et skarpere skille mellom hovederhverv og bierhverv og mellom socialstillingene. Ved tellingen av 1910 og tidligere har man også tatt sikte på disse forhold, men da spørsmålet ikke tilstrekkelig har pointert det, er svarene i mange tilfelle blitt ubestemte. Dette sammen med at man i 1920 har definert leveveien som den viktigste kilde til livsopphold har bidratt til å gi oppgavene fra 1920 en noget annen karakter enn i 1910.

¹ Skjemaet er avtrykt i Hovedoversigt til Folketællingen 1910, side 155—156.

Der har i norsk livsstillingsstatistikk gjort sig gjeldende en tendens til litt efter litt å pointere det erhvervsmessige ved leveveien sterkere og sterkere, slik at titelen eller navnet på stillingen i mange tilfelle er trådt i bakgrunnen. At dette forhold gjør sig ennu sterkere gjeldende når man spør som i 1920 er klart, og vi skal senere komme til å anføre eksempler på hvordan dette har virket på de tallmessige opgaver.

En omlegning av spørsmålene i folketellingen har både sine fordeler og mangler. Fordelen er iøvnefallende. Man får et nøiaktigere materiale å arbeide med, som vil bidra til å tilfredsstille de krav som må stilles til en moderne livsstillingsstatistikk. Mangelen er at kontinuiteten med tidligere opgaver blir vanskeligere å oprettholde, og dette siste hensyn gjør det alltid betenkelig å gå til endringer. Når man allikevel foretok betydelige forandringer i 1920, var det fordi livsstillingsstatistikken -- som den var -- ikke svarte til tidsbehovet. Dels var spørsmålene for summariske, dels var grupperingen lagt an efter tidligere tiders forhold. Et av de største savn ved den gamle statistikk var at den ikke kunde gi en tilnærmedesvis riktig opgave hverken over det samlede antall personer knyttet til hver enkelt næringsgren eller over alle dem som hadde samme personlige livsstilling.

Hensikten med statistikken av 1920 var da å kunne få opgaver som kunde brukes til å gi en gruppering både efter næringsgren og personlig livsstilling.¹

En slik dobbeltklassifisering vil, når den skal gjennomføres i detalj, alltid støte på store vanskeligheter, og det er spørsmål om den kan gjennomføres nøiaktig ved en folketelling. Grupperingen avhenger naturligvis først og fremst av hvor langt man går i detalj ved definisjonen av personlig livsstilling. Det har ofte interesse å vite antallet av de personer som har en bestemt arbeidsstilling, men for å få dette frem ved en folketelling må arbeidsstillingen også føles som en livsstilling og brukes som titel når skjemaet fylles ut, og det er slett ikke alltid tilfelle. Det avhenger meget av både hvor langt arbeidsdelingen er kommet og i hvilken utstrekning den har festet rot i den almindelige bevissthet, kort sagt av næringslivets utviklingstrin. Materialets art vil derfor sette bestemte grenser for hvor langt man kan gå i denne retning. Noget lignende gjelder spesifikasjonen efter næringsgrener, særlig for dem som er knyttet til industri og handel. Ikke minst de mange slags kombinasjoner av forskjellige virksomheter i samme foretagende utelukker en så sterk opdeling i næringsgrupper som det av mange grunner kunde være ønskelig å gjennomføre. Under forberedelsene av den norske folketelling blev man da snart klar over at det ikke lot sig gjøre å gå til sterkt detaljert klassifikasjon både efter næringsgrener og efter personlig livsstilling. Man bestemte sig derfor for en mellem-

¹ Om prinsippene for livsstillingsgruppering ved folketellingene se Ragnvald Jønsbergs utredning i Beretning fra det 13de nordiske statistiske Møte i Kristiania 1924, side 87 ff.

vei, idet man la hovedvekten på en spesifikasjon efter næringens eller bedriftens art. Innen hver bedriftsgruppe blev så stillingene samlet i hovedgrupper uten sterk spesifikasjon av arbeidsstillinger. For industriarbeiderne har man således nøiet sig med å skille mellom håndverkere og andre arbeidere innen hver hovedgruppe, og i undergruppene har man slått alle arbeidere sammen. Spesifikasjonen av livsstillinger blir på denne måte ikke så fullstendig som mulig. Dette gjelder først og fremst for en rekke gjennomgående stillinger, som forekommer i forskjellige bedriftsgrener, f. eks. teknikere, håndverkere, kontorfolk o. s. v. For å få det samlede antall personer i hver av disse stillinger har man utarbeidet en tilleggstabell for dem hvor de er gruppert utelukkende efter personlig livsstilling — se hefte 9, side 161 ff.

Livsstillingsgruppene i hefte 10, hvor man har kombinasjonen med alder og ekteskapelig stilling, svarer til oppgavene i denne tilleggstabell for de gjennomgående stillingers vedkommende, mens de prinsipielt stemmer med hovedtabellens grupper for alle de øvrige stillinger, som kan kalles fagstillingene. Fagstillingene (som f. eks. skogsarbeider, jernstøper, matros) kan nemlig overhodet ikke karakteriseres uten i forbindelse med sine respektive næringsgrupper (skogbruk, støperi, sjøfart). Håndverksarbeiderne har man behandlet på samme måte som de gjennomgående stillinger. De er i tilleggstabellen samlet efter fag uten hensyn til hvor de er ansatt, og disse oppgaver har man benyttet i aldersheftet.

I hovedtabellen har man sløifet tredelingen under hver industrigruppe i fabrikkindustri, håndverk og småindustri, fordi denne fordeling ikke på grunnlag av folketellingens oppgaver kan bli rasjonell. I de enkelte undergrupper er der som nevnt ikke skilt mellom håndverksarbeidere og andre arbeidere på fabrikker m. v., mens de tilsvarende industrigrupper i aldersheftet bare omfatter fabrikkarbeiderne. I 1910 blev fabrikkhåndverkerne behandlet som almindelige håndverksarbeidere hvis fabrikken de var ansatt ved hørte til en annen industrigruppe enn deres håndverk (f. eks. snekker på et mekanisk verksted). I motsatt fall tok man ikke noget hensyn til at de var håndverkere, men grupperte dem uten videre som almindelige fabrikkarbeidere; slik behandlet man altså f. eks. den store gruppe: smeder på mekaniske verksteder. I motsetning til 1910 får man altså i 1920 både oppgaver over det samlede antall smeder, snekkere o. s. v. og over det samlede arbeiderantall ved mekaniske verksteder, papirfabrikker o. s. v. (iberegnet fabrikkhåndverkere). Dette dobbeltgrupperingsprinsipp er dog bare gjennomført for de større håndverksfag, hvor noget vesentlig antall av arbeiderne var ansatt ved fabrikker etc., nemlig smeder, snekkere, tømmermenn, malere og rørleggere. En helt tilsvarende dobbeltgruppering er foretatt for elektrikerne. Alle andre håndverkere er alltid gruppert efter sitt fag, uansett hvor de var ansatt.

Inndelingen i næringsgrener er betydelig mere detaljert enn ved de tidligere tellinger. Hele industribefolkningen var f. eks. i 1920 fordelt på 102 industrigrupper. I 1910 var industrien inndelt i 12 hovedgrupper, og innen

hver av disse foretok man en spesifikasjon bare for de viktigste livsstillinger. Det samlede antall personer som var beskjeftiget ved hver enkelt industrigren kan altså først skaffes ved denne siste folketelling.

Varehandelen er for første gang inndelt i undergrupper, i alt 26. Hittil har man ikke hatt nogen opplysninger om hvor mange som er beskjeftiget ved de forskjellige slags handel.

Hovedgruppen «Transport» har man i 1920 inndelt i 7 undergrupper (tidligere 4), «Immateriell virksomhet» i 13 underavdelinger mot tidligere 6. Også de ikke erhvervende har det lyktes å få noget nøiaktigere oppgaver for; bl. a. har vi gruppert de voksne privatforsørgede etter årsaker: alderdom, arbeidsuførhet o. s. v. (Se hefte 9, side 160.)

Grupperingen innen hver næringsgren etter social stilling er også noget forandret, som man ser av følgende:

	1910.	1920.
Selvstendige	{ Selvstendig næringsdrivende. Selvstendig arbeidende.	Selvstendig næringsdrivende. Selvstendig arbeidende.
Funksjonærer	{ Embedsmenn. Bestillingsmenn. Private arbeidschefer. Private betjenter.	Høiere funksjonærer. Kontor- og butikkfunksjonærer. Ingeniører og teknikere. Fagfunksjonærer.
Arbeidere	{ Formenn og opsynsmenn. Tjenere. Arbeidere.	Formenn o. l. Arbeidere o. l.

Skillet mellom de to grupper: selvstendig næringsdrivende og selvstendig arbeidende var i 1910 nærmest skjønsmessig. I 1920 er det for første gang spurt direkte om man anvender leiet arbeidshjelp eller ikke, og herved har man fått materiale til å trekke et bestemt skille mellom de to grupper av selvstendige.

I gruppen „Jordbruk og gartneri“ har man i 1920 ikke funnet det praktisk å opprettholde noget skille mellom selvstendig næringsdrivende og selvstendig arbeidende. Innholdet av de to sociale grupper selvstendig næringsdrivende og selvstendig arbeidende i 1920 blir herved forskjellig fra hvad det var i 1910.

Innen arbeidergruppen har man slått sammen de to grupper: „Tjenere og arbeidere“. Foruten hustjenerne forekommer det ikke lenger mange tjenere undtagen på hoteller, kafeer o. l. og på gårdsbruk. Innen disse næringsgrupper har man også i 1920 skilt mellom tjenere og andre arbeidere, men man fant det ikke hensiktsmessig å opprettholde det prinsipielle skille innen det øvrige næringsliv. „Formenn o. l.“ svarer ikke helt til den tidligere gruppe „Formenn og opsynsmenn“. Bl. a. har man ikke funnet det mulig å opprettholde skillet mellom formenn og arbeidere i gruppene jordbruk og immateriell virksomhet.

For funksjonærgruppen er inndelingen, tilsynelatende ialfall, blitt mest radikalt forandret fra 1910—1920. De tidligere 4 grupper omfattet, som man vil se, prinsipielt høiere og lavere offentlige funksjonærer og høiere og lavere private

funksjonærer. Men det viste sig i altfor mange tilfelle urimelig å oprettholde i statistikken det kunstige skille mellom statens embedsmenn på den ene side, alle øvrige offentlige funksjonærer (bestillingsmennene) på den annen. Derfor gikk man i stedet over til det samme inndelingsprinsipp: å skille ut de „høiere funksjonærer“ i en særskilt gruppe for de offentlige som for de private funksjonærer. Derimot fant man det praktisk å skille mellom „fagfunksjonærer“ på den ene side, „alm. kontorfunksjonærer m. v.“ og „ingeniører“ på den annen, ikke minst fordi man, som nevnt, betrakter disse siste i motsetning til fagfunksjonærene som „gjennemgående stillinger“ og grupperer dem særskilt i et tabelltillegg uten hensyn til hvor de er ansatt. Ved gjennemgåelse av bestillingsmennsgruppene viste det sig at mange av dem faktisk hadde et arbeide som svarte til opsynsmenns eller arbeideres i andre virksomhetsgrener. I slike tilfelle har man flyttet vedkommende over til formanns- eller arbeidergruppen, idet man har forsøkt å skille systematisk mellom funksjonærer og arbeidere etter arbeidets art. Som „arbeidere“ betegnes de stillinger hvor den kroppslige arbeidsydelse er av vesentlig betydning, og til samme sociale gruppe regnes også opsynsmenn og formenn, som i stor utstrekning rekrutteres fra arbeidernes rekker. Som funksjonærer betegnes de stillinger hvortil der i almindelighet kreves nogen utdannelse, og hvor den kroppslige arbeidsprestasjon spiller en mer underordnet rolle, f. eks. kontorfolk, ingeniører, agronomer, lærere. Det sier sig selv at det ofte blir tvilsomt om en stilling skal regnes til den ene eller annen klasse, og at skillet funksjonærer — arbeidere ikke blir noget skille mellom en høiere og lavere social klasse. Verksmesteren ved en stor fabrikk, som kommer i arbeidergruppen, har f. eks. en ganske annen betydelig stilling enn f. eks. en butikk-ekspeditør eller en maskinskriverske, ofte har han også teknisk utdannelse. Men selv om altså gruppene til dels går i hverandre, vilde det neppe være nogen vinning for statistikken å opgi helt skillet mellom arbeidere og funksjonærer.

I tabell 1 i 9de hefte: „Samlet hjemmehørende folkemengde fordelt efter hovedpersonens livsstilling“ har man i 1920 skilt mellom privat forsørgede elever (over 15 år) og andre voksne privat forsørgede. Dette henger sammen med at man denne gang har lagt meget arbeide på å få opplysninger om alle som utdannet sig og få disse opplysninger kombinert med forsørgerens levevei. (Se tabell 4 i dette hefte.) Man har også lagt vekt på å få de gamle menn fordelt samtidig efter forhenværende erhverv og efter forsørgelsesmåte (formue, pensjon, fattighjelp o. s. v.) — se tabell 2. Av nytt for øvrig merkes særlig statistikken over bierhverv i slutten av dette hefte (tabell 1). Bierhvervene er bare behandlet én gang tidligere — ved folketellingen 1875 —, og den gang hadde man ikke noget særskilt spørsmål om bierhverv. Det viser sig imidlertid at opplysningene om bierhverv har påvirket også oppgavene over hovederhverv ikke så lite. Dette kommer man nærmere inn på under behandlingen av de enkelte næringsgrener.

I hefte 10 (livsstilling og alder) har man funnet det riktig å dele de viktige aldersgrupper 20—30 og 60—70 hver i to femårsgrupper, men på den

annen side fant man det overflødig å ha mere enn 1 aldersgruppe for dem som var over 70 år.

Ved tellingen i 1890 blev det utarbeidet og offentliggjort ganske detaljerte erhvervstabeller for landdistriktene fylkesvis og for hver av de viktigere byer — i alt 22. Ved de to følgende tellinger blev imidlertid dette prinsipp av omkostningshensyn forlatt. Man utarbeidet bare summariske oppgaver for fylkene, men til gjengjeld mere detaljerte tabeller for 6 større landsdeler. Ved denne siste folketelling har man funnet det riktig å gå tilbake til den gamle ordning med detaljerte oppgaver for bygdene fylkesvis. Bare for de mindre byer har man beholdt landsdelsinndelingen. Oppgavene med geografiske spesifikasjoner er denne gang utkommet i et særskilt hefte — nr. 11. I samme hefte er også tatt inn en del forholdstall som letter oversikten og sammenligningen mellom de forskjellige strøk. (Se tabell 1 med tillegg og tabell 4.) Av omkostningshensyn har man måttet sløife fordelingen av den samlede folkemengde efter erhverv særskilt for de enkelte byer og herreder.

2. Deltagelsen i erhvervslivet.

La population exerçant une profession.

Før vi går nærmere inn på resultatene av livsstillingsstatistikken, vil vi fremheve et par forhold som der må tas hensyn til under analysen av tallene.

Først og fremst at livsstillingsstatistikken er en befolkningsstatistikk, og at man aldrig må tape av syne den betydning som folkemengdens vekst og forskyvningene i dens sammensetning har på erhvervsgrupperingen. Naturligvis er her et gjensidig påvirkningsforhold. Erhvervslivets utvikling bestemmer på den ene side hvor folk skal få arbeide og hvad slags arbeide de skal få, mens tilgangen på forskjellig slags arbeidskraft på den annen side danner betingelsene for arbeidslivets utvikling i forskjellige retninger. De to forhold som man må legge mest vekt på er hvor stor tilveksten i folketallet har vært, og hvordan befolkningens alderssammensetning skifter fra tidsrum til tidsrum. Begge deler er et resultat av krefter som gjør sig gjeldende i nutiden og av krefter som har gjort sig gjeldende i tidligere tider.

Fra 1910 til 1920 har befolkningstilveksten som omtalt i Folketellingens første hefte vært relativt stor, vesentlig på grunn av at utvandringen har vært så liten. Denne stans i utvandringen har igjen sammen med de relativt tallrike fødselskull omkring århundredskiftet gjort at aldersklassen 15—29 år var usedvanlig tallrikt representert i 1920. Vi har bare én gang tidligere, nemlig i 40-årene, konstatert en så sterk tilvekst av disse aldersklasser som mellom 1910 og 1920. Forholdet er omtalt nærmere i Folketellingens 3dje hefte pag. 13*, men vi trekker det frem her på nytt fordi det er nødvendig å ha for øie ved behandling av erhvervsforskyvningene fra 1910 til 1920.

Det annet forhold man må ha for øie er at erhvervsfordelingen ved en telling i ikke liten grad vil være preget av det punkt på konjunkturbølgen som tellingen treffer. Mange erhverv — spesielt grener av industrien — har et meget elastisk behov for arbeidskraft, kan trekke mange til sig under høikon-

junktoren og støte mange fra sig i de nedadgående tider. Dette har satt sitt preg på de tidligere folketellinger i Norge. Tellingene 1875 og 1900 er tydelig preget av høikonjunktorene, tellingen av 1910 ennå av depresjonsperioden etter 1900. Tellingene 1920 vil naturligvis i høi grad være preget av den økonomiske utvikling som krigen førte med sig her hjemme. Den faller nær en toppkonjunktur. Det billede den gir vil derfor for mange forhold ikke kunne gjelde for lengere tidsrum. På den annen side vil den sammenholdt med 1910 kunne kaste lys over den virkning krigsperioden har hatt her hjemme på erhvervsfordelingen, og derigjennem bidra til forståelsen av hvorfor den depresjonsperiode vi nu gjennomlever på mange områder har antatt den karakter den har.

I hovedoversikten for 1910 prøvet man å skille mellom den del av befolkningen som deltok i ervervslivet og de andre. Ved tidligere tellinger trakk man skille mellom arbeidende og ikke arbeidende.

Vi vil holde oss til det første skille, både fordi det lettere lar sig trekke, og fordi dette i høiere grad enn skillet mellom arbeidende og ikke arbeidende er preget av utviklingen. Som utgangspunkt for denne klassifikasjon av befolkningen har man i tabellen nedenfor gjengitt antallet av ervervende.

Erhvervende menn og kvinner (iberegnet hjv. barn v. jordbruk).
Hommes et femmes gagnant leur vie (y compris enfants d'agriculteurs travaillant à la maison).

	Bygder. <i>Comm. rur.</i>	Byer. <i>Villes.</i>	Riket. <i>Royaume.</i>	Procent av samtlige innbyggere. <i>Pour-cent des habitants.</i>		
				Bygder. <i>Comm. rur.</i>	Byer. <i>Villes.</i>	Riket. <i>Royaume.</i>
1890	588 606	186 438	775 044	38,60	40,21	38,97
1900	609 132	269 939	879 071	38,25	42,93	39,57
1910	611 021	295 151	¹ 906 172	36,66	42,71	38,43
1920	707 858	362 102	1 069 960	37,97	46,10	40,38

Til de ervervende er her regnet alle hovedpersoner i gruppene 1—7 og 10 i tabell 1, hefte 10 + hustjenere. Utenfor faller altså: husmødre, barn under 15 år, andre privat forsørgede, de personer som har husarbeide i sine hjem, personer med formuesinntekt, offentlig og veldedig forsørgede.

Efter sammenstillingen i tabellen var der 40,38 pct. av hele befolkningen som var ervervende. Procenten ligger — som man vil se — adskillig høiere i byene enn i bygdene. Man legger videre merke til at det relative antall ervervende var noget høiere i 1900 enn i 1890 og 1910 og adskillig høiere i 1920 enn ved nogen av de tidligere tellinger.

¹ Med tillegg av ca. 17 000 sjømenn (diff. mell. tilst. og hjemmeh.) blir tallene for riket:
 1910 erhv. iberegnet hjv. barn: 923 172 38,60 }
 1910 » ÷ » » 856 411 35,81 } efter den hjemmehørende folkemengde.

En internasjonal sammenligning som blev foretatt omkring 1900 viste at procenten av erhvervende var forholdsvis lav i Norge. Men dette — likesom forskjellen mellom bygd og by og bevegelsen fra 10-år til 10-år — konstaterer bare et faktisk forhold, det gir intet uttrykk for erhvervsintensiteten. Selv uten å analysere tallene nærmere vil enhver være klar over at erhvervsprocenten først og fremst er avhengig av befolkningens sammensetning etter kjønn og alder. Hvis antallet av barn og gamle er meget større det ene år enn det annet, så må erhvervsprocenten svinge, uten at dette sier noget om folkets erhvervsintensitet.

I sammenstillingene på side 9*—10* har man derfor oppløst gruppen ikke erhvervende i sine underavdelinger. Ved å gjennomgå denne mere detaljerte gruppering vil man straks feste sig ved at barneklassen — som overhodet ikke kan delta i erhvervs livet — i 1920 utgjorde en meget mindre del av befolkningen enn i 1910, og at den ligger adskillig lavere i byene enn i bygdene. I alt var der i Norge i 1920 321 pr. 1 000 mennesker som var under 15 år, i 1910: 348, i 1900: 351, i 1890: 355. I byene var der i 1920: 275 av 1 000 under 15 år, i bygdene 339.

Dette er hovedårsaken til forskyvningen i den summariske erhvervsprocent. For menn og kvinner særskilt stiller erhvervsprocenten sig således :

Erhvervende i beregnet hjv. barn ved jordbruk.

Personnes gagnant leur vie, y compris les enfants d'agriculteurs travaillant à la maison.

	Menn. Hommes.			Procenter. Pour-cent.		
	Bygder <i>Comm. rur.</i>	Byer. <i>Villes.</i>	Riket. <i>Royaume.</i>	Bygder. <i>Comm. rur.</i>	Byer. <i>Villes.</i>	Riket. <i>Royaume.</i>
1890	413 707	116 849	530 556	55,82	55,61	55,77
1900	430 868	168 189	599 057	55,35	58,35	56,16
1910	448 240	181 853	630 093	55,35	58,06	56,10
1920	545 259	227 009	772 268	58,67	62,87	59,84
	Kvinner. Femmes.					
1890	174 899	69 589	244 488	22,31	27,45	23,57
1900	178 264	101 750	280 014	21,89	29,88	24,25
1910	162 781	113 298	276 079	19,00	29,99	22,36
1920	162 599	135 093	297 692	17,39	31,84	21,90
	Erhvervende ÷ hjv. barn ved jordbruk.					
	Menn. Hommes.					
1890	369 719	116 785	486 504	49,88	55,58	51,14
1900	389 312	168 088	557 400	50,01	58,31	52,25
1910	397 127	181 742	578 869	49,04	58,02	51,54
1920	480 058	226 897	706 955	51,65	62,84	54,78
	Kvinner. Femmes.					
1890	147 766	69 564	217 330	18,85	27,44	20,95
1900	152 707	101 715	254 422	18,75	29,87	22,03
1910	147 262	113 280	260 542	17,19	29,98	21,10
1920	144 211	135 083	279 294	15,42	31,84	20,55

	Bygder. <i>Comm. rur.</i>								Byer. <i>Villes.</i>							
	1890.		1900.		1910.		1920.		1890.		1900.		1910.		1920.	
	M. <i>Hom- mes.</i>	K. <i>Fem- mes.</i>	H. M.	F. K.	H. M.	F. K.	M. H.	K. F.	M. H.	K. F.	M. H.	K. F.	M. H.	K. F.	M. H.	K. F.
1) Erhvervende . . . . . <i>Personnes gagnant leur vie.</i>	369719	147766	389312	152707	397127	¹ 153 103	480058	144211	116785	69 564	168088	101715	181742	¹ 116 134	226897	135083
2) Husmødre . . . . . <i>Femmes de ménage.</i>	-	235624	-	238534	-	254144	-	298243	-	69 625	-	91 537	-	101222	-	118962
3) Hjemmевærende barn <i>Enfants travaillant à la maison</i>																
a) ved jordbruk o. s. v. . . . . <i>agriculture, etc.</i>	43 988	27 133	41 556	25 557	51 113	15 519	65 201	18 388	64	25	101	35	111	18	112	10
b) ved huslig arbeide . . . . . <i>occupation domestique.</i>	4 324	55 487	904	54 924	3 597	82 814	² -	99 661	1 070	13 867	811	20 322	2 330	22 896	² -	30 838
4) Privatforsørgede. <i>Personnes entretenues par la famille.</i>																
a) Studerende o. s. v. . . . . <i>Etudiants, etc.</i>	4 952	2 416	3 345	1 828	4 377	2 505	9 186	6 711	4 419	2 862	4 214	1 783	5 061	2 886	9 529	6 422
b) Andre over 15 år . . . . . <i>Autres au-dessus de 15 ans.</i>	4 046	8 946	9 774	14 163	3 707	6 752	9 454	12 689	1 557	7 434	5 528	8 863	2 870	5 477	5 279	6 037
c1) Under 15 år . . . . . <i>Au-dessous de 15 ans.</i>	281894	269807	298002	284109	312046	297648	324520	309062	81 211	79 502	102445	101381	111647	110885	109164	107151
c2) Herav med eget erhverv <i>Dont personnes gagnant leur vie.</i>	7 991	7 134	12 017	8 917	10 816	10 461	4 300	2 709	1 303	781	1 793	880	2 290	1 223	1 656	531
5) Personer som lever av formues- inntekt o. s. v. . . . . <i>Rentiers, etc.</i>	24 313	25 445	27 286	29 379	28 989	31 018	27 862	28 446	2 084	5 485	3 926	7 281	5 392	9 076	3 481	6 165
6) Offentlig understøttede . . . . . <i>Personnes entretenues par l'assistance publique.</i>	7 848	11 154	7 939	12 577	7 909	12 226	13 009	17 385	2 847	4 983	2 526	6 165	2 677	7 123	6 577	13 583
7) Uopgitt . . . . . <i>Profession non déclarée.</i>	77	104	343	426	1 081	1 103	99	186	92	155	593	1 498	1 384	2 081	41	73
Tilsammen. <i>Total.</i>	741161	783882	778461	814204	809946	856832	929389	934982	210129	253502	288232	340580	313214	377798	361080	424324

* 6

¹ Gifte husmødre med bierhverv blev i 1910 og tidligere regnet som erhvervende. Disse er ikke tatt med blandt de erhvervende i 1920.

² I 1920 er hjemmевærende gutter ved huslig arbeide overført til privatforsørgede i gruppen 4 b.

	Bygder.								Byer.							
	1890.		1900.		1910.		1920.		1890.		1900.		1910.		1920.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
(Forts.)																
1) Erhvervende	49.88	18.85	50.00	18.75	49.04	17.86	51.65	15.42	55.58	27.44	58.31	29.87	58.02	30.74	62.84	31.84
2) Husmødre	-	30.06	-	29.30	-	29.66	-	31.90	-	27.47	-	26.87	-	26.79	-	28.04
3) Hjemneværende barn																
a) ved jordbruk o. s. v.	5.94	3.46	5.34	3.14	6.31	1.81	7.02	1.97	0.03	0.01	0.04	0.01	0.04	0.01	0.03	-
b) ved huslig arbeide .	0.58	7.08	0.12	6.75	0.44	9.67	-	10.65	0.51	5.47	0.28	5.97	0.74	6.06	-	7.27
4) Privatforsørgede.																
a) Studerende o. s. v. .	0.67	0.31	0.43	0.22	0.54	0.29	0.99	0.72	2.10	1.13	1.46	0.52	1.62	0.76	2.64	1.51
b) Andre over 15 år .	0.55	1.14	1.26	1.74	0.46	0.79	1.02	1.36	0.74	2.93	1.92	2.60	0.92	1.45	1.46	1.42
c) Under 15 år	38.03	34.42	38.28	34.90	38.52	34.74	34.91	33.05	38.66	31.36	35.54	29.77	35.65	29.35	30.24	25.25
5) Personer som lever av formuesinntekt o. s. v..	3.28	3.25	3.51	3.61	3.58	3.62	3.00	3.04	0.99	2.16	1.36	2.14	1.72	2.40	0.96	1.45
6) Offentlig understøttede	1.06	1.42	1.02	1.54	0.98	1.43	1.40	1.86	1.35	1.97	0.88	1.81	0.85	1.89	1.82	3.20
7) Uopgitt	0.01	0.01	0.04	0.05	0.13	0.13	0.01	0.02	0.04	0.06	0.21	0.44	0.44	0.55	0.01	0.02
Tilsammen	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Som man vil se lå mennenes procent i 1920 meget høit både i bygdene og byene. Kvinnenes derimot lå lavere i 1920 enn ved tidligere tellinger; men dette skyldes utelukkende nedgangen i erhvervsprocenten i bygdene; i byene er den stadig steget ¹

Gruppen erhvervende menn er nogenlunde ensartet fra år til år. Den er ikke sterkt påvirket av grupperingsendringer. Gruppen erhvervende kvinner påvirkes derimot sterkt både av giftermålshyppighet og av forskyvninger i grupperingen. Det er nemlig overordentlig vanskelig — for ikke å si umulig — å trekke en skarp grense mellom dem som deltar i husarbeide for sig og sine og dem som deltar i jordbruksnæringen, likesom det er vanskelig å få en ensartet grense mellom hustjenere og tjenere ved jordbruk. Der foregår en stadig flytning frem og tilbake fra hustjeneste til hjemmeværende datter, og det beror meget på hvordan forholdene stiller sig i det øieblikk tellingen blir optatt, om vedkommende opgir sig som hjemmeværende datter eller hustjener — alt forhold som vi skal komme nærmere inn på senere.

For nu å få riktig inntrykk av erhvervsintensiteten har vi foretatt noen beregninger som viser hvor mange procent de erhvervende utgjør av den samlede befolkning innen hver aldersklasse og hvert kjønn. (Se tabellen side 12*.) Disse beregninger gir som de tidligere tall uttrykk for en stor forskjell mellom menns og kvinners erhvervsintensitet, men viser ellers ikke sterke forskyvninger fra 1910—1920. Mennenes erhvervsintensitet stiger inntil aldersklassen 30—40, synker så langsomt til aldersklassen 50—60, senere sterkere og sterkere. Erhvervsintensiteten blandt kvinnene er høiest i aldersklassen 15—20, litt lavere i klassen 20—30, og synker så meget sterkt til aldersklassen 30—40, og holder sig så nogenlunde på denne høide inntil aldersklassen 60—70, hvorefter den går sterkt ned. Denne eiendommelige bevegelse i tallene for kvinnene skyldes naturligvis først og fremst at de ved giftermål som oftest trer ut av erhvervsbefolkningens rekke, og at en del av dem som enker igjen kommer tilbake.

Forskyvningene fra 1910—1920 var som sagt ikke store. Det trekk som er eiendommelig for mennenes tall — oppgavene fra bygder og byer stemmer her overens — er at erhvervsintensiteten er sunket i de yngste aldersklasser 15—20 og 20—30 år og for dem som var over 70. I de andre aldersklasser er erhvervsintensiteten steget litt i byene og sunket ubetydelig på landet. For å kunne finne forklaringen til disse forhold må man se på bevegelsen i tallene for den ikke erhvervende befolkning i disse to år (se tabell side 14*—17*.) De grupper som veier her er elever, andre privatforsørgede, offentlig og veddedig forsørgede, formue og uopgitt. For de to yngste aldersgrupper er det elever og andre privatforsørgede som spiller den avgjørende rolle. Tallene gir uttrykk for en meget sterk stigning i elevantallet både i bygder og byer, samtidig som de andre privatforsørgede blandt de yngste aldersklasser er gått ned; men, som vi før har sagt, er det alltid vanskelig å trekke ett og samme skille mellom de to klasser av privatforsørgede og mellom disse og dem som utfører erhvervsarbeide i sine foreldres bedrift fra telling til telling. Anlegget av tellingen i 1920 kan ha

¹ Se også avsnittet om kvinnenes deltagelse i erhvervslivet.

Alder. Age.	Menn. Hommes.				Kvinner. Femmes.			
	Erhvervende + hjemmев. sønner ved jordbruk. <i>Fils gagnant leur vie et fils travaillant à la maison.</i>				Erhvervende. ¹ <i>Gagnant leur vie.¹</i>			
	1910.	1920.	1910.	1920.	1910.	1920.	1910.	1920.
			Pct.	Pct.			Pct.	Pct.
Riket. <i>Royaume.</i>								
15—20	98 081	114 012	86.20	84.42	53 922	57 068	45.99	43.08
20—30	142 818	208 035	95.84	95.37	80 717	95 464	43.61	41.96
30—40	122 944	148 795	98.23	98.20	39 284	40 472	26.08	23.89
40—50	99 238	122 968	97.84	97.97	31 022	32 278	25.07	23.14
50—60	84 410	91 464	95.39	95.73	27 604	27 352	26.14	24.27
60—70	54 210	62 060	83.97	83.48	18 124	18 842	23.84	21.13
Over 70. <i>Au-dessus de</i> Uopgitt. <i>Non déclaré.</i>	25 108	24 631	47.16	43.77	9 294	7 670	14.04	10.67
	3 284	303	86.31	77.10	575	148	37.78	33.33
I alt	630 093	772 268	90.08	90.13	260 542	279 294	31.54	29.61
Bygder. <i>Comm. rur.</i>								
15—20	73 218	84 882	90.15	88.25	31 739	30 507	40.04	34.68
20—30	96 754	141 797	96.71	96.17	42 172	44 441	35.81	31.09
30—40	82 408	101 465	98.20	97.98	20 610	19 549	21.00	17.61
40—50	69 603	85 164	97.72	97.71	17 147	16 730	20.44	18.20
50—60	62 277	65 613	95.38	95.37	16 521	15 584	22.35	20.38
60—70	41 221	46 324	83.26	82.53	11 710	11 580	21.45	18.61
Over 70.	20 538	19 753	46.59	43.66	7 038	5 693	13.89	10.74
Uopgitt.	2 221	261	98.61	75.00	325	127	35.56	37.57
I alt. <i>Total</i>	448 240	545 259	90.03	90.15	147 262	144 211	26.34	23.04
Byer. <i>Villes.</i>								
15—20	24 863	29 130	76.35	74.93	22 183	26 561	58.39	59.68
20—30	46 064	66 238	94.07	93.71	38 545	51 023	57.26	60.31
30—40	40 536	47 330	98.31	98.65	18 674	20 923	35.57	35.84
40—50	29 635	37 804	98.11	98.54	13 875	15 548	34.81	32.69
50—60	22 133	25 851	95.44	96.69	11 083	11 768	34.98	32.48
60—70	12 989	15 736	86.30	86.40	6 414	7 262	29.94	26.96
Over 70	4 570	4 878	49.95	44.27	2 256	1 977	14.53	10.48
Uopgitt.	1 063	42	88.14	93.33	250	21	41.12	34.43
I alt	181 853	227 009	90.21	90.11	113 280	135 083	42.44	42.59

¹ Hjemmевærende dotre i jordbruk er ikke tatt med. *Filles d'agriculteurs travaillant à la maison non comprises.*

ført til mere nøiaktige opgaver, og hadde man ikke hatt annet å støtte sig til, vilde de slutninger man hadde kunnet trekke vært nokså usikre. Imidlertid gir opgavene fra annen statistikk — som nevnt i et senere avsnitt — uttrykk for en sterk stigning i elevenes antall. Dette sammen med folketellingens opgaver synes å berettigte til følgende tolkning av tallene: I de yngste aldersklasser er erhvervsintensiteten sunket fra 1910—1920, mens utdannelsesintensiteten er tiltatt. I aldersklassene fra 30 år til 70 gir tallene uttrykk for en svak nedgang i erhvervsintensiteten i bygdene og en svak stigning i byene. De ikke erhvervende i disse aldersklasser består vesentlig av offentlig og veldedig forsørgede og personer som lever av formuesinntekt o. l. Hvis disse grupper var helt ensartet ved de to tellinger, skulde tallene gi uttrykk for en svak stigning i det relative antall av offentlig forsørgede i bygdene og nedgang i byene, mens det relative antall som lever av formue o. l. er gått ganske ubetydelig ned begge steder. Man kunde tenke sig at forklaringen til denne forskjelligartede bevegelse i bygder og byer hang sammen med at arbeidsforholdene i slutten av 1920 var noget ugunstigere på landsbygden enn i byene — et forhold som dog ikke kan belyses med eksakte data. Erhvervstallene for dem som er 70 år og mere vil alltid være usikre. Nedgangen i 1920 skyldes for en vesentlig del de kommunale alderdomspensjoner, som er innført siden 1910.

Som før sagt er det meget vanskelig å få rene grupper av erhvervende **k v i n n e r**. Grensen mellom dem som deltar i foreldrenes bedrift, dem som bare deltar i husarbeide for familien og dem som går hjemme uten å ha noget bestemt å bestille er og vil alltid være flytende. På grunn av disse forhold har man ved beregning av erhvervsintensiteten valgt å holde utenfor alle som arbeider i familien, enten det er i foreldrenes bedrift eller det er husarbeide. Når tallene behandles på denne måte, skulde der ikke bli rum for store grupperingsendringer. Kvinnenes erhvervsintensitet er i bygdene gått ned for alle aldersklasser fra 1910—20, i byene derimot bare for aldersklassene fra 40 år og over; de yngre hadde en høiere erhvervsintensitet i 1910 enn i 1920. For å kunne finne forklaringen til de ulike bevegelser i bygder og byer må man se på tallene for dem som er holdt utenfor erhvervsbefolkningen, først og fremst de gifte husmødre og hjemmевærende døtre. (Se tabell side 16*—17*.)

Som man vil se av tabellen var det 40—50 pct. av kvinnene som var gifte husmødre. Procenten stiger sterkt fra aldersgruppen 20—30 til 30—40, de aldersgrupper som viste størst fall i erhvervsintensiteten. I det store og hele tatt er det billede procenttallene av gifte kvinner gir det inverse av det billede tallene for erhvervende kvinner gir, om der enn først og fremst for de aller yngste og eldste aldersklasser er mange flere forhold enn giftermålene som har innflydelse på antallet av erhvervende kvinner.

Ser vi nu nærmere på tallene for bygder og byer i 1910 og 1920, finner vi at det relative antall gifte kvinner i bygdene er steget for alle aldersklasser undtagen for de yngste og eldste; i byene er derimot det relative antall gifte

Alder. Age.	Menn.							
	Privatforsørgede elever. <i>Elèves entretenus par la famille</i>				Andre privatforsørgede. <i>Autres entretenus par la famille.</i>			
	1910.	Pct.	1920.	Pct.	1910.	Pct.	1920.	Pct.
Riket.								
<i>Royaume.</i>								
15—20	6 132	5.39	13 212	9.78	8 189	7.20	7 183	5.32
20—30	3 208	2.15	6 816	3.13	1 296	0.87	1 996	0.92
30—40	63	0.05	179	0.12	512	0.41	776	0.51
40—50	7	0.01	10	-	293	0.29	408	0.33
50—60	3	-	-	-	253	0.29	406	0.43
60—70	1	-	-	-	335	0.52	829	1.11
Over 70. <i>Au-dessus de</i>	4	0.01	-	-	1 606	3.02	3 129	5.56
Uopgitt. <i>Non déclaré</i>	20	0.53	3	0.76	20	0.53	6	1.53
I alt	9 438	1.35	20 220	2.36	12 504	1.79	14 733	1.72
Bygder.								
<i>Comm. rur.</i>								
15—20	2 967	3.65	6 617	6.88	4 204	5.18	4 137	4.30
20—30	1 379	1.38	3 166	2.15	947	0.95	1 446	0.98
30—40	19	0.02	56	0.05	397	0.47	587	0.56
40—50	2	-	4	-	244	0.34	296	0.34
50—60	-	-	-	-	174	0.27	256	0.37
60—70	1	-	-	-	203	0.41	472	0.84
Over 70	3	0.01	-	-	1 119	2.54	2 254	4.98
Uopgitt.	6	0.22	3	0.86	16	0.62	6	1.72
I alt. <i>Total</i>	4 377	0.88	9 846	1.63	7 304	1.47	9 454	1.56
Byer.								
<i>Villes.</i>								
15—20	3 165	9.72	6 595	16.98	3 985	12.24	3 046	7.84
20—30	1 829	3.74	3 650	5.16	349	0.71	550	0.78
30—40	44	0.11	123	0.26	115	0.28	189	0.39
40—50	5	0.02	6	0.02	49	0.16	112	0.29
50—60	3	0.01	-	-	79	0.34	150	0.56
60—70	-	-	-	-	132	0.88	357	1.96
Over 70	1	-	-	-	487	5.32	875	7.94
Uopgitt.	14	1.16	-	-	4	0.33	-	-
I alt	5 061	2.51	10 374	4.12	5 200	2.58	5 279	2.10

Hommes.

Offentl. og veldedig forsørgede. <i>Personnes entretenues par l'assistance publique.</i>				Formue etc. <i>Rentiers, etc.</i>				Uopgitt <i>Non déclaré.</i>			
1910.	Pct.	1920.	Pct.	1910.	Pct.	1920.	Pct.	1910.	Pct.	1920.	Pct.
655	0.57	587	0.44	78	0.07	24	0.02	645	0.57	40	0.03
843	0.57	1 087	0.50	195	0.13	161	0.07	648	0.43	38	0.02
1 027	0.82	1 316	0.87	360	0.29	451	0.30	247	0.20	15	0.01
1 083	1.06	1 405	1.12	646	0.64	721	0.58	165	0.16	10	0.02
1 599	1.81	1 650	1.72	2 072	2.34	2 013	2.11	152	0.17	7	0.01
2 726	4.22	3 745	5.04	7 149	11.07	7 695	10.35	141	0.22	14	0.02
7 050	13.24	9 734	17.30	19 294	36.24	18 758	33.34	176	0.33	12	0.02
142	3.73	62	15.77	48	1.26	15	3.82	291	7.65	4	1.02
15 125	2.16	19 586	2.29	29 842	4.27	29 838	3.48	2 465	0.35	140	0.01
571	0.70	494	0.51	55	0.07	19	0.02	201	0.25	35	0.04
520	0.51	886	0.60	164	0.16	132	0.09	277	0.28	21	0.01
684	0.82	1 047	1.01	292	0.35	387	0.35	119	0.14	10	0.01
807	1.14	1 104	1.27	493	0.69	587	0.67	79	0.11	5	0.01
1 064	1.63	1 219	1.77	1 713	2.62	1 709	2.48	71	0.11	6	0.01
1 600	3.23	2 383	4.25	6 423	12.97	6 939	12.36	62	0.13	12	0.02
4 544	10.30	5 815	12.85	17 801	40.38	17 415	38.49	83	0.19	7	0.02
134	5.16	61	17.53	33	1.27	14	4.02	189	7.27	3	0.86
9 924	1.99	13 009	2.15	26 974	5.42	27 202	4.50	1 081	0.22	99	0.02
84	0.25	93	0.23	23	0.07	5	0.01	444	1.36	5	0.01
323	0.66	201	0.28	31	0.06	29	0.04	371	0.76	17	0.02
343	0.83	269	0.57	68	0.16	64	0.13	128	0.31	5	0.01
276	0.91	301	0.79	153	0.51	134	0.35	86	0.28	5	0.01
535	2.31	431	1.61	359	1.55	304	1.14	81	0.35	1	0.00
1 126	7.48	1 362	7.48	726	4.82	756	4.15	79	0.52	2	0.01
2 506	27.40	3 919	35.56	1 493	16.32	1 343	12.19	93	1.02	5	0.05
8	0.67	1	2.22	15	1.24	1	2.22	102	8.46	1	2.22
5 201	2.58	6 577	2.61	2 868	1.42	2 636	1.04	1 384	0.69	41	0.02

	Kvinner.											
	Husmødre. <i>Femmes de ménage.</i>				Hjv. døtre v. jordbruk. <i>Filles d'agriculteurs travaillant à la maison.</i>				Hjv. døtre v. husl. arbeide. <i>Filles travaillant à la maison en faisant le ménage.</i>			
	1910.	Pet.	1920.	Pet.	1910.	Pet.	1920.	pet.	1910.	Pet.	1920.	Pet.
Riket.												
<i>Royaume.</i>												
15—20	1 950	1.66	1 959	1.48	6 121	5.22	6 751	5.10	49 661	42.35	54 414	41.0
20—30	62 281	33.65	79 775	35.06	5 965	3.22	7 034	3.09	31 623	17.09	38 470	16.9
30—40	96 609	64.13	109 428	64.59	1 832	1.22	2 526	1.49	9 632	6.39	12 578	7.4
40—50	82 421	66.60	93 368	66.93	761	0.61	1 097	0.79	4 986	4.03	7 376	5.2
50—60	64 958	61.50	68 995	61.23	421	0.40	524	0.47	3 915	3.71	6 966	6.1
60—70	37 431	49.24	44 267	49.64	290	0.38	360	0.40	3 836	5.05	7 137	8.0
Over 70	16 674	25.19	19 270	26.81	132	0.20	100	0.14	3 281	4.96	3 525	4.9
<i>Au dessus de.</i>												
Uopgitt	434	28.52	143	32.21	15	0.99	6	1.35	79	5.19	33	7.4
<i>Non déclaré.</i>												
I alt. Total.	¹ 362 758	43.91	417 205	44.24	15 537	1.88	18 398	1.95	² 107 013	12.95	130 499	13.8
Bygder.												
<i>Comm. rur.</i>												
15—20	1 316	1.66	1 391	1.58	6 118	7.72	6 747	7.67	37 341	47.11	42 989	48.8
20—30	42 097	35.75	55 459	38.80	5 957	5.06	7 032	4.92	25 180	21.38	31 498	22.0
30—40	66 016	67.96	75 835	68.30	1 830	1.86	2 525	2.28	7 638	7.78	10 191	9.1
40—50	59 476	64.94	65 309	71.04	760	0.91	1 097	1.19	3 850	4.59	5 374	5.8
50—60	48 882	66.12	50 549	66.12	419	0.57	521	0.68	2 793	3.78	4 094	5.3
60—70	29 059	53.23	33 970	54.60	290	0.53	360	0.58	2 728	5.00	3 632	5.8
Over 70	13 660	26.96	15 606	25.09	132	0.26	100	0.19	2 462	4.86	1 858	2.9
Uopgitt	237	25.93	124	32.38	13	1.42	6	1.57	64	7.00	25	6.5
I alt.	260 743	46.63	298 243	47.65	15 519	2.78	18 388	2.94	82 056	14.67	99 661	15.4
Byer.												
<i>Villes.</i>												
15—20	634	1.67	568	1.28	3	0.01	4	0.01	12 320	32.43	11 425	25.0
20—30	20 184	29.98	24 316	28.74	8	0.01	2	0.00	6 443	9.57	6 972	8.1
30—40	30 593	58.27	33 593	57.54	2	0.00	1	0.00	1 994	3.80	2 387	4.0
40—50	22 945	57.57	28 059	58.99	1	0.00	-	-	1 136	2.85	2 002	4.1
50—60	16 076	50.73	18 446	50.91	2	0.01	3	0.01	1 122	3.54	2 872	7.1
60—70	8 372	39.08	10 297	38.20	-	-	-	-	1 108	5.18	3 505	13.0
Over 70	3 014	19.41	3 664	19.42	-	-	-	-	819	5.27	1 667	8.1
Uopgitt	197	32.40	19	31.15	2	0.01	-	-	15	2.47	8	13.1
I alt.	102 015	38.22	118 962	37.51	18	0.03	10	0.03	24 957	9.36	30 838	9.1

¹ Medregnet gifte hjv. døtre 6 697 og gifte husbestyrerinner (antagelig for slektninger) 695. ² Medregne

mmes.

Elever. <i>Elèves.</i>				Andre privatforsørgede. <i>Autres entretenus par la famille.</i>				Off. og veld. forsørgede. <i>Personnes entretenues par l'assistance publique.</i>				Formue etc. <i>Rentiers, etc.</i>			
1910.	Pct.	1920.	Pct.	1910.	Pct.	1920.	Pct.	1910.	Pct.	1920.	Pct.	1910.	Pct.	1910.	Pct.
3 707	3.16	10 453	7.89	823	0.70	1 266	0.96	576	0.49	498	0.37	80	0.07	43	0.03
1 602	0.87	3 040	1.34	1 071	0.58	2 284	1.00	873	0.47	1 108	0.49	300	0.16	280	0.12
59	0.04	104	0.06	761	0.51	1 390	0.82	1 474	0.97	2 132	1.26	685	0.45	750	0.44
4	0.00	6	0.00	624	0.51	1 054	0.76	2 041	1.65	2 772	1.99	1 595	1.29	1 537	1.10
1	0.00	2	0.00	1 111	1.05	1 318	1.17	3 057	2.89	3 608	3.20	4 188	3.97	3 896	3.45
-	-	-	-	1 981	2.61	3 194	3.58	4 480	5.89	6 338	7.11	9 409	12.38	9 004	10.10
-	-	-	-	5 820	8.79	8 210	11.42	10 429	15.75	14 450	20.10	20 074	30.32	18 598	25.87
18	1.18	3	0.68	38	2.50	10	2.25	119	7.83	62	13.96	63	4.14	28	6.31
39 1	0.65	13 608	1.44	12 229	1.48	18 726	1.99	23 049	2.79	30 968	3.28	36 394	4.41	34 136	3.62
1 733	2.19	5 096	5.30	522	0.66	868	0.90	335	0.42	331	0.34	48	0.06	23	0.03
740	0.63	1 801	1.23	674	0.57	1 570	1.07	572	0.49	838	0.57	201	0.17	222	0.16
20	0.02	49	0.05	501	0.51	915	0.88	971	0.99	1 450	1.40	443	0.45	498	0.45
2	-	3	0.00	373	0.44	625	0.72	1 223	1.46	1 793	2.06	955	1.14	1 000	1.08
-	-	-	-	525	0.71	816	1.18	1 667	2.25	2 103	3.06	2 986	4.04	2 767	3.62
-	-	-	-	784	1.44	2 062	3.67	2 287	4.19	3 342	5.96	7 567	13.86	7 251	11.65
-	-	-	-	3 344	6.60	5 824	12.87	6 315	12.46	7 472	16.52	17 514	34.57	16 419	30.97
10	1.09	3	0.86	29	3.17	9	2.59	105	11.49	56	16.09	55	6.02	25	6.53
2 505	0.45	6 952	1.11	6 752	1.21	12 689	2.03	13 475	2.41	17 385	2.78	29 769	5.32	28 205	4.51
1 974	5.20	5 357	12.04	301	0.79	398	0.89	241	0.63	167	0.38	32	0.08	20	0.05
862	1.28	1 239	1.46	397	0.59	714	0.84	301	0.45	270	0.32	99	0.15	58	0.07
39	0.07	55	0.09	260	0.50	475	0.81	503	0.96	682	1.17	242	0.46	252	0.43
2	0.01	3	0.01	251	0.63	429	0.90	818	2.05	979	2.06	640	1.61	537	1.13
1	0.00	2	0.01	586	1.85	502	1.39	1 390	4.39	1 505	4.15	1 202	3.79	1 129	3.12
-	-	-	-	1 197	5.59	1 132	4.20	2 193	10.23	2 996	11.11	1 842	8.60	1 753	6.50
-	-	-	-	2 476	15.94	2 386	12.65	4 114	26.49	6 978	36.98	2 560	16.48	2 179	11.55
8	1.31	-	-	9	1.49	1	1.64	14	2.30	6	9.84	8	1.32	3	4.92
2 886	1.08	6 656	2.10	5 477	2.05	6 037	1.90	9 574	3.59	13 583	4.28	6 625	2.48	5 931	1.87

000 husbestyrerinner (antagelig for slektninger), men fratrukket 6 697 gifte (husmødre).

lavere i de viktige aldersklasser 20—30 og 30—40 år i 1920 enn i 1910. Begge bevegelser er de motsatte av dem erhvervstallene viste. De hjemmевærende døtre og slektninger var på landsbygden relativt sett tallrikere i aldersklassene 15—60 i 1920 enn i 1910 og mindre tallrike blandt de høiere aldersklasser; i byene var de relativt mindre tallrike blandt de unge (15—30 år) og relativt sett meget tallrikere i de høiere aldersklasser, noget som vesentlig beror på en grupperingsendring. Disse oppgaver gir dog ikke et fullstendig bilde av forholdene. Vi må også se på hvordan bevegelsen i tallene for de privatforsørgede elever har vært. Som for mennene er der også her en meget sterk stigning i de yngste aldersår, en stigning som bare for en del beror på det forskjellige anlegg av tellingene i 1910 og 1920.

Alle disse forhold vil bli behandlet mer inngående i et senere avsnitt. Det vi her vil peke på er at tallene tyder på: 1) at det relativt sett var færre av landsbygdens kvinner som var i erhvervsmessig arbeide i 1920 enn i 1910, mens der var flere gifte husmødre og hjemmевærende døtre, og 2) at der i de aldersklasser (15—30) hvor erhvervsintensiteten for kvinner er størst var relativt flere av byenes kvinner som var i erhvervsarbeide og relativt flere hjemmевærende døtre i 1920 enn i 1910, mens der var færre gifte kvinner. Det er nu ikke tvil om at tallene for de unge er preget først og fremst av kullenes tallrikhet, erhvervsmulighetene og giftermålschansen. Men ved siden herav spiller det en ikke liten rolle hvordan foreldrenes økonomiske stilling er, og denne faller stort sett sammen med næringslivets gode eller mindre gode stilling fra tid til tid. De forskjellige forhold i by og på land påvirkes også sterkt av vandringene. Hvordan disse krefter har virket på erhvervsintensiteten kommer vi som sagt tilbake til i det kapitel som behandler kvinnenes deltagelse i erhvervslivet.

3. Social stilling.

Positions sociales.

Ved en almindelig folketelling lar det sig vanskelig gjøre å gruppere de erhvervende personer etter social stilling for alle næringsgrupper. Dette gjelder f. eks. fiskerinæringen. De fleste som har fiskeri til hovednæring kaller sig rett og slett „fisker“, og derfor kan man ikke ved hjelp av folketellingens oppgaver belyse den utvikling som har funnet sted fra forholdsvis mange selvstendige fiskere med egen båt til forholdsvis flere „lott karer“ på dampbåter og større motorbåter. Også innen håndverket er grensen flytende mellom dem som arbeider for egen regning og de egentlige lønnsarbeidere. Noget lignende gjelder bl. a. kjørere og chauffører som dels kjører for egen regning, dels er fast ansatt hos andre, og småbrukere som ikke sjelden er lønnsarbeidere ved siden av. Under disse forhold blir det opplysningene for de enkelte næringsgrener som får størst betydning.

På de følgende sider finner man en oversikt over den erhvervende befolkning fordelt etter næringsgren og social stilling. Om betydningen

Fordeling på socialstilling innen hver næringsgren.
Répartition des branches de profession d'après l'état civil.

Næringsgrupper. Groupes de profession.	A. Menn. Hommes.								
	Samlet antall erhverv- vende personer. Total des personnes gagnant leur vie.	Selvst. nærings- drivende. Chefs d'établisse- ment.		Selvst. arbeid- dende. Travailleurs isolés.		Arbeidere m. v. Ouvriers, etc.		Funksjonærer. Employés.	
		Antall. Nom- bre.	Pct.	Antall. Nom- bre.	Pct.	Antall. Nombre.	Pct.	Antall. Nom- bre.	Pct.
Jordbruk og fedrift . . . . . <i>Agriculture et élevage.</i>	241 731	128 744	53.3	-	-	45 236	18.7	2 395	1.0
Gartneri og parkvesen . . . <i>Horticulture, etc.</i>	2 925	695	23.7	-	-	1 982	67.7	248	8.5
Skogbruk, fløtning, jakt . . <i>Exploitation des forêts, flot- tage, chasse.</i>	34 050	392	1.2	95	0.3	32 614	95.7	949	2.8
Fiskeri . . . . . <i>Pêche.</i>	56 448	50	0.2	39 222	69.5	16 898	29.9	278	0.4
Sel- og hvalfangst . . . . . <i>Pêche de baleine, etc.</i>	1 155	19	1.7	-	-	718	62.1	418	36.2
Industri og anlegg . . . . . <i>Industrie et entreprises de construction.</i>	247 984	13 606	5.5	28 698	11.6	192 992	77.8	12 688	5.1
Varehandel . . . . . <i>Commerce de marchandises.</i>	53 180	18 347	34.5	741	1.4	13 128	24.7	20 964	39.4
Bank- og forsikr.virksomhet <i>Banques et assurance.</i>	6 914	26	0.4	-	-	434	6.3	6 454	93.3
Megling etc. . . . . <i>Courtages, etc.</i>	3 541	1 440	40.7	310	8.8	451	12.7	1 340	37.8
Hotell- og kafédrift . . . . . <i>Hôtels, cafés, etc.</i>	2 813	870	30.9	36	1.3	1 699	60.4	202	7.2
Sjøfart . . . . . <i>Navigation.</i>	33 025	1 664	5.0	-	-	18 180	55.0	13 181	39.9
Los-, fyr og havnevesen m.v. <i>Service des phares et du pilo- tage, etc.</i>	1 723	8	0.4	293	17.0	673	39.1	749	43.5
Jernbane- og sporveisdrift . <i>Exploitation des chemins de fer et des tramways.</i>	15 909	-	-	-	-	13 226	83.2	2 683	16.8
Telegraf og telefon . . . . . <i>Service de télégraphe et de téléphone.</i>	2 804	-	-	-	-	2 058	73.4	746	26.6
Postvesen . . . . . <i>Service de poste.</i>	4 532	-	-	-	-	2 687	59.3	1 845	40.7
Alm. landtransport . . . . . <i>Transport par terre.</i>	25 759	1 209	4.7	3 853	14.9	19 740	76.7	957	3.7
Imm. virksomhet . . . . . <i>Professions libérales.</i>	32 586	2 525	7.8	-	-	8 515	26.1	21 546	66.1
Husarbeide for fremmede . <i>Travail domestique chez des autres.</i>	1 043	-	-	-	-	1 043	100.0	-	-
Uoppgitt næringsvei . . . . . <i>Profession non déclarée.</i>	4 146	10	0.2	-	-	3 593	86.7	543	13.1
I alt. Total	772 268	169 605	22.0	73 248	9.5	375 867	48.7	88 186	11.4
						+ 65 362	8.5		

¹ Hjemmeværende voksne barn som deltar i erhvervsarbeidet. *Membres de famille travail-
lant à la maison ou dans la profession de leurs parents.*

Fordeling på socialstilling innen hver næringsgren.

Næringsgrupper.	B. Kvinner. Femmes.								
	Samlet antall erhvervende personer.	Selvst. nærings- drivende.		Selvst. arbeid- dende.		Arbeidere m. v.		Funksjonærer.	
		Antall	Pct.	Antall	Pct.	Antall	Pct.	Antall	Pct.
Jordbruk og fedrift	56 918	14 879	26.1	-	-	23 573 + 18 398	40.5 32.3	68	1.1
Gartneri og parkvesen	412	118	28.6	-	-	265	64.3	29	7.1
Skogbruk, fløtning, jakt	20	18	90.0	-	-	2	10.0	-	-
Fiskeri	109	-	-	62	56.9	43	39.5	4	3.6
Sel- og hvalfangst	7	-	-	-	-	-	-	7	100.0
Industri og anlegg	61 540	1 371	2.2	5 923	9.5	49 435	80.4	4 811	7.9
Varehandel	33 601	5 326	15.9	383	1.1	2 393	7.1	25 499	75.9
Bank- og forsikr.virksomhet	2 339	-	-	-	-	44	1.9	2 295	98.1
Megling etc.	2 204	1 267	57.5	17	0.8	84	3.8	836	37.9
Hotell- og kafédrift	14 508	1 984	13.6	1 729	11.9	9 250 + 604	63.8 4.2	941	6.5
Sjøfart	477	10	2.1	-	-	3	0.6	464	97.3
Los-, fyr- og havnevesen m.v.	79	-	-	-	-	8	10.1	71	89.9
Jernbane- og sporveidsdrift	483	-	-	-	-	111	22.8	372	77.2
Telegraf og telefon	5 406	-	-	-	-	77	1.5	5 329	98.5
Postvesen	1 080	-	-	-	-	118	10.9	962	89.1
Alm. landtransport	485	99	20.4	7	1.5	21	4.3	358	73.8
Imm. virksomhet	21 636	1 385	6.4	-	-	6 451	29.8	13 800	63.8
Husarbeide for fremmede	96 019	-	-	-	-	96 019	100.0	-	-
Uopgitt næringsvei	369	-	-	-	-	46	12.5	323	87.5
I alt	297 692	26 457	8.9	8 121	2.7	187 943 + 19 002	63.1 6.4	56 169	18.9

¹ Hjemmeværende voksne barn som deltar i erhvervsarbeidet.

av de forskjellige sociale stillinger henvises til første avsnitt av denne innledning. Etter disse opgaver at dømme var altså i 1920 18 pct. av alle erhvervende personer selvstendige næringsdrivende, 7 $\frac{1}{2}$ pct. var selvstendig arbeidende, 8 pct. deltok i foreldrenes erhverv uten lønn (de fleste ved jordbruk), 13 $\frac{1}{2}$ pct. var funksjonærer og 53 pct. arbeidere. Det er stor forskjell på de enkelte næringsgrupper. Av jordbruksbefolkningen er halvparten selvstendige, næsten tredjedelen er hjemmeværende voksne barn og bare en knapp fjerdedel arbeidere; funksjonærer forekommer næsten ikke. Av gartnere er forholdsvis mange selvstendige, men i skogbruket spiller de selvstendige igjen næsten ingen

Fordeling på socialstilling innen hver næringsgren.

Næringsgrupper.	C. Menn og kvinner. <i>Hommes et femmes.</i>								
	Samlet antall erhvervende personer.	Selvst. nærings- drivende.		Selvst. arbeid- dende.		Arbeidere m. v.		Funksjonærer.	
		Antall.	Pct.	Antall.	Pct.	Antall.	Pct.	Antall.	Pct.
Jordbruk og fedrift	298 649	143 623	48.1	-	-	68 809	23.1	2 463	0.8
						¹ + 83 754	28.0		
Gartneri og parkvesen	3 337	813	24.4	-	-	2 247	67.3	277	8.3
Skogbruk, fløtning, jakt . . .	34 070	410	1.2	95	0.3	32 616	95.7	949	2.8
Fiskeri	56 557	50	0.1	39 284	69.5	16 941	29.9	282	0.5
Sel- og hvalfangst	1 162	19	1.6	-	-	718	61.8	425	36.6
Industri og anlegg	309 524	14 977	4.9	34 621	11.2	242 427	78.2	17 499	5.7
Varehandel	86 781	23 673	27.3	1 124	1.3	15 521	17.8	46 463	53.6
Bank- og forsikr.virksomhet	9 253	26	0.3	-	-	478	5.2	8 749	94.5
Megling etc.	5 745	2 707	47.1	327	5.7	535	9.3	2 176	37.9
Hotell- og kafédrift	17 321	2 854	16.8	1 765	10.2	10 949	63.2	1 143	6.6
						¹ + 610	3.5		
Sjøfart	33 502	1 674	5.0	-	-	18 183	54.3	13 645	40.7
Los-, fyr- og havnevesen m.v.	1 802	8	0.4	293	16.2	681	37.8	820	45.6
Jernbane- og sporveisdraft . .	16 392	-	-	-	-	13 337	81.3	3 055	18.7
Telegraf og telefon	8 210	-	-	-	-	2 135	26.0	6 075	74.0
Postvesen	5 612	-	-	-	-	2 805	49.9	2 807	50.1
Alm. landtransport	26 244	1 308	4.9	3 860	14.7	19 761	75.3	1 315	5.1
Imm. virksomhet	54 222	3 910	7.2	-	-	14 966	27.8	35 346	65.0
Husarbeide for fremmede	97 062	-	-	-	-	97 062	100.0	-	-
Uoppgitt næringsvei	4 515	10	0.2	-	-	3 639	80.6	866	19.2
I alt	1069960	196 062	18.3	81 369	7.6	563 810	52.7	144355	13.5
						¹ + 84 364	7.9		

¹ Hjemneværende voksne barn som deltar i erhvervsarbeidet.

rolle; her er det 96 pct. arbeidere. Også i industrien er det overveiende arbeidere, og dette vilde blitt ennu mere fremtredende hvis vi behandlet fabrikkindustrien for sig, da det er langt flere selvstendige i håndverket. I handel og forretningsvirksomhet beskjeftiges forholdsvis mange funksjonærer, men særlig i varehandelen utgjør de selvstendige en betydelig del av de erhvervende, hele 27 pct. Også i sjøfarten beskjeftiges der relativt mange funksjonærer, 41 pct.; dette vil da vesentlig si skibs- og båtførere, styrmenn og maskinister. Ved de store offentlige transportvirksomheter er der naturligvis bare arbeidere og funksjonærer; ved telegrafene og telefonen er $\frac{3}{4}$ av personalet funksjonærer,

ved postvesenet halvparten. Ved almindelig landtransport er der yderst få funksjonærer, men forholdsvis mange selvstendig arbeidende vognmenn og bilieiere. Ved immateriell virksomhet er de to tredjedeler funksjonærer.

Der er stor forskjell på mennenes og kvinnenes fordeling etter social stilling, og denne forskjell henger mest av alt sammen med at størstedelen av de erhvervende kvinner er unge. Over halvparten går etterhvert ut av erhvervslivet når de gifter sig. På den annen side er det alt i alt et stort antall unge piker fra 15-års alderen og opover som ikke deltar i erhvervslivet i egentlig forstand, men blir gående og hjelpe til i huset. I følgende sammenstilling er både disse husarbeidende slektninger og husmødrene tatt med, ikke bare de erhvervende kvinner i egentlig forstand:

	Menn. <i>Hommes.</i>		Kvinner. <i>Femmes.</i>		
	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. av alle. <i>Pct. des totaux.</i>	Pct. av erhvervende. <i>Personnes gagnant leur vie. Pct.</i>
Selvstendig næringsdr. . . . . <i>Chefs d'établissement.</i>	169 605	22.0	26 457	3.1	8.9
Selvstendig arbeidende. . . . . <i>Travailleurs isolés.</i>	73 248	9.5	8 121	1.0	2.7
Funksjonærer . . . . . <i>Employés.</i>	88 186	11.4	56 169	6.6	18.9
Arbeidere o. l. . . . . <i>Ouvriers, etc.</i>	375 867	48.6	187 943	22.2	63.1
Hjemmeværende barn som deltar i erhvervet. . . . . <i>Personnes travaillant à la maison.</i>	65 362	8.5	19 002	2.2	6.4
Voksne kvinnelige slektninger som deltar i husarb. (mest unge døtre) . . . . . <i>Parentes adultes faisant le ménage (le plus souvent jeunes filles).</i>	-	-	130 499	15.5	-
Giftede husmødre . . . . . <i>Femmes de ménage, mariées.</i>	-	-	417 205	49.4	-
	772 268	100	845 396	100.0	100.0

To tredjedeler av de voksne arbeidende kvinner utfører altså sin gjerning i sitt eget hjem — hushjelp for fremmede er regnet med blandt arbeidere o. l.

Innen rekken av de egentlige erhvervende er funksjonærklassen meget sterkere representert blandt kvinnene enn blandt mennene, og dette skyldes mest det store antall kontor- og butikkdamer; $\frac{2}{3}$ av de erhvervende kvinner er

arbeidere, mot knapt halvparten av mennene. De hjemmeværende voksne barn som deltar i gårdsarbeidet teller derimot en større del av de erhvervende menn enn av kvinnene, og i ennu høyere grad gjelder dette de selvstendige. Næsten tredjedelen av alle erhvervende menn er i selvstendig stilling, mot bare vel en tiendedel av de erhvervende kvinner. Av de selvstendig arbeidende er der 73 000 menn, mest fiskere, småhåndverkere og selvstendige kjørere og chauffører, men bare 8 000 kvinner. De tre fjerdedeler av disse selvstendig arbeidende kvinner er småindustri drivende: strikkersker, spinnersker, strykersker osv. Antallet av selvstendig industri drivende kvinner vilde blitt mer enn dobbelt så stort hvis alle de selvstendig arbeidende sydamer var regnet som selvstendige. Da grensen mellom disse og andre syersker er flytende, har man regnet alle for arbeidersker.

Flertallet av de selvstendig næringsdrivende er gårdbrukere, både blandt menn og kvinner. Av mennene er det ellers flest selvstendig handlende og industri drivende, særlig håndverkere. De selvstendige saksførere, læger, tannlæger, kunstnere og andre ved immateriell virksomhet utgjør også tilsammen et ganske betydelig antall menn. Blandt de selvstendig næringsdrivende kvinner er det relativt flere handlende enn blandt menn og langt flere kafé- og hotell-eiere, men færre industri drivende.

For de viktigste kategorier av funksjonærer får man følgende fordelingstall:

Funksjonærklassen. <i>Employés.</i>	Menn. <i>Hommes</i>		Kvinner. <i>Femmes.</i>	
	Antall <i>Nombre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct.
Høiere funksjonærer (direktører, disponenter o. l.) <i>Employés supérieurs. (Directeurs, gérants, etc.)</i>	6 310	7.2	113	0.2
Ingeniører og teknikere . . . . . <i>Ingénieurs et techniciens.</i>	3 970	4.5	-	-
Fagfunksjonærer . . . . . <i>Employés spécialistes.</i>	41 584	47.1	17 596	31.3
Kontor- og butikkfunksjonærer . . . . . <i>Employés de bureau et de magasin</i>	36 322	41.2	38 460	68.5
Herav : <i>Dont :</i>				
Kontorister og volontører . . . . . <i>Employés de bureau et surnuméraires.</i>	15 625	-	19 700	-
Butikkekspeditører . . . . . <i>Commis de magasin.</i>	8 240	-	18 339	-
Funksjonærer i alt . . . . . <i>Employés, total.</i>	88 186	100.0	56 169	100.0

Den mannlige funksjonærgruppe er altså meget mer uensartet enn den kvinnelige. De fleste kvinnelige fagfunksjonærer fordeler sig nemlig på nogen ganske få grupper. De viktigste er 7 000 lærerinner, vel 5 000 telefon- og telegrafdamer, henimot 1 000 kvinnelige postfunksjonærer og 700 fast ansatte jordmødre.

Av de mannlige arbeidere er over halvparten sysselsatt ved industri og anlegg, de største grupper for øvrig er jordbruksarbeidere, skogsarbeidere, sjømenn og andre transportarbeidere. Av landets 188 000 arbeidere er derimot bare fjerdeparten knyttet til industrien, ottendeparten er beskjeftiget med gårdsbruk, mest som budeier, mens det store flertall — 56 pct. — er optatt med huslig arbeide enten som fast hushjelp i private hus eller på hoteller, anstalter osv. eller som dagarbeidere (vaskekoner o l.).

Det ligger i sakens natur at det blir stor forskjell på befolkningens sociale sammensetning i bygd og by. En langt større del av den voksne landsbefolkning enn av bybefolkningen driver nemlig selvstendig næring eller hjelper foreldre og slektninger i deres næring. Til gjengjeld er der i byene forholdsvis langt flere lønnsarbeidere og funksjonærer. For mennene stiller forholdet sig slik: 38 pct. formenn og arbeidere i bygdene, 57 pct. i byene, $6\frac{1}{2}$ pct. funksjonærer i bygdene mot $19\frac{1}{2}$ pct. i byene (se sammenstillingen på side 25*). For kvinnene finner man et lignende forhold: $16\frac{1}{2}$ pct. arbeidere og tjenere i bygdene, $26\frac{1}{2}$ pct. i byene, knappe 3 pct. funksjonærer i bygdene, men over 12 pct. i byene — alt i forhold til samtlige voksne kvinner.

For å se hvordan det relative antall arbeidere og funksjonærer stiller sig i de forskjellige strøk av landet i forhold til de selvstendige og deres hjemmeverende voksne barn (samt de ikke erhvervende) har man gjengitt tallene for disse grupper i tabellen på side 26*.

Efter denne utgjør arbeiderne en meget stor del av de voksne menn i alle Østlands- og Oplandsfylkene til og med Aust-Agder — fra ca. 40 til vel 50 pct.; høiest kommer Østfoldbygdene med 53 pct. lønnsarbeidere. På landsbygden sønnen-, vesten- og nordenfjells er det langt færre lønnsarbeidere. Lavest kommer Sogn og Fjordane med bare 21 pct. lønnsarbeidere, så Møre (25 pct.), Vest-Agder og Rogaland (27 pct.) og Troms (29 pct.); men selv i de øvrige fylker: Hordaland, Trøndelagsbygdene, Nordland og Finnmark utgjør ikke arbeiderne mer enn omkring tredjeparten av alle voksne menn. I hele denne større del av landet er det gårdbrukere og småbrukere, fiskere og selvstendige håndverkere som danner tyngden i befolkningen.

Procenttallene for mannlige funksjonærer er jevnere enn tallene for arbeiderne i landdistriktene, når undtas Aker, Akershus for øvrig og de to sjøfartsfylker Vestfold og Aust-Agder. I byene spiller funksjonærstillingene som rimelig er langt større rolle enn i landdistriktene. Kristiania kommer som nr. 1 med 22 pct. av alle voksne menn ansatt som funksjonærer. I Kristiania er 58 pct. av mennene lønnsarbeidere, i de øvrige Østlandsbyer gjennomsnittlig 61 pct.

Procentvis fordeling efter social stilling i bygder og byer, særskilt for menn og kvinner.

Répartition d'après l'état social dans les communes rurales et les villes, pour-cent.

	Selvstendig næringsdrivende. <i>Chefs d'établissement.</i>		Selvstendig arbeidende. <i>Travailleurs isolés.</i>		Høiere funksjonærer. <i>Employés supérieurs.</i>		Fagfunksjonærer (heru. ingeniører). <i>Employés spécialistes (y compris ingénieurs).</i>		Kontor- og butikkfunksjonærer. <i>Employés de bureau et de magasin.</i>		Formenn o. l. <i>Contremaîtres, etc.</i>		Arbeidere o. l. (heru. husjenere). <i>Ouvriers, etc. (y compris domestiques).</i>		Hjv. slektn. som deltar i ervervslivet. <i>Parents travaillant à la maison.</i>		Husmødre. <i>Femmes de ménage.</i>		Utlønnet husarbeide for øvrig. <i>Personnes faisant le ménage sans gages.</i>		Formuesinntekt. <i>Rentiers.</i>		Off. og privat fors. <i>Personnes entretenues par l'assistance publique et par la famille.</i>		I alt over 15 år. <i>Au-dessus de 15 ans, total.</i>		
	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct.	
Menn. <i>Hommes.</i>	Bygder ... <i>Comm. rur.</i>	146785	24.3	62 184	10.3	2 281	0.4	24 603	4.1	12 396	2.0	8 980	1.5	222 910	36.8	65 120	10.8	-	-	-	-	27 862	4.6	31 649	5.2	604 770	100.0
	Byer ..... <i>Villes.</i>	22 820	9.1	11 064	4.4	4 029	1.6	20 951	8.3	23 926	9.5	9 335	3.7	134 772	53.5	112	-	-	-	-	-	3 481	1.4	21 385	8.5	251 875	100.0
Kvinner. <i>Femmes.</i>	Bygder ... <i>Comm. rur.</i>	17 492	2.8	5 102	0.8	19	-	8 662	1.4	9 161	1.5	166	-	103 422	16.5	18 575	3.0	298 243	47.7	99 661	15.9	28 446	4.5	36 785	5.9	625 734	100.0
	Byer ..... <i>Villes.</i>	8 965	2.8	3 019	1.0	94	-	8 934	2.8	29 299	9.3	692	0.2	83 749	26.4	341	0.1	118 962	37.5	30 838	9.7	6 165	2.0	26 042	8.2	317 100	100.0
I alt. <i>Total</i> . .	196062	10.9	81 369	4.5	6 423	0.3	63 150	3.5	74 782	4.1	19 173	1.1	544 853	30.3	84 148	4.7	417 205	23.2	130 499	7.3	65 954	3.7	115861	6.4	1 799 479	100.0	

A n m. 399 personer med uopgitt social stilling er holdt utenfor. 399 personnes n'ayant déclaré leur état social non comprises.

Funksjonærer og lønnsarbeidere i pct. av samtl. menn og
kvinner over 15 år.

Employés et ouvriers en pour-cent des hommes et des femmes au-dessus de 15 ans.

Fylkesoppgave. Répartition par préfecture.

	Menn. Hommes.				Kvinner. Femmes.			
	Funksjonærer. <i>Employés.</i>		Arbeidere. <i>Ouvriers.</i>		Funksjonærer. <i>Employés.</i>		Arbeidere. <i>Ouvriers.</i>	
	Antall. <i>Nom- bre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nom- bre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nom- bre.</i>	Pct.	Antall. <i>Nom- bre.</i>	Pct.
I. Riket. <i>Royaume</i>	88 186	10.3	375 916	43.9	56 169	6.0	188 547	20.0
II. Bygder. <i>Comm. rur.</i>	39 280	6.5	231 809	38.3	17 842	2.9	103 775	16.6
III. Byer. <i>Villes</i>	48 906	19.4	144 107	57.2	38 327	12.1	84 772	26.7
IV. Bygdene fylkesvis. <i>Comm. rur. par préfecture.</i>								
Østfold	2 498	6.8	19 627	53.1	1 234	3.4	5 809	15.9
Aker hærred	4 059	23.5	8 636	50.0	2 160	10.1	6 259	29.3
Akershus for øvrig	4 138	10.1	19 879	48.2	2 096	5.0	7 480	18.0
Hedmark	2 697	5.9	22 596	49.4	1 135	2.5	8 612	18.9
Opland	1 864	4.7	15 728	39.5	842	2.1	7 501	18.5
Buskerud	1 792	5.5	16 776	51.1	811	2.5	5 259	16.4
Vestfold	2 962	11.3	11 588	44.0	914	3.4	4 298	15.8
Telemark	1 791	6.3	14 044	49.5	832	3.0	4 419	16.1
Aust-Agder	1 732	9.2	8 211	43.7	542	2.8	2 813	14.5
Vest-Agder	1 140	6.0	5 257	27.4	472	2.3	2 205	10.6
Rogaland	1 579	5.2	8 118	26.7	759	2.4	4 423	14.1
Hordaland	3 250	6.7	16 480	33.7	1 503	2.8	8 841	16.4
Sogn og Fjordane	1 179	4.1	6 165	21.4	519	1.6	4 903	15.3
Møre	1 788	4.4	10 129	25.0	766	1.8	7 235	16.6
Sør-Trøndelag	1 898	5.2	12 080	33.3	912	2.4	6 339	16.6
Nord-Trøndelag	1 125	4.2	9 168	34.1	603	2.1	5 159	18.0
Nordland	2 356	4.7	16 439	32.6	1 059	2.1	7 590	14.8
Trøms	867	3.5	7 235	29.3	402	1.7	3 081	12.8
Finnmark	565	4.9	3 653	31.8	281	2.7	1 549	14.6
V. Byene landsdelsvis. <i>Villes par district.</i>								
Kristiania	18 967	21.6	51 384	58.4	16 767	14.9	34 657	30.8
Byer i Østfold, Akershus og Vestfold	4 970	16.7	18 470	61.9	3 299	9.3	7 719	21.8
Byer i Buskerud og Telemark	4 002	16.0	15 358	61.3	2 774	9.6	5 992	20.7
Byer i Hedmark og Opland	1 001	18.5	3 039	56.2	753	10.6	2 123	29.9
Byer i Aust-Agder og Vest- Agder	2 706	20.6	6 588	50.0	1 772	10.2	3 830	22.0
Stavanger	2 290	18.0	7 118	55.8	1 680	9.9	4 671	27.5
Andre byer i Rogaland	1 391	18.3	3 617	47.7	848	8.6	2 364	24.0
Bergen	5 788	19.9	16 965	58.2	4 681	12.6	9 782	26.3
Byer i Sogn og Fjordane og Møre	2 060	19.5	5 443	51.4	1 387	10.1	3 573	25.9
Trondhjem	3 399	19.6	9 566	55.3	2 634	12.2	5 759	26.7
Byer i Nord-Trøndelag	388	18.2	1 150	53.9	332	11.7	749	26.9
Byer i Nord-Norge	1 944	17.7	5 409	49.2	1 400	10.4	3 553	26.3

I Bergen er 58 pct., i Stavanger 56 pct. og i Trondhjem 55 pct. av alle menn beskjeftiget som arbeidere.

For kvinnene finner man ikke så sterke variasjoner fra fylke til fylke; merk den påfallende store del av kvinnene i Kristiania og Aker som er arbeidere eller funksjonærer.

Som nevnt i et tidligere avsnitt er de kvinner som deltar i erhvervslivet for en stor del ganske unge, og dette er en vesentlig grunn til at det er så få kvinner i selvstendig eller ledende stilling.

På grunn av disse forhold er det ikke rettfærdig bare å sammenligne den sociale gruppering for kvinner og menn under ett; man må sammenligne hver aldersklasse for sig (se side 28*—29*). For før 25-års alderen er de aller fleste enten hjemmeværende barn, arbeidere eller underordnede funksjonærer. I de følgende aldersgrupper synker det relative antall arbeidere, butikkekspeditorer og kontorister, mens der blir stadig flere formenn, høiere funksjonærer og folk med selvstendig erhverv. Fra 50.—60-års alderen blir det stadig flere som trekker sig ut av erhvervslivet for å leve av egne midler, pensjon eller annen understøttelse. For kvinnene finner vi en stadig større avgang av erhvervende fra 20-års alderen og utover på grunn av giftermål; i noget senere alder kommer riktignok en ikke så liten del tilbake til erhvervslivet, særlig som enker. Samtidig finner vi en utpreget bevegelse blandt de erhvervende kvinner fra arbeiderskenes, butikk- og kontordamenes rækker over i selvstendig stilling. Vi får følgende procenttal for selvstendige i forhold til samtlige erhvervende kvinner:

	15—19 år. Ans.	20—24 år. Ans.	25—29 år. Ans.	30—39 år. Ans.	40—49 år. Ans.	50—59 år. Ans.	60—69 år. Ans.	70 år og over. Ans et au-dessus.	I alt erhvervende kvinner over 15 år. Femmes au-dessus de 15 ans gagnant sa vie, total.
Pct. selvstendige. <i>Pour-cent des tra- vailleuses isolées.</i>	0.3	1.1	3.5	11.1	23.6	32.7	39.3	53.6	12.4

Ser man på disse forholdstall og på fordelingen av de erhvervende kvinner etter alder, så er det lett å slutte sig til at størsteparten av de selvstendige kvinner må være op i årene, mens de fleste kvinnelige funksjonærer og arbeidere er ungdom. For mennene får vi den samme forskjell, men ikke så utpreget, fordi de middelaldrende her utgjør en langt større del både av selvstendige, funksjonærer og arbeidere. Forholdet kan belyses ved å dele hver social klasse i større aldersgrupper (se side 30*):

Fordeling efter social stilling
Répartition d'après l'état

Social stilling. <i>Etat social.</i>	Aldersgrupper.					
	15—19.		20—24.		25—29.	
	Antall. <i>Nombre.</i>	Pet.	Antall. <i>Nombre.</i>	Pet.	Antall. <i>Nombre.</i>	Pet.
M e n n. <i>Hommes.</i>						
Selvst. næringsdrivende. <i>Chefs d'établissement.</i>	278	0.2	3 133	2.7	10 355	10.4
Selvst. arbeidende. <i>Travailleurs isolés</i>	597	0.4	8 948	7.6	10 198	10.2
Høiere funksjonærer. <i>Employés supérieurs</i>	2	-	140	0.1	650	0.7
Fagfunksjonærer. <i>Employés spécialistes</i>	959	0.7	5 241	4.4	8 510	8.5
Kontor- og butikkfunksjonærer. <i>Employés de bureau et de magasin</i>	7 408	5.5	9 324	7.9	6 038	6.0
Formenn o. l. <i>Contremaîtres, etc.</i>	99	0.1	836	0.7	2 049	2.1
Arbeidere o. l. <i>Ouvriers, etc.</i>	72 313	53.5	68 031	57.5	50 939	51.1
Hj.v. slektn. som deltar i jordbruksarbeide. <i>Parents d'agriculteurs travaillant à la maison</i>	32 356	24.0	15 298	12.9	8 345	8.4
Formuesinntekt. <i>Rentiers</i>	223	0.2	861	0.7	481	0.4
Off. og privat fors. <i>Personnes entretenues par l'assistance publique et par la famille</i>	20 783	15.4	6 562	5.5	2 156	2.2
Menn over 15 år i alt	135 018	100.0	118 374	100.0	99 721	100.0
<i>Hommes au-dessus de 15 ans, total.</i>						
K v i n n e r. <i>Femmes.</i>						
Selvst. næringsdrivende. <i>Chefs d'établissement.</i>	47	-	400	0.3	854	0.8
Selvst. arbeidende. <i>Travailleuses isolées.</i>	95	0.1	278	0.2	370	0.3
Høiere funksjonærer. <i>Employées supérieures.</i>	-	-	5	-	23	-
Fagfunksjonærer. <i>Employées spécialistes.</i>	1 984	1.5	4 310	3.5	2 987	2.8
Kontor- og butikkfunksjonærer. <i>Employées de bureau et de magasin</i>	10 377	7.8	13 141	10.7	6 372	6.1
Formenn o. l. <i>Contremaîtres, etc.</i>	8	-	77	-	119	0.1
Arbeidere o. l. <i>Ouvrières, etc.</i>	29 624	22.4	32 520	26.6	19 569	18.7
Hustjenere. <i>Domestiques.</i>	14 667	11.1	9 905	8.1	4 321	4.3
Hj.v. slektn. som deltar i jordbruksarbeide. <i>Parentes d'agriculteurs travaillant à la maison</i>	7 017	5.3	4 593	3.8	2 654	2.5
Husmødre. <i>Femmes de ménage.</i>	1 959	1.5	27 494	22.4	52 281	49.9
Ulonnet husarb. for øvr. <i>Personnes faisant le ménage sans gages.</i>	54 414	41.1	25 523	20.8	12 947	12.4
Formuesinntekt. <i>Rentiers</i>	174	0.1	298	0.2	291	0.2
Off. og privat fors. <i>Personnes entretenues par l'assistance publique et par la famille</i>	12 086	9.1	4 145	3.4	1 978	1.9
Kvinner over 15 år i alt	132 452	100.0	122 689	100.0	104 766	100.0
<i>Femmes au-dessus de 15 ans, total.</i>						

Det forholdsvis ubetydelige antall med alder eller social stilling uopgitte er her holdt utenfor.

innen hver aldersgruppe.
social par groupes d'âge.

Groupes d'âge.										I alt 15 år og over. 15 ans et au-dessus, total.	
30—39.		40—49.		50—59.		60—69.		70 og over. et au-dessus.			
Antall. Nombre.	Pct.	Antall. Nombre.	Pct.	Antall. Nombre.	Pct.	Antall. Nombre.	Pct.	Antall. Nombre.	Pct.	Antall. Nombre.	Pct.
35 765	23.6	43 797	34.9	38 360	40.2	26 973	36.3	11 240	20.0	169 901	19.9
16 505	10.9	13 217	10.5	10 634	11.1	8 541	11.5	4 221	7.5	72 861	8.5
1 940	1.3	1 806	1.4	1 144	1.2	499	0.7	124	0.2	6 305	0.7
12 845	8.5	9 149	7.3	5 662	5.9	2 687	3.6	482	0.9	45 535	5.3
6 495	4.3	3 677	2.9	2 023	2.1	1 085	1.5	262	0.5	36 312	4.2
4 840	3.1	4 925	3.9	2 794	2.9	1 263	1.7	211	0.4	17 017	2.0
64 077	42.3	44 740	35.7	30 320	31.7	20 545	27.6	7 768	13.8	358 733	41.9
6 328	4.2	1 657	1.3	527	0.6	467	0.6	323	0.6	65 301	7.6
570	0.4	725	0.6	2 013	2.1	7 695	10.4	18 758	33.3	31 326	3.7
2 152	1.4	1 819	1.5	2 056	2.2	4 574	6.1	12 863	22.8	52 965	6.2
151 517	100.0	125 512	100.0	95 533	100.0	74 329	100.0	56 252	100.0	856 256	100.0
3 466	2.0	6 162	4.4	7 160	6.4	5 495	6.2	2 876	4.0	26 460	2.8
1 004	0.6	1 439	1.0	1 765	1.7	1 911	2.1	1 229	1.7	8 091	0.9
32	-	33	-	15	-	4	-	1	-	113	-
3 599	2.1	2 590	1.9	1 575	1.4	511	0.6	28	-	17 584	1.9
5 188	3.1	2 314	1.7	836	0.7	215	0.2	14	-	38 457	4.1
304	0.2	204	0.2	109	0.1	26	-	5	-	852	0.1
23 409	13.8	17 697	12.7	14 474	12.8	9 736	10.9	3 120	4.3	150 149	15.9
3 413	2.0	1 813	1.3	1 398	1.2	929	1.0	390	0.5	36 836	3.9
2 583	1.5	1 123	0.8	544	0.5	375	0.4	107	0.2	18 996	2.0
109 428	64.7	93 368	66.9	68 995	61.2	44 267	49.8	19 270	26.9	417 062	44.3
12 578	7.4	7 376	5.3	6 966	6.2	7 137	8.0	3 525	4.9	130 466	13.8
779	0.5	1 542	1.1	3 897	3.5	9 004	10.1	18 598	25.9	34 583	3.7
3 597	2.1	3 827	2.7	4 927	4.3	9 532	10.7	22 660	31.6	62 752	6.6
169 380	100.0	139 488	100.0	112 661	100.0	89 142	100.0	71 823	100.0	942 401	100.0

Non compris le nombre peu considérable des personnes n'ayant déclaré leur âge et leur état social.

Procentvis fordeling efter alder.

Répartition par âge, pour-cent.

	Menn. <i>Hommes.</i>			Kvinner. <i>Femmes.</i>		
	15—24 år. <i>Ans.</i>	25—49 år. <i>Ans.</i>	50 år og over. <i>Ans et au-dessus.</i>	15—24 år. <i>Ans.</i>	25—49 år. <i>Ans.</i>	50 år og over. <i>Ans et au-dessus.</i>
Selvst. næringsdrivende <i>Chefs d'établissement.</i>	2.0	52.9	45.1	1.7	39.6	58.7
Selvst. arbeidende . . . . <i>Travailleurs isolés.</i>	13.1	54.8	32.1	4.6	34.8	60.6
Høiere funksjonærer . . <i>Employés supérieurs.</i>	2.3	69.7	28.0	4.4	77.9	17.7
Fagfunksjonærer . . . . <i>Employés spécialistes.</i>	13.6	67.0	19.4	35.8	52.2	12.0
Kontor- og butikkfunksj. <i>Employés de bureau et de magasin.</i>	46.1	44.6	9.3	61.2	36.1	2.7
Formenn o. l. . . . . <i>Contremaîtres, etc.</i>	5.5	69.4	25.1	10.0	73.6	16.4
Arbeidere o. l. . . . . <i>Ouvriers, etc.</i>	39.1	44.5	16.4	41.4	40.4	18.2
Hustjenere. . . . . <i>Domestiques.</i>				66.7	25.9	7.4
Hjemmeværende slekt- ninger som deltar i gårdsarbeide . . . . . <i>Membres de famille occu- pés à la culture.</i>	73.0	25.0	2.0	61.1	33.5	5.4

Det er en almindelig antagelse at næringslivets utvikling fører med sig at de små selvstendig næringsdrivende utgjør en stadig mindre del av befolkningen, funksjonærer og lønnsarbeidere en stadig større del. Hvor raskt har denne utvikling gått for sig i vårt land? Dette burde folketellingene kunne gi svar på. Imidlertid er det, som før nevnt, særlige vanskeligheter i vårt land med å skille etter social stilling. Disse vanskeligheter berører først og fremst næringsveiene fiskeri og håndverk. Dessuten blev tellingsmåten ved siste folketelling en del forandret, særlig ved at man trakk inn oppgaver over bierhverv, og dette forhold gjør det meget vanskelig å belyse den sociale forskyvning fra 1910 og 1920 for kvinnenes vedkommende. Et betydelig antall husmødre og hjemmeværende døtre blev nemlig i 1910 regnet som erhvervønde (selvstendige eller arbeidere) hvis de overhodet tjente litt ved siden av ved søm, rengjøring osv., mens størsteparten av disse i 1920 er kommet i gruppen husmødre eller hjemmeværende døtre. For mennene er der gjort et forsøk på å sammenligne den sociale gruppering 1910 og 1920 i tabellen på neste side.

Menn over 15 år fordelt etter social stilling 1910 og 1920.
Hommes au-dessus de 15 ans répartis par état social 1910 et 1920.

Erhvervsgrupper. <i>Groupes de profession.</i>	Selvstendige. <i>Chefs.</i>			Funksjonærer. <i>Employés.</i>			Arbeidere. <i>Ouvriers.</i>			Tilsammen. <i>Total.</i>		
	1910.	1920.	Stign. pct. <i>Pour-cent</i> (+).	1910	1920.	Stign. pct. <i>Pour-cent</i> (+)	1910.	1920.	Stign. pct. <i>Pour-cent</i> (+).	1910.	1920.	Stign. pct. <i>Pour-cent</i> (+).
Jordbruk, gartneri og skogbruk. <i>Agriculture, horticulure et ex- ploitation des forêts . . . . .</i>	131 535	129 926	÷ 1.2	2 984	3 592	+ 20.4	77 149	80 165	+ 3.9	211 668	213 683	+ 0.9
Industri. <i>Industrie . . . . .</i>	30 147	42 304	+ 40.3	8 038	12 688	+ 57.8	146 890	195 402	+ 33.0	185 075	250 394	+ 35.3
Varehandel. <i>Commerce de mar- chandises . . . . .</i>	17 292	19 088	+ 10.4	13 822	20 964	+ 51.7	9 335	13 438	+ 44.0	40 449	53 490	+ 32.2
Banker, forsikring, megling etc. <i>Banques, assurance, courtage, etc.</i>	1 551	1 776	+ 14.5	2 309	7 794	+ 237.6	699	885	+ 26.6	4 559	10 455	+ 129.3
Hotell- og kafédrift. <i>Hôtels, ca- fés, etc. . . . .</i>	919	906	÷ 1.4	89	202	+ 127.0	1 292	1 705	+ 32.0	2 300	2 813	+ 22.3
Sjøfart. <i>Navigation . . . . .</i>	759	1 664	+ 119.2	13 189	13 181	0.0	25 930	18 180	÷ 29.9	39 878	33 025	÷ 17.2
Los- og fyrvesen m. v. <i>Service des phares et du pilotage, etc.</i>	274	301	+ 9.9	1 286	749	÷ 41.7	686	673	÷ 1.9	2 246	1 723	÷ 23.3
Jernbaner og sporveier. <i>Chemins de fer et tramways . . . . .</i>	-	-	-	1 838	2 683	+ 45.9	5 184	13 226	+ 155.1	7 022	15 909	+ 126.7
Post, telegraf, telefon. <i>Poste, télégraphe, etc. . . . .</i>	-	-	-	1 790	2 591	+ 44.8	1 826	4 745	+ 159.9	3 616	7 336	+ 102.9
Alm. landtransport. <i>Transport par terre . . . . .</i>	2 359	5 062	+ 114.6	265	957	+ 261.1	15 795	20 323	+ 28.7	18 419	26 342	+ 43.0
Immateriell virksomhet. <i>Profes- sions libérales. . . . .</i>	2 701	2 525	÷ 6.5	18 057	21 546	+ 19.3	6 993	8 515	+ 21.8	27 751	32 586	+ 17.1
Husarb. for fremmede. <i>Travail domestique . . . . .</i>	-	-	-	-	-	-	1 799	1 043	÷ 42.0	1 799	1 043	÷ 42.0
Tils. Total	187 537	203 552	+ 8.5	63 667	86 947	+ 36.6	293 578	358 300	+ 22.0	544 782	648 799	+ 19.1
Procent i hver social klasse 1910 og 1920. <i>Classes sociales 1910 et 1920, pour-cent . . . . .</i>	(34.4)	(31.4)	-	(11.7)	(13.4)	-	(53.9)	(55.2)	-	(100.0)	(100.0)	-
Fiske og fangst. <i>Pêche . . . . .</i>	39 275	39 291	-	474	696	+ 46.8	10 618	17 616	+ 66.0	50 367	57 603	+ 14.3
Hjemnev. barn ved jordbruk. <i>Fils d'agriculteurs . . . . .</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	51 224	65 313	+ 27.5
Formuesinntekt. <i>Rentiers . . . . .</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29 320	29 838	+ 1.8
Andre ikke arbeidende. <i>Sans profession. . . . .</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37 067	54 539	+ 47.1
I alt menn over 15 år. Total	226 812	242 843	+ 7.1	64 141	87 643	+ 36.6	304 196	375 916	+ 23.6	712 760	856 092	+ 20.1

A n.m. Et mindre antall med uoppgitt næringsvei og (eller) social stilling er holdt utenfor. *Non compris le nombre de personnes n'ayant déclaré leur profession ou leur état social.*

¹ I 1910 var de fleste visergutter, bud o. l. ført på landtransport da man manglet opgave over hvor de var ansatt. Da dette gjorde sammenligning umulig, har man her fordelt dem skjønnsmessig på følgende måte: 800 på industri, 900 på varehandel, 800 på immateriell virksomhet, resten eller 855 på landtransport, tils. 3 355.

Fiskerne er holdt utenfor sammenligningen. I 1910 blev sågodtsom alle fiskere over 20 år regnet som selvstendige, mens tellingen i 1920 gir henimot 6 000 fiskeriarbeidere mellom 20 og 30 år og 3 000 på over 30 år. Det er neppe nogen tvil om at en stor del av denne forskyvning bare beror på tellingsmåten.

For næringslivet for øvrig viser tabellen en meget sterk stigning for funksjonærene, en sterk stigning for arbeiderne og en liten stigning — relativ tilbakegang — for de selvstendige. Disse forholdstall gir visstnok i store trekk et riktig bilde av utviklingen. Det er selvfølgelig at økningen av de selvstendige ikke kan holde skritt med de øvrige grupper, da de selvstendiges antall for en vesentlig del bestemmes av gårdbrukertallet, og det vil altså igjen si av det samlede antall jordbruk som skaffer brukerne deres hovederhverv. At funksjonærstanden er steget sterkere enn arbeiderne er også hevet over all tvil; stigningen faller først og fremst på gruppene banker, forsikring osv., dernæst på industri, handel og landtransport. Men om enn tallene gir en riktig orientering, så må oppgavene for de enkelte næringsveier benyttes med forsiktighet. Det er dessverre adskillige feilkilder. For jordbruket f. eks. er det neppe riktig at antallet av selvstendige er gått direkte tilbake. Antall egentlige jordbruk med fradrag av parseller er ifølge jordbrukstellingene steget fra høsten 1907 til utgangen av 1917 med 2 400; der har sikkert nok vært nogen stigning også fra 1917—20. Tilbakegangen skyldes det før nevnte forhold med bierhvervsoppgavene i 1920, som antagelig har ført til at forholdsvis flere gårdbrukere enn i 1910 har opgitt f. eks. håndverk eller fiske som hovednæring. I industrien får man 40 pct. stigning for de selvstendige, 58 pct. for funksjonærene og 33 pct. for arbeiderne. Antall selvstendig industridrivende menn er steget fra 30 000 til 42 000. Denne stigning faller helt og holdent på håndverkerne. I 1910 blev der tallet 26 500 selvstendige håndverkere mot i 1920 næsten 38 000. Grupperingsendring kan her ha spillet nogen rolle, et forhold som man kommer nærmere tilbake til i kapitel 5.

Antall selvstendige ved sjøfart er steget til over det dobbelte. Stigningen skyldes mest motorbåteierne, og det er ikke usannsynlig at en del av dem er fiskere, som altså ikke egentlig hører hjemme i sjøfartsgruppen. Den sterke nedgang i antall av sjøfolk er utvilsomt riktig og likeså nedgangen i antall av loser (funksjonærer ved losvesenet). Den henger sammen med nedgangen i seilskibs- og tramptrafikken og den sterke utvikling av fyrvesenet. Ved jernbane-, post-, telegraf- og telefonvesenet o. s. v. har man som nevnt flyttet over en del fra funksjonær- til arbeidergruppen. Avgrensningen mellom de to grupper er ikke alltid så liketil. Den sterke stigning i arbeidertallet henger til dels sammen med innførelsen av 8-timers dagen.

Man må være opmerksom på at den relativt sterke tilbakegang av de selvstendiges antall for en stor del er en direkte følge av aldersforskyvningen. Ungdommen er gått sterkt frem i forhold til de eldre. Denne forskjell kan f. eks. karakteriseres derved at av alle menn over 15 år var i 1910 38½ pct.

under 30 år, men i 1920 over 41 pct. Av 15—19-års gutter var det næsten ingen selvstendige hverken i 1910 eller i 1920. For de tre næste store aldersgrupper fås følgende fordeling av de erhvervende menn efter social stilling i 1910 og 1920:

	20—29 år. Ans.		30—39 år. Ans.		40—49 år. Ans.		Stigningsprocent 1910—20. Pour-cent (+).		
	1910.	1920.	1910.	1920.	1910.	1920.	20—29 år. Ans.	30—39 år. Ans.	40—49 år. Ans.
	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.			
Selvstendige . . . . . <i>Personnes travaillant à leur propre compte.</i>	11.8	10.5	34.9	31.2	48.1	43.5	25	5	10
Funksjonærer . . . . . <i>Employés.</i>	14.1	15.8	14.5	15.3	11.9	12.6	57	23	29
Lønnsarbeidere . . . . . <i>Ouvriers.</i>	61.7	61.3	46.9	48.9	38.8	42.5	39	22	33
Hjemmeværende gårdbruker- sønner o. l. . . . . <i>Fils d'agriculteurs travaillant à la maison, etc.</i>	12.4	12.4	3.7	4.6	1.2	1.4	40	44	41
I alt erhvervende menn . . <i>Homm. gagnant leur vie, total.</i>	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	40	17	22

I alle 3 aldersgrupper er det forholdsvis langt færre selvstendige menn enn for 10 år siden. I den yngste klasse er det bare funksjonærene som er gått relativt frem; i de to eldre klasser er antallet av funksjonærer og arbeidere steget omtrent like sterkt. — Fiskerne er også her holdt utenfor sammenligningen.

4. Forsørgere og forsørgede.

Soutiens et personnes soutenues.

I forrige avsnitt har man utelukkende behandlet hovedpersonene, d. v. s. de som selv har et erhverv eller mottar pensjon, fattighjelp o. s. v. og ikke tatt noget hensyn til hvor mange forsørgede det falt på hver gruppe. De forsørgede omfatter hustruer og hjemmeværende barn, dernæst andre privatforsørgede og hushjener. Hele den norske befolkning fordeler sig slik efter forsørgerforholdet:

	Hovedpersoner.		Husmødre.	Barn under 15 år.	Andre privat- forsørgede.	Husarbeide hjemme.	Hushjener.	I alt hovedpersoner.	I alt bipersoner.
	Menn.	Kvinner.							
Samlet antall.	822 809	284 889	417 205	839 493	65 307	130 499	79 169	1 107 698	1 531 673
Pr. 1 000 per- soner i alt.	312	108	158	318	25	49	30	420	580

10 404 barn uten forsørger, 2: formuende, fattigunderstøttede m. v., er her ikke regnet med.

Som man ser utgjør hovedpersonene et mindretall på $\frac{2}{5}$ av befolkningen, på hver 10 hovedpersoner kommer det gjennomsnittlig 14 bipersoner. Av hovedpersonene, som omfatter alle som har eget erhverv eller pensjon m. v., er der en hel del som ingen familie har å sørge for, som f. eks. størsteparten av alle erhvervende kvinner og av de unge menn. Til gjengjeld faller det langt større forsørgelsesbyrde på de egentlige forsørgere enn på alle hovedpersoner i gjennomsnitt, og antallet av bipersoner pr. hovedperson blir sterkt påvirket av hvad slags hovedpersoner det mest er tale om i vedkommende erhvervsgruppe: unge eller gamle, menn eller kvinner.

Til orientering stiller vi de forskjellige socialstillinger i rekke efter antall av bipersoner pr. hovedperson:

Høiere funksjonærer. <i>Employés supérieurs</i>	3.8
Selvst. næringsdrivende. <i>Chefs d'exploitation</i>	3.3
Fagfunksjonærer. <i>Employés spécialistes</i>	1.6
Arbeidere o. l. <i>Ouvriers, etc.</i>	1.1
Selvst. arbeidende. <i>Travailleurs isolés.</i>	0.8
Kontor- og butikkfunksjonærer. <i>Employés de bureau et de magasin</i> .	0.6
Personer som lever av egne midler. <i>Personnes vivant de leurs revenus</i>	0.5
Pensjon, offentlig og privat forsørgede. <i>Pensionnés, personnes entretenues</i> <i>par l'assistance publique ou par la famille</i>	0.4
Hjemmev. slektninger som deltar i gårdsarbeidet. <i>Parents d'agriculteurs</i> <i>travaillant à la maison</i>	0.04

Tidligere er omtalt at størsteparten av de høiere funksjonærer og de selvstendig næringsdrivende er menn litt op i årene, mens f. eks. bare et fåtall av kontor- og butikkfunksjonærene må antas å ha nogen forsørgelsesbyrde. Dette forklarer størsteparten av de store avvikelser, og det vil efter dette være klart at man får et helt annet billede av de forskjellige sociale klassers relative betydning når man teller alle de forsørgede med, ikke bare hovedpersonene, således som følgende oversikt viser: (Se tabellen på neste side.)

De selvstendig næringsdrivende og selvst. arbeidende med familier og hjemmev. voksne barn på gårdsbruk utgjør ca. 40 pct., funksjonærene med familier 11 pct., arbeiderne med familier ca. 43 pct. og folk med formuesinntekt etc. ca. 6 pct.

De fleste av alle „forsørgede“ er hustruer og ukonfirmerte barn, hele 82 pct. av alle bipersoner. Til karakteristikk av de forskjellige livsstillinger har også antallet av voksne privatforsørgede og hustjenere sin store interesse. I i det store og hele blir det nemlig et velstandstegn at man har råd til å la voksne barn gå hjemme for å utdanne sig eller hjelpe i huset, eller til å holde hustjenere. For å kunne måle den relative forskjell i tjenerhold o. s. v. innen klassene vil det bli helt villedende å sammenligne tjenerantallet o. s. v. med det samlede antall hovedpersoner: kvinner og menn, unge og gamle under ett. Da der ikke foreligger opgaver over forsørgelsesbyrde og tjenerhold særskilt for menn og kvinner i de forskjellige aldersgrupper, er det ingen bedre vei å gå enn å for-

Hovedpersoner og forsørgede fordelt på social stilling.

Chefs de famille et personnes soutenues répartis par état social.

Social stilling. <i>Etat social.</i>	Hovedpersoner. <i>Chefs de famille.</i>				Familiemedlemmer. <i>Membres de famille.</i>		Hovedpersoner og familiemedl. tils. <i>Chefs et membres de famille, total.</i>		Hustjenere. ¹ <i>Domestiques.</i>	
	Menn. <i>Hommes.</i>	Kvinner. <i>Femmes.</i>	Tilsammen. <i>Total.</i>	Pct. %	Antall. <i>Nombre.</i>	Pr. hoved- person. <i>Pour chaque chef de famille.</i>	Samlet antall <i>Nombre total.</i>	Pct. %	Antall. <i>Nombre.</i>	Pr. hoved- person. <i>Pour chaque chef d famille.</i>
Selvst. næringsdrivende. <i>Chefs d'établissement</i> .	169 605	26 457	196 062	16.52	613 657	3.1	809 719	30.79	42 362	0.2
Selvst. arbeidende. <i>Travailleurs isolés</i>	73 248	8 121	81 369	6.86	63 957	0.8	145 326	5.53	3 249	0.0
Høiere funksjonærer. <i>Employés supérieurs</i> . .	6 310	113	6 423	0.54	20 333	3.2	26 756	1.02	3 931	0.6
Fagfunksjonærer (iber. ingeniører). <i>Employés spécialistes (y compris ingénieurs)</i>	45 554	17 596	63 150	5.32	90 221	1.4	153 371	5.83	9 696	0.2
Kontor- og butikkfunksjonærer. <i>Employés de bureau et de magasin</i>	36 322	38 460	74 782	6.30	38 133	0.5	112 915	4.29	4 887	0.1
Formenn o. l. <i>Contremaitres, etc.</i>	18 315	858	19 173	1.62	564 310	1.2	1 049 604	39.89	7 148	0.0
Arbeidere o. l. <i>Ouvriers, etc.</i>	357 073	109 048	466 121	39.29						
Hustjenere. <i>Domestiques</i>	528	78 641	79 169	6.87	-	-	79 169	3.01	-	-
Hjemnev. slektn. som deltar i gårdsarbeidet. <i>Parents d'agriculteurs travaillant à la maison</i>	65 313	18 398	83 711	7.06	3 743	0.0	87 454	3.32	5	0.0
Formuesinntekt. <i>Rentiers</i>	31 343	34 611	65 954	5.56	28 592	0.4	94 546	3.60	4 374	0.1
Off. og privat forsørgede. <i>Personnes entretenues par l'assistance publique ou par la famille</i>	19 586	30 968	50 554	4.26	20 837	0.4	71 391	2.72	1 708	0.0
	823 197	363 271	1 186 468	100.0	1 443 783	1.3	2 630 251	100.0	77 360	0.1
Socialstilling uopgitt. <i>Etat social non spécifié</i> .							9 120		1 809	
Barn uten forsørger. <i>Enfants sans soutiens</i> . .							10 404			
Samlet folkemengde. <i>Population totale</i>							2 649 775		79 169	

¹ Disse er også tatt med foran som hovedpersoner. *Les domestiques sont aussi compris sous le groupe de chefs de famille.*

søke å skille ut fra hovedpersonene i hver gruppe alle dem som ikke er forsørgere, for på denne måte å se å få frem den karakteristiske forskjell mellom de egentlige forsørgere. Dette er forsøkt i tabellen på side 39* fig., siste rubrikk. Her er antallet av bipersoner i hver livsstillingsgruppe angitt i forhold til et redusert antall hovedpersoner, som skulde svare til det sannsynlige antall egentlige forsørgere og består av alle gifte menn og halvparten av de før gifte menn og kvinner. Ved anvendelsen av denne fremgangsmåte har man bl. a. tatt hensyn til resultatene av en representativ undersøkelse av familiehusholdningenes sammensetning som blev foretatt i forbindelse med folketellingen i 1900 (se Folketellingen 1900, Hovedoversigt, bilag 8 og 3dje hefte, slutning). Ved å sammenligne antallet av gifte, ugifte o. s. v. som hadde egen husholdning på minst to medlemmer med det samlede antall hovedpersoner fra et erhvervssynspunkt fås følgende forholdstall:

Kjønn og ekteskadelig stilling. <i>Sexe et état civil.</i>	Pct. personer med eget erhverv o. s. v. som også er hovedpersoner i husholdningen. <i>Pour-cent des personnes exerçant une profession, etc., qui aussi sont chefs de famille.</i>	
	Bygder. <i>Comm. rur.</i>	Byer. <i>Villes.</i>
Gifte menn. <i>Hommes mariés</i>	99	96
Før gifte menn. <i>Hommes, veufs ou divorcés</i>	51	61
Før gifte kvinner. <i>Femmes, veuves ou divorcées</i>	43	71
Gifte kvinner. <i>Femmes mariées</i>	7	17
Ugifte menn. <i>Célibataires</i>	6	3
Ugifte kvinner. <i>Célibataires</i>	5	9

Nu behøver man ikke å være forsørger fordi man er hovedperson i en husholdning, men som bekjent er dette hovedregelen, særlig for de giftes vedkommende. I husholdninger som består av før gifte og ugifte eller bare av ugifte vil det oftere forekomme at alle husholdningens medlemmer har selvstendig inntekt, så hovedpersonen ikke blir forsørger for andre enn sig selv. Forholdstallene fra 1910 stemmer ganske bra med en representativ undersøkelse for byene som blev foretatt i 1920. Det viste sig at fremdeles næsten alle gifte menn, vel halvparten av de før gifte menn og kvinner og meget få av de ugifte erhvervende hadde egen husholdning.

Man får altså i tabellen på side 39* fig. 2 tall for bipersoner pr. hovedperson:

- 1) Antall bipersoner pr. hovedperson i alt, i gjennomsnitt for alle livsstillinger 1.4.
- 2) Antall bipersoner pr. „beregnet forsørger“, i gjennomsnitt for alle livsstillinger 3.1.

For de store sociale grupper fås på samme måte :

	Bipersoner pr. hovedperson i alt. <i>Personnes secondaires pour chaque chef.</i>	Bipersoner pr. beregnet forsørger. <i>Personnes secondaires pour chaque soutien évalué.</i>
Selvst. næringsdrivende og arbeidende. <i>Chefs d'exploitation et travailleurs isolés.</i>	2.6	3.6
Funksjonærer i alt. <i>Employés, total</i>	1.2	3.5
Formenn, arbeidere o.l. <i>Contremaîtres, ouvriers, etc.</i>	1.0	3.0

En stor del av forskjellen mellom de selvstendige og de andre beror altså på at de fleste i selvstendig stilling er gifte menn, mens kvinnene og den mannlige ungdom utgjør en betraktelig del av funksjonærene og arbeiderne. I forhold til de „egentlige forsørgere“ faller det gjennomsnittlig næsten like mange forsørgede på de selvstendige som på funksjonærene, og ikke stort færre på hver arbeider.

Følger man de to tallrekker videre nedover tabellen, vil det straks falle i øinene at det første forholdstall varierer overordentlig sterkt. Det gir altså først og fremst et uttrykk for forsørgergruppens sammensetning. For butikk-ekspeditører, telegrafister og telefonister f. eks., hvorav de fleste er unge kvinner, får vi bare 0.2 forsørgede pr. hovedperson. I det hele blir tallet lavt for alle grupper av erhvervende som for en stor del består av kvinner eller ungdom og høit for alle grupper som mest består av gifte menn litt op i årene, som f. eks. håndverksmestre, skipsredere og skibsførere, lokomotivførere, vognmenn, sakførere, læger m. fl.

Tallet for „antall av forsørgede pr. beregnet forsørger“ er derimot meget regelmessigere. Beregningsmåten får dog bare nogen mening for de „normale“ erhvervsgrupper, hvor flertallet av forsørgerne er gifte menn. For erhvervsgrupper med relativt mange eldre enker (f. eks. småindustri drivende og småhandlende) får vi altfor lave tall for antallet av forsørgede, fordi halvparten av alle før gifte er regnet med som forsørgere, mens utvilsomt forholdsvis færre av disse enker har nogen å forsørge. På den annen side får man for høie tall for grupper som overveiende består av ugifte kvinner (f. eks. telegrafister etc. og butikk-ekspeditører) fordi de ugifte forsørgere her spiller en relativt stor rolle, mens vi ved utregningen av forholdstallet har sett helt bort fra de ugifte forsørgere. En god del av ulikhetene med hensyn til forsørgelsesbyrde innen de mere normale grupper skyldes også utelukkende forsørgergruppens forskjellige sammensetning, og ikke minst alderssammensetningen. Det er jo en kjent sak at det mest er de middelaldrende menn — fra omkring 30- til omkring 50-års alderen — som har stor forsørgelsesbyrde — se bl. a. den før nevnte representative husholdningstelling fra 1900. Derfor har f. eks. styrmennene gjennemgående langt færre barn å forsørge enn skibsførerne da de er yngre. Hvor man finner svingningene i forsørgelsesbyrden fra gruppe til gruppe uforståelige ligger forklaringen næsten alltid i en slik betydelig aldersforskjell mellom hovedpersonene. Se avsnittet om alder og livsstilling lengere fremme, hvor man finner en lignende oversiktstabell, side 158* flg.

I de fleste erhvervsgrupper er enkene og enkemennene i avgjort mindretall forhold til de gifte menn. Derfor blir det gjennomgående næsten like mange husmødre som det blir „beregnete forsørgere“ (d. v. s. de gifte menn + halvparten av alle før gifte). I de fleste grupper faller det gjennomsnittlig omtrent to barn under 15 år på hver husmor. Resultatet herav blir at det relative antall hustruer og mindreårige barn blir forholdsvis jevnt i alle normale erhvervsgrupper — mellom $2\frac{1}{2}$ og 3 pr. forsørger. I de grupper hvor det kommer vesentlig over 3 bipersoner gjennomsnittlig pr. forsørger er derfor årsaken som regel ikke noget særlig stort antall mindreårige barn, men derimot relativt mange tjenere og hjemmeværende voksne barn uten eget erhverv. Av undtagelser kan særlig merkes skogsarbeidere, fiskere, formenn o. l. ved jernbanene og folkeskolelærere, hvor den store forsørgelsesbyrde utelukkende skyldes stort barnetall. For lærerne virker også med det relativt store antall lærerinner med forsørgelsesbyrde. For gårdbrukerne er det store barnetall en medvirkende årsak til det høie antall av bipersoner pr. forsørger, men de har også flere tjenere og hjemmeværende barn enn gjennomsnittlig, selv om man som her holder utenfor de barn og tjenere som mest er beskjeftiget med gårdsarbeide. For de øvrige grupper med et særlig stort antall bipersoner pr. hovedperson blir dette et velstandstegn, da årsaken som regel er både et større tjenerhold enn gjennomsnittlig og relativt mange voksne barn som går hjemme for å utdanne sig osv. Av sådanne grupper merkes særlig: fabrikkere, håndverksmestere, handlende, skibsredere og skibsførere, bileiere og andre vognmenn (d. v. s. med fradrag av de småvognmenn som kjører selv), sakførere, læger og tannlæger, høiere funksjonærer og diverse fagfunksjonærer ved immateriell virksomhet (herunder officerer og prester). Merk særlig den veldige forskjell gruppene imellem med hensyn til tjenerhold.

Vi får også et noget annet bilde av de forskjellige næringers relative betydning når vi tar alle personer med, ikke bare hovedpersonene. Dette blir behandlet i følgende avsnitt.

5. Befolkningens fordeling på de forskjellige næringsveier.

Répartition de la population par groupes de profession.

I et tidligere kapitel har man pekt på at grupperingen i den norske livsstillingsstatistikk er en gruppering av befolkningen etter livsstilling innen en næringsgruppe-ramme. Det er ikke en gruppering etter bedrifter og kan for så vidt ikke gi et eksakt uttrykk for hvor mange de enkelte bedrifter beskjeftiger. Dette gjelder først og fremst de kombinerte bedrifter, som man har vært nødt til å dele op på de forskjellige næringer. Personalet ved en bedrift som Borregård er f. eks. fordelt på de forskjellige nærings- og industrigrener som de efter delbedriftenes natur hører til. Det man ved en slik klassifisering får oversikt over blir altså hvor mange folk næringene beskjeftiger. Derigjennem får

De forskjellige hovedklasser av erhvervende og forsørgede.
Groupes principaux de personnes exerçant une profession et de personnes soutenues.

Fordeling pr. 1 000 innen hver socialstilling og fremtredende livsstillingsgrupper.
Répartition pour 1000 dans chaque groupe d'état social et dans les groupes principaux de profession.

	Hovedpersoner. <i>Chefs de famille.</i>		Husmødre. <i>Mères de famille.</i>	Barn under 15 år. <i>Personnes au-dessous de 15 ans.</i>	Andre privatforsørgede. <i>Autres personnes entretenues par la famille.</i>	Husarbeide hjemme. <i>Faisant le ménage.</i>	Hustjenere. <i>Domestiques.</i>	I alt hovedpersoner. <i>Chefs de famille, total.</i>	I alt bipersoner. <i>Personnes secondaires, total.</i>	Antall bipersoner pr. hovedperson. <i>Nombre de personnes secondaires pour chaque chef de famille.</i>	
	M <i>H.</i>	K <i>F.</i>									
Selvstendige i alt . . . <i>Chefs, total.</i>	243	35	181	388	30	79	44	278	722	2.6	3.6
Funksjonærer i alt . . . <i>Employés, total.</i>	282	180	144	255	40	36	63	462	538	1.2	3.5
Arbeidere i alt . . . . . <i>Ouvriers, total.</i>	386	113	145	307	15	28	6	499	501	1.0	3.0
Jordbruk, gartneri, skogbruk. <i>Agriculture, horticulure et exploitation des forêts.</i>											
Selvstendige . . . . . <i>Chefs d'exploitation.</i>	223	26	180	405	27	101	38	249	751	2.4	4.2
Hjemmev. slektn. beskjeft. med jordbruk og fedrift <i>Parents occupés à l'agriculture et à l'élevage.</i>	747	210	16	26			1	957	43	0.0	1.1
Husmenn . . . . . <i>Tenanciers.</i>	257	56	210	347	16	100	14	313	687	2.2	2.7
Andre jordbruksarb. (for en stor del tjenere) . . . <i>Autres laboureurs agricoles (pour la plupart des domestiques).</i>	430	239	98	208	8	14	3	669	331	0.5	3.0
Skogs- og fløtningsarb. . . <i>Ouvriers forestiers et floteurs.</i>	410	-	165	384	10	26	5	410	590	1.4	3.3
Fiske og fangst . . . . . <i>Pêche.</i>	355	1	178	405	15	35	12	356	645	1.8	3.6
Håndverk. <i>Artisans.</i>											
Mestere . . . . . <i>Patrons.</i>	238	6	194	395	47	61	59	244	756	3.1	3.7
Selvt. arbeidende . . . . . <i>Travailleurs isolés.</i>	337	5	209	374	20	41	14	342	658	1.9	2.8
Arbeidere (iberegnet for- menn, men ikke læreg.) <i>Ouvriers (y compris contremaîtres, apprentis non compris)</i>	369	-	199	369	21	35	7	369	631	1.5	2.9
Annen industri. <i>Autres industries.</i>											
Selvt. fabrikkereiere o. l. . <i>Propriétaires de fabrique etc.</i>	204	76	164	322	56	57	121	280	720	2.6	4.2
Småindustri drivende . . . <i>Petits industriels.</i>	149	532	74	189	22	28	6	681	319	0.5	1.7

De forskjellige hovedklasser av erhvervende og forsørgede.
 Fordeling pr. 1 000 innen hver socialstilling og fremtredende livsstillingsgrupper. (Forts.)

	Hovedpersoner.		Husmødre.	Barn under 15 år.	Andre privatforsørgede.	Husarbeide hjemme.	Hustjenere.	I alt hovedpersoner.	I alt bipersoner.	Antall bipersoner pr. hovedpersoner.	Antall bipersoner når bare de gifte menn og halvparten av før gifte menn og kvinner regnes med.
	M.	K.									
Kontorfolk og ingeniører <i>Employés de bureau et ingénieurs.</i>	307	105	160	264	35	34	95	412	588	1.4	?
Verksmestere og formenn <i>Chefs d'atelier et contre-mâtres.</i>	256	22	208	426	30	40	18	278	722	2.6	3.3
Maskinister . . . . . <i>Mécaniciens.</i>	274	-	209	440	23	42	12	274	726	2.7	3.4
Fabrikkarbeidere o. l. . . . . <i>Ouvriers de fabrique, etc.</i>	313	156	149	328	15	33	6	469	531	1.1	3.2
Andre anleggsarbeidere <i>Autres ouvriers de construction.</i>	358	-	183	411	14	28	6	358	642	1.8	3.1
Varehandel. <i>Commerce de marchandises.</i>											
Grosserere, detaljister, agenter . . . . . <i>Négociants, marchands en détail, commissionnaires.</i>	220	64	166	316	57	54	123	284	716	2.5	3.9
Småhandelnde . . . . . <i>Petits marchands.</i>	322	167	163	268	24	45	11	489	511	1.1	1.9
Handelsreisende . . . . . <i>Commis voyageurs.</i>	358	-	200	317	40	36	49	358	642	1.8	3.0
Butikk ekspeditører . . . . . <i>Commis de magasin.</i>	258	574	43	82	11	26	6	832	168	0.2	3.3
Lagerarbeidere, bud o. l. <i>Ouvriers de dépôts, porteurs, etc.</i>	419	76	159	293	17	30	6	495	505	1.0	2.6
Hotell-, kafédrift o. l. <i>Hôtels, cafés, etc.</i>											
Selvstendige . . . . . <i>Propriétaires.</i>	105	428	83	266	61	23	34	533	467	0.9	2.3
Tjenere samt bud o. l. . . . . <i>Domestiques, porteurs, etc.</i>	127	733	39	82	7	8	4	860	140	0.2	2.3
Sjøfart. <i>Navigation.</i>											
Skibsredere . . . . . <i>Armateurs.</i>	167	2	146	241	75	52	317	169	831	4.9	5.6
Skibsførere . . . . . <i>Capitaines.</i>	230	-	198	395	61	51	65	230	770	3.4	3.8
Styrmenn . . . . . <i>Officiers de bord.</i>	400	-	209	322	25	30	14	400	600	1.5	2.8
Maskinister . . . . . <i>Mécaniciens de bateaux à vapeur.</i>	292	-	214	416	31	34	13	292	708	2.4	3.2
Matroser, fyrbøtere o. a. sjømenn . . . . . <i>Matelots, chauffeurs et autres marins.</i>	617	-	119	220	19	21	4	617	383	0.6	3.0

De forskjellige hovedklasser av erhvervende og forsørgede.
Fordeling pr. 1000 innen hver socialstilling og fremtredende livsstillingsgrupper. (Forts.)

	Hovedpersoner.		Husmødre.	Barn under 15 år.	Andre privatforsørgede.	Husarbeide hjemme.	Hustjenere.	I alt hovedpersoner.	I alt bipersoner.	Antall bipersoner pr. hovedpersoner.	Antall bipersoner når bare de gifte menn og halvparten av for gifte menn og kvinner regnes med.
	M.	K.									
Jernbanedrift.											
<i>Exploitation de chemins de fer.</i>											
Lokomotivførere	239	-	213	451	37	47	13	239	761	3.2	3.6
<i>Mécaniciens de locomotives.</i>											
Konduktører	269	-	215	436	35	34	11	269	731	2.7	3.3
<i>Conducteurs de trains.</i>											
Bane- og godsformenn, banevoktere	258	3	195	455	24	53	12	261	739	2.8	3.5
<i>Piqueurs de la voie, chefs-magasiniers gardes-voies.</i>											
Stasjonsbetj., fyrbøt. m. v. <i>Chefs de gares, chauffeurs, etc.</i>	410	1	177	365	15	26	6	411	589	1.4	3.3
Telegraf- og telefonvesen.											
<i>Service télégraphique et téléphonique, etc.</i>											
Telegrafister, telefonist. o.l. <i>Télégraphistes, téléphonistes, etc.</i>	88	744	30	59	20	35	24	832	168	0.2	4.3
Bud og andre arbeidere . <i>Facteurs et autres ouvriers.</i>	443	17	159	321	22	28	10	460	540	1.2	3.5
Postvesen.											
<i>Service des postes.</i>											
Funksjonærer . . . . . <i>Employés.</i>	316	160	146	245	36	46	51	476	524	1.1	3.2
Postbud o. a. arbeidere . <i>Facteurs et autres ouvriers.</i>	407	18	170	328	24	43	10	425	575	1.4	3.1
Alm. landtransport.											
<i>Transports ordinaires par terre.</i>											
Bileiere, vognmenn . . . <i>Propriétaires de voitures.</i>	234	19	172	357	44	100	74	253	747	3.0	3.9
Kjørere m. egen hest ell. bil <i>Loueurs de voitures et chauffeurs d'auto pour propre compte.</i>	331	1	218	388	23	27	12	332	668	2.0	2.9
Chauffører i andres tjeneste <i>Chauffeurs travaillant chez autres.</i>	464	-	182	324	8	17	5	464	536	1.2	2.7
Kjørere i andres tjeneste <i>Cochers travaillant chez autres.</i>	446	-	173	333	15	28	5	446	554	1.2	2.9
Losse- og lastearb. m. fl. . <i>Débardeurs et chargeurs.</i>	312	1	196	412	22	45	12	313	687	2.2	3.1

man et slags fellesbillede av næringslivet og dets utvikling, for så vidt som disse tall er et uttrykk for hvor mange som lever av de forskjellige næringer fra tid til annen. Billedet må nu ikke tas for mer enn det er. Næringenes avkastning er ikke proporsjonal med det antall folk de beskjeftiger og heller ikke deres økonomiske utvikling. Men selv om så er tilfelle, er dog disse forhold ikke uten forbindelse med hverandre. Det er klart at det har en overordentlig betydning å vite hvor vår befolkning finner sitt arbeide og livsopphold, hvilke næringer det er som har vært i stand til å opta vår befolkningstilvekst, og hvordan tyngdepunktet har forskjøvet sig fra tid til tid.

Det er to sett opgaver i norsk statistikk som kan tjene til å belyse disse forhold. Det ene sett er de opgaver som gir uttrykk for hvordan hele befolkningen fordeler sig på næringene. Her er alle husarbeidende familiemedlemmer, barn og tjenere betraktet som bipersoner og gruppert efter familieoverhodets erhverv. En slik gruppering gir uttrykk for hvor mange det er som direkte og indirekte er knyttet til den og den næring.

Det annet sett opgaver er de som gir uttrykk for hvordan alle personer på 15 år og over efter sit eget virke fordeler sig på de forskjellige næringer og virksomheter. Her er alle personer gruppert efter den næring de direkte er knyttet til, sitt personlige virke eller arten av sin inntekt. Husarbeide for egen familie blir altså i denne gruppering betraktet som en selvstendig virksomhet.

Det er de førstnevnte opgaver som gir den beste oversikt over forholdet mellem de store hovedgrupper.

I tabellen på neste side er tallene for 1920 gjengitt.

Jordbruksgruppen er fremdeles den som beskjeftiger flest folk, 33 pct. av hele befolkningen, men nær op til denne kommer industrien med 29 pct. Den tredje av de store næringsgrupper er forretningsvirksomhet og transport med tilsammen 18 pct. Fiske og immaterielt arbeide beskjeftiger 5 à 6 pct. hver, mens 9 pct. faller på de andre grupper, som faller utenfor det man i almindelighet kaller næringslivet. Fra ett synspunkt kan det være berettiget å se jordbruk og fiske under ett — de næringer som skaffer råstoffene til veie —, i motsetning til industri, forretningsvirksomhet og transport — de næringer som foredler og omsetter varene. Gjør man dette, får man at den første gruppe beskjeftiger 39 pct., den anden 47 pct. av befolkningen. Denne sammenstilling må der dog ikke legges for stor vekt på, fremfor alt må man ikke opfatte den som om de to grupper av befolkningen som er nevnt her står i et bestemt motsetningsforhold til hverandre. Næringsmessig sett tjener de alle hverandre og er like uundværlige for vår produksjon. En sammenligning med andre land vilde selvsagt ha vært av stor betydning, men materialet hertil foreligger ennå ikke for 1920. Det vil bli gjort senere.

Den ovennevnte tabell er et uttrykk for stillingen i 1920, men der knytter sig en meget stor interesse til hvordan forholdet mellem næringsgruppene har forskjøvet sig fra før krigen.

Erhvervsgrupper. <i>Groupes de profession.</i>	Samlet antall personer som lever av vedkommende erhverv. <i>Personnes vivant de la profession en question, total.</i>	Hovedpersoner. <i>Personnes principales.</i>	Bipersoner. <i>Personnes secondaires.</i>	Samlet antall personer som lever av vedkommende erhverv. <i>Personnes vivant de la profession en question, total.</i>	Hovedpersoner. <i>Personnes principales.</i>	Bipersoner. <i>Personnes secondaires.</i>
				%	%	%
I. Jordbruk, gartneri, skogbruk. <i>Agriculture, horticulture, exploitation des forêts . . . . .</i>	881 066	336 056	545 010	33	30	35
II. Fiske og fangst. <i>Pêche et pêche de baleine, etc. . . . .</i>	162 085	57 719	104 366	6	5	7
III. Industri. <i>Industrie . . . . .</i>	764 293	309 524	454 769	29	28	30
IV. Forretningsvirksomhet. <i>Commerce . . . . .</i>	245 000	119 100	125 900	9	11	8
V. Transport. <i>Transport . . . . .</i>	233 241	91 762	141 479	9	8	9
VI. Immateriell virksomhet. <i>Professions libérales . . . . .</i>	131 156	54 222	76 934	5	5	5
VII. Husarbeide for forskjellige og på anstalter. <i>Travail domestique . . . . .</i>	28 146	17 893	10 253	1	2	1
VIII. Formuesinntekt. <i>Rentiers . . . . .</i>	98 920	65 954	32 966	4	6	2
IX. Offentlig og veldedig forsørgelse. <i>Personnes entretenues par bienfaisance et par l'assistance publique . . . . .</i>	73 099	50 554	22 545	3	5	1
X. Livsstilling utilst. angitt eller uopgitt. <i>Profession insuffisamment indiquée ou inconnue . . . . .</i>	22 365	4 914	17 451	1	-	1
XI. Barn uten forsørg. <i>Orphelins . . . . .</i>	10 404	-	10 404	-	-	1
I alt. <i>Total</i>	2 649 775	1 107 698	1 542 077	100	100	100

Et grunnlag for en slik sammenligning gir følgende tabell for årene 1891—1920:

Hovedgrupper av livserhverv. <i>Les plus grands groupes de profession.</i>	Samlet antall personer. <i>Personnes, total.</i>				Procentfordeling. <i>Pour-cent.</i>			
	1891.	1900.	1910.	1920.	1891.	1900.	1910.	1920.
1. Jordbruk, skogdrift, fiskeri . . . . . <i>Agriculture, exploitation des forêts, pêche.</i>	1 024 137	993 283	1 036 597	1 043 151	51.10	44.33	43.40	39.37
2. Industri . . . . . <i>Industrie.</i>	436 414	578 660	601 893	764 293	21.77	25.82	25.20	28.84
3. Handel, sjøfart o. a. samferdsel . . . . . <i>Commerce, navigation, transport, etc.</i>	291 135	345 962	379 825	478 241	14.53	15.44	15.90	18.05
4. Immaterielt arbeide . <i>Professions libérales.</i>	82 494	98 462	109 736	131 156	4.12	4.39	4.60	4.95
5. Formuesinntekt og diverse . . . . . <i>Rentiers, etc.</i>	169 922	224 493	260 227	232 934	8.48	10.02	10.90	8.79
Tils. <i>Total</i>	2 004 102	2 240 860	2 388 278	2 649 775	100.00	100.00	100.00	100.00

Grupperingen har ikke vært helt ensartet i disse år, men det spiller dog mindre rolle for de store hovedgrupper. Viktigere er det at gruppen uopgitt erhverv, som her er å finne under gruppe 5, var meget liten i 1920. Dette gjør at procenttallene for de tre første grupper ligger noget høiere i 1920 enn de skulde gjort om fordelingen i dette år hadde vært like så ufullstendig som i 1910.

Bortsett herfra gir tallene uttrykk for en relativ nedgang for jordbruksgruppen, en nedgang som er utpreget for periodene 1891—1900 og 1910—1920. Industri og handel viser motsatte bevegelser: sterk stigning i de nevnte tiår og stigning alt i alt fra 1891—1920 når perioden ses under ett. Immaterielt arbeide har alt i alt vist en jevn vekst fra tiår til tiår.

I det siste tiår — 1910—1920 — er det først og fremst den sterke vekst i gruppen handel og transport som man må feste sig ved. Den vokste med 23 pct. i siste tiår, mot industrien med 15 pct., det immaterielle arbeide med 20 pct. og jordbruksgruppen med 0 pct. En sammenligning med perioden 1890—1900, som er den som økonomisk sett står tiåret 1910—1920 nærmest, viser at industrigruppen vokste langt sterkere i den førstnevnte periode, nemlig med 33 pct. Handels- og transportgruppen vokste da med 19, det immaterielle

arbeide med 20 pct., og jordbruksgruppen gikk tilbake i folketal. I perioden 1900—1910, som karakteriseres ved mange dårlige år og sterk utvandring, går jordbruksgruppen og industrigruppen begge frem med 4 pct., handel og transport med 10 og det immaterielle arbeide med 12 pct.

Det tidsrum vi her har behandlet er for kort til at man kan si noget bestemt om hvordan en høikonjunktur virker på industrigruppen og på handel og transport. Utviklingen har, som man ser, ikke vært ensartet i de to perioder 1890—1900 og 1910—1920, men alt i alt har handel og transport og det immaterielle arbeide, når man betrakter deres evne til å trekke folk til sig, hatt en jevnere utvikling enn industrien.

Man kan dog ikke komme nærmere inn på disse forhold uten å gå mer i detalj, og til dette egner opgavene over den voksne befolkning sig best.

En oversikt over de forskjellige grupper er gitt i tabellen på neste side, men før man går nærmere inn på de enkelte gruppers betydning og deres vekst eller tilbakegang i siste tiår, er det nødvendig å analysere tallene for de enkelte grupper hver for sig.

a. Jordbruk, skogbruk og fiskeri.

Agriculture, exploitation des forêts et pêche

Det er ovenfor nevnt at der til disse næringer var knyttet 1 043 151 mennesker i 1920, familiemedlemmer regnet med. Dette er avgjort den største næringsgruppe, som omfatter 39.4 pct. av hele befolkningen. Det vil i mange land synes unaturlig å slå fiske, jordbruk og skogbruk sammen som en næring, men så er det ikke i Norge. Virksomheter som jordbruk og fiske, jordbruk og skogdrift er så ofte kombinert at det faller naturlig. De fleste fiskere og skogsfolk har nogen tilknytning til jordbruket, jordbrukerne i kystdistriktene til fiske og i skogstraktene til skogbruket. For å skaffe nogen klarhet over den betydning disse kombinasjoner har har man i 1920 bearbeidet opgavene over bierhverv, dessverre bare for voksne menn i bygdene.

Opgavene er stillet sammen i følgende tabell:

Hovederhverv: <i>Profession :</i>	Menn 15 år og over. <i>Hommes 15 ans et au-dessus.</i>			
	I alt. <i>Total.</i>	Bierhverv. <i>Profession accessoire.</i> Herav: <i>Dont :</i>		
		Jordbruk. <i>Agriculture.</i>	Skogbruk. <i>Exploitation des forêts.</i>	Fiske. <i>Pêche.</i>
Jordbruk . . . . . <i>Agriculture.</i>	243 625	-	15 598	21 116
Skogbruk . . . . . <i>Exploitation des forêts.</i>	32 113	15 308	-	151
Fiske og fangst . . . . . <i>Pêche et pêche de baleine.</i>	54 832	26 099	275	-

Erhvervsgrupper. <i>Groupes de profession.</i>	1910.			1920.			Pct. stigning eller fall 1910—1920. <i>Accroissement ou chute 1910 à 1920. Pour-cent.</i>
	Menn. <i>Hommes.</i>	Kvinner. <i>Femmes.</i>	Tilsammen. <i>Total.</i>	Menn. <i>Hommes.</i>	Kvinner. <i>Femmes.</i>	Tilsammen. <i>Total.</i>	
Jordbruk og fedrift. <i>Agriculture et élevage</i>	238 399	50 874	289 273	241 731	56 918	298 649	+ 3.2
Gartneri og parkvesen. <i>Horticulture, etc.</i>	1 661	301	1 962	2 925	412	3 337	+ 70.1
Skogdrift og fløtning. <i>Exploitation des forêts et flottage</i> . .	19 777	92	19 869	34 050	20	34 070	+ 71.1
Fiskeri, sel- og hvalfangst. <i>Pêche, pêche de baleine, etc.</i> . .	51 517	284	51 801	57 603	116	57 719	+ 11.4
Bergverk og industri. <i>Exploitation des mines et industrie</i> . .	178 876	59 608	238 484	247 984	61 541	309 525	+ 29.8
Varehandel. <i>Commerce</i>	38 913	23 675	62 588	53 180	33 601	86 781	+ 39.8
Banker, forsikring, megling etc. samt hoteldrift o. l. <i>Banques, assurance, courtage, etc., hôtels, cafés, etc.</i>	6 437	11 860	18 297	13 268	19 051	32 319	+ 76.6
Jernbaner, sporveier, post- og telegrafvesen etc. <i>Exploitation des chemins de fer, des tramways, service de poste et de télégraphe, etc.</i>	12 770	2 901	15 671	24 968	7 048	32 016	+ 104.3
Almindelig landtransport. <i>Transport par terre</i>	19 775	371	20 146	25 759	485	26 244	+ 30.3
Sjøfart. <i>Navigation.</i>	39 992	168	40 160	33 025	477	33 502	÷ 16.6
Immaterielt arbeide. <i>Professions libérales</i>	27 151	13 885	41 036	32 586	21 635	54 221	+ 32.1
Husarbeide for fremmede. <i>Travail domestique.</i>	1 799	111 465	113 264	1 043	96 019	97 062	÷ 19.7
Husmødre. <i>Femmes de ménage</i>	-	362 163	362 163	-	417 205	417 205	+ 15.2
Hjemmeværende døtre. <i>Filles travaillant à la maison</i> . .	-	106 464	106 464	-	130 499	130 499	
Egne midler. <i>Rentiers</i>	29 320	34 762	64 082	31 343	34 611	65 954	+ 2.9
Pensjon, offentlig og privat forsørgede. <i>Pensions, personnes entretenues par l'assistance publique et par la famille</i> . .	37 317	41 307	78 624	53 034	62 827	115 861	+ 47.4
Uopgitt erhverv (vesentl. «dagarbeide» ikke nærmere angitt). <i>Profession non déclarée</i>	23 219	9 103	32 322	4 286	628	4 914	÷ 84.8
Samlet befolkn. over 15 år. <i>Population au-dessus de 15 ans, total</i>	726 923	829 283	1 556 206	856 785	943 093	1 799 878	+ 15.6

Som man ser var det ca. 48 pct. av alle de menn som hadde skogbruk som hovederhverv som ved bierhverv var knyttet til jordbruket. Omtrent det samme forhold finner man for fiskerbefolkningen — 48 pct. av voksne fiskere drev jordbruk som bierhverv —. Av jordbruksbefolkningen — menn over 15 år — var det 15 pct. som har oppgitt å drive fiske eller skogdrift som bierhverv. Disse tall, som må anses for å være minimumstall, gir et sterkt uttrykk for at disse næringer er sterkt bundet sammen, og at det derfor er vanskelig ved en folketelling å skaffe et eksakt uttrykk for hvor mange der er knyttet til hver av dem.

Til grunn for klassifiseringen ligger som før sagt oppgavene over hovederhverv. Deles befolkningen etter dette, får man for de enkelte undergrupper:

	Samlet befolkning. <i>Population totale.</i>	Hoved- personer. <i>Personnes principales.</i>	Bipersoner. <i>Personnes secondaires.</i>
Jordbruk og fedrift . . . . . <i>Agriculture et élevage.</i>	789 222	298 649	490 573
Gartneri og parkvesen . . . . . <i>Horticulture, etc.</i>	7 373	3 337	4 036
Skogbruk og jakt . . . . . <i>Exploitation des forêts et chasse</i>	84 471	34 070	50 401
Fiske . . . . . <i>Pêche.</i>	158 862	56 557	102 305
Sel- og hvalfangst . . . . . <i>Pêche de baleine, etc.</i>	3 223	1 162	2 061
Tilsammen. Total.	1 043 151	393 775	649 376

Jordbruk og fedrift.

Den samlede befolkning som hører til denne næringsgruppe tellet 789 222, hvorav 298 649 er regnet som hovedpersoner og 490 575 som bipersoner. Av disse bipersoner er der mange som mer eller mindre deltar i landbruksarbeidet; for så vidt spiller bipersonene en annen rolle i denne næring enn i de andre. Men noget tallmessig uttrykk for den betydning deres arbeide i jordbruket har kan vi ikke skaffe.

Som før sagt er der mange flere enn dem som har jordbruk som hovederhverv som er knyttet til jordbruket. Vi nevnte ovenfor tallene for fiskere og skogbruksdrivende som et tegn herpå; men der er også mange andre. Etter tabellen over bierhverv var der i bygdene 243 625 menn over 15 år som hadde jordbruket som hovederhverv, men hertil kommer 73 900 som hadde jordbruk

som bierhverv, og dette tall er et minimumstall. Regnes disse med, får man 324 100 menn som hadde jordbruk enten som hoved- eller bierhverv. Det samlede antall menn i bygdene som var beskjeftiget ved jordbruk stiger altså fra 41.58 pct. til 54.19 pct. av alle menn i bygdene når bierhervene regnes med.

På den annen side må man være opmerksom på at en stor del av dem som hadde jordbruk som hovederhverv var knyttet til andre næringer gjennom sitt bierhverv. Faktisk er forholdet det at den minste del av jordbruksdrivende menn finner full beskjeftigelse ved jordbruket. Annen virksomhet og andre inntekter spiller en stor rolle, et forhold som man ikke alltid har vært opmerksom på når man har villet dømme om norske jordbruksforhold.

Efter tabellen over bierhverv for menn over 15 år i bygdene kan følgende sammen tilling gjøres :

Menn. over 15 år i bygder har opgitt jordbruket: <i>Hommes au-dessus de 15 ans ayant indiqué l'agriculture :</i>	Antall. om .	Pct. <i>Pour-cent.</i>
1. Som eneerhverv . . . . . <i>Comme la seule profession.</i>	127 469	40.78
2. Som hovederhverv . . . . . <i>Comme profession principale.</i>	82 874	26.10
3. Som bierhverv . . . . . <i>Comme profession accessoire.</i>	80 475	23.27
4. Uten å svare på spørsmålet om bierhverv . . . . . <i>Sans répondre à la question de profession accessoire.</i>	31 282	9.85
Tilsammen. <i>Total</i> . . .	324 100	100.00

Det er med andre ord ikke mer enn henimot 50 pct. av de jordbruksdrivende menn som har jordbruket som eneerhverv. De andre har enten et bierhverv, eller jordbruket er et bierhverv for dem ved siden av hovederhvervet.

Av de jordbruksdrivende personer med jordbruk som hovederhverv var 241 731 menn og 56 918 kvinner. Som omtalt i forrige avsnitt var storparten av disse hovedpersoner selvstendig næringsdrivende (53.3 pct. av mennene og 26.1 pct. av kvinnene) eller arbeidende familiemedlemmer (27.0 pct. av mennene og 32.3 pct. av kvinnene). Den leiede arbeidskraft spiller altså en underordnet rolle — 17.7 pct. av alle menn og 41.1 pct. av kvinnene —, og tallene gir uttrykk for at det norske jordbruk i en utpreget grad er en bedrift som bygger på familiens arbeidskraft. Dette og at de selvstendige næringsdrivende spiller så stor rolle gir jordbruket en annen karakter enn de andre næringer.

For å komme nærmere inn på disse og andre forhold ved jordbruket må man se på de enkelte stillinger, først de selvstendig næringsdrivende :

	Menn. <i>Hommes.</i>	Kvinner. <i>Femmes.</i>
Gårdbrukere, selveiere . . . . . <i>Cultivateurs propriétaires.</i>	122 059	13 800
Herav småbrukere . . . . . <i>Dont petits propriétaires agricoles.</i>	14 866	3 759
Leilendinger, bygsemenn . . . . . <i>Fermiers à bail de vie.</i>	1 561	423
Forpaktere . . . . . <i>Tenanciers.</i>	4 688	485
Reineiere. . . . . <i>Propriétaires de rennes.</i>	353	58
Svineholdere hønserieiere m. v. . . . . <i>Propriétaires de porcs, de poules, etc.</i>	83	113

Den alt overveiende del av de selvstendige er gårdbrukerne og småbrukerne. Forpaktere og leilendinger spiller en underordnet rolle. Det som vi her skal stanse et øieblikk op ved er antallet av gårdbrukere og småbrukere. Som enhver vet er det overordentlig vanskelig å trekke en bestemt grense mellom gårdbrukere og småbrukere. Småbrukertitelen er forholdsviss ny i dette land. Fra først av blev den brukt på Østlandet. Efterhvert er den også kommet i bruk utenfor denne landsdel og blir nu brukt av mange mennesker. På ett vis kan man si at man her står overfor en nydannelse — om ikke en ny klasse, så dog et nytt fellesnavn, som har skapt en felles følelse for en klasse brukere på enkelte steder på landsbygden. Som navnet sier består denne klasse av folk som eier og driver små bruk. Nu er det så at små bruk er et relativt begrep: det som i en egn er et lite bruk er i andre egne et større bruk, og dette sammen med andre forhold gjør at navnet småbruker ikke gir noget bestemt uttrykk for det økonomiske underlag for denne klasse. Heller ikke kan man av navnene gårdbruker og småbruker lese sig til noget om forholdet mellom større og mindre bruk. Men folketellingsoppgavene kan likevel bidra til å kaste noget lys over disse to klasser, og ved en sammenligning mellom disse oppgaver og jordbruksstatistikkens kan man komme spørsmålet om disse forhold noget nærmere inn på livet.

Som man ser av ovennevnte tall var der i 1920 117 334 personer som hadde (pgitt eget gårdsbruk som hovederhverv; hertil kommer 1 984 leilendinger og 5 173 forpaktere, som nærmest må regnes til samme klasse. Av personer med småbruk som hovederhverv var der bare 18 625. Av gårdbrukerne var 107 193 menn og 10 041 kvinner og av småbrukerne henholdsvis 14 866 og 3 759.

En viss karakteristikk av gårdbrukere og småbrukere gir deres fordeling etter alder:

	Menn i alt. <i>Hommes, total.</i>							
	Gårdbrukere. <i>Agriculteurs.</i>		Forpaktere. <i>Tenanciers.</i>		Leilendinger. <i>Fermiers à bail de vie.</i>		Småbrukere. <i>Petits propriétaires agricoles</i>	
	Antall. <i>Nombre.</i>	%	Antall. <i>Nombre.</i>	%	Antall. <i>Nombre.</i>	%	Antall. <i>Nombre.</i>	%
Under 25 år . . . <i>Au-dessous de 25 ans.</i>	1 620	1.5	167	3.6	13	0.8	208	1.4
25—29 år ans . . .	5 220	4.	575	12.3	39	2.5	621	4.2
30—39 » » . . .	21 092	19.7	1 254	26.7	151	9.7	2 426	16.3
40—59 » » . . .	53 845	50.2	1 708	36.5	605	38.8	6 647	4.7
60—69 » » . . .	18 334	17.1	613	13.0	391	25.1	3 142	21.1
70 år og over . . . <i>70 ans et au-dessus.</i>	7 082	6.6	371	7.9	362	23.1	1 822	12.3
I alt. <i>Total.</i>	107 193	100.0	4 688	100.0	1 561	100.0	14 866	100.0

Aldersopbygningen for disse klasser av selvstendige jordbrukere viser enkelte karakteristiske trekk. Forpakterne er alt i alt den yngste klasse, og tallene tyder på en stor tilgang i yngre år og senere forholdsvis sterk avgang, som visstnok skyldes overgang til selveierne rekke. Leilendinger og bygselmenn er den eldste av klassene, et forhold som utvilsomt for en del henger sammen med overgangen til selveiere, som har foregått gjennom lang tid. Leilendingsvesenet avløses også delvis av forpaktning når ombytte av brukere finner sted (bygspengene, det sikreste kjennemerke på denne klasse, faller mere og mere bort). I småbrukerklassen er de høiere aldersklasser sterkere besatt med eldre folk enn i gårdbrukerklassen, et forhold som muligens henger sammen med den sterke avgang av gårdbrukere som føderådsinstitusjonen fører med sig. For å få noget innblikk i dette er gårdbrukere og føderådsfolk slått sammen til én gruppe og fordelt etter alder i omstående tabell:

Som man ser blir der liten forskjell i aldersopbygningen mellom disse 2 klasser når føderådsfolkene også trekkes inn. Forskjellen innskrenker sig til en forskyvning mellom de to eldste aldersgrupper. Det som her er av betydning er imidlertid ikke en mindre forskjell i aldersopbygning, men at småbrukernes aldersgrupperinger ikke tyder på at man her står overfor en ny klasse, som forholdsvis nylig er kommet til, og at tallene ikke tyder på en klasse i sterk vekst. Landbruksstatistikkens tall over stigningen av brukstallet viser heller ikke nogen sterk stigning i de bruk som er så store at de som

Alder. Age.	Gårdbrukere og kårmenn. <i>Agriculteurs propriétaires et paysans vivant en pensionnaire sur la terre après l'avoir cédée à leurs héritiers.</i>		Småbrukere. <i>Petits proprié- taires agricoles.</i>
	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. <i>Pour-cent.</i>	Pct. <i>Pour-cent.</i>
Under 25 år. <i>Au-dessous de 25 ans</i>	1 834	1.3	1.4
25—29 år <i>ans</i>	5 848	4.1	4.2
30—39 » »	23 555	16.7	16.3
40—59 » »	61 402	45.4	44.7
60—69 » »	26 348	18.7	21.2
70 år og over. <i>70 ans et au-dessus</i>	22 366	15.8	12.2
I alt. <i>Total</i>	141 353	100.0	100.0

regel kan være hovederhverv. Dette henger visselig sammen med at det er mange av dem som har småbruket som hovederhverv som har drevet disse småbruk også før, men under en annen tittel og under andre former. En ikke liten del kan være større husmannsbruk, leiede småeiendommer eller mindre selveiere, „sjølvegar“, og brukeren har før anvendt en annen tittel. Hverken folketellingens tall eller jordbrukstellingens tall kan bringe full klarhet over dette. Ved jordbrukstelingen har man også opgaver over hovederhvervet. De er publisert i „Faste eiendommer 1916—20“. Men disse opgaver gir helt andre tall for gårdbrukerne og småbrukerne enn folketellingens. Tallene i jordbrukstelingen gir færre gårdbrukere og flere småbrukere, men der er meget som tyder på at grensen mellom hoved- og bierhverv ved denne telling er trukket på en annen måte enn ved folketellingen. Bruksstørrelsen for de forskjellige erhvervsklasser tyder på at det er altfor mange i jordbrukstelingen som har opgitt småbruk som hovederhverv. Folketellingens tall er sannsynligvis for så vidt riktigere.

Hvordan man nu enn kan opfatte forholdet med småbrukertitelen, har det stor interesse å se hvor hyppig småbruk som hovederhverv finnes i de forskjellige fylker. Tabellen øverst på neste side er utarbeidet med dette formål for øie.

Det som først og fremst faller i øinene ved denne tabell er at småbruker-navnet er mest i bruk i de innenlandske østlandsfylker Hedmark og Opland og fra Nord-Trøndelag og nordover, mens det er lite brukt på Vestlandet. Til en viss grad synes antallet av småbrukere å stå i sammenheng med tilgangen på jord og skog, og jordbrukets organisasjon — bruksstørrelse m. m. —, som stiller sig anderledes på Østlandet, i Trøndelagen og Nord-Norge enn syd- og vestpå. I Nord-Norge har brukenes antall steget sterkt. Det er mange forhold som bidrar hertil, ikke minst at denne landsdel er den hvor betingelsene for

Fylker. <i>Préfectures.</i>	Gårdbrukere. <i>Agriculteurs propriétaires.</i>	Småbrukere. <i>Petits propriétaires agricoles.</i>	Småbrukere pr. 100 gård- brukere. <i>Petits proprié- taires agricoles pour 100 agri- culteurs proprié- taires.</i>
Østfold	4 812	533	11
Akershus	4 717	888	20
Hedmark	6 109	1 870	31
Opland	7 822	1 734	22
Buskerud	5 263	651	12
Vestfold	4 410	357	8
Telemark	4 712	380	8
Aust-Agder	3 022	397	13
Vest-Agder	6 071	360	6
Rogaland	8 426	409	5
Hordaland	9 977	585	6
Sogn og Fjordane	7 505	441	6
Møre	9 610	1 190	12
Sør-Trøndelag	6 972	814	12
Nord-Trøndelag	5 354	1 402	26
Nordland	7 519	1 464	20
Troms	3 965	1 077	27
Finmark	535	305	57
I alt. <i>Total</i>	106 801	14 857	14

Erhvervets art. <i>Catégories de professions.</i>	Menn i bygder. <i>Hommes dans les communes rurales.</i>			
	Gårdbrukere. <i>Agriculteurs proprié- taires.</i>		Småbrukere og andre selvst. ved jordbruk. <i>Petits propriétaires agricoles.</i>	
	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. <i>Pour-cent.</i>	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. <i>Pour-cent.</i>
I alt. <i>Total</i>	112 204	100.0	64 919	100.0
Hovederhverv. <i>Profession principale</i>	106 801	95.2	22 413	34.5
Herav: <i>Dont</i> :				
Uten bierhverv. <i>Sans profession accessoire</i>	53 622	47.8	7 079	10.9
Bierhverv uopgitt. <i>Profession accessoire non déclaré</i>	10 901	9.7	1 523	2.3
Med bierhverv. <i>Profession accessoire indiqué</i>	42 278	37.7	13 811	21.3
Bierhverv. <i>Profession accessoire</i>	5 403	4.8	42 506	65.5

nye bruk synes å være de beste. Til nærmere karakteristikk både av gårdbrukerne og småbrukerne tjener oppgavene over bierhverv, hvorav der gis et utdrag nederst på forrige side.

For den alt overveiende del (95.2 pct.) av gårdbrukerne var gårdsbruket hovederhvervet, mens det bare var vel en tredjedel av småbrukerne for hvem småbruket spilte så stor rolle. Omkring 50 pct. av de gårdbrukere som hadde gårdsbruket som hovederhverv hadde intet annet erhverv ved siden, mot omkring en tredjedel av småbrukerne. Tallene viser for så vidt en typisk forskjell, en forskjell som vilde være blitt ennu mer utpreget om bierhvervsoppgavene bare hadde referert sig til småbrukerne alene og ikke omfattet småbrukere og andre selvstendige ved jordbruk (d. v. s. forpaktere, leilendinger o. s. v.).

Forskjellen mellom de to klasser kommer også til syne, om enn ikke så skarpt, i følgende tabeller hvor arten av bierhvervene eller hovederhvervene er oppgitt.

De bierhverv som gårdbrukere og småbrukere søker faller nok i det store og hele tatt sammen, men der er, som man lett vil se, enkelte ulikheter som er typiske, og som tyder på at småbrukerne i større utstrekning enn gårdbrukerne søker sitt bierhverv ved lønnsarbeide. Den samme forskjell finner man hvor gårdsbruket og småbruket er bierhverv. En nærmere analyse av erhvervs-kombinasjonene og deres betydning vil bli gjort i et senere avsnitt; her har vi bare villet peke på enkelte trekk av betydning for disse klasser.

Bierhverv. <i>Profession accessoire.</i>	Hovederhverv. <i>Profession principale.</i>			
	Gårdbrukere, selveiere. <i>Agriculteurs propriétaires.</i>		Småbrukere etc. <i>Petits propriétaires agricoles, etc.</i>	
	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. <i>Pour-cent.</i>	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. <i>Pour-cent.</i>
Fiske og jakt. <i>Pêche et chasse.</i>	12 293	11.5	2 496	11.2
Håndverk. <i>Artisans</i>	7 901	7.4	2 662	11.9
Annen industri. <i>Autres industries</i>	936	0.9	168	0.8
Handel. <i>Commerce.</i>	2 468	2.3	355	1.6
Kjøring. <i>Cochers de fiacres, chauffeurs, etc.</i>	2 017	1.9	506	2.3
Immat. virks. m. m. <i>Professions libérales, etc.</i>	34	-	20	-
Forskj. funksjonærer. <i>Div. employés</i>	3 208	3.0	453	2.0
Landbruksarbeidere. <i>Ouvriers agricoles</i>	809	0.8	1 171	5.2
Skogsarbeidere. <i>Ouvriers forestiers</i>	5 928	5.6	3 481	15.5
Industri- og anleggsarbeidere. <i>Ouvriers à l'industrie et à la construction</i>	2 442	2.3	875	3.9
Andre arbeidere. <i>Autres ouvriers.</i>	2 270	2.1	771	3.4
Diverse. <i>Divers</i>	1 972	1.8	853	3.8
Intet bierhverv. <i>Sans profession accessoire.</i>	53 622	50.2	7 079	31.6
Uoppgitt bierhverv. <i>Profession accessoire non déclaré.</i>	10 901	10.2	1 523	6.8
I alt. <i>Total</i>	106 801	100.0	22 413	100.0

Hovederhverv. <i>Profession principale.</i>	Bierhverv. <i>Profession accessoire.</i>			
	Gårdbrukere, selveiere.		Småbrukere etc.	
	Antall.	Pct.	Antall.	Pct.
Funksj. og arb. v. jordbr. <i>Employés et ouvriers agricoles</i>	71	1.3	2 014	4.7
Skogsarb., fløtere. <i>Ouvriers forestiers et au service de flottage</i>	265	4.9	7 004	16.5
Fiske og fangst. <i>Pêche et pêche de baleine</i>	1 729	32.0	11 350	26.7
Håndverk. <i>Artisans</i>	598	11.1	7 247	17.1
Industri. <i>Industrie</i>	534	9.9	7 656	18.1
Selvst. handlende. <i>Petits marchands</i>	559	10.3	1 080	2.5
Andre v.hdl., landtr. <i>Autres marchands en détail, transport par terre</i>	251	4.6	1 286	3.0
Jernb., post, telegraf. <i>Exploitation des chemins de fer, service de poste et de télégraphe</i>	154	2.9	1 278	3.0
Sjøfart. <i>Navigation</i>	261	4.8	908	2.1
Immaterielt arb. <i>Professions libérales</i>	846	15.7	1 311	3.1
Diverse. <i>Divers</i>	135	2.5	1 372	3.2
I alt. <i>Total</i>	5 403	100.0	42 506	100.0

Jordbrukets funksjonærer og arbeidere i 1920 var:

Jordbrukets funksjonærer og arbeidere i 1920. <i>Employés et ouvriers à l'agriculture en 1920.</i>	Riket. <i>Royaume.</i>		
	Menn. <i>Hommes.</i>	Kvinner. <i>Femmes.</i>	Tils. <i>Total.</i>
Funksjonærer i alt. <i>Employés, total</i>	2 395	68	2 463
a) Gårdsbestyrere etc. <i>Régisseurs de propriétés, etc.</i>	2 263	66	2 329
b) Fylkes- og herredsagronomer. <i>Agronomes de département et de canton</i>	132	2	134
Formenn og arbeidere i alt. <i>Contremaîtres et ouvriers, total</i>	110 592	41 971	152 563
a) Hjemmевærende sønner og døtre. <i>Membres de famille travaillant à la maison</i>	65 226	18 320	83 546
b) Sveisere, fjøsmestere. <i>Laitiers, nourrisseurs</i>	761	-	761
c) Husmenn. <i>Journaliers agricoles, payés partiellement par une exploitation agricole</i>	7 256	1 592	8 848
d) Jordbruksstjenere. <i>Domestiques de fermes</i>	16 963	19 441	36 404
e) Andre faste landbruksarbeidere. <i>Autres laboureurs (engagement fixe)</i>	6 970	289	7 259
f) Landbruksarbeidere (dagarb.). <i>Laboureurs (journaliers)</i>	11 255	2 007	13 262
g) Andre. <i>Autres</i>	2 161	322	2 483

Det som her har den største interesse er arbeiderne. Som man vil se spiller de hjemmeværende barn som arbeider på foreldrenes bruk en meget stor rolle. Av de 110 592 menn som er regnet som arbeidere var 65 226 hjemmeværende sønner, og av de 41 971 kvinner som er opført som arbeidere var 18 320 hjemmeværende døtre.

De andre landbruksarbeidere er husmenn, tjenere og andre landbruksarbeidere. De siste har man etter opgavene delt i faste landbruksarbeidere og landbruksarbeidere med skiftende arbeidsgiver. De første skulde stå tjenere og husmenn nærmere, de siste faller nærmest sammen med klassen dagarbeidere. Disse lønnsarbeiderklasser er meget forskjellige. Først og fremst viser dette sig i aldersopbyggingen (se nedenstående tabell).

Alder. Age.	Arbeidere utenfor landbruket. <i>Ouvriers hors de l'agri- culture.</i>	Arbeidere ved landbruket. <i>Ouvriers à l'agri- culture.</i>	Tjenere. <i>Dome- stiques.</i>	Hjemme- værende sønner. <i>Fils travaillant à la maison.</i>	Husmenn. <i>Tenanciers.</i>	Andre faste landbruks- arbeidere. <i>Autres laboureurs (engagement fixe).</i>	Landbruks- arbeidere hos forskjellige. <i>Laboureurs (jour- naliers).</i>
15—19 . . .	18.2	40.4	49.5	46.2	-	22.8	21.4
20—24 . . .	18.5	20.9	23.4	23.5	1.0	14.4	20.0
25—29 . . .	14.6	11.6	12.8	10.5	2.9	11.2	11.6
30—39 . . .	19.2	10.6	9.7	7.9	10.6	17.6	13.8
40—49 . . .	13.8	5.2	2.5	4.3	15.5	11.8	9.9
50—59 . . .	8.9	4.0	0.8	3.3	19.4	9.5	9.0
60 år og over 60 ans et au- dessus.	6.8	7.3	1.3	4.3	50.6	12.7	14.3

Som man ser av sammenstillingen er de yngste og eldste aldersklasser sterkere representert blandt landbrukets mannlige arbeidere enn arbeiderne ved annen næringsdrift. Av landbruksarbeiderne var 40.4 pct. under 20 år og hele 61.3 pct. under 25 år, av arbeidere utenfor jordbruket var 18.2 pct. under 20 år og 36.7 under 25 år. Aldersklassene 25—60 var derimot svakere representert blandt landbruksarbeiderne (31.4 pct.) enn blandt andre arbeidere (56.5 pct.), mens aldersklassen 60 og over er noget sterkere representert blandt landbruksarbeiderne (7.3 pct.) enn blandt andre arbeidere (6.8 pct.).

Blandt landbruksarbeiderne er det de hjemmeværende sønner og tjenerne som er de yngste folk — 46.2 pct. og 49.5 pct. under 20 år, og husmennene som er de eldste, 50.5 pct. 60 år eller eldre. Dette er i og for sig ikke nytt. De hjemmeværende sønner og tjenerne har alltid vært yngre ugifte folk. Det

er gjennomgangsstillinger. Husmennene har alltid vært noget eldre folk¹, men siden 1876 er de eldre aldersklassers betydning vokset (se tabellen nedenfor). Dette henger sammen med at husmannsvesenet som arbeidsform i landbruket er i oppløsning. Der kommer ingen nye husmenn til, men mange av de gamle blir sittende på plassene så lenge de kan. Dertil spiller det muligens en rolle at oppgavene over husmenn

Alder. Age.	Husmenn. <i>Tenanciers. Journaliers agricoles payés partiellement par une exploitation agricole.</i>			
	1876.	1890.	1900.	1920.
Under 25 år. <i>Au-dessous de 25 ans</i>	1.0	1.0	0.8	1.0
25—29 år. <i>Ans</i>	4.4	4.0	3.5	2.9
30—50 » »	} 80.3	37.3	37.4	26.3
50—65 » »		34.5	31.6	30.7
65 år og over. <i>65 ans et au-dessus</i>	14.3	23.2	26.7	39.1

bare omfatter dem som har opgitt husmannsstillingen som hovederhverv. Det kan nu tenkes at erhverv utenfor husmannsstillinger i de yngre år spiller så stor rolle at husmennene i disse aldersklasser har opgitt en annen stilling enn husmann som hovederhverv, og at det først er når arbeidsevnen svikter at husmannsstillingen blir av så stor betydning at den kan betraktes som hovederhverv. Dette forhold skulde først og fremst gjøre sig gjeldende i de strøk av landet hvor husmennene er bygselhusmenn, en kontraktsform som gir større plass for erhverv utenom husmannsstillingen enn kontraktsformen arbeidshusmenn².

Vi finner da også at aldersgrupperingen er en ganske annen på Østlandet, hvor systemet med arbeidshusmenn er herskende, enn i det øvrige land. (Se tab. neste side.)

Men om man kan trekke den slutning at aldersopbygningen skyldes de to husmannssystemer er en annen sak. Naturligvis er det så at der hvor man har plassen på livsfeste, der vil massen få en høyere alder enn der hvor man har plassen enten på opsigelse eller på åremål. For så vidt kan systemet få innflydelse på aldersopbyggingen, selv om der ingen forskjell er i bierhvervenes utbredelse. Ved siden herav kan det som før nevnt spille en rolle at oppløsningen av husmannssystemet går hurtigere i en landsdel enn i en annen.

Tallene viser dog ikke nogen utpreget sammenheng mellom tilbakegang i husmannssystemet og kontraktsformen. Folketellingens bierhvervsopgaver viser derimot at bierhvervene spiller minst rolle på Østlandet. Alt i alt var det 46.1 pct. av husmennene som hadde bierhverv ved siden av plassen. Av Østlandshusmennene hadde 37.6 pct. bierhverv, i Telemark og Sørlandsfylkene 63,1 pct., på Vest-

¹ Husmenn, se S. Skappel: Om husmannsvesenet i Norge.

² Jfr. S. Skappel: Faste eiendommer 1916—1920, side 69*.

Alder. Age.	Husmenn efter alder. <i>Tenanciers répartis par âge.</i>			
	Østlandet.		Øvrige land. <i>Le reste du royaume.</i>	
	Procent. <i>Pour-cent.</i>	Høiest og lavest pct. i fylkene. <i>Les pourcents les plus hauts et les plus bas dans les préfectures.</i>	Procent. <i>Pour-cent.</i>	Høiest og lavest pct. i fylkene. <i>Les pourcents les plus hauts et les plus bas dans les préfectures.</i>
20—24	1.8	—	0.7	—
25—29	5.5	9.6—3.6	0.7	3.1—0.2
30—39	18.6	21.5—14.9	4.8	13.5—4.2
40—49	21.6	25.5—17.9	10.4	13.4—6.9
50—59	20.5	21.7—15.6	18.2	21.7—14.1
60 år og over. <i>60 ans et au-dessus</i> .	32.0	44.2—25.2	65.6	78.3—57.9

landet 46.3 pct., i Trøndelagen 50.4 pct. og i Nord-Norge 46.3 pct. Trekker man også inn i sammenligningen de husmenn som har opgitt husmannsplassen som sitt bierhverv og setter disse i forhold til det antall husmenn som halde plassen som hovederhverv, får man at der pr. 100 husmannsplasser drevet som hovederhverv var 42.1 drevet som bierhverv på Østlandet, i Telemark og på Sørlandet 117.6, på Vestlandet 35.4, i Trøndelagen 83.5 og i Nord-Norge 181.2. Disse tall gir ikke noget sterkt grunnlag for den antagelse som blev opstillet ovenfor at utbredelsen av bierhvervene skulde kunne forklare forskjellen i aldersopbygging. Efter disse opgaver at dømme synes det som om det er de forskjellige husmannssystemer som først og fremst har preget aldersopgavene i de to deler av landet.

Som man vil forstå av ovennevnte er det ikke få av husmennene som har bierhverv. Det er for denne klasse av landbruksarbeidere det spiller størst rolle. For landbruksarbeiderne (menn) i bygdene var tallene følgende: (Se næste side.)

En betydelig del av landbrukets mannlige arbeidere har altså arbeide i andre næringer. På den annen side er der mange arbeidere fra andre næringer som søker bierhverv som jordbruksarbeidere. Alt i alt var dette 29 104 menn hvis man regner dem som utfører gårdsarbeide hjemme med. Av disse 29 104 var 4 443 husmenn, 16 095 gårdsarbeidere hjemme og 8 566 andre landbruksarbeidere. De hovederhverv som gir størst tilskudd av landbruksarbeidere er fiske og skogbruk.

Disse opgaver viser at det er ikke langt fra like mange arbeidere som søker bierhverv utenfor landbruket som det er som søker bierarbeide ved landbruk — 26 244 og 29 104.

	I alt. <i>Total.</i>	Ene- erhverv. <i>La seule profession.</i>	Uoppgitt om bierhverv. <i>Profession accessoire non déclaré.</i>	Bi- erhverv. <i>Profession accessoire.</i>
Hovederhverv. Profession.				
Husmenn. <i>Tenanciers</i>	7 252	1 331	2 574	3 347
	100	18.4	35.5	46.1
Tjenere. <i>Domestiques</i>	17 734	13 545	3 543	646
	100	76.4	20.0	3.6
Alm. landbruksarbeidere. <i>Laboueurs</i>	20 921	11 727	3 101	6 093
	100	56.1	14.8	29.1
Hjemneværende sønner. <i>Fils travaillant à la maison</i>	65 201	39 964	9 079	16 158
	100	61.3	13.9	24.8

Den overveiende del av de kvinnelige arbeidere i jordbruket er hjemneværende døtre og tjenere. Også disse er meget unge folk, som følgende sammenstilling viser:

Alder. <i>Age.</i>	Kvinnelige arbeidere ved landbruket i alt. <i>Femmes à l'agriculture, total.</i>		Riket. <i>Royaume.</i> Herav: <i>Dont:</i>			
			Hjemneværende døtre. <i>Filles travaillant à la maison.</i>		Tjenere. <i>Domestiques.</i>	
	Antall.	‰.	Antall.	‰.	Antall.	‰.
15—19 år. <i>Ans</i>	12 153	290	6 751	367	5 271	271
20—24 » »	9 074	216	4 454	242	4 467	230
25—29 » »	4 992	119	2 580	140	2 280	117
30—39 » »	5 494	131	2 526	137	2 661	137
40—49 » »	3 621	86	1 097	60	1 968	101
50—59 » »	3 065	73	524	29	1 568	81
60—69 » »	2 359	56	360	20	956	49
70 år og over. <i>70 ans et au-dessus</i>	1 176	28	100	5	265	14
Uoppgitt. <i>Non déclaré</i>	39	1	6	-	24	-
I alt. <i>Total</i>	41 973	1 000	18 398	1 000	19 460	1 000

Vi har ovenfor nevnt at det norske jordbruk i stor utstrekning bygger på familiens arbeidskraft. Tabellen nedenfor vil til en viss grad gi uttrykk for hvordan dette forhold stiller sig i de enkelte fylker. Som man ser spiller den

Landsdeler. <i>Districts.</i>	Selvstendige ved jordbruk og fedrift. <i>Propriétaires à l'agriculture et à l'élevage.</i>	Hjemmeverende sønner og døtre etc. beski. ved jordbruk og fedrift. <i>Membres de famille occupés à l'agriculture et à l'élevage.</i>	Landbruksarbeidere. <i>Ouvriers agricoles.</i>	Arbeidere i forhold til selvst. og hjemmeverende. <i>Ouvriers pour-cent propriétaires - membres de famille.</i>	Arb. og hjemmever. i forhold til selvst. <i>Ouvriers de famille pour-cent propriétaires.</i>	Arbeidere i forhold til selvstendige. <i>Ouvriers pour-cent propriétaires.</i>
Bygder. <i>Comm. rur.</i>	143 101	83 424	68 543	30.3	106.2	47.9
Bygdene fylkesvis. <i>Comm. rur. par préfecture.</i>						
Østfold	6 649	3 289	3 935	39.5	108.6	59.2
Aker herred	333	150	603	124.8	226.1	182.7
Akershus for øvrig	6 574	3 523	5 387	53.4	135.5	82.0
Hedmark	9 388	5 328	8 004	54.4	142.0	85.3
Opland	10 704	6 228	8 514	50.2	137.7	71.9
Buskerud	6 877	3 469	3 631	35.1	103.2	52.8
Vestfold.	5 571	2 261	2 521	32.2	85.8	45.3
Telemark	6 258	3 296	3 063	32.1	101.6	48.9
Aust-Agder	4 282	2 074	1 577	24.8	86.9	36.8
Vest-Agder	7 901	3 465	999	8.8	56.5	12.6
Rogaland	10 006	5 160	2 598	17.1	77.5	37.5
Hordaland.	12 535	7 876	3 820	18.7	93.3	30.5
Sogn og Fjordane	9 363	8 207	4 505	25.6	135.8	48.1
Møre.	12 143	7 102	4 127	21.4	92.5	34.0
Sør-Trøndelag	8 982	5 944	4 611	30.9	117.5	51.3
Nord-Trøndelag.	7 779	4 373	4 881	40.3	118.9	62.7
Nordland	10 651	7 139	3 709	20.8	101.8	34.8
Troms	5 726	3 774	1 391	14.6	90.2	24.3
Finnmark	1 379	766	667	31.1	103.9	48.4

leiede arbeidskraft liten rolle — pr. 100 familiearbeidende var der 30 leiede folk i bygdene under ett. I innlandsfylkene østpaa stiger tallet til omkring 50, men synker vestover for å nå minimum i Vest-Agder med 8.8. Det når så et nytt maksimum på 40.3 i Nord-Trøndelag. Setter man den leiede arbeidskraft

i forhold til de selvstendige alene, får man pr. 100 selvstendige 48 lønnsarbeidere, et tall som også svinger sterkt fra fylke til fylke. Av hele den underordnede arbeidskraft utgjorde de leiede 45.15 pct. i bygdene under ett, men synker helt til 22.38 i Vest-Agder. Maksimum har også for dette tall Hedmark med 60.11 pct.

Det er før nevnt at jordbruket gjennom en årrekke ikke har formådd å trekke flere folk til sig, og at den del av befolkningen som har sitt underhold av denne næring relativt sett er gått tilbake. Til støtte for en dom om utviklingen i det siste tiår hitsettes følgende tabell:

	1890.	1900.	1910.	1910. ¹	1920.
1. Selvstendige.					
<i>Agriculteurs travaillant à leur propre compte.</i>					
Gårdbrukere og småbrukere. . . . . <i>Agriculteurs propriétaires et petits propriétaires agricoles.</i>	11 744	116 793	137 306	135 505	135 859
Leilendinger. . . . . <i>Fermiers à bail de vie.</i>	6 441	3 324	2 620	2 620	1 984
Forpaktere . . . . . <i>Tenanciers.</i>	5 367	3 798	4 044	4 089	5 173
Andre. <i>Autres.</i>	328	183	220	788	607
2. Funksjonærer.					
<i>Employés.</i>					
Gårdsbestyrere og agronomer . . . . . <i>Régisseurs et agronomes.</i>	1 598	2 164	2 312	2 343	2 329
Andre. <i>Autres.</i>	646	1 745	-	-	134
3. Arbeidere.					
<i>Ouvriers.</i>					
Hjemmeværende sønner . . . . . <i>Fils travaillant à la maison.</i>	44 052	41 657	51 224	51 224	65 226
Hjemmeværende døtre . . . . . <i>Filles travaillant à la maison.</i>	27 158	25 592	15 537	15 537	18 320
Tjenere: Menn . . . . . <i>Domestiques: Hommes.</i>	20 770	19 438	19 190	19 190	17 724
Tjenere: Kvinner . . . . . <i>Domestiques: Femmes.</i>	38 011	25 596	16 007	16 007	19 441
Husmenn . . . . . <i>(Journaliers agricoles payés partiellement par une exploitation agricole.)</i>	29 653	27 319	19 811	21 781	8 848
Andre. <i>Autres.</i>	30 920	22 142	18 499	17 989	23 004
I alt. <i>Total.</i>	216 688	289 751	286 770	287 073	298 649

¹ Sammenlignbar med 1920.

Som man ser er antallet av selvstendige næringsdrivende -- gårdbrukere, småbrukere, leilendinger og forpaktere -- omtrent uforandret. Arbeiderantallet er derimot øket i motsetning til tidligere år, og økningen faller både på hjemmearbeidende familiemedlemmer, kvinnelige tjenere og dagarbeidere, mens husmennenes og de mannlige tjeneres antall er gått ned. Disse tall er dog ikke å stole på. Som før sagt er det meget vanskelig å trekke en og samme grense mellom kvinner som arbeider i jordbruk og i huset fra telling til telling. For å få en riktig sammenligning må også de som arbeider i huset trekkes inn.

For kvinnene i jordbruket får man da :

	1910.	1920.
Hjemmeværende døtre etc. <i>Filles travaillant à la maison, etc.</i>		
1. Som hjelper til i huset hos jordbruksdrivende . . . <i>Faisant le ménage chez des agriculteurs.</i>	55 778	61 845
2. Som har jordbruksarbeide. . . . . <i>Labourant la terre.</i>	15 537	18 320
I alt. Total . . .	71 315	80 165
Kvinnelige tjenere hos jordbruksdrivende. <i>Domestiques féminins chez des agriculteurs.</i>		
1. Ved husarbeide. . . . . <i>Faisant le ménage.</i>	38 411	22 444
2. Ved jordbruk . . . . . <i>A l'agriculture.</i>	16 007	19 441
I alt. Total . . .	54 418	41 885
Tilsammen hjemmeværende døtre og kvinnelige tjenere . <i>Filles travaillant à la maison et domestiques féminins, total.</i>	126 723	122 050

Denne sammenstilling kan gi grunnlag for følgende dom om utviklingen under krigen: Den leiede kvinnelige arbeidskraft i jordbruket er gått tilbake. Jordbruket har lagt mere beslag på familiens arbeidskraft. Men dette har ikke kunnet opveie tilbakegangen i leiet arbeidshjelp.

For mennene er forholdet noget lignende: relativt flere hjemmeværende sønner og færre tjenere og husmenn. Dog er arbeidernes antall steget, men dette beror utelukkende på at man har fått en sikrere fordeling av dagarbeiderne i 1920 enn i 1910. For å få en riktig sammenligning må der tas hensyn til dette, som det er gjort i tabellen på neste side.

	1910.	1920.
1. Hjemneværende sønner. <i>Fils travaillant à la maison</i>	51 224	65 226
2. Tjenere. <i>Domestiques</i>	19 190	17 724
3. Husmenn. <i>Tenanciers</i>	21 781	8 849
4. Dagarbeidere. <i>Journaliers agricoles</i>	24 425	22 990
Leiet arbeidshjelp (2—4). <i>Ouvriers</i>	65 396	49 563
Samlet — — (1—4). <i>Total</i>	116 620	114 789

Tallene gir uttrykk for den samme bevegelse som for kvinnene, og alt i alt er ikke tallenes tendens forskjellig fra hvad den har vært i lengere tid. Tilsammen skulde efter dette arbeidsstyrken hos jordbrukerne, bortsett fra jordbrukeren selv og hans kone, være:

	1910.	1920.
Menn	116 620	114 789
Kvinner	126 723	123 182
I alt	243 343	237 971

Altså nedgang for de ikke selvstendige.

Om den sterke nedgang i husmennesenes antall er det tilstrekkelig å henvise til behandlingen i „Faste eiendommer 1916—20“, side 68*, og til det som er berørt ovenfor om hovederhverv og bierhverv.

Gartneri Som de tidligere tabeller viser har gartnervirksomheten hatt en meget sterk utvikling i årene mellom 1910 og 1920.

Skogbruk. Det samme er tilfelle med skogdriften, som i alt beskjeftiget 34 079 mennesker i 1920 mot 19 869 i 1910. Den overveiende del er arbeidere, og sannsynligvis beror en del av stigningen på at oppgavene over livsstilling var noget sikrere i 1920 enn i 1910. Men tallene er også preget av den sterke drift i skogen høsten og vinteren 1920. Som før nevnt er skogdriften i stor utstrekning en binæring, og oppgavene efter folketellingen gir derfor et meget unøiaktig bilde av skogdriftens betydning.

Fiskeri. Fiskeribefolkningen tallet i 1920 158 862 personer, 6,4 pct. av hele landets befolkning. Av disse bodde 151 000 på landet og bare knappe 8 000 i byene. Av egentlige erhvervende var der 56 557, hvorav 54 010 på landet og 2 547 i byene. Bare 109 av alle som var beskjeftiget med fiskeri var kvinner. Av kontorfolk var der bare 27, alle de øvrige var fiskere i egentlig forstand. Av fiskerne er i tabellen — nr. 2 i hefte 9 — skilt ut som uselvstendige næsten 17 000 fiskeriarbeidere, men de aller fleste av disse var unge sønner av selvstendige fiskere. Den dag idag drives fisket mest fra småbåter av fiskere som eier båt eller båtpart. Såvidt man vet er dette ennå det almindelige forhold hvor fisket drives med seil eller motorbåt, selv om der er en del halvlottkarere iblandt uten båtpart. Men disse lønnes likesom hvalfangerne helt med lott eller del i fangsten

og blir altså heller ikke lønnsarbeidere i almindelig orstand. Ved fiske fra dampskib er det derimot almindeligere at fiskerne ikke har nogen part i båten, og her blir altså de fleste bare lottkarer. Men tallmessig sett spiller dampskibene liten rolle, undtagen akkurat ved bankfisket utenfor Møre. Det kan man også slutte sig til av fiskerflåtens sammensetning. Den tellet i 1920 56 096 åpne båter, de fleste uten motor, 327 dekkete seilbåter, 8 799 dekkbåter med motor og bare 309 dampskib.

Følgende antall opgav fiskeriet som sin hovednæring ved folketellingene fra og med 1865 :

1865 :	26 501
1875 :	30 467
1890 :	55 242
1900 :	48 735
1910 :	50 214
1920 :	56 557

Efter disse tall skulde der ha vært en rask vekst i tiden før 1890, men siden alt i alt en betydelig tilbakegang når man sammenligner med befolkningstilveksten.

Tallene er imidlertid som før nevnt usikre fordi denne næring for en stor del drives sammen med andre erhverv. Forandringer i tellemåten kan lett føre til at fiskeriet forholdsvis oftere opgis som hovednæring ved en telling enn ved en annen. Trekkes også inn de som har opgitt fiske som bierhverv, får man følgende fordeling for menn i bygdene :

Fiske og fangst. <i>Pêche et pêche de baleine.</i>		I alt. <i>Total.</i>	Eneerhverv. <i>Prof. seule.</i>	Uopg. om ene- eller hovederhv. <i>Non indiqué.</i>	Hoved- erhverv. <i>Prof. principale.</i>	Bi- erhverv. <i>Prof. accessoire.</i>
1920	{ Antall. <i>Nombre...</i>	80 683	20 429	2 221	32 182	25 851
	{ Procent. <i>Pct. ....</i>	100	25	3	40	32

Det var altså forholdsvis flest som opgav fiskeri som hovederhverv med annen næring ved siden av — mest småbruk og husmannsbruk. Omkring tredjeparten driver fiskeri som binæring, og bare fjerdeparten har ikke opgitt noget annet erhverv ved siden av. Opgavene over bierhverv er, som nevnt før, bare bearbeidet for menn i bygdene og for fiske og fangst sammen. I 1875, da bierhvervsoppgavene sist blev bearbeidet, opgav forholdsvis flere fiskeri som binæring, nemlig 45 pct. av alle fiskere. Man nevner videre at de 50 803 personer som den gang opgav fiskeri enten som eneerhverv, hovederhverv eller bierhverv utgjorde 14.1 pct. av alle erhvervende menn i bygdene, mens de 80 683 fiskere i 1920 utgjorde 14.8 pct. av de erhvervende menn i bygdene. Det er sannsynlig at tallene i 1920 var noget fullstendigere for bierhvervenes vedkommende, så det er neppe riktig at fiskernes relative antall er steget; men tallene tyder allikevel på at fiskeriet omtrent har holdt stillingen, til tross for den store tilvekst av industri- og forstadsbefolkning o. s. v. For fylkene fås følgende tall :

Fiskere og fangstmenn i bygdene fylkesvis (bierhverv medregnet). (I 1875 bare fiskere.)

Pêcheurs et pêcheurs de baleine dans les communes rurales par département (profession accessoire y comprise). (En 1875 seulement des pêcheurs.)

Fylkene. <i>Départements.</i>	1875.	1920.	Stigning. Pct. <i>Accroissement p.c.</i>	Fiskere og fangstmenn i pct. av samtlige erhvervende menn i 1920. <i>Pêcheurs et pêcheurs de baleine. Pour-cent de tous les hommes exerçant une prof. en 1920.</i>
Bygdene i alt. <i>Comm. rur. total</i>	50 803	82 204	58.8	14.8
Bygdene fylkesvis: <i>Comm. rur. par département.</i>				
Østfold	543	1 027	89.1	3.0
Akershus	251	287	14.3	0.6
Hedmark	50	101	102.0	0.2
Opland	40	93	132.5	0.3
Buskerud	102	153	50.0	0.5
Vestfold	377	1 094	190.2	4.6
Telemark	136	549	303.7	2.1
Aust-Agder	406	754	85.7	4.4
Vest-Agder	1 273	1 941	52.5	11.1
Rogaland	1 639	4 845	195.6	18.0
Hordaland	3 317	7 241	118.3	16.7
Sogn og Fjordane	2 414	5 206	115.7	20.7
Møre	6 477	11 483	77.3	32.3
Sør-Trøndelag	4 761	6 023	26.5	18.5
Nord-Trøndelag	2 796	3 025	8.2	12.6
Nordland	15 183	19 056	25.5	41.1
Troms	7 748	12 445	60.6	53.9
Finmark	3 290	6 881	109.1	62.8

Fiskerbefolkningen danner bare et forsvinnende mindretall i alle fylker østfra til og med Aust-Agder, selv om man regner med også dem der bare driver fiske som binæring. I Vest-Agder stiger fiskeriprocenten til 11, i Rogaland til nærmere 20, i Hordaland synker den litt, stiger til over 20 i Sogn og Fjordane, til 32 i Møre, synker betydelig i Trøndelagen, for igjen å stige meget sterkt nordpå. Næsten halvparten av befolkningen i Nordland driver fiske som hovednæring eller binæring og over halvparten i Troms og Finmark. I tidsrummet 1875 til 1920 ser det ut til at antallet av fiskere er steget sterkest på Vestlandet og i Finmark. Stigningen i Vestfold gjelder vesentlig hvalfangst, som ikke kan skiller ut i bierhvervsoppgavene.

Ved siden av folketellingens opgaver har man i Fiskerforsikringen og Fiskeristatistikken årlige opgaver over antallet av fiskere.

Antall fiskere og fangstmenn etter Fiskerforsikringen.

Nombre de pêcheurs et pêcheurs de baleine, etc., conformément à la publication : Assurances contre les accidents des marins pêcheurs, etc.

	1920.			Tilsammen. Total.	I alt 1910. Total	Stignings- procent 1910—1920. Accroissement p. c.
	Hav- fiskere. Marins pêcheurs.	Fjord- fiskere. Pêch. dans les «fjords».	Fangst- menn. Pêcheurs de baleine.			
Riket i alt. <i>Royaume, total</i>	81 094	17 211	1 755	100 060	89 835	11.4

Antall fiskere etter Fiskeristatistikken.

Nombre de pêcheurs conformément à la publication : Assurances contre les accidents des marins pêcheurs, etc.

	I alt. Total.	Eneerhverv. La seule pro- fession.	Hovederhverv. Profession principale.	Bierhverv. Profession accessoire.
1920	107 038	27 948	42 599	36 491
Pct.	100	26	40	34

Begge disse sett av opgaver gir større tall enn folketellingen, et forhold som for en del forklares ved at man i folketellingen for byene bare har opgaver over de fiskere som drev fisket som hovederhverv. Dette kan dog ikke helt forklare forskjellen, som kunde tenkes å bero på at de to nevnte statistikker har tellet med folk som fiskeriet betyr så lite for at de ikke har ført op dette erhverv i folketellingens skjema. Men Fiskeristatistikkens tall over fordelingen på eneerhverv, hovederhverv og bierhverv stemmer imidlertid godt med folketellingens tall, så forskjellen kan ikke gjelde bare bierhvervstallene.

I 1920 blev der tellet 1 162 personer, hvorav 7 kvinner, som hadde sin vesentlige beskjeftigelse ved sel- og hvalfangst, nemlig 19 redere av små fangstskuter, 71 direktører og kontorfolk, 354 hvalfangstførere, ishavsskipperer og skyttere og 718 flensere og andre fangstarbeidere. Alle slags almindelige sjøfolk på fangstbåter kan man ikke få skilt ut fra andre sjøfolk ved folketellingene, så faktisk beskjeftiger særlig hvalfangsten en betydelig større del av befolkningen enn disse opgaver tyder på.

Sydhavsfangsten er særlig knyttet til byene Sandefjord og Tønsberg, ishavsfangsten mest til Tromsø; utenfor Vestfold og Troms fylker bodde der yderst få fangstmenn i 1920.

b. Industrien.

Industrie.

Til industrien var der i alt knyttet 764 293 mennesker, og herav var 309 524 direkte beskjeftiget med industrielt arbeide.

I motsetning til landbruket har industrien gjennom en årrekke trukket flere og flere mennesker til sig, så både dens absolutte og relative betydning er vokset. Den beskjeftiget i 1920 ikke meget færre mennesker enn jordbruk og skogdrift.

Dette synes meget efter det inntrykk man i almindelighet har av Norge som et utpreget bondeland. Til en viss grad kan denne uoverensstemmelse mellom tallene og det almindelige inntrykk forklares ved den opbygning industrien har.

De 309 524 personer som var beskjeftiget i industrien fordelte sig på 49 598 selvstendige, 17 499 funksjonærer og 242 427 arbeidere. Der falt med andre ord ca. 5 funksjonærer og arbeidere pr. selvstendig, og dette gir ialfall uttrykk for at en stor del av industrien er organisert som «smådrift».

Enn sterkere blir dette inntrykk når man sammenligner folketellingens og industristatistikkens tall. Den siste, som ikke er bearbeidet for 1920, omfatter antagelig ca. 158 000 mennesker, folketellingen 309 524. Industristatistikken omfatter altså bare vel 50 pct. av alle mennesker beskjeftiget ved industrien. Resten, ca. 145 000, består av folk beskjeftiget ved: 1. anlegg og byggearbeide — i alt ca. 57 000 —, 2. håndverk — i alt ca. 65 000 — og 3. annen småindustri — i alt ca. 23 000. Disse siste tre arter av industriell virksomhet har en noget annen karakter enn fabrikkindustrien, som det som regel tenkes på når man taler om industri. Dette forhold viser sig på mange måter, men kommer sterkest frem på landsbygden, hvor den slags industrielle virksomhet ofte drives sammen med jordbruk og skogdrift. De oppgaver vi har for voksne menn i bygdene gir til en viss grad et uttrykk herfor:

Industri som hovederhverv. <i>Profession principale: Industrie.</i>	I alt. <i>Total.</i>	Ene- erhverv. <i>Sans profession accessoire.</i>	Uoppgitt om bierhverv. <i>Profession accessoire non déclarée</i>	Hoved- erhverv med bierhverv. <i>Avec profession accessoire.</i>
		Pct.	Pct.	Pct.
Industri i alt. <i>Industrie, total</i>	139 461	62.3	17.5	20.2
Herav: <i>Dont:</i> Håndverkere. <i>Artisans</i>	52 987	56.9	17.1	26.0
Fabrikkarbeidere. <i>Ouvriers d'industrie</i>	49 013	69.3	18.9	11.8
Anleggsarbeidere. <i>Ouvriers de construction.</i>	22 318	59.1	15.9	25.0

Mere enn hver femte av de voksne menn som hadde industri til hovederhverv var altså gjennom bierhverv knyttet til en annen virksomhet. Håndverkerne og

anleggsarbeiderne har meget hyppigere bierhverv enn fabrikkarbeiderne, som rimelig er. De virksomheter som spiller størst rolle som bierhverv er jordbruket, som tabellen nedenfor viser :

Hovederhverv. <i>Profession principale.</i>	Bierhverv i alt. <i>Profession accessoire, total.</i>	Gårdsbruk og små- bruk. <i>Agriculture (proprié- taires et petits pro- priétaires).</i>	Skogbruk og annet jordbruk. <i>Expl. des forêts et autre agri- culture.</i>	Fiske. <i>Pêche.</i>	Andre erhverv. <i>Professions diverses.</i>
	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Industri. <i>Industrie</i>	20.2	11.5	3.4	1.5	3.8
Herav: <i>Dont</i> : Håndverkere . . . <i>Artisans.</i>	26.0	14.8	4.3	1.9	5.0
Fabrikkarbeidere . . <i>Ouvriers d'industrie.</i>	11.8	7.2	1.7	0.6	2.3
Anleggsarbeidere . . <i>Ouvriers de con- struction.</i>	25.0	14.0	5.2	2.9	2.9

Industribefolkningen er altså i ikke liten utstrekning også knyttet til jordbruk. Først og fremst gjelder dette håndverket og anleggsarbeidet. Landsens håndverk er med andre ord ennå bare delvis en selvstendig næring. Dette trer ennå tydeligere frem ved følgende tallsammenstilling :

Hoved- og bierhverv tilsammen. <i>Profession principale et accessoire.</i>	I alt. <i>Total.</i>	Herav: <i>Dont</i> :	
		Komb. med jordbruk, skogbruk og fiske. <i>Comb. agricul- ture, expl. des forêts et pêche.</i>	Med annen virksomhet. <i>Comb. professions diverses.</i>
Industri i alt. <i>Industrie, total.</i>			
Som hovederhverv. <i>Profession principale.</i> . .	139 461	22 942	5 240
— bierhverv. <i>Profession accessoire</i> . . .	26 854	23 758	3 096
Tilsammen. <i>Total</i> . .	166 315	46 700	8 336
Herav: <i>Dont</i> :			
Håndverk. <i>Artisans.</i>			
Som hovederhverv. <i>Profession principale.</i> . .	52 987	11 101	2 666
— bierhverv. <i>Profession accessoire</i> . . .	18 954	16 276	2 678
Tilsammen. <i>Total</i> . .	71 941	27 377	5 344
Anleggsarbeide. <i>Industrie de construction.</i>			
Som hovederhverv. <i>Profession principale.</i> . .	22 318	4 924	651
— bierhverv. <i>Profession accessoire</i> . . .	3 687	3 553	134
Tilsammen. <i>Total</i> . .	26 005	8 477	785

Tallene gir uttrykk for hvor sterk sammenheng der må være mellom næringene på landsbygden. Det er ikke det skarpe skille som man i almindelighet vil ha det til å være. Av de 166 315 menn som i 1920 hadde et industrielt arbeide enten som hoved- eller bierhverv var det 55 036 som hadde et annet erhverv ved siden av industri, og av de 71 941 håndverkere var det 32 721 som hadde et annet erhverv ved siden av håndverket. De andre erhverv som spiller størst rolle er, som tabellen gir uttrykk for, jordbruk, skogdrift og fiske. Dette er ganske karakteristisk og tyder på at en ikke liten del av landsens industri — all kombinasjon kan naturligvis ikke tydes på denne måte — ikke hører den moderne industrialisme til. Store deler av den har ennå sin rot i de eldre næringer, og det beror meget på forholdene på et bestemt tidspunkt om industrien eller de andre næringer blir betraktet som hovederhverv. Denne kombinasjon av virksomheter, som økonomisk kan synes å være en svakhet, vil ofte være en styrke. Den har alltid hatt stor betydning i Norge. Vi har her trukket den frem fordi den tjener til å karakterisere store deler av industriens befolkning.

Industrigrupper. <i>Classes d'industrie.</i>	Riket. <i>Royaume.</i>	
	Menn og kvinner. <i>Hommes et femmes.</i>	Menn og kvinner. <i>Hommes et femmes.</i>
	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct.
Industri. <i>Industrie</i>	309 524	100.00
1. Bergverk og hyttedrift. <i>Expl. des mines</i>	5 862	1.90
2. Stenbrudd m. v., jord- og stenindustri. <i>Carrières, etc., industries de pierre et de terre</i>	10 112	3.27
3. Elektrokjemisk og elektrometallurgisk industri. <i>Industrie électro-chimique et -métallurgique</i>	7 538	2.44
4. Metallindustri. <i>Industries de métaux</i>	57 036	18.43
5. Kjemisk industri. <i>Industries chimiques</i>	3 464	1.12
6. Foredling av fettstoff. <i>Industrie de matières grasses</i>	2 903	0.94
7. Fremstilling av kraft, lys og varme. <i>Usines d'électricité, à gaz, etc.</i>	6 140	1.99
8. Treindustri m. v. <i>Industrie de bois, etc.</i>	36 307	11.73
9. Papirindustri. <i>Industrie de papier</i>	19 244	6.22
10. Lær- og gummiindustri. <i>Industrie de cuir et de caoutchouc</i>	3 117	1.01
11. Tekstilindustri. <i>Industries textiles</i>	15 678	5.07
12. Beklædningsindustri, toalett- og rengjøringsvirksomhet. <i>Industrie d'habillement et de nettoyage</i>	50 154	16.20
13. Nærings- og nydelsesmiddelindustri. <i>Industries alimentaires</i>	27 649	8.94
14. Grafisk industri. <i>Industrie graphique</i>	6 830	2.21
15. Anleggs- og byggevirksomhet. <i>Industrie de construction</i>	57 325	18.52
16. Industri ikke nærmere angitt. <i>Industries non spécifiées</i>	165	0.01

Den opdeling av industrien som er berørt ovenfor kommer man senere tilbake til, men først skal der gis en oversikt over de forskjellige industrigrupper.

I Folketellingen er industribefolkningen fordelt på 16 hovedgrupper og innen hver av disse på en rekke undergrupper. En gjennomgåelse av hver undergruppe kan der naturligvis ikke være tale om her. De store hovedgrupper er gjengitt på forrige side.

Efter menneskemateriellet å dømme er det metallindustrien, anleggsvirksomheten og beklædningsindustrien som er de største grupper. Alle beskjeftiger 50 – 60 000 mennesker. Efter disse grupper kommer treindustrien, næringsmiddelindustrien og papirindustrien med ca 20 – 40 000 mennesker. Tekstilindustrien når ikke høyere op enn ca. 16 000, og ingen av de andre grupper når høyere op enn 10 000.

Den rekkefølge av industrigruppene som disse tall gir er en ganske annen enn den man finner i industristatistikken, som bare omfatter en del av industrien.

Før vi går nærmere inn på dette og på spaltning av industrien i grupper ut fra andre synspunkter, vil vi behandle utviklingen i siste tiår.

Tabellen nedenfor er stillet sammen med dette for øie. Der er her lagt vinn på å få sammenheng i tallene, og man har derfor vært nødt til å slå flere grupper sammen og også føre nye tall op for 1910.

Industrigrupper. <i>Classes d'industrie</i> ²	1890.	1900.	1910.	1910. ¹	1920.	Pet. stigning + eller fall - fra 1910 til 1920. <i>Accroissement + ou décroissement - 1910 à 1920.</i>
Bergverks- og hyttedrift .	3 406	3 257	6 509	6 277	5 308	÷ 15.4
Stenbrudd, torv- og isdrift, jord- og stenindustri .	6 306	11 500	11 729	11 961	9 729	÷ 18.7
Metall- og maskinindustri	23 331	32 552	37 174	35 851	55 638	+ 55.2
Kjemisk ind., fremst av kraft, lys, varme . . .	2 295	2 785	4 705	5 166	17 005	+ 229.2
Papirindustri	5 606	8 892	13 724	13 168	18 281	+ 38.8
Lær- og gummiindustri .	2 620	3 025	2 522	2 516	3 085	+ 22.6
Treindustri	24 548	33 431	29 056	28 626	39 171	+ 36.9
Nærings- og nydelsesmiddelindustri	11 103	15 574	19 098	21 029	27 286	+ 29.8
Tekstilindustri	18 209	18 096	15 138	14 792	15 510	+ 4.9
Beklædnings- og toalettindustri	50 413	64 138	58 647	52 823	50 110	÷ 5.1
Grafisk industri	2 021	3 658	4 773	4 773	6 830	+ 43.1
Uoppgitt art industri . . .	5 166	5 078	3 653	3 824	146	÷ 96.2
Kommunikasjonsanlegg + byggevirksomhet . . .	22 487	40 656	32 497	33 478	60 480	+ 80.7
Elektrikere ved industri.	-	-	-	-	946	-
	177 511	242 642	239 225	234 284	309 525	+ 32.1

¹ Sammenlignbar med 1920. *Comparable avec 1920.* ² *Texte français, voir page 69*.*

Sammenstillingen som den er gjengir flere viktige trekk av utviklingen. Først merker man at den industrigruppe som relativt sett har trukket flest folk til sig er den kjemiske industri og elektrisitetsverkene. Det er den sterkt økte utnyttelse av fossekraften i industriens tjeneste i det siste tiår som har ført til dette. Av de andre industrigrupper er det anleggs- og byggevirksomheten og metallindustrien som har øket sitt personale mest. En ikke ubetydelig vekst viser også den grafiske industri, papirindustrien, treindustrien og nærings- og nydelsesmiddelindustrien. Tekstilindustrien beskjeftiget næsten ikke flere mennesker i 1920 enn i 1910, og beklædningsindustrien, bergverksindustrien og stenindustrien beskjeftiget færre.

Denne utvikling skyldes dels spesielle årsaker som har gjort sig gjeldende i det siste tiår, dels årsaker som har virket gjennom lengere tid. Den meget sterke vekst i den kjemiske industri i de siste 20 år og særlig i det siste tiår skyldes således at fossene ved utbygging til elektriske kraftverk har kunnet danne grunnlaget for nye produksjonsgrener, og man kan vente sig en øket utnyttelse av denne produksjonskilde i fremtiden. Anderledes med anleggsvirksomheten og metallindustrien. Begge har riktignok gjennom lengere tidsrum trukket flere mennesker til sig, men deres utvikling er ujevn. Som kapitalskapende industrier vil deres utvikling ta et uforholdsmessig sterkt opsving under en høikonjunktur, for så å rammes av reaksjon etterpå. Mest utpreget er dette for anleggsvirksomheten, for hvilken tallene omkring kriseårene 1900 og 1920 får være typiske. Av samme natur har utviklingen vært i treindustrien, som omfatter viktige byggefag. Anderledes stiller forholdet sig for den grafiske industri, næringsmiddelindustrien og papirindustrien. Deres utvikling har vært jevn og mindre følbare for konjunktorene. Av disse tre er de to første vesentlig avhengige av det innenlandske marked, og deres utvikling vil først og fremst preges av dette markedes vekst og av arten av de behov de skal tilfredsstille. For næringsmiddelindustrien spiller således befolkningens vekst, den mere og mere gjennomførte byttehusholdning, sammen med at de behov den skal tilfredsstille er forholdsvis konstante, en meget vesentlig rolle. Den tredje av de industrigrupper som blev nevnt ovenfor — papirindustrien — er vesentlig avhengig av det utenlandske marked og tilgangen på hjemlig råstoff. Til tross for den evne den har lagt for dagen til å trekke flere og flere folk til sig, har den i sin råstofftilgang en begrensning som neppe gir mulighet for en like så sterk vekst som i det tidsrum tallene gjelder. Nedgangen i bergverksindustrien og stenindustrien skyldes igjen de spesielle forhold under og etter krigen. I en annen stilling står tekstilindustrien og beklædningsindustrien. Den første beskjeftiget flest folk i 1890 og har siden stadig minsket sitt personale. Den annen har i de siste 20 år beskjeftiget færre og færre mennesker. Denne mangel på evne til å holde på folk skyldes for en ikke liten del — som vi senere skal se — gamle industriformer — husindustriens og håndverkets — tilbakegang. De nye industriformer, som trenger færre mennesker pr. produsert enhet, har ikke utviklet sig så sterkt at de har kunnet opveie denne nedgang.

Den utvikling som hovedgruppene viser skjuler dog mange ting som først kan tre klart frem ved å gå i mere detalj. Dessverre har omgrupperingen fra telling til telling vært så stor at man ikke kan følge utviklingen i alle dens detaljer. Før 1920 har således ikke funksjonærene vært fordelt på undergrupper, og fordelingen av håndverksarbeidere som arbeider utenfor eget fag er en annen i 1920 enn tidligere.

Den første hovedgruppe som er delt i undergrupper er jord- og stenindustrien. Den undergruppe som beskjeftiget flest folk er stenbrudd og stenhuggerier, men sammenligningen med tidligere år volder her vanskelighet fordi grensen mellom arbeidere ved denne industri og almindelige stenarbeidere — vesentlig anleggsarbeidere — ikke har vært trukket likedan fra telling til telling. Såvidt man kan se var der etter folketellingen beskjeftiget 3 803 arbeidere i 1910 mot 2 683 i 1920, altså en betydelig tilbakegang, som også industristatistikkenes tall¹ (3 290 i 1910 og 1 928 i 1920) gir uttrykk for. De fleste andre grupper under jord- og stenindustrien viser også tilbakegang eller stillstand fra 1910 — 1920, således glassverkene 861 (1 074) arbeidere i 1910 mot 766 (820) i 1920, potterier og porselensindustri 616 (684) i 1910 mot 642 (693) i 1920, teglverkene 1 257 (1 424) i 1910 mot 1 113 (1 263) i 1920. Den eneste undergruppe som har øket sitt arbeidertall sterkt er cement- og cementvareindustrien, 552 (328) i 1910 mot 1 687 (1 702) i 1920.

Metall- og maskinindustriens tall for undergruppene er der — når man ser bort fra håndverksfagene — mindre sammenheng i fordi opdelingen i de tellinger som lå forut for 1920 var lite rasjonell. Den største gruppe er her skibsbyggerier, mekaniske verksteder og støperier. Helt ensartede tall for denne gruppe for 1910 og 1920 kan ikke skaffes fordi grupperingen av håndverkere som arbeidet ved denne gruppe ikke har vært ensartet i de to år. Etter de direkte tall — håndverkerne holdt utenfor — skulde denne gruppe beskjeftige 16 242² i 1910 og 20 171 i 1920. Nu er det å merke at smeder ved mekaniske verksteder etter planen i 1910 skulde vært ført op sammen med almindelige arbeidere ved denne industri, i 1920 er de holdt utenfor. Var prinsippet helt gjennomført i 1910, skulde altså de tall som er gitt her gi for liten stigning; men meget tyder på at dette prinsipp ikke var riktig gjennomført i 1910. Tallene for smedene i de to år var nemlig:

S m e d e r. <i>Forgerons.</i>	Folketellingen 1910. <i>Recensement de la popula- tion 1910.</i>	Haandverks- tellingen 1910. <i>Recensement des métiers 1910.</i>	Folketellingen 1920. <i>Recensement de la popula- tion 1920.</i>
Selvstendige. <i>Travailleurs isolés</i>	1 808	1 939	2 064
Håndverksarb. <i>Ouvriers de métier</i>	4 383	1 611	1 709
Arbeidere ved fabrikker. <i>Ouvriers de fabrique</i>	-	-	3 226

¹ Tallene i ( ) nedenfor refererer sig til industristatistikken. ² Heri medregnet 1 100 mann ved Statsbanenes verksteder etter oppgave fra Hovedstyret.

Disse tall gjør det sannsynlig at det var forholdsvis få fabriksmeder som var ført op under de bedriftsgrupper de arbeidet ved i 1910. Tallene ovenfor skulde for så vidt ikke gi et altfor skjevt bilde av utviklingen. De andre fabrikkfag lar sig vanskelig sammenligne med 1910.

Håndverksfagene er der derimot mere sammenheng i. Tallene for de viktigste fag — undtatt smedene — er ført op nedenfor:

Håndverkere. Artisans.	1910.	1920.
Blikkenslagere (selvst. og arb.). <i>Ferblantiers (travailleurs isolés et ouvriers)</i>	1 509	1 748
Kobber- og messingsmeder. <i>Chaudronniers</i>	320	348
Instrument- og bøssebokere. <i>Fabricants d'instruments et armuriers</i>	372	566
Urmakere. <i>Horlogers</i>	990	941
Gull- og sølvsmidder. <i>Orfèvres, argentiers</i>	1 345	1 660
Hjul- og vognmakere. <i>Charrons et carrossiers</i>	471	423
Båtbyggere. <i>Constructeurs de bateaux</i>	842	1 238

Disse tall tyder ikke på nogen sterk utvikling av disse fag. Vi kommer nedenfor under omtalen av håndverket nærmere inn på dette.

Hovedgruppen kjemisk industri etc. var i 1910 opdelt på en annen måte enn i 1920, og sammenligningen er derfor vanskelig. Etter folketellingenes gruppering skulde undergruppen elektrokjemisk og elektrometallurgisk industri beskjeftige 1 297 arbeidere i 1910 og 5 158 i 1920. Industristatistikkens tall var for denne gruppe 1 641 i 1910 og 6 129 i 1920, men grensen overfor andre undergrupper er her en annen. Undergruppene elektrisitetsverk og elektriske installasjonsfirmaer må ses under ett for sammenligningens skyld, og dog blir der mindre sammenheng i tallene, for grupperingen av elektrikerne var ufullstendig i 1910. Etter opgaven i 1910 skulde der være 2 476 beskjeftiget ved disse bedrifter, i 1920 6 043, etter industristatistikken var tallene 2 207 i 1910 og 4 714 i 1920. Av andre grupper skal her nevnes fyrstikkfabrikkene med 765 arbeidere i 1910 og 982 i 1920. Den øvrige del av denne hovedgruppe viser meget sterk vekst, som for en vesentlig del faller på fettindustrien, en industri som i det tidsrum vi behandler har hatt en sterk utvikling.

De to store grupper under treindustrien er sagbruk og høvlerier og snekkeri. Sagbrukene og høvleriene beskjeftiget etter folketellingen 10 500 arbeidere i 1910 og 10 866 i 1920, og etter industristatistikken 10 578 i 1910 og 10 462 i 1920. Denne gruppe har altså ikke øket sitt mannskap i dette tiår, og har etter opgavene å dømme heller ikke hatt evne til å øke sitt mannskap i de siste 30 år.

Den annen gruppe, snekkerier, omfatter både håndverksfag og fabrikker.

Det har nemlig på grunnlag av folketellingens opgaver ikke vært mulig å skille mellom håndverksbedriftene og fabrikkene. På grunn av den gruppering som blev foretatt i 1910 har man også vært nødt til å ta med i tallene nedenfor snekkere som arbeider utenfor eget fag. Vi får da 13 062 (selvst. + arbeidere) i 1910 mot 22 418 i 1920, en usedvanlig sterk vekst, som for en vesentlig del må skyldes bygge- og anleggsvirksomhetens utvidelse i tidsrummet. Vi kommer under omtalen av håndverket nedenfor nærmere inn på disse forhold.

Av andre undergrupper som hører til treindustrien nevnes bøkkere med 1 691 selvstendige og arbeidere i 1910 mot 1 651 i 1920, kurvmakere med 179 selvstendige og arbeidere i 1910 mot 206 i 1920, og dreiere, treskjarere og annen småindustri med 959 selvstendige og arbeidere i 1910 mot 613 i 1920.

Av papirindustriens undergrupper skal her nevnes tresliperier, cellulose- og papirfabrikker med 10 640 arbeidere i 1910 mot 13 965 i 1920, papir- og pappvarefabrikker med 353 arbeidere i 1910 mot 838 i 1920, og bokbindere med 1 173 selvstendige og arbeidere i 1910 mot 3 254 i 1920. Det er de to siste grupper som har vokset sterkest.

Av lær- og gummiindustrien nevnes garverier med 1 121 selvstendige og arbeidere i 1910 mot 1 197 i 1920, og salmakere med 929 selvstendige og arbeidere i 1910 mot 947 i 1920.

Tekstilindustrien drives her hjemme i forskjellige former: som fabrikkindustri, som hjemmeindustri og som håndverk. De to første former hører hjemme i spinne-, veve- og strikkeindustrien, den første og den siste i de øvrige fag.

For spinne-, veve- og strikkeindustrien har man i folketellingen prøvet å skille mellom disse former, et skille som ikke er så vanskelig for spinningen og vevingen som for strikkingen. En sammenstilling av gruppene på grunnlag av folketellingenes tall viser:

	1910.	1920.
Spinnerier og veverier (arbeidere). <i>Industrie de filature et de tissage (ouvriers)</i>	8 095	8 886
Trikotasjeindustri (arbeidere). <i>Industrie de tricotage (ouvriers)</i> }		
Spinnere og veverer for egen regning. <i>Fileuses et tisserandes pour leur compte</i>	2 929	1 631
Strikkere. <i>Tricoteuses</i>	2 197	2 069

Tallene gir uttrykk for en ubetydelig stigning av arbeiderantallet i fabrikkindustrien, en bevegelse som også industristatistikkens tall viser. Nedgangen er sterk blandt de selvstendige spinnere og veverer, men ikke sterkere enn i tidligere år. Av selvstendige strikkere var der omtrent like mange i 1920 som i 1910.

De håndverksfag som hører til denne gruppe beskjeftiget omtrent like

mange mennesker i 1910 som i 1920: repslagere 460 selvstendige og arbeidere i 1910 mot 455 i 1920, seilmakere 273 selvstendige og arbeidere i 1910 mot 243 i 1920.

Beklædningsindustrien er den gruppe som omfatter de største håndverks- og småindustrifag. Det er derfor utelukkende folketellingens tall som kan gi uttrykk for denne gruppes utvikling. Som før nevnt gav tallene for hele gruppen uttrykk for en tilbakegang i personalet gjennom en lengere tid, men der er her som ellers en forskjellig utvikling for fabrikkindustrien, håndverks- og småindustrien.

Denne forskjell kommer skarpest til uttrykk i tallene for skoindustrien.

	1910.	1920.
Skofabrikker (arbeidere). <i>Fabriques de chaussures (ouvriers)</i>	1 926	3 815
Skomakere (selvstendige og arbeidere). <i>Cordonniers (travailleurs isolés et ouvriers)</i>	11 090	8 869

Denne utvikling, som har fortsatt gjennom lengere tid, blev omtalt i Haandverkstællingen 1910, 2net hefte.

Mindre utpreget kommer denne forskjell til syne i den store gruppe som omfatter all søm. Som ved tidligere tellinger har det vært meget vanskelig å trekke grenser mellom de syersker som har sydd for fabrikker og de som har sydd for egen regning. Efter alt å dømme er denne grense nøiaktigere trukket i 1920 enn tidligere, men skal man sammenligne, må man slå disse personer sammen til én gruppe.

	1910.			1920.		
	M.	Kv.	Tils.	M.	Kv.	Tils.
Personer beskjeftiget med søm, selvst. og arbeidere. <i>Couturières, etc. (travailleurs isolés et ouvriers)</i>	215	27 647	27 862	311	20 407	20 718
Skreddere. <i>Tailleurs</i>	5 100	956	6 056	4 927	2 225	7 152
I alt. <i>Total</i>	5 315	28 603	33 918	5 238	22 632	27 870

Tallene viser en betydelig tilbakegang og tyder på en forsterket utvikling i den retning som blev konstatert i 1910: en tilbakegang av håndsøm og fremgang for den fabrikkmessige tilvirkning av klær, en utvikling som industristatistikkens sterkt stigende tall for arbeidere ved konfeksjonsfabrikkene har tydet på gjennom lengere tidsrum. I denne statistikk var der opført 900 arbeidere i 1910 og 3 955 i 1920.

Av de andre fag nevnes buntmakere med 405 selvstendige og arbeidere i 1910 mot 638 i 1920, hanske-, hatte- og paraplymakere med 877 selvstendige og arbeidere i 1910 og 1 016 i 1920, barberer og frisører med 1 129 selvstendige og arbeidere i 1910 mot 1 681 i 1920.

Gruppen vask og strykning, som i 1910 var ført op under beklædningsindustri, er i 1920 delt på denne gruppe og husarbeide

Gruppen nærings- og nydelsesmidler var i tiåret 1910—1920 vokset sterkt, og denne vekst går igjen i de fleste grupper, men sammenstillingen nedenfor viser dog at de grener av denne industri som hører til nydelsesmidler har utviklet sig sterkest. En undtagelse danner mølleindustrien, som på grunn av kornmonopolet har fått en ganske annen sterk stilling enn tidligere. Der blir nu importert langt mindre mel og mere korn enn før.

Industrigrupper. <i>Classes d'industrie.</i>	1910.	1920.
Møller (arbeidere). <i>Meunerie (ouvriers)</i>	1 135	1 511
Meieridrift (alle personer). <i>Laiteries</i>	1 930	1 581
Margarinindustri (arbeidere). <i>Fabriques de margarine</i>	339	758
Hermetikkindustri inkl. melkekond. (arbeidere). <i>Industrie de conserves, y compris condensation de lait (ouvriers)</i>	3 934	4 454
Chokolade og drops. <i>Industrie de chocolat et de bonbons</i>	578	2 023
Bryggeri, brennerier, mineralvann. <i>Brasseries, distilleries, fabriques d'eaux minérales</i>	1 189	3 044
Tobaksindustri. <i>Industrie de tabac</i>	1 154	2 107
Bakere. <i>Boulangers</i>	5 043	5 177
Slaktere. <i>Bouchers</i>	1 801	2 200

Den grafiske industri har som før nevnt hatt en sterk utvikling i siste tiår. Etter folketellingen var der 2 983 selvstendige og arbeidere i 1910 mot 4 038 i 1920 i boktrykkeriene og 526 gravører, litografer etc. i 1910 mot 1 165 i 1920.

Bygge- og anleggsvirksomheten er den gruppe som ved siden av den industri som bygger på fossekraft har hatt den sterkeste utvikling mellom 1910 og 1920.

En spesifikasjon av de forskjellige arbeider volder her stor vanskelighet fordi grunnoppgavene ikke er nøiaktige nok. Dertil kommer at meget av dette arbeide er sesongarbeide, og de oppgaver man får 1 desember er ikke et uttrykk for hvor mange et anlegg har beskjeftiget størsteparten av året. Endelig må man ta i betraktning at der sannsynligvis ikke er få av dagarbeiderne uten nærmere betegnelse som for en vesentlig del er beskjeftiget med anleggsarbeide. Er dette tilfelle, skulde tallene for 1910, da denne uspesifiserte gruppe var stor, være for små. På grunn av disse forhold kan der bare gis følgende spesifikasjon for 1910 og 1920:

	1910.	1920.
Anleggsarbeidere. <i>Ouvriers de construction</i>	14 380	29 548
Murere (selvst. og arb.). <i>Maçons (travailleurs isolés et ouvriers)</i>	4 198	5 114
Tømmermenn. <i>Charpentiers</i>	8 044	9 494
Rørleggere. <i>Poseurs de tuyaux</i>	861	2 176

Vi merker oss her den sterke stigning av de ikke faglærtes store masse. Det er jo også anleggsvirksomheten — herunder også fosseutbygging og elektrisk kraftoverføring — som har satt sitt preg på tidsrummet, ikke den egentlige husbygging. Det er for så vidt en utpreget forskjell mellom perioden 1890—1900 og 1910—1920, en forskjell som får sitt sterkeste uttrykk i opgaven over murerfaget. Den gang steg murerens antall fra 5 018 til 8 151, nu er det bare steget fra 4 198 til 5 114 og ligger altså ikke meget over det det gjorde i 1890.

Denne gjennomgåelse bekrefter stort sett de synspunkter om utviklingen som blev trukket frem ovenfor; men det er et spørsmål om tallene kan kaste lys over utviklingen av industrien etter andre linjer enn dem vi har brukt. Man vil her først og fremst tenke på utviklingen av eksportindustrien og hjemmeindustrien og utviklingen av fabrikkdriften etc., håndverket og småindustrien.

Det første skille — eksportindustri kontra hjemmeindustri — er meget ubestemt og lar sig ikke trekke nøiaktig på grunnlag av folketellingens tall.

Gjør man et forsøk på å dele industrigruppene etter folketellingen i 1920 i de industrigrupper som vesentlig arbeider for eksport og de som arbeider for det innenlandske marked, får man 56 840 mennesker ved eksportindustrien og 252 684 ved hjemmeindustrien. Vi nevner disse tall med full bevissthet om at mange kan og vil misbruke dem. De sier nemlig meget lite om eksportindustriens betydning. Indirekte beskjeftiger denne industri også en stor del av hjemmeindustrien, et forhold som f. eks. kommer sterkt frem ved anleggs- og byggevirksomheten. Som før nevnt var en stor del av arbeiderne ved denne industri beskjeftiget ved fosseutbygging o l., og i den utstrekning fossekraften bygges ut for en eksportindustri kan man si at det er denne som har bidratt til økningen av hjemmeindustrien. Så også på andre områder. Tallene som de er gir et for svakt uttrykk for eksportindustriens betydning og for sterkt for hjemmeindustrien. Der er her som på andre områder et interessefelleskap mellom næringene, som man ofte er tilbøielig til å undervurdere, og det er derfor likeså litt berettiget å dra bestemte slutninger om eksportindustriens betydning av disse tall som å bedømme skogbrukets betydning på grunnlag av antallet av skogsarbeidere.

Om utviklingen av de to grupper av industrien i siste tiår sier folketellingens tall lite. De viser ikke nogen bestemt fellestendens for de forskjellige undergrupper hvorav disse to grupper består. Enkelte eksportindustrier har som nevnt ovenfor gått sterkt frem, andre gått tilbake eller stått stille i tiåret. Det samme er tilfelle med hjemmeindustrigruppene. Der er mange andre forhold enn det at disse industrigrupper arbeider for det utenlandske marked eller hjemmemarkedet, som har bestemt deres utvikling i tiåret. Avsetningsforholdene kan ha en forskjelligartet utvikling for de forskjellige industrigrupper både på hjemmemarkedet og det utenlandske marked, og mange andre momenter, som vi ikke her skal komme inn på, virker med. Den abnorme økonomiske periode som gikk forut for tellingen av 1920 har naturligvis satt sitt preg

på tallene, og de er derfor ikke skikket til å danne grunnlag for nogen dom av varig verd. Dette gjelder både eksportindustrien og hjemmeindustrien. Særlig er det grunn til å være varsom med å dra slutninger for den siste, som på grunn av krigen så å si hadde fått eneherre-dømmet over markedet i flere av årene forut for 1920.

Den annen deling vi har talt om ovenfor — fabrikkindustri, håndverk og småindustri — var gjennomført ved de tidligere tellinger. På grunn av at denne sonndring ikke kan bli eksakt ved en folketelling har man opgitt å bruke den i tabellene i 1920; men slik som materialet er bearbeidet er det likevel mulig ved denne telling å gi en mere inngående fremstilling av håndverksfagene enn tidligere.

Efter tellingen i 1920 var der i alt 94 432 håndverksutdannede personer beskjeftiget ved industrien. Av disse var 10 866 mestere, 27 602 selvstendige uten leiet arbeidshjelp, 49 347 arbeidere, 6 617 læregutter. Av de to siste grupper arbeidet 11 785 på fabrikker, resten — 44 179 — hos håndverksmestere. Disse tall gir uttrykk for at hver femte håndverksarbeider er beskjeftiget av fabrikkene, og at håndverket er en utpreget småbedrift. Karakteristisk i så henseende turde det være at 27 602 av de 38 468 selvstendige håndverkere arbeidet uten leiet arbeidshjelp. At en så stor masse av håndverkerne arbeider uten leiet arbeidshjelp har man konstatert en gang før ved håndverkstillingen av 1910. Efter denne var der 19 094 av 27 702 selvstendige håndverkere som arbeidet alene. Den sammenstilling av tallene efter disse to tellinger som er gjort i følgende tabell viser at denne overensstemmelse gjelder både for by- og landshåndverkerne.

Landsdeler. Districts.	Selvstendige håndverkere i alt. <i>Artisans, travailleurs isolés, total.</i>		Herav uten leiet arbeidshjelp. <i>Dont artisans sans aides de travail payés.</i>			
			Absolutte tall. <i>Chiffres absolus.</i>		Pct. <i>Pour-cent.</i>	
	1920.	1910.	1920.	1910.	1920.	1910.
Riket. <i>Royaume</i>	38 468	27 702	27 602	19 094	71.8	68.9
Bygder. <i>Comm. rur.</i>	26 749	18 923	21 846	15 189	81.7	80.3
Byer. <i>Villes</i>	11 719	8 779	5 756	3 905	49.1	44.5

Da det har betydelig interesse å se hvordan dette forhold stiller sig i de forskjellige fag, er tallene for de viktigste stillet sammen her. (Se øverst side 79*.)

Tallene gir et karakteristisk uttrykk både for landshåndverkets oppbygging i motsetning til byhåndverkets og for forskjellen fra fag til fag. Betydningen herav er pekt på i Haandverkstællingen, og de forholdsvis få endringer i tallene fra den gang er mindre å feste sig ved. Gullsmeder, bokbindere og rørleggere på landsbygden er de fag som viser de største endringer i procenttallene, men alle er fag som er så svakt representert utenfor byene at rent tilfeldige forhold kan bevirke store endringer i procenttallene uten at dette behøver å bety noget

Procent av selvstendige håndverkere uten leiet arbeidshjelp.
Pour-cent des artisans sans aides de travail payés.

F a g. Professions.	Riket. <i>Royaume.</i>		Bygder. <i>Comm. rur.</i>		Byer. <i>Villes.</i>	
	1910. ¹	1920. ²	1910. ¹	1920. ²	1910. ¹	1920. ²
	Gull- og sølvsmeder. <i>Orfèvres et argentiers</i>	37.3	30.5	80.5	55.0	25.8
Blikkenslagere. <i>Ferblantiers</i>	57.5	60.2	82.6	78.3	37.5	42.7
Smeder. <i>Forgerons</i>	62.1	67.7	69.1	75.2	27.6	37.0
Rørleggere. <i>Poseurs de tuyaux</i>	35.6	39.4	80.0	58.9	30.3	40.8
Urmakere. <i>Horlogers</i>	65.7	63.4	86.8	84.5	46.3	41.7
Båtbyggere. <i>Constructeurs de bateaux</i>	69.4	71.8	72.7	72.5	36.4	65.3
Bokbindere. <i>Relieurs</i>	38.9	28.1	90.5	40.6	29.1	24.8
Tapetserere. <i>Tapissiers</i>	37.9	55.8	50.0	64.9	37.1	54.0
Salmakere. <i>Selliers</i>	59.1	65.8	73.4	77.6	41.0	52.5
Snekkere. <i>Menuisiers</i>	81.1	86.6	89.0	90.8	55.4	69.2
Bakere og konditorer. <i>Boulangers et pâtissiers</i>	40.0	33.1	62.0	48.7	15.8	15.8
Slaktere. <i>Bouchers</i>	53.9	52.8	70.8	68.0	41.1	34.4
Skreddere. <i>Tailleurs</i>	64.8	64.7	74.8	74.5	38.7	37.0
Skomakere. <i>Cordonniers</i>	77.2	83.9	83.3	90.1	61.9	68.4
Tømmere. <i>Charpentiers</i>	79.0	76.1	82.4	80.5	50.9	53.9
Murere. <i>Maçons</i>	72.7	53.1	81.8	60.1	49.3	45.2
Malere. <i>Peintres</i>	71.4	68.3	87.7	80.3	49.4	50.5
Boktrykkere. <i>Imprimeurs</i>	16.4	13.6	24.2	25.9	13.5	9.4

¹ Haandverkstællingen 1910. ² Folketellingen 1920.

Som man vil ha sett av tallene er de selvstendige sterkt representert i håndverket, og dette viser sig ennu tydeligere i følgende tabell:

Landsdeler. <i>Districts.</i>	Selvstendige. <i>Artisans.</i>	Arbeidere. <i>Ouvriers.</i>	Antall arbeidere pr. selvstendige. <i>Nombre des ouvriers par artisans.</i>
			Pet.
Riket. <i>Royaume.</i>	38 468	53 486	1.4
Bygder. <i>Communes rurales</i>	26 749	19 036	1.0
Byer. <i>Villes.</i>	11 719	34 450	3.9

Disse opgaver gir for det første uttrykk for at håndverket er en småbedrift. Dernæst kan tallene tyde på at der ikke er liten utsikt for en håndverksarbeider

til å komme over i selvstendig virksomhet, et forhold som skal bli berørt nærmere under kapitlet om alder og livsstilling.

Vi har tidligere pekt på at bierhvervet spilte meget stor rolle blandt landshåndverkerne. Dette bidrar også til å karakterisere denne næring.

Et spørsmål som har stor interesse er hvordan håndverkets utvikling har artet sig i tiåret 1910—20. Der er tidligere flere ganger nevnt at sammenligningen er vanskelig fordi prinsippene ved grupperingen av håndverkere som arbeidet utenfor samme fag er forskjellige ved de to tellinger. Holder man sig til folketellingen og tar sitt utgangspunkt i de fag som lar sig sammenligne etter de to tellinger, og bruker de direkte tallopgaver, får man 100 164 personer i 1920 mot 83 153 i 1910. I disse tall er imidlertid alle fabrikkhåndverkere regnet med. For 1920 var dette som før nevnt 11 226 arbeidere og 559 læregutter, for 1910 er de anslått til ca. 8 000. Holder man disse utenfor, skulde håndverket i 1920 ha beskjeftiget 88 379 og i 1910 75 153, undtatt funksjonærer. Tilveksten er med andre ord 12 667 eller 14.4 pct. Dette er betydelig mindre enn veksten av hele industrien og naturligvis meget mindre enn veksten av fabrikkindustrien.

	1910.	1920.	Vekst 1910—1920. <i>Accroissement.</i> Pct.
Håndverk. <i>Artisans</i>	75 153	87 820	14.4
Annen industri. <i>Autres industries</i>	156 637	205 322	31.1

En slik sammenstilling for hele håndverket sier dog i og for sig lite. Enhver som har beskjeftiget sig noget med håndverket, dets stilling og utvikling i de forskjellige land vil vite at der ikke er en utviklingslinje felles for de forskjellige fag. Enkelte fag holder sig godt oppe og viser en jevn vekst, andre er sterkt følbare for konjunktorene, men vokser, bortsett derfra, eftersom behovet utvides, atter andre utkonkurreres av fabrikkdriften og er forsvunnet eller sterkt redusert. Som i andre land også hos oss, bare med den forskjell at utviklingen har ligget lengere tilbake her enn annensteds. På grunn av den forskjelligartede karakter utviklingen har hatt for fagene vil det være riktigst å se på enkelte av dem.

Ved å gå tilbake til tiden før 1910 får man bedre holdepunkt ved å følge fagenes utvikling i et lengere tidsrum. Med utvikling mener man naturligvis her bare den som gir sig utslag i at håndverket knytter flere eller færre personer til sin bedrift. I oversikten i Haandverkstællingen 1910, 2net hefte er der gitt en fremstilling av denne utvikling. Man kom den gang til det resultat at byenes håndverk nådde maksimum av beskjeftigede personer omkring 1900. Denne vekst hadde alle håndverksgrupper — undtagen tekstilgruppen — deltatt i inntil 1891. Tekstilgruppen, som aldrig tallmessig sett har spillet stor rolle i Norge, går ned fordi seilmakernes og repslagernes antall synker. Vi er inne i den periode da seilskibsbyggingen er forbi. For alle de andre grupper fortsetter veksten til 1900. Fra dette år til 1910 er der sterk nedgang, en nedgang som

først og fremst rammer byggefagene og beklædningsfagene. For de fleste andre fag var også veksten liten i denne periode. For landsbygden viser tallene ikke så jevn utvikling, men alt i alt kulminerer antallet også her i 1900, for så å gå voldsomt tilbake i følgende tiår, en tilbakegang som også her først og fremst faller på byggefagene og beklædningsfagene.

Når vi nu skal følge utviklingen i det siste tiår, møter der oss som sagt vanskeligheter. For å få et holdepunkt er tallene for de viktigste fag stillet sammen i tabellen på side 82*, men i denne tabell er fabrikkhåndverkere ikke utskilt.

Hovedinntrykket av folketellingen 1920 er først og fremst det at bygge-, bokbinder- og trykkerifagene har vokset forholdsvis sterkt. Men fremgangen er også for disse fag ujevn. Av de andre større fag er det bare slakter-, barber- og gullsmedfaget som beskjeftiget vesentlig flere i 1920 enn i 1910. Av disse fag skal man her nevne: blikkenslagerfaget med 2 482 i 1910 og 3 496 i 1920 og snekkerfaget (bygningssnekker og møbelsnekker under ett) med 12 660 i 1910 og 22 640 i 1920, boktrykkeriene, som i 1910 beskjeftiget 2 997 personer og i 1920 4 694, bokbinderiene 1 173 i 1910 og 1 742 i 1920, gullsmedene 2 644 i 1910 og 3 208 i 1920, slakterne 1 810 i 1910 og 2 216 i 1920, barberene 1 129 i 1910 og 1 530 i 1920. De andre store håndverksfag viser som sagt nærmest stagnasjon eller tilbakegang. Skomaker og skredderfaget er gått tilbake, målt etter antall mennesker. Av skreddere var der 5 100 i 1910 og 4 884 i 1920 (oppgavene omfatter bare menn da oppgavene over kvinner ikke er ensartede), og av skomakerne 10 843 i 1910 og 8 866 i 1920. Denne tilbakegang er for resten ikke ny. Den begynner for skomakernes vedkommende etter 1900, da antallet nådde maksimum med 15 083. I løpet av 20 år er dette tall sunket til 8 869, en følge av konkurransen med fabrikkskotøiet. Skredderne når også maksimum i 1900 med 6 401 og er i 20 år gått ned til 4 927, en nedgang som ikke er nær så stor som for skomakerne, men så har heller ikke konkurransen vært fullt så sterk for dette fag. Nytt i 10-året er tilbakegangen for bakerne. Deres antall steg like til 1910, og det er først etter denne tid det er gått tilbake. Smedene, som der for resten er meget lite sikre opgaver for, tellet i 1910 6 291 og i 1920 6 999, bakerne 5 416 i 1910 og 5 185 i 1920 og urmakerne 921 i 1910 og 936 i 1920. De mindre håndverksfag, som her ikke er nevnt, viser ikke nogen vesentlig endring fra 1910 til 1920. For flere av fagene hvor driften foregår både håndverksmessig og fabrikkmessig, eller som kan være aksessorisk knyttet til fabrikker, gir tallene i folketellingen naturligvis et mindre sikkert uttrykk for håndverkets stilling som industriell driftsform. Dertil kommer at man her ikke har kunnet utskille fabrikkhåndverkere. Begge disse forhold berører en rekke fag, som f. eks. smeder, snekkere o. s. v. Tallene for en årrekke synes dog, når man ser bort fra byggefagene, som er særlig følbare for konjunktorene, og som ikke er utsatt for

Folketellingen.
Recensement de population.

Fag. <i>Professions.</i>	1910.	1920.	Diff.
Smeder. <i>Forgerons</i>	6 291	6 999	+ 708
Urmakere. <i>Horlogers</i>	923	936	+ 13
Instrumentmakere. <i>Fabricants d'instruments</i>	235	418	+ 183
Bossemakere. <i>Armuriers</i>	137	148	+ 11
Blikkenslagere. <i>Ferblantiers</i>	2 842	3 496	+ 654
Gull- og sølvsmeder. <i>Orfèvres, argentiers</i>	2 644	3 308	+ 664
Kobber- og messingsmeder. <i>Chaudronniers</i>	320	348	+ 28
Hjul- og vognmakere. <i>Charrons</i>	471	423	- 48
Båtbyggere. <i>Constructeurs de bateaux</i>	840	1 238	+ 398
Snekkere. <i>Menuisiers</i>	12 660	22 640	+ 9 980
Bøkkere. <i>Tonneliers</i>	1 435	1 617	+ 182
Treskjærere. <i>Graveurs sur bois</i>	262	159	- 103
Dreiere og blokkmakere. <i>Tourneurs</i>	418	197	- 221
Forgyllere. <i>Doreurs</i>	98	113	+ 15
Kurvmakere. <i>Vanniers</i>	179	206	+ 27
Porteføljemakere og bokbindere. <i>Relieurs, etc.</i>	1 173	1 742	+ 569
Garvere. <i>Tanneurs</i>	1 082	1 177	+ 95
Salmakere. <i>Selliers</i>	929	926	- 3
Seilmakere. <i>Voiliers</i>	273	241	- 32
Possementmakere. <i>Possementiers</i>	68	24	- 44
Skomakere. <i>Cordonniers</i>	10 848	8 866	- 1 982
Buntmakere. <i>Pelletiers</i>	388	605	+ 217
Skreddere. <i>Tailleurs</i>	5 100	4 884	- 216
Hanske-, hatte- og paraplymakere. <i>Gantiers, chapeliers et fabricants de parapluies</i>	124	128	+ 4
Barberer og frisører. <i>Barbiers et coiffeurs</i>	1 129	1 520	+ 391
Feiere. <i>Ramoneurs</i>	327	362	+ 35
Bakere og konditorer. <i>Boulangers et pâtissiers</i>	5 416	5 185	- 231
Slaktere. <i>Bouchers</i>	1 801	2 216	+ 415
Boktrykkere. <i>Imprimeurs</i>	2 997	4 694	+ 1 697
Gravører. <i>Graveurs</i>	532	1 271	+ 739
Fotografer. <i>Photographes</i>	561	502	- 59
Tømmermenn. <i>Charpentiers</i>	8 044	9 449	+ 1 405
Murere. <i>Maçons</i>	5 698	5 199	- 499
Malere. <i>Peintres</i>	5 301	6 000	+ 699
Rørleggere. <i>Poseurs de tuyaux</i>	862	1 700	+ 838
Tapetserere. <i>Tapissiers</i>	446	838	+ 392
Gipsmakere. <i>Plâtriers</i>	73	73	-
Glassmestere. <i>Vitriers</i>	216	316	+ 100
Tilsammen. <i>Total</i>	83 143	100 164	17 021

konkurransen fra fabrikkindustrien, ikke å gi et lyst bilde av utviklingen i de siste 20 år.

Ved tidligere folketellinger blev der skilt ut en egen industrigruppe under navn av småindustri. Denne gruppe bestod vesentlig av kvinnelige selvstendig arbeidende, som veversker og spinnersker, syersker og vaskekoner o. l. Herav er gruppen vaskekoner overført til huslig arbeide i 1920. De andre grupper er omtalt ovenfor, og man finner derfor å kunne forbigå dem her.

c. Forretningsvirksomhet, iberegnet transport.

Commerce.

Til denne gruppe var der i 1920 knyttet 245 000 personer eller 91 pct. av den samlede befolkning, og den har som tidligere nevnt vokset meget sterkt i tiåret 1910—20. Ved tellingen blev denne gruppe delt i forretningsvirksomhet og transport, og disse igjen i undergrupper

I tabellen på side 19*—21* er angitt antallet av hovedpersoner i hver undergruppe. Disse tall gjentar man her for oversiktens skyld:

Grupper. <i>Groupes.</i>	Menn. <i>Hommes.</i>	Kvinner. <i>Femmes.</i>	Tilsammen. <i>Total.</i>
Forretningsvirksomhet. <i>Commerce.</i>			
Varehandel . . . . . <i>Commerce de marchandises.</i>	53 180	33 601	86 781
Banker, forsikring, megling etc. . . . . <i>Banques, assurance, courtage, etc.</i>	10 455	4 543	14 598
Hotell- og kafédrift . . . . . <i>Hôtels et cafés.</i>	2 813	14 508	17 321

Varehandel.

Commerce de marchandises.

Av de 86 781 som var beskjeftiget ved denne næringsgren var 24 797 selvstendige, 46 463 funksjonærer og 15 521 arbeidere. Av de selvstendige var 17 385 detaljister og 3 317 grossererere, og av funksjonærene var 26 579 butikk-ekspeditører og 9 683 kontorfunksjonærer, tall som til en viss grad karakteriserer næringen.

Ved de tidligere tellinger har man ikke foretatt nogen opdeling av varehandelen efter brancher. Dette er derimot gjort for 1920. Hovedresultatene av denne opdeling vil fremgå av tabellen på de to følgende sider:

Grupper av varehandel. <i>Branches.</i>	Riket. <i>Royaume.</i>	Pct.	Bygder. <i>Comm. rur.</i>	Pct.	Byer. <i>Villes.</i>	Pct.
Varehandel i alt . . . . . <i>Commerce de marchandises, total.</i>	86 781	100.0	28 728	100.0	53 053	100.0
A. Handel med materialer, maskiner etc. <i>Commerce de matériaux, de machines, etc.</i>						
1. Brensel . . . . . <i>Combustibles.</i>	1 872	2.2	314	1.1	1 558	2.7
2. Trelast m. v., tremasse, cellulose . . . . . <i>Pâte de bois, cellulose.</i>	2 209	2.5	935	3.3	1 274	2.2
3. Skinn, huder, lær m. v. . . . . <i>Fourrures, peaux, cuirs, etc.</i>	775	0.9	160	0.5	615	1.1
4. Levende dyr . . . . . <i>Animaux vivants.</i>	462	0.5	394	1.4	68	0.1
5. Farvevarer m. v. . . . . <i>Matières tinctoriales, etc.</i>	1 594	1.8	374	1.3	1 220	2.1
6. Maskiner o. l. . . . . <i>Machines, etc.</i>	4 788	5.5	825	2.9	3 963	6.8
B. Handel med forskj. bruksgjenstander, tekstil, beklædning. <i>Commerce d'ustensiles, d'articles textiles et d'habillement.</i>						
1. Møbler, tre- og kurvvarer m. v. . . . . <i>Meubles, objets en bois, vanneries, etc.</i>	698	0.8	146	0.5	552	1.0
2. Gull- og sølvvarer . . . . . <i>Objets d'or et d'argent.</i>	553	0.6	73	0.2	480	0.8
3. Isenkram, sportsartikler, instrumenter, glass, stentøi etc. <i>Quincaillerie, articles de sports, instruments, verreries, faïence, etc.</i>	5 875	6.8	1 192	4.2	4 683	8.1
4. Skotøi . . . . . <i>Chaussures.</i>	1 187	1.4	230	0.8	957	1.6
5. Tekstilvarer, ferdige klær, m. v. . . . . <i>Articles textiles, vêtements confectionnés, etc.</i>	12 609	14.5	2 317	8.1	10 292	17.7

Grupper av varehandel. <i>Branches.</i>	Riket. <i>Royaume.</i>	Pct.	Bygder. <i>Comm. rur.</i>	Pct.	Byer. <i>Villes.</i>	Pct.
C. Handel med nærings- og nydelsesmidler.						
<i>Commerce d'aliments.</i>						
1. Bakerverer . . . . . <i>Boulangerie.</i>	1 743	2.0	395	1.4	1 348	2.3
2. Melk, delikatesser, drops m.v. <i>Lait, comestibles, bonbons, etc.</i>	1 984	2.3	223	0.8	1 761	3.0
3. Kolonial, mel, fetevarer m. v. <i>Epicerie, farine, articles gras, etc.</i>	11 405	13.2	2 281	7.9	9 124	15.7
4. Kjøttvarer . . . . . <i>Viandes.</i>	8 784	10.1	3 659	12.7	5 125	8.8
5. Frukt, grønnsaker, blomster <i>Fruits, légumes, fleurs.</i>	1 888	2.2	275	1.0	1 613	2.8
5. Vin og spirituosa . . . . . <i>Vins et spiritueux.</i>	914	1.1	113	0.4	801	1.4
7. Tobakk, cigarer etc. . . . . <i>Tabac, cigares, etc.</i>	1 210	1.4	182	0.6	1 028	1.8
D. Diverse varehandel.						
<i>Commerce de marchandises diverses.</i>						
1. Apotekvirksomhet . . . . . <i>Pharmacie.</i>	1 668	1.9	465	1.6	1 203	2.1
2. Bokhandel . . . . . <i>Librairie.</i>	1 842	2.1	327	1.1	1 515	2.6
3. Papirvarer etc. . . . . <i>Papeterie.</i>	1 874	2.2	358	1.2	1 516	2.6
4. Landhandel, skibshandel . . <i>Boutique de campagne et de ravitaillement de navires.</i>	9 195	10.6	8 800	30.6	395	0.7
5. Samvirkehandel . . . . . <i>Commerce coopératif.</i>	3 190	3.7	2 415	8.4	775	1.3
6. Agenturhandel, alle slags . . <i>Agences, toute espèce.</i>	4 596	5.3	1 081	3.8	3 515	6.1
7. Eksport- og importforr. . . <i>Commerce d'exportation et d'importation.</i>	714	0.8	134	0.5	580	1.0
8. Div. småhandel, kramhandel, torvhandel . . . . . <i>Petits marchands divers.</i>	1 227	1.4	391	1.4	836	1.4
9. Handel ikke nærmere angitt <i>Commerce non spécifié.</i>	1 925	2.2	669	2.3	1 256	2.2

Opdelingen på brancher har, som man vil se, ikke kunnet gjennomføres helt. Der er som bekjent viktige handelsgrener som etter sin natur ikke hører til nogen enkelt branche, f. eks. landhandel, samvirkehandel og agenturvirksomhet. Av de spesifiserte grupper beskjeftiger handelen med tekstilvarer flest, 12 609 personer, dernæst kolonialvarer, i alt 11 405, kjøttvarer 8 784 og isenkram 5 875. I alt falt der på disse 4 grupper 38 673 eller 44.6 pct. av hele varehandelen. I byene, hvor der ingen landhandel er, er der ved disse grupper beskjeftiget 29 224 eller 50.3 pct. av alle handlende, i landdistriktene var derimot landhandelen den dominerende med 8 800 personer eller 30.6 pct. av alle, de 4 tidligere nevnte grupper beskjeftiget i alt 9 349 eller 32.9 pct. Opgavene for de forskjellige grupper har for øvrig ikke liten interesse. Man vil her henlede oppmerksomheten på at det tallmessige forhold mellem selvstendige, funksjonærer og arbeidere varierer sterkt etter selve branchens natur. I gruppen brensel utgjør f. eks. arbeiderne 1 146 av i alt 1 727 personer, i gruppen frukt og grønnsaker 190 av 1 888 personer o. s. v. Om dette forhold, såvelsom om funksjonærenes betydning i forhold til de selvstendige, detaljistenes antall i forhold til grosserernes, må man nøie sig med å henvise til hefte IX, side 122 ff.

Det er allerede før nevnt at antallet av personer ved varehandelen er steget sterkt i tiåret 1910—20, og at i siste år var omtrent 1 av 30 personer i Norge beskjeftiget ved varehandel.

For å få noget mere innblikk i hvordan utviklingen har artet sig har man nedenfor stillet sammen tallene for de siste fire tellinger i den utstrekning dette har latt sig gjøre.

	1890.	1900.	1910. ¹	1910. ²	1920.
Varehandel . . . . . <i>Commerce de marchandises.</i>	41 143	59 115	68 211	62 088	86 781
Herav: Dont:					
Handlende for egen regning . . . <i>Marchands, travailleurs isolés.</i>	15 134	19 507	20 286	21 123	21 826
Agenter . . . . . <i>Agents.</i>	1 055	21 114	2 733	2 733	2 971
Bestyrere . . . . . <i>Gérants.</i>	681	1 088	1 566	1 599	4 552
Handelsreisende . . . . . <i>Commis voyageurs.</i>	525	1 058	1 553	1 938	2 552
Handels- og kontor- betjenter. } <i>Employés de magasins</i> } <i>et de bureau.</i> } } Menn . . . . . } <i>Hommes.</i> } } Kvinner . . . . . } <i>Femmes.</i> }	7 062	9 195	9 405	10 021	13 790
Arbeidere . . . . . <i>Ouvriers.</i>	4 207	10 176	13 984	14 478	24 620
	10 822	13 274	15 046	9 554	15 521

¹ Grupperingen overensstemmende med de to foregående folketellinger. ² Grupperingen overensstemmende med 1920.

Ved disse tall må man først og fremst feste sig ved at antallet av selvstendige handlende omtrent er uendret fra 1910—20. Funksjonærklassen og arbeidergruppen har vokset sterkt, og det mest særpregede ved funksjonærklassen er at de kvinnelige funksjonærer har tiltatt langt sterkere i antall enn de mannlige, og det tallmessige forhold har forskjøvet sig overordentlig sterkt i de 30 år tabellen omfatter.

I enkelte retninger ligner utviklingen 1910—20 utviklingen fra 1890 til 1900. I begge tiår er der sterk vekst av funksjonærene og arbeiderne. På den annen side er der en utpreget forskjell. Fra 1890—1900 tiltar også antallet av handlende for egen regning sterkt, fra 1910—20 står det nærmest stille. Dette skulde med andre ord tyde på at forretningenes antall ikke har tiltatt, derimot deres omfang. En slik slutning forutsetter dog at folketellingens begrep selvstendig handlende dekker begrepet forretning, og at folketellingens tall er helt ensartede i de to år. Opgavene over aktieselskap som driver varehandel viser stor stigning, fra 1 036 i 1910 til 3 992 i 1920, et forhold som nok for en del kan forklare den ubetydelige stigning i de selvstendiges tall. Regner man at hver selvstendig handlende og hvert aktieselskap representerer en forretning, skulde tallene på forretninger i 1910 og 1920 være: 22 159 og 25 824, altså alt i alt en stigning. Men funksjonærenes antall er steget meget sterkere, så det er sannsynlig at stigningen i varehandelen mere skyldes forretningenes utvidelse enn noget stort tillegg av nye selvstendige bedrifter.

Banker, forsikring og megling.

Banques, assurance, courtage, etc.

Gruppen omfatter som nevnt ovenfor 14 598 mennesker, hvorav 10 455 menn. Den alt overveiende del, 10 925, var funksjonærer, 3 060 selvstendige og 1 013 arbeidere. Antallet av folk knyttet til disse virksomheter er steget overordentlig sterkt fra 1910 til 1920. Etter en sammenligning bygget på samme grupperingsmåte i de to år skulde antallet være vokset fra 6 043 i 1910 til 14 998 i 1920. Det er en stigning på ca. 148 pct. Denne er ganske betegnende for tidsrummet, men antallet i 1920 er nu — i 1924 — visselig gått sterkt tilbake.

Hotell- og kafédrift.

Hôtels et cafés.

Ovenfor er nevnt at denne gruppe omfatter 17 321 mennesker, hvorav 14 508 kvinner. I denne gruppe spiller arbeiderne: tjenere, husholdersker o. l. størst rolle. Disse tallet 11 559 personer, hvorav 9 854 kvinner, dernæst kommer de selvstendige med i alt 4 619, hvorav 3 713 kvinner, funksjonærene tallet bare 1 143 personer, hvorav 941 kvinner. Blandt de selvstendige er der en hel del som er småfolk — der var i alt 1 765 selvstendig arbeidende som vesentlig levet av å ha losjerende. Gruppen er steget sterkt fra 1910—20.

Transportvirksomhet.

Transports.

Til transportvirksomheten var der i 1920 knyttet 233 241 personer eller 9 pct. av befolkningen. Av disse personer var 91 762 hovedpersoner, hvorav 83 752 var menn. Arbeiderne spiller størst rolle i denne næring — 56 892 personer, dernæst funksjonærene med 27 717 personer, mens de selvstendige bare tellet 7 133.

Følgende tabell gjengir antallet av hovedpersoner i de forskjellige undergrupper:

Grupper. Groupes.	Menn. Hommes.	Kvinner. Femmes.	Tilsammen. Total.
Transport.			
<i>Transport.</i>			
Sjøfart . . . . . <i>Navigation.</i>	33 025	477	33 502
Jernbaner, sporveier, post og telegraf etc. . <i>Chemins de fer, tramways, poste et télégraphe, etc.</i>	24 968	7 048	32 016
Almindelig landtransport . . . . . <i>Transport par terre.</i>	25 759	485	26 244

Sjøfart.

Denne beskjeftiget i 1920 33 502 personer, hvorav 477 kvinner. De selvstendige — skibsredere, jekteiere o. l. — tellet bare 1 674 personer, funksjonærene derimot 13 645 og arbeiderne 18 183. Av funksjonærene var den overveiende del sjøfolk, nemlig 2 860 skibsførere, 1 447 jektførere o. l., 3 743 styrmenn og 3 936 maskinister, av arbeiderne var 9 744 matroser, 3 021 fyrbøtere m. m., 2 949 stueter, kokker etc., resten er båtsmenn, motormaskinister m. m.

Antallet av sjøfolk er gått tilbake i en årrekke. Denne gruppe utgjorde i 1890 42 029, i 1900 41 510, i 1910 39 434 (40 160¹⁾ og i 1920 33 502. Nedgangen er altså særlig stor i det siste tiår.

En sammenstilling av tallene for 1910 og 1920 vil gi det beste bilde av bevegelsen.

Livsstillinger. Professions.	1910.	1920.
Skibsredere. <i>Armateurs</i>	451	465
Jekteiere etc. <i>Propriétaires caboteurs, etc.</i>	308	1 107
Skibsførere. <i>Capitaines</i>	3 511	2 860
Jektførere etc. <i>Maîtres de caboteurs, etc.</i>	1 259	1 447
Styrmenn. <i>Officiers de bord</i>	3 787	3 743
Maskinister. <i>Mécaniciens maritimes.</i>	3 755	3 937
Matroser etc. <i>Matelots, etc.</i>	26 011	18 183
Resten av sjøfolk. <i>Reste des marins</i>	1 078	1 760
Tilsammen. <i>Total</i>	40 160	33 502

¹ Opgave jevnførbar med 1920.

Nedgangen faller, som man vil se, først og fremst på matrosene og er for en del ettervirkninger av krigen.

Jernbaner, sporveier, post- og telegrafvesen.

Chemins de fer, tramways, poste et télégraphe.

Denne gruppe beskjeftiget i 1920 i alt 32 016, hvorav 7 048 kvinner. Tallene for hver av de nevnte virksomheter var:

Grupper. <i>Groupes.</i>	Menn. <i>Hommes.</i>	Kvinner. <i>Femmes.</i>	I alt. <i>Total.</i>
Jernbaner. <i>Chemins de fer.</i>	14 284	386	14 670
Sporveier. <i>Tramways</i>	1 625	97	1 722
Telegraf og telefon. <i>Télégraphe et téléphone</i>	2 804	5 406	8 210
Postvesen. <i>Poste.</i>	4 532	1 080	5 612

Stigningen i disse grupper er overordentlig sterk fra 1910—1920. Under ett var den 104 pct. Nærmere skal man ikke her komme inn på forholdet da disse virksomheter (undt. sporveiene) omtrent utelukkende er gjenstand for offentlig drift og vil bli behandlet i et senere avsnitt.

Almindelig landtransport.

Transport par terre.

Denne gruppe omfatter i alt 26 244 personer, hvorav 25 759 menn. De selvstendige tallet 5 167, hvorav 3 860 var selvstendige kjørere. Funksjonærene utgjorde 1 315 og arbeiderne 19 761, hvorav 6 026 var losse- og lastearbeidere, 3 747 chauffører og 8 473 kjørere.

Sammenligningen med 1910 volder vanskelighet fordi losse- og lastearbeiderne i 1910 var tatt på varehandel, i 1920 på landtransport, og fordi bud og visergutter i 1910 prinsipielt er ført på transport, i 1920 på de forskjellige virksomheter de var knyttet til.

I tabellen på side 47* er tallene for 1910 og 1920 oppgitt som 20 146 og 26 244 eller en tilvekst på 30.3 pct.

Den gruppe som spiller størst rolle er kjørerne. I 1920 er alle kjørere gruppert under landtransport, men der er gitt oppgave over hvad slags bedrift de arbeider for. I tabell 2, hefte IX vil man kunne finne opplysning om dette.

Efter de to folketellinger har man stillet sammen følgende tall :

Livsstillinger. Professions.	1910.	1920.
Kjørere, selvstendige. <i>Loueurs de voitures</i>	2 067	¹ 4 857
—»— arbeidere. <i>Camionneurs</i>	7 049	8 473
Chauffører. <i>Chauffeurs</i>	167	3 747
Tilsammen. <i>Total</i>	9 283	17 077

Veksten er, som man ser, overordentlig sterk, men det er sannsynlig at tallet for 1910 er for lavt fordi en del kjørere den gang antagelig er slått sammen med andre arbeidere under den bedrift de arbeidet for. Hvor ofte dette er gjort, og hvort sterkt det virker på tallene, lar sig nu ikke avgjøre.

d. Immateriell virksomhet.

Professions libérales.

Det immaterielle arbeide beskjeftiget i 1920 54 221 mennesker, hvorav 32 586 menn. Av de 54 221 var 38 394 knyttet til staten eller kommunene. Den offentlige virksomhet spiller med andre ord større rolle for denne hovedgruppe enn for nogen annen.

Virksomhetsgrener. Groupes.	Menn. <i>Hommes.</i>	Kvinner. <i>Femmes</i>	I alt. <i>Total.</i>
1. Civil administrasjon, retts- og finansvesen (off. og privat). <i>Administration civile, justice, finances.</i> . .	10 962	2 455	13 417
Herav privat. <i>Dont entreprises privées</i>	1 079	666	1 745
2. Forsvar (off.). <i>Défense nationale</i>	3 491	49	3 540
3. Religiøs virksomhet (off. og privat). <i>Culte.</i>	1 795	495	2 290
Herav privat. <i>Dont privé</i>	890	423	1 313
4. Helse- og veterinærvesen (off. og privat). <i>Service sanitaire et vétérinaire</i>	2 996	7 509	10 505
Herav privat. <i>Dont entreprises privées</i>	1 288	3 288	4 476
5. Undervisning, videnskapelig og kunstnerisk virksomhet. <i>Enseignement, science, lettres et arts</i> . .	12 073	9 629	21 702
Herav privat. <i>Dont entreprises privées</i>	3 286	2 900	6 186
6. Forsorgsvesen etc. <i>Secours public et de bienfaisance</i>	1 269	1 499	2 768
Herav privat. <i>Dont entreprises privées</i>	575	733	1 308

¹ Herunder også bileiere.

De grupper som teller flest er civil administrasjon etc. og undervisning etc. Den private virksomhet spiller helt forskjellig rolle i de forskjellige grener, et forhold som man kommer nærmere inn på i følgende avsnitt.

Som tidligere nevnt har antall mennesker beskjeftiget med immaterielt arbeide steget fra 32 586 til 54 221 i 1920 eller med 32 pct.

Sammenstiller man de forskjellige grupper, fås følgende stigning:

Virksomhetsgrener. <i>Groupes.</i>	1890.	1900.	1910.	1910.	1920.	Pct. stigning el. fall 1910-1920. <i>Pour-cent + ou - 1910 à 1920.</i>
Den civile administrasjon, domstolene, sakførervirksomhet m. v. <i>Administration civile, justice, etc.</i>	5 929	7 873	8 844	9 207	16 211	+ 76.1
Forsvarsvesenet. <i>Défense nationale.</i>	3 969	6 053	5 288	5 288	3 513	÷ 33.6
Sundhetsvesenet. <i>Service sanitaire.</i>	4 020	5 721	7 429	7 351	10 505	+ 42.9
Undervisning, litterær og kunstnerisk virksomhet m. m. <i>Enseignement, lettres et arts, etc.</i>	10 689	13 080	15 981	16 236	21 702	+ 33.7
Kirkelige, religiøse og moralske anliggender. <i>Culte, etc.</i>	2 344	3 177	3 155	2 654	2 290	÷ 13.7
Tilsammen. <i>Total.</i>	26 951	35 904	40 697	40 736	54 221	+ 33.1

e. Huslig arbeide.

Travail domestique.

De personer som utfører huslig arbeide er gruppert på to måter i tabellene. I de tabeller som bare behandler de voksne personer er de samlet i én gruppe etter sitt eget arbeide, i de tabeller som behandler den samlede befolkning er de gruppert etter forsørgerens livsstilling. Ved den siste grupperingsmåte forsvinner det huslige arbeide omtrent ganske.

Efter tabell 2, hefte IX, var der i alt 644 766 personer beskjeftiget ved huslig arbeide, herav var 547 704 husarbeidende familiemedlemmer, hvorav den overveiende del — 417 205 — var husmødre. De øvrige undergrupper var: 1. Personer som utførte husarbeide hos private, i alt 101 195, hvorav 64 363 var tjenestepiker, 14 278 husbestyrerinner og 12 564 vaskekoner, og 2. Personer som utførte husarbeide på sykehus o. l., i alt 5 363.

Antallet av personer som utfører husarbeide hos andre er alt i alt gått tilbake i siste tiår, som man ser av sammenstillingen på neste side.

I et følgende kapitel om kvinnenens erhverv kommer man nærmere inn på disse forhold.

Livsstillinger. <i>Groupes.</i>	1890.	1900.	1910. ¹	1910. ²	1920.
I. Familie medlemmer. <i>Membres de famille.</i>					
Husmødre. <i>Mères de famille . . .</i>	305 267	332 368	355 409	362 063	417 205
Hjemmeværende døtre og kv. slektn. <i>Filles travaillant à la maison et parentes. . . . .</i>	69 354	75 246	105 710	99 013	130 499
Tilsammen. <i>Total . .</i>	374 621	407 614	461 119	461 076	547 704
II. Andre. <i>Autres.</i>					
Husbestyrerinner samt døtre og kv. slektninger som forestår huset. ³ <i>Femmes de ménage et parentes faisant le ménage . . . . .</i>	13 038	14 297	22 835	15 488	14 278
Tjenestepiker. <i>Domestiques féminins</i>	63 190	74 153	79 347	79 439	68 547
Tjenestegutter. <i>Domestiques masculins . . . . .</i>	5 152	2 379	1 236	1 253	569
Andre husarbeidere. <i>Autres . . .</i>	4 947	7 688	9 236	14 788	13 668
Tilsammen. <i>Total . .</i>	86 327	98 517	112 654	110 968	97 062

¹ Overensstemmende med de foregående tellinger. ² Overensstemmende med 1920. ³ I de to siste rubrikker bare husbestyrerinner hos fremmede.

f. Formuesinntekt, offentlig og privat forsørgede og livsstilling utilstrekkelig opgitt eller uopgitt. *Rentiers, personnes entretenues par l'assistance publique ou par la famille et profession insuffisamment indiquée ou inconnue.*

Antallet av personer som hørte til disse grupper var henholdsvis 65 954, 115 861 og 4 914.

Idet man henviser til tabellene og sammenstillingen på side 47*, skal man gjøre opmerksom på at den store stigning i antallet av offentlig forsørgede for en vesentlig del beror på at der i en rekke kommuner er innført alderspensjoner i de senere år. Den store nedgang i gruppen utilstrekkelig opgitt eller uopgitt beror mest på at man i 1920 har bygget på den hjemmehørende folkemengde, og at man har brukt personsedler. De bedre opgaver man derved har fått har gjort det mulig å henføre dagarbeidere uten nærmere betegnelse til de næringer som vesentlig har beskjeftiget dem.

6. Funksjonærer og arbeidere i offentlig tjeneste.

Employés et ouvriers de l'administration publique.

Ved siste folketelling lot man utarbeide en særskilt tabell over de offentlige funksjonærer og arbeidere (se hefte 9, side 170 flg.), og bakerst i

dette kapitel er der trykt et sammendrag av disse oppgaver med de tilsvarende tall for de tidligere tellinger, helt tilbake til 1875.

På grunn av tellemåten i 1920 har man etter alt å dømme fått langt fullstendigere oppgaver, især for arbeiderne i offentlig tjeneste. Den stigning man får frem ved sammenligning med de tidligere tellinger blir derfor noget for sterk.

Alt i alt blev der tallet 100 356 personer i offentlig tjeneste i 1920, derav 52 720 i statens tjeneste og 47 636 i kommunal eller fylkeskommunal tjeneste. Oppgavene er noget så nær fullstendige for funksjonærene, men ikke for arbeiderne. For enkelte arbeidergrupper som skogsarbeidere var det ikke mulig å få skilt i originaloppgavene mellom dem som arbeidet for det offentlige og dem som var i privat tjeneste. Etter våre oppgaver var der flere arbeidere enn funksjonærer i offentlig tjeneste, nemlig henholdsvis 57 480 arbeidere og 42 876 funksjonærer, og stigningen fra 1910 til 1920 synes å ha vært meget sterkere for arbeiderne enn for funksjonærene. Omkring $\frac{1}{5}$ av alle i offentlig tjeneste i 1910, eller 10 807, var kvinner. Kvinnenes andel var gått litt frem fra 1910 til 1920, da de i alt utgjorde 22 917 (av 100 000).

I sammendraget har man funnet det riktig å skille den offentlige tjeneste i 3 hovedgrupper:

- A. Administrasjon, kulturformål og forsorg.
- B. Almenbehov tilfredsstillet ved monopolisert offentlig drift og
- C. Almindelig næringsdrift.

Av sammenstillingen ser man at stigningen fra 1910—20 er sterkest for den monopoliserte offentlige virksomhet (post, jernbaner o. s. v.), nemlig 129 pct., og for offentlig almindelig næringsdrift, 115 pct., og mindre for administrasjonen, 44 pct.

Om de enkelte undergrupper merkes: Nedgangen fra 1910 til 1920 for funksjonærer ved forsvarsvesenet beror på tellingsmåten. Ved å ta med en rubrikk for bierhverv og legge vekt på å få den viktigste inntektskilde angitt som hovederhverv har man fått med i oppgavene forholdsvis langt færre av officerene og underofficerene i 1920 enn tidligere. Også nedgangen i gruppen religiøs virksomhet beror til dels på det samme forhold (kirkesangere og kirketjenere). Men det har vært en faktisk nedgang i antallet av prester, som man også får frem ved å summere antallet etter statskalenderen i de 2 år 1910 og 1920.

I undervisning og vitenskapelig virksomhet var der i 1920 ansatt ikke mindre enn 15 516 personer mot 10 603 i 1910, vel 8 000 i 1900, vel 6 000 i 1890 og 4 000 i 1875. Stigningen henger vesentlig sammen med skolevesenets raske utvikling, men det har også virket sterkt inn at det offentlige har overtatt en del private skoler i dette tidsrum. Bare fra 1910—20 er antallet av dem som var knyttet til privat undervisning gått ned til næsten det halve, fra 2 400 til vel 1 300.

Stigningen i helse- og veterinærvesenet i de siste 10 år, fra 3 500 til

6 000, beror mest på forøkelse i antallet av sykepleiersker og underordnet personale ved sykehus og asylr.

Sekkegruppen forsorgsvesen og civil administrasjon viser stadig stigning helt fra 1875, men meget sterkere fra 1910—20 enn i nogen tidligere periode. I 1920 var ennu en rekke kriseinstitusjoner i virksomhet som senere er nedlagt eller sterkt innskrenket. Derfor må det antas at ikke minst funksjonærtallet nu, 4 år efter tellingen, er lavere enn den gang. Den store stigning for arbeiderne i denne gruppe gjelder særlig følgende stillinger: tollopsyndsmenn o. l., kommunale betjenter ved politiet m. v. og kvinnelige assistenter på gamlehjem og forskjellige andre forsorgshjem.

Antallet av personer som er beskjeftiget ved de store offentlige transportvirksomheter er steget overordentlig sterkt, og det ikke minst fra 1910 til 1920. En medvirkende årsak til den sterke stigning er innførelsen av 8-timers dagen, men virksomheten er også øket ikke så lite i tiåret.

Telegraf- og telefonvesenet inkl anlegg beskjeftiget ved utgangen av 1920 over 7 500 mennesker, for en vesentlig del telefon- og telegrafdamer.

Postvesenet beskjeftiget 5 600 mennesker, omtrent like mange funksjonærer som arbeidere, og vel dobbelt så mange som i 1910.

Stasjonsbetjenter, fyrbøtere o. l. ved jernbanene har man funnet det riktig å regne som arbeidere og ikke som funksjonærer. Herved er man kommet op i et antall på over 11 000 arbeidere ved jernbanene, hvortil kommer 2 800 funksjonærer, tilsammen næsten 14 000. Stigningen i de siste 10 år var særlig sterk for betjenter og arbeidere, som bare tallet 4 400 i 1910; men det er sannsynlig at en del dagarbeidere o. l. med rette skulde vært tallet i denne gruppe, så at stigningen ikke er fullt så stor i virkeligheten. — Ved jernbaneanlegg var beskjeftiget vel 3 000 menn; i denne gruppe er selvfølgelig svingningene særlig store fra telling til telling.

I gruppen vei- og vannvesen, fyr- og havnevesen etc. blev der tallet over 11 000 menn; her er det kommunearbeiderne som utgjør hovedmassen. Bemerkelsesverdig stort var også i 1920 antallet av arbeidere ved anlegg av kommunale elektrisitetsverk o. l. Av elektrisitets- og gassverksarbeidere blev der tallet omkring 5 000, over 5 ganger så mange som i 1910.

Stigningen i gruppen: grube- og fabrikkindustri gjelder for en stor del jernbanenes reparasjonsverksteder.

Ved kommunal handel og statshandel var næsten 1 000 mennesker beskjeftiget i 1920, nu ganske sikkert betydelig færre.

For antallet av offentlige skogfunksjonærer viser opgavene en jevn og sterk stigning.

For den øvrige offentlige næringsdrift viste det sig umulig å få tilfredsstillende opgaver ved folketellingen, og man må også betrakte de opgaver vi har som minimumsopgaver (se side 95*—97*).

Funksjonærer og arbeidere i offentlig tjeneste 1875—1920.
Employés et ouvriers communaux et de l'Etat 1875—1920.

Grupper av offentlig virksomhet. <i>Groupes d'activité publiques.</i>	1920.	1910.	1900.	1890.	1875.	Av de off. funksjonærer og arbeidere i 1920 var: <i>En 1920 il y en était des employés et ouvriers:</i>			Pct. stigning 1890—1920. <i>Augm. p. c. 1890 à 1920.</i>	Pct. stigning 1910—1920. <i>Augm. p. c. 1910 à 1920.</i>
						I statens tjeneste. <i>Dans le service de l'Etat.</i>	I komm. eller fylkeskomm. tjeneste. <i>Dans les services d'adm. locaux.</i>	I alt kvinner. <i>Femmes, total.</i>		
A. Administrasjon, kulturformål, forsorg. <i>Administration, enseignement, science, secours public et de bienfaisance.</i>										
Forsvar. <i>Défense nationale.</i>										
Funksjonærer. <i>Employés.</i>	2 106	3 709	3 612	2 630	2 030	2 106	-	41	20	43
Arbeidere. <i>Ouvriers.</i>	1 434	1 579	2 441	2 658	1 521	1 434	-	8	46	9
Tils. <i>Total.</i>	3 540	5 288	6 053	5 288	3 551	3 540	-	49	33	33
Religiøs virksomhet. <i>Culte.</i>										
Funksjonærer	801	1 097	1 580	1 115	611	801	-	63	28	27
Arbeidere	176	317	384	330	180	176	-	9	47	44
Tils.	977	1 414	1 964	1 445	791	977	-	72	32	31
Helse- og veterinærvesen. <i>Service sanitaire et vétérinaire.</i>										
Funksjonærer	1 822	1 817	1 631	1 373	947	452	1 370	968	33	0
Arbeidere	4 207	1 697	1 365	754	321	704	3 503	3 353	458	148
Tils.	6 029	3 514	2 996	2 127	1 268	1 156	4 873	4 321	375	72
Undervisning og vitenskapelig virksomhet. <i>Instruction et sciences.</i>										
Funksjonærer	14 740	10 182	8 096	6 156	4 001	1 338	13 402	6 456	139	45
Arbeidere	776	421	289	200	15	77	699	273	288	84
Tils.	15 516	10 603	8 385	6 356	4 016	1 415	14 101	6 729	144	46
Norges Bank, Hypotekbanken, Statens Småbruk- og Boligbank (fra 1903). <i>Banque de Norvège, Banque hypothécaire, Banque norvégienne de petite propriété et habitation.</i>										
Funksjonærer	325	151	122	98	40	325	-	71	232	115
Arbeidere	41	38	8	27	-	41	-	1	52	8
Tils.	366	189	130	125	40	366	-	72	193	94
Forsorgsvesen og civil administrasjon for øvrig. <i>Secours public et administration civile, autres.</i>										
Funksjonærer	8 504	4 944	4 458	3 234	2 532	5 074	3 430	2 422	163	72
Arbeidere	7 240	3 384	2 371	2 038	1 409	2 119	5 121	2 522	255	114
Tils.	15 744	8 328	6 829	5 272	3 941	7 193	8 551	4 944	199	89
I alt administrasjon, kulturformål, forsorg. <i>Administration, etc., total.</i>										
Funksjonærer	28 298	21 900	19 499	14 606	10 161	10 096	18 202	10 021	94	29
Arbeidere	13 874	7 436	6 858	6 007	3 446	4 551	9 323	6 166	130	87
Tils.	42 172	29 336	26 357	20 613	13 607	14 647	27 525	16 187	105	44

Funksjonærer og arbeidere i offentlig tjeneste 1875-1920. (Forts.)

Grupper av offentlig virksomhet.	1920.	1910.	1900.	1890.	1875.	Av de off. funksjonærer og arbeidere i 1920 var:			Pot. stigning 1890-1920.	Pot. stigning 1910-1920.
						I statens tjeneste.	I kommunal eller fylkeskommunal tjeneste.	I alt kvinner.		
B. Almenbehov tilfredsstillet ved monopolisert off. drift.										
<i>Besoins généraux rassurés par l'adm. publique.</i>										
Postvesen. <i>Service des postes.</i>										
Funksjonærer. <i>Employés.</i>	2 807	1 408	1 040	501	207	2 807	-	962	460	99
Arbeidere. <i>Ouvriers.</i>	2 805	1 330	895	399	270	2 805	-	118	603	111
Tils. Total.	5 612	2 738	1 935	900	477	5 612	-	1 080	524	105
Telegraf- og telefonvesen (inkl. anlegg). <i>Service de télégraphie et de téléphone.</i>										
Funksjonærer	5 092	2 881	1 470	653	446	5 092	-	4 431	680	77
Arbeidere	2 432	1 207	771	347	174	2 432	-	69	601	101
Tils.	7 524	4 088	2 241	1 000	620	7 524	-	4 500	652	84
Jernbanedrift. <i>Expl. des chemins de fer.</i>										
Funksjonærer	2 845	1 788	1 258	797	124	2 845	-	341	257	59
Arbeidere	11 129	4 401	3 069	2 029	673	11 129	-	39	448	153
Tils.	13 974	6 189	4 327	2 826	797	13 974	-	380	394	126
Anlegg av jernbaner. <i>Construction des chemins de fer.</i>										
Funksjonærer	119	137	202	28	241	119	-	2	325	13
Arbeidere	3 222	2 633	6 922	603	4 941	3 222	-	-	434	22
Tils.	3 341	2 770	7 124	631	5 182	3 341	-	2	429	21
Sporveidsdrift. <i>Expl. de tramways.</i>										
Funksjonærer	15	-	-	-	-	-	15	3	-	-
Arbeidere	369	59	131	8	-	-	369	3	4513	525
Tils.	384	59	131	8	-	-	384	6	-	-
Vei-, vannvesen m. v. Los-, fyr- og havnevesen (inkl. anlegg). <i>Service des eaux, adm. des ponts et chaussées. Service des phares et du pilotage.</i>										
Funksjonærer	1 429	812	666	573	145	453	976	130	149	76
Arbeidere	10 153	5 103	5 983	3 917	2 412	2 164	7 989	63	159	99
Tils.	11 582	5 915	6 649	4 490	2 557	2 617	8 965	193	158	96
Elektrisitets- og gassverk (drift). <i>Expl. des usines d'électricité et à gaz.</i>										
Funksjonærer	912	209	58	1	-	-	912	249	-	336
Arbeidere	4 366	749	490	281	-	-	4 366	10	1454	482
Tils.	5 278	958	548	282	-	-	5 278	259	1772	451

Funksjonærer og arbeidere i offentlig tjeneste 1875—1920. (Forts.)

Grupper av offentlig virksomhet.	1920.	1910.	1900.	1890.	1875.	Av de off. funksjonærer og arbeidere i 1920 var:			Pet. stigning 1890—1920.	Pet. stigning 1910—1920.
						I statens tjeneste.	I kommunal eller fylkeskommunal tjeneste.	I alt kvinner.		
B. (Forts.)										
Fossetbygging, anlegg av elektrisitetsverk o. l. <i>Barrages de chutes d'eau, construction d'usines d'électricité, etc.</i>										
Funksjonærer	372	-	-	-	-	40	332	15	-	-
Arbeidere	4 507	202	41	-	-	269	4 238	-	-	2 131
Tils.	4 879	202	41	-	-	309	4 570	15	-	-
I alt monopolisert offentlig drift. <i>Classe B, total.</i>										
Funksjonærer	13 591	7 235	4 694	2 553	1 163	11 356	2 235	6 133	432	87
Arbeidere	38 983	15 684	18 302	7 584	8 470	22 021	16 962	302	414	149
Tils.	52 574	22 919	22 996	10 137	9 633	33 377	19 197	6 435	419	129
C. Almindelig næringsdrift. <i>Industrie, etc., ordinaire.</i>										
Gruber og fabrikkindustri. <i>Mines et fabriques.</i>										
Funksjonærer	248	97	106	122	5	248	-	39	103	156
Arbeidere	4 089	2 392	2 337	1 733	560	4 089	-	72	136	71
Tils.	4 337	2 489	2 443	1 855	565	4 337	-	111	134	74
Handel. <i>Commerce.</i>										
Funksjonærer	393	-	-	-	-	30	363	165	-	-
Arbeidere	534	-	-	-	-	150	384	19	-	-
Tils.	927	-	-	-	-	180	747	184	-	-
Skogdrift.* <i>Exploitation des forêts.</i>										
Funksjonærer	346	126	78	63	33	179	167	-	449	175
I alt offentlig almindelig næringsdrift. <i>Classe C, total.</i>										
Funksjonærer	987	223	184	185	38	457	530	204	434	343
Arbeidere	4 623	2 392	2 337	1 733	560	4 239	384	91	167	93
Tils.	5 610	2 615	2 521	1 918	598	4 696	914	295	192	115
A—C. I alt offentlig virksomhet. <i>Employés et ouvriers communaux et de l'Etat.</i>										
Funksjonærer	42 876	29 358	24 377	17 344	11 362	21 909	20 967	16 358	147	46
Arbeidere	57 480	25 512	27 497	15 324	12 476	30 811	26 669	6 559	275	125
Tils.	100 356	54 870	51 874	32 668	23 838	52 720	47 636	22 917	217	83

* Herunder en del konsulentstillinger som ikke har noget med det offentlige næringsdrift å gjøre. Alm. skogsarbeidere i det offentlige tjeneste er ikke regnet med da man ikke kan få særskilte oppgaver for dem.

	1910.				1920.			Pct. stigning 1910—1920. <i>Augm. p. c. 1910 à 1920.</i>
	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. av samtl. erhvervende (m. + k.). <i>Pour-cent des personnes gag- nant leur vie (h + f).</i>	Pct. av samtl. erhvervende kvinner. <i>Pour-cent des femmes gag- nant leur vie.</i>	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. av samtl. erhvervende (m. + k.). <i>Pour-cent des personnes gag- nant leur vie (h + f).</i>	Pct. av samtl. erhvervende kvinner. <i>Pour-cent des femmes gag- nant leur vie.</i>	Pct. av samtl. erhvervende kvinner. <i>Pour-cent des femmes gag- nant leur vie.</i>	
I alt erhvervende kvinner (iber. døtre o. a. kvinnelige slektn. på gårdene opgitt som budeier o. l.)	273 566	30	100	297 951	28	100	9	
<i>Total des femmes gagnant leur vie (y compris parentes des fermiers indiquées comme vachères, etc.).</i>								
Herav: Dont:								
Jordbruk og skogbruk i alt	51 260	17	19	57 350	17	19	12	
<i>Agriculture et expl. des forêts, total.</i>								
(Særskilt: Hjemmev. døtre o. l. som har opgitt å være vesentlig beskj. med gårdsarbeide	15 537	23	6	18 320	22	6	18	
<i>Dont parentes travaillant à la maison, etc., qui sont essentiellement occupées à l'agriculture et à l'élevage.)</i>								
Fiskeri	284	1	-	116	-	-	- 59	
<i>Pêche.</i>								
Industri	59 607	25	22	61 540	20	21	3	
<i>Industrie.</i>								
Forretningsvirksomhet	34 031	43	13	52 652	44	18	55	
<i>Commerce.</i>								
Transport	3 443	6	1	8 010	9	3	132	
<i>Transport.</i>								
Immateriell virksomhet	13 790	34	5	21 636	40	7	57	
<i>Professions libérales.</i>								
Husarbeide for fremmede	102 239	98	37	96 019	99	32	- 6	
<i>Travail domestique chez des particuliers.</i>								
Livsstilling utilstr. angitt	8 912	29	3	628	13	-	- 93	
<i>Professions insuffisamment indiquées.</i>								

7. Kvinnenes deltagelse i erhvervslivet.

La participation des femmes dans les professions diverses.

Som omtalt i kapitel 2 er forandringene i det samlede antall erhvervende kvinner relativt ubetydelige fra 1910—20, men innen de enkelte erhvervsgrener er forskyvningene store. Man gir først en sammenstilling for de store hovedgrupper på side 98.

Alt i alt utgjør kvinnene ikke fullt en tredjedel av alle erhvervende, og dette forhold har ikke forskjøvet seg vesentlig fra 1910. I jordbruket (med skogbruk) er kvinneprocenten uforandret: 17 i begge år. I industrien er der derimot en sterk nedgang, fra 25 pct. kvinner i 1910 til 20 pct. i 1920, mens forretningsvirksomhet, transport og de immaterielle virksomheter beskjeftiger relativt flere kvinner nu enn den gang. Næsten $\frac{3}{10}$ av alle erhvervende kvinner er nu beskjeftiget i disse tre virksomhetsgrener, vel $\frac{3}{10}$ har husarbeide for fremmede, og de siste $\frac{4}{10}$ fordeler sig omtrent likt på jordbruk og industri.

Det er fremdeles forholdsvis få stillinger som i nogen vesentlig utstrekning innehas av kvinner. Da disse forhold har betydelig interesse og ofte trekkes frem i diskusjonen, er alle de livsstillinger som beskjeftiget minst 200 kvinner i 1920 stillet sammen i en tabell bakerst i kapitlet, side 105 fig. Man skal i korthet omtale denne tabell gruppe for gruppe.

Av kvinnene ved jordbruk var de fleste tjenere, og det vil igjen omtrent utelukkende si budeier; de tallet over 19 000 mot 16 000 i 1910. De hjemmeverende gårdbrukerdøtre m. v. som hadde opgitt å drive mest med gårdsarbeide utgjorde over 18 000 — en stigning på 3 000 fra 1910. Antallet av kvinnelige gårdbrukere og småbrukere er omtrent uforandret, mellom 14 og 15 000, mens tallet på kvinner med husmannsplass er gått ned med næsten tredjeparten, til ikke fullt 1 600, bare på disse 10 år. Antallet av kvinnelige gårdsarbeidersker som ikke var tjenere viser en svak stigning, fra 2 300 til 2 500. Det riktige er antagelig nogen nedgang fordi rimeligvis nogen hundreder av de næsten 9 000 dagarbeidersker o. l. ikke nærmere angitt i 1910 hørte hjemme i denne gruppe. Om man også trekker med i sammenligningen de øvrige kvinner på landet som for størstedelen deltar i gårdsarbeidet ved siden av sin husgjerning, så får man alt i alt en absolutt nedgang i antallet av kvinner ved gårdsbruk. Antallet av gårdbrukerkoner er nemlig gått nogen tusen ned fordi der er tilsvarende færre gifte gårdbrukere og småbrukere nu enn i 1910. Og slår man sammen alle hjemmeverende døtre og tjenere ved gårdsbruk og småbruk, både budeiene og de som mest arbeider inne, så får man 126 723 i 1910 mot 123 183 i 1920, altså nedgang. (Se også avsnittet foran om jordbruk og fedrift.)

Det samlede antall kvinnelige tjenere på landet er rimeligvis gått tilbake ca. 4 000 i disse 10 år, fra ca. 76 000 til ca. 72 000 (se bakerst i bilaget). Dette er vel kanskje det mest karakteristiske trekk ved kvinneerhvervets utvikling i denne periode. I byene er der visstnok en opgang i det samlede tjenertall, fra ca. 35 000 til ca. 40 000, men omtrent hele denne stigning faller på tjenere

ved hoteller, kafeer og anstalter. Antallet av husbestyrerinner og tjenere hos private i byene var omtrent like stort i 1910 som i 1920 — ca. 31 000 —, og i forhold til folkemengdens vekst vil dette si en stor tilbakegang i tjenerantallet.

Foruten husarbeidet er det bare industrien som viser relativ nedgang i antallet av beskjeftigede kvinner. De øvrige næringer har som nevnt tvertimot trukket et påfallende stort antall kvinner til sig. Vi ser av tabellen at der også er sterk stigning i antallet av beskjeftigede kvinner i de fleste industri-grupper hvor der er noget vesentlig antall av dem. Nedgangen gjelder vesentlig kvinner beskjeftiget i tekstil- og beklædningsindustrien, som vi derfor må behandle litt nøiere. Innen disse to industrier er det bare følgende livsstillinger som spiller nogen større tallmessig rolle:

	Bygder. <i>Comm. rur.</i>		Byer <i>Villes.</i>	
	1910.	1920.	1910.	1920.
Tekstil.				
<i>Industrie textile.</i>				
Spinnersker og kardersker for egen regning <i>Fileuses et cardouses, travailleuses isolées.</i>	2 038	1 048	168	16
Veversker f. eg. regn. . . . . <i>Tisseuses, travailleuses isolées.</i>				
Strikkersker f. eg. regn. . . . . <i>Tricoteuses, travailleuses isolées.</i>	1 439	1 785	731	262
Arbeidersker ved spinnerier og veverier . . <i>Ouvrières de l'industrie de filature et de tissage.</i>	3 314	2 691	1 764	1 725
Arbeidersker ved trikotasjeindustri . . . . <i>Ouvrières de l'industrie de tricotege.</i>				
Beklædning.				
<i>Industrie d'habillement.</i>				
Selvt. skreddersker . . . . . <i>Tailleuses, patronnes.</i>	215	375	18	39
Arb. hos skreddersker . . . . . <i>Ouvrières chez des tailleuses.</i>	420	687	303	1 123
Selvt. og arb. ved søm (f. øvr.) . . . . . <i>Couture, entrepreneuses et ouvrières.</i>	12 003	9 638	13 359	11 269
Buntmakerarbeidersker . . . . . <i>Ouvrières de pelletterie.</i>	8	67	155	271
Skofabrikkarbeidersker . . . . . <i>Ouvrières à la fabrication de chaussure.</i>	53	277	675	1 328
Selvt. og arb. ved vaskerier og strykerier . <i>Industrie de blanchissage et de repassage, entrepreneuses et ouvrières.</i>	6 526	536	9 716	1 837
Grupper som er vanskelige å avgrense fra den siste: <i>Groupes difficiles à délimiter du dernier:</i>				
Vaskekoner . . . . . <i>Laveuses, etc.</i>		5 207		7 357
Dagarbeidersker ikke nærmere angitt . . . <i>Journalières, non spécifiées.</i>	3 917	18	661	28

Nedgangen faller altså utelukkende på de 3 grupper: spinning og veving for egen regning, søm samt rengjøring og vask, men her viser tallene nedgang både i by og på land. Da grupperingen nettop for disse kvinner er særlig usikker, trekker vi også inn tallene for de to foregående tellinger:

	1890.	1900.	1910.	1920.
Selvst. spinnersker og veverker . . . . . <i>Fileuses et tisseuses (travailleuses isolées).</i>	7 455	5 286	2 206	1 624
Skreddersøm og alm. søm (selvst. og arbeidersker) <i>Métiers de tailleurs, couture (travailleuses isolées et ouvrières).</i>	21 230	29 899	26 586	23 131
Vask, strykning og rengjøring (selvst. og arbeidersker) <i>Blanchissage, repassage et nettoyage (travailleuses isolées et ouvrières).</i>	10 631	14 872	16 242	14 937

Spinning og veving som småindustri på landet har lenge vært i sterkt avtagende, og det er sikkert nok riktig at nedgangen har fortsatt helt til 1920. Antallet av kvinner beskjeftiget med søm steg meget sterkt under oppgangsperioden i 90-årene og gikk noget ned i de følgende 10 år. Nu omfatter ikke oppgavene for 1920, i motsetning til 1910 og tidligere år, de husmødre og hjemmeverende slektninger som hadde søm eller annet som bierhverv, og dette har sikkert nok hatt ikke så liten innflydelse på disse opgaver. Særskilt for bygdene og byene får vi følgende procenttall for gifte kvinner med lønnet erhverv i 1910 og 1920:

	Bygder. <i>Comm. rur.</i>			Byer. <i>Villes.</i>		
	Gifte kvinner i alt. <i>Femmes mariées, total.</i>	Herav med løn- net erhverv. <i>Dont femmes gagnant leur vie</i>	Pct. <i>Pour-cent.</i>	Gifte kvinner i alt. <i>Femmes mariées, total.</i>	Herav med løn- net erhverv. <i>Dont femmes gagnant leur vie.</i>	Pct. <i>Pour-cent.</i>
1910	273 316	8 593	3.1	109 363	6 497	5.9
1920	303 569	3 998	1.3	124 572	5 035	4.1

For 1920 er her regnet med bare de gifte kvinner som hadde eget h o v e d erhverv, da bare disse kommer med i tabellene for de enkelte næringer som benyttes til sammenligning med 1910. Men foruten disse 9 000 har som nevnt yderligere 13 524 husmødre opgitt å ha lønnet arbeide som de regnet

for bifortjeneste, 10 352 på landet og 3 172 i byene. I hvor stor utstrekning gifte kvinner opgav bierhverv på skjemaene i 1910 er umulig å si. En del har det utvilsomt vært, og da disse den gang blev opført som erhvervende i motsetning til i 1920, er det sannsynlig at nedgangen av kvinner ved søm, vask og strykning ikke er så sterk som tallene gir uttrykk for. Der er ingen grunn til å anta at der var stort mindre erhvervsmessig arbeide blandt gifte kvinner i 1920 enn i 1910, og følgelig blir opgavene for 1920 noget for små for de grupper hvor der forekommer noget videre bierhverv, når dette ikke regnes med.

For strykeriindustrien kan folketellingens tall ikke vise utviklingen; for der er ikke skilt mellom selvstendige strykersker og vaskekoner i 1910. Sannsynligheten taler imidlertid for at strykeriindustrien har gått frem i denne periode. Industristatistikkens tall viser således stor oppgang for antall arbeidere ved vaskerier og strykerier med mekanisk drivkraft.

For de øvrige industrier, hvor der var over 500 kvinnelige arbeidere i 1920, fås følgende tall:

	Antall kvinnelige arbeidere 1920. <i>Nombre des ouvrières en 1920.</i>	Stigningsprocent 1910—1920. <i>Pour-cent + 1910 à 1920.</i>	Kvinnelige arbeidere i pct. av samtlige. <i>Ouvrières en pour-cent des ouvriers totaux.</i>	
			1910.	1920.
Hermetikkfabrikker . . . . . <i>Industrie de conserves.</i>	2 496	} 2	67	} 64
Melkekondensering . . . . . <i>Condensation de lait.</i>	212			
Chokolade- og dropsfabr. . . . . <i>Industrie du chocolat et des bonbons.</i>	1 490	247	74	74
Tobakksindustri. . . . . <i>Industrie du tabac.</i>	1 377	141	49	65
Boktrykkerier. . . . . <i>Imprimeries.</i>	1 305	29	36	33
Tremasse-, cellulose- og papirfabrikker . . . . . <i>Industrie de la pulpe, de la cellulose et du papier.</i>	1 031	÷ 19	12	7
Bokbinderi . . . . . <i>Reliure.</i>	867	109	41	57
Ølbryggerier . . . . . <i>Brasseries.</i>	723	163	24	31
Papir- og pappvareindustri . . . . . <i>Industrie de la papeterie.</i>	680	136	86	80
Diverse grafisk industri . . . . . <i>Industrie graphique.</i>	576	55	41	44
Fyrstikkindustri. . . . . <i>Fabrication d'allumettes.</i>	540	43	49	55
Elektroteknisk industri . . . . . <i>Industrie électro-technique.</i>	512	Ikke tilsv. opgave. <i>Aucune donnée correspond.</i> Sannsynligvis sterk stigning. <i>Probablement accroissement.</i>		

Tallene tyder ikke på at kvinnene i denne opgangsperiode i noget større antall er rykket inn i nye industrigrener hvor der før ikke var kvinnelige arbeidere. Men i de fleste industrier har de holdt stillingen overfor mennene eller endog vunnet sterkt inn på dem, som i tobakksindustrien og i bokbinderiene. Bare i tremasse-, cellulose- og papirindustrien er det relative antall kvinnelige arbeidere i løpet av disse få år gått ned til omtrent det halve. Industristatistikken viser at nedgangen faller på årene fra 1913, og at den gjelder både sliperier, cellulose- og papirfabrikker. Etter opplysning fra fagfolk er hovedårsaken en omlegning av driften, som har ført med seg at en stor del av det tidligere kvinnearbeide nu utføres av menn.

I de øvrige næringsveier, handel, forsikring etc., transport og immateriell virksomhet, er det kvinnelige element steget meget sterkt. Den største gruppe utgjør her butikkekspeditriser, som tallet over 18 000. Av kontordamer var der samtidig alt i alt over 20 000, men her er også kontordamer ved industrien regnet med; sannsynligvis er antallet av kontor- og butikkdamer gått tilbake siden 1920. Der er bare 8 000 mannlige butikkekspeditører, sammenlignet med 18 000 kvinnelige, og det er først og fremst i byene kvinnenes overvekt er så stor. Her blev der tallet 13 000 butikkekspeditriser mot vel 4 000 mannlige butikkekspeditører. På landet var de tilsvarende tall 5 400 kvinner og 3 900 menn, og dette kommer mest av at der i landhandelen er forholdsvis få ekspeditriser. I enkelte slags forretninger brukes næsten bare kvinner til å ekspedere. Typisk i denne henseende er bakerbutikker, melke- og delikatessebutikker, frukt- og blomsterforretninger samt gullsmedbutikker. Der er også forholdsvis mange ekspeditriser i tobakks- og cigarforretninger, skotøibutikker og i manufaktur- og hvitevareforretninger og lign. I kolonial- og fetevare-, kjøtt- og fiskeforretninger og i bok- og papirforretninger er der antagelig alt i alt omtrent like mange mannlige som kvinnelige ekspeditører, og i isenkram- og farvevareforretninger er de mannlige ekspeditører i flertall, som rimelig kan være. Av kvinnelige detaljhandlere blev der tallet 5 200. De største grupper her er innehavere av manufaktur- og hvitevareforretninger o. lign., vel 1 400, kjøtt- og fetevarehandlere, ca. 1 000, og næsten like mange melke- og delikatessehandlere. Av lagerarbeidere, viserpiker o. lign. ved varehandel var der alt i alt 2 400. Antallet av kontordamer ved forsikringsselskap, banker m. v. gikk overordentlig sterkt frem fra 1910 til 1920. Av hotell- og pensjonateiere blev der tallet 900 mot 606 i 1910. For kaféiere får vi derimot en liten tilbakegang fra 1 140 til 1 055; men dette er sannsynligvis ikke riktig da kafédrift forholdsvis ofte er bierhverv for gifte husmødre, så antallet av disse blir for lavt i 1920 sammenlignet med 1910. Kvinnelige tjenere ved hoteller o. l. var der næsten dobbelt så mange av i 1920 som i 1910, i alt 9 600.

Stigningen i transportgruppen skyldes vesentlig telefonistinnene og telegrafistinnene. Antallet av telefondamer iberegnet bestyrerinner og fullmektiger ved telefoncentraler er steget fra 1 400 til over 3 000 og antallet av telegrafistinner fra knappe 800 til over 2 000. Også antallet av postekspeditriser

og andre kvinnelige postfunksjonærer er steget sterkt, fra 300 til næsten 1 000.

I gruppen immaterielt arbeide dominerer folkeskolelærerinner med et antall av 5 200, 44 pct. stigning fra 1910. Næsten like mange i antall er sykepleierskene, som er steget med nærmere 100 pct. Jordmødrenes antall er tilsynelatende gått litt ned, fra 1 183 til 996, men også denne nedgang beror visstnok på tellemåten, da den representative optelling for en del fylker viser at jordmorbestillingen hører til de hyppigst forekommende bierhverv for gifte husmødre. De kvinnelige musikere, musikk lærerinner o. s. v. tallet næsten 700 (18 pct. stigning fra 1910). Av lærerinner ved høiere skoler hadde vi 655, to og en halv gang så mange som i 1910. Et ganske betydelig antall kvinner, over 500, er også beskjeftiget som bestyrerinner av gamlehjem, barnehjem o. s. v.; av dem er der næsten dobbelt så mange som i 1910.

Andre sider av kvinnehvervet, som de erhvervende kvinners alder og ekte skapelige stilling og deres sociale stilling o. s. v., sammenlignet med mennenes, er omtalt i kapitlene lengere foran og i kapitel 10.

Livsstillinger som beskjeftiget minst 200 kvinner i 1920 —
sammenlignet med 1910.

Professions occupant au-moins 200 femmes en 1920 — comparées avec 1910.

Erhvervsgrupper og livsstillinger. <i>Groupes de professions.</i>	1920.			1910.			Stigning for kvinner 1910—20 Pct. <i>Accroissement des femmes 1910 à 1920 p. c.</i>
	Menn. <i>Hommes.</i>	Kvin- ner. <i>Femmes.</i>	Kvinner i pct. av samtlige. <i>Femmes en pour-cent de toutes les personnes.</i>	Menn. <i>Hommes.</i>	Kvin- ner. <i>Femmes.</i>	Kvinner i pct. av samtlige. <i>Femmes en pour-cent de toutes les personnes.</i>	
Samlet antall personer over 15 år . <i>Total des personnes au-dessus de 15 ans.</i>	856 785	943 093	52	699 467	826 097	54	14
Samlet antall personer med eget erhverv (hjemmeværende barn m. v. som deltar i erhvervet medregnet)	772 268	297 951	28	630 093	273 566	30	1 9
<i>Total des personnes avec une profession (y compris les filles assistant les parents dans leur profession).</i>							
Jordbruk, gartneri og skogbruk i alt	278 706	57 350	17	254 045	51 260	17	12
<i>Agriculture, horticulture et expl. des forêts, total.</i>							
Herav: <i>Dont:</i>							
Gårdbrukere og andre selvst. ved jordbruk . <i>Propriétaires cultivateurs et d'autres indépen- dants.</i>	128 744	14 879	10	130 541	14 218	10	5
Hj.v. sønner og døtre o. a. slektn. beskj. med gårdsarbeide	65 313	18 320	22	51 224	15 537	23	18
<i>Membres de famille occupés à l'agriculture.</i>							
Husmenn	7 256	1 592	18	17 349	2 676	13	÷ 41
<i>Tenanciers.</i>							
Jordbruksstjenere	16 963	19 441	53	19 190	16 007	45	21
<i>Domestiques de ferme.</i>							
Landbruksarbeidere	20 169	2 521	11	15 290	2 332	13	8
<i>Laboureurs agricoles.</i>							
Arbeidere ved gartneri	1 982	265	12	904	161	15	65
<i>Ouvriers jardiniers.</i>							
Fiskeri, sel- og hvalfangst i alt	57 603	116	-	50 367	284	1	÷ 59
<i>Pêche et pêche de baleine, total.</i>							
Induſtri i alt	247 984	61 540	20	174 661	59 607	25	3
<i>Industrie, total.</i>							
Hovedgrupper: <i>Groupes principaux:</i>							
1. Bergverks- og hyttedrift	5 752	110	2	6 118	162	3	÷ 32
<i>Expl. des mines et fonderies.</i>							

¹ Stigningen er antagelig noget større i virkeligheten da husmødres og hjemmeværende døtres bierhverv ikke er regnet med i 1920 — kfr. teksten.

L'accroissement est en réalité probablement un peu plus grand, comme professions accessoires de mères de famille et de filles travaillant à la maison n'y pas comprises en 1920.

Livsstillinger som beskjeftiget minst 200 kvinner i 1920 —
sammenlignet med 1910 (forts.).

Erhvervsgrupper og livsstillinger.	1920.			1910.			Stigning for kvinner 1910—20. Pct.
	Menn.	Kvin- ner.	Kvinner i pct. av samtlige.	Menn.	Kvin- ner.	Kvinner i pct. av samtlige.	
2. Stenbrudd, jord- og stenindustri . . . . . <i>Carrières, industrie de terre et de pierre</i>	9 617	495	5	11 550	408	3	21
3. Elektrometallurg. og elektrokjem ind. . . . . <i>Industrie électro-métall et électro-chimique.</i>	7 438	100	1	35 554	1 299	4	157
4. Metallindustri . . . . . <i>Industrie métallique.</i>	54 074	2 962	5				
5. Fremstilling av kraft, lys og varme . . . . . <i>Production de force motrice, de lumière et de chaleur.</i>	5 858	282	5				
6. Kjemisk industri . . . . . <i>Industrie chimique.</i>	2 489	975	28	3 470	694	17	86
7. Foredling av fettstoff . . . . . <i>Industrie de matières grasses.</i>	2 586	317	11				
8. Treindustri m. v. . . . . <i>Industrie de bois, etc.</i>	35 696	611	2	28 086	541	2	13
9. Papirindustri . . . . . <i>Industrie de papier.</i>	16 431	2 813	15	11 122	2 046	16	37
10. Lær- og gummiindustri . . . . . <i>Industrie de cuir et de caoutchouc.</i>	2 815	302	10	2 352	164	7	84
11. Tekstilindustri . . . . . <i>Industrie textile.</i>	4 790	10 888	69	4 065	10 727	73	2
12. Beklædningsind. toalett- og rengj.virks. . . . . <i>Industrie d'habillement, de toilette et de nettoyage.</i>	20 567	29 587	59	19 672	32 883	63	¹ 10
13. Nærings- og nydelsesmiddelind. . . . . <i>Industrie d'alimentation.</i>	18 166	9 483	66	14 285	6 744	32	41
14. Grafisk industri . . . . . <i>Industrie graphique.</i>	4 683	2 147	31	3 195	1 578	33	36
15. Anleggs- og byggevirksomhet . . . . . <i>Entreprises de construction.</i>	56 941	384	1	33 280	198	1	94
Fremhevede livsstillinger: <i>Professions marquées:</i>							
Arbeidere ved potteri-, fajanse-, stentoi-, porselensindustri . . . . . <i>Ouvriers aux industries de poterie, de faïence, de terre et de porcelaine.</i>	434	242	36	402	214	35	13
Arbeidere ved elektroteknisk industri . . . . . <i>Ouvriers d'industrie électro-technique.</i>	1 254	512	29	-	-	-	-

¹ Nedgangen er neppe så stor i virkeligheten — kfr. teksten.
En réalité l'abaissement n'est guère si grand.

Livsstillinger som beskjeftiget minst 200 kvinner i 1920 —
sammenlignet med 1910 (forts).

Erhvervsgrupper og livsstillinger.	1920.			1910.			Stigning for kvinner 1910—20 Pct.
	Menn.	Kvin- ner.	Kvinner i pct. av samtlige.	Menn.	Kvin- ner.	Kvinner i pct. av samtlige.	
Arbeidere ved blikkvareindustri . . . . . <i>Ouvriers d'industrie de ferblanteire.</i>	1 746	322	16	1 164	209	15	54
Arbeidere ved jerntråd- og pjerdeindustri . <i>Ouvriers d'industrie de fil de fer et des clô- tures métalliques.</i>	335	265	44	-	-	-	-
Arbeidere ved gull- og sølvvareindustri . . <i>Ouvriers d'industrie de l'orfèvrerie et de l'ar- genterie.</i>	1 001	297	23	864	213	20	39
Arbeidere ved fyrstikkindustri . . . . . <i>Ouvriers d'industrie d'allumettes.</i>	442	540	55	388	377	49	43
Arbeidere ved tremasse-, cellulose-, papirind. <i>Ouvriers d'industrie de pâte de bois, de cellu- lose et de carton.</i>	12 934	1 031	7	9 387	1 272	12	÷ 19
Arbeidere ved papir- og pappvareindustri . <i>Ouvriers d'industrie de papier et de cartonnage.</i>	165	680	80	46	288	86	136
Arbeidere ved bokbinderi . . . . . <i>Ouvriers relieurs.</i>	666	867	57	594	415	41	109
Arbeidere ved spinneri og veveri . . . . . <i>Fileurs et tisseurs, ouvriers.</i>	2 338	4 416	65	2 332	5 988	72	6
Arbeidere ved trikotasjeindustri . . . . . <i>Ouvriers d'industrie de tricotage.</i>	191	1 941	91				
Arbeidere ved skofabrikk og håndskomakeri <i>Artisans de fabrication de chaussures et cor- donniers, ouvriers.</i>	4 644	1 648	26	5 906	986	14	67
Arbeidere ved huntmakeri . . . . . <i>Pelletiers, ouvriers.</i>	156	338	68	132	163	55	107
Selvt. skreddere . . . . . <i>Tailleurs, travailleurs isolés.</i>	2 502	414	14	2 513	233	9	78
Arbeidere ved skredderi . . . . . <i>Tailleurs, ouvriers.</i>	2 367	1 810	43	2 587	723	22	150
Arbeidere ved hanske-, hatte- og paraplyind. <i>Ouvriers d'industrie de gants, de chapeaux et de parapluies.</i>	128	793	86	222	340	60	132
Eiere av konfeksjonsfabr. og syetabl. . . . . <i>Propriétaires de fabriques d'ateliers de con- fection.</i>	60	685	92	22	26 467	100	1 ÷ 20
Formenn ved konfeksjonsfabr. . . . . <i>Contremaîtres de fabriques de confection.</i>	52	232	82	10			
Syersker ved konfeksjonsfabr. og for private <i>Couturières de fabriques et couturières tra- vaillant pour autres.</i>	-	20 222	100	-			
Eiere av vaskerier m. v. . . . . <i>Propriétaires de blanchisseries.</i>	63	224	78	?	?	-	-

¹ Nedgangen er neppe så stor i virkeligheten — kfr. teksten.

Livsstillinger som beskjeftiget minst 200 kvinner i 1920 —
sammenlignet med 1910 (forts.).

Erhvervsgrupper og livsstillinger.	1920.			1910.			Stigning for kvinner 1910—20. Pct.
	Menn.	Kvin- ner.	Kvinner i pct. av samtlige.	Menn.	Kvin- ner.	Kvinner i pct. av samtlige.	
Selvst. arb. strykersker . . . . . <i>Blanchisseuses, travailleurs isolés.</i>	25	1 164	98	?	?	-	-
Arbeidere ved farverier, vaskerier m. v. . . . <i>Ouvriers de teinturerie, de blanchisseries, etc.</i>	275	985	78	?	?	-	-
Selvst. bakstekoner . . . . . <i>Boulangères, travailleurs isolés.</i>	4	477	99	25	606	96	÷ 21
Arbeidere ved kjeks-, knekkebrød- o. l. fabr. <i>Ouvriers de fabrication de biscuits, de pain cassant, etc.</i>	45	289	87	29	100	78	189
Arbeidere ved hermetikkindustri . . . . . <i>Ouvriers d'industrie de conserves.</i>	1 391	2 496	64	1 289	2 645	67	2
Arb. ved melkekondensering og -sterilisering <i>Ouvriers de condensation et stérilisation de lait.</i>	351	212	38				
Meieribest., meierister og meiersker . . . . . <i>Régisseurs de laiteries.</i>	290	625	68	297	822	73	÷ 24
Arbeidere ved meierier . . . . . <i>Ouvriers de laiteries.</i>	181	291	62	131	404	76	÷ 28
Arbeidere ved ølbrygging . . . . . <i>Ouvriers de brasseries de bière.</i>	1 602	723	31	895	275	24	163
Arbeidere ved chokolade- og dropsind. . . . <i>Ouvriers d'industrie de chocolat et de bonbons.</i>	533	1 490	74	149	429	74	247
Arbeidere ved tobakksindustri . . . . . <i>Ouvriers d'industrie de tabac.</i>	730	1 377	65	583	571	49	141
Arbeidere ved boktrykkeri o. l. . . . . <i>Imprimeurs, ouvriers.</i>	2 688	1 305	33	1 817	1 012	36	29
Arb. hos gravører, litografer, fotografer o. l. <i>Graveurs, lithographes, photographes, etc., ouvriers.</i>	731	576	44	524	371	41	55
Forretningsvirksomhet i alt . . . . . <i>Commerce, total.</i>	65 877	52 652	45	44 385	34 031	43	55
Handlende, alle slags . . . . . <i>Marchands indépendants, toutes catégories.</i>	19 088	5 709	23	17 578	6 134	26	÷ 7
Særskilt: Detaljister . . . . . <i>Marchands en détail.</i>	12 153	5 232	30	-	-	-	-
Herav: <i>Dont:</i>							
Isenkram, sportsart, instrumenter, glass, stentøi etc. . . . . <i>Quincaillerie, articles de sport, instruments, verrerie, faïence, etc.</i>	602	257	30				
Tekstilvarer, ferdige klær, m. v. . . . . <i>Articles textiles, vêtements confectionnés, etc.</i>	1 238	1 429	54				

Livsstillinger som beskjeftiget minst 200 kvinner i 1920 —
sammenlignet med 1910 (forts.).

Erhvervsgrupper og livsstillinger.	1920.			1910.			Stigning for kvinner 1910—20. Pet.
	Menn.	Kvin- ner.	Kvinner i pct. av samtlige.	Menn.	Kvin- ner.	Kvinner i pct. av samtlige.	
Melk, delikatesser, drops m. v. . . . . <i>Lait, comestibles, bonbons, etc.</i>	122	956	89				
Kolonial-, mel-, fetevarer m. v. . . . . <i>Epicerie, farine, beurre, œufs et fromage, etc.</i>	2 316	994	30	?	?		
Frukt, grønnsaker, blomster . . . . . <i>Fruits, légumes, fleurs, etc.</i>	428	399	48				
Landhandlere . . . . . <i>Marchands de campagne.</i>	4 015	477	11				
Småhandlere . . . . . <i>Petits marchands.</i>	741	383	34				
Funksjonærer ved varehandel, alle slags . . <i>Employés, toutes catégories.</i>	20 964	25 499	55	13 497	14 621	52	74
Handelsbestyrere . . . . . <i>Gérants.</i>	1 667	454	22	-	-	-	-
Butikkekspeditører . . . . . <i>Commis de magasins.</i>	8 240	18 339	69	-	-	-	-
Farmasøiter og apotekerelever . . . . . <i>Aides-pharmaciens et élèves-pharmaciens.</i>	203	321	61	?	?		
Lagerarbeidere ved varehandel . . . . . <i>Ouvriers de dépôts commerciaux.</i>	7 939	2 031	20	?	?		
Bud ved varehandel . . . . . <i>Garçons de commerce.</i>	2 615	362	12	?	?		
Hotell-, pensjonateiere . . . . . <i>Propriétaires d'hôtels et pensions.</i>	424	905	68	468	661	59	37
Kaféiere m. v. . . . . <i>Propriétaires de cafés, etc.</i>	412	1 055	72	381	1 140	75	÷ 7
Har losjerende . . . . . <i>Locateurs.</i>	35	1 387	98	53	1 650	97	÷ 16
Kokkekoner . . . . . <i>Cuisinières.</i>	-	327	100	-	344	100	÷ 5
Bestyrere av kafeer o. l. . . . . <i>Gérants de cafés, etc.</i>	68	454	87	59	260	82	75
Husholdersker, oldfruer v. hoteller, kafeer etc. <i>Ménagères, femmes de charge, etc.</i>	11	230	95	12	188	94	22
Tjenere på hoteller m. v. . . . . <i>Domestiques d'hôtels, etc.</i>	1 520	9 624	86	1 134	5 212	82	85
Transport i alt . . . . . <i>Transports, total.</i>	83 752	8 010	9	58 091	3 443	6	132
Telegrafister og telegrafassistenter . . . . . <i>Télégraphistes et commis.</i>	333	2 042	86	542	782	59	161

Livsstillinger som beskjeftiget minst 200 kvinner i 1920 —
sammenlignet med 1910 (forts.).

Erhvervsgrupper og livsstillinger.	1920.			1910.			Stigning for kvinner 1910—20. Pct.
	Menn.	Kvin- ner.	Kvinner i pct. av samtlige.	Menn.	Kvin- ner.	Kvinner i pct. av samtlige.	
Bestyrere og fullm. ved telefoncentr. . . . . <i>Chefs et sous-chefs de stations téléphoniques.</i>	76	238	76	71	1 429	95	112
Telefonister og telefonistinner . . . . . <i>Téléphonistes.</i>	24	2 798	99				
Postmestere og postfullmektiger . . . . . <i>Directeurs de poste, receveurs des postes.</i>	277	14	5	357	210	37	62
Poståpnere . . . . . <i>Receveurs auxiliaires des postes.</i>	476	325	41				
Posteksped., -assistenter og -elever . . . . . <i>Commis, aides et élèves de bureau du service postal.</i>	1 089	623	36	670	139	17	348
Immateriell virksomhet i alt . . . . . <i>Professions libérales, total.</i>	32 586	21 636	40	27 019	13 790	34	57
Officerer i Frelsesarmeen . . . . . <i>Officiers de l'Armée du Salut.</i>	117	255	69	85	146	63	75
Jordmødre (selvst. og ansatte) . . . . . <i>Sages-femmes.</i>	-	996	100	-	1 183	100	¹ ÷ 16
Massører og massøser, selvst. . . . . <i>Masseurs et masseuses.</i>	29	224	89	24	181	88	24
Fast ansatte sykepleiere . . . . . <i>Infirmiers.</i>	357	4 318	92	271	2 891	91	77
Sykepleiersker hos forskj. private . . . . . <i>Infirmières chez des particuliers.</i>	5	791	99				
Lærere og bestyrere ved høiere skoler . . . . . <i>Professeurs et principaux d'écoles supérieures.</i>	996	655	40	335	183	35	258
Lærere og bestyrere ved folkeskolen . . . . . <i>Professeurs d'écoles primaires.</i>	6 248	5 197	45	4 975	3 600	42	44
Lærere og bestyrere ved tegne- og håndverks- skoler, husflidsskoler . . . . . <i>Professeurs d'écoles de dessin et de métier.</i>	219	284	56	?	?	-	-
Bestyrerinner og lærerinner ved husmorsskoler <i>Géranes et institutrices d'écoles menagères.</i>	-	311	100	?	?	-	-
Huslærere og guvernanter . . . . . <i>Précepteurs et gouvernantes.</i>	17	233	93	45	343	88	÷ 32
Vaktm. og bud ved skoler . . . . . <i>Huissiers et garçons d'écoles.</i>	459	261	36	267	179	40	46
Musikere, sangere, musikk- og sanglærere, organister . . . . . <i>Musiciens, chanteurs, professeurs de musique et de chant, organistes.</i>	693	674	49	428	570	57	18
Bud m. v. ved bladforetagender . . . . . <i>Huissiers, etc., de rédactions de journaux.</i>	179	209	54	81	246	75	÷ 15

¹ Nedgangen er neppe så stor i virkeligheten — kfr. teksten.

Livsstillinger som beskjeftiget minst 200 kvinne i 1920 —
sammenlignet med 1910 (forts.).

Erhvervsgrupper og livsstillinger.	1920.			1910.			Stigning for kvinner 1910—20. Pct.
	Menn.	Kvin- ner.	Kvinner i pct. av samtlige.	Menn.	Kvin- ner.	Kvinner i pct. av samtlige.	
Bestyrere av barne- og gamlehjem o. l. . . . <i>Administrateurs d'hospices d'enfants et de vieillards.</i>	222	543	71	222	297	57	83
Forsorgsforstandere og -assistenter . . . . <i>Chefs et employés de l'assistance publique.</i>							
Husarbeide for fremmede i alt <i>Travail domestique, total.</i>	1 043	96 019	99	2 100	102 239	98	÷ 6
Husbestyrerinner o. l. hos private . . . . . <i>Ménagères etc.</i>	-	14 278	100				
Hustjenere hos gårdbrukere . . . . . <i>Domestiques chez des agriculteurs.</i>	-	18 065	100	1 166	1 89 981	99	÷ 13
Hustjenere hos andre . . . . . <i>Domestiques, autres.</i>	528	46 298	99				
Vaskekoner . . . . . <i>Blanchisseuses.</i>	-	12 564	100	?	?		
Oldfruer o. l. på sykehus m. v. . . . . <i>Femmes de charge d'hôpitaux, etc.</i>	12	630	98	?	?		
Tjenere på sykehus m. v. . . . . <i>Domestiques d'hôpitaux, etc.</i>	41	4 184	99	?	?		
Livsstilling utilstrekkelig an- gitt eller uopgitt . . . . . <i>Profession insuffisamment indiquée ou in- connue.</i>	4 286	628	13	21 890	8 912	29	÷ 93
Herav: Dont:							
Dagarbeidere o. l. . . . . <i>Journaliers, etc.</i>	3 593	46	1	17 495	4 951	22	÷ 99
Kontorfunksjonærer i alt . . . . . <i>Employés de bureau, total.</i>	28 082	20 121	42	?	?		
Herav: Dont:							
Kontorchefer . . . . . <i>Chefs de bureau.</i>	2 396	61	3	?	?		
Andre kontorfunksjonærer . . . . . <i>Autres employés de bureau.</i>	25 686	20 060	44	?	?		
Formuesinntekt i alt . . . . . <i>Personnes vivant de leurs revenus, total.</i>	31 914	35 825	53	29 842	36 056	55	÷ 1
Herav: Dont:							
Føderådsfolk . . . . . <i>Paysans vivant sur la terre après l'avoir cédée à leurs héritiers.</i>	19 294	17 998	48	21 247	21 874	51	÷ 8

¹ Se note 2 side 113*.

Livsstillinger som beskjeftiget minst 200 kvinner i 1920 —
sammenlignet med 1910 (forts.).

Erhvervsgrupper og livsstillinger.	1920.			1910.			Stigning for kvinner 1910—20. Pct.
	Menn.	Kvin- ner.	Kvinner i pct. av samtlige.	Menn.	Kvin- ner.	Kvinner i pct. av samtlige.	
Kapitalister . . . . . <i>Capitalistes.</i>	6 304	8 333	57	3 483	5 355	61	56
Personer med litt penger . . . . . <i>Petits rentiers.</i>	4 188	7 778	65	2 446	6 790	74	15
Huseiere (opgitt som levevei) . . . . . <i>Propriétaires.</i>	571	1 214	68	817	1 830	69	÷ 34
Elever som lever av lånte eller egne midler <i>Etudiants vivant d'emprunt ou de leurs propres moyens.</i>	1 505	475	24	-	-	-	-
Offentlig og veldedig forsørgede i alt . . . . . <i>Secours public et de bienfaisance, total.</i>	19 586	30 968	61	15 125	23 387	61	32
Herav: <i>Dont:</i>							
Pensjonerte, alle slags . . . . . <i>Pensionnés, toutes catégories.</i>	9 178	13 152	59	2 734	3 700	58	255
Fattigunderstøttelse . . . . . <i>Assistance publique.</i>	9 356	16 115	63	9 273	17 621	65	÷ 9
Veldedig forsørgede . . . . . <i>Personnes entretenues par la bienfaisance</i>	178	1 002	85	163	1 299	89	÷ 23
Privat forsørgede familiemedl. m. fl. i alt . . . . . <i>Membres de famille entretenus par secours privé, total.</i>	33 448	31 859	49	21 942	17 620	45	81
Herav: <i>Dont:</i>							
Elever . . . . . <i>Elèves.</i>	18 715	13 133	41	9 438	5 391	36	144
Personer over 65 år . . . . . <i>Personnes au-dessus de 65 ans.</i>	3 658	10 248	74	7 075	12 229	63	53
Helt eller delvis arbeidsudyktige under 65 år <i>Personnes au-dessous de 65 ans totalement ou partiellement incapables de travailler.</i>	4 758	7 026	60				
Enker samt fraskilte og separerte hustruer <i>Veuves, femmes divorcées et séparées.</i>		1 156	100				
Diverse andre privat forsørgede . . . . . <i>Autres entretenus par secours privé.</i>	464	296	39				

Livsstillinger som beskjeftiget minst 200 kvinner i 1920 —
sammenlignet med 1910 (forts.).

Erhvervsgrupper og livsstillinger.	1920.			1910.			Stigning for kvinner 1910—20. Pet.
	Menn.	Kvin- ner.	Kvinner i pct. av samtlige.	Menn.	Kvin- ner.	Kvinner i pct. av samtlige.	
Gifte husmødre.¹ <i>Mères de famille mariées.</i>							
Bygder. <i>Communes rurales</i>	-	298 243	-	-	254 144	-	17
Byer. <i>Villes</i>	-	118 962	-	-	101 222	-	18
Tils. <i>Total</i>	-	417 205	-	-	355 366	-	17
Husarbeide hjemme.² <i>Travail domestique à la maison.</i>							
Bygder. <i>Communes rurales</i>	-	99 661	-	-	90 319	-	10
Byer. <i>Villes</i>	-	30 838	-	-	25 904	-	19
Tils. <i>Total</i>	-	130 499	-	-	116 223	-	12
Kvinnelige tjenere i alt (ved gårdsbruk, hos private og på hoteller m. v. sammen, da skillene mellem disse grupper er usikre). <i>Domestiques féminins, total.</i>							
Bygder. <i>Communes rurales</i>	-	72 164	-	-	76 021	-	5
Byer. <i>Villes</i>	-	40 586	-	-	35 430	-	15
Tils. <i>Total</i>	-	112 750	-	-	111 451	-	1

¹ I 1920 er her regnet med 13 524 gifte kvinner med bierhverv ved siden av, 10 352 i byg-
dene og 3 172 i byene, bare de med eget hovederhverv er trukket fra. I 1910 er trukket fra
alle gifte kvinner som overhodet hadde oppgitt noget lønnet erhverv.

*En 1920 13 524 femmes mariées avec profession accessoire sont aussi comptées, 10 352 dans les
communes rurales et 3 172 dans les villes. Ce ne sont que de femmes ayant une profession prin-
cipale qui ne sont pas comprises. En 1910 toutes les femmes mariées ayant une profession sont
décomptées.*

² Vesentlig unge voksne døtre, men også enker som styrte huset for sine barn, søstre som
stelte for sine søsken m. fl. Disse husstyrernde slektninger var i 1910 slått sammen med hus-
bestyrerinner hos fremmede. Summen — 22 835 — er fordelt efter forholdet i 1900 med 10 513
på slektninger som hjelper til i huset og 12 322 på husbestyrerinner o. l. for fremmede. For byg-
dene får man 7 811 på husbestyrerinner og 7 505 på slektninger og for byene 4 511 på hus-
bestyrerinner og 3 008 på kvinner som styrer huset for slektninger.

*Essentiellement des jeunes filles, mais aussi des veuves faisant le ménage pour leurs enfants,
des sœurs faisant le ménage pour leurs frères et sœurs, etc. En 1910 ces parents faisant le ménage
étaient comptés avec femmes de ménage chez des particuliers. La somme totale — 22 835 — est
répartie conformément à la situation en 1900: 10 513 parents faisant le ménage et 12 322 femmes
de ménage, etc. chez des particuliers. Dans les communes rurales on a 7 811 femmes de ménage et
7 505 parentes et dans les villes 4 511 femmes de ménage et 3 008 parentes faisant le ménage.*

8. Bierhverv.

Professions accessoires.

En statistikk som bare tar hensyn til hovederhvervene kan aldrig bli uttømmende; den vil lett gi et falskt inntrykk av de forskjellige næringers relative betydning. Dette har man også lenge vært opmerksom på. I dokumentene fra det Internasjonale Statistiske Institutt's møte i Kristiania 1899 heter det således i den vedtatte resolusjon om livsstillingsgrupperingen, punkt 2: „Både for livsstillingen og den sociale stilling bør der skjelnes mellem hovederhvervet og bierhvervene. Ved tabelleringen er det ønskelig at de viktigste bierhverv blir fremstillet i forbindelse med de store grupper av hovederhverv.“ Når man allikevel har gjort lite eller intet i de fleste land for å bygge op en tilfredsstillende statistikk over bierhvervene i forbindelse med hovederhvervene, beror dette på de store praktiske vanskeligheter og ikke minst på omkostningene. Dessuten kommer i betraktning at det visstnok er mange land hvor ikke bierhvervene har på langt nær den betydning for samfunnsøkonomien som f. eks. her i Norge.

Spørsmålet om å foreta den nødvendigvis kostbare og sene bearbeidelse av hoved- og bierhverv i kombinasjon blir først aktuelt når man kjenner til at bierhvervene er av stor betydning, og man tror det kan lykkes å få et tilfredsstillende grunnmateriale. Til syvende og sist er det grunnmaterialets art som skaffer de største betenkeligheter; for i de fleste publikasjoner om bierhverv uttales det frykt for at opgavene er så langt fra fullstendige. I den tyske erhvervstelling 1895 skulde bare bierhvervet opgis når det skaffet vedkommende en vesentlig del av hans samlede inntekt. Men denne innskrenkende bestemmelse blev sløifet ved den følgende erhvervstelling i 1907, da man hadde fått erfaring for en sterk tilbøielighet til å holde tilbake opplysningene om bierhverv av skattefrykt eller av sociale grunner.

Tross de mange betenkeligheter bestemte man sig for å ta med et spørsmål om bierhverv på det norske folketellingsskjema for 1920 og gav spørsmålet følgende form:

Bierhverv (eller biinntekt) .....

Har man ingen biinntekt av nogen betydning, settes „nei“.

Da man hadde inntrykk av at mindre gårdbrukere har tilbøielighet til å angi bruket som hovederhverv, selv om de lever mest av annen inntekt, blev det tilføiet i utfyllingsreglene at småbrukere som vesentlig lever av lønnet arbeide (f. eks. skogskjøring) må opgi kjøringen som hovederhverv og småbruket som bierhverv. Som eksempler på bierhverv blev anført bl. a. eget småbruk, husmannsplass, tømmerkjøring, lager kurver, litt kjolesøm — for å gjøre klart at det ikke var bare de meget betydelige bierhverv man vilde ha med. Endelig var

det angitt at også biintekt som ikke skyldtes arbeide, som føderåd, litt penger, egen bolig, fattighjelp, pensjon o. s. v. skulde angis, men særlig hvad egen bolig angår opdaget man snart ved sammenligning med boligoppgavene at opplysningene var alt annet enn fullstendige, folk flest regnet ikke egen bolig for nogen biintekt av betydning.

I kapitlet om barneerhverv lengere fremme er det påvist hvor håpløst ufullstendige disse oppgaver er for byene. Det er meget sannsynlig at også bierhvervsoppgavene for de voksne i byene er like ufullstendige. Av denne grunn og av sparehensyn bestemte man sig for å sløife all bearbeidelse av bierhvervsoppgaver for byene, og for bygdenes vedkommende nøiet man sig med å behandle oppgavene for mennene. Kvinnenes bierhverv spiller ikke på langt nær den rolle som mennenes, og da de kvinnelige binæringer ofte består i hjemmearbeide i ledige stunder, særlig søm, vil de lett unddra sig tellerens oppmerksomhet, selv i mindre forhold ute på landsbygden. For mennene har vi fått forholdsvis få uopgitte, som man ser av følgende :

	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. <i>Pour-cent.</i>
2 erhverv (hoved- og bierhverv) . . . . . <i>2 professions (profession principale et profession accessoire).</i>	188 195	31
Intet bierhverv (eneerhverv) . . . . . <i>Sans profession accessoire.</i>	330 768	55
Uopgitt om bierhverv . . . . . <i>Profession accessoire non indiquée.</i>	85 906	14
I alt menn over 15 år i bygdene . . . . . <i>Total des hommes au-dessus de 15 ans dans les communes rurales.</i> }	604 869	100

Av de 86 000 som har satt rubrikken om bierhverv blank har utvilsomt forholdsvis flere intet bierhverv enn av de øvrige. Det kan man direkte slutte sig til av tabellen — nr 1 i dette hefte —, for av de uopgitte er det forholdsvis mange fabrikkarbeidere og andre som sjelden har bierhverv, og som vel har funnet det overflødig overhodet å svare på spørsmålet. Men det må vel antas også å være en del som enten av slurveri eller med hensikt har undlatt å opplyse at de har et bierhverv. Forutsatt at de 331 000 som har opgitt at de ikke hadde noget bierhverv av betydning har sagt sant, så skulde man kunne gå ut fra at godt og vel tredjeparten av alle voksne menn på landsbygden har et eller annet bierhverv (eller annen slags biintekt). Biintekt som ikke stammer fra arbeide som formue, pensjon, fattighjelp o. s. v. er meget sjelden opgitt, så 95 pct. av de 188 195 oppgaver over bierhverv gjelder virkelige arbeidserhverv. Fordeles disse 188 195 personer særskilt etter sine bierhverv og hovederhverv, får man :

	Bierhverv.		Hovederhverv drevet i forbindelse med et eller annet bierhverv. <i>Profession principale combinée avec une profession accessoire.</i>	
	Antall. <i>Nombre.</i>	Procent. <i>Pour-cent.</i>	Antall. <i>Nombre.</i>	Procent. <i>Pour-cent.</i>
Gårdsbruk. <i>Agriculture</i>	5 403	2.9	42 278	22.5
Småbruk o. l. <i>Petits propriétaires agricoles, etc.</i>	42 506	22.6	13 811	7.3
Husmenn. <i>Tenanciers</i>				
Annet landbruksarb. for fremmede. <i>Autres laboureurs agricoles (journaliers)</i>	32 132	17.1	26 083	13.9
Gårdsarbeide hjemme. <i>Ouvriers agricoles travaillant à la maison</i>		77.5		77.8
Fiske og fangst. <i>Pêche et pêche de baleine</i>	25 851	13.7	32 182	17.1
Håndverk o. l. (oftest snekkere). <i>Artisans, etc. (le plus souvent menuisiers)</i>	21 061	11.2	13 767	7.3
Skogs- og fløtningsarbeide. <i>Expl. des forêts, flottage des bois.</i>	18 842	10.0	18 290	9.7
Diverse selvst. virksomhet: handel, kafédrift, vognmannsforretning m. m. <i>Expl. indépendantes, diverses: Commerce. Hôtels et cafés. Loueurs de voitures, etc.</i>	8 591	4.6		
Anleggs- og fabrikkarb. <i>Ouvriers de construction et de fabrique</i>	7 258	3.9		
Offentlige funksjonærstillinger: poståpnere, underoffiserer, organister m. fl. <i>Employés de l'adm. publique: receveurs auxiliaires des postes, sous-officiers, organistes, etc.</i>	4 994	2.6		
Offentlige betjentstillinger: fiskeopsyn, kirketjenere og gravere etc. etc. <i>Agents de l'adm. publ.: surveillants des pêches, sacristains, fossoyeurs, etc.</i>	3 281	1.7		
Private funksjonærstillinger (herunder emissærer). <i>Autres employés</i>	3 033	1.6		
Diverse arbeide ved forretninger, hoteller etc. (herunder chauffører). <i>Travaux divers: commerce, hôtels et cafés, etc. (y compris chauffeurs d'auto)</i>	2 373	1.3		
Fisketørring, salting o. l. <i>Séchage et salage de poisson</i>	1 718	0.9		
Jakt. <i>Chasse</i>	1 521	0.8		
Alm. sjømannsarb. <i>Navigation</i>	549	0.3		
Føderåd og egne midler. <i>Paysans vivant en pension sur la terre après l'avoir cédée à ses héritiers et rentiers</i>	5 703	3.0	6 049	3.2
Pensjon, off. og privat understøttelse. <i>Pensions, secours public et privé</i>	3 379	1.8	4 057	2.2
	188 195	100.0	188 195	100.0

Omkring $\frac{4}{5}$ av dem har enten som hovederhverv eller bierhverv gårdsbruk eller gårdsarbeide, skogsarbeide, fiske eller håndverk, og som vi siden skal se, har de aller fleste en av disse næringer som hovederhverv og en annen av dem som bierhverv. Gårdsbruk og småbruk i forbindelse med annet erhverv regnes noget hyppigere som hovederhverv enn som bierhverv. Det samme gjelder fiske og fangst. Derimot opgis husmannsbruk, dagarbeide på gårdsbruk og håndverk oftere som bierhverv enn som hovederhverv, og skogsarbeide omtrent like hyppig som hoved- og bierhverv.

For å få et brukbart innblikk i disse forhold må vi se på erhvervs-kombinasjonene. Ofte blir det vel nokså tilfeldig om det ene eller det annet av to erhverv opgis som det viktigste, og det har derfor interesse å se hvilke erhverv som drives i forening, uansett om de er opgitt som bierhverv eller hovederhverv. Da tabell 1 i dette hefte er nokså detaljert, gir vi et sammendrag på side 118*—121* for å lette oversikten, og etter dette sammendrag med procenttall skal vi her nøie oss med å omtale ganske kort de viktigste erhverv som ofte drives i forbindelse med andre.

De som kaller sig gårdbrukere har omtrent like ofte opgitt å ha bruket som eneste erhverv som de har opgitt et annet erhverv ved siden av. Gårdsbruket er næsten like ofte hovederhverv (med et bierhverv ved siden av) som det er eneerhverv, men det regnes sjelden som bierhverv. Småbruk er derimot yderst sjelden opgitt som eneerhverv, som regel er det bierhverv. Gårdsbruk og småbruk drives oftest i forbindelse med fiske, dernæst i forbindelse med håndverk (hyppigst snekkeri og tømmermannsarbeide). En ofte forekommende kombinasjon er også fabrikk-, grube- eller anleggsarbeide som hovederhverv med et lite småbruk som bierhverv.

Av de hjemmeværende mannlige slektninger på gårdene har ikke så langt fra halvparten opgitt å ha noget erhverv ved siden av. Dette er ganske påfallende da de fleste i denne gruppe er unge gårdbrukersønner, omtrent halvparten under 20 år, men dog mere forklarlig når man merker sig at det særlig er fiske og skogsarbeide for andre disse driver ved siden av jordarbeidet.

Husmannsbruk er sjelden eneerhverv, oftest bierhverv og forholdsvis ofte hovederhverv. Husmennene er oftest enten fiskere, skogsarbeidere eller håndverkere ved siden av. Av andre gårdsarbeidere, bortsett fra tjenerne, er det omkring 40 pct. som ikke har opgitt noget annet erhverv ved siden av, omtrent like mange har opgitt gårdsarbeidet som bierhverv og bare 20 pct. som hovederhverv. Den almindeligste kombinasjon er gårdsarbeide om sommeren og skogsarbeide om vinteren. En hel del av dagarbeiderne på landet har småbruk ved siden av. Mange driver fiske, men håndverk ved siden av lønnet gårdsarbeide forekommer ikke så ofte.

Det ligger i sakens natur at skogsarbeide sjelden blir eneerhverv, selv ikke i forbindelse med fløting og lensearbeide. Nøiaktig fjerdeparten har opgitt skogsarbeide som eneerhverv, men det er overveiende sannsynlig at også

De viktigste kombinasjoner av hoved-
Les plus importantes combinaisons des professions
Menn over 15 år i bygdene.

Hovederhverv. <i>Profession principale.</i>	Bierhverv.					
	Gårdbrukere, selveiere. <i>Propriétaires cultivateurs.</i>	Småbrukere o. l. <i>Petits propriétaires, etc.</i>	Jakt. <i>Chasse.</i>	Fiske og fangst. <i>Pêche.</i>	Tømmermenn, snekker o. l. <i>Charpentiers, menuisiers, etc.</i>	Murere og malere. <i>Maçons, peintres.</i>
1. Gårdbrukere, selveiere. <i>Propriétaires cultivateurs</i>	-	-	203	12 090	4 812	818
2. Småbrukere samt forpaktere o. l. <i>Petits propriétaires, fermiers, etc.</i>	-	-	77	2 419	1 402	373
3. Hjemmeværende slektninger på jordbruk. <i>Membres de la famille occupés à la culture</i>	2	89	515	5 327	1 086	157
4. Husmenn. <i>Journaliers agricoles payés partiellement par une exploitation agricole.</i>	-	34	17	605	370	89
5. Andre jordbruksarbeidere (undt. tjenere). <i>Autres ouvriers agricoles. (Sans des domestiques).</i>	7	1 669	136	496	196	33
6. Skogsarbeidere og fløtere. <i>Ouvriers forestiers.</i>	265	7 004	70	151	284	96
7. Fiske og fangst. <i>Pêche</i>	1 729	11 350	297	5	913	163
8. Håndverk. <i>Métiers</i>	598	7 247	43	1 026	163	71
9. Annen industri og anlegg. Selvst. og funksj. <i>Autres industries et entreprises de construction: Indépendants, employés</i>	143	384	2	49	23	2
10. Annen industri og anlegg: Arbeidere. <i>Autres industries et entreprises de construction: Ouvriers</i>	391	7 272	59	1 098	165	50
11. Handlende. <i>Marchands</i>	559	1 080	8	153	31	10
12. Andre ved handel og transport. <i>Autres employés dans le commerce et transport</i>	666	3 472	23	834	144	47
13. Folkeskolelærere. <i>Professeurs d'écoles primaires</i>	526	832	1	11	2	7
14. Andre ved imm. virksomhet. <i>Autres dans les professions libérales et dans l'administration publique</i>	320	479	1	41	31	8
15. Andre erhvervende: Tjenere, dagarb. m. fl. <i>Autres exerçant une profession: Domestiques, journaliers, etc.</i>	63	236	41	182	54	9
16. Foderåd og formue. <i>Paysans vivant en pension sur la terre après l'avoir cédée à leurs héritiers. (Personnes vivant de leurs revenus)</i>	63	666	18	1 095	807	76
17. Pensjon, off. og privat understøttede. <i>Pensionnés, personnes soutenues par l'assistance publique et bienfaisance privée</i>	71	692	10	269	165	20
18. I alt menn over 15 år med vedk. bierhverv. <i>Hommes au-dessus de 15 ans, total</i>	5 403	42 506	1 521	25 851	10 648	2 029
Antall med vedkommende næring som bierhverv i pct. av dem som har samme næring til hoved- eller enerhverv. <i>Personnes dans la profession en question comme profession accessoire en p. c. de celles-là dans la même profession comme profession principale ou unique</i>	5	198	1 618	47	88	-

og bierhverv efter folketellingen 1920.
principales et accessoires d'après le recensement de 1920.
Hommes au-dessus de 15 ans dans les districts ruraux.

Profession accessoire.

Skomakere. <i>Cordonniers.</i>	Andre håndverkere samt mølleiere o. l. <i>Autres artisans et propriétaires de moulins, etc.</i>	Handlende og agenter. <i>Marchands et commissaires.</i>	Annet selvst. bierhverv ves.: Vognmenn, hotell- og kafveiere, frakte- menn og kjerntmenn. <i>Autres professions acces- soires publiques, surtout: Loueurs de voitures, propriétaires d'hôtels et de cafés, caboteurs et pilotes indépendants.</i>	Poståpneere. <i>Receveurs auxiliaires des postes.</i>	Underofficerer. <i>Sous-officiers.</i>	Andre off. bistillinger: Herredskasserere, orga- nister, kirkesangere etc. <i>Autres professions pub- liques: Receveurs de districts, organisés pro- fessions d'écoles, chantres d'églises, etc.</i>	Private bistillinger: Bankkasserere, emissa- rer, gårdbeslyttere etc. <i>Professions privées: Caissiers de banques, prédictateurs, régisseurs de propriétés, etc.</i>	Gårdsarb. hjemme. <i>Ouvriers agricoles à la maison.</i>	Husmenn. <i>Journalers agricoles payés partiellement par une exploitation agricole.</i>	
794	2 413	1 985	2 534	434	551	818	1 405	-	-	1
465	590	205	676	32	180	102	139	2	4	2
165	324	227	75	12	86	153	167	-	3	3
195	192	27	66	7	3	3	8	-	-	4
128	106	49	41	2	10	6	12	107	470	5
128	119	36	53	1	16	7	34	4 144	1 066	6
276	320	133	196	16	3	30	31	9 303	1 658	7
86	193	274	201	19	49	81	65	482	676	8
7	18	115	34	14	50	63	120	20	30	9
177	191	145	129	10	46	38	40	588	458	10
17	101	133	123	318	32	72	121	55	42	11
106	128	389	108	156	99	141	219	535	188	12
-	4	51	10	36	100	580	141	42	10	13
11	27	110	65	12	116	221	241	30	18	14
26	47	50	9	1	15	28	26	22	44	15
239	507	181	72	49	17	86	178	273	26	16
134	150	31	58	6	3	64	86	621	167	17
2 954	5 430	4 141	4 450	1 125	1 376	2 493	3 033	16 224	4 860	18
65	-	46	-	237	360	-	-	25	68	

De viktigste kombinasjoner av hoved-

Les plus importantes combinaisons des professions

Menn over 15 år i bygdene.

Hovederhverv. <i>Profession principale.</i>	Bierhverv.				
	Annet landbruks- arbeide. <i>Autre travail d'agriculture.</i>	Skogs- og fløtingsarbeide. <i>Ouvriers forestiers</i>	Fabrikkarb. Herunder bl. a.: Sagbruks og stenbruddsarbeidere. <i>Ouvriers de fabriques (y compris: Ouvriers de scieries, ouvriers de carrieres).</i>	Anleggsarbeidere, alle slags. <i>Ouvriers de construction.</i>	Arbeidere ved fisketivning <i>Ouvriers occupés à la préparation de poissons.</i>
1. Gårdbrukere, selveiere. <i>Propriétaires cultivateurs</i>	809	5 928	1 066	1 376	374
2. Småbrukere samt forpaktere o. l. <i>Petits propriétaires, fermiers. etc.</i>	1 165	3 481	439	436	97
3. Hjemmeværende slektninger på jordbruk. <i>Membres de la famille occupés à la culture</i>	1 490	3 406	551	722	289
4. Husmenn. <i>Journaliers agricoles payés partiellement par une exploitation agricole</i>	-	1 021	88	71	33
5. Andre jordbruksarbeidere (undt. tjenerne). <i>Autres ouvriers agricoles. (Sans des domestiques)</i>	7	1 690	78	91	36
6. Skogsarbeidere og fløtere. <i>Ouvriers forestiers</i>	2 815	881	306	209	14
7. Fiske og fangst. <i>Pêche</i>	2 058	275	528	630	657
8. Håndverk. <i>Métiers</i>	566	560	126	68	57
9. Annen industri og anlegg: Selvst. og funksj. <i>Autres industries et entreprises de construction: Indépendants, employés</i>	36	10	14	1	4
10. Annen industri og anlegg: Arbeidere. <i>Autres industries et entreprises de construction: Ouvriers</i>	496	833	66	43	30
11. Handlende. <i>Marchands</i>	57	22	6	3	10
12. Andre ved handel og transport. <i>Autres employés dans le commerce et transport</i>	342	257	87	37	33
13. Folkeskolelærere. <i>Professeurs d'écoles primaires</i>	23	1	1	-	-
14. Andre ved imm. virksomhet. <i>Autres dans les professions libérales et dans l'administration publique</i>	50	21	6	5	3
15. Andre erhvervende: Tjenerne, dagarb. m. fl. <i>Autres exerçant une profession: Domestiques, journaliers, etc.</i>	16	75	14	19	8
16. Føderåd og formue. <i>Paysans vivant en pension sur la terre après l'avoir cédée leurs héritiers. (Personnes vivant de leurs revenus)</i>	637	255	51	63	59
17. Pensjon, off. og privat understøttede. <i>Pensionnés, personnes soutenues par l'assistance publique et bienfaisance privée</i>	481	126	32	25	14
18. I alt menn over 15 år med vedk. bierhverv. <i>Hommes au-dessus de 15 ans, total</i>	11 048	18 842	3 459	3 799	1 718
Antall med vedkommende næring ⁷ som bierhverv i pct. av dem som har samme næring til hoved- eller enerhverv. <i>Personnes dans la profession en question comme profession accessoire en p. c. de celles-là dans la même profession comme profession principale ou unique</i>	53	59	4	17	143

en hel del av disse driver annet arbeide ved siden av, først og fremst gårdsarbeide, og at mange også av dem har eget småbruk. Skogsarbeide drives oftest i forbindelse med gårdsbruk og småbruk. Enten er det mindre gårdbrukere som har bifortjeneste om vinteren med skogskjøring for andre eller skogsarbeidere som har et lite småbruk ved siden av. Dessuten har skogsarbeiderne ofte gårdsarbeide hjemme eller for fremmede.

Av fiskerne er det bare fjerdeparten som ikke har opgitt noget annet erhverv ved siden av, men her er det forholdsvis flere som har næringen som hovederhverv enn som bierhverv. Det almindeligste er at fiskerne har småbruk eller husmannsbruk eller driver annet jordarbeide enten hjemme hos foreldrene eller for fremmede.

For landshåndverkene er håndverket oftere hovederhverv med annet erhverv ved siden av enn enerhverv. Størst rolle spiller kombinasjonen av håndverk og landbruk for egen regning eller landbruksarbeide, men det er også forholdsvis mange fiskere og kårmenner som driver håndverk ved siden av. For de øvrige næringer henvises til tabellen.

Som man vil se av denne korte gjennomgåelse, lever en stor del av landsbygdens befolkning av jordbruk i forbindelse med annen næring. Det er adgangen til fiske eller skogsarbeide eller håndverk o. s. v. ved siden av som gjør det mulig å drive en stor del av de mindre bruk, som ellers måtte slås sammen eller nedlegges, og det er adgangen til bifortjeneste ved siden av som gjør det mulig for gårdbrukerne å holde voksne sønner hjemme til hjelp på gårdene. Som vi så er bierhvervene en livsbetingelse også for en meget stor del av de lønnede jordbruksarbeidere. Fantas det ikke adgang til arbeide ved siden av i skogen o. s. v., blev det neppe mange andre landbruksarbeidere tilbake enn tjenerne.

Dette at en stor del av landbefolkningen ikke er helt avhengig av en enkelt næring, ikke utelukkende av bruket de lever på eller bare av skogsarbeide eller fiske o. s. v., har også den store betydning at det blir en vid grense mellom det antall av voksne som absolutt trenges på landsbygden for gårdsarbeidets skyld, og det samlede antall som kan underholdes av jordbruket og andre næringer i forening. Derfor greide landbruket sig på sett og vis også i krigsårene, da en stor del av ungdommen strømmet inn til byene. Da så de dårlige tider med arbeidsløshet satte inn i 1920, klarte jordbruket å holde en mengde barn hjemme på gårdene som ikke kunde få arbeide annensteds og ikke hadde anledning til å utvandre. Vanskeligheten ved å underholde så meget voksen ungdom var visstnok særlig stor i skogstraktene fordi også skogdriften har ligget nede i disse år; men selv på små skoggårder, hvor det under nuværende forhold slett ikke trenges å ha voksne sønner gående hjemme, kan de gjøre nogen nytte for sig, og i hvert fall er det billigere å fø dem hjemme på gården enn borte.

Alt for næsten 50 år tilbake, ved folketellingen i 1875, blev opgavene over bierhverv bearbejdet av direktør Kiær. Den gang hadde man ikke nogen sær-

skilt rubrikk på skjemaet for bierhvervsoppgaver, og av den grunn var vel opgavene noget mindre fullstendige enn de fra siste folketelling. De er heller ikke bearbejdet på helt ensartet måte, men for de viktigste grupper av erhverv lar det sig gjøre å sammenligne.

Livsstillinger. <i>Professions.</i>	År. <i>Année.</i>	Antall. <i>Nombre.</i>	Procent: <i>Pour-cent :</i>		
			Som ikke hadde noget bierhverv eller ikke gav oplysning om bierhverv. <i>Personnes sans profession acces- soire ou pro- fession acces- soire non spécifiée.</i>	Hoved- erhverv. <i>Profession principale.</i>	Bierhverv. <i>Profession accessoire.</i>
Gårdbrukere og småbrukere. . <i>Agriculteurs propriétaires et pe- tits propriétaires agricoles.</i>	1875	126 098	62	21	17
	1920	177 123	41	32	27
Fiskere . . . . . <i>Pêcheurs.</i>	1875	50 803	35	20	45
	1920	80 683	28	40	32
Håndverkere . . . . . <i>Artisans.</i>	1875	45 583	50	19	31
	1920	74 048	53	19	28
Husmenn . . . . . <i>Tenanciers.</i>	1875	54 154	55	33	12
	1920	12 112	32	28	40
Skogsarbeidere . . . . . <i>Ouvriers forestiers.</i>	1875	8 856	53	18	29
	1920	50 955	27	36	37

Disse tall gir i og for sig ikke noget sterkt uttrykk for den endring i næringsforholdene som er foregått på landsbygden siden 1875. På forhånd skulde man vente at bierhverv og erhvervskombinasjoner spilte større rolle den gang enn nu, men så er det ikke. Dette kan naturligvis skyldes at opgavene er fullstendigere nu enn i 1875; men der er andre forhold som ved siden av dette har satt sitt preg på tallene. Først og fremst nevner man at antallet av selvstendige småbruk er vokset sterkt i dette tidsrum, for en ikke liten del på husmannsplassenes bekostning. Dette fører til at der er langt flere nu enn i 1875 av gruppen gårdbrukere og småbrukere som har opgitt å ha bruket som bierhverv. Disse forhold har også påvirket tallene for fiskerne og skogsarbeiderne. Selv om man nu tar hensyn til dette, blir det vanskelig helt ut å finne sammenheng i de to tallrekker. Tellingsmåte og tellingstid kan her ha spillet en stor rolle. En nærmere undersøkelse av tellingen i 1875 viser dog at erhvervskombinasjonene ikke har skiftet karakter siden den gang. Det var den gang som nu jordbruk og fiske, jordbruk og skogsdrift, jordbruk og håndverk som var de hyppigste kombinasjoner.

Flere forhold gjør det naturlig at en kombinasjon av to erhverv for landbefolkningen er almindeligere i Norge enn i de fleste andre land, først og fremst de mange små bruk og de vanskelige dyrkningsforhold.

For Danmark foreligger der summariske opgaver over bierhverv fra tellingen 1911. Det var heller ikke der nogen særskilt rubrikk for opplysninger om bierhverv, og det uttales i innledningen at tallet selvfølgelig ikke er uttømmende. I alt 32 203 menn i landdistriktene opgav å ha to erhverv, vel 6 pct. av samtlige menn over 15 år, altså langt færre enn i Norge. Som bierhverv forekommer hyppigst i Danmark småbruk og landbruksarbeide hos andre, selvstendig håndverk og småindustri og selvstendig handel.

For Schweiz foreligger opgaver fra 1910, men dessverre ikke særskilt for landdistriktene. Av henimot 1 200 000 voksne menn hadde 140 000 eller næsten 12 pct. opgitt å ha to erhverv. Som bierhverv forekommer hyppigst vinavl og annet landbruk samt husindustri.

Efter den tyske erhvervstelling av 1907 var der av 20.2 millioner erhvervende menn 3.5 millioner eller 18 pct. som hadde et eller annet bierhverv, derav 2.5 million med landbruksbierhverv. Av de erhvervende kvinner hadde knappe 6 pct. opgitt noget bierhverv, men også for kvinnene var det mest bierhverv ved landbruket. Foruten gårdsbruk og landbruksarbeide forekommer mest som bierhverv hotell- og kafédriфт og handel og av industrierhverv slaktning, møllebruk, baking, skomakeri og byggevirkosomhet, først og fremst murerhåndverk. Bierhvervet hadde størst betydning på den egentlige landsbygd, mindre i småbyene og de middels store byer og liten betydning i storbyene.

Også hos oss har kombinasjonene av flere erhverv høist ulik betydning i de forskjellige deler av landet, som man ser av fylkestallene på neste side.

Det er altså forholdsvis flest av mennene som har 2 eller flere erhverv i Hedmark og i størsteparten av fylkene fra Lindesnes helt op til Finskegrensen og færrest i de 3 fylker omkring Kristianiafjorden. Det blir særlig i strøk hvor fiskeri eller skogstrafikk spiller stor rolle at flesteparten av mannfolkene har flere erhverv; i alle andre større strøk blir ett erhverv regelen, flere undtagelsen. Hvor stor del av alle med flere erhverv i hvert fylke som enten er fiskere eller skogsarbeidere ser man best ved å slå sammen alle erhvervskombinasjoner uten å gjøre noget skille mellem hoved og bierhverv. (Se side 126.)

De største procenttall finner man i gruppene: fiskeri og jordbruk og skogsarbeide og jordbruk. Kombinasjonen håndverk og jordbruk er av størst betydning i Vestlandfylkene Sogn og Fjordane og Møre, men selv her omfatter den ikke mere enn 6 pct. av alle voksne menn. Erhvervskombinasjoner hvor ikke minst ett av erhvervene er jordbruk, skogbruk eller fiskeri spiller tallmessig en helt underordnet rolle i alle strøk av landet.

Pr. 1000 menn over 15 år.
Pr. 1 000 hommes au-dessus de 15 ans.

Fylker. <i>Préfectures.</i>	Hoved- og bierhverv. <i>Profession prin- cipale et pro- fession acces- soire.</i>	Bare ett erhverv. <i>Une seule profession.</i>	Ingen oplys- ning om bierhverv. <i>Profession ac- cessoire non spécifiée.</i>	Tils. <i>Total.</i>
Bygdene i alt . . . . . <i>Comm. rur., total.</i>	311	547	142	1 000
Bygder i : <i>Comm. rur., par préfecture.</i>				
Østfold	165	703	132	1 000
Akershus	150	648	202	1 000
Hedmark	381	464	155	1 000
Opland	273	587	140	1 000
Buskerud	267	562	171	1 000
Vestfold	185	609	206	1 000
Telemark	246	620	134	1 000
Aust-Agder	281	572	147	1 000
Vest-Agder	315	527	158	1 000
Rogaland	276	575	149	1 000
Hordaland	297	546	157	1 000
Sogn og Fjordane	354	538	108	1 000
Møre	395	491	114	1 000
Sør-Trøndelag	313	602	85	1 000
Nord-Trøndelag	345	518	137	1 000
Nordland	481	409	110	1 000
Troms	550	333	117	1 000
Finnmark	311	547	142	1 000

De viktigste erhvervskombinasjoner i pct. av samtlige voksne menn.

Les combinaisons principales des professions en pourcent des hommes adultes.

Bygdene fylkesvis. <i>Comm. rur., par préfecture.</i>	2 eller flere erhverv. <i>2 ou plusieurs professions.</i>										Andre erhvervskombinasjoner. <i>Autres combinaisons de professions.</i>	I eller ingen erhverv (eller uopgitt om 1 eller flere erhverv). <i>1 profession ou sans profession (ou non spécifié combien de professions).</i>	I alt menn over 15 år. <i>Total des hommes au-dessus de 15 ans.</i>
	Fiskeri og gårdsbruk, plassbruk eller gårdsarbeide. <i>Pêche et propriétaires cultiva- teurs, domestiques de ferme, laboureurs agricoles.</i>	Fiskeri og håndverk. <i>Pêche et artisans.</i>	Fiskeri og andre erhverv. <i>Pêche et d'autres professions.</i>	Skogsarbeide og gårdsbruk, plassbruk eller gårdsarbeide. <i>Travaux forestiers et proprié- taires cultivateurs. Domestiques de ferme. Laboureurs agricoles.</i>	Skogsarbeide og håndverk. <i>Travaux forestiers et artisans.</i>	Skogsarbeide og andre erhverv. <i>Travaux forestiers et d'autres professions.</i>	Håndverk og gårdsbruk plassbruk eller gårdsarbeide. <i>Artisans et propriétaires culti- vateurs. Domestiques de ferme. Laboureurs agricoles.</i>	Håndverk og andre erhverv (undt. fiske og skogsarb.). <i>Artisans et d'autres professions (pêche et travaux forestiers non compris).</i>	Gårdsbruk eller småbruk og gårdsarbeide. <i>Propriétaires cultivateurs ou domestiques de ferme et laboureurs agricoles.</i>	Gårdsbruk, plassbruk eller gårdsarbeide og andre erhverv enn fiske, skogsarb. el. håndv. <i>Propriétaires cultivateurs, domé- stiques de ferme, laboureurs agricoles et d'autres professions (pêche, travaux forestiers, artisans non compris).</i>			
Østfold	1	-	-	4	-	-	2	1	1	5	2	84	100
Akershus	-	-	-	5	-	-	2	1	1	4	2	85	100
Hedmark	-	-	-	21	1	1	4	1	2	7	1	62	100
Opland	-	-	-	5	-	1	5	1	7	7	1	73	100
Buskerud	-	-	-	10	-	1	3	1	1	8	2	74	100
Vestfold	1	-	1	3	-	-	2	1	1	7	2	82	100
Telemark	1	-	-	11	-	1	3	1	1	6	1	75	100
Aust-Agder	1	-	1	7	-	1	4	1	1	10	2	72	100
Vest-Agder	6	-	1	2	-	-	5	1	1	13	2	69	100
Rogaland	10	1	2	1	-	-	3	1	1	8	1	72	100
Hordaland	8	1	2	1	-	-	5	1	1	9	2	70	100
Sogn og Fjordane	12	1	2	1	-	-	6	1	1	9	2	65	100
Møre	16	1	3	-	-	-	6	1	1	9	2	61	100
Sør-Trøndelag	8	-	2	3	-	-	5	1	1	9	2	69	100
Nord-Trøndelag	7	-	1	6	-	1	5	1	2	9	1	67	100
Nordland	23	1	4	1	-	-	5	1	1	10	2	52	100
Trøms	34	1	4	1	-	-	4	-	1	9	1	45	100
Finnmark	29	1	7	1	-	-	1	1	1	6	2	51	100

Nedenfor er regnet ut procenttall fylkesvis for endel viktigere livsstillinger fordelt paa: ¹⁾ eneerhverv, ²⁾ hovederhverv og ³⁾ bierhverv. (Hvor opgavene gjelder mindre enn 100 mann er procenttallene satt i parentes)

	For hvert 100 gårdbrukere var gårdsbruket:			For hvert 100 småbrukere var småbruket:		
	<i>Pour 100 propriétaires cultivateurs ce métier était:</i>			<i>Pour 100 petits proprié aires agri- coles ce métier était:</i>		
	Eneerhv. <i>La seule profession.</i>	Hovederhv. <i>Profession principale.</i>	Bierhv. <i>Profession accessoire.</i>	Eneerhv. <i>La seule profession.</i>	Hovederhv. <i>Profession principale.</i>	Bierhv. <i>Profession accessoire.</i>
Østfold	72	25	3	19	21	60
Akershus	67	30	3	15	22	63
Hedmark	53	41	6	7	23	70
Opland	68	29	3	17	29	54
Buskerud	55	41	4	9	17	74
Vestfold	70	26	4	12	13	75
Telemark	64	31	5	11	25	64
Aust-Agder	56	36	8	9	14	77
Vest-Agder	42	52	6	15	18	67
Rogaland	60	38	2	14	19	67
Hordaland	45	52	3	12	17	71
Sogn og Fjordane	56	40	4	14	23	63
Møre	42	54	4	12	32	56
Sør-Trøndelag	55	40	5	12	23	65
Nord-Trøndelag	56	40	4	16	35	49
Nordland	29	58	13	7	20	73
Troms	29	60	11	6	18	76
Finnmark	12	59	29	9	12	79

	For hvert 100 husmenn var hus- mannsbruket og gårdsarbeidet:			For hvert 100 andre landbruks- arbeidere (umdt. tjenere) var landbruksarbeidet:		
	<i>Pour 100 tenanciers ce métier était:</i>			<i>Pour 100 des autres laboueurs agri- coles (domestiques non compris) ce métier était:</i>		
	Eneerhv. <i>La seule profession.</i>	Hovederhv. <i>Profession principale.</i>	Bierhv. <i>Profession accessoire.</i>	Eneerhv. <i>La seule profession.</i>	Hovederhv. <i>Profession principale.</i>	Bierhv. <i>Profession accessoire.</i>
Østfold	16	47	37	55	23	22
Akershus	16	44	40	63	17	20
Hedmark	9	34	57	43	22	35
Opland	16	49	35	49	20	31
Buskerud	9	33	58	37	24	39
Vestfold	(29)	50	(21)	54	20	26
Telemark	11	32	57	31	36	33
Aust-Agder	7	28	65	34	33	33
Vest-Agder	(36)	55	(9)	31	23	46
Rogaland	30	33	37	40	19	41
Hordaland	26	36	38	45	17	38
Sogn og Fjordane	26	46	28	35	21	44
Møre	26	45	29	31	19	50
Sør-Trøndelag	14	28	58	40	20	40
Nord-Trøndelag	15	39	46	39	18	43
Nordland	6	28	66	22	19	59
Troms	5	10	85	18	16	66
Finnmark	(-)	50	(50)	14	19	67

	For hvert 100 skogsarbeidere og fløtere var skogs- og fløtningsarbeidet:			For hvert 100 fiskere og fangstmenn var fiske eller fangst:		
	<i>Pour 100 ouvriers forestiers et ouvriers au service de flottage ce métier était :</i>					
	Eneerhv. <i>Le seule profession.</i>	Hovederhv. <i>Profession principale.</i>	Bierhv. <i>Profession accessoire.</i>	Eneerhv. <i>La seule profession.</i>	Hovederhv. <i>Profession principale.</i>	Bierhv. <i>Profession accessoire.</i>
Østfold	28	26	46	48	35	17
Akershus	27	34	39	72	18	10
Hedmark	20	52	28	3	4	93
Opland	25	36	39	(2	7	91)
Buskerud	32	34	34	36	9	55
Vestfold	31	28	41	51	25	24
Telemark	32	33	35	39	24	37
Aust-Agder	35	36	29	38	17	45
Vest-Agder	23	21	56	24	30	46
Rogaland	28	24	48	22	26	52
Hordaland	28	21	51	26	31	43
Sogn og Fjordane	15	18	67	17	35	48
Møre	14	21	65	26	31	43
Sør-Trøndelag	21	21	58	35	35	30
Nord-Trøndelag	15	36	49	18	36	46
Nordland	22	18	60	24	47	29
Troms	8	23	69	19	57	24
Finnmark	27	31	42	35	49	16

	For hvert 100 håndverkere var håndverket:		
	<i>Pour 100 artisans ce métier était :</i>		
	Eneerhv. <i>La seule profession.</i>	Hovederhv. <i>Profession principale.</i>	Bierhv. <i>Profession accessoire.</i>
Østfold	70	15	15
Akershus	75	15	10
Hedmark	45	30	25
Opland	44	24	32
Buskerud	51	23	26
Vestfold	61	21	18
Telemark	60	18	22
Aust-Agder	55	27	18
Vest-Agder	40	22	38
Rogaland	53	19	28
Hordaland	46	19	35
Sogn og Fjordane	29	21	50
Møre	34	21	45
Sør-Trøndelag	43	19	38
Nord-Trøndelag	33	25	42
Nordland	31	26	43
Troms	26	26	48
Finnmark	38	23	39

Også disse forholdstall viser at erhvervskombinasjonene er av større betydning i utpregede skogs- og fiskerifylker, men der er sterke variasjoner som det kan være verdt å feste sig ved.

Gårdsbruket er sjelden opgitt som bierhverv (undt. i Finnmark), men i mange fylker har flertallet av gårdbrukere opgitt et bierhverv ved siden av. Dette gjelder Vest-Agder, Hordaland, Møre og i ennå langt høyere grad de 3 nordligste fylker. I Hedmark har litt over halvparten av gårdbrukerne ikke opgitt nogen annen erhvervskilde, i Opland og fylkene om Kristianiafjorden gjelder dette derimot over $\frac{2}{3}$ av gårdbrukerne. For øvrig er det bare i Telemark og Rogaland at minst 60 pct. har opgitt gårdsbruket som eneste erhverv.

Småbruk er som oftest bierhverv, sjeldnere hovederhverv og enda sjeldnere eneerhverv i alle strøk av landet.

Husmennene på Østlandet har som regel noget annet erhverv ved siden av. „Husmann“ er oftest opgitt som bierhverv i Hedmark, Buskerud, Telemark og Aust-Agder, oftest som hovederhverv i Opland, Østfold og Akershus. I de 4 Vestlandsfylker fra Rogaland til Møre er der som før nevnt forholdsvis mange bygselhusmenn høit op i årene; her har over fjerdeparten av husmennene ikke opgitt nogen biinntekt. Men nordenfor Møre er husmannsbruket oftest regnet for bierhverv og meget sjelden for eneerhverv.

Av andre landbruksarbeidere (bortsett fra tjenerne) har flertallet et annet erhverv ved siden av undtagen i de 3 fylker omkring Kristianiafjorden. På Østlandet blir slikt jordbruksarbeide noget oftere regnet for hovederhvervet enn fra Vest-Agder og nordover, hvor det som regel blir bare bierhverv.

I de samme fylker drives fremdeles håndverket på landsbygden i stor utstrekning som bierhverv. I Rogaland har dog vel halvparten og i Hordaland næsten halvparten av håndverkerne ikke opgitt noget annet erhverv. Også i begge Oplandsfylkene har flertallet av håndverkerne gårdsbruk eller annet ved siden av; ikke minst i Gudbrandsdalen er det mange gårdbrukere som driver med snekring. På Østlandet for øvrig er håndverket oftest opgitt som eneerhverv.

Skogsarbeidet blir sjelden eneerhverv, selv om fløtning og lensearbeide regnes med. I det mest typiske skogfylke, Hedmark, har 20 pct. opgitt skogsarbeide og fløtning som eneerhverv, 52 pct. som hovederhverv og 28 pct. som bierhverv. Foruten på Hedmark er det bare i Aust-Agder at skogsarbeide oftest er hovederhverv, i Buskerud og Telemark er skogsarbeide og fløtning omtrent like ofte eneerhverv, hovederhverv og bierhverv, i hele landet for resten blir disse erhverv oftest regnet for binæringer.

All slags fiske drives også mest i forbindelse med andre erhverv. De høyeste tall for eneerhverv får man for bygdene langs Kristianiafjorden, hvor omtrent halvparten av fiskerne ikke har angitt nogen annen inntekt ved siden av. På Vestlandet og i Trøndelagen er fisket langt hyppigere opgitt som bierhverv enn som hovederhverv; bare i Sør-Trøndelag får man litt høyere tall for hoveder-

hverv. Helt anderledes er forholdene nordpå, hvor den store regel er fiske søtt hovederhverv med gårdsbruk eller plassbruk som biinntekt.

Nærmere opplysninger om erhvervskombinasjonene i hvert fylke gis i tabell 1, side 8 — fig. Hadde man hatt anledning til å utarbeide disse oppgaver for mindre distrikter, så vilde det rimeligvis vist sig ennå tydeligere at flere erhverv blir regelen i skogs- og fiskeribygder, mens bierhvervene har langt mindre betydning i rene jordbruksstrøk, i forstads- og fabrikkstrøk o. s. v.

Det relative antall menn med bierhverv i hvert distrikt er allikevel ikke utelukkende bestemt av næringsforholdene; bl. a. er de sterkt influert av den mannlige befolknings sterkt varierende sammensetning — se Folketellingens hefte 3. På Sørlandet er der f. eks. forholdsvis mange gamle menn, i fylkene omkring Kristiania og i Hordaland er der forholdsvis få ugifte menn i forhold til familieforsørgerne o. s. v. Hvor stor innflydelse disse avvikelser har på bierhvervstallene kan man ikke si, da det blev for kostbart å utarbeide oppgavene særskilt for gifte og ugifte og for hver aldersklasse. Det eneste som er gjort i denne retning er en representativ optelling for 7 fylker av alle som hadde oppgitt at de ikke hadde noget bierhverv. En lav procent for intet bierhverv betyr altså at de fleste menn i vedkommende gruppe har flere erhverv — og motsatt. Resultatet for de 7 fylker tilsammen var følgende:

Alder og ekteskapelig stilling. <i>Age et état civil.</i>		Pct. av mennene i hver gruppe som har oppgitt: •Intet bierhverv. <i>Pour-cent des hommes ayant indiqué dans chaque groupe: «Sans profession accessoire».</i>
15—24 år. Ans	Ugifte. <i>Célibataires</i>	57
	Gifte og før gifte. <i>Mariés, veufs et divorcés</i>	54
25—49 år. Ans	Ugifte. <i>Célibataires</i>	50
	Gifte og før gifte. <i>Mariés, veufs et divorcés</i>	35
50 år og derover Ans et au-dessus	Ugifte. <i>Célibataires</i>	53
	Gifte og før gifte. <i>Mariés, veufs et divorcés</i>	40

Som man på forhånd hadde grunn til å vente er det flest av de middelaldrende menn som har bierhverv, færre av de gamle og forholdsvis få av de ganske unge. I de to eldste aldersgrupper er det en langt større del av familieforsørgerne enn av de ugifte som har flere erhverv, for ungdommen under 25 år er forskjellen ikke så stor.

9. Bygd og by. — De forskjellige strøk av landet.

Folketellingens 11. hefte.

Villes et districts ruraux. — Les différents districts du pays.

Recensement 1920: XI.

Man har tidligere i avsnittet om social stilling kommet inn på den gjen-nemgripende forskjell som der er mellom bygder og byer. På landsbygden er det langt flere som har selvstendig erhverv, i byene er det flere funksjonærer og arbeidere. Hovedgrunnen til dette er at størsteparten av landbefolkningen er knyttet til næringene jordbruk og fiske o. s. v., mens disse næringer naturligvis spiller en helt underordnet rolle i byene. Det ligger i sakens natur at jordbruk og fiskeri i hvert fall under norske forhold for en stor del må drives som selvstendig erhverv, mens på den annen side den moderne utvikling av fabrikkindustri, transportvesen o. s. v. fører med sig at der blir stadig flere funksjonærer og arbeidere i forhold til de selvstendige eiere.

Denne ulikhet mellom næringenes oppbygging i bygd og by viser sig klart når man fordeler by- og landbefolkningen efter hovederhverv på de tre grupper: 1) Urnæringene, 2) Industri og 3) Handel etc., transport og immateriell virksomhet.

	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst. <i>Agriculture, exploitation des forêts, pêche et baleine.</i>	Industri og anlegg. <i>Industrie et construction.</i>	Forr virks., transport og immateriell virksomhet. <i>Commerce, transport et professions libérales.</i>	Tilsammen. <i>Total.</i>
Bygder. <i>Comm. rur.</i>	60 (68)	25 (20)	15 (12)	100
Byer. <i>Villes</i>	2 (4)	47 (48)	51 (48)	100

Hovedtallene gjelder 1920, tallene i parentes 1910.

I byene lever omtrent halve befolkningen av industri og den annen halvdel av handel, transport o. s. v. — nu som i 1910. Av landbefolkningen levet ennu i 1910 over $\frac{2}{3}$ av jordbruk, skogbruk, fiske og fangst, men dette forholdstall er i 1920 gått ned til 60 pct., mens de to andre grupper relativt sett er vokset like sterkt.

Denne oppbygging av næringene på landsbygden varierer sterkt fra fylke til fylke. På den ene side Østfold, hvor industribefolkningen er i flertall, på den annen Sogn og Fjordane, som er forholdsvis uberørt av den moderne utvikling.

Tabellen på neste side gir fordelingstall for hvert fylke.

Landsdeler. <i>Districts.</i>	Jordbruk og skogbruk <i>Agriculture et exploitation des forêts.</i>	Fiske og fangst. <i>Pêche et pêche de baleine.</i>	Industri. <i>Industrie.</i>	Sjøfart. <i>Navigation.</i>	Forretningsvirksomhet og landtransport. <i>Commerce et transport par terre.</i>	Immaterielt arbeide. <i>Professions libérales.</i>	Hele befolkningen. <i>Population totale.</i>
Byer i alt. <i>Villes, total</i>	1	1	47	6	35	10	100
Bygder i alt. <i>Comm. rur., total</i>	51	9	25	3	8	3	100
<i>Bygdene fylkesvis. Comm. rur., par préfecture.</i>							
Østfold	38	2	44	4	9	3	100
Akershus	33	-	36	2	21	8	100
Hedmark	69	-	20	-	8	3	100
Opland	69	-	21	-	7	3	100
Buskerud	51	-	36	1	9	3	100
Vestfold	43	4	31	10	8	4	100
Telemark	51	1	35	2	8	3	100
Aust-Agder	48	2	32	8	7	3	100
Vest-Agder.	61	6	20	4	6	3	100
Rogaland	59	7	21	3	7	3	100
Hordaland	48	8	28	4	8	4	100
Sogn og Fjordane	68	9	14	1	5	3	100
Møre	58	15	17	2	5	3	100
Sør-Trøndelag	53	11	22	2	9	3	100
Nord-Trøndelag	64	6	21	1	5	3	100
Nordland	42	26	19	3	7	3	100
Troms	41	38	12	2	5	2	100
Finmark	20	50	15	1	11	3	100

Vi skal feste oppmerksomheten ved at Akershus skiller sig sterkt ut fra de øvrige fylker, først og fremst ved den rolle som forretningsvirksomhet og immaterielt arbeide spiller. Dette kommer av at det er Aker og Kristianias andre forstadsbygder som har preget tallene. Østfold er det mest utpregede industrifylke, men denne næring spiller også stor rolle ved siden av landbruket i Buskerud, Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Hordaland. Derimot er befolkningen i Hedmark, Opland, Vest-Agder, Rogaland og Sogn og Fjordane for størstedelen jordbruks- og skogsbefolkning. I Møre og Trøndelagen er fiskeriet viktig ved siden av industrien, men over halvparten av befolkningen også i disse fylker lever av jordbruk og skogbruk, i Nord-Trøndelag endog de to tredjedeler av hele befolkningen. I de tre nordligste fylker trer industrien rent i skyggen ved siden av urnæringene. For Nordlands befolkning i sin helhet er antagelig jordbruket fullt så viktig som fisket, selv om vi tar hensyn til fiske som binæring, men i Finnmark og Troms er det uten tvil fisket som er hovednæringen.

Man får lett et feilt inntrykk av erhvervsforholdene i de forskjellige strøk ved bare å behandle tallene for så store deler som fylker under ett. Når man f. eks. sier at Østfoldbygdene er sterkt industrialisert, så gjelder dette bare enkelte bygder i Østfold eller rettere enkelte tettbygde strøk i en del bygder. Mange av disse industristrøk støter like op til en av de fire Østfoldbyer og står for tur til å innlemmes i byene. Størstedelen av de samme herreder er oftest hølt landlige, og de fleste bygder i Indre Østfold er overhodet nokså uberørt av industrien. Noget lignende gjelder de fleste fylker.

Til en viss grad kommer dette frem ved en gruppering av herredene i: 1. Forstadsbygder, 2. Industribygder, 3. Fiskeri- og sjøfartsbygder, 4. Skogsbygder og 5. Jordbruksbygder.

Alle herreder med relativt betydelige tettbygde strøk nær byene og særlig omkring de store byer er regnet for forstadsbygder. Utpregede jordbruks- og fiskeribygd er dog ikke regnet med til denne gruppe; de aller fleste forstadsstrøk er samtidig i utpreget grad industristrøk.

Alle andre bygder hvor over 40 pct. av erhvervende personer er beskjeftiget med industri og anlegg er regnet for industribygder. Dessuten har man i denne gruppe tatt med en del bygder med noget under 40 pct. industribefolkning hvor industri, forretningsvirksomhet og landtransport tilsammen beskjeftiger flere enn jordbruk og skogbruk, og endelig er også regnet med noen ganske få bygder hvor industribefolkningen utgjør noget under 40 pct., men hvor erhvervsforholdene helt er preget av et enkelt bymessig strøk med handel, industri og transport, offentlig administrasjon etc.

Som fiskeri- og sjøfartsbygder er regnet de herreder hvor disse næringer beskjeftiger over fjerdeparten av alle voksne personer og samtidig over halvparten så mange som landbruket.

Som skogsbygder er regnet alle de hvor der kommer over 80 mål skog på hver innbygger, undtatt enkelte bygder i Finnmark med stort skogareal, hvor skogen er lite produktiv og ikke kan ernære nogen vesentlig del av befolkningen.

Alle andre bygder med over 50 pct. jordbruks- og skogbruksbefolkning er regnet for jordbruksbygder. Der er også tatt med her noen få bygder med ikke fullt 50 pct. jordbruksbefolkning som ikke hadde nogen annen fremtredende næring.

For hele landsbygden under ett fås:

Grupper. <i>Groupes de communes rurales.</i>	Pct. av antall herreder. <i>Pour-cent des comm. rur.</i>	Pct. av bygdenes samlede befolkning. <i>Pour-cent de la population totale des comm. rur.</i>
Jordbruksbygder. <i>Districts agricoles</i>	42	36
Skogsbygder. <i>Districts forestiers</i>	20	15
Fiskeri- og sjøfartsbygder. <i>Districts de pêche et de navigation</i>	23	19
Industribygder. <i>Districts d'industrie</i>	7	11
Forstadsbygder. <i>Faubourgs</i>	8	19

Ikke mindre enn 453 eller 85 pct. av landets herreder har overveiende jordbruks- eller fiskeribefolkning, men befolkningen i disse bygder utgjør ikke mere enn litt over $\frac{2}{3}$ av hele landsbygdens befolkning. Forstadsbygdene og de andre industribygder er de folkerikeste. De utgjør bare 15 pct. av alle herreder, men 30 pct. av befolkningen bor der.

Tabellen nedenfor gir et bilde av fordelingen i hvert fylke og av den sterkt varierende folketilvekst i de forskjellige grupper av herreder.

Erhvervsforholdene i byene kan ikke belyses ved en fylkesinndeling. Indivi-

Herredene i hvert fylke gruppert
Communes rurales des départements

Fylker. <i>Départements.</i>	Jordbruksbygder. <i>Districts agricoles.</i>			Skogsbygder. <i>Districts forestiers</i>		
	Antall bygder. <i>Nombre de comm. rur.</i>	Folketal. <i>Nombre d'habitants.</i>	Gj. snittlig stigning pct. 1910—20.1 <i>Augment. moyenne pour-cent 1910—20.1</i>	Antall bygder. <i>Nombre de comm. rur.</i>	Folketal. <i>Nombre d'habitants.</i>	Gj. snittlig stigning pct. 1910—20.1 <i>Augment. moyenne pour-cent 1910—20.1</i>
Østfold	12	31 784	3	2	2 239	·
Akershus	15	60 469	13	2	2 498	·
Hedmark	8	52 477	11	20	80 154	8
Opland	25	82 495	6	7	21 757	6
Buskerud	6	15 834	9	11	23 976	4
Vestfold	9	30 054	5	-	-	-
Telemark	3	9 477	16	14	28 578	4
Aust-Agder	4	4 491	·	16	20 747	0
Vest-Agder	10	20 346	·	18	16 206	0
Rogaland	29	51 518	3	2	3 483	·
Hordaland	28	68 015	1	1	636	·
Sogn og Fjordane	28	66 571	·	-	-	-
Møre	42	76 824	2	-	-	-
Sør-Trøndelag	21	43 912	3	10	18 367	2
Nord-Trøndelag	18	39 099	3	14	22 585	3
Nordland	8	20 863	5	5	17 742	5
Troms	-	-	-	3	7 621	7
Finnmark	3	2 444	9	1	2 864	21
Bygder i alt. <i>Comm. rur., total</i> . .	269	676 673	3	126	269 453	3

¹ Gjennomsnittet av stigningsprocentene for de enkelte herreder. *Moyenne du pour-cent*

duelle forhold spiller her så stor rolle at det ikke er så liketil å sette byene i grupper. For de enkelte byer skal man henvisse til forholdstallene i tabell 4, hefte XI.

Hvordan utviklingen har vært i de forskjellige strøk av landet er vanskelig å vise i detalj på grunn av endringer i tellingsmåten i 1920. Den beste oversikt får man ved følgende procentvise fordeling av de erhvervende menn på store hovedgrupper i 1910 og 1920: (Se tabellen på neste side.)

etter næringsforhold m. v.
par groupes de professions, etc.

Fiskeri- og sjøfartsbygder. <i>Districts de pêche et de navigation.</i>			Industribygder. <i>Districts industriels.</i>			Forstadsbygder. <i>Districts faubourtiens.</i>			Samtlige bygder. <i>Total.</i>		
Antall bygder. <i>Nombre de comm. rur.</i>	Folketall. <i>Nombre d'habitants.</i>	Gj.snittlig stigning pct. 1910—20. ¹ <i>Augment. moyenne pour-cent 1910—20.¹</i>	Antall bygder. <i>Nombre de comm. rur.</i>	Folketall. <i>Nombre d'habitants.</i>	Gj.snittlig stigning pct. 1910—20. ¹ <i>Augment. moyenne pour-cent 1910—20.¹</i>	Antall bygder. <i>Nombre de comm. rur.</i>	Folketall. <i>Nombre d'habitants.</i>	Gj.snittlig stigning pct. 1910—20. ¹ <i>Augment. moyenne pour-cent 1910—20.¹</i>	Antall bygder. <i>Nombre de comm. rur.</i>	Folketall. <i>Nombre d'habitants.</i>	Gj.snittlig stigning pct. 1910—20. ¹ <i>Augment. moyenne pour-cent 1910—20.¹</i>
1	3 857	· 10	2	6 489	48	12	69 077	9	29	113 446	8
-	-	-	2	12 961	35	8	101 062	106	27	176 990	41
-	-	-	-	-	-	1	8 767	37	29	141 398	12
-	-	-	2	9 613	19	1	5 997	17	35	119 862	8
-	-	-	5	38 697	18	2	21 898	19	24	100 405	12
1	2 675	· 11	1	1 628	12	8	45 983	22	19	80 340	14
-	-	-	5	31 679	35	3	14 359	6	25	84 093	16
3	5 840	· 13	2	8 249	1	6	17 038	25	31	56 365	· 2
6	11 411	8	2	5 585	16	1	5 655	24	37	59 203	· 1
5	11 890	25	3	7 455	30	3	22 100	72	42	96 446	18
10	24 640	13	11	42 597	18	2	20 330	61	52	156 218	13
7	19 604	10	1	2 565	53	-	-	-	36	88 740	0
19	44 213	13	2	3 907	41	-	-	-	63	124 944	8
12	22 182	5	5	14 563	12	2	12 743	48	50	111 767	8
6	11 660	0	2	5 461	20	2	3 485	38	42	82 290	5
38	105 801	1	3	14 496	37	-	-	-	54	158 902	5
22	69 429	5	-	-	-	-	-	-	25	77 050	7
15	25 806	16	1	4 798	45	-	-	-	20	35 912	18
145	359 008	6	49	210 743	25	51	348 494	38	640	1 864 371	11

d'augmentation pour les communes rurales.

Menn over 15 år i 1910 og 1920 procentvis fordelt på hovederhvervsgrupper.

Hommes au-dessus de 15 ans en 1910 et 1920 répartis en pour-cent par groupes de profession.

Fylker. <i>Préfectures.</i> (Land og by tils.)	1910.			1920.		
	Jordbruk, skogdrift og fiskeri. <i>Agriculture, exploitation des forêts, pêche.</i>	Håndverk og annen industri. <i>Industrie.</i>	Forretningsv., transport og immateriell virksomhet. <i>Commerce, transport et professions libérales.</i>	Jordbruk, skogdrift og fiskeri. <i>Agriculture, exploitation des forêts, pêche.</i>	Håndverk og annen industri. <i>Industrie.</i>	Forretningsv., transport og immateriell virksomhet. <i>Commerce, transport et professions libérales.</i>
Menn. <i>Hommes.</i>						
Østfold	32	44	24	30	49	21
Akershus (medAker)	49	31	20	35	37	28
Kristiania	2	48	50	1	47	52
Hedmark	69	19	12	66	21	13
Opland	69	21	10	66	23	11
Buskerud	42	38	20	39	41	20
Vestfold	35	30	35	31	38	31
Telemark	42	35	23	37	42	21
Aust-Agder	41	26	33	39	35	26
Vest-Agder	50	22	28	47	30	23
Rogaland	49	28	23	42	33	25
Hordaland, Bergen	40	30	30	35	35	30
Sogn og Fjordane	79	12	9	74	17	9
Møre	63	17	20	60	22	18
Sør-Trøndelag	50	27	23	46	28	26
Nord-Trøndelag	72	19	9	66	23	11
Nordland	72	15	13	64	21	15
Troms	77	12	11	70	16	14
Finnmark	72	12	16	66	14	20
Riket i alt . . . . . } <i>Royaume, total . . . . .</i>	49	28	23	44	32	24

Alt i alt er altså urnæringene og særlig landbruket gått tilbake i betydning i forhold til de andre næringer, og dette går igjen i hvert eneste fylke. Landbruksbefolkningen er gått relativt sterkest tilbake i Akershusbygdene på grunn av all nybyggingen omkring Kristiania. Til gjengjeld er industri, handel, transport og immateriell virksomhet gått sterkt frem, og i hele landet under ett er fremgangen størst for industrien. Men dette gjelder ikke alle deler av landet; for særlig i Kristiania og Akershus, men også i en-

kelte andre strøk, som Sør-Trøndelag med Trondhjem og Finnmark, er handel, transport o. s. v gått sterkere frem enn industrien. Helt motsatt er forholdet i sjøfartsfylkene sydpå, hvor det reduserte antall sjøfolk bidrar sterkt til en relativ tilbakegang for hovedgruppen handel og transport o. s. v.

Ved å fordele befolkningen etter hovederhverv, som vi her har gjort, kan man lett få en falsk forestilling om de forskjellige erhvervs kilders betydning. Særlig er å merke at fiskeri og skogbruk har langt større betydning som erhvervskilder både i bygd og by enn fordelingstallene ovenfor gir inntrykk av; for fiske og skogsarbeide drives jo for en stor del som binæring, som vi så i forrige kapitel. Men ennå større betydning har det at den årlige avkastning av fisket og skogdriften danner det nødvendige grunnlag for en stor del av de andre næringer: transport, handel, bankvesen o. s. v., og ikke minst industri. Fylkesoppgavene for de enkelte industrigrupper i tabell 1 og 2, Folketellingens hefte 11, gir litt orientering i disse forhold. Vi ser her at en stor del av fabrikkindustrien i alle Østlandsfylkene, begge Agderfylkene og i Trøndelagen er skogsindustri i forskjellige former: sagbruk og høvlerier, tremasse- og papirfabrikker, trevarefabrikker o. s. v. Det avhenger derfor ikke minst av skogens behandling og tilvekst om Østlandet og Trøndelagen i de kommende år vil klare å skaffe levebrød til de nye skarer av ungdom som hvert år rykker op i voksenalder, og som teller betydelig flere enn de som årlig forsvinner fra erhvervslivet på grunn av alderdom o. s. v. I ennå høyere grad er kystbefolkningen vest- og nordpå avhengig av fisket. Går det godt med fisket i en del år, blir det godt for all slags arbeide. Trafikken øker, forretningene utvider og nye startes, nye småbruk anlegges for penger optjent ved fiske og i håp om stadig bifortjeneste ved fiske. Men gir fiskeriene lite utbytte, så står befolkningen nødvendigvis stille i de fleste kystbygder — eller går direkte tilbake. Det vil igjen si at en stor del av ungdommen hvert år drives vekk, fordi hjembygden eller hjembyen ikke kan skaffe dem noget å gjøre. Av fabrikkindustrier som bruker fisk til råstoff er hermetikkindustrien den viktigste. Den er mest utbredt i Rogaland og Hordaland, og først og fremst i Stavanger. I de nordlige fiskeristrøk er det mere av tran-, sildolje- og guanoindustri.

Det er også andre næringer som skaffer levebrød til en langt større del av befolkningen enn folketellingens erhvervsoppgaver tyder på, som den elektrokjemiske og metallurgiske storindustri og skibsfarten. Det vilde f. eks. være misvisende å måle storindustriens betydning for Telemark fylke bare ved å sammenligne antallet av dem som er ansatt i fabrikkene på Rjukan og Notodden o. s. v. med dem som er knyttet til andre næringer. Hvor meget arbeide skaffer ikke bare transporten til og fra fabrikkene, for å nevne en enkelt av de øvrige virksomheter som denne storindustri fører med sig. Noget lignende kan sies om skibsfartens betydning særlig for mange av byene.

Erhvervsoppgavene er bare ett av målene for de forskjellige næringers relative betydning og i våre dagers kapitalistiske samfund et nokså ufullkomment mål. Skibsfarten er det beste eksempel på dette. På grunn av omlegningen

fra seil- til damp- og motordrift og fra trampfart til rutefart er det gått tilbake med en rekke småbyer og bygder som vesentlig levet av rederinæringen. Rederiene er nu for størstedelen samlet i de større byer, og de trenger ikke på langt nær så mange sjøfolk som før. Men til gjengjeld er den nedlagte kapital så meget større og skibsfartens relative betydning som erhvervskilde neppe mindre enn før. For å få det rette inntrykk av næringslivet i de forskjellige strøk er det da ikke nok å se på erhvervsoppgavene. De må sammenholdes med andre kilder, som f. eks. de næringsstatistiske opgaver i industri-, landbruks-, handels- og skibsfartsstatistikken o. s. v.

10. Alder og ekteskapelig stilling i de forskjellige erhvervsgrupper.

L'âge et l'état des différents groupes de profession.

En behandling av befolkningens erhvervsforhold blir aldrig tilfredsstillende når det ikke tas noget hensyn til aldersfordelingen og det relative antall gifte og ugifte i hver erhvervsgruppe. Derfor er disse forhold berørt i de fleste kapitler foran; men allikevel vil man her gi en kort samlet oversikt.

Vi holder oss først utelukkende til alderen. For samtlige menn og kvinner over 15 år fås følgende fordeling:

Aldersgrupper. <i>Groupes d'âge.</i>	Samtlige menn. <i>Hommes totaux.</i>	Erhvervende menn. <i>Hommes exerçant une profession.</i>	Samtlige kvinner. <i>Femmes totales.</i>	Erhvervende kvinner. <i>Femmes exerçant une profession.</i>
15—19 år. Ans	16	15	14	23
20—29 » »	25	27	24	34
30—59 » »	43	47	45	34
60—69 » »	9	8	9	6
70 år og over. Ans et plus.	7	3	8	3
	100	100	100	100

Av mennene er det store flertall erhvervende undtagen i yngste og eldste gruppe, av kvinnene er derimot de fleste gifte husmødre og andre ikke erhvervende.

Hvis tilgang og avgang stillet sig likt i de forskjellige erhverv, vilde aldersgrupperingen alltid bli den samme som for samtlige erhvervende menn eller kvinner. Men som bekjent er det langt fra tilfellet, og grunnene til dette er mange. Endel erhverv rekrutteres mest av nykonfirmert ungdom, andre krever utdannelse eller kapital, så det bare blir personer i litt modnere alder som rykker inn. Mange livsstillinger er typiske gjennomgangsstillinger, i andre fortsetter de fleste til arbeidsuførhet eller død. Men den meste overgang skjer innen samme næringsgren: fra håndverksarbeider til selvstendig håndverker, fra fabrikkarbeider til formann, fra butikketjent til handelsmann o. s. v. Rekrutteringen til hver enkelt næringsgren, uansett livsstilling, finner mest sted i

15—20—25-års alderen. Konjunktorene i hver næringsgren i de forskjellige oppgangs og nedgangsperioder får derfor vesentlig innflydelse på aldersopbyggingen, likeså større forandringer i driftsmåten, f. eks. overgangen fra seil- til dampskibsfart, som førte med sig sterkt minsket behov for arbeidskraft. Nedleggelsen av de fleste husmannsplasser i den senere tid eller overgangen til andre driftsformer, etterhvert som brukerne faller fra, er et eksempel i samme retning. De fleste husmenn er gamle, ikke fordi de først overtar plassene i høiere alder, men fordi det i lang tid ikke er opprettet noget større antall husmannskontrakter. Eksempler på det motsatte forhold er f. eks. de elektrokjemiske arbeidere og elektrikerne. Disse er for størstedelen ganske unge, og under normale forhold skulde en slik aldersopbygging tyde på sterk overgang til andre erhverv; men i disse tilfelle ligger selvfølgelig forklaringen deri at både den elektrokjemiske storindustri og elektrisitetsverkene o. s. v. er forholdsvis nye i vårt land. Endelig er erhvervene ujevnt fordelt på by og land og de forskjellige strøk, så de store avvikelser mellom den samlede befolknings alderssammensetning, som er omtalt i Folketellingens 3dje hefte, også nødvendigvis får en viss innflydelse på alderssammensetningen i hver erhvervsgruppe. Inn- og utvandring og dødelighet stiller sig yderst ulikt for de forskjellige erhverv o. s. v.

Variasjonene har altså en rekke høist forskjellige årsaker; man kan ikke forklare sig dem uten et inngående detaljkjennskap til forholdene. I det følgende skal vi vesentlig innskrenke oss til å gjøre rede for selve variasjonene og peke på de hovedårsaker som ligger klart i dagen.

Da det er vanskelig å få oversikt ved å benytte tabellene i hefte X direkte, har man trykt endel forholdstall bakerst i kapitlet på side 158*—177*. Her er opført procentfordeling etter alder og ekteskapelig stilling for næringsgrupper, socialstillinger og viktigere livsstillinger — selvfølgelig særskilt for menn og kvinner. Til yderligere orientering er for hver livsstillingsklasse angitt største og næst største 5-årsgruppe, som skulde gi et begrep om den mest typiske alder for vedkommende erhverv; for 10-års gruppene 30—40, 40—50 og 50—60, som ikke er opdelt i tabellene, er det sannsynlige antall personer i hver 5-års gruppe beregnet ved grafisk utjevning. Videre er angitt midtalderen, som skulde gi et samlet uttrykk for aldersfordelingen ved sammenligning mellom erhvervsgruppene innbyrdes. At midtalderen f. eks. for gårdbrukere er 49 vil si at like mange er yngre og eldre enn 49 år. Midtalderen svarer omtrent til gjennomsnittsalderen, men har den fordel at den påvirkes meget lite av de „unormale“ tilfelle som ofte forekommer, d. v. s. nogen enkelte som er langt yngre eller langt eldre enn den store masse; slike opgaver vil ofte være feilaktige og kan få endel innflydelse på et almindelig gjennomsnittstall, særlig for små grupper. Midtalderen faller sammen med den mest typiske alder (største gruppe) for erhverv som får sin største tilgang i 30—40-årene — som f. eks. håndverksmestere og fabrikkmaskinister. For erhverv som rekrutteres vesentlig av ungdom, og hvor ikke avgangen i tidlig alder er særlig stor, blir midtalderen meget høiere enn den typiske alder. Motsatt for utdøende erhverv som f. eks. husmennene.

Der gis neppe noget bedre enkelt tallmessig uttrykk for en erhvervsgruppes aldersfordeling enn midtalderen. Bruker vi den som målestokk, fås følgende rekkefølge for menn i de forskjellige næringsgrupper uten hensyn til social stilling o. s. v.:

	Midtald. <i>Age médian.</i>	Pet. ungdom under 30 år. <i>Pour-cent d'adultes au-dessous de 30 ans.</i>	Pet. gifte og før gifte. <i>Pour-cent de mariés divorcés et veufs.</i>
Immaterielt erhverv . . . . . <i>Professions libérales, administration publique.</i>	39	28	69
Håndverk . . . . . <i>Métiers.</i>	37	36	63
Jordbruk og skogbruk . . . . . <i>Agriculture, exploitation des forêts.</i>	37	39	55
Handel o. l. . . . . <i>Commerce, etc.</i>	36	38	59
Hotell- og kafédrift . . . . . <i>Hôtels, cafés, etc.</i>	34	41	59
Alm. landtransport . . . . . <i>Transport par terre ordinaire.</i>	32	45	60
Fabrikkindustri o. l. anlegg . . . . . <i>Industries et entreprises de construction.</i>	32	46	58
Fiske og fangst . . . . . <i>Pêches.</i>	30	48	53
Jernbane, post, telegraf etc. . . . . <i>Chemins de fer, postes, télégraphe.</i>	30	49	56
Sjøfart . . . . . <i>Navigation.</i>	29	55	48

For erhvervsgruppene synes det altså å være bra sammenheng mellom midtalderen og det relative antall ungdom og ugifte; jo høyere midtaldet, dess færre ungdom og ugifte — og omvendt. Jordbruket beskjeftiger betydelig mere ugift ungdom enn man skulde vente etter den høie midtaldet. Det henger sammen med de særlige forhold i jordbruket som er omtalt før. Størsteparten av arbeiderne er ganske unge hjemmевærende gutter, tjenere og dagarbeidere, men størsteparten av brukerne er forholdsvis langt oppe i årene. De mellemliggende aldersgrupper fra vel 20-års alder til ut i 30-årene er påfallende tynt besatt fordi en stor del av de hjemmевærende sønner og tjenere o. s. v., ikke minst i krigsårene, har gått over i andre erhvervsgrener. Ikke så få er sikkert nok blitt fiskere. Det er ganske betegnende at mens fiskernes gjennomsnittsalder er langt lavere enn jordbrukernes, er den tettest besatte eller mest typiske aldersgruppe høyere blandt fiskerne: 20—24 år; i jordbruket er ungdommen under 20 år ulike tallrikere enn nogen annen aldersgruppe.

Mellem socialstillingene er forskjellen selvfølgelig meget større enn mellom næringsgruppene. Motsetningene danner de selvstendige, de høyere funksjonærer og formennene på den ene side med en midtaldet på over 40, $\frac{5}{6}$ gifte

og en knapp syvendedel ungdom under 30 år, og på den annen side kontor- og butikkfolkene og arbeiderne med en midtaldre på nogen og tyve, omkring $\frac{3}{5}$ ungdom under 30 år og like mange ugifte. Fagfunksjonærene ligger mellom disse yderligheter.

Videre nedover oversikten finner man en broket mangfoldighet av sterkt svingende forholdstall. Vi har funnet det hensiktsmessig å ordne de beslektede livsstillinger i 5 „typer“ etter aldersopbyggingen (se de to følgende sider).

Her ser man straks at jordbrukets arbeidere for det meste er ganske unge, de selvstendige og husmennene langt oppe i årene. Fabrikk- og lagerarbeiderne, kjørerne og chaufførene er unge, anleggs- og håndverksarbeiderne gjennomgående eldre, formenn og fabrikkmaskinister ennå eldre og de selvstendige håndverkere og andre industridrivende for en stor del folk oppe i 40-årene og ennå eldre. Butikk ekspeditører og kontorister er mest ungdom, handelsreisende og bokholdere noget eldre, grosserere og kjøpmenn mest middelaldrende og småhandlere for en stor del eldre folk. De fleste fagutdannede funksjonærer med immaterielt arbeid blir naturligvis noget op i årene, og prestenes gjennomsnittsalder trekkes dessuten opover på grunn av den utilfredsstillende rekruttering til prestegjeringer i de senere år. De fleste av disse karakteristiske forskjelligheter er i grunnen selvsagte, og det er for så vidt ikke nødvendig å omtale dem nærmere. Men skal folketellingstallene f. eks. benyttes sammen med andre opplysninger til å belyse enkelte erhvervs betydning og utvikling, utdanning, tilgang og avgang av arbeidskrefter, forsørgelsesbyrde, sykkelighets- og ledighetsforhold o. s. v., er det mange ganger påkrevet å ha klart for sig hvor store avvikelser i aldersopbyggingen er, og da vil forhåpentlig de to oversikter vi har utarbeidet gjøre det litt lettere å orientere sig. De grafiske fremstillinger av endel typer på side 144*—145* gir også et tydelig inntrykk av hvordan livsstillinger i samme eller beslektede næringsgrupper kan ha rent forskjellig karakter.

Gårdsguttene tar ofte ut i tjeneste like etter konfirmasjonen, men etter noen års tjeneste går de fleste over i andre erhverv; ved 30-års alderen er meget få tilbake.

Størstedelen av fiskerne er havfiskere. De kan vanskelig gjøre ordentlig nytte for sig før de i hvert fall er 17—18 år; derfor er det ikke så mange 15—16-års fiskere; de fleste begynner antagelig mellom 17- og 20-års alderen. Omkring 30-års alderen er det mange som oppgir fisket, i hvert fall som hovednæring; de fleste blir antagelig gårdbrukere.

Selvstendig gårdsbruk er det relativt få som kommer i gang med før de er oppe i 30-årene; men i denne alder og til begynnelsen av 40-årene rekrutteres gårdbrukerklassen livlig med hjemmeværende sønner, gårdsgutter, skogsarbeidere, fiskere og andre. Fra omkring 60-års alderen trekker stadig flere sig tilbake som kårmenner eller rentenister. Husmannsklassen rekrutteres omtrent ikke i den senere tid, med den følge at husmennenes antall fortsetter å stige fra aldersklasse til aldersklasse helt til omkring 70-års alderen, til tross for avgang ved død og av andre grunner.

De 58 fremhevede livsstillinger for menn i tabellen på side 158*—177* gruppert i alderstyper.

Les 58 professions importantes pour hommes, tableau page 158*—177* groupées par âges typiques.

Alderstyper. Types d'âge.	Jordbruk og fiske. Agriculture et pêche.	Industri, handel etc. og transport. Industrie, commerce, etc., et transport.	Immateriell virksomhet. Professions libérales et administration publique.
<p>I. Overveiende ungdom, midtaldren under 30 år (d. v. s. over halvparten er under 30 år, for de fleste stillingers vedk. langt over halvparten). <i>La majorité adultes âge médian au-dessous de 30 ans (c. a. d. plus que la moitié au-dessous de 30 ans, dans la plupart des professions beaucoup plus que la moitié).</i></p>	<p>Hjemmev. sønner og mannlige slektninger ved jordbruk. <i>Membres de famille occupés à l'agriculture</i> . . . 20—5 Jordbrukstjenere. <i>Domestiques de ferme</i> . . . . . 20—6 Andre jordbruksarbeidere. <i>Autres laboureurs agricoles</i> . . . . . 29—42 Skogsarbeidere. <i>Ouvriers forestiers</i> . . . 29—46</p>	<p>Kontorister. <i>Employés de bureau</i> . . . . . 22—18 Butikk ekspeditører. <i>Commis de magasin</i> . . . . . 23—18 Arbeidere og bud ved telegraf og telefon. <i>Ouvriers et facteurs du service télégraphique et téléphonique</i> . . . 23—35 Matroser o. l. <i>Matelots, etc.</i> . . . . . 24—28 Telegrafister og telefonister. <i>Télégraphistes et téléphonistes</i> 24—36 Chauffører. <i>Chauffeurs d'automobile</i> . . . . . 25—44 Stasjonsbetjenter, jernbanefyrbøtere. <i>Chefs de stations adjoints, chauffeurs de locomotives</i> . . . . . 25—45 Hoteltjenere. <i>Garçons d'hôtels</i> . . . . . 26—40 Kjørekarer. <i>Camionneurs</i> . . . . . 26—44 Teknikere. <i>Techniciens</i> . . . . . 28—24 Fabrikkarbeidere. <i>Ouvriers de fabriques</i> . . . . . 28—53 Lagerarbeidere. <i>Ouvriers de dépôts</i> . . . . . 29—48 Postbud o. l. <i>Facteurs de service postal</i> . . . . . 29—47</p>	<p>Sykepleiere. <i>Infirmiers</i> . . . . . 27—35</p>
<p>II. Ungdom og middelaldrende. (Midtaldren 30—39 år, over tredjeparten ungdom under 30 år). <i>Adultes et moyens d'âge. Age médian 30—39 ans, plus que la tierce partie sont des adultes au-dessous de 30 ans.</i></p>	<p>Fiskere. <i>Pêcheurs</i> . . . 30—53</p>	<p>Styrmenn. <i>Officiers de bord</i> . . . . . 30—54 Postfunksjonærer. <i>Employés du service postal</i> . . . . . 34—52 Ingeniører. <i>Ingénieurs</i> . . . . . 34—57 Håndverksarbeidere. <i>Artisans, ouvriers</i> . . . . . 34—61 Anleggsarbeidere. <i>Ouvriers de construction</i> . . . . . 34—61 Handelsreisende. <i>Commis voyageurs</i> . . . . . 35—63</p>	<p>Musikere. <i>Musiciens</i> 35—56 Officerer. <i>Officiers</i> 38—65</p>

<p>III. Overveiende mid- delaldrende. (Midt- alder 30—39 år, under tredjeparten ungdom). <i>La majorité moyens d'âge. (Age median 30— 39 ans, moins que la tierce partie sont des adultes.)</i></p>		<p>Kontorchefer. <i>Chefs de bureau</i> . . . . . 35—67 Bokholdere, fullmektiger o. l. <i>Comptables, adjoints, etc.</i> . . . 36—61 Maskinister på dampskib. <i>Mécaniciens de navires</i> . . . . . 36—77 Jernbanekonduktører. <i>Conducteurs de train</i> . . . . . 37—83 Kjørere med egen hest eller bil. <i>Cochers de fiacres, chauffeurs travaillant isolés</i> . . . . . 38—73 Maskinister ved fabrikker. <i>Mécaniciens de fabriques</i> . . . 38—82 Verksmestere og fabrikkformenn. <i>Chefs d'ateliers et contre-maitres de fabriques</i> . . . . . 39—89</p>	<p>Lærere ved høiere skoler. <i>Professeurs des lycées, des collèges</i> . . . . . 38—66 Folkeskolelærere. <i>Professeurs des écoles primaires</i> . 39—70 Tannlæger. <i>Dentistes</i> . . . . . 39—70</p>
<p>IV. Middeldrende og eldre. (Midtlder 40—49 år.) <i>Moyens d'âge et plus âgés. (Age median 40—49 ans.)</i></p>	<p>Forpaktere. <i>Fermiers</i> . . . . . 44—88 Gårdbrukere og småbrukere. <i>Propriétaires cultivateurs et petits propriétaires</i> . . . . . 49—89</p>	<p>Småindustri drivende. <i>Propriétaires de petits établissements industriels</i> . . . . . 40—74 Losse- og lastearbeidere. <i>Débardeurs et chargeurs</i> . . . . . 41—75 Direktører, disponenter o. l. <i>Directeurs, gérants, etc.</i> . . . 41—81 Baneformenn og banevoktere. <i>Piqueurs de la voie et gardes-voies</i> . . . . . 41—84 Lokomotivførere. <i>Mécaniciens de locomotives</i> . . . . . 42—92 Fabrikkeiere. <i>Propriétaires de fabriques</i> . . . . . 43—86 Selvst. arbeidende håndverkere. <i>Artisans indépendants</i> 44—74 Grosserere, detaljister, agenter. <i>Négociants, marchands en détail, commissionnaires</i> . . . . . 44—82 Vognmenn. <i>Loueurs de voitures</i> . . . . . 44—84 Håndverksmestere. <i>Artisans, patrons</i> . . . . . 44—89 Skibsførere. <i>Capitaines marchands</i> . . . . . 44—90 Hotell- og kaféiere. <i>Propriétaires d'hôtels et de cafés</i> . . . 47—92 Skibsredere. <i>Armateurs</i> . . . . . 47—92</p>	<p>Advokater og sakførere. <i>Avocats</i> . 45—82 Læger. <i>Médecins</i> . 49—83</p>
<p>V. Overveiende eldre. (Midtlder over 50 år.) <i>La majorité plus âgés. (Age median au-dessus de 50 ans.)</i></p>	<p>Husmenn. <i>Journaliers agricoles, payés partiellement par une exploitation agricole</i> 60—96</p>	<p>Småhandlere. <i>Petits marchands</i> . . . . . 54—77</p>	<p>Høiere funksjonærer ved civil administrasjon, retts- og finansvesen. <i>Employés supérieurs de l'administration civile, de la justice et des finances</i> . 52—89 Prester og biskoper. <i>Pasteurs et évêques</i> 52—93</p>

Det første tall som er tilføiet ved hver gruppe angir midtaldren, det annet procenten av gifte og før gifte. *Le premier chiffre de chaque groupe indique l'âge median, le deuxième chiffre p. c. mariés, veufs et divorcés.*

Eksempler på forskjellig aldersopbyg

Exemples d'une répartition d'âge différente

Fig. 1.

—— Jordbrukstjenere. *Domestiques de ferme* (I). — — — Fiskere. *Pêcheurs* (II). ..... Gårdbrukere og småbrukere. *Propriétaires cultivateurs* (IV). -x-x Husmen. *Journaliers agricoles* (V).

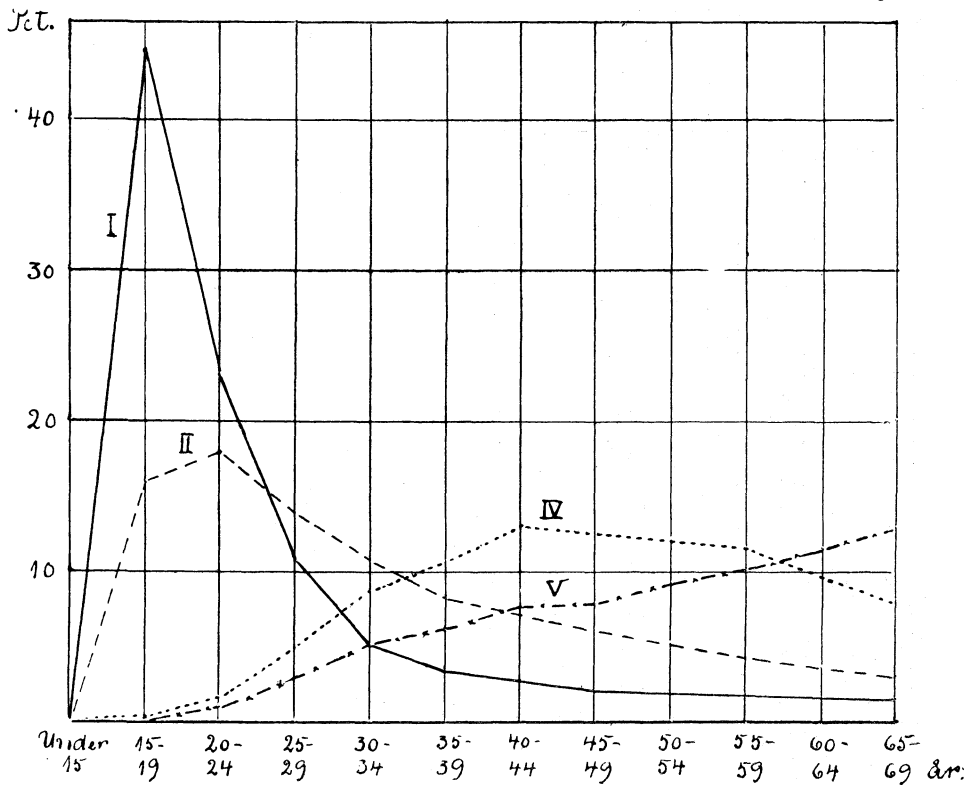
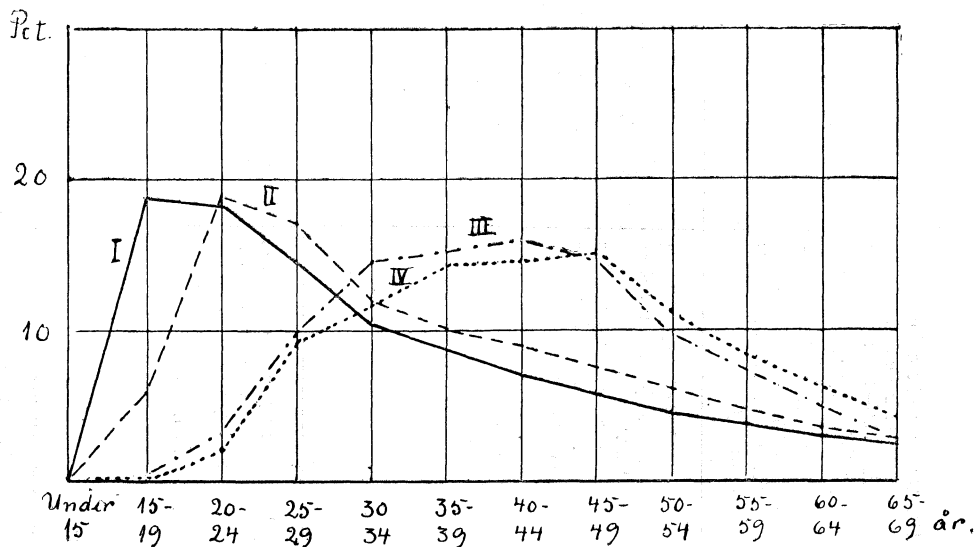

Fig. 2.

—— Fabrikkarbeidere. *Ouvriers de fabrique* (I). — — — Håndverksarbeidere. *Ouvriers de métiers* (II). ..... Verksmestere og fabrikkformenn. *Chefs d'ateliers et contremaîtres* (III). ..... Håndverksmestere. *Artisans patrons* (IV).

ging i beslektede livsstillinger.
dans des professions semblables.

Fig. 3.

—— Butikkekspediterer. *Commis de magasin* (I). — — — Handelsreisende. *Commis voyageurs* (II). ..... Grosserer, detaljister, agenter. *Négociants, marchands en détail* (IV). -X-X Småhandlere. *Petits marchands* (V).

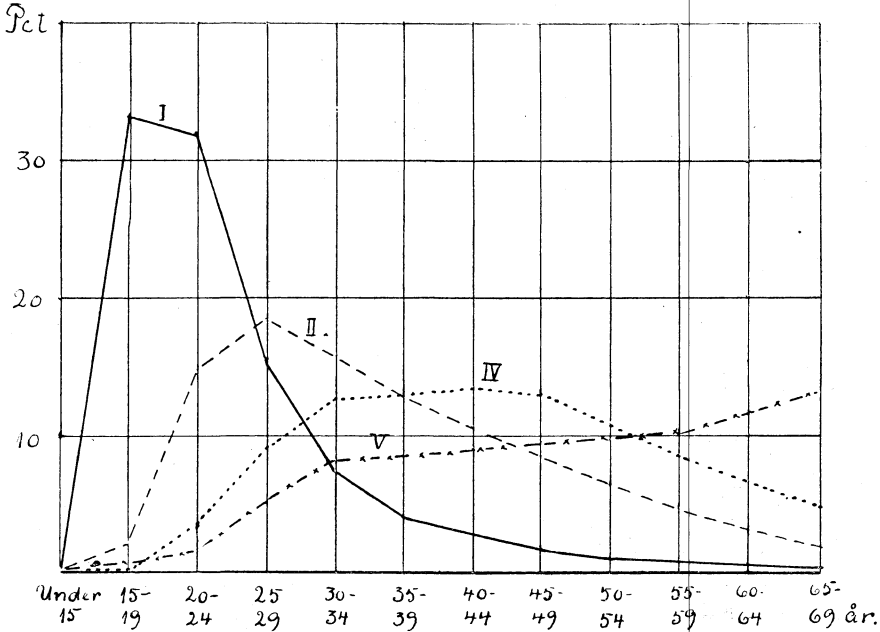
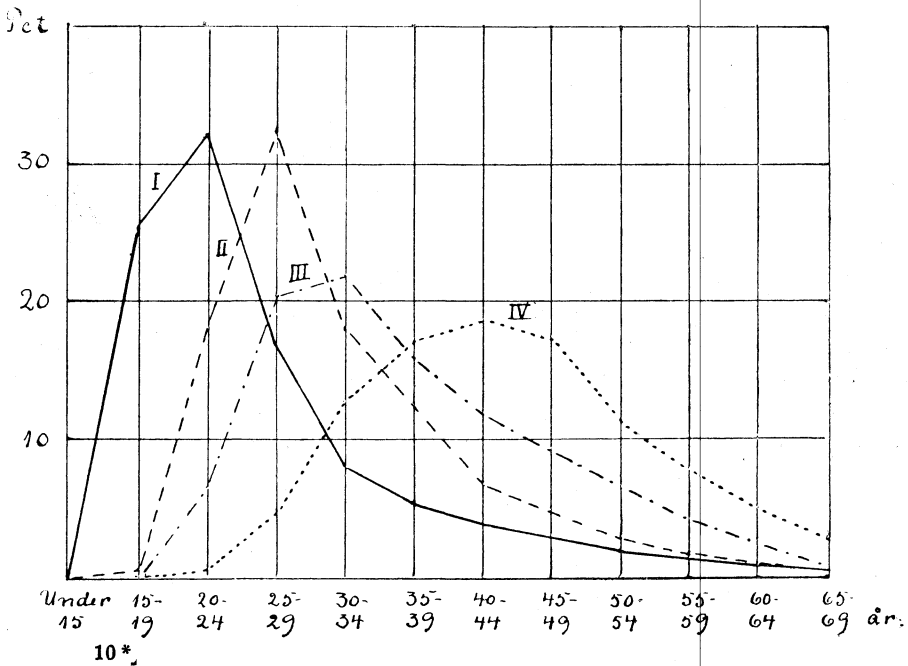

Fig. 4.

—— Matroser. *Matelots* (I). — — — Styrmenn. *Officiers de bord* (II). -X-X Maskinister. *Mécaniciens* (III). ..... Skibsførere. *Capitaines* (IV).

For forståelsen av den neste kurve er det nødvendig å gjøre oppmerksom på at læreguttene ikke er regnet med blandt håndverksarbeiderne. Da i hvert fall en stor del av dem har nogen års læretid bak sig, er det greit å forstå at de gjennomsnittlig må bli endel eldre enn fabrikkarbeiderne når de begynner som fullt betalte arbeidere. Man bør også være oppmerksom på at den voldsomme nedgang som kurven viser for industriarbeiderne fra 20-års aldersgruppene til de følgende ikke betyr nogen overgang i store flokker til andre erhverv, slik som for jordbruketstjenere. Nedgangen henger sammen med den usedvanlig sterke representasjon av ungdom under 30 år i 1920 som industrien for en stor del har trukket til sig. Som fabrikkformenn har man i den siste tid tatt mange forholdsvis unge arbeidere omkring 30 år, ser det ut til. Håndverksmestrene er gjerne litt eldre før de våger sig i vei med egen forretning.

På kurve 3 faller det i øinene hvor overordentlig unge de fleste butikkekspeditører er. Handelsreisende blir endel eldre, for de må helst ha nogen år bak sig som butikk- eller lagerekspeditører. Kjøpmenn og grossererer starter oftest i 30—40-års alderen, mens småhandlere (d. v. s. skraphandlere, forhandlere av brukte klær, kramkarer m. fl.) av forskjellige grunner er folk langt oppe i årene. — Ikke mindre illustrerende og like lett å forklare sig er forskjellen på aldersopbyggingen i de fire sjøfartsgrupper, og på samme måte kunde man selvfølgelig anskuliggjøre ved kurver alle variasjoner som oppgavene i hefte X og forholdstallene i oversikten på side 158 fig. gir uttrykk for. Ved studium av oppgavene vil man alltid finne at nogen års forskjell i midtaldren mellom to grupper er uttrykk for en sterkt avvikende aldersopbygging.

I den samme oversikt på side 158 fig. er tilføjet tilsvarende forholdstall for 1910 for de livsstillingsgrupper som lar sig sammenligne. Som bekjent har der foregått en forskyvning i befolkningens alderssammensetning fra 1910 til 1920, hvis mest karakteristiske trekk er en sterk relativ vekst av aldersgruppen 20—30. Samtidig er det blitt færre erhvervende blandt de yngste, bl. a. på grunn av øket krav til utdanning, og blandt de gamle. Midtaldren for erhvervende menn er gått ned fra 36 år i 1910 til 33 år i 1920, og procenttallet for dem som var under 30 år er steget fra 39 til 42 pct. Den samme bevegelse viser oppgavene for de livsstillinger som har mottatt betydelig tilsig av den opvoksende ungdom, f. eks. fabrikkarbeidere, hotelltjenere, kjørekarer ved industri og handel o. s. v. Merkelig nok viser anleggsarbeiderne den motsatte bevegelse — de ser ut til å være gjennemgående eldre nu enn i 1910; men da gruppene ikke var helt ensartede ved de 2 tellinger, er det mulig at tallene denne gang lyver.

Jordbrukets folk er, som man kunde vente, ikke yngre nu enn gjennomsnittlig i 1910; tvert imot for enkelte gruppers vedkommende. For fiskerne har midtaldren holdt sig uforandret på 30 år, mens skibsrederne i 1920 var gjennomsnittlig næsten 10 år yngre enn den tilsvarende klasse i 1910.

Advokater og sakførere var gjennemgående eldre i 1920 enn i 1910, men prestenes midtaldren viser merkelig nok ingen forskyvning.

For kvinnene har det mindre interesse å sammenligne midt'alderen i de forskjellige næringsgrupper. Avvikelsene blir lett preget av tilfeldigheter fordi tallene for mange grupper blir små og det bare er få stillinger som innehas av kvinner i noget større antall — se herom kapitlet om kvinnenes deltagelse i erhvervslivet. Som nevnt under „Social stilling“ er de selvstendig erhvervende kvinner for en stor del langt oppe i årene, mens størsteparten av de kvinnelige fagfunksjonærer, kontor- og butikkdamene, arbeidernes og de kvinnelige tjenere er ganske unge. I en særstilling står vaskekonene, som for en stor del er enker mellom 40 og 70 år. Aldersopbyggingen i de fleste kvinnelige erhvervsgrupper er sterkt preget av det ofte påpekte forhold, at størstedelen av de middelaldrende kvinner ikke deltar i erhvervslivet, og at de enker som må begynne å forsørge sig selv i høiere alder som regel ikke ønsker eller ikke kan få fast ansettelse som arbeidsker, tjenere eller funksjonærer, men enten går ut i vask og rengjøring o. l. eller går i gang med en eller annen selvstendig næring. Av livsstillinger som beskjeftiger relativt mange kvinner i 30- og 40-årene kan nevnes: bestyrerinner ved tobakks- og hermetikkfabrikker etc., sydamer, detaljhandlensker (også de kvinnelige småhandlere er for det meste gamle), kaféiersker o. l., poståpnensker, jordmødre, sykepleiersker, lærerinner og husbestyrerinner.

De fleste er hele sitt erhvervsliv igjennem knyttet til en og samme næringsgren. En undtagelse danner altså mange av de kvinner som efter en lengere avbrytelse begynner arbeidslivet igjen som enker. Og en annen viktig undtagelse utgjør som nevnt fiskerne, men mere i navnet enn i gavnet. De begynner ofte erhvervslivet som hjemmeværende gårdbrukersønner, driver så overveiende fiske i endel år og ender f. eks. som gårdbrukere. Jeg sa mere i navnet enn i gavnet fordi de størstedelen av tiden har 2 erhverv. På grunn av grupperingsmåten ved folketellingene, hvor det bare tas hensyn til hvad vedkommende selv opgir som sitt hovederhverv, gir opgavene inntrykk av en fullstendig overgang fra den ene næring til den annen, mens det i virkeligheten bare er tale om en delvis overgang. Regelen er utvilsomt at de som engang har begynt i en næring også fortsetter der, hvis de ikke f. eks. på grunn av driftsinnskrenkninger og almindelig arbeidsløshet drives tilbake fra industrien til jordbruket o. s. v. Derfor får det vesentlig betydning både fra et næringssynspunkt og fra et socialt synspunkt hvilke næringsgrener som trekker størsteparten av ungdommen til sig i de forskjellige perioder. I 1910—20 strømmet f. eks. uforholdsmessig mange til industri, handel og annen forretningsvirksomhet. Dette kan man få et tydelig inntrykk av ved å fordele de yngre alderskull på næringsgrupper og sammenligne med de eldre kulls fordeling, som det er gjort på de 3 følgende sider, først med absolutte tall, siden med forholdstall.

Aldersgruppen 15—19 år egner sig lite til sammenligning med de øvrige, da den omfatter så mange ikke erhvervende elever og andre. Langt interessantere er de 20—30-årige; også størsteparten av dem har begynt erhvervslivet

De forskjellige alderskulls fordeling på næringsgrupper.
La répartition des différents groupes d'âge sur les groupes de profession.

A. Absolutte tall. *Chiffres absolus.*

Næringsgrupper. <i>Groupes de profession.</i>	15-19 år <i>ans.</i>	20-24 år <i>ans.</i>	25-29 år <i>ans.</i>	30-39 år <i>ans.</i>	40-49 år <i>ans.</i>	50-59 år <i>ans.</i>	60-69 år <i>ans.</i>	70 og over <i>ans et plus.</i>	Uoppgitt alder. <i>L'âge in- connu.</i>	Til- sam- men. <i>Total.</i>
M e n n. Hommes.										
I. Jordbruk og skogbruk <i>Agriculture, exploitation des forêts.</i>	50 614	32 368	25 685	44 813	43 455	38 214	29 613	13 828	109	278 699
II. Fiske og fangst . . . <i>Pêche.</i>	9 141	10 283	8 120	11 280	7 836	5 573	3 764	1 488	31	57 516
III a. Håndverk ¹ . . . . . <i>Métier.</i>	8 883	11 976	12 528	19 376	16 768	12 088	8 510	3 585	30	93 744
III b. Industri ellers . . . . <i>Industrie.</i>	20 614	23 332	21 220	30 539	22 099	13 882	8 179	2 114	55	142 034
IV a. Hotell- og kafédrift . <i>Hôtels, cafés.</i>	388	376	351	550	477	324	167	76	1	2 710
IV b. Forretningsvir som- het for øvrig . . . . . <i>Commerce.</i>	7 020	5 791	5 376	9 620	8 461	6 221	3 841	1 439	26	47 795
V a. Sjøfart . . . . . <i>Navigation.</i>	4 676	7 022	5 711	6 775	4 309	2 205	953	162	17	31 830
V b. Jernbane, post, tele- graf etc. . . . . <i>Service des chemins de fer, des postes et de télégraphe, etc.</i>	3 517	4 582	3 392	4 306	3 591	2 279	1 273	295	4	23 239
V c. Alm. landtransport . <i>Autres transports par terre.</i>	2 835	4 391	3 812	5 215	3 946	2 611	1 553	432	7	24 802
VI. Immaterielt arbeide. <i>Professions libérales et administr. publique.</i>	1 149	2 869	3 709	6 728	5 901	4 761	2 337	544	10	28 008
VII. Husarbeide. . . . . <i>Travail domestique.</i>	91	121	108	136	122	86	173	205	1	1 043
VIII. Formuesinntekt. . . . <i>Personnes vivant de leurs revenus.</i>	223	861	481	570	725	2 013	7 695	18 758	17	31 343
IX. Off. og priv. forsørgede <i>Pers. soutenues par assistance publique et bienfaisance privée.</i>	20 783	6 562	2 156	2 152	1 819	2 056	4 574	12 863	69	53 034
X. Livsstil. utilstr. angitt <i>Professions insuffi- samment indiquées.</i>	428	616	542	766	613	447	318	132	8	3 870
XI. Livsstil. som fore- kommer i forskjellige næringsgrener (ves. kontorfolk) . . . . . <i>Positions dans les différents groupes de profession (surtout employés de bureau).</i>	4 696	7 246	6 546	8 706	5 400	2 780	1 393	343	8	37 118
I alt menn over 15 år . . <i>Hommes au-dessus de 15 ans. Total.</i>	135 058	118 396	99 737	151 532	125 522	95 540	74 343	56 264	393	856 785

¹ Herunder også håndverksarbeidere ved fabrikker etc. *Aussi artisans de fabrique, etc.*

De forskjellige alderskulls fordeling på næringsgrupper (forts.)

A. Absolutte tall.

Næringsgrupper.	15—19 år.	20—24 år.	25—29 år.	30—39 år.	40—49 år.	50—59 år.	60—69 år.	70 og over.	Uopgitt alder.	Til- sam- men.
Kvinner. Femmes.										
I. Jordbruk etc. . . . . <i>Agriculture, etc.</i>	12 211	9 194	5 237	6 759	6 771	7 594	6 244	3 266	54	57 330
II. Fiske og fangst. . . . <i>Pêche.</i>	10	10	8	18	19	16	18	6	-	105
III a. Håndverkere . . . . <i>Métier.</i>	5	34	75	141	177	143	82	31	-	688
III b. Industri for øvrig . . <i>Industrie.</i>	10 726	11 504	7 487	9 656	7 342	5 142	3 327	1 474	18	56 676
IV a. Hotell- og kafédriфт . <i>Hôtels et cafés.</i>	2 327	3 128	1 948	2 234	1 675	1 445	987	310	4	14 058
VI b. Forretningsvirksom- het for øvrig . . . . . <i>Commerce.</i>	6 638	6 831	3 628	3 960	3 007	2 298	1 523	727	6	28 618
V a. Jernbane, post, tele- graf etc. . . . . <i>Service des chemins de fer, des postes et de télégraphie, etc.</i>	1 607	2 278	854	735	479	228	64	12	4	6 261
V b. Transport for øvrig . <i>Autres transports.</i>	25	41	36	51	57	64	41	15	-	330
VI. Immaterielt arbeide. <i>Professions libérales et administration publi- que.</i>	520	2 898	3 193	4 530	3 097	2 053	903	127	14	17 335
VII a. Husmødre . . . . . <i>Femmes mariées.</i>	1 959	27 494	52 281	109 428	93 368	68 995	44 267	19 270	143	417 205
VII b. Hjemmeværende døtre <i>Filles travaillant à la maison.</i>	54 414	25 523	12 947	12 578	7 376	6 966	7 137	3 525	33	130 499
VII c. Lønnet husarbeide . <i>Travail domestique payé.</i>	25 066	22 289	11 434	11 950	9 256	8 328	5 854	1 791	51	96 019
VIII. Formuesinntekt . . . <i>Personnes vivant de leurs revenus.</i>	174	298	291	779	1 542	3 897	9 004	18 598	28	34 611
IX. Offentlig og privat for- sørgede . . . . . <i>Personnes soutenues par assistance publi- que et bienfaisance privée.</i>	12 086	4 145	1 978	3 597	3 827	4 927	9 532	22 660	75	62 827
X. Livsst. utilstr. angitt <i>Professions insuffi- samment indiquées.</i>	25	56	30	37	18	30	42	55	13	306
XI. Livsstill. som fore- kommer i forskjellige næringsgrener (ves. kontorfolk) . . . . . <i>Positions dans les différents groupes de profession (surtout employés de bureau).</i>	4 676	7 009	3 367	2 961	1 490	560	150	11	1	20 225
I alt kvinner over 15 år . <i>Femmes au-dessus de 15 ans. Total.</i>	132 469	122 732	104 794	169 414	139 501	112 686	89 175	71 878	444	943 093

i siste 10-års periode. Man vil straks se at jordbruket har lagt beslag på en betydelig mindre del av denne ungdom enn man skulde vente efter de jordbrukende menns relative andel av hele befolkningen, og at overskuddet av jordbruksungdom visstnok for en del er gått til fiskeriet, for om nogen år å komme tilbake til jordbruket igjen. Men dessuten har alle de andre næringer nydt godt av dette overskudd; de beskjeftiger alle en større procent av ungdommen enn av erhvervende overhodet. Det er ikke små tall det her dreier sig om. Ser man bort fra de ikke erhvervende, så beskjeftiget jordbruket og skogbruket vel 36 pct. av alle erhvervende menn. En tilsvarende procent av de 20—30-årige menn vilde utgjort noget over 75 000, men faktisk var bare 58 000 i denne alder knyttet til jordbruk og skogbruk, de øvrige 17 000 er fordelt på de øvrige næringer. Lignende betraktningmåte kan gjøres gjeldende overfor kvinnene. Det lar sig også meget vel gjøre å angi den procentvise andel av hver aldersklasse, ikke bare for næringsgruppene, men for hver enkelt viktigere livsstilling; man får da meget tydelig frem hvor gamle folk i almindelighet er når de rykker inn i eller ut av vedkommende erhverv.

Vi kommer til spørsmålet: Erhverv og ekteskapelig stilling. I oversikten på side 158* fig. er det relative antall ugifte, gifte og før gifte angitt for hver erhvervsgruppe, og dessuten er tilføiet procenten av gifte og før gifte til sammen. Dette siste procenttall er også tatt med i den før omtalte typegruppering på side 142*—143*. Her ser man lett at det selvfølgelig i det store og hele blir overensstemmelse mellom gjennomsnittsalderen og det relative antall menn som overhodet har giftet sig. Dette ligger jo i sakens natur. For omtrent 9 av hvert 10 mannfolk har giftet sig før de kommer op i 50 års alderen, og de fleste gifter sig i alderen 22—30 år. I erhvervsgrupper som omfatter mest middelaldrende og eldre menn blir følgelig de aller fleste familieforsørgere, og i ungdomsgruppene blir flertallet ugifte. Dette gjelder alle som er regnet til type I: Overveiende ungdom, undtagen fabrikkarbeiderne, av hvem 53 pct. er eller har vært gifte. Av tjenere og hjemmeværende gårdbrukersønner er selvfølgelig yderst få gifte. For øvrig er det påfallende få gifte butikkekspeditører og kontorister, teknikere og matroser. I type II: „Ungdom og middelaldrende“ varierer procenten av gifte og før gifte mellem 52 (postfunksjonærer) og 65 (officerer), og i neste klasse mellem 61 (bokholdere, fullmektiger o. l.) og 89 (fabrikkformenn o. l.). Man ser det er store avvikelser. I aldersklasse IV: Middelaldrende og eldre er procenttallet for gifte eller før gifte nede i 74—75 for selvstendig arbeidende håndverkere, småindustri drivende og bryggearbeidere, og helt oppe i 92 for skibsredere, hotell- og kaféiere og lokomotivførere. I høieste aldersgruppe får vi følgende eiendommelige rekkefølge:

	Pct. gifte eller før gifte. <i>Pourcent de mariés, divorcés et veufs.</i>
Småhandlere	74
<i>Petits marchands.</i>	
Høiere funksjonærer ved civil administrasjon, retts- og finansvesen .	89
<i>Employés administratifs supérieurs.</i>	
Prester	93
<i>Pasteurs.</i>	
Husmenn	96
<i>Journaliers agricoles.</i>	

De småhandelnde har ofte forsøkt sig på flere erhverv før de som eldre slår sig på denne slags handel; det er rimelig at det er mange ungarer blandt dem. Og på den annen side: husmannskonene og prestekonene på landet er så å si uundværlige støtter for mennene i deres arbeide, så det er heller ikke å undres på at giftermålshyppigheten i disse stender er størst.

De store avvikelser mellom gjennomsnittsalderen eller midtaldren og procenten av gifte og før gifte kan dog ikke uten videre tas som uttrykk for forskjellig ekteskaphyppighet. Som vi har sett før kan samme midtaldren fremkomme som resultat av meget forskjellig aldersopbygging, og disse variasjoner får nødvendigvis sterk innflydelse på det relative antall gifte og ugifte; først og fremst heves procenten av ugifte sterkt hvis en erhvervsgruppe omfatter meget ungdom under 20—25 år, selv om midtaldren er aldrig så høi. Med andre ord, man kan ikke nøie sig med å sammenligne fordelingen på ekteskapeleg stilling for hele erhvervsgruppene under ett, men er nødt til å regne ut forholdstall for hver aldersgruppe for sig, som det er gjort på de 2 følgende sider.

Man ser her at procenttallet av gifte og før gifte menn stiger

	fra 27 pct. i aldersgruppen 20—30 år
	til 73 „ i — 30—40 „
	og videre til 86 „ i — 40—50 „
	og endelig til 91 „ i gruppen 50 år og over.

I alle aldersgrupper ligger procenttallet betydelig over gjennomsnittet for de selvstendig erhvervende og betydelig under for kontor- og butikfolkene og arbeiderne. Avvikelsene for øvrig er meget store. Av husmennene er f. eks. 84 pct. gift alt i aldersgruppen 20—30 år og av gårdbrukerne 60 pct., av jordbruketstjenerne næsten ingen og av andre jordbruksarbeidere, skogsarbeidere og fiskere bare fjerdeparten. Den virkelige forskjell i ekteskaphyppighet før 30-års alderen er ikke på langt nær så stor, for det påvirker forholdstallene sterkt at f. eks. de fleste gårdbrukere og husmenn i denne aldersgruppe er nærmere 30 år, de fleste tjenerer derimot høist et par og tyve o. s. v. Men forskjellen mellom disse livsstillinger med hensyn til det relative antall gifte går også igjen i alle de følgende aldersgrupper.

For øvrig vil vi innskrenke oss til å omtale den siste rekke av forholdstall: pct. gifte eller før gifte av mennene på over 50 år, det vil med andre ord si procenttallet for dem som overhodet gifter sig. Ved å ordne livsstillingene i grupper får vi følgende billede (se side 155*):

Pct. gifte og før gifte menn i de enkelte aldersgrupper.

P.c. hommes mariés, divorcés et veufs dans les groupes d'âge particuliers.

Erhvervsgrupper. Groupes de profession.	20—29 år. ans.	30—39 år. ans.	40—49 år. ans.	50 år og over. ans et plus.
I alt over 15 år. <i>Au-dessus de 15 ans, total</i>	1910 26.7 1920 26.6	74.0 72.8	85.9 85.6	90 90.5
Selvstendig næringsdrivende og selvstendig arbeidende. <i>Chefs d'exploitation et ouvriers indépendants</i>	1910 40.3 1920 43.3	81.5 80.1	90.2 89.2	93.2 92.9
Kontor- og butikkfunksjonærer. <i>Employés de bureau et de magasin</i>	1920 17.7	68.5	82.8	86.8
Formenn og arbeidere. <i>Contremaîtres et ouvriers</i>	1910 24.7 1920 25.1	69.8 69.3	82.4 83.4	88.6 89.0
Gårdbrukere, selveiere. <i>Propriétaires cultivateurs</i>	1910 63.7 1920 59.9	84.9 83.0	92.7 90.4	94.7 94.1
Husmenn. <i>Journaliers agricoles, payés partiellement par une exploitation agricole</i>	1910 90.2 1920 83.9	94.8 95.0	96.8 95.2	97.6 97.1
Jordbruksstjenere. <i>Domestiques de ferme</i>	1910 3.6 1920 3.6	13.0 14.9	22.8 21.0	30.2 31.9
Andre jordbruksarbeidere. <i>Autres laboureurs agricoles</i>	1910 33.0 1920 25.5	65.0 62.0	74.7 69.8	83.0 77.3
Skogsarbeidere. <i>Ouvriers forestiers</i>	1910 19.1 1920 25.7	57.3 64.5	71.9 79.3	82.9 85.3
Fiskere og fiskeriarbeidere. <i>Pêcheurs et ouvriers de pêche</i>	1910 25.0 1920 26.8	73.4 74.9	85.6 88.0	89.8 91.9
Håndverkere og håndverksarbeidere, alle slags. <i>Artisans et artisans, ouvriers, total</i>	1910 30.7 1920 33.9	73.7 74.9	86.4 86.8	89.9 90.9
Særskilt: <i>Séparément:</i>				
Håndverksmestere og selvst. arb. håndverkere. <i>Artisans, patrons, et artisans, travailleurs isolés</i>	1920 43.0	75.9	86.3	89.8
Håndverksarbeidere. <i>Artisans, ouvriers</i>	1920 32.2	74.4	87.4	92.7
Selvst. snekkere. <i>Menuisiers, indépendants</i>	1920 36.5	72.2	85.4	88.1
Snekkerarbeidere. <i>Menuisiers, ouvriers</i>	1920 31.7	74.1	90.5	94.5
Selvst. skomakere. <i>Cordonniers, indépendants</i>	1920 40.3	68.4	80.6	88.1
Skomakerarbeidere. <i>Cordonniers, ouvriers</i>	1920 23.9	55.4	74.6	82.6
Selvst. boktrykkere. <i>Imprimeurs, indépendants</i>	1920 58.3	91.4	89.8	95.2
Boktrykkerarbeidere. <i>Imprimeurs, ouvriers</i>	1920 32.8	76.9	86.6	90.6
Selvst. tømmermenn. <i>Charpentiers, indépendants</i>	1920 37.1	74.7	85.9	94.2
Tømmermannsarbeidere. <i>Charpentiers, ouvriers</i>	1920 32.2	78.4	91.5	96.5
Fabrikk-, anleggsarbeidere o.l., i alt. <i>Ouvriers de fa- brique et ouvriers de construction, total</i>	1910 37.4 1920 33.7	81.6 77.8	89.9 88.2	93.7 93.1
Særskilt: <i>Séparément:</i>				
Grubearbeidere. <i>Ouvriers de mines</i>	1910 30.7 1920 33.3	73.2 76.4	85.3 88.7	86.7 92.1
Arbeidere ved støperier og mekaniske verksteder <i>Ouvriers de fonderies et d'ateliers mécaniques</i>	1910 33.8 1920 31.4	84.7 79.9	92.4 89.3	95.0 94.3

Pct. gifte og før gifte menn i de enkelte aldersgrupper. (Forts.)

Erhvervsgrupper. <i>Groupes de profession.</i>	20—29 år.	30—39 år.	40—49 år.	50 år og over.
Fabrikk- og anleggsarbeidere (forts.)				
Sagbruks- og høvleriarbeidere. <i>Industrie des scieries et du rabotage de bois, ouvriers</i>	{ 1910 39.1	82.5	91.4	87.2
	{ 1920 31.9	77.2	88.3	93.4
Tremasse-, cellulose-, og papirarbeidere. <i>Industrie de la pulpe, de la cellulose et du papier, ouvriers</i>	{ 1910 48.0	87.9	94.2	96.1
	{ 1920 38.5	85.2	91.1	96.2
Skofabrikkarbeidere. <i>Fabriques de chaussures, ouvriers</i>	1920 28.2	76.5	93.1	92.9
Anleggsarbeidere. <i>Ouvriers de construction</i>	{ 1910 26.8	69.6	83.4	88.4
	{ 1920 35.0	73.9	85.8	91.0
Detaljhandlere. <i>Marchands en détail</i>	{ 1910 42.2	73.6	86.5	91.0
	{ 1920 48.4	80.9	88.8	92.0
Butikkekspeditorer. <i>Commis de magasin</i>	1920 13.1	54.4	68.1	77.2
Hotell- og kafétjenere. <i>Garçons d'hôtels, de cafés</i>	{ 1910 25.7	70.4	73.3	71.0
	{ 1920 31.2	70.4	85.0	85.7
Skibsførere. <i>Capitaines marchands</i>	1920 53.4	85.7	93.2	97.3
Styrmenn. <i>Officiers de bord</i>	1920 30.6	72.5	87.1	88.4
Matroser. <i>Matelots</i>	1920 13.2	56.4	78.5	87.8
Losse- og lastearbeidere. <i>Débardeurs et chargeurs</i>	{ 1910 49.4	83.4	91.6	92.8
	{ 1920 48.2	81.7	88.8	92.7
Lokomotivførere. <i>Mécaniciens de locomotives</i>	1920 65.2	92.4	95.3	97.9
Jernbanekonduktører. <i>Conducteurs de train</i>	1920 52.8	87.5	96.4	99.3
Banevoktere o. l. <i>Gardes-voies, etc.</i>	1920 49.0	87.3	92.9	94.6
Postbud. <i>Facteurs du service postal</i>	1920 22.9	67.9	80.3	92.6
Advokater og sakførere. <i>Avocats</i>	{ 1910 26.8	67.1	85.3	83.7
	{ 1920 57.9	75.6	86.1	87.3
Prester. <i>Pasteurs</i>	{ 1910 28.6	81.9	92.4	96.6
	{ 1920 82.9	85.5	95.0	97.2
Læger. <i>Médecins</i>	1920 43.5	81.1	86.3	91.6
Lærere ved høiere almenkoler. <i>Professeurs des lycées, des collèges</i>	1920 28.0	68.2	78.1	88.4
Folkeskolelærere. <i>Professeurs d'écoles primaires</i>	1920 25.8	73.4	88.0	94.0
Direktører, disponenter o. l. <i>Directeurs, gérants, etc.</i>	1920 49.1	84.2	92.1	94.3
Kontorfolk, alle slags. <i>Employés de bureau</i>	1920 19.4	70.9	84.5	87.6
Ingeniører og teknikere, alle slags. <i>Ingénieurs et techniciens</i>	1920 27.1	65.3	86.5	89.4

<p>Pct. gifte eller før gifte av alle menn på over 50 år. <i>Pour-cent de mariés, divorcés et veufs de tous les hommes au-dessus de 50 ans.</i></p>	<p>Jordbruk og fiskeri. <i>Agriculture et pêches.</i></p>	<p>Industri, handel og transport. <i>Industries, commerce et transports.</i></p>	<p>Immateriell virksomhet. <i>Professions libérales et administration publique.</i></p>
<p>Over 95 pct. <i>Au-dessus de 95 pct.</i></p>	<p>Husmenn. <i>Journaliers agricoles.</i></p>	<p>Skibsførere. <i>Capitaines.</i> Lokomotivførere og jernbanekonduktører. <i>Mécaniciens de locomotives et conducteurs de train.</i></p>	<p>Prester. <i>Pasteurs.</i></p>
<p>90—95 pct.</p>	<p>Gårdbrukere. <i>Agriculteurs.</i> Fiskere. <i>Pêcheurs.</i></p>	<p>Håndverkere. Fabrikkarbeidere (de fleste grupper. <i>Artisans Ouvriers de fabrique (la plupart des groupes).</i> Anleggs- og grubearbeidere. <i>Ouvriers de construction et de mines.</i> Detaljhandlere. Disponenter o. l. <i>Marchands en détail. Gérants, etc.</i> Losse- og lastearbeidere. <i>Débardeurs et chargeurs.</i> Banevoktere o. l. Postbud. <i>Gardes-voies, etc. Facteurs.</i></p>	<p>Folkeskolelærere. <i>Instituteurs d'écoles primaires.</i> Læger. <i>Médecins.</i></p>
<p>85—90 pct.</p>	<p>Skogsarbeidere. <i>Ouvriers forestiers.</i></p>	<p>Hotell- og kafétjenere. <i>Garçons d'hôtels de cafés.</i> Styrmenn. Matroser. <i>Officiers de bord. Matelots.</i> Kontorfolk, i alt. <i>Employés de bureau, total.</i> Ingeniører og teknikere, i alt. <i>Ingénieurs et techniciens, total.</i></p>	<p>Lærere ved høiere almen-skoler. <i>Professeurs des écoles supérieures.</i></p>
<p>Under 85 pct. <i>Au-dessous de 85 pct.</i></p>	<p>Jordbruksarbeidere, andre enn tjenere. <i>Ouvriers agricoles, autres que domestiques (77 pct.).</i> Jordbrukstjenere <i>Domestiques de ferme (32 pct.).</i></p>	<p>Butikkekspeditører. <i>Commis de magasin (77 pct.).</i></p>	

Mange årsaker har sikkert nok virket med til å skape disse store variasjoner — mere og mindre ubevisst for vedkommende befolkningsgrupper selv. En god del innflydelse på giftermålshyppigheten har utvilsomt levebrødernes større og mindre stabilitet og inntektene i forhold til den sedvanlige levestandard i vedkommende befolkningslag. Man vil komme tilbake til de av mange grunner betydningsfulle spørsmål om giftermålshyppigheten og giftermålsalderen i de forskjellige befolkningslag i Hovedoversikten til folkemengdens bevegelse 1911—20, som er under utarbeidelse. Etter folketellingstallene å dømme ser det ikke ut til å ha foregått nogen større forskyvning i disse forhold mellom 1910 og 1920. For kvinnenens vedkommende henvises til tabellene og til det særskilte kapitel om kvinnenens deltagelse i erhvervslivet.

Under behandlingen av folketellingsresultatene har vi gjentagne ganger gjort oppmerksom på masseinnvandringen av landsungdom inn til byene for å ta arbeide, særlig i årene fra 1916—19. Og vi har påvist at herved er der oppstått en sterk forskyvning i land- og bybefolkningens aldersopbygging, hvis mest karakteristiske trekk er at ungdom i alderen 18—35 år er meget sterkere representert i byene enn på landet; den utgjør omtrent 25 pct. av hele befolkningen på landet, men hele 32 pct. i byene, og forskjellen er større for kvinner enn for menn. Også middelaldrende menn og kvinner i alderen 35—50 år er det forholdsvis flest av i byene, for nykonfirmert ungdom under 18 år og folk i 50—60-års alderen stiller det sig omtrent likt. Til gjengjeld er det stort overskudd av barn og gamle på landet.

Det er klart at dette også må virke inn på aldersopbyggingen i de enkelte erhvervsgrupper. På side 178* fig. er trykt en oversikt for bygder og byer tilsvarende til den vi tidligere har benyttet for riket, men her er bare tatt med nogen få livsstillinger som er godt representert både i bygd og by. Midtaldren for alle over 15 år er, som man ser, hele to år lavere i byene enn på landet både for menn og kvinner. Men til tross for all utflytning blir gruppen 15—19-årige tallrikst på landet i forhold til samtlige voksne, særlig for mennenes vedkommende. De fire følgende aldersgrupper er sterkest representert i byene, de over 50-årige sterkest på landet. Det var ikke så urimelig å tenke sig at denne forskjell i gjennomsnittsalder og aldersopbygging også skulde sette sitt preg på mange av erhvervsgruppene — i hvert fall de større. Men det ser man lite til ved å gå tallrekkene igjennem, og forklaringen gir særlig forholdstallene for yngste aldersgruppe. I alle slags erhverv viser det sig at ungdommen starter flere år tidligere på landet enn i byene — den eneste viktige undtagelse danner visstnok sjøguttene, som i sjøbyene oftest tar ut i 14—15-års alderen, på landet oftere går et par år hjemme først på gården eller plassen. Denne forskjell i startalderen er blitt særlig utpreget i 1920 fordi en sådan stor del av den 20—25-årige ungdom var dratt vekk fra bygdene; det blir da en selvfølge at den ennu yngre landsungdom må overta en stor del av arbeidet, ikke bare på gårdene, men også som sagbruksarbeidere, smedgutter, kjørekarer, landhandlerbetjenter o. s. v. Dessuten veier det sterkt

at en langt større del av ungdommen i byene får gjennomgå nogen slags lære eller annen utdannelse etter folkeskolen. Og det spiller heller ikke liten rolle at en mengde byungdom først blir anbragt i de typiske blindgateerhverv som visergutter og viserpiker o. l., så også de blir nogen år eldre enn den tilsvarende landsungdom før de begynner sitt egentlige erhvervsliv. For håndverkere og enkelte andre er det også i almindelighet lettere å komme i vei som selvstendige på landet, og samtidig er det her mindre anledning til regelmessig lønnet arbeide; altså blir f. eks. håndverksmestrene gj.sn. yngre på landet. Endelig foregår det en ikke så liten bevegelse i motsatt retning av den vi før har pekt på, og denne er særlig utpreget for offentlige funksjonærer, sakførere, læger o. s. v. Disse drives for en stor del ut på landet i den første periode av sitt erhvervsliv, men søker tilbake til byene som eldre, bl. a. av hensyn til barnas utdannelse og for å tjene bedre. Av denne grunn er f. eks. byprestene og bylærerne meget eldre enn sine kolleger på landet. Disse og andre grunner forklarer den kjennsgjerning at både menn og kvinner i byene næsten uten undtagelse er eldre enn menn og kvinner med samme erhverv på landet — og til dels meget eldre —, til tross for at befolkningen som helhet er gjennomsnittlig en god del yngre i byene. I den samlede befolkning er 15—20-års ungdom omtrent like sterkt representert i byene som på landet og særlig 20—30-års ungdom meget sterkere; i de fleste erhvervsgrupper er forholdet helt motsatt. Denne tilsynelatende motsigelse blir selvfølgelig bare mulig derved at den ungdom som strømmes til byene fordeler sig erhvervmessig på en helt annen måte enn den som blir igjen på landet. Blandt byungdommen er der langt flere elever av alle slags, og langt flere i slike yrker som beskjeftiger mest ungdom: fabrikkarbeidere, kontorister og ekspeditører o. s. v.

I hefte III viste vi at ekteskaphyppigheten er størst for menn i byene og for kvinner på landet. For kvinnene er det ikke å vente at denne forskjell skal ha nogen større innflydelse på forholdet innen hver erhvervsgruppe; for både i by og på land er det bare en mindre del av de gifte kvinner og enkene som har erhvervsarbeide. For mennene ser det ut til at det er relativt flest familieforsørgere i byene i de fleste erhvervsgrupper, altså større forskjell mellom by og land enn aldersforskjellen alene skulde betinge; men der er mange undtagelser fra regelen.

Grunntabellene gir også mange interessante opplysninger om forholdet mellom alder, ekteskapeleg stilling og erhverv i de forskjellige strøk av landet, som det vil føre for vidt å komme inn på her. Materialet står til disposisjon for dem som måtte ønske å drive mere inngående studier.

tredende livsstillinger fordelt på alder og ekteskabelig stilling.
et les professions importantes, répartis par l'âge et l'état civil.

Ekteskabelig stilling. <i>État civil.</i>			I alt. <i>Total.</i>	Pct. under 30 år. <i>P.c. au-dessous de 30 ans.</i>	Største 5-års gruppe. <i>Le plus grand groupe de 5 ans.</i>	Næststørste 5-års gruppe. <i>Le second le plus grand groupe de 5 ans.</i>	Midt- alderen. <i>Age médian.</i>	Pct. gifte og før gifte. <i>P.c. mariés, veufs ou divorcés.</i>
Ugifte. <i>Célibataires.</i>	Gifte. <i>Mariés</i>	Før gifte. <i>Veufs ou divorcés.</i>						
439	499	62	1 000	41	15-19	20-24	34	56
416	523	61		38	15-19	20-24	37	58
434	520	46	1 000	42	15-19	20-24	33	57
414	543	43		39	— » —	— » —	36	59
452	501	47	1 000	39	15-19	20-24	37	55
474	487	39	1 000	48	20-24	15-19	30	53
366	572	62	1 000	36	25-29	20-24	37	63
423	534	43	1 000	46	20-24	25-29	32	58
410	536	54	1 000	41	15-19	20-24	34	59
407	544	49	1 000	38	15-19	20-24	36	59
523	452	25	1 000	55	20-24	25-29	29	48
437	529	34	1 000	49	20-24	15-19	30	56
400	549	51	1 000	45	20-24	25-29	32	60
312	643	45	1 000	28	25-29	30-34	29	69
177	755	68	1 000	14	40-44	45-49	45	82
153	803	44	1 000	13	35-39	40-44	42	85
338	626	36	1 000	32	25-29	30-34	36	66

Menn og kvinner i næringsgrupper, socialstillinger og frem-

Erhvervs- og livsstillingsgrupper.	Aldersgrupper.							
	15—19 år født 1905-01	20—24 år født 1900- 1896.	25—29 år født 1895-91.	30—39 år født 1890-81.	40—49 år født 1880-71	50—59 år født 1870-61.	60—69 år født 1860-51.	70 år og over født 1850 og før.
A. Menn (forts.)								
Kontor- og butikkskuffører . . . . . <i>Employés de bureau et commis de magasin.</i>	204	257	166	179	101	56	30	7
Formenn o. l. . . . . <i>Contremaîtres, etc.</i>	3	36	106	282	304	172	83	14
Arbeidere o. l. . . . . <i>Ouvriers, etc.</i>	245	196	140	168	110	73	49	19
Fremtredende livsstillinger.								
Professions importantes.								
Jordbruk, gartneri, skogbruk.								
<i>Agriculture, horticulture, exploitation des forêts.</i>								
Gårdbrukere og småbrukere . . . . . <i>Propriétaires cultivateurs.</i>	1	14	48	193	256	239	176	73
	4	66		204	249	246	162	69
Forpaktere . . . . . <i>Fermiers.</i>	3	33	122	267	204	161	131	79
	4	144		252	219	197	120	64
Hjv. slektn. beskj. m. jordbruk og fedrift <i>Membres de famille occupés à l'agriculture et à l'élevage.</i>	496	234	128	97	25	8	7	5
	537	331		86	23	9	7	7
Husmenn . . . . . <i>Journaliers agricoles, payés partiellement par une exploitation agricole.</i>	1	10	29	110	153	192	243	262
	3	44		134	179	226	218	196
Jordbruksstjenere . . . . . <i>Domestiques de ferme.</i>	446	232	107	85	49	37	32	12
	508	290		80	45	39	27	11
Andre jordbruksarbeidere . . . . . <i>Autres laboureurs agricoles.</i>	219	176	117	152	105	92	93	46
	180	253		160	110	117	109	71
Skogs- og fløtningsarbeidere . . . . . <i>Ouvriers forestiers et ouvriers au flottage des bois.</i>	164	196	154	196	126	85	60	19
	229	380		170	86	72	45	18
Fiskere . . . . . <i>Pêcheurs.</i>	160	179	141	195	136	97	66	26
	207	297		179	125	99	63	30
Håndverk.								
<i>Métier.</i>								
Mestere . . . . . <i>Patrons.</i>	-	20	92	260	295	197	107	29
Selvst. arbeidende . . . . . <i>Ouvriers indépendants.</i>	9	67	115	208	190	169	154	88

tredende livsstill. fordelt på alder og ekteskabelig stilling (forts.).

Ekteskabelig stilling.			I alt.	Pct. under 30 år.	Største 5-års gruppe.	Næst- største 5-års gruppe.	Midt- alderen.	Pct. gifte og før gifte.
Ugifte.	Gifte.	Før gifte.						
638	341	21	1 000	63	20-24	15-19	25	36
125	823	52	1 000	15	40-44	35-39	42	88
587	377	36	1 000	58	15-19	20-24	26	41
113	820	67	1 000	6	45-49	50-54	49	89
96	843	61		7	—>—	—>—	49	90
125	804	71	1 000	16	30-34	35-39	44	88
109	843	48		15	—>—	—>—	44	89
948	46	6	1 000	86	15-19	20-24	20	5
955	38	7		87	—>—	—>—	18	5
40	836	124	1 000	4	65-69	60-64	60	96
32	877	91		5	55-59	60-64	56	97
938	42	20	1 000	79	15-19	20-24	20	6
943	43	14		80	—>—	—>—	19	6
579	367	54	1 000	51	15-19	20-24	29	42
528	408	64		43	—>—	—>—	30	47
538	421	41	1 000	51	20-24	15-19	29	46
652	317	31		62	15-19	20-24	27	35
474	486	40	1 000	48	20-24	15-19	30	53
513	50	37		50	15-19	20-24	30	49
114	819	67	1 000	11	40-44	35-39	44	89
265	640	95	1 000	19	25-29	30-34	44	74

Menn og kvinner i næringsgrupper, socialstillinger og frem-

Erhvervs- og livsstillingsgrupper.	Aldersgrupper.							70 år og over født 1850 og før.
	15—19 år født 1905-01.	20—24 år født 1900- 1896.	25—29 år født 1895-91.	30—39 år født 1890-81.	40—49 år født 1880-71.	50—59 år født 1870-61.	60—69 år født 1860-51.	
	A. Menn (forts.)							
Arbeidere (iberegnet formenn, men ikke læregutter)	58	187	170	222	171	109	65	18
<i>Ouvriers (y compris contremaîtres, non compris apprentis).</i>								
Annen industri.								
<i>Autres industries.</i>								
Selvst. fabrikkere o. l.	2	18	94	280	312	188	82	24
<i>Propriétaires de fabriques, indépendants.</i>	4	102		255	279	221	97	42
Småindustri drivende	8	70	136	276	195	126	119	70
<i>Propriétaires de petits établissements industriels.</i>								
Verksmestere og formenn	2	33	100	297	305	173	77	13
<i>Chefs d'ateliers et contremaîtres.</i>	6	122		288	273	212	79	20
Maskinister	17	82	130	302	263	128	69	9
<i>Mécaniciens.</i>								
Fabrikkarbeidere o. l.	189	183	146	193	133	88	54	14
<i>Ouvriers de fabriques, etc.</i>	180	308		219	136	94	49	14
Anleggsarbeidere	67	160	176	253	172	101	58	13
<i>Ouvriers de construction.</i>	89	352		253	145	99	46	16
Varehandel.								
<i>Commerce de marchandises.</i>								
Grosserere, detaljister, agenter	3	37	91	258	268	196	110	37
<i>Négociants, marchands en détail, commissionnaires.</i>	2	124		282	265	189	100	38
Småhandlere	9	20	55	167	187	199	257	106
<i>Petits marchands.</i>								
Handelsreisende	23	148	186	286	195	110	43	9
<i>Commis voyageurs.</i>								
Butikkespeditører	333	319	154	115	47	22	9	1
<i>Commis de magasin.</i>								
Lagerarbeidere, bud o. l.	297	133	100	148	124	103	71	24
<i>Ouvriers de dépôts, garçons, etc.</i>								
Hotell- og kafédrift o. l.								
<i>Hôtels et cafés.</i>								
Selvstendige	1	20	65	227	272	226	124	65
<i>Indépendants.</i>	2	73		217	294	198	137	79

tredende livsstill fordelt på alder og ekteskabelig stilling (forts.).

Ekteskabelig stilling.			I alt.	Pct. under 30 år.	Største 5-års gruppe.	Næst- største 5-års gruppe.	Midt- alderen.	Pct. gifte og før gifte.
Ugifte.	Gifte.	Før gifte.						
392	557	51	1 000	42	20-24	25-29	34	61
141	818	41	1 000	11	40-44	35-39	43	86
145	500	55		11	—>—	—>—	45	56
261	660	79	1 000	21	30-34	25-29	40	74
111	836	53	1 000	14	40-44	35-39	39	89
115	835	50		13	35-39	40-44	40	89
182	753	65	1 000	23	35-39	40-44	38	82
471	489	40	1 000	52	15-19	20-24	28	53
423	545	32		49	—>—	—>—	30	58
390	565	45	1 000	40	25-29	20-24	34	61
466	504	30		44	—>—	—>—	38	53
180	759	61	1 000	13	40-44	35-39	44	82
187	762	51		13	35-39	40-44	43	81
235	604	161	1 000	8	60-64	65-69	54	77
370	588	42	1 000	36	25-29	30-34	35	63
818	172	10	1 000	81	15-19	20-24	23	18
525	429	46	1 000	53	15-19	20-24	29	48
79	849	72	1 000	9	40-44	45-49	47	92
106	832	62		8	—>—	—>—	47	89

Menn og kvinner i næringsgrupper, socialstillinger og frem-

Erhvervs- og livsstillingsgrupper.	Aldersgrupper.							70 år og over født 1850 og før.
	15—19 år født 1905-01.	20—24 år født 1900- 1896.	25—29 år født 1895-91.	30—39 år født 1890-81.	40—49 år født 1880-71.	50—59 år født 1870-61.	60—69 år født 1860-51.	
A. Menn (forts.).								
Tjenere samt bud o. l. . . . . <i>Domestiques et garçons, etc.</i>	227 198	209 325	164 260	185 260	120 137	60 57	26 19	9 4
Sjøfart. <i>Navigation.</i>								
Skipsredere . . . . . <i>Armateurs.</i>	- 2	11 33	61 111	238 180	279 180	214 230	131 233	66 211
Skipsførere . . . . . <i>Capitaines.</i>	-	6	46	301	363	194	80	10
Styrmenn . . . . . <i>Officiers de bord.</i>	5	183	322	308	118	46	17	1
Maskinister . . . . . <i>Mécaniciens.</i>	3	64	204	379	215	98	33	4
Matroser, fyrbøtere o. a. sjømenn . . <i>Matelots, chauffeurs et d'autres marins.</i>	253	319	170	133	71	35	16	3
Jernbanedrift. <i>Exploitation des chemins de fer.</i>								
Lokomotivførere . . . . . <i>Mécaniciens de locomotives.</i>	2	7	72	346	402	119	50	2
Konduktører . . . . . <i>Conducteurs de train.</i>	-	59	184	374	244	99	40	-
Bane- og godsformenn, banevoktere . <i>Pigeurs de la voie, chefs-magasiniers, Gardes-voies.</i>	10	79	130	268	256	163	84	10
Stasjonsbetjenter, fyrbøtere m. v. . . <i>Chefs de stations adjoints, chauffeurs, etc.</i>	199	294	190	162	79	47	25	4
Telegraf- og telefonvesen. <i>Service télégraphique et téléphonique.</i>								
Telegrafister, telefonister o. l. . . . . <i>Télégraphistes, téléphonistes, etc.</i>	277	253	106	88	91	94	74	17
Bud og andre arbeidere . . . . . <i>Facteurs et d'autres ouvriers.</i>	344	207	112	131	123	58	21	4
Postvesen. <i>Service des postes.</i>								
Funksjonærer . . . . . <i>Employés.</i>	139	168	135	172	162	118	79	27

tredende livsstill. fordelt på alder og ekteskabelig stilling (forts.).

Ekteskabelig stilling.			I alt.	Pct. under 30 år.	Største 5-års gruppe.	Næst- største 5-års gruppe.	Midt- alderen.	Pct. gifte og før gifte.
Ugifte.	Gifte.	Før gifte.						
600	356	44	1 000	60	15-19	20-24	26	40
571	398	31		50	— —	— —	29	43
77	862	61	1 000	7	40-44	45-49	47	92
118	783	99		4	60-64	55-59	58	88
100	854	46	1 000	5	40-44	35-39	44	90
462	521	17	1 000	51	25-29	20-24	30	54
231	731	38	1 000	27	30-35	25-29	36	77
716	266	18	1 000	74	20-24	15-19	24	28
78	872	50	1 000	8	40-45	45-49	42	92
172	799	29	1 000	24	30-35	25-29	37	83
161	786	53	1 000	22	30-34	35-39	41	84
554	424	22	1 000	68	20-24	15-19	25	45
640	330	30	1 000	64	15-19	20-24	24	36
649	332	19	1 000	66	15-19	20-24	23	35
477	481	42	1 000	44	20-24	15-19	34	52

Menn og kvinner i næringsgrupper, socialstillinger og frem-

Erhvervs- og livsstillingsgrupper.	Aldersgrupper.							70 år og over født 1850 og før.
	15--19 år født 1905-01.	20--24 år født 1900- 1896.	25--29 år født 1895-91.	30--39 år født 1890-81.	40--49 år født 1880-71.	50--59 år født 1870-61.	60--69 år født 1860-51.	
A. M e n n (forts.).								
Postbud o. a. arbeidere . . . . . <i>Facteurs et d'autres ouvriers.</i>	240	180	99	151	141	101	65	23
Alm. landtransport. <i>Transport ordinaire par terre.</i>								
Bileiere, vognmenn . . . . . <i>Propriétaires d'automobiles, loueurs de voitures.</i>	7	43	118	257	231	176	128	40
Kjørere med egen hest eller bil . . . . <i>Cochers de fiacres, chauffeurs d'auto.</i>	25	119	159	248	195	138	89	27
Chauffører i andres tjeneste . . . . . <i>Chauffeurs d'auto, pour propre compte.</i>	75	377	295	199	46	7	1	-
Kjørere i andres tjeneste . . . . . <i>Cochers de fiacres.</i>	241	218	136	161	113	78	44	9
	215	320		208	126	81	37	11
Losse- og lastearbeidere . . . . . <i>Débardeurs et chargeurs.</i>	54	83	106	245	237	157	90	28
	65	175		240	221	165	104	30
Immaterielt erhverv. <i>Professions libérales et administration publique.</i>								
Advokater, sakførere . . . . . <i>Avocats.</i>	-	2	44	295	334	238	69	18
	-	127		411	316	91	43	12
Høiere funksjonærer i adm. etc. . . . <i>Employés supérieurs dans l'admini- stration.</i>	1	6	9	134	297	313	201	39
Officerer . . . . . <i>Officiers.</i>	-	149	199	173	241	185	51	2
Prester og biskoper i statskirken . . . <i>Pasteurs et évêques de l'église de l'Etat.</i>	-	3	61	217	158	283	224	54
	-	51		120	268	289	230	42
Læger . . . . . <i>Médecins.</i>	-	5	94	194	253	335	88	31
Tannlæger . . . . . <i>Dentistes.</i>	-	61	131	361	275	135	35	2
Sykepleiere . . . . . <i>Infirmiers.</i>	27	350	230	200	96	59	35	3
Lærere ved høiere skoler . . . . . <i>Professeurs de lycées.</i>	13	58	154	337	179	177	74	8

tredende livsstill. fordelt på alder og ekteskabelig stilling (forts.).

Ekteskabelig stilling.			I alt.	Pct. under 30 år.	Største 5-års gruppe.	Næst- største 5-års gruppe.	Midt- alderen.	Pct. gifte og før gifte.
Ugifte.	Gifte.	Før gifte.						
531	431	38	1 000	52	15-19	20-24	29	47
158	772	70	1 000	17	35-39	40-44	44	84
266	676	58	1 000	30	25-29	30-34	38	73
563	421	16	1 000	75	20-24	25-29	25	44
557	405	38	1 000	60	15-19	20-24	26	44
501	466	33		54	— » —	— » —	28	50
248	675	77	1 000	24	35-39	40-44	41	75
233	710	57		24	35-39	40-44	42	77
179	760	61	1 000	5	40-44	35-39	45	82
296	683	21		13	35-39	40-44	39	70
109	836	55	1 000	2	50-54	45-49	52	89
350	622	28	1 000	35	25-29	20-24	38	65
66	879	55	1 000	6	55-59	50-54	52	93
96	839	65		5	50-54	45-49	52	90
166	784	50	1 000	10	50-54	45-49	49	83
303	653	44	1 000	19	35-39	30-34	39	70
650	323	27	1 000	61	20-24	25-29	27	35
342	622	36	1 000	23	30-34	25-29	38	66

Menn og kvinner i næringsgrupper, sosialstillinger og frem-

Erhvervs- og livsstillingsgrupper.	Aldersgrupper.							
	15—19	20—24	25—29	30—39	40—49	50—59	60—69	70 år
	år født 1905-01.	år født 1900- 1896.	år født 1895-91.	år født 1890-81.	år født 1880-71.	år født 1870-61.	år født 1860-51.	og over født 1850 og før.
A. Menn (forts.).								
Lærere ved folkeskoler . . . . . <i>Professeurs des écoles primaires</i>	11	94	144	269	213	169	93	7
Musikere . . . . . <i>Musiciens.</i>	48	139	186	261	198	110	42	16
Livsstillinger som forekommer i forskjellige erhvervsgrupper. <i>Positions dans les différents groupes.</i>								
Direktører, disponenter o. l. . . . . <i>Directeurs, gérants, etc.</i>	-	28	124	331	286	155	61	15
Kontorchefer o. l. . . . . <i>Chefs de bureau, etc.</i>	2	82	216	355	223	78	37	7
Bokholdere, kasserere, fullmektiger o. l. <i>Comptables, caissiers, adjoints, etc.</i>	3	82	233	287	193	118	69	15
Kontorister, volontører o. l. . . . . <i>Employés du bureau, surnuméraires, etc.</i>	311	378	122	95	47	27	16	4
Ingeniører . . . . . <i>Ingénieurs.</i>	-	60	292	371	186	58	28	5
Teknikere . . . . . <i>Techniciens.</i>	37	329	378	208	34	7	7	-
Ikke-erhvervvende. <i>Sans profession.</i>								
Føderåd . . . . . <i>Paysans vivant en pension sur la terre après l'avoir cédée à leurs héritiers.</i>	-	-	-	2	5	42	253	698
	1	2		4	7	52	242	692
Formuesinntekt . . . . . <i>Personnes vivant de leurs revenus.</i>	18	71	39	44	52	100	234	442
Pensjonister . . . . . <i>Pensionnés.</i>	1	3	5	12	20	47	237	675
Fattigunderstøttede . . . . . <i>Assistance publique.</i>	56	42	55	118	121	120	151	337
	31	60		80	95	116	143	475

tredende livsstill. fordelt på alder og ekteskabelig stilling (forts.).

Ekteskabelig stilling.			I alt.	Pct. under 30 år.	Største 5-års gruppe.	Næst- største 5-års gruppe.	Midt- alderen.	Pct. gifte og før gifte.
Ugifte.	Gifte.	Før gifte.						
302	661	37	1 000	25	25-29	30-34	39	70
444	507	49	1 000	37	25-29	30-34	35	56
188	767	45	1 000	15	35-39	40-44	41	81
334	632	34	1 000	30	25-29	30-34	35	67
387	572	41	1 000	32	25-29	30-34	36	61
822	165	13	1 000	81	20-24	15-19	22	18
435	541	24	1 000	35	25-29	30-34	34	57
760	218	22	1 000	74	25-29	20-24	28	24
47	569	384	1 000	-	75-79	70-74	74	95
48	579	373		-	— —	— —	75	95
313	432	255	1 000	13	70-74	75-79	68	69
84	592	324	1 000	1	75-79	70-74	74	92
590	208	202	1 000	15	70-74	75-79	59	41
477	276	247		9	75-79	70-74	68	52

Menn og kvinner i næringsgrupper, socialstillinger og frem-

Erhvervs- og livsstillingsgrupper.	Aldersgrupper.							70 år og over født 1850 og før.
	15-19 år født 1905-01.	20-24 år født 1900- 1896.	25-29 år født 1895-91.	30-39 år født 1890-81.	40-49 år født 1880-71.	50-59 år født 1870-61.	60-69 år født 1860-51.	
B. Kvinner.								
<i>Femmes.</i>								
I alt kvinner 15 år og over .	140	130	111	180	148	120	95	76
<i>Femmes 15 ans et au-dessus. Total.</i>	142	225		183	150	128	91	80
Herav erhvervende	229	214	123	138	109	93	66	28
<i>Dont exerçant une profession.</i>	212	312		149	116	104	70	37
Erhvervsgrupper.								
<i>Grands groupes de profession.</i>								
Jordbruk og skogbruk	213	161	91	118	118	133	109	57
<i>Agriculture, exploitation de forêts.</i>								
Håndverk	7	49	109	205	258	208	119	45
<i>Métiers.</i>								
Industri ellers	189	203	132	171	130	90	59	26
<i>Industries.</i>								
Hotell- og kafévirksomhet	165	223	139	159	119	103	70	22
<i>Hôtels et cafés.</i>								
Forretningsvirksomhet for øvrig	232	239	127	139	105	80	53	25
<i>Commerce.</i>								
Jernbane, post, telegraf etc.	257	364	136	118	77	36	10	2
<i>Service des chemins de fer, des postes et de télégraphe, etc.</i>								
Immateriell virksomhet	30	167	184	262	179	118	53	7
<i>Professions libérales et administration publique.</i>								
Kontordamer, alle slags	232	348	166	146	73	27	7	1
<i>Employées de bureau.</i>								
Giftede husmødre	5	66	126	262	224	165	106	46
<i>Mères de famille mariées.</i>								
	4	165		268	231	182	104	46
Hj.v. døtre og andre husarb. slektn. <i>Filles et d'autres membres de famille travaillant à la maison.</i>	417	195	99	96	56	54	55	28
Lønnet husarbeide	260	231	119	124	99	87	61	19
<i>Travail domestique payé.</i>								
Socialstillinger.								
<i>Positions sociales.</i>								
Selvst. næringsdr og selvst. arbeidende <i>Personnes exerçant une professions et ouvrières indépendantes.</i>	4	20	35	130	220	258	214	119

tredende livsstill. fordelt på alder og ekteskabelig stilling (forts.).

Ekteskabelig stilling.			I alt.	Pet. under 30 år.	Største 5-års gruppe.	Næst- største 5-års gruppe.	Midt- alderen.	Pet. gifte og før gifte.
Ugifte.	Gifte.	Før gifte.						
428	454	118	1 000	38	15-19	20-24	36	57
420	464	116		37	15-19	20-24	36	58
834	30	136	1 000	57	15-19	20-24	27	17
790	54	156		51	15-19	20-24	28	21
714	21	265	1 000	47	15-19	20-24	33	29
646	36	318	1 000	17	45-49	40-44	45	35
828	47	125	1 000	52	20-24	15-19	29	17
798	34	168	1 000	53	20-24	15-19	29	20
820	40	140	1 000	60	20-24	15-19	26	18
933	29	38	1 000	76	20-24	15-19	23	7
844	78	78	1 000	38	25-29	20-24	34	16
952	18	30	1 000	75	20-24	15-19	23	5
-	1 000	-	1 000	20	35-40	40-45	41	100
-	1 000	-		17	30-34	35-39	43	100
890	-	110	1 000	71	15-19	20-24	22	11
888	17	95	1 000	61	15-19	20-24	25	11
379	53	568	1 000	6	50-54	55-59	53	62

Menn og kvinner i næringsgrupper, sosialstillinger og frem-

Erhvervs- og livsstillingsgrupper.	Aldersgrupper.							70 år og over født 1850 og før.
	15-19 år født 1905-01.	20-24 år født 1900- 1896.	25-29 år født 1895-91.	30-39 år født 1890-81.	40-49 år født 1880-71.	50-59 år født 1870-61.	60-69 år født 1860-51.	
B. Kvinner (forts.).								
Høiere funksjonærer . . . . . <i>Employées supérieures.</i>	-	44	204	283	292	133	35	9
Fagfunksjonærer . . . . . <i>Employées spéciales.</i>	113	245	170	204	147	90	29	2
Kontor- og butikkfunksjonærer . . . . . <i>Employées de bureau et commis de magasin.</i>	270	341	166	135	60	22	6	-
Bestyrerinner i husholdninger, hotell- kjøkken etc. og fabrikkavdelinger . <i>Ménagères des maisons privées, des hôtels et des fabriques.</i>	26	88	129	236	213	170	103	35
Arbeidersker og tjenere . . . . . <i>Ouvrières, servantes.</i>	266	239	129	136	92	73	49	16
Jordbruk, gartneri og skogbruk. <i>Agriculture, horticulture, exploitation des forêts.</i>								
Selvstendige . . . . . <i>Indépendantes.</i>	1	4	13	81	208	300	255	138
Hjemmev. slektn. beskj. v. jordb. fedrift <i>Membres de famille occupés à l'agri- culture et à l'élevage.</i>	367	242	140	137	60	29	20	5
Husmenn . . . . . <i>Journaliers agricoles, payés partielle- ment par une exploitation agricole.</i>	1	1	2	16	82	208	317	373
Budeier og andre jordbrukstjenere . . . . . <i>Laitières et d'autres domestiques de ferme</i>	271	230	117	137	101	81	49	14
Andre jordbruksarbeidere . . . . . <i>Autres laboureurs agricoles.</i>	51	60	51	112	169	257	214	86
Industri. <i>Industrie.</i>								
Strykerieiersker o. a. småindustriidr. . <i>Repasseuses et d'autres propriétaires de petits établissements.</i>	16	42	49	131	172	195	215	180
Bestyrerinner ved tobakksfabr. m. fl. <i>Femmes de charge des fabriques de tabac, etc.</i>	5	80	145	370	251	119	27	3
Syersker, selvst. og arbeidersker . . . . . <i>Couturières, indépendantes et ouvrières</i>	103	207	164	213	147	95	55	16

tredende livsstill. fordelt på alder og ekteskabelig stilling (forts.).

Ekteskabelig stilling.			I alt.	Pct. under 30 år.	Største 5-års gruppe.	Næst- største 5-års gruppe.	Midt- alderen.	Pct. gifte og før gifte.
Ugifte.	Gifte.	Før gifte.						
717	62	221	1 000	25	25-29	40-44	38	28
877	78	45	1 000	53	20-24	25-29	28	12
960	15	25	1 000	78	20-24	15-19	22	4
827	20	153	1 000	24	25-29	30-34	40	17
887	26	87	1 000	63	15-19	20-24	24	11
180	21	799	1 000	2	55-59	50-54	57	82
960	21	19	1 000	75	15-19	20-24	22	4
111	13	876	1 000	-	60-64	65-69	65	89
939	18	43	1 000	62	15-19	20-24	24	6
716	36	248	1 000	16	55-59	50-54	52	28
633	29	338	1 000	11	55-59	60-64	55	37
821	84	95	1 000	23	35-39	30-34	36	18
853	31	116	1 000	47	20-24	25-29	31	15

Menn og kvinner i næringsgrupper, socialstillinger og frem-

Erhvervs- og livsstillingsgrupper.	Aldersgrupper.							
	15—19	20—24	25—29	30—39	40—49	50—59	60—69	70 år
	år født 1905-01.	år født 1900- 1896.	år født 1895-91.	år født 1890-81.	år født 1880-71.	år født 1870-61.	år født 1860-51.	og over født 1850 og før.
B. Kvinner (forts.)								
Arbeidersker ved:								
Ouvrières à :								
Tresliperier, cellulose- og papirfabrikk <i>Industries du rabotage de bois, de cellulose, de papier.</i>	299	288	129	130	103	33	17	1
Papirvareindustri . . . . . <i>Industries de papier et de cartonnage.</i>	392	299	121	101	51	25	10	1
Spinneri, veveri og trikotasjefabr. . . . . <i>Industrie de filature, de tissage, de tricotage.</i>	291 270	202	106	140 164	123 118	86 69	44 25	8 7
Hermetikkfabrikker . . . . . <i>Industrie de conserves.</i>	235	196	117	161	128	98	58	7
Chokolade- og dropsfabrikker . . . . . <i>Industrie de chocolat et de bonbon.</i>	486 520	315	107	62 75	22 16	7 7	1 -	- -
Trykkerier o. l. . . . . <i>Imprimeries.</i>	362	290	132	133	50	27	5	1
Andre fabrikker . . . . . <i>Autres fabriques.</i>	322	246	123	130	91	58	26	4
Handel og transport.								
Commerce et transport.								
Detaljhandlersker . . . . . <i>Marchandes en détail.</i>	1	22	54	217	288	241	130	47
Småhandlersker . . . . . <i>Petites marchandes.</i>	5	8	26	63	159	245	332	162
Butikkekspeditriser . . . . . <i>Commis de magasin.</i>	311	334	165	123	47	16	4	-
Lagerarbeidersker o. l. . . . . <i>Ouvrières de dépôts.</i>	228	182	82	142	132	123	92	19
Hotell- og kaféeiersker . . . . . <i>Propriétaires des hôtels et des cafés.</i>	3 6	18	48	171 179	291 260	269 264	141 176	59 57
Tjenere ved hoteller, kafeer etc. . . . . <i>Servantes d'hôtels et de cafés, etc.</i>	235 238	310	179	159 140	65 54	34 14	15 7	3 1
Telegrafistinner og telegrafassistenter . <i>Télégraphistes et commis.</i>	280 127	398	150	95 238	58 46	14 45	5 31	- -
Telefonistinner . . . . . <i>Téléphonistes.</i>	250	413	152	102	60	19	3	1
Poståpnersker . . . . . <i>Receveuses auxiliaires des postes.</i>	31	120	102	295	191	188	58	15

tredende livsstill. fordelt på alder og ekteskabelig stilling (forts.).

Ekteskabelig stilling.			I alt.	Pct. under 30 år.	Største 5-års gruppe.	Næst- største 5-års gruppe.	Midt- alderen.	Pct. gifte og før gifte.
Ugifte.	Gifte.	Før gifte.						
835	53	112	1 000	72	15-19	20-24	23	17
903	61	36	1 000	81	15-19	20-24	21	10
840	72	88	1 000	60	15-19	20-24	25	16
847	81	72		78	15-19	20-24	25	15
788	53	159	1 000	55	15-19	20-24	27	21
926	52	22	1 000	91	15-19	20-24	20	7
946	27	27		90	15-19	20-24	19	5
911	45	44	1 000	78	15-19	20-24	22	9
840	66	94	1 000	69	15-19	20-24	23	16
528	133	339	1 000	8	40-44	45-49	46	47
266	170	564	1 000	4	65-69	60-64	59	73
969	12	19	1 000	81	20-24	15-19	22	3
731	50	219	1 000	49	15-19	20-24	30	27
466	122	412	1 000	7	40-44	45-49	48	53
392	167	441		6	50-54	45-49	49	61
946	14	40	1 000	72	20-24	15-19	24	5
973	9	18		78	20-24	25-29	24	3
969	21	10	1 000	83	20-24	15-19	22	3
962	32	6		64	20-24	25-29	26	4
965	15	20	1 000	82	20-24	15-19	22	4
658	151	191	1 000	25	35-39	30-35	38	34

Menn og kvinner i næringsgrupper, socialstillinger og frem-

Erhvervs- og livsstillingsgrupper.	Aldersgrupper.							
	15—19	20—24	25—29	30—39	40—49	50—59	60—69	70 år
	år født 1905-01	år født 1900- 1896.	år født 1895-91	år født 1890-81.	år født 1880-71	år født 1870-61.	år født 1860-51.	og over født 1850 og før.
B. Kvinner (forts.).								
Assistenter o. l. ved postvesenet . . . <i>Aides de bureau du service postal.</i>	413	367	67	80	46	22	5	-
Immaterielt erhverv. <i>Professions libérales et administration publique.</i>								
Jordmødre . . . . . <i>Sages-femmes.</i>	-	57	169	272	240	161	89	12
Sykepleiersker . . . . . <i>Gardes-malades.</i>	20	201	228	301	135	72	37	6
Folkeskolelærere . . . . . <i>Professeurs des écoles primaires.</i>	17	183	185	257	197	125	36	-
Musikklærere . . . . . <i>Professeurs de musique.</i>	28	148	126	223	211	157	89	18
Lønnet husarbeide. <i>Travail domestique payé.</i>								
Husbestyrere . . . . . <i>Femmes de ménage, etc.</i>	27	88	128	229	211	172	108	37
Tjenere hos private . . . . . <i>Domestiques chez des particuliers.</i>	362	299	129	98	48	34	22	8
	371	391		108	60	40	21	9
Tjenere på asyler etc. <i>Domestiques aux asiles, etc.</i>	234	308	169	143	82	43	18	3
	216	519		153	61	31	10	5
Vaskekoner . . . . . <i>Laveuses, etc.</i>	25	36	39	129	215	273	224	59
Ikke erhvervende. <i>Sans profession.</i>								
Føderåd . . . . . <i>Paysannes vivant en pension sur la terre après l'avoir cédée à leurs héritiers.</i>	-	-	1	2	10	67	250	670
Formuesinntekt . . . . . <i>Personnes vivant de leurs revenus.</i>	10	18	17	45	82	163	271	394
Pensjonister . . . . . <i>Pensionnées.</i>	1	3	10	47	70	108	217	544
Fattigunderstøttede . . . . . <i>Assistance publique.</i>	25	24	29	89	108	127	191	407

trede livsstill. fordelt på alder og ekteskabelig stilling (forts.).

Ekteskabelig stilling.			I alt.	Pct. under 30 år.	Største 5-års gruppe.	Næst- største 5-års gruppe.	Midt- alderen.	Pct. gifte og før gifte.
Ugifte.	Gifte.	Før gifte.						
961	29	10	1 000	85	15-19	20-24	22	4
543	320	137	1 000	23	25-29	30-34	40	46
953	7	40	1 000	45	25-29	20-24	31	5
859	115	26	1 000	39	25-29	20-24	34	14
783	65	152	1 000	30	20-24	25-29	39	22
826	17	157	1 000	24	25-29	30-34	41	17
980	4	16	1 000	79	15-19	20-24	22	2
980	5	15		76	15-19	20-24	23	2
943	16	41	1 000	71	20-24	15-19	24	6
981	8	11		74	20-24	25-29	24	2
474	78	448	1 000	10	55-59	50-54	52	53
59	8	933	1 000	-	75-79	70-74	74	94
363	7	630	1 000	5	70-74	65-69	67	64
184	10	806	1 000	1	70-74	75-79	71	82
523	63	414	1 000	8	75-79	70-74	66	48

Fremtredende livsstillinger fordelt efter alder og
Professions importantes réparties par l'âge et l'état civil.

Livsstillinger. Professions.	15—19	20—24	25—29	30—39	40—49	50—59	
	år. ans.	år. ans.	år. ans.	år. ans.	år. ans.	år. ans.	
Menn. Hommes.							
Menn over 15 år, i alt. Hommes au- dessus de 15 ans, total	Bygder . . .	159	133	111	171	144	114
	Com. rurales. Byer	154	151	130	191	152	106
Erhvervende menn i alt. Hommes exerçant une profession, total	Bygder . . .	156	140	120	186	156	121
	Com. rurales. Byer	128	153	139	208	167	114
Håndverksmestere i alt. Artisans, patrons, total	Bygder . . .	1	24	111	277	297	175
	Com. rurales. Byer	-	15	75	245	295	216
S. a. håndverkere i alt. Artisans, tra- vailleurs isolés, total	Bygder . . .	11	74	125	214	185	161
	Com. rurales. Byer	4	40	79	185	208	200
Håndverksarbeidere i alt. Artisans, ouvriers, total	Bygder . . .	180	204	158	190	133	80
	Com. rurales. Byer	136	160	146	200	164	108
Herav: Dont:							
Smeder, selvstendige. Forgerons, indé- pendants	Bygder . . .	5	55	116	227	203	163
	Com. rurales. Byer	2	32	61	228	260	197
Smeder, arbeidere. Forgerons, ouvriers	Bygder . . .	203	185	147	174	142	80
	Com. rurales. Byer	182	147	122	182	169	112
Snekkere, selvstendige. Menuisiers. indépendants	Bygder . . .	16	91	149	252	188	138
	Com. rurales. Byer	4	36	109	217	225	184
Snekkere, arbeidere. Menuisiers, ouvriers	Bygder . . .	178	210	156	192	137	78
	Com. rurales. Byer	130	153	150	190	170	109

ekteskabelig stilling særskilt for bygder og byer.

Spécification détaillée. Communes rurales. Villes.

60 - 69 år. ans.	70 år og over. ans et plus.	Ugifte. <i>Céliba- taires.</i>	Gifte. <i>Mariés.</i>	Før gifte. <i>Veufs ou di- vorcés.</i>	Til- sam- men. <i>Total.</i>	Pct. under 30 år. <i>Pc. sous 30 ans.</i>	Største 5-års gruppe. <i>Le plus grand groupe de cinq ans.</i>	Næst største 5-års gruppe. <i>Le second le plus grand groupe de cinq ans.</i>	Midt- alder. <i>Age médián.</i>	Pct. gifte og før gifte. <i>Pc. mariés, divorcés et veufs.</i>
93	75	436	501	63	1 000	40	15-19	20-24	35	56
72	44	445	496	59	1 000	44	15-19	20-24	33	56
85	36	438	518	44	1 000	42	15-19	20-24	34	56
69	22	424	525	51	1 000	42	20-24	25-29	34	58
93	22	121	823	56	1 000	14	40-44	35-39	43	88
120	34	109	815	76	1 000	9	40-44	45-49	46	89
146	84	288	624	88	1 000	21	25-29	30-34	44	71
181	103	178	698	124	1 000	12	45-49	50-54	49	82
42	13	502	468	30	1 000	54	20-24	15-19	28	50
68	18	452	493	55	1 000	44	20-24	25-29	32	55
139	92	214	705	81	1 000	18	30-34	25-29	44	79
150	70	109	794	97	1 000	10	40-44	45-49	47	89
53	16	459	509	32	1 000	54	15-19	20-24	28	54
72	14	428	525	47	1 000	45	15-19	20-24	33	57
112	54	320	610	70	1 000	26	25-29	30-34	39	68
144	81	163	729	108	1 000	15	40-44	35-39	45	84
37	12	496	478	26	1 000	54	20-24	15-19	28	50
78	20	424	522	54	1 000	43	20-24	25-29	32	58

Fremtredende livsstillinger fordelt efter alder og

Livsstillinger.	15--19 år.	20--24 år.	25--29 år.	30 - 39 år.	40--49 år.	50 - 59 år.
Skomakere, selvstendige. <i>Cordonniers, indépendants</i>						
{ Bygder.	7	34	70	150	195	208
{ Byer	1	10	31	145	213	246
Skomakere, arbeidere. <i>Cordonniers, ouvriers</i>						
{ Bygder.	262	176	126	163	134	88
{ Byer	73	81	95	185	228	204
Tømmermenn, selvstendige. <i>Charpentiers, indépendants</i>						
{ Bygder.	5	77	152	250	209	155
{ Byer	2	32	82	180	246	192
Tømmermenn, arbeidere. <i>Charpentiers, ouvriers</i>						
{ Bygder.	120	214	169	192	134	87
{ Byer	57	130	132	203	165	142
Fabrikkformenn o. l. <i>Contremaîtres de fabriques, etc.</i>						
{ Bygder.	2	42	111	320	296	156
{ Byer	2	31	107	284	303	176
Arbeidere ved: Mek. verksteder o. l. <i>Ouvriers à: Ateliers mécaniques</i>						
{ Bygder.	255	194	145	176	118	61
{ Byer	207	194	145	183	123	82
Sagbruk og høvlerier. <i>Industrie des scieries et du rabotage du bois</i>						
{ Bygder.	182	150	116	177	152	117
{ Byer	146	137	106	165	149	144
Tremasse-, cellulose-, papirfabrikker. <i>Industrie de la pulpe, de la cellulose, du papier</i>						
{ Bygder.	148	191	150	212	146	95
{ Byer	123	178	151	201	154	105
Anleggsarbeidere. <i>Ouvriers de construction</i>						
{ Bygder.	78	181	186	247	159	90
{ Byer	43	112	150	263	204	128
Detaljhandlere. <i>Marchands en détail</i>						
{ Bygder.	3	41	98	260	272	190
{ Byer	2	30	79	241	262	207
Butikkekspeditorer. <i>Commis de magasin</i>						
{ Bygder.	394	319	138	94	34	15
{ Byer	275	320	170	133	59	28
Matroser. <i>Matelots</i>						
{ Bygder.	177	382	174	137	65	50
{ Byer	294	343	176	119	43	17
Vognmenn o. l., kjørere og chauffører med en hest eller bil. <i>Loueurs de voitures, etc., cochers de fiacres, chauffeurs travaillant isolés</i>						
{ Bygder.	27	117	145	245	195	147
{ Byer	15	87	153	255	211	147
Kjørere for andre. <i>Cochers de louage</i>						
{ Bygder.	392	196	121	101	69	62
{ Byer	203	220	140	173	126	86
Læger. <i>Médecins</i>						
{ Bygder.	-	2	117	189	268	323
{ Byer	-	6	77	198	242	345
Folkeskolelærere. <i>Professeurs d'écoles primaires</i>						
{ Bygder.	14	104	156	266	202	162
{ Byer	2	48	90	284	263	201

ekteskabelig stilling særskilt for bygder og byer (forts.).

60-69 år.	70 år og over.	Ugifte.	Gifte.	Før gifte.	Til- sam- men.	Pct. under 30 år.	Største 5-års gruppe.	Næst største 5-års gruppe.	Midt- alder.	Pct. gifte og før gifte.
203	133	240	644	116	1 000	11	60-64	55-59	52	76
224	130	133	733	134	1 000	4	55-59	50-54	54	87
43	8	658	314	28	1 000	56	15-19	20-24	27	34
103	31	385	525	90	1 000	25	45-49	40-44	43	62
109	43	228	696	76	1 000	23	25-29	30-34	40	67
171	95	130	763	107	1 000	12	40-44	45-49	48	87
61	23	435	526	39	1 000	50	20-24	25-29	29	57
125	46	303	625	72	1 000	32	25-29	20-24	38	70
63	10	117	842	41	1 000	16	35-39	40-44	41	88
82	15	115	822	63	1 000	14	40-44	35-39	42	89
41	10	523	451	26	1 000	59	15-19	20-24	26	48
54	12	507	450	43	1 000	55	15-19	20-24	28	49
73	28	437	509	54	1 000	45	15-19	20-24	33	56
116	37	386	544	70	1 000	39	15-19	20-24	35	61
47	11	397	568	35	1 000	49	20-24	25-29	30	60
69	19	410	513	47	1 000	45	20-24	25-29	32	59
48	11	423	540	37	1 000	45	25-29	20-24	32	58
82	18	310	625	65	1 000	31	25-29	30-34	37	69
103	33	180	769	51	1 000	14	40-44	35-39	43	82
131	48	164	766	70	1 000	11	40-44	35-39	46	84
5	1	854	140	6	1 000	85	15-19	20-24	21	15
13	2	786	202	12	1 000	77	20-24	15-19	23	21
15	-	761	227	12	1 000	73	20-24	15-19	24	24
8	-	779	198	23	1 000	81	20-24	15-19	22	22
97	27	276	668	56	1 000	29	25-29	30-34	38	72
100	32	209	725	66	1 000	16	25-29	30-34	40	79
46	13	616	356	28	1 000	71	15-19	20-24	22	38
44	8	530	427	43	1 000	56	20-24	15-19	27	47
74	27	153	804	43	1 000	12	50-54	45-49	47	85
98	34	175	769	56	1 000	8	50-54	45-49	49	83
90	6	310	653	37	1 000	27	25-29	30-34	38	69
104	8	265	700	35	1 000	14	35-39	30-34	43	74

Fremtredende livsstillinger fordelt efter alder og

Livsstillinger.	15-19 år.	20-24 år.	25-29 år.	30-39 år.	40-49 år.	50-59 år.	
Kvinner. Femmes.							
Kvinner over 15 år i alt. <i>Femmes au-dessus de 15 ans, total</i>	Bygder . . .	141	122	107	177	147	122
	Byer . . .	140	147	120	184	150	114
Erhvervende kvinner i alt. <i>Femmes exerçant une profession, total</i>	Bygder . . .	229	202	115	136	109	99
	Byer . . .	196	240	138	155	115	87
Selvst. strikkersker, syersker m. fl. <i>Tricoteuses, couturières, etc. indépendantes</i>	Bygder . . .	27	71	77	184	200	172
	Byer . . .	4	27	54	191	276	241
Selvst. spinnersker og veversker. <i>Fileuses et tisseuses, indépendantes</i>	Bygder . . .	6	8	16	50	90	180
	Byer . . .	-	16	32	48	63	63
Spinneri- og veveriarbeidersker. <i>Fileuses et tisseuses, ouvrières</i>	Bygder . . .	287	196	90	134	132	93
	Byer . . .	222	191	117	155	143	114
Syersker, alle slags. <i>Couturières</i>	Bygder . . .	110	223	172	215	133	82
	Byer . . .	97	195	158	211	158	105
Handlende. <i>Marchandes</i>	Bygder . . .	-	60	121	250	155	216
	Byer . . .	-	19	38	187	293	263
Ekspeditriser. <i>Commis de magasin</i>	Bygder . . .	389	359	142	79	22	8
	Byer . . .	279	324	175	141	57	19
Hotell- og kafétjenere. <i>Servantes d'hôtels, de cafés</i>	Bygder . . .	308	323	163	124	51	22
	Byer . . .	205	321	190	169	65	33
Folkeskolelærere. <i>Professeurs des écoles primaires</i>	Bygder . . .	26	254	213	239	176	77
	Byer . . .	4	82	144	283	226	195
Husbestyrrerinner o. l. <i>Femmes de ménage, etc.</i>	Bygder . . .	35	109	123	216	201	167
	Byer . . .	2	25	143	269	241	189
Hushjelp (undt. hos gårdbr. og plassbrukere). <i>Domestiques (excepté domestiques chez les agriculteurs)</i>	Bygder . . .	398	297	127	86	39	29
	Byer . . .	317	340	145	104	45	28
Vaskekoner o. l. <i>Blanchisseuses, etc.</i>	Bygder . . .	47	61	46	127	196	238
	Byer . . .	10	18	34	130	228	298
Husmødre. <i>Femmes mariées</i>	Bygder . . .	5	65	121	254	219	170
	Byer . . .	5	67	137	282	236	155
Hjemmev. døtre og husarb. slektninger (undt. hos gårdbr. og plassbr.) <i>Filles travaillant à la maison et d'autres membres de la famille occupés aux travaux domestiques (excepté chez les agriculteurs)</i>	Bygder . . .	465	186	87	85	55	53
	Byer . . .	370	152	74	77	65	94

ekteskabelig stilling særskilt for bygder og byer (forts.).

60-69 år.	70 år og over.	Ugifte.	Giftede.	Før gifte.	Til- sam- men.	Pct. under 30 år.	Største 5-års gruppe.	Næst største 5-års gruppe.	Midt- alder.	Pct. gifte og før gifte.
99	85	401	485	114	1 000	37	15-19	20-24	36	60
85	60	482	393	125	1 000	41	20-24	15-19	34	52
74	36	820	25	155	1 000	55	15-19	20-24	27	18
54	15	850	37	113	1 000	57	20-25	15-19	26	15
166	103	686	31	283	1 000	18	40-44	35-39	46	31
155	52	665	64	271	1 000	9	45-49	50-54	47	34
293	357	577	18	405	1 000	3	70, over	65-69	65	42
254	524	429	15	556	1 000	5	70, over	65-69	70	57
57	11	837	74	89	1 000	57	15-19	20-24	26	16
52	6	779	111	110	1 000	53	15-19	20-24	28	22
47	18	872	23	105	1 000	51	20-24	25-29	29	13
62	14	837	38	125	1 000	45	20-24	25-29	32	16
155	43	504	115	381	1 000	18	30-34	25-29	44	50
153	47	512	141	347	1 000	6	45-49	50-54	49	49
1	-	983	7	10	1 000	89	15-19	20-24	21	2
5	-	964	13	23	1 000	78	20-24	15-19	23	4
8	1	969	9	22	1 000	79	20-24	15-19	23	3
15	2	942	16	42	1 000	72	20-24	15-19	25	6
15	-	850	132	18	1 000	49	20-24	25-29	30	15
66	-	872	91	37	1 000	23	30-34	25-29	39	13
108	41	828	18	154	1 000	27	25-29	30-34	40	17
105	26	822	13	165	1 000	17	25-29	30-34	42	18
18	6	981	4	15	1 000	82	15-19	20-24	21	2
17	4	985	4	11	1 000	80	20-24	15-19	22	2
213	72	562	46	392	1 000	15	55-59	60-64	51	44
233	49	411	101	488	1 000	6	55-59	50-54	53	59
114	52	-	1 000	-	1 000	19	30-34	25-29	42	100
87	31	-	1 000	-	1 000	11	35-39	30-34	40	100
47	22	903	-	97	1 000	74	15-19	20-24	20	10
114	54	748	-	252	1 000	60	15-19	20-24	24	25

11. Gamle menn fordelt etter tidligere erhverv og forsørgelsesmåte.

Hommes au-dessus de 60 ans répartis d'après profession antérieure et le moyen d'entretien.

(Tabell 2 i dette hefte.)

Erhvervsoppgavene for de gamle er alltid usikre. Dels har de en naturlig tilbøielighet til å opgi sig med sin tittel, selv om de har holdt op å arbeide, dels forteller de bare hvad de lever av og glemmer å opplyse hvad de var før. Enda sterkere virker dette inn på dødelighetsstatistikken, hvor det kreves en tilsvarende gruppering både for de levende og de døde; for, som rimelig er, så oppgis ved døden ennå hyppigere enn ved folketellingen tittel istedenfor forsørgelsesmåte, og da særlig når den avdøde har hatt samme stilling i en lang årrekke og først nylig lagt årene op.

I 1920 prøvet man å få begge opplysninger for de gamle, både hvad de levet av og hvad de var før. Resultatene er bare bearbejdet for de gamle menn, for størsteparten av de gamle kvinner er jo fremdeles eller har vært husmødre, så for dem har slike kombinerte oppgaver mindre interesse.

Forsøket med dobbelte oppgaver var ikke videre vellykket. Av de næsten 26 000 „forhenværende“ menn over 60 år opgav visstnok de fleste hvad de for tiden levet av, men næsten 10 000 gav ingen opplysninger om hvad de hadde vært før. Det blev altfor kostbart å få disse opplysninger supplert, og de må da ikke tas for mer enn de er, en antydning om hvordan folk flest i forskjellige samfundslag ser ut til å greie sig på sine gamle dager.

For alle de gamle menn tilsammen får man: 42 pct. kårfolk (føderåd), 19 pct. med egne midler, 19 pct. pensjonister, 11 pct. med offentlig understøttelse og lign. og bare 9 pct. som blev underholdt privat. Omtrent halvparten av alle disse „forhenværende“ menn var gårdbrukere.

For de sociale hovedklasser fås på samme måte:

	Selvstendige. <i>Chefs d'exploitation.</i>	Fiskere (selvst. og arb.). <i>Pêcheurs (chefs et ouvriers).</i>	Funksjonærer. <i>Employés.</i>	Arbeidere. <i>Ouvriers.</i>
Egne midler (herunder føderåd)	94.1	26.6	22.5	14.7
<i>Rentiers (y compris paysans vivant en pensionnaire sur la terre après l'avoir cédée à leurs héritiers).</i>				
Pensjon. <i>Pension</i>	1.4	8.0	70.5	52.9
Offentlig understøttelse o. l. . . . . <i>Personnes entretenues par l'assistance publique</i>	1.3	26.5	2.4	18.9
Privat understøttelse . . . . . <i>Personnes entretenues par la famille.</i>	3.2	38.9	4.6	13.5
	100.0	100.0	100.0	100.0

For de selvstendige er det regelen at de greier sig selv når de blir gamle, men for alle de andre klasser er det undtagelsen. Forskjellen er stor innen de enkelte grupper, som vi ser av fordelingstallene på side 186*—187*.

Gårdbrukerne ender altså som regel som kårfolk eller ordner sig på annen måte med egne midler. De forhenværende fabrikkere og lignende lever oftest av egne midler. Av de handlende, vognmennene, sakførerne m. v. er det færre som lever av oplagte midler, og ennå færre av håndverksmestrene, bare litt over halvparten. Men denne forskjell mellom de næringsdrivende er for en stor del tilsynelatende. Saken er at en stor del av de forretningsdrivende og av håndverksmestrene fortsetter å drive sitt erhverv ialfall i navnet, om ikke i gavnet, helt til de er høit oppe i årene. Alt i alt 464 blev oppgitt som forhenværende håndverksmestere, men 1 450 menn over 60 år kalte sig rett og slett håndverksmestere av det og det fag, derav vel 300 som var 70 år gamle og derover. Det er rimelig at en hel del av disse ikke lenger arbeidet, så det blir i virkeligheten en langt større del av håndverksmestrene osv. som lever av sine midler — eller sin forretning — enn våre opgaver tyder på. Av småindustridrivende var det bare knappe $\frac{2}{5}$ som levet av egne midler, mens $\frac{1}{3}$ hadde fattighjelp og 20 pct. pensjon. For disse folk blir det vel bare tale om kommunal alderspensjon, som i de senere år så å si har avløst fattighjelpen for de gamle i omkring $\frac{3}{4}$ av landets byer — etter folketallet — og $\frac{1}{4}$ av bygdene, men for bygdenes vedkommende næsten utelukkende på Østlandet. De fleste opgir bare pensjon, og dette gjør oppgavene vanskelige å tyde. Især blir det vanskelig å sammenligne med tidligere tellinger da vi bare hadde pensjon i almindelig forstand for funksjonærer m. v. som var falt for aldersgrensen og deres enker. Vesentlig av denne grunn får vi så langt flere pensjonister i byene enn i bygdene, henholdsvis omkring 50 og 25 pct. av de gamle menn. For øvrig er det jo så forholdsvis langt flere funksjonærer i byene, likesom det er en kjent sak at funksjonærer fra landet ofte søker inn til byene når de tar avskjed.

De forhenværende offentlige funksjonærer lever næsten alle sammen av pensjon. De private funksjonærer har derimot for en stor del oplagte midler å leve av, og særlig gjelder dette skipsførere, styrmenn og maskinister til sjøs, hvorav $58\frac{1}{2}$ pct. levet av egne midler, $25\frac{1}{2}$ pct. av pensjon og bare de resterende 16 pct. av privat eller offentlig understøttelse.

I arbeidergruppen får vi forholdsvis gunstige tall for de gamle formenn og lign.: 31 pct. med egne midler, 57 pct. med pensjon og 12 pct. med privat eller offentlig understøttelse.

Også av skogs- og landarbeiderne og sjøfolk er det ikke så rent få som lever av egne midler, og ennå mere gjelder dette de gamle fiskere, hvorav over $\frac{1}{4}$ levet av egne midler, men likeså mange hadde fattighjelp og lign., og næsten $\frac{2}{5}$ blev underholdt privat. Både av fiskerne, sjøfolkene, skogs- og landarbeiderne er det vel særlig de med småbruk ved siden av som klarer sig uten hjelp når de blir gamle. Størsteparten av fiskerne lever nordpå, og det blir

Ikke erhvervende menn over 60 år procentvis fordelt efter
Hommes au-dessus de 60 ans sans occupation répartis en pour-cent

Tidligere erhverv. <i>Profession antérieure.</i>	Samlet antall. <i>Nombre total.</i>	Pct. forsørgt på følgende måte: <i>Pour-cent des hommes entretenus de la manière suivante:</i>			
		Egne midler. (Heru. føderåd.) <i>Retiers. (Y compris paysans vivant en pensionnaire sur la terre après l'avoir cédée à leurs héritiers.)</i>	Pensjon. <i>Pension.</i>	Off. og vel- dedig under- støttelse. <i>Personnes entretenués par l'assistance publique.</i>	Privat under- støttelse. <i>Personnes entretenués par la famille.</i>
	1	2	3	4	5
Selvstendige. <i>Travailleurs isolés.</i>					
Gårdbrukere, skogbrukere <i>Agriculteurs, propriétaires de forêts.</i>	21 126	96.2 ¹	0.7	0.7	2.4
Fabrikkeiere o. l. . . . . <i>Propriétaires de fabrique, etc.</i>	53	90.4	1.9	1.9	5.8
Forr.drivende, vognmenn, sakførere, læger, andre selvst. . . . . <i>Commerçants, loueurs de voiture, avocats, méde- cins, autres travailleurs isolés.</i>	902	71.5	9.3	7.6	11.6
Håndverksmestere. . . . . <i>Artisans, patrons.</i>	464	56.8	15.6	7.2	20.4
Småindustriidriv., skrepper- karer, fraktemenn m. fl. <i>Petits industriels, colpor- teurs, rouliers, etc.</i>	110	38.9	19.5	33.3	8.3
I alt selvst. erhverv. Total	22 655	94.1	1.4	1.3	3.2
Uopgitt om selvst. eller arbeidere. <i>Travailleurs isolés ou ouvriers non déclarés.</i>					
Fiskere . . . . . <i>Pêcheurs.</i>	745	26.6	8.0	26.5	38.9
Håndværkere . . . . . <i>Artisans.</i>	1 594	25.8	31.1	21.5	21.6
Tilsammen. Total	2 339	26.1	23.7	23.0	27.2
Funksjonærer. <i>Employés.</i>					
Høiere funksj. i off. tjeneste <i>Employés supérieurs au service public.</i>	141	12.1	87.2	0.7	-
Do. i privat tjeneste (eller uopg. hvor tidl. ansatt) <i>Employés chez des parti- culiers (ou non spécifiés).</i>	75	41.4	48.0	1.3	9.3
Skibsførere, styrmenn, ma- skinister . . . . . <i>Capitaines, officiers de bord, mécaniciens mari- times.</i>	918	58.4	25.4	4.8	11.4

¹ 87 pct. føderåd og 9 pct. formuesinntekt.

forsørgelsesmåte. (Samtlige med fullstendige oppgaver.)

d'après le moyen d'entretien. (Les données complètes seulement.)

Tidligere erhverv.	Samlet antall.	Pct. forsørgt på følgende måte:			
		Egne midler. (Heru. føde- råd.)	Pensjon.	Off. og vel- dedig under- støttelse.	Privat under- støttelse.
	1	2	3	4	5
Funksjonærer (forts.).					
Kontorfolk og div. funksj. i off. tjeneste . . . . . <i>Employés de bureau, etc., au service public.</i>	1 797	3.2	95.6	0.7	0.5
Do. i privat tjeneste (eller uopp. hvor tidl. ansatt) <i>Employés de bureau, etc., chez des particuliers.</i>	374	28.3	56.7	5.4	8.3
I alt funksjonærer. Total	3 305	22.5	70.5	2.4	4.6
Arbeidere. Ouvriers.					
Landbrukstj. og arbeidere, skogsarb. . . . . <i>Domestiques de ferme et laboureurs, ouvriers forestiers.</i>	1 542	23.6	23.0	30.8	22.6
Fabrikkformenn o. l. . . . . <i>Contremaitres, etc.</i>	132	31.0	57.4	2.3	9.3
Industriarbeidere . . . . . <i>Ouvriers d'industrie.</i>	1 229	14.5	55.1	15.9	14.5
Sjøfolk . . . . . <i>Marins.</i>	682	19.3	45.4	22.0	13.3
Anleggs- og transportarb. m. v., dagarbeidere . . . . . <i>Ouvriers à l'industrie de construction, ouvriers de transport, etc. journaliers.</i>	942	14.2	37.1	29.9	18.8
Opsynsmenn, bud o. l. i off. tjeneste . . . . . <i>Concierges, garçons, etc., au service public.</i>	1 556	2.7	91.7	4.1	1.5
I alt arbeidere. Total	6 083	14.7	52.9	18.9	13.5
Tidl. stilling uopp. gitt (eller ingen tidligere stilling). <i>Profession antérieure non déclarée (ou sans occu- pation antérieure).</i>	9 693	30.4	21.7	30.7	17.2
I alt uten erhverv . . . . . Total des hommes sans occupation.	44 075	60.5	19.1	11.4	9.0

sjelden tale om kår når de blir gamle. Så finner de vel ofte en annen ordning i stedet, så de på sett og vis greier sig med litt inntekt av bruket, kanskje med litt oplagte penger og litt støtte fra barna osv. ved siden av.

Av industriarbeiderne hadde i 1920 over halvparten pensjon og av sjøfolkene næsten halvparten; også her spiller kommunal alderstrygd stor rolle. Av de øvrige var det flest som hadde fattighjelp, færre som levet av egne midler eller blev underholdt av slektninger.

I det hele har man det inntrykk av oppgavene at størsteparten av småfolk på land som i by slenger igjennem som de best kan når de blir gamle. De hjelper sig så lenge de kan med arbeide og egne midler, og først når dette sier stopp, tyr de til slektninger eller til fattigkassen. En god del av de gamle menn hadde derfor opgitt forskjellige inntektskilder, og det var tydelig å merke at det ofte var vanskelig for dem å si hvad de mest levet av. De greieste oppgaver er for så vidt pensjonsoppgavene, og det blir selvfølgelig en radikal forandring i disse forhold når alderstrygden blir mer almindelig.

Den usikkerhet som uundgåelig kleber ved disse oppgaver og det nye moment som er kommet til med den kommunale alderstrygd gjør det yderst vanskelig å uttale sig om utviklingen. I 1910 hadde vi ikke tilsvarende aldersgruppering, men vi har forsøkt å sammenligne med oppgavene for 1900 og 1890. Det viktigste og sikreste trekk i utviklingen er utvilsomt at det er langt flere nu enn for en menneskealder siden som lever av pensjon, og forholdsvis færre av de gamle som vesentlig lever av eget arbeide. En naturlig følge av alderstrygden er at antallet av fattigunderstøttede er gått tilbake. Likeså kan man slå fast at det er forholdsvis færre kårfolk nu enn for en menneskealder siden, men at det er nogen flere som lever av egne midler både på land og i by. Det ser også ut til at det i hvert fall ikke er færre gamle som underholdes av slektninger nu enn for 20—30 år siden.

12. Barn med lønnet arbeide.

Enfants avec une profession propre.

Som ved tidligere tellinger er det utarbeidet en særskilt tabell over barnerhverv, nr. 3 i dette hefte. I motsetning til før har vi denne gang laget særskilte oppgaver for hver aldersgruppe da det relative antall erhvervende barn stiger meget sterkt fra 10-års alderen og op til 14-års alderen. Det viste sig at det er meget få barn yngre enn 10 år som har lønnet arbeide, så de er overhodet ikke tatt med i statistikken. For de 10-—14-årige får vi . (Se neste side.)

Det er altså langt flere gutter enn piker som har lønnet arbeide, og forskjellen er størst i byene. De små tjenestejenter gjør utslaget for pikene med over 1 600 på landet, mens vi bare har fått oppgave for 1 125 gårdsgutter under 15 år. Det er visst riktig nok at småjentene på landet oftere enn guttene sendes helt hjemmefra i tjeneste, mens guttene på plasser og småbruk oftere blir boende hjemme og bare av og til går ut i arbeide.

	Aldersgrupper. <i>Groupes d'âge.</i>						Samlet antall barn med lønnet arbeide. <i>Total des enfants ayant travail gagné.</i>
	10—11 år ans.		12—13 år ans.		14 år ans.		
	Med lønnet arbeide. <i>Enfants ayant travail gagné.</i>	Pct. av barn i samme alder. <i>Enfants au même âge, pour-cent.</i>	Med lønnet arbeide. <i>Enfants ayant travail gagné.</i>	Pct. av barn i samme alder. <i>Enfants au même âge, pour-cent.</i>	Med lønnet arbeide. <i>Enfants ayant travail gagné.</i>	Pct. av barn i samme alder. <i>Enfants au même âge, pour-cent.</i>	
Gutter, byer . . . . . <i>Sexe masculin, villes.</i>	86	1/2	406	3	1 164	16	1 656
Gutter, bygder . . . . . <i>comm. rur.</i>	526	1	1 366	3	2 408	12	4 300
Piker, byer . . . . . <i>Sexe féminin, villes.</i>	14	0	63	1/2	454	6	531
Piker, bygder . . . . . <i>comm. rur.</i>	297	1/2	796	2	1 616	8	2 709

Såvidt mulig har vi holdt utenfor opgavene alle de barn som ikke arbeidet for fremmede, men hjalp foreldrene i deres erhverv. Derfor stemmer det vel også med virkeligheten at bybarn oftere enn barn på landet har lønnet arbeide, men dette henger sammen med at de fleste landsbarn må hjelpe til hjemme ved siden av skolearbeidet. I mange av fjellbygdene er det f. eks. uråd å holde skole fra slutten av mai til ut i oktober fordi mange av skolebarna må hjelpe til på seteren. Også av pikene er det mange som bor hjemme og går ut og hjelper til med husarbeide og på landet delvis også med gårdsarbeide. De fleste erhvervende småpiker i byene som ikke arbeider i huset hos fremmede har budposter av en eller annen slags.

Av guttene på landet under 15 år har vi altså fått oppgave for 1 125 gårdsgutter og omtrent like så mange gjetergutter o. l. som bodde hjemme, 200 hadde skogsarbeide og 300 arbeidet med fiske, 600 arbeidet ved fabrikker eller hos håndverkere — rimeligvis ofte som bud —, og vel 600 andre landsgutter var visergutter o. l. Av viserguttene bodde visstnok de fleste i strøk omkring byene. Av byguttene som hadde lønnet arbeide var størsteparten visergutter og andre slags bud.

Er det virkelig ikke flere av de norske skolebarn som har lønnet arbeide? Mange vil visstnok dra et lettelsens sukk når de ser våre små tall, men det er det dessverre ingen virkelig grunn til.

Opgavene over barneerhverv blir nødvendigvis alltid for lave ved folketellingene og er det sikkert nok også denne gang. Forfatteren herav hadde selv anledning til som teller i Kristiania å slå fast at foreldrene ganske freidig svarte nei på spørsmål om bierhverv for små gutter som alle naboene visste hadde regelmessig viserguttarbeide. Det nytter ikke hvor meget man agiterer

for å overbevise folk om at folketellingen ikke har noget med skatt å gjøre; den naturlige motvilje mot å opgi bierhverv av ethvert slag lar sig ikke overvinne.

Vi kan denne gang lett påvise at opgavene over barnehverv i byene er altfor lave; for vi har opgaver å sammenligne med fra en undersøkelse som blev foretatt i 1914 av Kontoret for Socialstatistikk, som den gang hørte under Socialdepartementet. Barna blev da spurt ut av klasselærerne, og vi må gå ut fra at opgavene er nogenlunde fullstendige. Vi gjengir hovedtallene i forbindelse med de tilsvarende fra siste folketelling:

Skolebarn med erhvervsarbeide i januar 1914 etter socialstatistikk optatt ved folkeskolene og i desember 1920 etter folketellingens opgaver.

	10—11 år ans.				12—13 år ans.				14 år ans.			
	1914.		1920.		1914.		1920.		1914.		1920.	
	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. av samtlige. <i>Enfants totaux, pour-cent.</i>	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. av samtlige. <i>Enfants totaux, pour-cent.</i>	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. av samtlige. <i>Enfants totaux, pour-cent.</i>	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. av samtlige. <i>Enfants totaux, pour-cent.</i>	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. av samtlige. <i>Enfants totaux, pour-cent.</i>	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. av samtlige. <i>Enfants totaux, pour-cent.</i>
Byer i alt: Villes, total:												
Gutter . . . . <i>Sexe masculin.</i>	2 516	19	86	1/2	3 962	38	406	3	1 053	48	1 164	16
Piker . . . . <i>Sexe féminin.</i>	887	7	14	0	1 467	13	63	1/2	438	18	454	6
Kristiania:												
Gutter . . . . <i>Sexe masculin.</i>	761	17	10	0	1 462	39	83	2	552	52	375	18
Piker . . . . <i>Sexe féminin.</i>	333	8	1	0	600	14	9	0	255	21	156	7

Opgavene for 1914 gjelder altså bare skolebarn, og av den grunn blir de absolutte tall små for de 14-årige. Tallene for 1914 omfatter også en del barn som hadde erhvervsmessig arbeide for foreldrene (ca. 1/10), mens disse prinsippielt er holdt utenfor i 1920. Statistikken for Kristiania og Stavanger blev optatt 2 år tidligere enn i de andre byer, i begynnelsen av 1912.

I det store og hele er det de samme barn som omfattes av begge undersøkelser, og hvis begge gav riktige resultater, skulde altså barnearbeidet næsten være forsvunnet i tiden fra 1914 til 1920. Men det er dessverre slett ikke tilfelle, i hvert fall ikke i de største byer, hvor vi har de fleste erhvervende barn. I 1918 samlet Byrået inn uttalelser om krigens virkninger på forskjellige områder fra fattigstyrrer, prester etc. etc., og deriblandt også uttalelser fra over-

lærere og lærere i de største byer om barnearbeidet. Det fremgår av disse uttalelser at skolebarna neppe hadde mere lønnet arbeide i 1918 enn før krigen, men at forholdet nærmest var uforandret. Den største del av guttene i de øverste klasser og betydelig færre av de mindre gutter og av pikene hadde fremdeles arbeide utenfor skolen, omtrent som før. Det er heller ikke rimelig at det var nogen større nedgang fra 1918 til 1920. I desember 1920 var de dårlige tider begynt, men det er ingen likefrem sammenheng mellom gode og dårlige tider og barnearbeidet. Gode tider er samtidig dyre tider. En vesentlig grunn til at ikke fattigunderstøttelsen i dyrtidsårene blev større var nettop den lette adgang til bifortjeneste for hustruer og barn. I dårlige tider er det vel ofte mer om å gjøre for foreldrene at barna tjener litt ved siden av, men samtidig er det verre å skaffe sig arbeide. Vi skulde efter alt å dømme ha grunn til å tro at det var nogenlunde like mange bybarn med lønnet arbeide i 1920 som i 1914, og altså er det bare en brøkdel av foreldrene som har gitt riktige opgaver til folketellingen. Opgavene for de enkelte erhverv gir ennu tydeligere inntrykk av hvor meningsløst ufullstendige folketellingens opgaver må være. I 1914 var det f. eks. 1 211 folkeskolegutter og 557 piker i byene som var avisbud eller avisselgere, ved folketellingen i 1920 135 gutter og 25 piker. Av andre bud m. v. var der i 1914 6 998 gutter og 1 071 piker, i 1920 skulde det ikke være flere enn 1 485 gutter og 238 piker, hvis opgavene var riktige. 1 202 folkeskolepiker i byene hadde husposter i 1914, bare 259 i 1920.

Våre opgaver gir da ikke på langt nær det hele antall barn med lønnet arbeide. De kan bare brukes til å vise hvad slags lønnet barnearbeide som er mest almindelig, forskjellen mellom gutter og piker og mellom forskjellige aldre, og om barnearbeidet ser ut til å bli almindeligere eller sjeldnere fra telling til telling. Fra 1890 til 1920 har vi stillet sammen folketellingenes tall:

Barn under 15 år med eget erhverv ved folketellingene 1890—1920.
(Barn som arbeider for foreldrene er så vidt mulig holdt utenfor.)

Nombre des enfants au-dessous de 15 ans travaillant à leur propre compte aux recensements de 1890—1920. (Enfants travaillant pour leurs parents autant que possible non compris.)

	Gutter. <i>Sexe masculin.</i>				Piker. <i>Sexe féminin.</i>			
	Bygder. <i>Comm. rur.</i>		Byer <i>Villes.</i>		Bygder. <i>Comm. rur.</i>		Byer. <i>Villes.</i>	
	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. av samtlige i alderen 13-14 år. <i>Enfants totaux en âge de 13-14 ans, pour-cent.</i>	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. av samtlige i alderen 13-14 år. <i>Enfants totaux en âge de 13-14 ans, pour-cent.</i>	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. av samtlige i alderen 13-14 år. <i>Enfants totaux en âge de 13-14 ans, pour-cent.</i>	Antall. <i>Nombre.</i>	Pct. av samtlige i alderen 13-14 år. <i>Enfants totaux en âge de 13-14 ans, pour-cent.</i>
1890 . .	7910	23.4	1296	14.2	7071	21.7	773	8.4
1900 . .	8376	22.4	1791	15.6	6388	18.3	862	7.3
1910 . .	6480	16.4	2285	17.0	4814	12.8	822	6.0
1920 . .	4300	10.4	1656	11.7	2709	6.9	531	3.7

Vi får nedgang inntil 1910 for småjentene i bygd og by og guttene på landet, men opgang for byguttene, og en meget sterk nedgang for alle grupper i de 10 siste år. Denne siste store nedgang er altså neppe riktig. Den må dels bero på den forskjellige tellingsmåte i de to år, dels på at motviljen mot å gi disse oppgaver har øket under de vanskelige krigsår. Disse psykologiske årsaker spiller langt større rolle i byene, hvor foreldrene fyller ut skjemaene selv, enn på landet, hvor det går tellere rundt og fyller ut. Med denne tellingsmåte må oppgavene bli noget så nær fullstendige, i hvert fall for de mindre-årige tjenerne på landet.

13. Privat forsørgede elever 15 år og derover.

(Tabell 4 i dette hefte.)

Elèves de 15 ans et au-dessus entretenus par secours privé.

Ved folketellingen i 1920 blev der i instruksen sagt at alle over 14 år som utdannet sig for en fremtidig virksomhet skulde tilføie utdannelsens art (f. eks. på handelsskole, chaufførkursus).

Da der dessuten forelå oppgave over forsørgernes hovederhverv, har man fått grunnlaget for den sammenstilling som er gitt i tabell 4 i dette hefte. I denne tabell er ikke tatt med de elever som forsørget sig selv eller blev underholdt av det offentlige osv. Disse er derimot angitt i folketellingens hefte IX, tabell 2. hvor elevene fordeler sig på følgende grupper:

Elevgrupper. <i>Groupes d'élèves.</i>	Menn. <i>Hommes.</i>	Kvinner. <i>Femmes.</i>	Sum. <i>Total.</i>
Elever som lever av lånte eller egne midler. <i>Elèves vivant d'emprunts ou de leurs propres moyens.</i> . . .	1 505	475	1 980
Offentlig forsørgede elever. <i>Elèves entretenus par l'assistance publique</i>	236	128	364
Elever på veldedige stiftelser o. l. <i>Elèves entretenus par la bienfaisance privée</i>	28	58	86
	1 769	661	2 430
Privat forsørgede elever. <i>Elèves entretenus par secours privé</i>	18 715	13 133	31 848
I alt. <i>Total</i>	20 484	13 794	34 278

Blandt de offentlig forsørgede elever er her ikke regnet med officers- og underofficers elever, og det vil si de fleste. De utgjorde 924 ved hæren og ca. 150 ved marinen.

Efter tellingene fra 1875 av var antallet av privatforsørgede studenter og elever angitt således:

Studenter og elever.

Etudiants et élèves.

	Menn. <i>Hommes.</i>	Kvinner. <i>Femmes.</i>	I alt. <i>Total.</i>
1875	2 311	305	2 616
1891	9 364	5 276	14 640
1900	7 505	3 601	11 106
1910	9 438	5 391	14 829
1920	18 715	13 133	31 848

Disse tallrekker gir uttrykk for en overordentlig sterk stigning i elevenes antall de siste ti år. Stigningen kan for en del bero på tellingsmåten med personsedler, som også i 1891 gav et forholdsvis stort antall elever.

I 1920 la man dessuten særlig vekt på å få fullstendige opgaver over alle elever over 15 år ved utarbeidelsen av skjemaet, og det kan neppe være tvil om at tallene viser for sterk stigning, i hvert fall for 1920 sammenlignet med tidligere år. Men den faktiske stigning i elevantallet er nok allikevel meget stor.

Skolestatistikkens tall viser også at elevtallet er gått op. Efter denne har vi prøvet å skille ut den masse som nærmest skulde falle inn under den elevkategori folketellingen regner med; men det har ikke vært mulig å skille ut alle under 15 år, så den tallrekke som denne statistikk gir er ikke direkte sammenlignbar med folketellingen:

Skoleår. <i>Année scolaire.</i>	Antall elever. <i>Nombre d'élèves.</i>
1890—91	Ca. 18 500
1900—01	› 21 100
1910—11	› 28 400
1920—21	› 47 000

Altså alt i alt sterk stigning.

Denne stigning beror ikke på nogen forskyvning i befolkningens alderssammensetning. Det er som tidligere nevnt utdanningsintensiteten som er steget, et forhold som tabellen på neste side gir uttrykk for:

Antall elever pr. 10 000 av befolkningen i hver aldersklasse.
Nombre d'élèves par 10 000 de la population dans les mêmes classes d'âge.

	1891.	1900.	1910.	1920.
<i>Menn. Hommes.</i>				
15—20	829	474	539	964
20—25	236	255	} 215	408
25—30	53	48		81
I alt over 15 år. <i>Total au-dessus de 15 ans</i>	159	113	135	218
<i>Kvinner. Femmes.</i>				
15—20	519	214	316	779
20—25	40	107	} 87	190
25—30	10	25		38
I alt over 15 år. <i>Total au-dessus de 15 ans</i>	77	47	118	139

Denne tabell viser også at utdannelsesintensiteten er steget mere for kvinnene enn for mennene, så at det nu er flere kvinnelige elever i forhold til mannlige enn nogen gang før i alle aldersgrupper over 15 år, et forhold som kommer klarere til uttrykk i følgende tallsammenstilling :

Antall kvinnelige elever pr. 100 mannlige under forutsetning av at der er like mange kvinner som menn i hver aldersgruppe.
Nombre d'élèves féminins pour 100 élèves masculins.

	1891.	1900.	1910.	1920.
15—20	63	45	59	81
20—25	17	42	} 40	47
25—30	19	52		47
I alt 15—30 år. <i>Total 15—30 ans</i> . .	48	43	50	69

For å kunne karakterisere veksten i elevantallet vilde det vært av betydning å påvise hvad slags skoler det er som først og fremst har øket sitt elevantall. På grunn av de uensartede oppgaver man har er dette ikke lett, men følgende sammenstilling som er gjort efter folketellingene vil dog gi nogen veiledning :

Privat forsørgede elever. *Elèves entretenus par secours privé.*

Utdannelsens art. <i>Catégories.</i>	Menn. <i>Hommes.</i>					Kvinner. <i>Femmes.</i>				
	1875.	1890.	1900.	1910.	1920.	1875.	1890.	1900.	1910.	1920.
1. Studenter. <i>Etudiants</i>	735	1 250	938	1 104	} 1 705	-	14	94	145	422
2. Kadetter. <i>Elèves des écoles militaires</i>	44	79	250	115		-	-	-	-	-
3. Lærerskoler. <i>Ecoles d'instituteur</i>	359	301	537	603	826	19	192	412	537	929
4. Landbruks-, skogbruks-, meieriskoler. <i>Ecoles d'agriculture, forestières, de laiterie</i>	98	259	637	1 302	1 837	21	10	82	85	90
5. Tekniske skoler. <i>Ecoles des arts et des métiers</i>	186	333	651	768	1 553	-	5	15	17	26
6. Handelsskoler. <i>Ecoles de commerce</i>	-	33	39	90	334	86	286	596	548	1 223
7. Håndverks- ¹ og husflidsskoler, syundervisning. <i>Ecoles de métier et d'industrie domestique.</i> <i>Leçons de couture</i>	48	104	110	336	1 792	1	18	69	158	1 312
8. Husholdningselever. ² <i>Elèves d'écoles ménagères</i>	-	-	-	-	-	74	203	301	517	825
9. Folkehøjskoler. <i>Hautes écoles populaires</i> . . .	140	114	269	386	563	3	33	104	345	576
10. Fylkesskoler, fortsettelsesskoler. ³ <i>Ecoles de continuation</i>	-	532	773	622	1 864	-	82	443	494	2 149
11. Høiere almenskoler. ⁴ <i>Lycées</i>	662	1 076	2 630	3 656	7 340	63	525	982	2 194	4 930
12. Andre elever. ⁵ <i>Autres élèves</i>	39	5 283	671	358	869	38	3 908	503	304	592
I alt. <i>Total</i>	2 311	9 364	7 505	9 340	⁶ 18 683	305	5 276	3 601	5 344	⁶ 13 074

¹ Inntil 1910 gikk håndverksskoler sammen med tekniske skoler. ² Husmorsskoler er med her i 1920; tidligere gikk de sammen med industriskoler o. s. v. Stigningen skulde altså være forholdsvis noget mindre for husholdningsutdannelsen, noget større for kvinner i den foregående gruppe. ³ Inntil 1910 bare fylkesskoler. ⁴ Inntil 1910 het gruppen: skoledisipler (visstnok samme innhold). ⁵ De største grupper er sjømannsskoler samt misjons- og bibelskoler. ⁶ Tabell 4 omfatter 32 menn og 59 kvinner på abnormskoler, som er trukket fra her.

Det er betegnende for tidsrummet at handelsskolenes elevtall utvilsomt er vokset sterkest. Også landbruksundervisningen er øket i omfang, og omtrent tilsvarende stigning viser tallene for elever ved høiere almenkoler, folkehøiskoler, fylkesskoler o. l. Videre får vi en betydelig stigning i elevtallet ved tekniske skoler og håndverksskoler og ved kvinnelige industriskoler, søm- og husstellskoler. Antallet av kvinnelige studenter er steget overordentlig sterkt og av kvinnelige lærerskoleelever meget sterkt, mens de tilsvarende mannlige grupper viser den minste stigning av alle elevgrupper.

Som før nevnt må man ikke feste sig for meget ved tallenes absolutte størrelse da tellingene ikke er helt ensartet.

Men en sterkt stigende utdannelsesintensitet i vårt folk i den senere tid er i hvert fall en kjennsgjerning. Det vilde være av overordentlig stor betydning å påvise hvilke lag av folket som evner å gi sine barn nogen videregående utdanning. Tabell 4 i dette hefte er imidlertid bygget på for vide grupper av forsørgere til å kunne vise dette; en mere detaljert gruppering finnes i hovedtabellen for livsstillingsopgavene, nr. 1 i 9de hefte. Her er angitt for hver gruppe av forsørgere det samlede antall elever over 15 år som de forsørger, altså uten noget skille mellom de forskjellige slags elever. Men av tabell 4 fremgår det at de aller fleste privatforsørgede elever over 15 år får en undervisning som legger beslag på deres meste tid, så de umulig kan ha noget videre arbeide ved siden av, og at dette gjelder elevene fra alle samfundslag. Selv om man altså ikke kan påvise hvilken utdanning de enkelte klasser av forsørgere gir sine barn, vil det ha betydning å sammenligne det samlede antall elever med antallet av forsørgere. Det sier sig selv at det må bli uriktig å sammenholde elevtallet med det samlede antall forsørgere uten hensyn til deres alder. Det beste sammenligningsgrunnlag man kan finne er antall gifte og før gifte menn 40—60 år gamle i hver livsstillingsgruppe. Forutsetningen ved denne sammenstillingsmåte er selvfølgelig at de aller fleste elever forsørges av sine gifte eller før gifte fedre i alderen mellom 40 og 60 år, og ser man på hele elevmassen under ett, holder nok dette stikk. Det er efter all sannsynlighet forholdsvis få fedre under 40 eller over 60 år som har voksne barn gående hjemme, og de kvinnelige forsørgere av voksne elever, mest enker, spiller tallmessig liten rolle. Men i de enkelte mindre grupper kan dette stille sig anderledes. Da man ikke kan skille mellom elever med mannlige og kvinnelige forsørgere, er det således umulig ad denne vei å belyse utdannelsesintensiteten for erhvervsgrupper som omfatter forholdsvis mange enker (f. eks. tekstilarbeidere, hermetikkarbeidere). Den ulike ekteskapsalder i de forskjellige samfundslag bidrar også til å gjøre sammenligningen vanskelig. Forskjellen er her visstnok størst mellom de ulærte arbeidere på den ene side og læger, filologer o. s. v. — d. v. s. de som har lengst utdanning bak sig — på den annen side. Allerede Eilert Sundt har pekt på det viktige faktum at man gifter sig før i arbeiderklassen enn i de andre stender, og at forskjellen i alder er betydelig større for mennene enn for kvinnene. For vår sammenligning av

utdannelsesintensiteten har denne forskjell betydning derved at det f. eks. må bli forholdsvis flere arbeidere enn embedsmenn under 40 år som har barn på over 15 år, og av denne grunn vil forholdstallet: elever pr. 1 000 fedre utelukkende i alderen 40—60 år gi et for gunstig billede for arbeiderne. Det er meget tvilsomt om dette i vesentlig grad opveies derved at forholdsvis flere av embedsmenn o. s. v. over 60 år har voksne barn i den alder at det kan bli tale om utdanning.

Den høiere giftermålsalder skulde visstnok trekke i denne retning, men den motvirkes av et lavere barnetall. Efter folketellingens 6te hefte får man følgende gjennomsnittlige barnetall for ekteskap som har vart 18 år og mere, og hvor bruden var mellom 20 og 25 år gammel:

- Ca. 7 barn. Fiskere, jordbruks- og skogsarbeidere, gårdbrukere, fabrikk- og anleggs-
Env. 7 enfants. arbeidere. *Pêcheurs, ouvriers d'agriculture et forestiers, agriculteurs, ouvriers de fabrique et de construction.*
- Ca. 6 barn. Håndverkere og småindustri drivende, sjøfolk, betjenter og diverse fag-
Env. 6 enfants. funksjonærer i offentlig tjeneste. *Artisans et petits industriels, marins, employés divers au service public.*
- Ca. 5 barn. Kontor- og butikkkfunksjonærer, fabrikkere, skibsredere, grosserere
Env. 5 enfants. m. fl. *Employés de bureau et de magasin, propriétaires de fabrique, armateurs, négociants, etc.*
- Ca. 4 barn. Selvst. læger, advokater m. fl. og høiere funksjonærer ved immateriell
Env. 4 enfants. virksomhet. *Médecins, avocats, etc., et employés supérieurs aux professions libérales.*

Det er klart at denne store forskjell i barnetallet må virke sterkt inn ved sammenligning mellom det relative antall elever i forhold til antall fedre i hver samfundsklasse. Sammenligningen må nødvendigvis gi et for lyst inntrykk av utdannelsesintensiteten blandt landbruksarbeiderne o. s. v., når man ikke kan ta hensyn til deres større barnetall, mens det relative antall læge-, grossererbarn o. s. v. som får utdanning må være ennå høiere i virkeligheten enn forholdstallene angir, på grunn av det lave samlede barnetall i disse familier.

Ennå et moment må nevnes før vi trekker frem den store forskjell i utdanneshyppighet fra klasse til klasse som fremgår av rubrikk 3 i sammenstillingen på de 4 følgende sider. Forskjellen er ikke bare et uttrykk for fedrenes større eller mindre økonomiske evne og deres større og mindre interesse for å skaffe barna utdanning. Det er en kjent sak at det er forholdsvis overkommelig å la barna få gå på kurser eller skoler hvis de kan bo hjemme. Men bor man slik til at barna må sendes vekk og betale for kost og losji, så blir utdanningen en langt kostbarere og mere betenkelig affære. Også rent psykologisk må ikke minst de større byer med de mange kurser etc. og samtidig den bitre konkurranse i alle erhverv nødvendigvis virke til at utdannelsesintensiteten økes. Blandt foreldre av arbeiderklassen i Kristiania er det i hvert fall efter vårt inntrykk almindelig i det minste å drøfte spørsmålet om barna skal få nogen utdanning efter folkeskolen. Men det er høist sannsynlig at en stor del av gårds- og skogsarbeiderne osv.

Utdannelsesintensiteten i en rekke fremtredende livsstillinger.
Intensité d'éducation dans 73 professions importantes.

Forsørgernes livsstillinger. <i>Professions des soutiens.</i>	Antall gifte og før gifte menn i alderen 40—59 år. <i>Nombre des hommes mariés, veufs et divorcés 40—59 ans.</i>	Antall privat forsørgede elever over 15 år. <i>Nombre d'élèves entretenus par secours privé au-dessus de 15 ans.</i>	Antall elever pr. 1000 forsørgere (rubr. 1) <i>Nombre d'élèves pour 1 000 soutiens.</i>	Av hvert 1000 forsørgere (rubr. 1) var bosatt i byer. <i>De 1 000 soutiens habitent des villes.</i>	Nummerorden etter utdan- nesintensiteten. <i>Les numéros par l'intensité de l'éducation</i>	Nummerorden etter det relative antall forsørgere som bor i byer. <i>Les numéros par nombre relatif des soutiens habitant des villes.</i>
	1	2	3	4	5	6
Gårdbrukere, selveiere . . . . . <i>Propriétaires, cultivateurs.</i>	49 422	8 228	166	4	31	71
Småbrukere, plasseiere . . . . . <i>Petits propriétaires.</i>	6 119	381	54	1	61	72-73
Husmenn . . . . . <i>Tenanciers.</i>	2 399	87	36	1	66	72-73
Andre landbruksarbeidere . . . . . <i>Autres ouvriers agricoles.</i>	3 172	96	30	15	71	70
Skogs- og fløtningsarbeidere . . . . . <i>Ouvriers forestiers et au service de flottage.</i>	5 412	117	22	16	73	69
Fiskere . . . . . <i>Pêcheurs.</i>	11 733	391	33	60	68-69	66
Håndverksmestere . . . . . <i>Artisans, patrons.</i>	4 910	1 188	242	563	23	36
Selvt. arb. håndverkere . . . . . <i>Artisans travailleurs isolés.</i>	8 196	531	65	248	55	58
Håndverksarbeidere . . . . . <i>Artisans, ouvriers.</i>	12 325	988	80	637	44	28
Særskilt: <i>Séparément:</i>						
Smeder: { <i>Forgerons:</i>	164	29	177	738	29	13
Mestere . . . . . <i>patrons.</i>						
Selvt. arbeidende . . . . . <i>travailleurs isolés.</i>	436	34	78	96	45-47	65
Arbeidere . . . . . <i>ouvriers.</i>	1 142	80	70	521	52-54	40
Snekkere og tømmer- menn: {	1 129	243	215	399	25	48
Mestere . . . . . <i>patrons.</i>						
Selvt. arbeidende . . . . . <i>travailleurs isolés.</i>	3 304	176	58	167	62-63	62
Arbeidere . . . . . <i>ouvriers.</i>	4 620	351	76	524	48-49	38
Skomakere: { <i>Cordonniers:</i>	492	94	191	585	27	32-33
Mestere . . . . . <i>patrons.</i>						
Selvt. arbeidende . . . . . <i>travailleurs isolés.</i>	1 731	106	61	264	57-58	57
Arbeidere . . . . . <i>ouvriers.</i>	637	36	57	735	60	14

Utdannelsesintensiteten i en rekke fremtredende livsstillinger.
(Forts.)

Forsørgernes livsstilling.	Antall gifte og for gifte menn i alderen 40—59 år.	Antall privat forsørgede elever over 15 år.	Antall elever pr. 1000 forsørgere (rubr. 1).	AV hvert 1000 forsørgere (rubr. 1) var bosatt i byer.	Nummerorden etter utdannelsesintensiteten.	Nummerorden etter det relative antall forsørgere som bor i byer.
	1	2	3	4	5	6
Fabrikkeiere o. l. . . . . <i>Propriétaires de fabrique.</i>	931	387	416	600	12	30
Form. o. l. ved fabrikker og anlegg . . . <i>Contremaîtres, etc., de fabrique et de construction.</i>	3 423	473	138	471	35	44
Elektrikere (arb. og formenn) . . . . . <i>Electriciens.</i>	581	52	89	422	42-43	47
Maskinister ved fabrikker o. l. . . . . <i>Mécaniciens de fabrique, etc.</i>	562	50	89	452	42-43	46
Arb. ved gruber og stenbrudd . . . . . <i>Ouvriers d'expl. des mines et d'industrie de pierres.</i>	1 507	46	31	123	70	64
Arb. ved elektro-kjem. og -metallurg. ind. <i>Ouvriers d'industrie électro-chimique et métallurgique.</i>	1 157	53	46	182	65	61
Arb. ved maskin- og metallindustri . . . <i>Ouvriers d'industrie mécanique et de métaux.</i>	4 812	339	70	652	52-54	24
Arb. ved elektrisitets- og gassverk . . . <i>Ouvriers d'usines, d'électricité et à gaz.</i>	415	25	60	766	59	8
Arb. ved sagbruk og høvlerier . . . . . <i>Ouvriers d'industrie de scieries et de rabotage de bois.</i>	2 663	91	34	273	67	55
Arb. ved tremasse-, cellulose- og papirfabr. <i>Ouvriers d'industrie de pâte de bois, de cellulose et de papier.</i>	2 868	96	33	231	68-69	59
Arb. ved ølbryggerier . . . . . <i>Ouvriers de brasseries de bière.</i>	368	18	49	859	64	3
Arb. ved andre slags fabr. o. l. . . . . <i>Autres ouvriers.</i>	4 872	382	78	458	45-47	45
Anleggsarbeidere, alle slags . . . . . <i>Ouvriers de construction, toutes espèces.</i>	7 256	215	29	360	72	50
Handlende . . . . . <i>Marchands.</i>	7 616	2 880	378	534	13	37
Handelsreisende . . . . . <i>Commis voyageurs.</i>	677	204	301	755	18	10
Butikkekspediterer . . . . . <i>Commis de magasins.</i>	394	96	244	683	22	20-21
Formenn og arb. ved handel . . . . . <i>Contremaîtres et ouvriers de commerce.</i>	2 652	190	72	747	51	11

Utdannelsesintensiteten i en rekke fremtredende livsstillinger.
(Forts.)

Forsørgernes livsstilling.	Antall gifte og før gifte menn i alderen 40—59 år.	Antall privat forsørgede elever over 15 år.	Antall elever pr. 1000 forsørgere (rubr. 1).	Av hvert 1000 forsørgere (rubr. 1) var bosatt i byer.	Nummerorden efter utdannelsesintensiteten.	Nummerorden efter det relative antall forsørgere som bor i byer.
	1	2	3	4	5	6
Skibsredere . . . . . <i>Armateurs.</i>	257	171	665	658	6	23
Jekteeiere o. l. . . . . <i>Propriétaires de caboteurs, etc.</i>	375	20	53	285	62-63	53-54
Skibsførere . . . . . <i>Capitaines.</i>	1 503	439	292	585	21	32-33
Styrmenn . . . . . <i>Officiers à bord.</i>	540	53	98	487	41	43
Dampskibsmaskinister . . . . . <i>Mécaniciens maritimes.</i>	1 174	176	150	693	34	19
Båtsmenn o. l. . . . . <i>Maitres d'équipage, etc.</i>	269	28	104	502	40	42
Matroser og lettmatroser . . . . . <i>Matelots, etc.</i>	759	53	70	398	52-54	49
Fyrbøtere o. l. . . . . <i>Chauffeurs, etc.</i>	141	9	64	645	56	27
Fyrvoktere o. l. . . . . <i>Gardiens de phare, etc.</i>	130	16	123	31	36	68
Banemestere, stasjonsmestere og jernbane- telegrafister . . . . . <i>Chefs de gares et télégraphistes aux expl. de chemins de fer.</i>	378	148	114	45	38	67
Lokomotivførere . . . . . <i>Mécaniciens de locomotives.</i>	419	75	179	647	28	26
Konduktører . . . . . <i>Conducteurs de train.</i>	341	72	211	683	26	20-21
Bane- og godsformenn . . . . . <i>Piqueurs de la voie, chefs-magasiniers.</i>	632	74	117	285	37	53-54
Stasjonsbetjenter, bremsere m. fl. . . . . <i>Gardes-voies, etc.</i>	224	34	152	504	33	41
Banevoktere o. l. . . . . <i>Chefs de gares adjoints, serre-freins.</i>	360	22	61	136	57-58	63
Vognførere og konduktører ved sporveiene <i>Conducteurs et billeteurs de tramways.</i>	191	30	157	895	32	2
Postmestere og fullmektiger . . . . . <i>Receveurs des postes, etc.</i>	180	57	317	661	17	22
Postpakkemestere o. l. . . . . <i>Maitres de service de messagerie, etc.</i>	145	43	297	328	19	51
Postbud o. l. . . . . <i>Facteurs, etc.</i>	421	33	78	266	45-47	56

Utdannelsesintensiteten i en rekke fremtredende livsstillinger.
(Forts.)

Forsørgernes livsstillinger.	Antall gifte og før gifte menn i alderen 40—59 år.	Antall privat forsørgede elever over 15 år.	Antall elever pr. 1 000 forsørgere (rubr. 1).	Av hvert 1 000 for- sørgere (rubr. 1) var bosatt i byer.	Nummerorden etter utdannelses- intensiteten.	Nummerorden etter det relative antall forsørgere som bor i byer.
	1	2	3	4	5	6
Bileiere og vognmenn . . . . . <i>Chauffeurs et loueurs de voitures pour propre compte.</i>	451	107	237	579	24	34
Chauffører . . . . . <i>Chauffeurs d'auto.</i>	189	21	111	783	39	6
Kjørekarer . . . . . <i>Cochers.</i>	1 401	102	73	767	50	7
Bryggearbeidere . . . . . <i>Débardeurs et chargeurs.</i>	2 172	165	76	795	48-49	5
Advokater og sakførere . . . . . <i>Avocats.</i>	405	250	617	721	7	16
Høiere funksj. ved civil adm. etc. . . . . <i>Employés supérieurs de l'adm. civile, etc.</i>	375	272	725	757	5	9
Tollkontrollører, assistenter m. fl. . . . . <i>Contrôleurs de douane, douaniers, etc.</i>	188	68	362	814	14	4
Politikonstabler o. l. . . . . <i>Agents de police, etc.</i>	523	153	293	914	20	1
Biskoper og prester . . . . . <i>Evêques et pasteurs.</i>	269	304	1 130	320	1	52
Læger . . . . . <i>Médecins.</i>	556	418	752	574	4	35
Tannlæger . . . . . <i>Dentistes.</i>	146	68	466	712	10	18
Professorer . . . . . <i>Professeurs de l'université.</i>	85	72	847	588	3	31
Lærere ved høiere almenkoler og semin. <i>Professeurs de lycées et d'écoles normales.</i>	294	250	850	728	2	15
Lærere ved folke- og fortsettelsesskoler. <i>Instituteurs d'écoles primaires et de con- tinuation.</i>	2 149	1 232	573	207	8	60
Redaktører . . . . . <i>Rédacteurs.</i>	89	50	562	742	9	12
Journalister . . . . . <i>Journalistes.</i>	60	10	167	717	30	17
Direktører og disponenter (ikke ved imm. virksomhet) . . . . . <i>Directeurs et gérants.</i>	2 061	862	418	622	11	29
Kontorfunksjonærer . . . . . <i>Employés de bureau.</i>	4 391	1 546	352	649	15	25
Ingeniører og teknikere . . . . . <i>Ingénieurs et techniciens.</i>	799	267	334	522	16	39

overhodet aldrig kommer inn på slike tanker; for flertallet av dem står det sikkert som en selvfølge at barna må se å tjene sitt brød snarest efter konfirmasjonen. Det blir kort sagt meningsløst å sammenligne utdanneshyppigheten i de forskjellige samfundsgrupper og sette ut av betraktning bostedets store betydning, snart som en lettelse og tilskyndelse til utdanning, snart som en hindring.

Av elevopgavene kan vi ikke direkte få frem bostedets betydning for utdanneshyppigheten. For efter tellingsreglene er elevene dels tellet i foreldrenes hjem, selv om de bodde borte for sin utdannelses skyld — dette gjaldt all utdanning som varte høist 1 år —, dels er de tellet der hvor de fikk undervisning og bodde på tellingstiden og blev da overhodet ikke tatt med i foreldrehjemmet. Derfor er f. eks. næsten alle studenter angitt som bosatt i Kristiania og omegn, men dette sier jo ingen ting om utdannelsesintensiteten i hovedstaden, sammenlignet med de andre byer og landsbygden. Man må følgelig fordele forsørgerne i hver gruppe efter bosted, istedenfor elevene, for å få frem det man vil, og dette er forsøkt i den nevnte sammenstilling, hvor det relative antall av forsørgere som bor i byer er tilføjet for hver livsstillingsgruppe.

Vi går hermed over til forholdstallene i tabellen foran, rubrikk 3, som angir antallet av elever pr. 1 000 «forsørgere» i 73 fremtredende livsstillingsgrupper. Et øiekast nedover den lange tallrekke vil gjøre det klart at avvikelserne fra gruppe til gruppe er overveldende store, og efter hvad ovenfor er sagt om beregningsmetoden er det høist sannsynlig at ulikhetene i virkeligheten er ennu større. Yttergrensene danner prestene med 1 130 voksne elever for hvert 1 000 forsørgere og skogsarbeiderne med bare 22.

I rubrikk 5 er alle erhvervsgrupper nummerert efter utdanneshyppigheten. Prestene ser altså ut til å stå som en god nr. 1 hvad utdanning av barna angår. Ikke langt efter dem i rekken kommer de fleste andre med universitetsutdanning: professorer og lærere ved høiere skoler, læger, de fleste jurister m. fl. Allerede som nr. 8 kommer folkeskolelærerne med 573 elever pr. 1 000 forsørgere; det later til at de som selv har fått god utdanning, og især de som har læregjærningen til kall, er ivrigst til å koste utdanning på sine egne barn. Efter lærerne kommer vi av større grupper til direktører og disponenter for aktieselskap m. v., fabrikkere og handelsmenn. Sammen med skibsrederne, som kommer litt høiere op i rekken, utgjør visstnok disse grupper de gjennomsnittlig best stille i økonomisk henseende. Like efter handelsmennene kommer kontrollører og assistenter ved tollvesenet med 362 elever for hvert 1 000 forsørgere, og ikke lenge efter kommer forskjellige andre offentlige funksjonærer og betjenter med relativt beskjedne lønninger: fullmektiger etc. og pakkemestere o. l. ved postvesenet samt politikonstabler, fengselsbetjenter o. l. Det er en kjent sak at nettop foreldre fra disse kretser sliter for å få barna frem; tallene bekrefter altså at dette almindelige inntrykk er riktig. Noget foran politikonstablene kommer almindelige kontorfolk og ingeniører av alle slags med omtrent 1 elev for hver 3 forsørgere. Litt lavere ut-

dannelseshyppighet har skibsførerbarna og ennu lavere butikkekspeditørene — omtrent 1 elev for hver 4 forsørgere. Like etter kommer håndverksmestere og vognmenn. Men så er der et stort sprang ned til de neste større grupper: konduktører og lokomotivførere ved jernbanene. Ikke langt etter er vognførere og konduktører ved sporveiene samt stasjonsbetjenter og bremser ved jernbanene, og omtrent på linje med disse funksjonærer hvad utdannelse angår står gårdbrukerne med 1 voksen elev for hver 6 forsørgere. Videre nedover i rekken kommer vi til dampskibsmaskinister, formenn ved fabrikker, fyrvoktere, bane- og godsformenn, stasjonsmestere og jernbanetelegrafister. Like etter jernbanetelegrafistene kommer chauffører med 1 elev for hver 9 forsørgere. Vi er altså nå kommet til befolkningslag hvor det ser ut til å være undtagelsen at barna får annen utdannelse enn folkeskolen, selv om flesteparten bor i byer o. l. strøk, som tilfellet er med chaufførene. Etter chaufførene kommer av større grupper styrmennene (1 elev for hver 10 fedre), videre maskinister og elektrikere ved fabrikker samt håndverksarbeidere. De selvstendige håndverkere uten leiet hjelp skaffer utdannelse til forholdsvis færre av sine barn enn håndverksarbeiderne. Som eksempler har vi trukket frem tre større håndverksfag med noget forskjellig utdannelsesintensitet, men for de fleste fag blir elevtallene for små til å trekke sikre slutninger. Noget færre utdannede barn enn håndverksarbeiderne har også en del andre store arbeidergrupper: bryggearbeidere, handelsarbeidere og kjørekarer, matroser og fyrbøtere til sjøs og de tre fabrikkarbeidergrupper med de gunstigste forholdstall: maskin- og metallarbeidere, arbeidere ved elektrisitets- og gassverk og ved diverse ikke spesifiserte industrier. Litt lenger nede i rekken kommer småbrukerne med 1 elev for hver 20 fedre og like etter dem et par av fabrikkarbeidergruppene: ølbryggeriarbeiderne (næsten alle i byer) og arbeiderne ved elektrokjemisk industri. Hermed kommer vi til slutt til de arbeidergrupper hvor det ser ut til næsten aldrig å bli tale om utdannelse av barna i nogen retning. Mellom 30 og 40 elever pr. 1 000 fedre får man for husmennene, fiskerne og arbeiderne ved sagbruks- og papirindustrien og ved gruber og stenbrudd. Avslutningen på rekken danner anleggsarbeiderne og gårds- og skogsarbeiderne med 20—30 elever pr. 1 000 forsørgere.

Det er rimelig at rekkefølgen ikke vilde bli nøiaktig den samme hvis man hadde et helt tilfredsstillende mål for utdannelsesintensiteten, men i store trekk er det nok et riktig bilde av forholdene som her er gitt. Det stemmer også med det almindelige inntrykk man har at næsten alle barn av embedsmenn, læger, sakførere, skibsredere o. s. v. i våre dager får nogen videregående utdannelse, mens dette er en ren sjeldenhet blandt landarbeidere og anleggsarbeidere. I de fleste andre samfundslag ligger antagelig utdannelsesintensiteten imellem disse to yderligheter.

Der er tre hovedårsaker til disse store og betydelige avvikelser mellom samfundslagene når det er tale om å skaffe barna utdannelse. Den viktigste faktor er vel rimeligvis foreldrenes økonomiske evne. Men det ser ut til at også psykologiske årsaker virker meget sterkt med, og det ikke bare i det en-

kelte tilfelle, hvor det er tale om et barn skal få den og den utdanning eller ikke. Tallene bestyrker den meget utbredte mening at opfatningen av utdannelsens betydning varierer sterkt fra den ene befolkningsklasse til den annen, så nogen grupper av foreldre ser ut til å skaffe færre av sine barn utdanning enn man hadde grunn til å vente etter deres økonomiske evne, mens nødvendigheten av å koste på barna er gått flesteparten i blodet i andre samfundslag, så de i stor utstrekning trosser de økonomiske hindringer. Hadde man en tilfredsstillende inntekts- og lønnsstatistikk, så kunde det la sig gjøre å påpeke nærmere hvordan interessen for å utdanne barna ser ut til å variere fra gruppe til gruppe, men en slik statistikk lar ennu vente på sig.

Den tredje hovedfaktor som virker sterkt inn på utdannelsesintensiteten i de forskjellige befolkningsgrupper er som nevnt foreldrenes bosted. Det vilde vært av stor interesse å kunne angi: Hvor meget av de store avvikelser i utdannelseshyppigheten skyldes simpelthen en forskjell med hensyn til foreldrenes bosted — i nærheten av eller lengere borte fra undervisningscentrer. Men selv den mest fullkomne statistikk kunde ikke her gi de nødvendige holdepunkter; det er for mange uberegnelige faktorer som spiller inn. Vi må da nøie oss med en simpel sammenstilling av de to tallrekker for antallet av elever og antallet av byboere pr. 1 000 forsørgere. I det store og hele ser det ut til å være sterk sammenheng mellom de to tallrekker. Landarbeiderne lar meget sjeldnere sine barn utdanne enn byarbeiderne, de selvstendige småhåndverkere sjeldnere enn håndverksarbeiderne, som langt oftere bor i byer, gårdbrukerne sjeldnere enn mange klasser i byen som sikkert nok gjennemsnittlig sitter trangere i det osv. osv. Hvis overensstemmelsen mellom bosted og utdannelsesintensitet var fullstendig, vilde nummerne i de to bakerste rekker i tabellen helt svare til hverandre; men der er, som man ser, mange og meget store avvikelser fra denne regel. Enkelte befolkningslag greier å overvinne bostedshindringene i en næsten forbausende grad, mens transportarbeiderne og en del andre typiske bygrupper benytter sig lite av den lettere adgang til all slags fortsettelsesskoler osv.; dette ser man lett av selve tabellen. Men det kunde kanskje være på sin plass å slå sammen en del av de nogenlunde ensartede grupper til større for å få ulikhetene tydeligere frem. Det er dette som er gjort i tabellen på neste blad, hvor man istedenfor 73 grupper ordnet etter næringsveier har fått bare 31, som her for oversiktligheits skyld er ordnet etter fallende utdannelsesintensitet.

Rekkefølgen mellom gruppene blir noget så nær den samme som den vi påviste i detalj under omtalen av den store tabell. For å vise den større og mindre sammenheng mellom bosted og utdannelsesintensitet har man i tredje rubrikk nummerert de samme 31 befolkningsgrupper etter det relative antall familier som bor i byer, og i siste rubrikk er differensen mellom de 2 nummer angitt for hvert ledd. Hvis det var full overensstemmelse mellom det relative antall familier som bor i byer og det relative antall barn som får utdanning, så vilde de to nummerrekker helt svare til hverandre, og alle differensene blev = 0. Forutsatt at det ingen sammenheng var mellom det å bo i byen og

Grupper av stillinger ordnet efter utdannelsesintensiteten.

Groupes de profession arrangés suivant l'intensité de l'éducation.

Livsstillingsgrupper. Groupes de profession.	Elev pr. 1000 forsørgere. <i>Elèves pour 1000 soutiens.</i>	Av hvert 1000 forsø- gere var bosatt i byer. <i>De 1000 soutiens habitaient des villes.</i>	Nr. efter det relative antall by- boere (høieste tall nr. 1). <i>Numéro d'après le nombre relatif des citadins.</i>	Hvor meget høiere + eller lavere ÷ er by- boernummeret enn nummeret efter utdannel- sesintensiteten. <i>Accroissement + ou décroisse- ment ÷ des chiffres des cita- dins en compa- raison des chiffres de l'édu- cation.</i>
1. Prester, lærere ved høiere skoler, læger, juridiske embedsmenn m. fl. med universitetsutdannelse . . . . . <i>Pasteurs, professeurs des lycées, méde- cins, employés judiciaires supérieurs.</i>	789	627	11	+ 10
2. Folkeskolelærere . . . . . <i>Instituteurs des écoles primaires.</i>	573	207	25	+ 23
3. Disponenter o. l. . . . . <i>Directeurs, gérants, etc.</i>	470	613	12	+ 9
4. Handelsmenn . . . . . <i>Marchands.</i>	378	534	17	+ 13
5. Kontorfunksjonærer . . . . . <i>Employés de bureau.</i>	352	649	8	+ 3
6. Fagfunksjonærer ved post- og toll- vesen . . . . . <i>Employés spécialistes aux services des postes et des douanes.</i>	340	739	5	÷ 1
7. Ingeniører . . . . . <i>Ingénieurs.</i>	334	522	18	+ 11
8. Politikonstabler o. l. off. betjenter . <i>Agents de police, etc.</i>	293	894	2	÷ 6
9. Skibsførere . . . . . <i>Capitaines.</i>	292	585	13	+ 4
10. Handelsreisende og butikkekspeditorer <i>Commis voyageurs.</i>	280	728	6	÷ 4
11. Håndverksmestere . . . . . <i>Artisans, patrons.</i>	242	563	15	+ 4
12. Vognmenn o. l. . . . . <i>Loueurs de voitures, etc.</i>	237	579	14	+ 2
13. Lokomotivførere og jernbanekonduk- tører . . . . . <i>Mécaniciens de locomotives et con- ducteurs de trains.</i>	193	663	7	÷ 6
14. Gårdbrukere . . . . . <i>Agriculteurs.</i>	166	4	30	+ 16
15. Sporvognsførere og konduktører . . <i>Conducteurs de trains et billeteurs.</i>	157	895	1	÷ 14

Grupper av stillinger ordnet efter utdannelsesintensiteten.
(Forts.)

Livsstillingsgrupper.	Elever pr. 1000 forsørgere.	Av hvert 1000 forsørgere var bosatt i byer.	Nr. efter det relative antall by- boere (høieste tall nr. 1).	Hvor meget høiere + eller lavere ÷ er by- boernummeret enn nummeret etter utdannel- sesintensiteten.
16. Fabrik- og anleggsformenn . . . . <i>Contremaîtres de fabrique et de construction.</i>	138	471	19	+ 3
17. Dampskibsmaskinister og styrmenn . <i>Mécaniciens de bateaux à vapeur et officiers.</i>	134	628	10	÷ 7
18. Jernbaneformenn . . . . . <i>Chefs-magasineurs aux expl. de chemin de fer.</i>	117	285	22	+ 4
19. Banemestere, stasjonsmestere, jern- banetelegrafister . . . . . <i>Piqueurs de la voie, chefs de gares, télégraphistes aux expl. de chemins de fer.</i>	114	45	28	+ 9
20. Håndverksarbeidere . . . . . <i>Artisans, ouvriers.</i>	80	637	9	÷ 11
21. Transportarbeidere . . . . . <i>Ouvriers de transport.</i>	77	784	3	÷ 18
22. Sjøfolk . . . . . <i>Marins.</i>	77	452	20	÷ 2
23. Handelsarbeidere . . . . . <i>Ouvriers de commerce.</i>	72	747	4	÷ 19
24. Fabrikkarbeidere (undt. sagbruksar- beidere m. v.) . . . . . <i>Ouvriers de fabrique (ouvriers aux scieries, etc., non compris).</i>	70	554	16	÷ 8
25. Selvst. arbeidere, håndverkere . . . <i>Artisans, travailleurs isolés.</i>	65	248	23	÷ 2
26. Småbrukere . . . . . <i>Petits propriétaires agricoles.</i>	54	1	31	+ 5
27. Sagbruks-, cellulosearbeidere o. l. . . <i>Ouvriers d'industrie de scieries et de la cellulose, etc.</i>	34	251	24	÷ 3
28. Fiskere . . . . . <i>Pêcheurs.</i>	33	60	27	÷ 1
29. Grube- og stenbruddsarbeidere . . . <i>Ouvriers d'expl. de mines et d'industrie de pierre.</i>	31	123	26	÷ 3
30. Anleggsarbeidere . . . . . <i>Ouvriers de construction.</i>	29	360	21	÷ 9
31. Landbruks- og skogsarbeidere . . . . <i>Ouvriers agricoles et forestiers.</i>	27	13	29	÷ 2

skaffe barna sine utdanning, vilde forskjellen mellom nummerne dreie sig om 8. Faktisk grupperer forskjellen sig slik:

Avvikelse mellem nummeret efter utdanningsintensiteten og efter procenten av familier som bor i byer. <i>Divergence entre le numéro par l'intensité de l'éducation et par le pour-cent des familles habitant des villes.</i>	Antall erhvervsgrupper. <i>Nombre de groupes de profession.</i>
Høist 4	14
5—7	4
8	1
9—11	6
12—19	5
over 20	1
	31

Dette tyder på at i de fleste befolkningslag blir foreldrenes bosted nokså avgjørende for barnas utdanning. Bor de næsten alle sammen på selve landsbygden — slik som skogs- og gårdsarbeiderne —, så får næsten ingen av barna mere undervisning enn folkeskolen. Men ettersom det relative antall byfamilier i erhvervsgruppene stiger, så stiger også antallet av barn som får utdanning i omtrent samme grad. Til gjengjeld er det en del unormale grupper som ikke viser nogen sammenheng mellom bostedet og barnas utdanning. De avviker fra det normale enten i positiv retning, slik at de greier å skaffe en stor del av barna utdanning til tross for at de bor på landet, eller i negativ retning, hvad altså her vil si at flestparten av foreldrene bor i byer, men allikevel blir det av forskjellige grunner en ren undtagelse at barna får mere skolegang enn folkeskolen.

Den uten sammenligning største avvikelse i positiv retning viser folkeskolelærerne. $\frac{4}{5}$ av dem bor på landet, for en stor del i avsides strøk og i små kår, og allikevel greier de å skaffe flere av barna sine utdanning enn mange andre befolkningslag som man skulde tro hadde meget lettere for det. Også gårdbrukere, handelsmenn og ingeniører på landet ser ut til å overvinne i nokså utstrakt grad de stedlige hindringer for barnas videre utdanning, og det samme gjelder i ikke fullt så sterk grad jernbanefunksjonærene utover landsbygden (baremestere, stasjonsmestere og telegrafister), disponenter o. l. og prester, læger, jurister etc. (betraktet som én gruppe). Mest unormale i den annen retning er bryggearbeidere, kjørekarerer, andre transportarbeidere, tomte- og lagerarbeidere o. l. De skaffer sjelden barna nogen utdanning enda bostedsforholdene stiller sig særlig gunstig. I noget mindre grad gjelder dette sporvognsførere og -konduktører, anleggsarbeidere, håndverks- og fabrikkarbeidere.

Alle disse avvikelser gjelder altså det rent kvantitative forhold: Antallet

av elever over 15 år i forhold til antallet av (beregnete) fedre. Men det er klart at en stor forskjell med hensyn til antallet av forsørgede elever også betyr en stor forskjell i kvalitativ henseende. Når man f. eks. for prester får 1130 voksne elever pr. 1 000 gifte og enkemenn i alderen 40—60 år, så ligger det heri at en stor del av familiene utdanner flere barn på én gang — for det er jo på den annen side mange av familiene som ikke har noen barn i den alder at det kan bli tale om utdanning i denne forstand. Men utdanning av flere barn på én gang betyr igjen som regel at i hvert fall én får forholdsvis lang, kvalifisert utdanning. På den annen side er det ikke tvil om at tallene for grupper med få elever i høi grad er preget av at det i disse kretser sjelden blir tale om annet enn å skaffe barna mere enn høist noen måneders utdanning. Av denne grunn blir det forholdsvis få av de voksne barn som nettopp på det bestemte tidspunkt — 1 desember — gikk på skole o. l. Men faktisk blir det flere av barna i arbeiderklassen i forhold til embedsklassen o. s. v. enn opgavene viser som i hvert fall får noen videregående utdanning, fordi en relativt større del av arbeiderungdommen på tellingstiden er i arbeide efter å ha avsluttet en kortvarig utdanning. All denne avsluttede utdanning kommer jo ikke med i disse opgaver, hvor den langvarige utdanning nødvendigvis blir særlig fyldig representert. I enkelte andre land, f. eks. Ungarn, innhentes det ved folketellingene opplysninger for hele befolkningen om deres tidligere utdanning; en slik fordeling av den hele befolkning — ikke bare de som for øieblikket utdanner sig — vilde også for vårt land gi relativt større tall for personer med korte handelskurser, sykurer o. l., og derved høiere procent av „utdannede“ for de økonomisk dårligst stille klasser.

Kombinasjonen mellom foreldrenes erhverv og utdannelsens art skulde være hovedsaken ved disse opgaver, men materialets beskaffenhet og omkostningene har stillet sig hindrende i veien for å gå videre i detalj i denne retning. Av opgavene i tabell 4 har man gjort et sammendrag på neste side og benyttet dette til 2 procentberegninger (side 210*—211*). Den første viser hvad slags utdanning folk i forskjellige samfundsklasser mest skaffer sine barn. Ikke minst her må man være opmerksom på at utdannelsens varighet har stor innflydelse på opgavene, så universitetet og de høiere almen-skoler etc. blir uforholdsmessig sterkt representert i forhold til handels- og husflidsskoler o. s. v. Det blir følgelig forskjellen mellom erhvervsgruppene man mest bør feste sig ved og ikke det relative antall elever av hvert slag i samme samfundsklasse.

Omtrent halvparten av de mannlige elever opgavene omfatter gikk på høiere almen-skoler eller studerte ved universitetet; i en rekke erhvervsgrupper fikk over 60 pct. av guttene slik undervisning. Dette gjelder offentlige funksjonærer og betjenter, fabrikkere, handlende, skibsredere m. v., ingeniører, kontorfolk og andre funksjonærer ved industri, sjøfart og handel etc. Over 50 pct. av sønnene ved disse høiere undervisningsanstalter hadde yderligere folkeskolelærerne og håndverkerne, men for fabrikk-, handels- og transportarbeiderne ligger procenten litt under 50. Av gårdbruker-, landarbeider- og fiskersønnene er det der-

Elèves entretenus par secours privé répartis d'après la profession des soutiens et l'éducation.

* 11

Grupper av forsørgere. Groupes des soutiens	Sønner. Sexe masculin.										Døtre. Sexe féminin.									
	Fortsettelseskoler, fylkeskoler, folkehøgskoler. <i>Ecoles de continuation, etc.</i>	Høiere almenskoler. <i>Lycées.</i>	Universitetet (og krigsskolene). <i>L'université (et les écoles militaires).</i>	Lærerskoler. <i>Ecoles d'instituteurs.</i>	Handelsskoler. <i>Ecoles de commerce.</i>	Tekniske skoler. <i>Ecoles techniques.</i>	Landbruksskoler. <i>Ecoles agricoles.</i>	Håndverks- og husflidskoler. <i>Ecoles de métiers et d'industrie domestique.</i>	Sjemannsskoler. <i>Ecoles de navigation.</i>	Andre skoler og kurser. <i>Autre écoles et cours.</i>	I alt. <i>Total.</i>	Fortsettelseskoler, fylkeskoler, folkehøgskoler. <i>Ecoles de continuation, etc.</i>	Høiere almenskoler. <i>Lycées.</i>	Universitetet. <i>L'université.</i>	Lærerskoler. <i>Ecoles d'instituteurs.</i>	Handelsskoler. <i>Ecoles de commerce.</i>	Husflids- og syskoler. <i>Ecoles d'industrie domestique et de couture.</i>	Huslig utdannelse. <i>Instruction ménagère.</i>	Andre skoler og kurser. <i>Autre écoles et cours.</i>	I alt. <i>Total.</i>
1. Gårdbrukere. <i>Agriculteurs.</i>	1 327	1 062	177	573	258	273	1 356	137	36	128	5 327	1 423	480	19	441	151	467	369	197	3 547
2. Landbruks- og skogsarbeidere samt fiskere. <i>Ouvriers agricoles et forestiers et pêcheurs</i>	126	78	4	38	39	17	24	22	19	20	387	144	64	-	36	29	70	25	20	388
3. Håndverkere <i>Artisans</i>	203	769	84	37	192	133	39	36	42	64	1 599	234	587	26	48	191	133	59	58	1 336
4. Eiere og funksjonærer ved fabrikkindustri m. v. <i>Propriétaires et employés de fabrique, etc.</i>	25	441	94	-	104	93	23	4	2	25	811	34	308	34	16	45	15	32	36	520
5. Andre med selvst. virksomhet (ves. handlende). <i>Autres travailleurs isolés (spéc. marchands)</i>	122	1 181	286	13	370	176	57	18	44	63	2 330	122	874	96	54	178	71	75	103	1 573
6. Funksjonærer ved handel og sjøfart. <i>Employés de commerce et de navigation</i>	47	723	133	5	179	143	25	10	39	26	1 330	72	530	32	28	139	47	36	53	937
7. Arbeidere ved industri, handel m. v. <i>Ouvriers d'industrie, de commerce, etc.</i>	227	592	31	20	155	126	21	49	56	48	1 325	240	469	3	37	213	144	50	57	1 213
8. Folkeskolelærere. <i>Instituteurs d'écoles primaires</i>	94	317	102	66	39	48	56	8	1	8	739	99	185	18	101	19	24	25	22	493
9. Andre funksjonærer i off. tjeneste. <i>Autres employés de l'adm. publique</i>	55	1 224	514	14	176	284	91	7	17	67	2 449	67	783	139	68	122	49	58	118	1 404
10. Betjenter i off. tjeneste. <i>Commis, etc., de l'adm. publique</i>	60	407	40	5	86	51	16	10	14	27	716	99	302	6	16	87	39	12	19	580
11. Formuesinntekt m. v. <i>Rentiers, etc.</i>	141	546	240	55	194	209	129	33	42	113	1 702	191	348	49	84	138	164	84	84	1 142
Tilsammen. <i>Total.</i>	2 427	7 340	1 705	826	1 792	1 553	1 837	334	312	589	18 715	2 725	4 930	422	929	1 312	1 223	825	767	13 133

Sønner og døtre av gårdbrukere, håndverkere o. s. v. procentvis fordelt efter utdannelsens art.
Fils et filles d'agriculteurs, d'artisans, etc., répartis en pour-cent d'après l'éducation.

Grupper av forsørgere.	Sønner. <i>Fils.</i>											Døtre. <i>Filles.</i>								
	Fortættelseskoler, fylkeskoler, folkehøiskoler.	Høiere almenskoler.	Universiteter (og krigsskolene).	Lærerskoler.	Handelsskoler.	Tekniske skoler.	Landbrukskoler.	Håndverks- og husflidsskoler.	Sjømannsskoler.	Andre skoler og kurser.	I alt.	Fortættelseskoler, fylkeskoler, folkehøiskoler.	Høiere alne skole.	Universitetet.	Lærerskoler.	Handelsskoler.	Husflids- og syskoler.	Huslig utdannelse.	Andre skoler og kurser.	I alt.
1. Gårdbrukere	25	20	3	11	5	5	25	3	1	2	100	40	14	1	12	4	13	10	6	100
2. Landbruks- og skogsarbeidere samt fiskere	33	20	1	10	10	4	6	6	5	5	100	37	17	-	9	8	18	6	5	100
3. Håndverkere	13	48	5	2	12	8	3	2	3	4	100	18	44	2	4	14	10	4	4	100
4. Eiere og funksjonærer ved fabrikkindustri m. v.	3	54	12	-	13	11	3	1	-	3	100	6	60	6	3	9	3	6	7	100
5. Andre med selvstendig virksomhet (ves. handlende)	5	50	12	1	16	8	2	1	2	3	100	8	56	6	3	11	4	5	7	100
6. Funksjonærer ved handel og sjøfart.	4	54	10	-	13	11	2	1	3	2	100	8	56	3	3	15	5	4	6	100
7. Arbeidere ved industri, handel m. v.	17	45	2	1	12	9	2	4	4	4	100	20	39	-	3	17	12	4	5	100
8. Folkeskolelærere	13	43	14	9	5	6	8	1	-	1	100	20	38	4	20	4	5	5	4	100
9. Andre funksjonærer i offentlig tjeneste	2	50	21	1	7	11	4	-	1	3	100	5	56	10	5	9	3	4	8	100
10. Betjenter i offentlig tjeneste	8	57	6	1	12	7	2	1	2	4	100	17	52	1	3	15	7	2	3	100
11. Formuesinntekt m. v.	8	32	14	3	11	12	8	2	3	7	100	17	31	4	7	12	15	7	7	100
Tilsammen	13	39	9	4	10	8	10	2	2	3	100	21	38	3	7	10	9	6	6	100

Elever ved de forskjellige slags skoler procentvis fordelt efter forsørgernes livsstilling.

Elèves des écoles diverses réparties d'après la profession des soutiens.

Grupper av forsørgere.	Fortsettelsesskoler, fylkes- skoler, folkehøyskoler.	Høiere almenskoler.	Universitetet (og krigsskolene).	Lærerskoler.	Handelsskoler.	Tekniske skoler.	Landbrukskoler.	Håndverks og husflidsskoler.	Sjømannsskoler.	Huslig utdanning.	Andre skoler og kurser.	I alt.	Privat forsørgede barn under 15 år procentvis fordelt efter forsørgernes livsstilling. <i>Personnes au-dessous de 15 ans entrécues par secours privé, réparties en pour-cent d'après la profession des soutiens.</i>
1. Gårdbrukere	53	13	9	58	13	18	74	39	12	45	21	28	29
2. Landbruks- og skogsarb. samt fiskere	5	1	-	4	2	1	1	6	6	3	3	3	15
3. Håndverkere	9	11	5	5	12	9	2	11	13	7	9	9	12
4. Eiere og funksjonærer ved fabrikk- industri m. v.	1	6	6	1	5	6	1	1	1	4	5	4	2
5. Andre med selvstendig virksomhet (ves. handlende)	5	17	18	4	18	11	3	6	14	9	13	12	5
6. Funksjonærer ved handel og sjøfart	2	10	8	2	10	9	2	4	13	5	6	7	4
7. Arbeidere ved industri, handel m. v.	9	9	2	3	12	8	1	12	18	6	8	8	24
8. Folkeskolelærere	4	4	6	9	2	3	3	2	-	3	2	4	1
9. Andre funksjonærer i off. tjeneste .	2	16	31	5	10	18	5	4	5	7	14	12	2
10. Betjenter i off. tjeneste	3	6	2	1	5	3	1	3	5	1	4	4	3
11. Formuesinntekt m. v.	7	7	13	8	11	14	7	12	13	10	15	9	3
Tilsammen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

imot meget få som går til høiere almenkoler og universitetet. I disse klasser er det langt almindeligere å gå på fylkesskoler, andre fortsettelsesskoler og folkehøiskoler. På folkehøiskolene går der vel vesentlig gårdbrukerbarn, fortsettelsesskolene søkes også meget av fabrikkarbeiderbarn. Hele fjerdeparten av gårdbrukersønnene gikk på landbruksskoler, som for øvrig søktes forholdsvis mest av lærerbarn (8 pct.) og av landarbeider- og fiskersønner (6 pct.). I de samme tre grupper gikk omtrent tiendedelen av guttene på lærerskoler, mens de andre samfundslag, innbefattet næsten alle byfolk, forholdsvis sjelden lar guttene gå lærerveien. 10 pct. av alle mannlige elever gikk på handelsskoler; denne utdanning forekom hyppigst blandt handelsmenns sønner og forholdsvis sjelden blandt sønner av folkeskolelærere og andre offentlige funksjonærer og blandt gårdbrukersønner. Offentlige funksjonærer, ingeniører og kontorfunksjonærer m. v. og fabrikkieiere hadde forholdsvis flest av sine sønner på tekniske skoler — 11 pct. av alle dem som var elever på tellingstiden. — Erhvervsgruppen formuesinntekt m. v. ser man her bort fra fordi den er for uensartet til å ha større interesse. De øvrige oppgaver for mannlige elever er så fåtallige at man ikke kan feste sig større ved avvikelsene.

Fordelingen av døtrene i de forskjellige samfundslag etter utdanningsart gir stort sett det samme billede. Det er langt færre av dem enn av guttene som studerer ved universitetet, men langt flere på fortsettelsesskoler — især av døtrene på landet, som meget sjelden får gå på høiere almenkoler. Ikke mindre enn femteparten av lærerdøtrene gikk på lærerskoler. Husfids- og syskoler spilte størst rolle for døtre av land- og byarbeidere, gårdbrukere og håndverkere, mens det var langt flere av gårdbrukerdøtrene enn av nogen annen gruppe piker som gikk på husholdningskurser.

Den parlamentariske arbeiderkommissjon påviste i sin tid (Socialstatistikk, bind I—II) at sønnene forholdsvis ofte valgte farens erhverv. Så vidt våre oppgaver går, peker de i samme retning. Man så at en stor del av lærerbarna gikk på lærerskoler i 1920, forholdsvis mange sønner av handelsmenn gikk på handelsskoler, mange fabrikkieier- og ingeniørsønner gikk på tekniske skoler o. s. v. Men materialet er for tilfeldig til å kunne si noget mere bestemt om dette spørsmål; vi har jo bare med den del av de voksne barn som gikk på skoler o. l. i desember 1920 og var privat forsørget. Man bør være oppmerksom på at store og viktige grupper av ungdom som utdanner sig av denne grunn ikke er med i oppgavene, f. eks. underofficerselevne og en stor del av kadettene og sjømannsskoleelevne — fordi de greier sig selv og ikke forsørges hjemmefra. Av samme grunn får vi også et skjevt billede av håndverkerbarnas utdanning i forhold til de andre barn. Som rimelig er viste det sig i den nevnte socialundersøkelse at håndverkerne hører til dem som forholdsvis ofte lar guttene sine lære op i samme erhverv. Men skjønt det koster ikke så lite å skaffe barna op til 5 års håndverklære med utilstrekkelig lønn (i hvert fall i de første år), så har man av praktiske grunner vært nødt til å regne alle slags lærlinger som selvforsørgere og holde dem utenfor elevtabellen.

Den siste procentfordeling ser de samme oppgaver fra den annen side og viser altså hvor de forskjellige slags elever rekrutteres fra. Her er selvfølgelig mannlige og kvinnelige elever slått sammen. Til sammenligning er angitt hvorledes barna under 15 år fordeler sig efter forsørgernes livsstilling. Man ser f. eks. at barna av embedsmenn og diverse andre offentlige funksjonærer bare utgjør 2 pct. av samtlige barn, men ikke mindre enn 12 pct. av elevene over 15 år faller på denne gruppe, av studentene endog 31 pct., av elevene ved tekniske skoler 18 pct., ved de høiere almenkoler 16 pct. o. s. v. Procenttallene gir et tydelig inntrykk av hvor helt forskjellig bestanden er ved de ulike slags undervisningsanstalter. Over to tredjedeler av de studerende ved universitetet var barn av embedsmenn og andre offentlige funksjonærer eller fabrikkere, skibsredere, handlende o. s. v. og deres funksjonærer, mens over to tredjedeler av lærerskoleelevene stammet fra gårdbruker- eller lærerhjem. O. s. v.

Oplysninger om selve tellingen, arbeidsmåte og utgifter.

Recensement, méthode de travail et dépenses.

Den første almindelige folketelling i Norge blev holdt i 1769, de følgende i 1801, 1815, 1825, 1835, 1845, 1855, 1865, 1875, 1890, 1900 og 1910. Den siste almindelige folketelling, som blev holdt 1 desember 1920 og følgende dager, blir altså den 13de i rekken.

Ved folketellingene i 1900 og 1910 blev der brukt tellingslister for hver husholdning, og for hver person på disse lister blev der hullet et tellekort. Disse tellekort blev sortert og tellet av elektriske maskiner. I 1920 gikk man tilbake til tellemåten fra 1890 med personsedler som blev sortert og tellet med hånden. Dette gjorde man dels av den grunn at utgiftene til maskinleie og hullekort stillet sig uforholdsmessig høie i 1920, da tellingen blev forberedt, ikke minst på grunn av den høie dollarkurs. Men det hadde også sin betydning at det var blitt nødvendig i sammenheng med denne folketelling å revidere livsstillingsgrupperingen, og for en slik revisjon er personsedler og håndtelling meget fordelaktigere enn maskinbearbeidelse.

Skjemaene som blev brukt i 1920 er gjengitt på side 236* fig. Hovedskjemaet er personseddelen (nr. 1 for bygder og byer). Av forandringer fra det tilsvarende skjema i 1910 skal nevnes: Et særlig spørsmål blev rettet til gifte kvinner om ekteskapsår og barnetall. Spørsmålet om hovederhvervet blev opstykket for å få nøiaktigere data, og et særskilt spørsmål om bierhverv blev tilføiet i overensstemmelse med hvad der er gjort i en rekke andre land.

Efter henstilling fra forskjellige foreninger og autoriteter blev spørsmålet om blindhet, døvstumhet, sinnssykdom og åndssvakhet utvidet til også å omfatte legemlig vanføre, og det blev spurt særskilt om når blindheten, vanførheten o. s. v. fremtrådte. Av hensyn til en eventuell almindelig pensjonsordning blev der også tatt inn et spørsmål om hel eller delvis arbeidsudyktighet i forbindelse med disse oppgaver. For øvrig henvises til de forskjellige folketellingshefter, hvor man i innledningen har gjort rede for tellemåten og spørsmålenes form.

Fra Statens Boligkomité og forskjellige andre hold blev der forut for tellingen rettet henvendelse til Byrådet om å skaffe så fullstendige oppgaver som mulig over boligforhold i by og på land. Man fant det hensiktsmessig å anvende 2 boligskjemaer i byene, ett for hver leilighet (nr. 2) og et særskilt for hvert hus (nr. 3), men i bygdene nøiet man sig med ett boligskjema for hvert bosted (nr. 4). Sammendragsskjemaene for kretser og kommuner blev ikke vesentlig forandret fra 1910, og heller ikke de skibslister som tollfunksjonærene fylte ut for alle skib som lå i norsk havn eller seilte i norsk farvann 1 desember 1920.

16de august sendte Byrådet en skrivelse til Socialdepartementet med skjemaenkast og plan for den forestående folketelling. I overensstemmelse med Byrådets forslag blev så den kongelige resolusjon utferdiget som er trykt på

side 218*. Med hensyn til administrasjonen av tellingen er der gjort den forandring at man i herredene foruten ordføreren som tellingsstyrets formann og 2 av herredsstyrets medlemmer også fikk sognepresten med i tellingsstyret. Dette blev vesentlig gjort fordi man ønsket noget mere lokal kontroll enn tidligere, for om mulig å innskrenke tilbakesendelsen av mangelfulle og åpenbart uriktige oppgaver, som erfaringsmessig har vist sig å bli unødige omfattende. Da prestene sitter inne med mange opplysninger om personlige forhold, ikke minst som registerførere, var det med denne kontroll for øie hensiktsmessig å få dem med. I tiden 1910—20 er der innført folkeregistre i en rekke byer, og i omtrent alle disse byer blev det folkeregistret som ordnet tellingen istedenfor magistraten.

I Kristiania og enkelte andre byer blev tellingens utførelse overdratt til politiet, og der blev da ikke tale om nogen inndeling i tellingskretser i almindelig forstand. De 640 herreder var opdelt i tilsammen 6 278 tellingskretser, og omtrent like mange forskjellige tellere deltok i arbeidet. Tellingskretsene svarte i almindelighet til skolekretsene, og en stor del av tellerne var skolelærere.

Liksom ved de foregående tellinger blev der opprettet et midlertidig folketellingskontor som hadde særskilte lokaler fra desember 1920 til oktober 1923. De første foreløbige resultater av folketelling kom inn til Byrådet 2 desember 1920, de siste 31 januar 1921; de blev utgitt 31 januar 1921 som et eget hefte: Foreløbige resultater av folketelling 1 desember 1920.

På dette tidspunkt var man alt i full gang med revisjon av folketellingsoppgavene. Samtidig med revisjonen skrev man ut såkalte ekstrasedler for følgende særpgaver: blinde, døvstumme, vanføre o. s. v., fremmede staters undersåtter, finner og kvener, hjemvendte norsk-amerikanere og fraværende i utlandet. Samtidig blev antallet av dissenter i forskjellige samfund tallet op efter strekemetoden på særskilte skjemaer, og opplysninger om hovedpersonens livsstilling, kjønn og ekteskapelige stilling for hver husholdning blev ført over fra personseddelen til vedkommende boligskjema. Ikke minst denne siste overføring sinket revisjonen ikke så lite. Så snart endel herreder var revidert, begynte det neste hovedarbeide: befolkningens gruppering efter fødested, alder og ekteskapelig stilling. Det tredje og siste hovedarbeide var tabellene over befolkningen fordelt efter livsstilling, som først blev ferdige høsten 1923. Samtidig foregikk utarbeidelsen av de forskjellige særtabeller på grunnlag av ekstrasedlene og boligoppgavene.

Funksjonærtallet til de forskjellige tider ses av følgende oversikt:

Antall faste funksjonærer ved det midlertidige kontor
for den almindelige folketelling 1920.

	1920.	1921.	1922.	1923.	1924.	1925.
Januar	2	35	48	45	8	1
Februar	2	41	47	44	8	1
Mars	2	43	47	44	7	1
April	2	73	45	41	6	
Mai	2	75	43	30	6	
Juni	5	73	43	21	6	
Juli	5	71	43	16	6	
August	5	68	42	16	5	
September	2	59	43	16	3	
Oktober	3	58	43	18	3	
November	5	54	43	18	3	
Desember	11	52	41	8	2	

Maksimum nåddes altså i mai 1921 med 75 faste funksjonærer. Dessuten hadde endel av Byråets funksjonærer og andre mer og mindre stadig ekstraarbeide, særlig med revisjonen. Revisjonen var ferdig høsten 1921; fra den tid gikk, som man ser, funksjonærantallet betydelig ned. Den vesentligste del av tabellarbeidet var ferdig våren 1923.

Tidligere har man utgitt folketellingstabellene i en rekke hefter uten tekst, som i stedet blev gitt i en egen hovedoversikt til slutt. Men denne gang bestemte man sig for, i overensstemmelse med de fleste land, å utarbeide og trykke oversikter til hvert hefte undtagen til livsstillingstabellene, som er fordelt på 4 hefter med tekst bare i dette siste. Man har også funnet det hensiktsmessig å dele tabellene på flere hefter enn ved tidligere tellinger.

Første og annet hefte utkom i april 1922, tredje hefte i februar 1923, fjerde i juli 1923, syvende i oktober 1923, femte, sjette og niende i desember 1923, tiende i januar 1924, ottende og ellefte i august 1924, tolvte i desember 1924 og trettende i mars 1925.

De samlede utgifter ved folketellingen 1920 stillet sig således :

Kt. I. Forberedelsen	kr. 109 000
» II. Utførelsen	» 654 000
» III. Bearbeidelsen	» 479 000
» IV. Trykningen	» 94 000
» V. Øvrige utgifter	» 106 000

kr. 1 442 000

Beløpene angis i runde tall da de gjenstående utbetalinger til trykning og korrekturlesning er regnet med efter skjønsmessig anslag.

Hovedposten under „Tellingens forberedelse“ er selve skjemaene; der blev innhentet tilbud både på papir og trykning. Dessuten kommer under denne post et betydelig arbeide med innsamling og bearbeidelse av diverse materiale til den nevnte revisjon av livsstillingsstatistikken og å jour-føring av den trykte matrikkel til bruk for tellingsstyrene på landet.

Under utførelsen går næsten bare godtgjørelse til tellere og tellingsstyrer, og en ikke liten del er refusjon av skyssutlegg. Man ordnet sig på samme måte med disse utgifter som i 1910; der blev tilbudt et visst beløp pr. innbygger i hver kommune, og da prisene høsten 1920 var på toppen, måtte godt-

gjørelsen settes 3 ganger så høit som i 1910. Allikevel var det ikke så få som man måtte innrømme tillegg til godtgjørelsen, og som nevnt bidrog skyssutgiftene sterkt til å heve tellingsutgiftene, særlig i mange bygder nordpå. De store variasjoner fra strøk til strøk ses av følgende:

Oversikt over tellingsutgiftene i herredene fylkesvis.

Herredene fylkesvis.	Tellingsstyrene.	Tellerne.	Til-sammen.	Gjennemsnitt pr. innbygger.	Høiest.	Lavest.
	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	Ore.	Ore.	Ore.
Østfold	6.5	21.9	28.4	25	45	16
Akershus	5.5	34.2	39.7	22	42	16
Hedmark	8.9	26.4	35.3	25	45	18
Opland	7.2	19.7	26.9	22	52	16
Buskerud	6.0	22.2	28.2	28	52	19
Vestfold	4.8	14.7	19.5	24	33	17
Telemark	5.2	16.7	21.9	26	46	16
Aust-Agder	4.0	10.3	14.3	25	44	17
Vest-Agder.	4.1	10.3	14.4	24	48	16
Rogaland	6.5	17.9	24.4	25	43	15
Hordaland.	9.5	27.6	37.1	24	50	15
Sogn og Fjordane	6.7	14.5	21.2	24	49	16
Møre.	9.1	16.9	26.0	21	34	16
Sør-Trøndelag	7.1	19.2	26.3	24	38	16
Nord-Trøndelag	6.1	14.9	21.0	26	57	16
Nordland	12.2	33.9	46.1	29	53	13
Troms	7.7	17.9	25.6	33	150	16
Finnmark	5.8	23.1	28.9	80	208	34
Herredene i alt	122.9	362.3	485.2	26	208	13

I de fleste byer utgjorde godtgjørelsen mellom 19 og 25 øre pr. innb., gjennemsnitt 21 øre.

Hele tellingsutgiften fordeler sig slik:

Tellingsstyrene på landet	kr	122 897.90
Tellerne » »	»	362 340.92
Byene i alt	»	168 188.55
Tollkamrene	»	715.67

kr. 654 143.04

Den vesentligste del av konto III er lønningsutgifter og av konto V kontorutstyr og kontorhold.

Rundskrivelser og skjemaer ved Folketellingen 1 desember 1920.

a.

Det Statistiske Centralbyrå.
Folketelling 1 desember 1920.
Rundskrivelse nr. 1.

Ved kongelig resolusjon av 27 august d. å er det bestemt:

1. At en almindelig folketelling blir å avholde førstkommende desember måned, og at den skal begynne onsdag 1 desember og fortsette de følgende virkedager til den er tilendebragt.
2. At tellingen i landdistriktene skal bestyres av herredsstyrets ordfører, sognepresten samt to av herredsstyrets medlemmer, som opnevnes av ordføreren. Hvis ingen prest er bosatt i herredet, utpekes også det 4de medlem av tellingsstyret av ordføreren blandt herredsstyrets medlemmer. Tellingens skal utføres av de personer som tellingsstyret finner skikket til dette arbeide.
3. At tellingen i kjøpstædene og ladestedene skal bestyres av magistraten og utføres ved hjelp av de personer som magistraten finner skikket til dette arbeide.
4. At der ved tollvesenets funksjonærer iverksettes en telling av sjøfarende ombord på norske eller fremmede fartøier som på tellingstiden er beliggende i norsk havn eller seiler i norsk farvann.
5. At tellingsoppgavene skal meddeles i overensstemmelse med fremlagte folketellingskjemaer 1—7.
6. At de utfylte skjemaer skal innsendes til det Statistiske Centralbyrå så snart tellingen er avsluttet og oppgavene er gjennomgått efter Byråets instruks, og senest innen utgangen av januar måned 1921.
7. At det Statistiske Centralbyrå bemyndiges til å treffe de foranstaltninger som videre utkreves i sakens anledning, derunder bestemmelse av mindre vesentlige endringer i skjemaenes form og av den godtgjørelse som tilkommer tellere og andre.

I. Tellingens omfang og innhold.

Tellingens skal bestyres av magistraten, jfr. den kgl. res. punkt 3.

Den skal omfatte alle personer som 1 desember var bosatt i byen og alle de personer som denne dag var midlertidig tilstede, jfr. skjema 1. Byens grense regnes efter jurisdiksjonsforholdene 1 desember 1920. Magistraten skal dog ikke telle de personer som var ombord på skibe i byens havnedistrikt. Disse vil bli tallet av tollvesenet, som får instruksjon om dette direkte fra Byrådet. Jfr. den kgl. res. punkt 4.

De oppgaver som skal innsamles ved folketellingen omfatter (jfr. den kgl. res. punkt 5):

1. Oppgave vedkommende de enkelte personer (se skjema 1. NB. ett skjema for hver person).
2. Oppgave vedkommende de enkelte, husholdninger (se skjema 2. NB. ett skjema for hver leilighet).
3. Oppgave vedkommende de enkelte hus (se skjema 3. NB. ett skjema for hvert hus).

Foruten disse 3 skjemaer oversendes 2 sammendragsskjemaer, nemlig skjema 5, kretsliste og skjema 6, hovedliste. Som magistraten vil se bruker man denne gang personsedler som i 1890 — ikke lister, som i 1900 og 1910.

Angående oppgavens omfang henvises til skjemaene.

II. Organisasjon og gjennomførelse av tellingen.

Til gjennomførelse av tellingen skal magistraten benytte tellere, jfr. den kgl. res. punkt 3. Hver teller skal få sig tilvist en bestemt del av byen (tellingskrets). Efter sitt kjennskap til byen bør magistraten — før andre arbeider med tellingen settes i gang — bestemme hvor mange tellingskretser byen skal inndeles i, og derefter ansette en teller for hver krets. Kretsens størrelse må avgjøres efter de lokale forhold, men ingen krets bør være større enn at én teller i rimelig tid kan utføre tellingen tilfredsstillende.

Kretslistene (skjema 5), som er bestemt til sammendragssoppgaver for tellings-

kretsene, bør derefter nummereres, så at hver tellingskrets fra først av har sitt bestemte nummer.

Efterat tellingskretsene er bestemt og gitt nummer, bør huslistene innen hver krets (skjema 3) påføres tellingskretsnummer og huslistenummer. Merk at huslister også skal utfylles for hus som ikke brukes til beboelse, o: fabrikkbygninger, forretningsgårder m. v. Huslistenummerne skal for hver tellingskrets gå fra nr. 1 og opover. Samtidig skal der påføres gatens navn og matr.nr. (gatenr.). Til hvert matr.nr. skal der altså svare ett huslistenr. Hvis der er flere hus (se skjema 3, side 1, anm) med samme matr.nr., må telleren få så mange huslister som der er hus og efter huslistennummeret tilføie a, b, c, etc. Det er en fordel om også husholdningslistene på forhånd kan nummereres av magistraten før de utleveres til tellerne; angående nummereringen se skjema 3, side 1, nederst, og side 2, note 1.

Når kretslistene og huslistene er nummerert og ordnet, ansettes tellere. Som magistraten vil se av nedenstående kreves der ikke liten innsikt hos de personer som skal være tellere. De må både ha evne til å forstå skjemaene og til å veilede de personer som skal utfylle dem, og de må kunne optre med en viss myndighet. Politiets funksjonærer, ligningsassistenter o. l. antar man vil være særlig skikket til å utfylle dette hverv. Forat tellerne i alle tilfelle skal optre ensartet bør magistraten før tellingen begynner sammenkalle dem og gjennomgå instruksjonen og skjemaene med dem og for øvrig holde såvidt mulig kontroll med at de utfører sine plikter nøiaktig.

Det nødvendige antal skjemaer (skjema 1, 2, 3 og 5) leveres så til tellerne. Av skjema 1 foreligger to sorter, én med og én uten utfyllingsregler. Av skjema med utfyllingsregler skal der leveres ett til hver husholdning; ca. 30 pct. av samtlige må antagelig være fullt tilstrekkelig. For øvrig vil magistraten lettest selv kunne bedømme hvor mange skjemaer hver teller behøver. Dessuten skal hver teller ha en tellerinstruks til eget bruk og én for hver større anstalt (sykehus, gamlehjem, fengsel m. v.) som ligger innenfor tellingskretsen.

Tellerne må få utlevert skjemaene og tellerinstruksen i så god tid at de kan sette sig inn i alle dokumenter og ha utdelt skjemaene i god tid før tellingsdagen, senest lørdag 27 november.

Lørdag 4 desember og følgende dager skal skjemaene innsamles, gjennomgås, feil rettes, kretsliste utarbeides, og alle oppgaver leveres magistraten. Samtidig avgir hver teller en oppgave over det antal arbeidstimer som er gått med til arbeidet. Utdrag av disse arbeidsoppgaver skal senere innsendes til Byrådet.

III. Magistratens arbeid efter at skjemaene er innlevert.

Efter innleveringen skal magistraten gjennomgå skjemaene og kontrollere at tellingen er fullstendig og ordentlig utført. Derefter skal der utarbeides en hovedliste (se skjema 6) for hele byen. Denne hovedliste gir, som man vil se, et sammendrag av kretslistene. Så snart hovedsammendraget er ferdig sendes en oppgave over byens samlede hjemmehørende folkemengde telegrafisk til Folketellingskontoret, Historisk Museum, Kristiania. Telegrafadresse: Folketelling. Telefonnummer 2 870.

De skjemaer som er mottatt skal så oversendes til Folketellingskontoret. Skjemaene skal være ordnet som følger:

Personlistene nummerert fra 1 og opover særskilt for hver husholdning innlagt i husholdningslisten. Husholdningslistene nummerert fra 1 og opover særskilt for hvert hus innlagt i huslisten. Huslistene nummerert fra 1 og opover særskilt for hver krets med kretslisten vedlagt. Hovedlisten bilagt det hele. Ubenyttede skjemaer sendes i særskilt pakke.

IV. Betaling for tellingen.

Byrådet er av Regjeringen bemyndiget til å bestemme den godtgjørelse som tilkommer tellerne og andre. (Jfr. den kgl. res. punkt 7.)

Ved forrige folketelling blev betalingen beregnet med et visst antal øre pr. innbygger (4 øre til tellerne og 1½ øre til magistraten for kontorarbeide med nummering av skjemaene m. v.), og for den sum som dette gav for hele byen overtok kommunen arbeidet med tellingen; i summen var også innbefattet godtgjørelse for arbeidet vedkommende den spesielle håndverkstelling; denne gang skal kun de regulære folketellingsoppgaver innsamles. Man gjør oppmerksom på at det egentlige administrasjonsarbeide forutsettes ikke å ville medføre særskilte utgifter (jfr. den kgl. res. punkt 3). Man gjør videre oppmerksom på at kommunene i mange retninger sely

vil ha interesse av tellingen. Denne fremgangsmåte viste sig tilfredsstillende i 1910. Det blev den gang overlatt til kommunene, innen den ramme som vedkommende sum gav, å bestemme den godtgjørelse som skulde ydes hver enkelt teller. Byrået er denne gang blitt stående ved en lignende fremgangsmåte, idet man vil yde en godtgjørelse på inntil 17 øre pr. hode for hele tellingsarbeidet, derunder innbefattet magistratens eget arbeide. Dette er vel 3 ganger så meget som i 1910. Beløpet vil bli beregnet efter den foreløbige oppgave over den hjemmehørende folkemengde, som blir telegrafert til Byrået. Det vil bli utbetalt så snart alle oppgaver er mottatt og godkjent.

V. Revisjon av folkeregisteret.

En rekke kommuner har anmodet om å benytte folketellingsoppgavene til revisjon av registeret eller til opprettelse av folkeregister. Byrået er velvillig stemt overfor en sådan benyttelse av skjemaene, men kan ikke uten forhandling med kommunene i hvert enkelt tilfelle gi tillatelse hertil. Anmodning om en sådan benyttelse av skjemaene med opplysning om hvorledes den aktes gjennomført, hvilken tid det vil ta m. v., bør i tilfelle sendes Folketellingskontoret snarest efter mottagelsen av denne rundskrivelse.

VI. Slutningsbemerkninger.

Da det er av stor betydning for tellingen at folk stiller sig velvillig overfor den, anmoder man magistraten om å gjøre tellingen kjent blandt befolkningen, bl. a. ved å henstille til byens aviser å oppfordre folk til å vise interesse for den ved å utfylle oppgavene riktig og så hurtig som mulig.

Erkjennelse for mottagelsen av denne rundskrivelse med bilag bedes meddelt pr. omgående.

Skjemaer for tellingen og tellerinstrukser vil i god tid bli sendt magistraten direkte fra vedkommende trykkeri.

Samtlige brev og pakker som angår folketellingens bedes adressert til Folketellingskontoret, Historisk Museum, Kristiania.

Kristiania 14 oktober 1920.

N. Rygg.

R. Jønsberg.

Hermed følger:

Skjema 1 med og uten utfyllingsregler, skjema 2 og 3 — 2 eksemplarer av hvert. De nødvendige antal av skjema 5 og 6.

Til

Magistraten i .....

b.

Det Statistiske Centralbyrå.

Folketelling 1 desember 1920.

Rundskrivelse nr. 2.

Ved kongelig resolusjon av 27 august d. å. er det bestemt:

Se Rundskrivelse nr. 1.

I henhold til denne bemyndigelse meddeles:

I. Tellingens omfang og innhold.

Ordføreren bør snarest opnevne tellingsstyret i overensstemmelse med resolusjonens punkt 2 og samtidig sammenkalde et møte for å planlegge ordningen av folketelling i herredet.

Planen for tellingen er i korthet følgende:

1. Herredet inndeles i bestemt avgrensede tellingskretser, som regel overensstemmende med skolekretsene; for hver krets ansettes en teller.
2. Tellingens begyner onsdag morgen 1 desember og tilendebringes så snart som mulig; hvert tellingsstyremedlem kontrollerer tellerarbeidet i visse bestemte kretser.
3. De utfylte skjemaer for hver krets tillikemed kretslisten innleveres til vedkommende tellingsstyremedlem, som gjennomgår oppgavene.
4. De øvrige medlemmer av tellingsstyret innsender de reviderte oppgaver til ordføreren, som utarbeider hovedlisten for herredet. Oppgavene godkjennes i avsluttende tellingsstyremøte og innsendes til Folketellingskontoret.

Til nærmere veiledning bemerkes:

Tellingens skal omfatte alle personer som 1 desember var bosatt i herredet og alle de personer som denne dag var midlertidig tilstede. Personer om bord på skibe skal kun medtas i tellingen på de steder hvor der ikke er tollstasjon (se tellerinstruksen). Herredets grenser regnes etter jurisdiksjonsforholdene 1 desember 1920.

Følgende oppgaver skal innsamlers ved folketellingens:

1. Oppgave vedkommende de enkelte personer (se skjema 1. NB. ett skjema for hver person).
2. Oppgave vedkommende de enkelte bosteder (se skjema 4. NB. ett skjema for hvert bosted, selv om dette omfatter flere beboelsesbygninger).

Foruten disse 2 skjemaer oversendes 2 sammendragsskjemaer, nemlig skjema 5, kretsliste, og skjema 6, hovedliste.

Som tellingsstyret vil bemerke bruker man denne gang personsedler som i 1890 — ikke lister som i 1900 og 1910.

Angående oppgavens omfang henvises til skjemaene. For å kunne veilede og kontrollere tellerne bør tellingsstyrets medlemmer gjøre sig fullt fortrolig med innholdet av skjemaene og tellerinstruksen.

II. Planleggelse og gjennomførelse av tellingen.

Til gjennomførelse av tellingen benyttes tellere, jfr. den kgl. res. punkt 2. Herredet inndeles i tellingskretser. Disses størrelse må avgjøres efter de lokale forhold, men de bør ikke være større enn at tellingen i hver krets i rimelig tid kan utføres tilfredsstillende av én teller. Som regel vil visstnok skolekretsene utgjøre passende store tellingskretser. Dog vil det efter omstendighetene være å anbefale at én skolekrets deles i to eller flere deler, når man f. eks. for sådanne mindre tellingskretser kan sikre sig tellere som bør nærmere til.

Til opplysning om tellingskretsens innbyrdes beliggenhet og om deres omtrentlige grenser anmodes tellingsstyret om i forbindelse med de øvrige oppgaver å innsende et løst riss over herredet med angivelse av tellingskretsens nummer og deres omtrentlige beliggenhet.

Efterat herredet er inndelt i tellingskretser bør kretslistene (skjema 5) nummereres, så at hver tellingskrets fra først av har sitt bestemte nummer. Som hjelpemiddel til å få tellingen fullstendig og planmessig utført vedlegges 4 eksemplarer av den trykte matrikkel for herredet (i alle fylker sønnenfor Finmark) og dessuten et innbundet eksemplar som er supplert efter de til Finansdepartementet fra sorenskriverne innkomne innberetninger, så vidt mulig hølt til 1 juli 1920; på første blad står anført hvor langt vedkommende matrikkel er supplert. De heftede eksemplarer av matrikkelen oppløses, så hver teller får den del som vedkommer hans distrikt; de suppleres i overensstemmelse med det innbundne eksemplar. Tellerne bør gjøres oppmerksom på at der siden 1 juli kan ha funnet yderligere skylddelinger sted, men det overlates til tellingsstyret i det enkelte tilfelle å avgjøre om det for tellingens nøiaktighet er nødvendig å tilføie disse siste forandringer på de matrikkelblad som utleveres til tellerne; det forutsettes at vedkommende sorenskriver i tilfelle kan meddele de fornødne opplysninger. Hvis nogen av de i matrikkelen opførte eiendommer er henlagt til et annet herred bedes et par eksemplarer av vedkommende blad oversendt til tellingsstyret i dette herred. — I det innbundne eksemplar, som i sin tid må tilbakesendes til byrådet, bedes det anmerket hvilke bruk er ubebodd, og om nogen av de anførte eiendommer er henlagt til annet herred eller innlemmet i by.

[For Finnmark fylkes vedkommende har man i september d. å tilstillet lensmennene de ved jordbrukstellingens i 1918 benyttede fortegnelser over de særskilt skyldsatte eiendommer i landdistriktene med anmodning om at senere delinger eller andre forandringer må bli tilføiet, og at fortegnelsene derpå senest i begynnelsen av november tilstilles vedkommende ordførere. De enkelte blad av fortegnelsen fordeles

mellem tellerne; efter tellingen blir de å tilbakesende samlet til byrådet. — For endel herreders vedkommende, hvor fortegnelsene kom bort ved siste jordbrukstelling, har man oversendt lensmennene til supplering lister over samtlige bosteder i 1910 efter folketellingsopgavene.]

Når der er ordnet med matriklene ansettes tellere. Tellingsstyret søker å få ansatt de menn og kvinner som de finner mest skikket til dette arbeide; ved tidligere folketellinger har tellerarbeidet fortrinnsvis været utført av lærere og lærerinner ved folkeskolene. Der kreves ikke liten innsikt hos tellerne. De bør ha godt, praktisk skjønn; de må ha evne til å forstå skjemaene og til å fylle dem ut nøiaktig og tydelig. De bør være godt kjent i sine tellingskretser og bør kunne ordne og utføre tellingen på en tidsbesparende måte. Det er nødvendig at de personer som skal være tellere forstår å opptre med en viss myndighet.

Før tellingen begynner bør tellingsstyret (eller én av medlemmene) sammenkalle tellerne og gi dem veiledning om tellingens utførelse på hensiktsmessigste måte og gjennomgå tellerinstruksene og skjemaene med dem. Det anbefales tellingsstyret å ordne sig slik at hvert medlem fører kontroll med tellingens utførelse i en bestemt del av herredet; hvis en teller viser sig uskikket, bør han straks erstattes av en annen.

Når tellerne har fått sin veiledning, utleveres til dem det nødvendige antal skjemaer nr. 1, 4 og 5. Av skjema 1 foreligger 2 sorter, én med og én uten utfyllingsregler. Det vil som regel være hensiktsmessig å bruke ett skjema med utfyllingsregler for hver husholdning. Omtrent $\frac{1}{5}$ av alle personsedler som utleveres til tellerne bør derfor være forsynt med utfyllingsregler. Tellingsstyret vil selv best kunne bedømme hvor mange skjemaer av hver sort de enkelte tellere behøver. Man bør beholde en restbeholdning av hver sort, for det tilfelle at nogen teller skulde komme til kort. Dessuten skal hver teller ha én tellerinstruks til eget bruk og én for hver større anstalt (sykehus, asyl m. v.) innenfor hans distrikt. Tellerne bør få utlevert instruks og skjemaer minst en uke før tellingsdagen, forat de kan rekke å sette sig godt inn i alle dokumenter og utføre det forberedende tellerarbeide som er omtalt i instruksene.

Selve tellingen skal begynne onsdag 1 desember og foregå uavbrutt de følgende dager til den er tilendebragt. Hver teller skal personlig besørg skjemaene utfylt på hvert bosted i kretsen. Ifølge sin instruks kan han dog søke om tillatelse til å få utfylt opgavene vedkommende enkelte meget avsideliggende bosteder på en lettvintere måte. Sådanne tillatelse må kun gis for det enkelte tilfelle, og kun når det er påtrengende nødvendig av hensyn til tid og omkostninger. Etter tellingen innleverer hver teller samtlige oppgaver tilikemed ubenyttede skjemaer til den av tellingsstyrets medlemmer som forestår tellingen i kretsen. Der avgis også en oppgave over den tid som er medgått til tellingen og over mulige utlegg til skyss m. v.; utdrag av disse oppgaver skal senere innsendes til Byrådet.

III. Tellingsstyrets arbeide efter at skjemaene er innlevert.

Som nevnt anser man det for hensiktsmessig at tellingsstyrets medlemmer fordeler arbeidet mellem sig slik at hvert medlem kontrollerer visse bestemte tellere — i de kretser hvor han er best lokalkjent — og tar imot deres oppgaver. Først ses efter at kretslistene er ordentlig ført, og dernæst legges sammen summene av den fast bosatte folkemengde på alle kretslistor som vedkommende tellingsstyremedlem har tatt imot. Denne folkemengde meddeles til ordføreren, som snarest avgir oppgave til Folketellingskontoret over herredets samlede fast bosatte folkemengde; hvis der er anledning benyttes telegraf. Telegrafadresse: Folketelling. Telefonnummer: 2 870.

Derefter gjennomgår hvert tellingsstyremedlem de enkelte personsedler og hus- og husholdningslister han har tatt imot, for å undersøke om de alle er fullstendig og riktig utfylt i overensstemmelse med utfyllingsreglene og tellerinstruksene. Han påser at alle spørsmål er tydelig besvaret. Særlig kontrolleres aldersoppgavene (personsedlenes spørsmål 3) og livsstillingsoppgavene (spørsmål 6, 7, 8 og 9). Det påses at oppgavene over arbeidsdyktighet (spørsmål 11) og over beboelsesrum (skjema 4) er ensartet og tilfredsstillende utfylt av de forskjellige tellere. Hvis det viser sig nødvendig må tellerne pålegges å innhente tilleggsoplysninger. Revisjonsarbeidet bør i almindelighet ikke strekke sig over lengere tid enn 14 dager; så snart som mulig innsendes samtlige oppgaver til tellingsstyrets formann, som utarbeider hovedlisten for herredet. I denne skal også gjøres rede for de forskjellige geistlige og civile inndelinger m. v. Hvis en enkelt grend er henlagt til et prestegjeld eller en skolekommune som for øvrig er herredet uvedkommende, må nummerne på hus- og husholdningslistene og

kretslisten vedkommende denne grend anføres. Finnes der innenfor noget sogn et kapelldistrikt som kan sies å ha sine bestemte grenser, bør folkemengden i dette distrikt angis med henvisning til vedkommende tellingskretser og — om nødvendig — til vedkommende hus- og husholdningslisters nummere. Når dette er i orden sammenkalles samtlige medlemmer av tellingsstyret, som avgir erklæring om at åttalt arbeide vedkommende tellingen er pålitelig utført ved å underskrive hovedlisten.

Alle skjemaer skal så oversendes Folketellingskontoret ordnet efter fortløpende nummere. Ubenyttede skjemaer tilbakesendes samtidig. De bør ikke innpakkes sammen med utfylte skjemaer.

IV. Betaling for tellingen.

Byrådet er av regjeringen bemyndiget til å bestemme den godtgjørelse som tilkommer tellerne og andre — jfr. den kgl. res. punkt 7. Ved forrige folketelling blev betalingen beregnet med et visst antal øre pr. innbygger særskilt for tellerne og for tellingsstyrets formann. Da de fleste tellingsstyrer fant denne ordning tilfredsstillende, vil man anvende en tilsvarende fremgangsmåte ved forestående folketelling. Der skal ikke denne gang som sist utarbeides særskilte oppgaver for håndverkerne.

Alle forhold tatt i betraktning har man bestemt sig for å betale inntil 3 ganger så meget for selve tellerarbeidet som i 1910 beregnet pr. innbygger i herredet efter den foreløbige oppgave over folkemengden på tellingstiden. — Beløpet vil bli utbetalt når samtlige oppgaver er mottatt og godkjent av Byrådet.

Til tellingsstyrets medlemmer vil man yde en rimelig godtgjørelse for gjennomgåelse av oppgavene m. v. Det forutsettes at selve administrasjonen av tellingen (ansettelse av tellere m. v.) likesom ved alle tidligere folketellinger utføres uten særskilt godtgjørelse. Man vil i denne forbindelse få gjøre oppmerksom på at herredet på mange måter vil ha direkte fordel av de oppgaver som innhentes og bearbeides. Nødvendige utlegg vil bli godtgjort efter regning.

Se for øvrig det vedlagte bilag angående godtgjørelsen.

V. Slutningsbemerkinger.

Almenhetens velvillige medvirkning og interesse for tellingen er av vesentlig betydning for dens resultat. Man anmoder derfor tellingsstyret om å søke å gjøre tellingen på forhånd mest mulig kjent blandt befolkningen, bl. a. ved å påse at der blir redegjort for den forestående folketelling på tilfredsstillende måte i de lokale blade.

Erkjennelse for mottagelse av denne rundskrivelse med bilag bedes meddelt pr. omgående.

De resterende skjemaer samt tellerinstrukser vil i god tid bli oversendt ordføreren direkte fra vedkommende trykkeri.

Samtlige brev og pakker som angår folketellingens bedes adressert til Folketellingskontoret, Historisk Museum, Kristiania.

Kristiania 15 oktober 1920.

N. Rygg.

R. Jønsberg.

Som bilag følger:

Skjema 1 med og uten utfyllingsregler og skjema 4, 4 eksemplarer av hvert.

De nødvendige antal av skjema 5 og 6.

Bilag til rundskrivelse nr. 2 — Om godtgjørelse for tellingen.

Til

Tellingsstyret i ..... herred.

c.

Det Statistiske Centralbyrå.

Folketellingens 1 desember 1920.

Bilag til rundskrivelse nr. 2 — Om godtgjørelsen for tellingen.

Som anført i rundskrivelsen har Byrådet i henhold til bemyndigelse meddelt ved kongelig resolusjon av 27 august d. å. besluttet å betale inntil 3 ganger så meget for tellerarbeidet ved forestående folketelling som der blev betalt i 1910.

Tellerne i herredet fikk ved foregående folketelling i samlet godtgjørelse kr. , hvilket svarer til øre pr. innbygger. For tellerarbeidet ved forestående folketelling vil der altså bli betalt op til et beløp svarende til øre pr. innbygger beregnet etter den foreløbige oppgave over den i herredet bosatte folkemengde. Man gjør oppmerksom på at der i beløpet for 1910 også var innbefattet godtgjørelse for utfylling av særskilte oppgaver vedkommende håndverkstelingen. Det er forutsetningen — likesom ved folketellingen i 1910 — at det fastsatte beløp også skal omfatte mulige befordringsutgifter for tellerne samt mulige ekstragodtgjørelser til tellere som har særlig besværlige distrikter. Det blir følgelig nødvendig at de tellere som har de letteste distrikter lønnes etter lavere satser pr. innbygger enn de som betales i gjennomsnitt for herredet.

Hvad angår godtgjørelsen til tellingsstyrets medlemmer går man ut fra at selve administrasjonen (ansettelse og veiledning av tellere o. l.) likesom ved alle tidligere tellinger ikke medfører nogen utgift for Byrådet. For arbeidet med gjennomgåelse av folketellingsoppgavene m. v. vil man yde en rimelig godtgjørelse. Tellingsstyret bedes innsende krav når arbeidet er avsluttet ledsaget av en skjønsmessig oppgave over den tid som er medgått til arbeidet. Det bemerkes at ordførerne i egenkap av formenn i tellingsstyrene vedkommende folketellingen og håndverkstelingen i 1910 gjennomsnittlig oppebar en arbeidsgodtgjørelse svarende til ikke fullt $1\frac{1}{2}$ øre pr. innbygger, henimot $\frac{3}{10}$ av godtgjørelsen for samtlige tellere i de respektive herreder. De øvrige medlemmers arbeide var den gang ikke honorert, da gjennomgåelsen av oppgavene var pålagt ordføreren alene. Nødvendige skyssutgifter for tellingsstyrets medlemmer vil bli godtgjort etter regning, likeledes utlegg til telegraf m. v. Der er intet til hinder for at enkelte av tellingsstyrets medlemmer samtidig fungerer som tellere.

Godtgjørelsen for tellingen vil bli utbetalt så snart alle folketellingsoppgaver er mottatt og godkjent av Byrådet.

Kristiania 15 oktober 1920.

N. Rygg.

R. Jønsberg.

Tellingsstyret i ..... herred.

Bedes opbevaret av tellingsstyrets formann.

d.

Det Statistiske Centralbyrå.

Folketellingen 1 desember 1920.

Rundskrivelse nr. 3.

Ved kongelig resolusjon av 27 august d. å. er det bestemt:

«At en almindelig folketelling blir å avholde førstkommande desember måned, og at den skal begynne onsdag 1 desember og fortsette de følgende virkedager til den er tilendebragt. ....»

At der ved tollvesenets funksjonærer iverksettes en telling av sjøfarende ombord på norske eller fremmede fartøier som på tellingstiden er beliggende i norsk havn eller seiler i norsk farvann.

At det Statistiske Centralbyrå bemyndiges til å treffe de foranstaltninger som videre utkreves i sakens anledning.»

I henhold til denne bemyndigelse meddeles:

Der skal utfylles en skibsliste (skjema 7) for hvert fartøi som 1 desember 1920 befinner sig innenfor Norges grenser. Skibslisten skal inneholde en fortegnelse over alle personer som natt til 1 desember lå ombord i fartøiet, mannskapet og andre. Hvis skibsføreren eller nogen av mannskapet lå i land vedkommende natt, skal de ikke medtas i skibslisten da de blir tallet i land.

Man anmoder tollkammeret om å besørge en skibsliste tilstillet:

1. Hvert norsk og fremmed fartøi som uten å være oplagt den 1 desember d. å. ligger i nogen av de til tollkammerdistriktet hørende havner eller uthavner hvor tollstasjon finnes. Til hver tollstasjon bedes sendt et eksemplar av denne rundskrivelse. Hvis nogen natt til 1 desember hadde losji i oplagte fartøier, skal der også utfylles skibslistene for dem;
2. hvert fartøi som avgår fra tollstedet til innenriksk sted så nær tellingstiden at det forutsettes å være underveis 1 desember;
3. hvert fartøi som kommer til tollstedet fra innenriksk sted i begynnelsen av

desember, og som på tellingstiden var underveis og ikke har fått skjema fra noget annet tollkammer.

Skib med mer enn 20 personer ombord får 2 eller flere skjemaer.

Dessuten bedes det pålagt en av funksjonærene ved hver tollstasjon å utfylle skibsliste om morgenen den 1 desember for jekter, fiskeskeiter og andre småskuter på havnen, forsåvidt nogen har overnattet ombord.

Ved utlevering av skjemaer til de under 3 nevnte skibe bør vedkommende skibsfører uttrykkelig anmodes om å besørge dem utfylt snarest mulig, før nogen av mannskapet eller passasjerene har gått fra borde.

Hvad angår fremmede fartøier bør tollkammeret gjøre vedkommende konsulere bekjent med folketellingen og i fornødent fall søke om velvillig bistand med tellingsarbeidet.

Tollkammeret anmodes om å sørge for at skibsliste blir avlevert i riktig utfylt stand for hvert av de fartøier som 1 desember ligger i distriktet, eller som ankommer til dette distrikt fra innenriksk havn i desember, uten tidligere å ha levert skibsliste. Det forutsettes at skibslistene i regelen vil bli utfylt av vedkommende skibsførere. Når dette ikke lar sig gjøre må tollkammeret besørge utfyllingen. De innkomne skjemaer sendes senest 15 desember samlet til Folketellingskontoret, Historisk Museum. De skjemaer som måtte innkomme senere blir snarest mulig å eftersende.

De utfylte skjemaer bedes ledsaget av en fortegnelse over vedkommende skibe og båter. I Fortegnelsen skjelnes mellom fartøier som på tellingstiden lå i distriktet og de som først ankom etter tellingstiden. Skjemaene bør stemples og nummereres av tollkammeret etterhvert som de innkommer.

Samtidig med denne rundskrivelse oversendes skjemaene for tellingen; hvis antallet antas ikke å strekke til, bør dette snarest meddeles. Erkjennelse for mottagelsen bedes sendt med første post.

Hvis iverksettelsen av tellingen i enkelte tilfelle skulde medføre ekstraordinære utgifter for tollkammeret, vil disse bli godtgjort efter regning.

Kristiania 18 oktober 1920.

N. Rygg.

R. Jønsberg.

Til

Tollkammeret i .....

e.

Folketelling i Norge 1 desember 1920.

Instruks for tellere i landdistriktene.

1. Almindelige bestemmelser. Tellingsmateriale.

Telleren har først og fremst å rette sig efter den beskjed han får fra tellingsstyret eller dettes enkelte medlemmer. Telleren får av tellingsstyret nøiaktig angitt grensene for den krets han skal utføre tellingen i. Foruten denne instruks får han utlevert en fortegnelse over de særskilt skyldsatte bruk i kretsen og det nødvendige antal skjemaer nr. 1, 4 og 5.

Før han begynner sitt arbeide bør han lese instruksene og skjemaene nøie igjennem. Er der ting som står uklart for ham, bør han rådspørre et av tellingsstyrets medlemmer.

Skjema 1, personseddel, er tellingens hovedskjema, som inneholder opgave for hver enkelt person. En personseddel skal utfylles for hver person som bor i tellingskretsen, også de midlertidig fraværende, og dessuten for hver person som natt til 1 desember var midlertidig tilstede; se skjema 1, spørsmål 16 a og b.

Skjema 4 angår bostedet. Der utfylles ett skjema for hvert bosted, selv om der er flere beboelsesbygninger (se skjemaets bakside), med opgaver over antal værelser og antal beboere særskilt for hver husholdning.

Skjema 5, kretsliste, er bestemt til de sammendrag for hele kretsen som utfylles av telleren til slutt.

2. Tellingens forberedelse.

Ved hjelp av matrikkelfortegnelsen legger telleren først en bestemt rute for tellingen; det gjelder å ordne sig slik at han på hensiktsmessigste og raskeste måte kan få besøkt alle bosteder i tellingskretsen.

Hvis enkelte bosteder ligger så avsides at det blir uforholdsmessig besværlig og kostbart å besøke dem særskilt, bør telleren på forhånd ordne sig slik at oppgavene for disse bosteder blir skaffet til veie på beste måte. Dette kan skje ved å få en pålitelig person som bor nogenlunde nær et slikt bosted til å besøke tellerarbeidet. I nødsfall må det overlates ham å utfylle skjemaene etter sitt kjennskap til vedkommende; i så fall bør stedets sogneprest anmodes om å kritisere oppgavene på grunnlag av opplysningene i kirkebøkene. Om fremgangsmåten i sådanne tilfelle bør der konfereres med det medlem av tellingsstyret som forestår tellingen i kretsen. På de skjemaer som man har funnet det nødvendig å utfylle på denne måte anføres «avsides».

Til bestyrerne av alle slags større anstalter (sykehus, asyls o. s. v.) bør skjemaene utdeles før tellingen begynner; de bør også hver få sitt eksemplar av denne instruks med anmodning om å utfylle samtlige skjemaer vedkommende anstalten. Telleren må i sin tid se etter at oppgavene er ordentlig utfylt.

Også skjemaene for større leiegårder o. l. kan det være hensiktsmessig å utdele på forhånd med anmodning til vedkommende eiere eller bestyrere om å besøke oppgavene ordentlig utfylt til telleren kommer igjen. Det overlates til tellerens personlige skjønn å avgjøre i hvilke tilfelle en slik fremgangsmåte er tilrådelig. For leiegårders vedkommende bør der i tilfelle av personsedler utleveres så mange med utfyllingsregler som der er særskilte husholdninger.

3. Tellingens utførelse.

Selve tellingen begynner onsdag morgen 1 desember 1920 og fortsetter uavbrutt de følgende virkedager til den er tilendebragt. Telleren må innstå for at ingen bosteder eller personer blir uteglemt ved tellingen, og at hvert skjema blir omhyggelig utfylt.

Telling av personer ombord på fartøier utføres av tollvesenets funksjonærer. Hvis der imidlertid ligger noget fartøi innenfor tellingskretsen på et sted hvor der ikke er tollstasjon, så føreren ikke har fått nogen skibsliste fra tollvesenet, utfyller telleren vanlige personsedler for alle som lå ombord natt til 1 desember — de øvrige blir tallet med i land. På skjema 4 utfylles kun 1ste side med sammendrag for alle som lå ombord.

Bortsett fra enkelte meget avsidesliggende bruk som måtte forekomme — se ovenfor — må telleren selv besøke hvert enkelt våningshus for på stedet å utfylle skjemaene. Ved ankomsten til et bosted nummereres først hus- og husholdningslisten, skjema 4 (fortløpende nummere for alle bosteder i tellingskretsen). Dernæst utfylles personsedler for hver person som bor på gården og hver som var midlertidig tilstede natt til 1 desember — overensstemmende med utfyllingsreglene. Til hjelp ved utfyllingen anvendes ett skjema med utfyllingsregler for hver husholdning, som legges omkring de øvrige personsedler vedkommende husholdningen. Etterhvert som telleren er ferdig med personene i én husholdning utarbeides boligoppgavene og sammendragsoppgavene for vedkommende husholdning på skjema 4. Personsedlene nummereres fortløpende for alle personer på hele bostedet. Merk yderligere følgende om utfyllingen:

Spørsmål 4. Endel herredsnavn er ikke tilstrekkelige til å betegne fødestedet fordi flere herreder har samme eller meget like navn — se efterfølgende bilag 4.

Spørsmål 6—9 kreves fullstendig besvaret for alle personer. Telleren må sette sig godt inn i de enkelte punkter i utfyllingsreglene; merk særlig alt som står om gårdbrukere og småbrukere, fiskere, tjenere og landbruksarbeidere.

Spørsmål 8 skal besvares for de barn som tjener noget selv, og dessuten for alle personer over 15 år med oppgave over bierhvervets (eller biinntektens) art eller med et tydelig «nei».

Spørsmål 9 skal besvares for hustruer og barn og andre privatforsørgede; pass på at oppgavene for hustruer og barn stemmer med erhvervsoppgaven på familieforsørgerens egen personseddel (under spørsmål 6 og 7).

Spørsmål 10 og 11 bør sammenholdes. Alle som understreker «Vesentlig nedsatt arbeidsevne» eller «Helt arbeidsudyktig» må også oppgi årsaken til arbeidsudyktigheten enten under 10 a eller under 11.

Spørsmål 10 a. Hovedbestemmelsene om hjemstavnskommune er følgende: Enhver har hjemstavn i den kommune hvor han eller hun sist har hatt stadig opphold i 2 år på rad uten å ha nydt fattighjelp.

Midlertidig opphold utenfor hjemmet (for utdannelse skyld eller av andre grunner) avbryter ikke hjemstavnshevd i hjemkommunen. Opphold for andres reg-

ning på sykehus, pleiehjem el. lign. regnes ikke med ved erhvervelse av hjemstavn. Ophold for egen regning i sinnssykeasyll. ell. lign. kan bevirke ny hjemstavn i den kommune, hvorfra vedkommende er innlagt. Etter det fylte 62de år kan ny hjemstavn ikke erhverves. Barn under 15 år har foreldrenes hjemstavn, hustru har mannens hjemstavn.

Spørsmål 12. Statsborgerskap i Norge har hovedsakelig følgende:

1. De som er født av norske foreldre i eller utenfor Riket.
2. Utenlandsk kvinne som er gift med norsk mann eller har været gift med sådan og er blitt boende her.
3. Er familiefaren utvandret, beholder dog hans her gjenværende familie sin norske statsborgerrett, hvis han ikke har erhvervet utenlandsk statsborgerrett og overført denne på familien.
4. Utvandrede norskfødte personer gjenhverver sin norske statsborgerrett ved å vende tilbake og ta fast bopel her; nordmenn naturalisert som amerikanske borgere må dog først ha opholdt sig 2 år her efter tilbakkomsten.
5. Innvandrede utlendinger som har erhvervet statsborgerrettsbevilling og i henhold til den avlagt løfte (ed) til konstitusjonen.

Spørsmål 16 a og b. Telleren må sette sig godt inn i utfyllingsreglene, så han er klar over hvilke personer skal regnes som bosatt på et sted og hvilke ikke. Husk på at tjenere alltid regnes som bosatt der hvor de tjener, og at de ikke skal medtas som fraværende i familiehjemmet, og merk at fiskere o. a. som er ute på arbeide regnes som tilstede, men ikke bosatt på arbeidsstedet (i rorboder o. s. v.), men som bosatt og ikke tilstede i familiehjemmet. For omstreifere o. l. anføres: Uten fast bopel. De som tellingsnatten var ute i båt eller på landeveien, og som altså ikke var tilstede i noget hus eller fartøj, må allikevel medregnes som tilstedeværende i det hus de først kommer til 1 desember. Som bosted (for de midlertidig tilstedeværende) og som oppholdssted (for de fraværende) angis vedkommende herred eller by i Norge eller vedkommende land utenfor Norge tilsvarende til oppgavene over fødested (sprm. 4).

På de personsedler som sendes til Hålogaland bispedømme, til bygdene i Trøndelagen og til Solør og Vinger og Odal sorenskriverier er der tilføiet et spørsmål 17 a om nasjonalitet og 17 b om det sprog som benyttes i daglig tale; spørsmålet utfylles for alle hjem hvor personer av lappisk eller kvensk avstamning forekommer. Til tellingsstyrene i endel andre herreder hvor kvener eller lapper forekommer enkeltvis sendes nogen få eksemplarer av personsedler med spørsmål 17 a og b til bruk for vedkommende tellere.

Når sådanne personer påtreffes under tellingen i andre deler av landet anføres nasjonalitet og sprog nedenfor spørsmål 16 b på personsedlene. For alle som er av blandet nasjonalitet anføres: norsk-lappisk, norsk-kvensk eller lappisk-kvensk, i tilfelle med fremhevelse av den overveiende nasjonalitet. Norske med delvis lappisk eller kvensk avstamning regnes for helt norske hvis ikke minst den ene av beste-foreldrene er ublandet kven eller lapp.

Når personsedler er utfylt for alle personer på bostedet legges disse i nummerorden inn i hus- og husholdningslisten, skjema 4. Husk å utfylle dennes siste side for almindelig gårdsbruk og andre bosteder med flere beboelsesbygninger.

Hvis telleren ikke treffer nogen hjemme på et bosted som kan gi de fornødne opplysninger, bør han allikevel utfylle boligoppgavene på skjema 4. Han bør samtidig gi beskjed, så han er sikker på å treffe vedkommende en av de nærmest følgende dager.

4. Avsluttende arbeide.

Straks tellingen er tilendebragt utarbeides kretslisten, skjema 5, med sammen- drag av alle hus- og husholdningslister og med særskilte oppgaver over folketallet i husklynger og på øer, se skjemaets siste side; derefter avleveres samtlige oppgaver til den av tellingsstyrets medlemmer som forestår tellingen i kretsen. Oppgavene må være ordnet efter nummer og omhyggelig innpakket. Hvis det har været umulig å skaffe fyldestgjørende oppgaver for enkelte av beboerne i kretsen, f. eks. på grunn av bortreise, legges en beskjed herom øverst i pakken; så snart det blir anledning bør telleren i sådanne tilfelle innhente de fornødne tilleggsoplysninger. Ubenyttede skjemaer innleveres samtidig med oppgavene. Der avgis også til tellingsstyret en oppgave over den tid som er medgått til tellerarbeidet og en nota over mulige utlegg.

Bilag 1. Eksempel på utfylt personseddel.

Folketelling i Norge

1 desember 1920.

(Riksvåbenet.)

Skjema 1. Personseddel nr. 1.

N. N. herred. Tellingskrets nr. 7
 Hus- og husholdningsliste nr. 34, Gårds nr. 118, Bruks nr. 3

1. Fullt navn: **Hans Kristian Olsen Løvmo**
2. Mannkjønn¹. — Kvinnekjønn¹.
3. Fødselsdag: **3 juni** i året **1892**
4. Fødested: **Oppegård** { Opgi herred eller by i Norge
 eller fødeland utenfor Norge.
- 5 a Ugift¹. — Gift¹. — Enke¹. — Enkemann¹. — Separert etter bevilling¹. — Lovlig fraskilt¹.

- 5 b For gifte kvinner: Når gift? ..... { Oplysningene
 Samlet antal barn i ekteskapet? ..... Herav i live? ..... gjelder *nuværende*
 ekteskap.

6. Levevei (hovederhvervet, se Regler for utfyllingen: Spørsmål 6).

Innrødningsnekker

7. (Se Regler for utfyllingen: Spørsmål 7).

- a. Hvis De arbeider for andre (som funksjonær, arbeider o. s. v.):

Hvem arbeider De for? .....

- b. Hvis De driver egen virksomhet: Anvender De leiet arbeidshjelp
 (ja eller nei)? **Nei**

8. Bierhverv (eller biinntekt) **Driver eget småbruk**

Har man ingen biinntekt av nogen betydning settes «nei».

9. For alle som vesentlig forsørges av andre:

Angi forsørgerens hovederhverv nøiaktig .....

Merk: Hjemneværende barn under 15 år regnes alltid som forsørgede; deres eget erhverv anføres som bierhverv i foregående rubrikk.

¹ Her kan svares ved tydelig understrekning av de ord som passer.

- 10 a Blind¹. — Døvstum¹. — Sinnssyk¹. — Åndssvak¹. — Legemlig vanfør¹. — Syk¹.
 For alle disse angis også hjemstavnskommunen .....
- 10 b Er blindheten, døvheten o. s. v., vanførheten eller sykdommen: Antagelig medfødt¹ eller i hvilken alder fremtrådte: .....
11. Arbeidsdyktig¹. — Vesentlig nedsatt arbeidsevne¹. — Helt arbeidsudyktig¹
 .....
12. I hvilket land statsborgerskap: Norge¹ eller .....
13. For alle norske som har vært minst 2 år i Amerika: Hvilket år reist fra Norge? 1910 Hvilket år hjemkommet? 1914
14. Trossamfund: Statskirken¹ eller Baptist
15. Stilling i husholdningen: Hovedperson¹. — Hustru¹. — Sønn¹. — Datter¹. — Tjener¹. — Losjerende: med full kost¹, med delvis kost¹, uten kost¹. — Besøkende¹ o. s. v. ....
 .....
- 16 a Er De fast bosatt i huset (ja eller nei)? Ja
 Hvis «nei», hvor bosatt? .....
- 16 b Var De tilstede i huset natt til 1 desember (ja eller nei)? Nei
 Hvis «nei», antagelig opholdssted? Kristiania

Bilag 2. Eksempel på utfylt personseddel.

Folketelling i Norge

1 desember 1920.

(Riksvåbenet.)

Skjema 1. Personseddel nr. 2.

N. N. herred. Tellingskrets nr. 7
 Hus- og husholdningsliste nr. 34, Gårds nr. 118, Bruks nr. 3

1. Fullt navn: Clara Maria Løvmo
2. Mannkjønn¹. — Kvinnkjønn¹
3. Fødselsdag: 4 mai i året 1894

¹ Her kan svares ved tydelig understrekning av de ord som passer.

4. Fødested: ..... **Sverige** ..... { Opgi herred eller by i Norge eller fødeland utenfor Norge.
- 5 a Ugift¹. — Gift¹. — Enke¹. — Enkemann¹. — Separert etter bevilling¹. — Lovlig fraskilt¹.

- 5 b For gifte kvinner: Når gift? ..... ^{15/7} 1914 ..... { Oplysningene gjelder *nuværende* ekteskap.
- Samlet antal barn i ekteskapet? ..... 4 ..... Herav i live? ..... 3 .....
6. Levevei (hovederhvervet, se Regler for utfyllingen: Spørsmål 6).

..... Husmor .....

7. (Se Regler for utfyllingen: Spørsmål 7).
- a. Hvis De arbeider for andre (som funksjonær, arbeider o. s. v.):
Hvem arbeider De for? .....
- b. Hvis De driver egen virksomhet: Anvender De leiet arbeidshjelp (ja eller nei)? .....
8. Bierhverv (eller biinntekt) ..... **Vever filletepper etter bestilling** .....

.....
Har man ingen biinntekt av nogen betydning settes «nei».

9. For alle som vesentlig forsørges av andre:
Angi forsørgerens hovederhverv nøiaktig .....

..... Innredningssnekker, driver alene for egen regning .....

Merk: Hjemmeværende barn under 15 år regnes alltid som forsørgede; deres eget erhverv anføres som bierhverv i foregående rubrikk.

- 10 a Blind¹. — Døvstum¹. — Sinnssyk¹. — Åndssvak¹. — Legemlig vanfør¹. — Syk¹. .....
- For alle disse angis også hjemstavnskommunen .....
- 10 b Er blindheten, døvheden o. s. v., vanførheten eller sykdommen: Antagelig medfødt¹ eller i hvilken alder fremtrådte: .....
11. Arbeidsdyktig¹. — Vesentlig nedsatt arbeidsevne¹. — Helt arbeidsudyktig¹. .....
12. I hvilket land statsborgerskap: Norge¹ eller .....
13. For alle norske som har vært minst 2 år i Amerika: Hvilket år reist fra Norge? ..... Hvilket år hjemkommet? .....

¹ Her kan svares ved tydelig understrekning av de ord som passer.

14. Trossamfund: Statskirken¹ eller .....
15. Stilling i husholdningen: Hovedperson¹. — Hustru¹. — Sønn¹. — Datter¹. — Tjener¹. — Losjerende: med full kost¹, med delvis kost¹, uten kost¹. — Besøkende¹ o. s. v. ....
- 16 a Er De fast bosatt i huset (ja eller nei)? Ja
Hvis «nei», hvor bosatt? .....
- 16 b Var De tilstede i huset natt til 1 desember (ja eller nei)? Ja
Hvis «nei», antagelig opholdssted? .....

Bilag 3. Eksempel på utfylt personseddel.

Folketelling i Norge

1 desember 1920.
(Riksvåbenet.)

Skjema 1. Personseddel nr. 6.

N. N. ..... herred. Tellingskrets nr. 7
Hus- og husholdningsliste nr. 34, Gårds nr. 118, Bruks nr. 3

1. Fullt navn: Carl Gustaf Johannesson
2. Mannkjønn¹. — Kvinnekjønn¹.
3. Fødselsdag: 14/10 i året 1856
4. Fødested: Sverige { Opgi herred eller by i Norge eller fødeland utenfor Norge.
- 5 a Ugift¹. — Gift¹. — Enke¹. — Enkemann¹. — Separert etter bevilling¹. — Lovlig fraskilt¹.
- 5 b For gifte kvinner: Når gift? ..... { Oplysningene gjelder *nuværende* ekteskap.
Samlet antal barn i ekteskapet? ..... Herav i live? .....
6. Levevei (hovederhvervet, se Regler for utfyllingen: Spørsmål 6).
Pensjon, fhv. cementstøper ved jernbaneanlegg
7. (Se Regler for utfyllingen: Spørsmål 7).
a. Hvis De arbeider for andre (som funksjonær, arbeider o. s. v.):
Hvem arbeider De for? Sveriges Statsbaner

¹ Her kan svares ved tydelig understrekning av de ord som passer.

- b. Hvis De driver egen virksomhet: Anvender De leiet arbeidshjelp
(ja eller nei)? .....
8. Bierhverv (eller biinntekt) ..... **Fletter bærkurver** .....
- .....
Har man ingen biinntekt av nogen betydning settes «nei».
9. For alle som vesentlig forsørges av andre:
Angi forsørgerens hovederhverv nøyaktig .....
- .....
- Merk:* Hjemneværende barn under 15 år regnes alltid som forsørgede; deres eget erhverv anføres som bierhverv i foregående rubrikk.
- 10 a Blind¹. — Døvstum¹. — Sinnssyk¹. — Åndssvak¹. — Legemlig vanfør¹. — Syk¹. .....
- For alle disse angis også hjemstavnskommunen ..... **Ed, Sverige** .....
- 10 b Er blindheten, døvheten o. s. v., vanførheten eller sykdommen: Antagelig medfødt¹ eller i hvilken alder fremtrådt: ..... **46 års alder** .....
11. Arbeidsdyktig¹. — Vesentlig nedsatt arbeidsevne¹. — Helt arbeidsudyktig¹ .....
- .....
12. I hvilket land statsborgerskap: Norge¹ eller ..... **Sverige** .....
13. For alle norske som har været minst 2 år i Amerika: Hvilket år reist fra Norge? ..... Hvilket år hjemkommet? .....
14. Trossamfund: Statskirken¹ eller ..... **Den svenske statskirke** .....
15. Stilling i husholdningen: Hovedperson¹. — Hustru¹. — Sønn¹. — Datter¹. — Tjener¹. — Losjerende: med full kost¹, med delvis kost¹, uten kost¹. — Besøkende¹ o. s. v. ....
- .....
- 16 a Er De fast bosatt i huset (ja eller nei)? ..... **Nei** .....
- Hvis «nei», hvor bosatt? ..... **Ed, Sverige** .....
- 16 b Var De tilstede i huset natt til 1 desember (ja eller nei)? ..... **Ja** .....
- Hvis «nei», antagelig opholdssted? .....

¹ Her kan svares ved tydelig understrekning av de ord som passer.

Alfabetisk fortegnelse

over

herredsnavn som må nærmere betegnes.

<i>Ål</i>	Busk.	<i>Lardal</i>	Vestf.
<i>Ålen</i>	Sør-Tr.	<i>Leikanger</i>	S. og Fj.
<i>Årdal</i>	Rog.	<i>Leiranger</i>	Nordl.
»	S. og Fj.	<i>Leksvik</i>	Nord-Tr.
<i>Berg</i>	Østf.	<i>Lenvik</i>	Troms
»	Troms	<i>Lensvik</i>	Sør-Tr.
<i>Borge</i>	Østf.	<i>Lund</i>	Rog.
»	Nordl.	<i>Lunde</i>	Telem.
<i>Borgund</i>	S. og Fj.	<i>Lunner</i>	Opl.
»	Møre	<i>Lårdal</i>	S. og Fj.
<i>Bremnes</i>	Hord.	<i>Mo</i>	Telem.
<i>Bremsnes</i>	Møre	»	Nordl.
<i>Bø</i>	Telem.	<i>Nes</i>	Ak.
»	Nordl.	»	Hed.
<i>Eid</i>	S. og Fj.	»	Busk.
»	Møre	»	Vest-Agd.
<i>Eide</i>	Aust-Agd.	»	Sør-Tr.
»	Møre	<i>Opdal</i>	Busk.
<i>Flå</i>	Busk.	»	Sør-Tr.
»	Sør-Tr.	<i>Os</i>	Hord.
<i>Heddal</i>	Telem.	<i>Osen</i>	Sør-Tr.
<i>Heidal</i>	Opl.	<i>Sand</i>	Rog.
<i>Herøy</i>	Møre	<i>Sande</i>	Vestf.
»	Nordl.	»	Møre
<i>Hof</i>	Hed.	<i>Sauda</i> (før Saude)	Rog.
»	Vestf.	<i>Sauherad</i> (, ,)	Telem.
<i>Hol</i>	Busk.	<i>Sogndal</i>	S og Fj.
»	Nordl.	<i>Sokndal</i>	Rog.
<i>Hole</i>	Busk.	<i>Soknedal</i>	Sør-Tr.
<i>Hylestad</i>	Aust-Agd.	<i>Strand</i>	Rog.
<i>Hyllestad</i>	S. og Fj.	<i>Stranda</i>	Møre
<i>Høland</i>	Ak.	<i>Våle</i>	Vestf.
<i>Hølandet</i>	Sør-Tr.	<i>Våler</i>	Østf.
»	Nord-Tr.	»	Hed.
<i>Høyland</i>	Rog.	<i>Vang</i>	Hed.
<i>Kvam</i>	Hord.	»	Opl.
»	Nord-Tr.	<i>Vik</i>	S. og Fj.
<i>Lårdal</i>	Telem.	»	Nordl.

Også mange andre herredsnavn kan lett forveksles, f. eks. Sunndal og Surndal, Voll og Volda, alle i Møre fylke. Skriv derfor tydelig!

Der må ikke anføres *sogn* istedetfor *herred* som betegnelse for fødested eller bosted. Hvis kun *fødesognet* kjennes, må nærmere opplysning tilføies, f. eks. Tuddal Sogn i Telem.

De ovenfor anførte forkortelser av fylkesnavnene kan benyttes på skjemaene.

f.

Folketelling i Norge 1 desember 1920.

Instruks for tellere i byene.

I. Almindelige bestemmelser. — Tellingsmateriale.

Tellingen bestyres av magistraten, efter hvis instruks tellerne har å rette sig. Tellerne vi få anvist en bestemt tellingskrets og få utlevert denne instruks og skjemaene for tellingen, skjema 1, 2, 3 og 5.

Før han begynner sitt arbeide må han lese instruksene og skjemaene nøie igjennem. Er der ting som står uklart for ham bør han konferere med magistraten.

Skjema 1, personseddel, er tellingens hovedskjema, som inneholder opgaver for hver enkelt person. En personseddel skal utfylles for hver person som bor i tellingskretsen, også de midlertidig fraværende, og dessuten for hver person som natt til 1 desember var midlertidig tilstede; se skjema 1, spørsmål 16 a og b.

Skjema 2, husholdningsliste. Av denne skal der utfylles en liste for hver leilighet i tellingskretsen. Skjemaet inneholder opgaver over leiligheten og et sammendrag av personsedlene; skjemaets 2 siste sider vedkommer losjerende. Skjema 1 og 2 skal utfylles av husfar eller husmor.

Skjema 3, husliste. Av dette skjema skal utfylles ett for hver særskilt bygning, av husets eier eller bestyrer. Hvis ingen representant for eieren bor i gården, kan telleren anmode en av leieboerne om å påta sig huseierens hverv ved tellingen; lar dette sig ikke gjøre må telleren selv utføre dette arbeide.

Huslistene er nummerert av magistraten med husliste-nr., tellingskrets-nr. og gate-nr.

Skulde der være flere bygninger med samme gatenr., som skal utfylles særskilt skjema for, må telleren påføre a, b, c efter huslistennummeret.

Skjema 5, kretsliste, inneholder et sammendrag av de foregående lister og skal utfylles av telleren. Kretslistene er også nummerert av magistraten på forhånd.

II. Utdeling av skjemaer.

Efter å ha mottatt skjemaene skal telleren dele disse ut til husvertene, senest lørdag 27 november. Han leverer én husliste for hver bygning og så mange husholdningslister som der er leiligheter; hvis nogen leieboer har mere enn 2 forskjellige losjerende som han ikke holder med full kost, må han få en ekstra husholdningsliste. Av personsedlene leveres én for hver person som bor i gården med et mindre tillegg av hensyn til mulige midlertidig tilstedeværende natt til 1 desember. Av personsedlene skal én for hver husholdning være forsynt med utfyllingsregler; også enslige losjerende bør få skjema med utfyllingsregler; der bør også leveres noget flere personsedler med utfyllingsregler, hvis der er pensjonater eller større hoteller i gården.

Telleren gir samtidig med utdelingen husverten beskjed om hvad han har å gjøre og pålegger ham å lese nøie igjennem alle skjemaene og utfyllingsreglene.

Husvertens arbeide med tellingen er følgende:

Han skal nummerere husholdningslistene fortløpende for alle leiligheter i bygningen og samtidig påføre huslistens og tellingskretsens nummer og husets adresse (se skjema 2, 1ste side). Derefter skal han dele husholdningslistene og personsedlene ut til leieboerne. Av personsedlene skal der være én med utfyllingsregler for hver husholdning. Også enslige losjerende som kommer til å fylle ut oppgavene selv bør få skjema med utfyllingsregler.

Av personsedlene som leveres til pensjonater og større hoteller må et passende antal være forsynt med utfyllingsregler.

Husverten må gjøre leieboerne oppmerksom på at skjemaene skal være nøiaktig utfylt og levert ham tilbake 1 desember eller en av de nærmeste dager, senest fredag 3 desember. Han bør videre særlig peke på at der skal utfylles personsedler for både midlertidig fraværende og midlertidig tilstedeværende.

Hotellverter, herbergsbestyrere m. v. må uttrykkelig pålegges å besørge personsedler utfylt om morgenen onsdag den 1 desember for alle midlertidige gjester.

Til bestyrere av større anstalter, sykehus, gamlehjem, fengsler o. s. v. skal telleren foruten skjemaene utlevere et eksemplar av tellerinstruksen. Overfor bestyrer av fengsler gjøres oppmerksom på at straffanger som sitter inne minst et år regnes som fast bosatte i straffanstalten, mens alle andre regnes som bosatte annetsteds. For alle hjemløse personer i fengsler, arbeidsanstalter, herberger m. v. skal tilføies «uten fast bopel» (se skjema 1, spørsmål 16 a).

Så snart verten har fått husholdningslister og personsedler tilbake fra leieboerne utfyller han huslisten (skjema 3). For å utfylle huslisten må han gjennomgå husholdningslister og personsedler. Finner han at der er feil i disse må han efter konferanse med leieboerne få rettet feilene. Huslisten skal foreligge utfylt så at innsamlingen av skjemaene kan begynne lørdag 4 desember.

III. Innsamling og gjennomgåelse av oppgavene.

Telleren begynner å innsamle skjemaene 4 desember. Han skal på stedet gjennomgå skjemaene sammen med husverten eller en stedfortreder for verten. Først undersøkes den ytre orden, d. v. s. at personsedlene fortløpende nummerert for hver leilighet er innlagt i husholdningslistene, og at disse fortløpende nummerert er lagt inn i huslisten. Derefter kontrolleres at sammendragsoppgavene over antal bosatte og tilstedeværende menn og kvinner i husholdningslisten stemmer med personsedlene; videre at sammendragsoppgavene i huslisten stemmer med husholdningslistene. Derpå kontrolleres boligoppgavene på skjema 2 i samråd med husverten; i tvilstilfelle må telleren ikke rette noget uten også å samråde med vedkommende leieboer. Når dette er gjort gjennomgår han på stedet hver enkelt personseddel. Han undersøker om alle spørsmål er besvaret og skal for øvrig særskilt legge vekt på følgende:

Spørsmål 4. Endel herredsnavn er ikke tilstrekkelige til å betegne fødestedet fordi flere herreder har samme eller lignende navn — se efterfølgende bilag 4.

Spørsmål 6—9 kreves fullstendig besvaret for alle personer; telleren må sette sig godt inn i de enkelte punkter i utfyllingsreglene. For alle arbeidere og funksjonærer påses at deres arbeidstilling er nøyaktig angitt under 6, og at det under 7 er angitt både hvor de er ansatt og ved hva slags bedrift o. s. v.

Spørsmål 8 skal være besvaret av de barn som tjener noget selv og dessuten av alle personer over 15 år med oppgave over bierhvervets (eller biintektens) art eller med et tydelig «nei».

Spørsmål 9 skal besvares for hustruer og barn og andre privat forsørgede; pass på at oppgavene for hustru og barn stemmer med erhvervsoppgaven på familieforsørgerens egen personseddel (under spørsmål 6 og 7). Navnet på den bedrift o. s. v. hvor forsørgeren er ansatt behøves dog ikke, kun bedriftens art (f. eks. klinker på skibsbyggeri).

Spørsmål 10 og 11 bør sammenholdes. Alle som understreker «Vesentlig nedsatt arbeidsevne» eller «Helt arbeidsudyktig» må også opgi årsaken til arbeidsudyktigheten enten under 10 a eller under 11.

Spørsmål 10 a. Hovedbestemmelsene om hjemstavnskommune er følgende: Enhver har hjemstavn i den kommune hvor han eller hun sist har hatt stadig opphold i 2 år på rad uten å ha nydt fattighjelp.

Midlertidig opphold utenfor hjemmet (for utdannelses skyld eller av andre grunner) avbryter ikke hjemstavnshoved i hjemkommunen. Opphold for andres regning på sykehus, pleiehjem el. lign. regnes ikke med ved erhvervelse av hjemstavn. Opphold for egen regning i sinnssykeasyl ell. lign. kan bevirke ny hjemstavn i den kommune, hvorfra vedkommende er innlagt. Efter det fylte 62de år kan ny hjemstavn ikke erhverves. Barn under 15 år har foreldrenes hjemstavn, hustru har mannens hjemstavn.

Spørsmål 12. Statsborgerskap i Norge har hovedsakelig følgende:

1. De som er født av norske foreldre i eller utenfor Riket.
2. Utenlandsk kvinne som er gift med norsk mann eller har været gift med sådan og er blitt boende her.
3. Er familiefaren utvandret beholder dog hans her gjenværende familie sin norske statsborgerrett hvis han ikke har erhvervet utenlandsk statsborgerrett og overført denne på familien.
4. Utvandrede norskfødte personer gjenerhverver sin norske statsborgerrett ved å vende tilbake og ta fast bopel her; nordmenn naturalisert som amerikanske borgere må dog først ha opholdt sig 2 år her efter tilbakekomsten.

5. Innvandrede utlendinger som har erhvervet statsborgerrettsbevilling og i henhold til den avlagt løfte (ed) til konstitusjonen.

Spørsmål 16 a og b. Undersøk såvidt mulig at utfyllingsreglene er nøie etterfulgt. Husk at personsedler skal være utfylt for alle personer som bor i leiligheten, uansett alder, også de fraværende, og for alle som var midlertidig tilstede natt til 1 desember. Som bosted (for de midlertidig tilstedeværende) og som opholdssted (for de fraværende) angis vedkommende herred eller by i Norge eller vedkommende land utenfor Norge (tilsvarende til oppgavene over fødested (spørsmål 4).

På de personsedler som sendes til Hålogaland bispedømme, til bygdene i Trøndelagen og til Solør og Vinger og Odal sorenskriverier er der tilføjet et spørsmål 17 a om nasjonalitet og 17 b om det sprog som benyttes i daglig tale; spørsmålet utfylles for alle hjem hvor personer av lappisk eller kvensk avstamning forekommer.

Når sådanne personer påtreffes under tellingen i andre deler av landet anføres nasjonalitet og sprog nedenfor spørsmål 16 b på personsedlene. For alle som er av blandet nasjonalitet anføres: norsk-lappisk, norsk-kvensk eller lappisk-kvensk, i tilfelle med fremhevelse av den overveiende nasjonalitet. Norske med delvis lappisk eller kvensk avstamning regnes for helt norske hvis ikke minst den ene av beste-foreldrene er ublandet kven eller lapp.

Når telleren opdager mangler eller feil i den enkelte leieboers opgaver på skjema 1 og 2 må han personlig henvende sig til leieboeren — efter gjennomgåelsen av alle oppgavene hos verten. Bare åpenbare skrivefeil o. l. kan han rette på egen hånd.

IV. Avsluttende arbeide.

Når alle oppgaver er innsamlet og beriktiget skal telleren utarbeide kretslisten snarest mulig og levere skjemaene til magistraten.

Der innleveres også en oppgave over det antal timer som er medgått til tellerarbeidet. Hvis enkelte oppgaver er mangelfulle fordi telleren ikke har kunnet treffe vedkommende personer, bør han gjøre magistraten oppmerksom på dette og tilby sig å opsøke vedkommende på nytt; men han må ikke av hensyn til disse enkelte oppgaver vente med å innlevere skjemaene for kretsen.

Ved innsamlingen må telleren alltid ha med sig blanke skjemaer av alle tre sorter, da han kan gå ut fra at endel av de først utdelte skjemaer er kommet bort. Alle tiloversblevne skjemaer innleveres til magistraten samtidig med oppgavene.

Under sitt arbeide må telleren være oppmerksom på at dette må utføres så raskt som mulig, men at det samtidig må være nøiaktig.

Bilag 1—3. Eksempler på utfylte personsedler.

4. Alfabetisk fortegnelse over herredsnavn som må nærmere betegnes. Se instruks for landdistriktene.

g.

(1ste side.)

Herredsskjema,

Folketelling i Norge

1 desember 1920.

(Riksvåbenet.)

Skjema 1. Personseddel nr. ....

..... herred. Tellingskrets nr. ....

Hus- og husholdningsliste nr. ...., Gårds nr. ...., Bruks nr. ....

1. Fullt navn: .....
2. Mannkjønn¹. Kvinnekjønn¹.
3. Fødselsdag ..... i året .....

¹ Her kan svares ved tydelig understrekning av de ord som passer.

4. Fødested: ..... { Opgi herred eller by i Norge eller fødeland utenfor Norge.
- 5 a Ugift¹. — Gift¹. — Enke¹. — Enkemann¹. — Separert etter bevilling¹. — Lovlig fraskilt¹.
- 5 b For gifte kvinner: Når gift? ..... { Oplysningene gjelder *nutværende* ekteskap.
- Samlet antal barn i ekteskapet? ..... Herav i live? .....
6. Levevei (hovederhvervet, se Regler for utfyllingen: Spørsmål 6).

7. (Se Regler for utfyllingen: Spørsmål 7).

- a. Hvis De arbeider for andre (som funksjonær, arbeider o. s. v.):
Hvem arbeider De for? .....

- b. Hvis De driver egen virksomhet: Anvender De leiet arbeidshjelp
(ja eller nei)? .....

8. Bierhverv (eller biinntekt) .....

Har man ingen biinntekt av nogen betydning settes «nei».

(2nen side.)

9. For alle som vesentlig forsørges av andre:
Angi forsørgerens hovederhverv nøiaktig .....

Merk: Hjemmeværende barn under 15 år regnes alltid som forsørgede; deres eget erhverv anføres som bierhverv i foregående rubrikk.

10 a Blind¹. — Døvstum¹. — Sinnssyk¹. — Åndssvak¹. — Legemlig vanfør¹. — Syk¹. .....

For alle disse angis også hjemstavnskommunen .....

10 b Er blindheten, døvheten o. s. v., vanførheten eller sykdommen: Antagelig medfødt¹ eller i hvilken alder fremtrådte: .....

11. Arbeidsdyktig¹. — Vesentlig nedsatt arbeidsevne¹. — Helt arbeidsudyktig¹.

12. I hvilket land statsborgerskap: Norge¹ eller .....

13. For alle norske som har vært minst 2 år i Amerika: Hvilket år reist fra Norge? ..... Hvilket år hjemkommet? .....

14. Trossamfund: Statskirken¹ eller .....

15. Stilling i husholdningen: Hovedperson¹. — Hustru¹. — Sønn¹. — Datter¹. — Tjener¹. — Losjerende: med full kost¹, med delvis kost¹, uten kost¹. — Besøkende¹ o. s. v. ....

16 a Er De fast bosatt i huset (ja eller nei)? .....

Hvis «nei», hvor bosatt? .....

¹ Her kan svares ved tydelig understrekning av de ord som passer.

- 16b Var De tilstede i huset natt til 1 desember (ja eller nei)? .....
- Hvis «nei», antagelig opholdssted? .....
- 17a Nasjonalitet: Norsk. — Lappisk (fastboende). — Lappisk (nomadiserende). — Kvensk. — Norsk-lappisk. — Norsk-kenisk. — Lappisk-kenisk.
- 17b Hvilket sprog tales til daglig i hjemmet: Norsk. — Lappisk. — Kvensk.

(3dje side.)

Regler for utfylling av personsedlene.

For hvert bosted utfylles en hus- og husholdningsliste; en personseddel utfylles for hver person som bor på stedet, også de midlertidig fraværende, og dessuten for hver person som natt til 1 desember var midlertidig tilstede — se spørsmål 16 a og b med forklaring.

Sedler utfylles for barn som er født innen kl. 12 natt og for personer som levet kl. 12 natt til 1 desember, men siden er døde. Personsedlene nummereres fortløpende — fra nr. 1 — for alle personer på bostedet. Telleren i kretsen hjelper til med utfyllingen hvor det er nødvendig og gjennomgår alle oppgavene omhyggelig før han forlater stedet.

Spørsmål 6. Utfylles for alle personer.

Leveveien — den viktigste kilde til livsopphold — må angis så nøyaktig som mulig. Ved avgjørelsen av hvad som er den viktigste inntektskilde må der også tas hensyn til verdien av de egne produkter man bruker selv: poteter, korn, kjøtt, melk, ved, fisk o. s. v.

Lever man vesentlig av sitt arbeide må arbeidsstillingen angis, så man kan se hvad arbeidet går ut på, f. eks. stallkar, budeie, notformann. Arbeider man for foreldrene eller for slektninger uten kontant lønn må dette anføres sammen med arbeidets art, f. eks. gårdsarbeide hjemme, husarbeide hjemme, skogskjøring for far, husholderske og budeie hos bror o. s. v.

Alle gårdbrukere må opgi om de er selveiere (skriv «s») eller om de forpakter eller bygsler. Fiskere må opgi om de er mest på dampbåt, motor- eller seilskute eller om de driver hjemmefiske alene o. s. v. Handlende, fabrikanter m. v. må opgi hvad slags handel, fabrikk o. s. v. de driver.

Arbeidsledige, syke o. s. v. anfører sin vanlige levevei.

Lever man ikke vesentlig av sitt arbeide anføres hovedinntektskilden, f. eks. føderåd, formue, pensjon, fattighjelp, privat forsørgt (skriv «pf.») o. s. v. og i tilfelle tidligere arbeidsstilling eller virksomhet med tilføielse «fhv.» Enker uten eget hovederhverv anfører: enke etter (og den avdøde manns stilling). Eksempler: formue, fhv. sagbrukseier; fattighjelp, enke etter tømmerhugger.

Giftet kvinner som ved siden av husarbeidet har eget hovederhverv (f. eks. full arbeidsdag på fabrikk) opfører bare erhvervet. De andre skriver bare «husmor»; hvis de har noget bierhverv ved siden av oppgis dette nedenfor under 8.

Alle over 14 år som utdanner sig tilføier hvad slags utdanning, f. eks. på landbruksskole, på vevkursus.

Eksempler på tilstrekkelige betegnelser av arbeidsstillingen: Gårdbruker s., forpakter gård, driver fiske med motorskute, veverieier, landhandler, innepike, fjøspike (under sveitser), stallkar, kjolesyerske, sagmester, anleggschef (ingeniør), assistent hos kasserer, tømmerkjører med egen hest, landbruksarbeider på dagarbeide, husmann, fast gårdsarbeider o. s. v.

Svevende uttrykk som: tjener, dagarbeider, sjømann, kontormann, assistent, avdelingschef o. l. godtas ikke.

Spørsmål 7. Besvares av alle som har eget hovederhverv — og dessuten av alle som før har hadde eget hovederhverv.

7 a. Her anføres alle funksjonærer og arbeidere hos andre hvem de arbeider for: Arbeidsgiverens navn og hvad slags bedrift, forretning, institusjon o. s. v. For gårdsbruk behøves ikke navnet. For alle som er ansatt i forretninger angis både om det er grossistforretning, detaljhandel, en gros og detaljhandel, agentur eller lignende, og om det er melhandel, lærhandel o. s. v. Fabrikkarbeidere anfører f. eks. N. N.s maskinverksted, håndverkssvenner f. eks. N. N.s møbelsnekkeri o. s. v. Omfatter bedriften eller forretningen flere virksomhetsgrener (f. eks. skogbruk, trelasthandel, sagbruk og cellulosefabrikk), må det om mulig opplyses ved

hvilken av disse man hovedsakelig er beskjeftiget. De som ikke er i stadig arbeide hos en enkelt arbeidsgiver anfører f. eks. «hos forskjellige gårdbrukere». — Alle som arbeider hjemme for fremmed regning tilføier «hjemmearbeide».

Ved alle virksomheter som tilhører det offentlige må det tydelig fremgå om de eies av staten, eller av kommune, fylkeskommune o. s. v.

7 b. Besvares av alle andre erhvervende, som altså driver en virksomhet for egen regning, alene eller i fellesskap med andre. Man svarer «ja» eller «nei» eftersom man regelmessig anvender nogen leiet arbeidshjelp i sin virksomhet eller ikke. Det forutsettes at virksomhetens art er tydelig angitt ovenfor under 6. Fiskere regnes som selvstendige (uten leiet hjelp) hvis de eier part i båten, ellers som arbeidere hos andre.

Pensjonister og andre som tidligere har levet av sitt arbeide angir på samme måte hvor de sist var ansatt, eller om de før brukte leiet hjelp i sin virksomhet; enker uten eget hovederhverv gir tilsvarende opplysning vedkommende den avdøde mann.

Spørsmål 8. Småbrukere som vesentlig lever av lønnet arbeide (f. eks. skogs-kjøring) må oppgi kjøringen som hovederhverv og småbruket som bierhverv. Har man flere bierhverv anføres kun det viktigste. Angi bierhvervet så nøiaktig som mulig. Eksempler: Eget småbruk, husmannsplass, Lofot-fiske, tømmerkjøring, forretningsfører i kretssykekassen, lager kurver, reparerer gårdsredskaper o. l., søm av arbeidsklær (hjemmearbeide), litt kjølesøm o. s. v.

Når biinntekten ikke skyldes arbeide angis: Føderåd, formue, egen bolig, litt penger, fattighjelp, pensjon, legatunderstøttelse eller lignende.

(4de side.)

Spørsmål 9. Forsørgerens hovederhverv angis for hustru og barn og alle andre som vesentlig underholdes av en enkelt forsørger. Det må fremgå tydelig både hvor forsørgeren er ansatt og hvilken stilling han (eller hun) har. Hvis forsørgeren driver egen virksomhet (f. eks. med arbeidskjøring med egen hest eller skomakeri), må det tilføies om han regelmessig bruker leiet hjelp eller ikke. (Skriv «med hjelp» eller «uten hjelp».)

Spørsmål 10 a. Som blinde regnes kun de som ikke har gangsyn, som døvstumme anføres alle døve som ikke har fullstendig normal taleevne. Normale mennesker med små ändsevner (sinker) regnes ikke som ändssvake, heller ikke de i alderdommen gradvis ändssløvede. «Legemlig vanfør» og «syk» understrekes bare for dem som er helt arbeidsudyktige eller har vesentlig nedsatt arbeidsevne — se spørsmål 11 — og for alvorlig vanføre og stadig syke barn.

Spørsmål 10 b. Døvstumhet eller ändssvakhet som først opdages flere år etter fødselen regnes for «antagelig medfødt» hvis ingen bestemt årsak (sykdom eller ulykke) kan påvises. Er de anførte mangler opstått etterhånden angis: etterhånden i 25—30-årsalderen eller lignende.

Spørsmål 11. Besvares for alle personer i alderen 15—65 år. De som kun er midlertidig arbeidsudyktige — høist et år — angir sig som arbeidsdyktige. Hvis ikke årsaken til arbeidsevnenes forringelse er angitt under 10 a, må den tilføies her.

Spørsmål 12. Telleren kan gi opplysning om reglene for erhvervelse av statsborgerskap, som er anført i hans instruks.

Spørsmål 13. Utfylles ikke for dem som har vært i Amerika utelukkende i studieøiemed eller på forniøielsestur. Spørsmålet: «Hvilket år hjemkommet?» utfylles også for norske som er født i Amerika.

Spørsmål 14. De som er uttrådt av statskirken og ikke tilhører noget trosamfund anfører «Intet».

Spørsmål 15. Når ingen av de anførte betegnelser passer tilføies en tydelig oppgave over stillingen: f. eks. søster som styrer huset (hos hovedpersonen), patient (på sykehus) o. s. v.

Spørsmål 16 a og b. Sjømenn og andre som hører hjemme i huset, men oppholder sig utenfor landet og sikkert ventes hjem — og alle som er midlertidig fraværende innen landet, f. eks. familiefedre som ligger ute på arbeide, elever på kurser som ikke varer over et år, pasienter på almindelige sykehus o. l., regnes på hjem-

stedet som fast bosatt i huset, men ikke tilstede. Disse anfører sig på de personsedler de utfyller på sitt opholdssted som tilstede, men ikke fast bosatt.

Sønner og døtre som er ute og tjener eller som har annet fast arbeide og bor borte, samt studenter, underoffiserselever o. a. som for sin utdannelses skyld er borte fra sitt hjemsted i over et år, regnes som fast bosatt der hvor de tjener eller losjerer. I familiehjemmet utfylles ingen personsedler for dem hvis de ikke på tel-
lingstiden er hjemme i besøk; i så fall anføres de som tilstede, men fast bosatt
annetsteds.

For sinnssyke o. a. syke som er stadig borte i minst et år utfylles heller ingen personsedler i familiehjemmet; de opføres som fast bosatt i vedkommende asyl eller pleiehjem.

Spørsmål 17 a og b utfylles for alle hjem hvor personer av lappisk eller kvensk nasjonalitet forekommer. For alle som er av blandet nasjonalitet understrekes: Norsk-lappisk eller Norsk-kvensk eller Lappisk-kvensk. Er blandingen jevn (f. eks. én av foreldrene ren kven, den annen helt norsk), settes én strek under begge betegnelser (Norsk-kvensk). Er derimot blandingen ujevn settes 2 streker under den overveiende nasjonalitet. Når f. eks. den ene av foreldrene er ren kven, den annen halvt norsk, halvt kven, settes Norsk - kvensk.

På skjemaene for alle de kommuner hvor der ikke var noget større antal lapper og kvener var spørsmål 17 a og b utelatt. Hver husholdning fikk bare 1 personseddel med utfyllingsregler, de øvrige var uten tilheng. Utfyllingsreglene stod rett ut for hvert enkelt spørsmål og var til å rive av.

h.

(1ste side.)

Byskjema.

Folketelling i Norge

1 desember 1920.

(Riksvåbenet.)

Skjema 1. Personseddel nr. ....

..... by. Tellingskrets nr. ....

Husliste nr. .... Husholdningsliste nr. ....

For øvrig som herredsskjemaet, bare med den forskjell at eksemplene m. v. i utfyllingsreglene er avpasset efter byforhold.

i.

(1ste side.)

Byskjema.

Folketelling i Norge

1 desember 1920.

(Riksvåbenet.)

Skjema 2. Husholdningsliste.

Husliste nr.¹ ..... Leilighet nr.¹ .....

..... by. Tellingskrets nr. ....

..... gate nr. ....

Forgård, sidebygning eller bakgård? .....

Hvilken opgang? .....

I hvilken etasje, i kjeller eller på kvist? .....

¹ Påføres av husvert eller teller før skjemaene utleveres.

Dette skjema utfylles for hver særskilt leilighet og legges omkring personsedlene (skjema 1). Oppgavene innleveres 1 desember eller en av de nærmest følgende dager til husvert eller bestyrer, som på grunnlag av dem utarbeider huslisten (skjema 3).

Telleren henter oppgavene hos verten og gjennomgår dem nøiaktig. Han retter feil og påfører manglende opplysninger i samråd med de enkelte familier.

Antal husholdninger i leiligheten? .....

Antal personer i leiligheten (samtlige husholdninger).

1. Bosatt i huset: . . . . . { Mannkjønn .....

(se personsedlene spørsmål 16 a)

{ Kvinnekjønn .....

Ialt .....

2. Tilstede natt til 1 desember: . . . . . { Mannkjønn .....

(se personsedlene spørsmål 16 b)

{ Kvinnekjønn .....

Ialt .....

(2nen side.)

Hovedhusholdningen.

Boligoppgave for hele leiligheten.

Antal almindelige beboelsværelser¹: i etasjer ..... i kjeller² ..... på kvist .....

Antal pikeværelser¹: . . . . . » ..... » ..... » .....

Lignende små beboelsesrum

alkover o. s. v.)¹: . . . . . » ..... » ..... » .....

Ialt beboelsesrum: i etasjer ..... i kjeller ..... på kvist .....

Kjøkken (eget, intet eller $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ o. s. v.) .....

Bad (eget, intet eller fellesbad) .....

Husleie pr. måned kr. ....

Hvis man selv er eier av huset eller bor til underpris hos slektninger o. s. v. eller som bestyrer, portner, funksjonær eller arbeider i eierens tjeneste gis nærmere opplysning herom .....

Hvis husleien omfatter annet enn ovennevnte beboelsesrum, f. eks. hall, verkstedslokaler, lagerrum, stallrum, centralopvarming, elektrisk lys, benyttelse av have o. s. v. o. s. v., angis dette nøiaktig, og om mulig særskilt leieverdi .....

Obs. Alle beboelsesrum i leiligheten anføres og hele husleien, likegyldig om man har utleiet en del av leiligheten til losjerende.

Hvis der i leiligheten bare er én husholdning er videre utfylling unødvendig.

Antal personer i hovedhusholdningen.

Her medregnes alle som har full kost hos leilighetens innehaver. Hvis man har losjerende som delvis eller helt holder sig selv anføres disse på de følgende sider.

¹ Som beboelsværelser regnes bare rum som kan beboes hele året.

² Alle rum hvis gulvflate ligger lavere enn den tilstøtende gate eller grunn regnes for kjellerrum.

1. Bosatt i huset: . . . . . (se personsedlene spørsmål 16 a)	{	Mannkjønn..... Kvinnekjønn.....	
		<u>Ialt.....</u>	
2. Tilstede natt til 1 desember: . . . . . (se personsedlene spørsmål 16 b)	{	Mannkjønn..... Kvinnekjønn.....	} Nattegjester i hoteller, her- berger m. v. mottas alltid her.
		<u>Ialt.....</u>	

Angi nummerne på de personsedler som angår hovedhusholdningen .....

(3dje side.)

Bihusholdning nr. 1.

Boligoppgave for losjerende som alene eller flere sammen leier ett eller flere rum av leiligheten og ikke har full kost hos leilighetens innehaver.

Antal almindelige beboelsesværelser: i etasjer ..... i kjeller ..... på kvist .....

Antal pikeværelser: . . . . . » ..... » ..... » .....

Lignende små beboelsesrum
(alkover o. s. v.): . . . . . » ..... » ..... » .....

Ialt beboelsesrum: i etasjer ..... i kjeller ..... på kvist .....

Husleie pr. måned kr. ....

Bor man gratis eller til underpris hos slektninger m. v. gis opplysninger herom.

Hvis husleien omfatter annet enn ovennevnte losjiværelser, f. eks. adgang til kjøkken, elektrisk lys, centralopvarming, møbler, opvartning, kaffe om morgenen o. s. v., angis dette nøiaktig og om mulig særskilt leieverdi .....

Antal personer i denne losjerende-husholdning.

1. Bosatt i huset: . . . . . (se personsedlene spørsmål 16 a)	{	Mannkjønn..... Kvinnekjønn.....
		<u>Ialt.....</u>
2. Tilstede natt til 1 desember: . . . . . (se personsedlene spørsmål 16 b)	{	Mannkjønn..... Kvinnekjønn.....
		<u>Ialt.....</u>

Angi nummerne på de personsedler som angår denne husholdning .....

(4de side.)

Bihusholdning nr. 2.

Boligoppgave for losjerende som alene eller flere sammen leier ett eller flere rum av leiligheten og ikke har full kost hos leilighetens innehaver.

Antal almindelige beboelsværelser: i etasjer ..... i kjeller ..... på kvist .....
 Antal pikeværelser: . . . . . » ..... » ..... » .....
 Lignende små beboelsesrum
 (alkover o. s. v.): . . . . . » ..... » ..... » .....

Ialt beboelsesrum: i etasjer ..... i kjeller ..... på kvist .....

Husleie pr. måned kr. ....

Bor man gratis eller til underpris hos slektninger m. v. gis opplysning herom

Hvis husleien omfatter annet enn ovennevnte losjiværelser, f. eks. adgang til kjøkken, elektrisk lys, centralopvarmning, møbler, opvartning, kaffe om morgenen o. s. v., angis dette nøiaktig og om mulig særskilt leieverdi .....

Antal personer i denne losjerende-husholdning.

1. Bosatte i huset: . . . . . { Mannkjønn .....
 (se personsedlenes spørsmål 16 a) { Kvinnekjønn .....
 Ialt .....
2. Tilstede natt til 1 desember: . . . . { Mannkjønn .....
 (se personsedlene spørsmål 16b) { Kvinnekjønn .....
 Ialt .....

Angi nummerne på de personsedler som angår denne husholdning .....

Hvis der er flere bihusholdninger fortsettes på en ny husholdningsliste, side 3.

k.

(1ste side.)

Byskjema.

Folketelling i Norge

1 desember 1920.

(Riksvåbenet.)

Skjema 3. Husliste nr. ....

..... by. Tellingskrets nr. ....

..... gate nr. ....

Gården eies av .....

Adresse .....

Dette skjema utfylles for hvert hus — bortsett fra mindre ubebodde uthusbygninger — av eier eller bestyrer. Selvom der er flere bygninger på samme tomt (med samme gatenummer) utfylles et særskilt skjema for hver.

Husvert eller bestyrer nummererer først husholdningslistene fortløpende for alle leiligheter i gården og utdeler dem til leieboerne tilkjemmed det nødvendige antal personsedler. Han sørger for å få dem riktig utfylt tilbake senest lørdag 4 desember, retter mulige feil i samråd med vedkommende leier og utarbeider så straks denne husliste.

(2nen og 3dje side.)

A. Oppgave over beboelsesleiligheter og beboere
(se husholdningslistene).

Leilighet nr. ¹	Leilighetens beliggenhet (i kjeller ² , i hvilken etasje eller på kvisten).	Antal bosat- te personer i leiligheten (se hushold- ningslistens første side). ³	Antal tilste- deværende personer natt til 1 desember. ³
1	o. s. v. ialt 32 linjer.		
Tilsammen antal personer			

Hvor mange beboelsesleiligheter er der i huset? .....
herav kvistleiligheter ..... kjellerleiligheter .....

Hvor mange etasjer har huset (bebodd kjeller regnes ikke som etasje, bebodd kvist regnes som 1/2 etasje)? .....

(4de side.)

B. Oppgave over forretningslokaler.

Antal særskilte rum.

	Benyttet sammen med beboelsesværelser.	Uten forbindelse med beboelsesværelser.
Kontorlokaler		
Butikklokaler		
Fabrikklokaler		
Andre verkstedslokaler		
Lagerrum		
Andre lokaler (angi hvad de brukes til)		
.		
Tilsammen		

¹ Leilighetene nummereres i bestemt rekkefølge fra kjeller til kvist, hver oppgang for sig.

² Alle rum hvis gulvflate ligger lavere enn den tilstøfende gate eller grunn regnes for kjellerrum.

³ For ledige leiligheter settes «ledig» (men ikke for leiligheter hvis beboere er bortreist).

C. Oplysninger vedkommende bygningen.

1. Er huset: Eneste bygning på eiendommen¹. Forgård¹. Sidebygning¹. Bakgård¹.
.....
2. —»— : Murhus¹ eller trehus¹.....
3. —»— : Kun beboelseshus¹. Beboelses- og forretningsgård¹. Kun forretningsgård¹. Fabrikbygning¹ eller .....
.....

¹ Det som passer understrekes; om nødvendig tilføies en nærmere forklaring.

I.

(1ste side.)

Herredsskjema.

Folketelling i Norge

1 desember 1920.

(Riksvåbenet.)

Skjema 4. Hus- og husholdningsliste nr. ....

Listene nummereres fortløpende — fra nr. 1 — for alle bosteder i tellingskretsen.

..... herred. Tellingskrets nr. ....

Gårds nr. .... Bruks nr. ....

Bostedets (gårdens, plassens, villaens) navn: .....

En hus- og husholdningsliste utfylles for hvert bosted — også for ubebodde hus, bortsett fra fjellstuer, tømmerkojer o.l. Når der er flere beboelseshus på samme gård utfylles bare én liste for alle hus under ett, med tilleggsoppgave på skjemaets siste side.

Inn i denne liste legges personsedlene for alle som var tilstede på bostedet natt til 1 desember og for de fraværende som har sitt hjemsted her.

Antal hus med beboelsesrum på bostedet .....

Antal etasjer i hovedbygningen (1 etasje og kvist regnes for 1½ etasje o. s. v.).
.....

Antal særskilte husholdninger på bostedet (også enslige losjerende regnes for å føre egne husholdninger og utfyller særskilte oppgaver på de følgende sider, hvis de ikke er i full kost hos andre) .....

Samlet antal beboelsesrum på bostedet (se de følgende sider).....

Samlet antal personer på bostedet (etter husholdningsoppgavene på de følgende sider).

A. Bosatt på stedet .....

B. Tilstede natt til 1 desember . . . . .

(2nen side.)

Husholdning nr. 1.

(Som regel gårdens eier med familie; for hus som er bortleiet til flere leieboere: En av husholdningene i 1ste etasje).

Angi om De: Eier gården, forpakter gården, har føderåd, er i gårdeierens tjeneste, leier hus hos eieren, fremleier hos andre o. s. v.¹ .....

¹ Når det passer kan man svare ved tydelig å understreke ett av eksemplene.

Antal kjøkkener 2, 1, $\frac{1}{2}$ o. s. v. eller 0	} Værelser som er utleiet eller utlånt til andre som avgir oppgaver nedenfor, må ikke medregnes her, derimot medregnes alle rum som står til rådighet for husholdningen, selv om de ligger i bygninger som for tiden står tomme (føderådshus, bryggerhus o. s. v.).
Antal almindelige beboelsværelser som kan beboes hele året (kjøkkener ikke medregnet)	
Antal pikeværelser, alkover og lignende små beboelsværelser som kan beboes hele året	
Antal beboelsværelser som bare kan beboes i sommerhalvåret	
Ialt beboelsværelser (kjøkkener ikke medregnet)	

Sammen drag av personsedlene.

Antal fast bosatte personer i denne husholdning (alle som svarer «ja» på personsedlenes spørsmål 16 a): Mannkjønn . . . . . Kvinnekjønn . . . . . Ialt . . . . .

Antal personer som var tilstede natt til 1 desember (alle som svarer «ja» på personsedlenes spørsmål 16 b): Mannkjønn . . . . . Kvinnekjønn . . . . . Ialt . . . . .
 Angi n u m m e r n e på de personsedler som angår denne husholdning . . . . .

Husholdning nr. 2.

(Føderådshusholdning, gårdsbestyrer- eller tjenerfamilie o. s. v., leieboerfamilie eller enslig losjerende).

Angi om De: forpakter gården, har føderåd, er i gårdeierens tjeneste, leier hus hos eieren, fremleier hos andre o. s. v.¹ . . . . .

Antal kjøkkener: 2, 1, $\frac{1}{2}$ o. s. v. eller 0	} Alle rum som står til rådighet for denne husholdning og ikke utleies igjen til andre.
Antal almindelige beboelsværelser som kan beboes hele året (kjøkkener ikke medregnet)	
Antal pikeværelser, alkover og lignende små beboelsværelser som kan beboes hele året	
Antal beboelsværelser som bare kan beboes i sommerhalvåret	
Ialt beboelsværelser (kjøkkener ikke medregnet)	

Sammen drag av personsedlene.

Antal fast bosatte personer i denne husholdning (alle som svarer «ja» på personsedlenes spørsmål 16 a): Mannkjønn . . . . . Kvinnekjønn . . . . . Ialt . . . . .

Antal personer som var tilstede natt til 1 desember (alle som svarer «ja» på personsedlenes spørsmål 16 b): Mannkjønn . . . . . Kvinnekjønn . . . . . Ialt . . . . .
 Angi n u m m e r n e på de personsedler som angår denne husholdning . . . . .

(3dje side.)

Husholdning nr. 3.

(Føderådshusholdning, gårdsbestyrer- eller tjenerfamilie o. s. v., leieboerfamilie eller enslig losjerende).

Angi om De: forpakter gården, har føderåd, er i gårdeierens tjeneste, leier hus hos eieren, fremleier hos andre o. s. v.¹ . . . . .

¹ Når det passer kan man svare ved tydelig å understreke ett av eksemplene.

Antal kjøkkener: 2, 1, $\frac{1}{2}$ o. s. v. eller 0	} Alle rum som står til rådighet for denne husholdning og ikke utleies igjen til andre.
Antal almindelige beboelsesværelser som kan beboes hele året (kjøkkener ikke medregnet)	
Antal pikeværelser, alkover og lignende små beboelsesværelser som kan beboes hele året	
Antal beboelsesværelser som bare kan beboes i sommerhalvåret	
I alt beboelsesværelser (kjøkkener ikke medregnet)	

Sammendrag av personsedlene.

Antal fast bosatte personer i denne husholdning (alle som svarer «ja» på personsedlenes spørsmål 16 a): Mannkjønn . . . . . Kvinnekjønn . . . . . Ialt . . . . .

Antal personer som var tilstede natt til 1 desember (alle som svarer «ja» på personsedlenes spørsmål 16 b): Mannkjønn . . . . . Kvinnekjønn . . . . . Ialt . . . . .

Angi n u m m e r n e på de personsedler som angår denne husholdning . . . . .

Husholdning nr. 4.

(Føderådshusholdning, gårdsbestyrer- eller tjenerfamilie o. s. v., leieboerfamilie eller enslig losjerende).

Angi om De: forpakter gården, har føderåd, er i gårdeierens tjeneste, leier hus hos eieren, fremleier hos andre o. s. v.¹ . . . . .

Antal kjøkkener: 2, 1, $\frac{1}{2}$ o. s. v. eller 0	} Alle rum som står til rådighet for denne husholdning og ikke utleies igjen til andre.
Antal almindelige beboelsesværelser som kan beboes hele året (kjøkkener ikke medregnet).	
Antal pikeværelser, alkover og lignende små beboelsesværelser som kan beboes hele året	
Antal beboelsesværelser som bare kan beboes i sommerhalvåret	
Ialt beboelsesværelser (kjøkkener ikke medregnet)	

Sammendrag av personsedlene.

Antal fast bosatte personer i denne husholdning (alle som svarer «ja» på personsedlenes spørsmål 16 a): Mannkjønn . . . . . Kvinnekjønn . . . . . Ialt . . . . .

Antal personer som var tilstede natt til 1 desember (alle som svarer «ja» på personsedlenes spørsmål 16 b): Mannkjønn . . . . . Kvinnekjønn . . . . . Ialt . . . . .

Angi n u m m e r n e på de personsedler som angår denne husholdning . . . . .

(4de side.)

Husholdning nr. 5.²

(Føderådshusholdning, gårdsbestyrer- eller tjenerfamilie o. s. v., leieboerfamilie eller enslig losjerende).

Angi om De: forpakter gården, har føderåd, er i gårdeierens tjeneste, leier hus hos eieren, fremleier hos andre o. s. v.¹ . . . . .

¹ Når det passer kan man svare ved tydelig å understreke ett av eksemplene.

² Hvis der er flere enn 5 husholdninger på bostedet, fortsettes på en ny liste med husholdning nr. 6.

Antal kjøkkener: 2, 1, $\frac{1}{2}$ o. s. v. eller 0	} Alle rum som står til rådighet for denne husholdning og ikke utleies igjen til andre.
Antal almindelige beboelsværelser som kan beboes hele året (kjøkkener ikke medregnet)	
Antal pikeværelser, alkover og lignende små beboelsværelser som kan beboes hele året	
Antal beboelsværelser som bare kan beboes i sommerhalvåret	
Ialt beboelsværelser (kjøkkener ikke medregnet)	

Sammen drag av personsedlene.

Antal fast bosatte personer i denne husholdning (alle som svarer «ja» på personsedlenes spørsmål 16 a): Mannkjønn ..... Kvinnekjønn ..... Ialt .....

Antal personer som var tilstede natt til 1 desember (alle som svarer «ja» på personsedlenes spørsmål 16 b): Mannkjønn ..... Kvinnekjønn ..... Ialt .....
 Angi nummerne på de personsedler som angår denne husholdning .....

Tilleggsoppgave for almindelige gårdsbruk

og lignende bosteder med flere bygninger, angående hver enkelt bygning som inneholder ett eller flere beboelsesrum.

Hvad slags bygning? (Hovedbygning, føderådshus, drengestuebygning, bryggerhus med beboelsesrum, bebodd fjøs eller stall o. s. v.)	Antall etasjer	Antall kjøkkener	Antall beboelsværelser	Bygningen brukes av husholdning nr.	Hvordan mange personer lå i bygningen natt til 1ste desember?	Anmerkninger om bygningens benyttelse (helt ubeboet, beboes av arbeidere i onnetidene o. s. v.)
..... bygning						
..... bygning						
..... bygning						
..... bygning						
..... bygning						
..... bygning						
..... bygning						
I alle bygningene tils.	—			—		—

m.

(1ste side.)

Herredsskjema.

Folketelling i Norge

1 desember 1920.

(Riksvåbenet.)

Skjema 5. Kretsliste over folketallet

i tellingskrets nr. ....

beliggende i ..... herred

..... prestegjeld

Tellingskretsens navn: .....

Anmerking: Hvis en tellingskrets omfatter deler av forskjellige sogn, tinglag eller lensmannsdistrikter, blir en særskilt kretsliste å utarbeide for hver del. Disse særskilte lister beholder tellingskretsens nr., men gis hver sitt bokstav.

(2nen og 3dje side.)

Fortløpende utdrag av Hus- og husholdningslistene.

Hus- og husholdningsliste nr.	Gårdsnr. og bruksnr.	Bostedets (gårdens, plassens, villaens) eller beboerens navn.	Samlet antal pers.	
			bosatt på stedet.	tilstede natt til 1 desember.
1		o. s. v. til 100 (2-spaltet).		
Sum				

(4de side.)

1. Folkemengden i hussamlinger innen tellingskretsen¹, såsom forstæder, strandsteder, fiskevær o. lign., tettbyggede strøk omkring stasjoner, fabrikker o. s. v.

Stedets navn.	Vedkommende hus- og husholdningslisters nr.	Folkemengde	
		fast bosatt.	tilstedeværende.

2. Folkemengden på øer.

Øens navn.	Vedkommende hus- og husholdningslisters nr.	Folkemengde	
		fast bosatt.	tilstedeværende.

Oplysninger og anmerkninger som telleren finner sig foranlediget til.

.....
 Listen er utfylt av undertegnede og den ..... 1920 avgitt til ordføreren i .....

.....
 (Tellerens underskrift.)

¹ Hussamlinger med mindre enn 100 innbyggere medtas som regel ikke.

n.

(1ste side.)

Byskjema.

Folketelling i Norge

1 desember 1920.

(Riksvåbenet.)

Skjema 5. Kretsliste over folketallet

i tellingskrets nr. ....

.....by.

Tellingskretsens navn eller grenser .....

Anmerkning: Hvis en tellingskrets omfatter deler av forskjellige sogn, blir en særskilt kretsliste å utarbeide for hver sådan del. Disse særskilte lister beholder tellingskretsens nr., men gis hver sitt bokstav.

(2nen og 3dje side.)

Fortløpende utdrag av huslistene.

Huslistenes nr.	Bydelens (gatens, kvarterets, torvets o. s. v.) navn eller rode-nr.	Husets matr.-nr.	Samlet antal pers.	
			bosatt på stedet.	tilstede natt til 1 desember.
1				
2	o. s. v. til 100 (2-spaltet).			
Sum				

(4de side.)

Listen er utfylt av undertegnede og den ..... 192 avgitt til magistraten i .....

.....
(Tellerens underskrift.)

o.

(1ste side.)

Herredsskjema.

Folketelling i Norge

1 desember 1920.

(Riksvåbenet.)

Skjema 6. Hovedliste.

.....herred. .... prestegjeld.

Folketal i de enkelte tellingskretser.

Tellingskretsens nr.	Tellingskretsens navn eller grenser.	Tellerens navn.	Folkemengde.	
			fast bosatt.	tilstedeværende.
1				
2	o. s. v. på 1ste og 2nen side til nr, 40.			
Sum				

(3dje side.)

Folketal i herredets forskjellige sogn.

Sognets navn.	Tellings- kretsens nr.	Folkemengde	
		fast bosatt.	tilstede- værende.
..... Hovedsogn			
..... Annekssogn			
..... —>—			
..... —>—			
..... —>—			
Herredets samlede folkemengde			

Oplysninger om andre inndelinger.

Når en inndeling faller sammen med herredet skrives bare: Som herredet. Er en inndeling større enn herredet anføres: Omfatter hele herredet og til-
like — — — — —. Hvis nogen av inndelingene omfatter deler av enkelte tellings-
kretser må der henvises til vedkommende hus- og husholdningslister nummere.

Inndelinger.	Inndelingenes navn.	Tellings- kretsens nr.	Folkemengde	
			fast bosatt.	tilsted- værende.
Prestegjeld				
Tinglag				
Forlikskommissjonsdistrikt				
Lensmannsdistrikt				
—>—				
Skolekommune				
—>—				
Fattigdistrikt				
—>—				

(4de side.)

Yderligere opplysninger og anmerkninger
som tellingsstyret finner sig foranlediget til.

Tellingsstyret i ..... herred

..... den 192

(Underskrifter.)

D.
(1ste side.)

Byskjema.

Folketelling i Norge

1 desember 1920.

(Riksvåbenet)

Skjema 6. Hovedliste.

..... by.

Folketal i de enkelte tellingskretser.

Tellingskretsens nr.	Tellingskretsens navn eller grenser.	Tellerens navn.	Folkemengde	
			fast bosatt.	tilstedeværende.
1				
2	o. s. v. på 1ste, 2nen og 3dje side til nr. 70.			
Sum				

(4de side.)

Folketal i byens forskjellige sogn.

Opføres efter territoriale grenser uten hensyn til om der innenfor sognet finnes medlemmer av særskilte menigheter, f. eks. hospitalsmenigheter, garnisonsmenighet, dissentermenighet.

Sognets navn.	Tellingskretsens nr.	Folkemengde	
		fast bosatt.	tilstedeværende.

Oplysninger og anmerkninger

som magistraten finner påkrevet. Herunder opplyses også om byen i civil, geistlig eller judisiel henseende er forenet med tilgrensende laddistrikt.

..... den 192

.....
(Underskrift.)

q.
(1ste side.)

Folketelling i Norge

1 desember 1920.

(Riksvåbenet.)

Skjema 7. Skibsliste nr. ....

Skibets navn.....
hjemmehørende i ....., drektig.....registertonn (netto)
ført av .....

Hvor var skibet 1 desember 1920 .....

Spørmålene i dette skjema tar sikte på — i likhet med de oppgaver som samtidig innsamles i alle Rikets byer og bygder — å skaffe til veie statistiske opplysninger om sjøfarende og andre ombord på norske eller fremmede skibe som på tellingstiden er beliggende i norsk havn eller seiler i norsk farvann.

Skjemaet bedes utfyllt av skibsføreren. Det utfylte skjema avleveres til tollkammeret i den norske havn hvor skibet er beliggende 1 desember, eller hvortil det først ankommer etter denne tid.

Listen er utfyllt av .....
og den ..... 1920 avlevert til .....
i .....

(2nen side.)

Fortegnelse over samtlige personer
(Hvis skibsføreren eller nogen av mannskapet opholdt sig i land)

Personenes nr.	1	2	3
	Personenes fulle navn.	<i>Ekteskapelig stilling.</i> Ugift, gift, enkemann, separert, fraskilt.	<i>Livsstilling</i> Angi nøiaktig for sjømenn <i>stillingen ombord</i> , for andre ombordværende <i>eget eller forsørgers erhverv.</i>
1			
2	o. s. v. til 20.		

(3dje side.)

som var ombord på skibet 1 desember 1920.
natt til 1 desember, opføres de ikke på denne liste, da de blir tellet med i land.)

4	5	6	7	8	9	
Fødselsdag og fødselsår.	<i>Fødested.</i> Herred eller by. For de i utlandet født: <i>Landets eller stedets navn.</i>	<i>Bosted.</i> Herred eller by i Norge, hvor bosatt. For de i utlandet bosatte: <i>Landets eller stedets navn.</i>	<i>Undersåttlig forhold.</i> For norske undersåtter skrives bokstavet <i>n</i> ; for de øvrige anføres vedkommende stats navn.	<i>Trossamfund</i> For medlemmer av den norske statskirke skrives bokstavet <i>s</i> ; for de øvrige anføres vedkommende trossamfunds navn, eller i tilfelle: «uttrådt, intet samfund».	Forhjemvendte norsk-amerikanere bedes tilføiet: Hvilket år reist fra Norge? Hvilket år hjemkommet?	

Sammen drag av foranstående fortegnelse:

Sjømenn, skibsføreren iberegnet (Antal¹) .....
Andre ombordværende: Menn (») .....
Kvinner (») ..... = Ialt.....

¹ Dessuten bodde i land (antal): .....

Tabeller.

Tabell 1. Menn i bygdene 15 år og over, fordelt etter
Tableau 1. Hommes de 15 an set au-dessus, domiciliés dans les districts

Bierhverv.

Nr.	Hovederhverv. <i>Profession principale.</i>	Gårdbruker, selveier.	Jakt.	Småbruk o. l.	Fiske og fangst.	Smed o. lign.	Andre metallhåndv. o. lign.	Båtbygger.	Garver.	Tømmern. ell. snekker.	Bøkker.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Bygder i alt	5 403	1 521	42 506	25 851	1 404	583	847	63	7 822	686
1	Gårdbr., selveier	-	203	-	12 090	706	150	471	40	3 666	335
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr. . .	-	77	-	2 419	176	44	81	6	1 080	57
3	Funksjonærer ved landbr.	62	16	169	16	2	1	-	-	10	1
4	Hjemnev. barn »	2	515	89	5 327	107	77	65	7	814	106
5	Husmenn	-	17	34	605	44	9	17	1	244	34
6	Tjenere ved jordbruk.	-	25	53	163	8	7	4	-	19	6
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	7	136	1 669	496	17	11	11	1	111	21
8	Skogsarbeidere, fløtere	265	70	7 004	151	22	20	10	-	236	12
9	Fiske og fangst.	1 729	297	11 350	5	42	43	75	-	745	42
10	Håndverk	598	43	7 247	1 026	36	58	22	-	98	16
11	Industri f. ø.: Selvstendige	93	1	254	46	6	3	-	-	14	4
12	— Funksjonærer	50	1	130	3	-	1	-	-	3	-
13	— Fabrikkarb. o. l.	145	6	3 380	316	11	36	2	1	67	5
14	— Grubearb. o. l.	109	18	908	144	3	2	-	-	16	-
15	— Anleggsarb.	137	35	2 984	638	19	12	3	-	48	3
16	Selvst. handlende	559	8	1 080	153	3	18	1	2	28	1
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl.	78	7	425	137	10	7	1	-	18	1
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	33	2	51	7	-	1	1	-	6	-
19	» Funksjonærer	54	-	73	2	-	-	-	-	2	-
20	Alm. landtransport	86	4	737	44	2	10	-	-	31	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	154	5	1 278	166	6	14	4	-	22	2
22	Sjøfart	261	5	908	478	4	8	4	-	38	6
23	Imm. virks.: Folkeskolelærere . .	526	1	832	11	-	1	-	-	2	-
24	— Andre funksj. og selvst.	309	1	348	22	3	1	1	-	21	-
25	— Betj. og arbeidere	11	-	131	19	2	-	-	-	5	-
26	Livsst. utilstr. angitt (ves.dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	1	-	14	3	-	-	1	-	2	-
28	Føderåd og formue	63	18	666	1 095	158	26	68	5	416	30
29	Pensjon, off. og veldedig fors. . .	66	4	632	147	12	14	-	-	38	2
30	Privat forsørgelse	5	6	60	122	5	9	5	-	22	2

hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemengde.

ruraux, répartis par profession principale et accessoire. Population de droit.

Profession accessoire.

Trehuslid: Dreier, kurvmaker o. lign.	Baker, slakter.	Skomaker.	Skredder.	Maler.	Murer o. l.	Annet håndv.	Annen industri.	Agentur.	Handel.	Annen forretnings- virksomh.	Kafeteer o. lign.	Jekteeter, kjentmann o. l.	Kjøring for egen regning.	Immateriell virk- somhet.	Annet selvst. bierhverv.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
1 293	792	2 954	526	733	1 296	1 068	993	2 103	1 369	669	612	754	2 789	207	88	
340	336	794	245	234	584	201	735	903	755	327	215	268	2 017	26	8	1
184	99	465	97	114	259	117	51	110	62	33	22	128	506	11	9	2
-	2	3	1	1	-	1	2	22	6	3	1	-	4	-	-	3
101	48	165	22	65	92	36	27	188	27	12	-	41	18	16	-	4
75	38	195	25	25	64	67	8	14	9	4	11	12	36	2	5	5
11	10	22	1	5	3	6	2	17	1	-	-	-	-	2	-	6
53	37	128	3	18	15	29	8	33	9	7	13	8	9	2	9	7
26	53	128	9	30	66	9	6	28	5	3	12	6	28	3	4	8
51	10	276	13	66	97	192	20	58	66	9	21	158	13	2	2	9
27	38	86	6	41	30	37	18	119	133	22	105	37	29	22	8	10
2	-	6	1	1	-	1	-	17	15	6	4	3	3	4	-	11
-	-	1	-	1	-	2	4	51	20	6	4	1	2	13	-	12
11	33	75	5	21	10	22	7	57	47	8	35	10	11	11	1	13
3	1	21	2	-	2	1	-	7	7	1	10	2	5	1	-	14
7	15	81	6	8	9	11	4	12	5	1	18	4	14	6	1	15
1	17	17	6	6	4	11	44	15	2	116	48	35	33	7	-	16
-	1	17	-	4	1	7	2	91	17	11	9	6	2	1	-	17
1	1	3	1	3	-	-	3	16	13	4	1	1	8	-	1	18
-	-	-	-	-	1	-	-	23	6	2	4	-	-	1	1	19
2	7	7	1	3	2	3	3	33	23	8	18	1	1	1	1	20
3	6	65	10	5	3	6	2	25	57	25	14	3	13	3	-	21
2	2	14	1	21	4	3	7	9	23	3	9	5	3	1	-	22
-	-	-	-	7	-	3	-	41	9	1	2	2	-	3	3	23
4	2	6	-	5	1	5	5	44	14	34	3	2	2	48	-	24
-	1	5	2	2	-	4	2	11	4	3	5	2	1	2	-	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26
-	1	1	-	-	-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	1	27
293	30	239	62	30	46	198	28	135	27	19	14	15	29	3	11	28
50	2	92	3	13	2	62	5	14	7	1	13	2	2	8	19	29
46	2	42	4	4	1	32	-	9	-	-	-	2	-	8	4	30

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdsbestyrer og lign.	Skipsfører og lign.	Poståpner.	Officer.	Underofficer.	Kirkesanger.	Skolelærer.	Organist.	Andre funksj. ved immateriell virksomhet	Kontorfunksj. m. v. i privat tjeneste.
		27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
	Bygder i alt (forts.).	434	80	1 125	98	1 376	381	176	161	472	2 047
1	Gårdbr., selveier	269	59	434	18	551	3	83	28	186	891
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr. .	36	7	32	3	180	-	4	3	30	66
3	Funksjonærer ved landbr. . . .	8	-	1	1	12	-	5	1	1	14
4	Hjemmev. barn »	47	1	12	-	86	-	37	11	11	108
5	Husmenn	1	-	7	-	3	-	-	-	2	5
6	Tjenere ved jordbruk	-	-	-	-	3	-	-	-	1	2
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	1	-	2	-	10	-	-	1	4	7
8	Skogsarbeidere, fløtere	14	-	1	-	16	-	2	-	2	18
9	Fiske og fangst	1	5	16	-	3	-	3	-	5	20
10	Håndverk	7	2	19	-	49	1	6	13	22	34
11	Industri f. ø.: Selvstendige . . .	3	-	1	1	4	-	2	-	2	12
12	— Funksjonærer	3	-	13	10	46	-	4	2	24	76
13	— Fabrikkarb. o. l.	6	1	5	-	32	-	1	4	4	17
14	— Grubearb. o. l.	-	-	5	-	1	-	-	1	1	1
15	— Anleggsarb.	1	-	-	-	13	-	1	-	1	8
16	Selvst. handlende	4	2	318	1	32	-	3	1	4	111
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl. .	5	2	35	6	46	-	-	2	10	42
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	1	-	4	2	6	-	-	-	1	6
19	» Funksjonærer	-	-	3	5	24	-	2	3	4	43
20	Alm. landtransport	-	-	5	2	7	-	-	-	1	15
21	Jernb., post, telegraf etc.	1	-	107	3	12	-	1	3	10	66
22	Sjøfart	-	-	2	1	4	-	-	-	-	12
23	Imm. virks.: Folkeskolelærere .	4	-	36	4	100	367	-	63	43	94
24	— Andre funksj. og selvst. . . .	5	-	10	39	88	2	9	14	62	154
25	— Betj. og arbeidere	-	-	2	-	28	-	2	1	2	18
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Føderåd og formue	12	1	49	2	17	-	1	5	18	147
29	Pensjon, off. og veldedig fors. .	5	-	5	-	-	8	7	5	10	41
30	Privat forsørgelse	-	-	1	-	3	-	3	-	11	19

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemængde.

(forts.).

Kontorfunksj. m. v. 1 off. tjeneste.	Husmann.	Gårdsarb. hjemme.	Annat landbruksarb.	Skogvokter.	Skogsarb.	Fløter.	Teglverksarb.	Stenbruddsarb. o. l.	Torvarb.	Arb. v. sildeoljefabr. o. l.	Sagbruksarbejder.	Møllearb.	Arb. v. annen industri.	Anleggsarb.	Nr.
37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	
1 677	4 860	16 224	11 048	414	17 089	1 339	106	705	220	405	745	96	1 182	3 799	
686	-	-	809	165	5 525	238	30	297	28	108	191	45	367	1 376	1
92	4	2	1 165	83	3 333	65	15	113	29	27	109	14	132	436	2
20	26	18	8	2	34	2	1	-	-	-	1	-	1	1	3
105	3	-	1 490	24	3 303	79	14	91	53	69	132	18	174	722	4
3	-	-	-	25	990	6	1	9	7	11	37	2	21	71	5
1	14	2	3	-	31	3	-	3	2	3	1	-	2	17	6
5	470	107	7	7	1 663	20	2	6	4	12	19	-	35	91	7
5	1 066	4 144	2 815	11	3	867	24	15	40	1	142	3	81	209	8
27	1 658	9 303	2 058	6	262	7	9	121	40	149	15	3	191	630	9
61	676	482	566	42	499	19	3	8	6	8	42	1	58	68	10
4	23	16	28	-	6	-	1	-	3	-	4	-	4	1	11
40	7	4	8	1	2	1	-	-	-	-	-	-	2	-	12
23	198	163	176	1	291	9	4	9	2	-	9	1	6	23	13
1	70	150	55	-	94	2	-	2	-	1	2	-	2	20	14
7	190	275	265	-	434	2	-	8	-	4	4	1	11	-	15
67	42	55	57	1	20	1	-	1	1	-	1	-	3	3	16
31	43	115	73	2	12	3	-	-	1	1	1	-	3	10	17
9	2	-	5	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	18
23	2	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	19
4	40	78	71	2	79	1	-	4	-	-	3	-	10	10	20
41	54	97	69	3	61	1	-	3	-	-	4	-	5	4	21
3	47	240	123	-	87	-	-	3	1	3	5	3	34	12	22
146	10	42	23	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	23
138	10	27	24	2	6	-	-	1	-	-	-	-	1	2	24
16	8	3	26	2	9	2	-	1	-	-	-	-	1	5	25
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26
-	3	2	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	27
78	26	273	637	33	217	5	-	7	2	8	16	3	15	63	28
39	140	28	252	-	76	1	1	1	-	-	3	1	10	16	29
2	27	593	229	-	44	5	1	2	1	-	4	-	8	9	30

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Arb. ved fisketil- virkning.	Visergutt og bud etc.	Chauffør o. l.	Portier o. l.	Sjømann.	Ekstraarb. v. jernb. etc.	Kirkefjener og graver.
		52	53	54	55	56	57	58
	Bygder i alt (forts.)	1 718	765	630	10	549	2 713	568
1	Gårdbr., selveier	374	162	27	2	126	1 322	127
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr. .	97	62	5	-	28	349	112
3	Funksjonærer ved landbr. . . .	2	1	4	-	1	2	-
4	Hjemmev. barn » »	289	87	368	-	127	193	6
5	Husmenn	33	14	7	-	4	79	57
6	Tjenere ved jordbruk	6	2	9	-	2	8	3
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	36	16	25	-	13	34	36
8	Skogsarbeidere, fløtere	14	15	48	-	9	83	18
9	Fiske og fangst	657	161	18	1	190	175	15
10	Håndverk	57	48	32	3	17	136	62
11	Industri f. ø.: Selvstendige	4	1	4	-	-	4	-
12	— Funksjonærer	-	3	-	-	-	2	1
13	— Fabrikkarb. o. l.	9	58	18	-	9	31	13
14	— Grubearb. o. l.	6	17	2	-	2	10	1
15	— Anleggsarb.	15	14	6	-	2	18	17
16	Selvst. handlende	10	4	7	1	4	22	2
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl. .	4	6	7	1	1	15	2
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	1	1	1	-	2	4	-
19	» Funksjonærer	1	-	-	1	-	2	-
20	Alm. landtransport	4	9	1	-	4	22	4
21	Jernb., post, telegraf etc.	8	12	7	-	2	35	5
22	Sjøfart	15	15	7	-	-	6	-
23	Imm. virks.: Folkeskolelærere . .	-	-	-	-	-	3	46
24	— Andre funksj. og selvst.	3	1	-	-	2	13	5
25	— Betj. og arbeidere	-	8	1	-	-	18	5
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	1	1	-	1	1	3
28	Føderåd og formue	59	18	12	1	3	85	22
29	Pensjon, off. og veldedig fors. . .	5	14	1	-	-	34	5
30	Privat forsørgelse	9	15	12	-	-	7	1

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemengde.

(forts.).

Annet arbejde.	Føderåd.	Egne midler.	Leieinntekt.	Pensjon.	Fattighjelp.	Veddedig underst.	Privat underst.	Intet bierhverv.	Loppgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
59	60	61	62	63	64	65	66	67	68		
969	883	4 263	557	2 374	627	76	302	330 768	85 906	604 869	
130	33	1 052	160	694	20	7	6	53 622	10 901	106 801	1
118	29	401	29	284	61	7	42	7 079	1 523	22 413	2
2	2	44	-	3	-	-	-	2 201	561	3 303	3
71	31	381	3	31	11	-	3	39 964	9 079	65 201	4
25	5	64	-	151	80	3	29	1 331	2 574	7 252	5
2	4	114	3	18	19	1	2	13 545	3 543	17 734	6
7	24	362	11	99	59	6	31	11 727	3 101	20 921	7
86	19	179	6	86	35	1	6	12 475	1 348	32 113	8
394	253	174	12	63	109	7	39	20 429	2 221	54 832	9
21	142	336	60	166	67	7	19	30 135	9 085	52 987	10
-	8	34	3	12	12	-	1	1 204	447	2 333	11
1	-	58	-	8	-	-	-	3 870	903	5 382	12
10	23	110	99	85	11	1	4	33 958	9 256	49 013	13
1	3	10	4	15	4	2	2	4 514	1 164	7 428	14
10	31	94	26	27	8	1	-	13 191	3 552	22 318	15
1	25	117	13	24	4	-	-	4 220	1 470	8 867	16
2	2	65	10	6	5	1	11	7 774	2 146	11 354	17
1	1	18	1	7	-	-	-	644	181	1 062	18
-	4	31	1	10	-	-	1	1 359	313	2 010	19
6	3	47	7	33	-	-	4	5 229	1 531	8 264	20
7	39	50	18	19	4	1	4	7 501	2 058	12 206	21
15	5	76	29	4	1	-	2	10 299	3 407	16 280	22
-	18	28	2	10	-	-	-	2 175	500	5 160	23
2	12	127	8	24	-	1	1	3 617	1 089	6 380	24
4	-	16	4	5	2	-	-	1 599	402	2 402	25
-	-	-	2	1	-	-	-	539	356	899	26
-	3	9	1	12	9	-	3	345	174	605	27
21	-	7	29	364	31	14	24	17 203	4 572	27 824	28
20	149	159	14	7	8	9	68	7 843	2 690	12 885	29
12	15	100	2	106	67	7	-	11 176	5 759	18 640	30

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Herav: Tømmermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. f. e. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annen selvst. virksomhet.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Østfold.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	40	237	102	27	28	53	109	4
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr. .	-	-	17	87	33	19	1	6	44	1
3	Funksjonærer ved landbr. . . .	5	8	-	-	-	-	-	2	-	-
4	Hjemmev. barn »	-	10	8	49	26	3	-	6	-	2
5	Husmenn	-	-	4	13	5	4	-	-	2	-
6	Tjenere ved jordbruk.	-	4	-	5	1	1	-	-	-	-
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	2	78	6	18	5	5	1	1	-	1
8	Skogsarbeidere, fløtere	5	275	8	29	5	6	-	1	1	-
9	Fiske og fangst	15	162	1	11	6	2	-	1	-	2
10	Håndverk	19	301	6	22	2	7	-	20	3	4
11	Industri f. ø.: Selvstendige. . . .	11	9	1	1	1	-	-	-	-	1
12	— Funksjonærer	3	9	-	1	-	-	-	6	1	1
13	— Fabrikkarb. o. l.	11	239	11	29	6	7	3	21	2	1
14	— Grubearb. o. l.	-	62	6	5	1	2	-	-	-	-
15	— Anleggsarb.	-	156	4	2	1	-	-	2	-	1
16	Selvst. handlende.	18	23	2	6	-	1	1	2	6	-
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl.	2	9	-	-	-	-	-	3	-	-
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	— Funksjonærer	5	6	-	-	-	-	-	1	-	-
20	Alm. landtransport	7	65	-	4	-	1	-	4	-	2
21	Jernb., post, telegraf etc.	5	65	3	6	1	3	-	5	1	-
22	Sjøfart.	7	41	29	2	-	-	2	2	-	-
23	Imm. virks.: Folkeskolelærere . .	9	24	-	-	-	-	-	4	-	-
24	— Andrefunksj. og selvst.	9	9	-	4	1	2	-	6	1	1
25	— Betj. og arbeidere	-	10	-	1	1	-	-	-	-	-
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-
28	Føderåd og formue	-	47	10	21	3	8	1	6	5	2
29	Pensjon, off. og veldedig fors. . .	3	23	9	13	2	7	-	2	-	-
30	Privat forsørgelse	-	2	2	8	2	3	-	1	-	2
Tilsammen		136	1 638	168	575	204	108	37	156	175	25

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemengde.

(forts.).

Kontorfunksjoner o. l.	Poståpner.	Underofficer.	Annen funksjoner.	Gårdsarb. hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers.	Stogsarb.	Industriarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler.	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
67	3	38	20	-	-	8	365	51	16	36	82	28	3 354	273	4 812	1
4	-	9	4	-	1	46	254	35	4	25	21	24	525	55	1 163	2
4	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	242	35	301	3
7	-	4	3	-	-	38	185	30	8	26	23	-	2 252	277	2 928	4
-	-	-	-	-	-	-	45	5	-	6	1	1	27	166	270	5
1	-	-	-	-	1	-	5	-	1	1	13	3	1 526	222	1 782	6
1	-	-	1	6	14	-	120	4	-	8	14	7	681	132	1 095	7
1	-	4	2	104	13	82	86	11	3	9	12	5	712	68	1 431	8
1	-	-	1	85	1	6	6	7	-	39	14	4	485	18	859	9
7	-	4	2	20	12	19	42	5	3	23	40	13	2 659	722	3 946	10
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	97	19	147	11
14	-	6	1	-	-	-	-	2	-	2	4	1	386	59	496	12
7	1	4	1	6	5	5	21	11	2	15	53	13	5 671	1 142	7 274	13
-	-	-	-	1	1	1	12	1	-	12	4	3	501	159	768	14
1	-	1	-	1	8	3	11	-	-	4	10	3	1 273	243	1 723	15
7	8	2	-	1	-	2	1	-	-	1	10	5	265	81	441	16
4	2	3	1	2	-	1	-	-	-	3	4	1	377	107	519	17
3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	22	8	36	18
7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	71	9	101	19
1	-	1	-	-	2	5	6	3	1	3	8	3	619	187	921	20
1	6	-	1	1	1	2	3	-	1	1	3	-	538	92	735	21
-	-	-	-	4	-	3	8	2	1	3	21	-	1 041	210	1 376	22
18	4	10	37	-	-	-	-	-	-	-	2	-	139	24	271	23
26	1	4	1	-	-	1	2	-	-	3	6	-	219	38	331	24
4	-	2	-	-	-	-	1	-	-	2	2	-	187	22	231	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	77	20	97	26
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	2	54	11	74	27
16	-	11	1	16	-	36	5	-	2	1	3	20	675	131	1 009	28
7	-	-	1	2	2	10	1	3	-	13	21	1	587	78	776	29
-	-	-	-	14	-	2	-	3	-	2	6	7	753	266	1 068	30
212	25	107	77	265	62	270	1 180	173	42	241	382	146	26 015	4 874	36 981	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Herav: Tømmermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. f. e. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annen selvst. virksomhet.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Akershus.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	2	201	89	20	38	102	114	-
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr. .	-	-	2	130	55	25	2	10	84	5
3	Funksjonærer ved landbr. . . .	5	23	-	2	-	2	-	4	-	-
4	Hjemmev. barn » »	-	6	-	47	21	4	1	6	1	1
5	Husmenn	-	2	-	20	6	3	-	5	-	-
6	Tjenere ved jordbruk.	-	7	-	8	1	5	-	-	-	-
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	-	172	2	26	5	12	-	3	2	1
8	Skogsarbeidere, fløtere	4	589	5	56	20	10	-	4	2	1
9	Fiske og fangst	-	9	-	4	1	-	-	-	-	3
10	Håndverk	25	655	1	28	5	7	-	19	4	4
11	Industri f. ø.: Selvstendige. . . .	8	15	1	1	1	-	-	4	-	-
12	— Funksjonærer	5	5	-	-	-	-	-	11	-	2
13	— Fabrikkarb. o. l.	-	354	3	25	2	4	-	11	3	3
14	— Grubearb. o. l.	-	18	-	-	-	-	-	1	1	-
15	— Anleggsarb.	1	247	1	9	1	3	-	1	3	-
16	Selvst. handlende	29	36	-	5	1	2	3	2	6	3
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl.	4	18	-	-	-	-	-	10	1	1
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	2	-	-	1	-	-	2	5	1	-
19	— Funksjonærer	1	7	-	-	-	-	-	2	-	-
20	Alm. landtransport.	3	97	-	6	1	2	-	5	-	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	4	160	3	6	1	2	-	9	4	1
22	Sjøfart.	1	12	2	2	-	-	1	2	-	-
23	Imm.virks.: Folkeskolelærere . .	6	34	-	1	-	-	-	3	-	1
24	— Andre funksj. og selvst.	26	22	-	1	1	3	3	27	-	28
25	— Betj. og arbeidere	1	22	-	5	1	3	-	7	-	-
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
28	Føderåd og formue.	4	35	1	24	7	4	3	8	6	1
29	Pensjon, off. og veldedig fors. . .	-	49	3	18	1	9	-	6	1	8
30	Privat forsørgelse	-	3	-	7	-	1	-	-	-	-
Tilsammen		129	2 597	26	634	220	118	53	267	233	63

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemengde.

(forts.)

Kontorfunksjoner o. l.	Poståpner.	Underofficer.	Annen funksjoner.	Gårdsarb. hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers.	Skogsarb.	Landbruksarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler.	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
65	3	25	28	-	-	22	450	47	17	30	60	24	2 801	688	4 717	1
18	-	14	4	-	-	70	399	31	16	41	46	16	612	209	1 709	2
3	-	-	-	2	5	-	6	1	-	-	10	-	359	103	523	3
12	-	13	3	-	-	29	232	22	8	34	31	-	2 156	617	3 219	4
-	2	-	1	-	-	-	126	10	1	5	2	7	66	241	488	5
-	-	-	-	-	1	-	2	2	-	2	10	4	1 714	511	2 261	6
-	-	2	1	-	28	-	135	3	2	9	23	8	1 519	549	2 485	7
2	1	2	-	228	92	238	149	62	21	27	15	7	1 214	195	2 914	8
-	-	-	-	1	-	6	12	-	5	5	2	1	194	19	261	9
9	1	9	4	17	9	8	57	17	2	26	56	33	4 755	1 464	7 203	10
4	-	-	2	-	-	1	2	-	-	1	8	2	178	99	326	11
31	1	13	2	-	-	1	1	-	-	1	19	-	1 044	247	1 383	12
5	-	6	1	7	23	8	34	2	2	18	42	12	5 214	1 520	7 293	13
-	-	-	-	4	1	1	18	1	-	-	-	-	146	48	239	14
1	-	1	-	3	5	4	34	2	-	9	24	4	1 869	431	2 649	15
17	8	5	3	1	-	1	-	-	-	2	27	3	941	310	1 402	16
10	3	10	9	1	-	1	1	-	-	8	22	3	2 214	586	2 902	17
2	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	9	3	282	78	388	18
14	-	4	5	-	-	-	-	-	-	1	12	1	659	147	853	19
2	-	1	1	6	2	5	6	1	-	6	10	-	1 447	466	2 064	20
21	12	3	4	3	-	2	10	1	-	7	24	3	1 976	459	2 712	21
3	-	-	1	-	-	1	3	-	-	1	11	-	502	197	739	22
44	4	6	52	-	-	-	-	-	-	-	3	1	191	54	400	23
76	-	27	39	1	-	-	-	1	-	1	58	8	1 135	400	1 853	24
6	-	13	-	-	-	3	3	-	1	11	1	2	504	153	732	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	128	102	232	26
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	2	106	62	175	27
15	1	1	4	6	-	37	13	3	2	10	16	27	981	267	1 465	28
15	-	-	6	1	3	36	7	1	4	8	34	11	1 392	334	1 937	29
7	-	-	1	1	-	13	6	-	1	1	11	21	1 564	1 239	2 875	30
382	36	156	173	282	169	488	1 707	207	82	265	589	203	37 863	11 795	58 399	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Hørav: Tømmermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. f. e. regn	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annen selvst. virksomhet.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Hedmark.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	21	359	166	46	42	105	106	-
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr. .	-	-	12	245	84	46	2	22	-	80
3	Funksjonærer ved landbr. . . .	16	72	-	1	-	-	-	6	-	-
4	Hjemmev. barn » »	-	9	31	92	48	7	1	9	4	-
5	Husmenn	-	21	-	46	12	10	-	-	-	3
6	Tjenere ved jordbruk	-	17	1	5	-	1	-	-	-	-
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	-	320	4	26	2	5	-	5	-	3
8	Skogsarbeidere, fløtere	141	2 722	11	170	86	36	-	7	-	1
9	Fiske og fangst	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
10	Håndverk	18	936	5	33	5	8	-	24	3	2
11	Industri f. ø.: Selvstendige	7	25	2	1	-	-	-	2	-	-
12	— Funksjonærer	2	11	-	-	-	-	-	3	-	2
13	— Fabrikkarb. o. l.	-	279	-	36	22	3	1	3	-	-
14	— Grubearb. o. l.	47	-	-	2	2	-	-	1	-	-
15	— Anleggsarb.	-	266	-	9	1	1	-	1	-	-
16	Selvst. handlende	23	68	-	3	1	-	1	5	3	-
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl.	1	28	-	-	-	-	-	10	-	-
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	4	7	-	3	-	1	-	-	-	1
19	— Funksjonærer	5	9	-	-	-	-	-	7	-	-
20	Alm. landtransport	7	90	-	1	-	-	-	7	-	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	4	179	-	7	1	4	-	6	-	-
22	Sjøfart	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
23	Imm. virks.: Folkeskolelærere . .	40	70	-	-	-	-	-	2	-	-
24	— Andre funksj. og selvst.	32	32	-	2	-	-	-	7	-	-
25	— Betj. og arbeidere	-	6	-	3	1	1	-	1	-	-
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Føderåd og formue	7	45	5	79	25	24	-	16	1	1
29	Pensjon, off. og veldedig fors. . .	-	105	1	41	9	11	-	4	-	9
30	Privat forsørgelse	-	4	1	18	3	4	-	-	-	1
Tilsammen		354	5 322	94	1 183	468	208	47	253	117	103

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemengde.

(forts.).

Kontorfunksjoner o. l.	Poståpner.	Underofficer.	Annen funksjoner.	Gårdsarb. hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers.	Skogsarb.	Industriarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler.	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
94	22	41	91	-	-	29	1 211	28	12	56	73	45	2 992	782	6 109	1
21	4	20	11	-	-	131	903	67	14	45	47	83	533	148	2 388	2
3	1	3	-	10	9	1	10	-	-	-	5	1	382	112	632	3
10	2	5	13	-	1	68	613	42	6	55	37	8	2 568	839	4 413	4
4	-	-	-	-	-	-	214	11	1	5	1	55	100	503	964	5
-	-	-	-	-	4	-	9	1	1	-	8	6	1 457	495	2 004	6
-	-	-	-	6	100	-	196	6	1	13	29	40	1 433	446	2 628	7
5	-	4	4	2 213	386	735	195	98	43	71	24	50	2 570	304	9 754	8
-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	3	-	7	9
12	4	4	1	24	46	35	125	21	2	22	19	46	2 079	684	4 145	10
-	-	-	1	2	-	4	1	2	-	-	1	4	75	26	153	11
7	-	1	1	1	-	2	-	-	-	-	1	-	178	34	243	12
2	-	2	-	16	16	47	56	1	7	13	7	3	1 301	391	2 181	13
-	-	-	-	2	-	-	8	-	1	1	1	1	348	17	429	14
2	-	1	-	8	8	8	46	2	-	2	2	1	434	154	944	15
6	15	2	1	-	-	3	5	-	-	3	7	1	191	109	446	16
6	1	4	-	1	1	-	1	-	-	1	6	1	526	211	798	17
2	-	2	-	-	-	1	3	-	-	-	1	-	31	11	66	18
-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	43	18	88	19
2	-	-	-	5	3	5	19	-	-	6	3	-	239	79	466	20
4	12	-	1	6	1	10	14	1	1	2	7	3	882	289	1 429	21
-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	25	3	31	22
22	-	11	7	2	1	1	-	-	-	23	7	-	166	41	393	23
15	-	6	3	1	1	1	1	-	-	1	10	2	259	79	452	24
5	-	1	-	-	1	3	2	-	-	3	2	1	90	39	157	25
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	14	9	24	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	10	17	29	27
16	1	1	2	15	1	33	36	3	-	7	-	59	1 054	313	1 695	28
9	-	-	1	2	27	49	19	3	2	5	24	12	503	525	1 341	29
4	-	-	-	58	2	21	9	1	1	2	11	46	755	416	1 350	30
251	62	111	138	2 372	609	1 188	3 700	287	92	336	335	470	21 241	7 094	45 759	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Herav: Tømmermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. i. e. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annen selvst. virksomhet.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Opland.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	17	449	192	83	30	162	118	6
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr. .	-	-	10	297	113	74	3	21	44	1
3	Funksjonærer ved landbr. . . .	5	19	-	4	2	-	-	3	-	-
4	Hjemmev. barn » »	-	11	14	89	51	12	1	28	-	2
5	Husmenn	-	10	5	112	31	36	-	1	15	2
6	Tjenere ved jordbruk	-	6	1	5	-	2	1	2	-	1
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	-	209	9	56	13	14	-	14	1	1
8	Skogsarbeidere, fløtere	27	652	3	77	31	18	3	7	-	1
9	Fiske og fangst	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Håndverk	12	607	9	24	5	4	2	30	2	1
11	Industri f. ø.: Selvstendige	5	11	-	3	2	-	-	4	1	-
12	— Funksjonærer	6	6	1	1	-	-	-	2	-	1
13	— Fabrikkarb. o. l.	-	232	-	10	3	2	-	8	-	-
14	— Grubearb. o. l.	3	38	-	4	-	1	-	3	-	1
15	— Anleggsarb.	-	176	2	24	6	9	-	3	-	1
16	Selvst. handlende	34	48	-	9	2	3	4	7	3	-
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl.	4	9	-	1	-	-	1	3	-	-
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	12	12	1	2	1	-	-	1	4	-
19	— Funksjonærer	1	5	-	-	-	-	-	2	-	-
20	Alm. landtransport	7	34	-	5	3	-	-	3	-	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	5	105	2	17	2	6	-	6	2	-
22	Sjøfart	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-
23	Imm. virks.: Folkeskolelærere . .	34	43	-	-	-	-	-	4	-	-
24	— Andre funksj. og selvst.	25	23	-	7	4	1	-	8	-	1
25	— Betj. og arbeidere	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Føderåd og formue	6	34	9	127	27	29	1	21	1	1
29	Pensjon off. og veldedig fors. . .	2	40	-	35	6	8	-	6	-	3
30	Privat forsørgelse	1	4	1	6	1	-	-	-	-	1
Tilsammen		189	2 349	84	1 364	495	302	46	350	191	24

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemengde.

(forts.).

Kontorfunksjoner o. l.	Poståpner.	Underofficer.	Annen funksjonær.	Gårdsarb. hjemme.	Husman	Landbruksarb. ellers.	Skogsarb.	Industriarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler.	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
108	15	46	33	-	-	53	707	63	53	83	91	41	4 852	895	7 822	1
7	1	14	10	-	1	182	472	34	25	82	40	25	717	155	2 141	2
3	-	2	1	1	8	-	1	-	-	2	7	-	252	49	357	3
12	-	11	7	-	1	147	388	34	27	34	61	5	3 500	736	5 108	4
2	-	-	-	-	-	-	272	5	10	35	3	23	156	655	1 306	5
-	-	-	-	2	6	3	3	-	-	3	20	4	1 653	330	2 040	6
3	-	-	1	5	68	-	219	6	2	10	47	36	1 702	307	2 696	7
3	-	1	4	475	174	479	74	25	24	31	24	20	1 459	109	3 672	8
8	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	2	1	9	9
8	-	8	2	26	50	47	40	14	5	17	47	36	1 817	478	3 282	10
-	-	-	1	1	-	-	-	2	-	2	2	3	68	20	123	11
8	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	161	29	220	12
2	-	1	1	2	7	6	8	-	-	5	2	2	1 353	461	2 100	13
-	-	-	-	9	8	6	3	-	-	1	1	1	179	26	283	14
-	-	-	-	10	15	26	45	-	-	4	9	1	886	196	1 398	15
7	18	2	-	1	2	3	-	-	-	1	15	-	272	75	501	16
1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	-	364	70	457	17
-	1	-	1	-	-	2	1	-	-	-	2	-	51	8	98	18
5	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	2	1	42	8	69	19
2	-	-	-	8	-	1	8	-	-	-	5	-	170	33	276	20
5	13	2	1	9	7	10	8	-	-	6	7	3	533	130	871	21
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47	7	61	22
9	1	12	40	1	-	2	-	-	-	-	3	-	160	27	336	23
16	1	1	4	3	-	-	1	-	-	-	9	3	174	35	311	24
1	-	5	1	-	-	5	-	-	-	1	3	1	39	7	70	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	4	9	26
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	7	27
22	1	-	5	12	1	80	31	3	1	8	1	39	1 653	297	2 354	28
3	-	-	2	-	6	25	16	-	4	9	25	12	511	123	822	29
-	-	-	-	40	-	24	7	-	-	3	11	11	608	310	1 027	30
227	51	107	115	609	354	1 105	2 306	186	151	337	440	268	23 388	5 585	39 826	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Herav: Tommermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. f. e. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annen selvst. virksomhet.
<i>Buskerud.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	15	283	133	41	33	128	134	5
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr. .	-	-	12	116	48	19	1	13	20	-
3	Funksjonærer ved landbr. . . .	6	21	-	1	1	-	-	3	-	-
4	Hjemmev. barn	-	5	14	70	34	7	-	10	2	-
5	Husmenn	-	-	-	7	1	4	-	-	-	-
6	Tjenere ved jordbruk	-	1	1	5	1	-	-	3	-	-
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	-	114	3	30	8	7	-	6	-	1
8	Skogsarbeidere fløtere	-	873	8	74	18	17	-	12	8	2
9	Fiske og fangst	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Håndverk	29	443	3	24	4	5	1	16	1	2
11	Industri f. ø.: Selvstendige . . .	4	13	-	2	2	-	-	2	-	1
12	— Funksjonærer	5	13	-	-	-	-	-	3	-	-
13	— Fabrikkarb. o. l.	16	504	2	29	3	2	-	17	5	2
14	— Grubearb. o. l.	2	47	-	2	-	-	-	1	-	1
15	— Anleggsarb.	-	186	5	11	1	6	-	3	1	2
16	Selvst. handlende	26	33	4	9	4	-	2	3	4	1
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl.	6	9	-	-	-	-	-	4	-	-
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	3	2	2	2	2	-	-	-	1	-
19	— Funksjonærer	1	3	-	-	-	-	-	1	-	-
20	Alm. landtransport	5	47	-	2	-	-	-	6	-	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	5	107	1	10	1	3	-	3	3	1
22	Sjøfart	1	8	-	2	-	-	-	-	-	-
23	Imm. virks.: Folkeskolelærere . .	30	36	-	2	-	-	-	3	-	-
24	— Andre funksj. og selvst.	19	13	1	3	1	-	-	5	-	2
25	— Betj. og arbeidere	-	3	-	3	1	-	-	1	-	1
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Føderåd og formue	4	36	8	55	14	11	-	7	1	-
29	Pensjon, off. og veldedig fors. . .	7	49	3	18	2	9	2	1	1	2
30	Privat forsørgelse	-	2	1	1	-	-	-	2	-	1
Tilsammen		169	2 577	83	761	279	131	39	253	181	24

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemængde.

(forts.).

Kontorfunksjoner o. l.	Poståpner.	Underofficer.	Annen funksjonær.	Gårdsarb. hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers.	Skogsarb.	Industriarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler.	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
73	11	39	82	-	-	17	845	40	16	75	103	38	2 627	699	5 263	1
7	-	10	5	1	-	42	273	11	12	41	34	9	314	69	990	2
4	-	1	6	-	-	1	8	-	-	-	4	-	161	59	271	3
-	-	4	19	-	-	38	366	7	5	36	42	2	1 701	497	2 822	4
-	-	-	-	-	-	-	69	1	1	4	-	4	28	54	168	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	12	1	758	290	1 072	6
1	1	-	-	4	17	-	128	1	2	9	44	5	570	181	1 117	7
5	-	1	-	292	128	338	122	28	32	44	38	15	1 950	152	4 122	8
-	-	-	-	1	-	1	2	-	-	1	-	-	55	2	70	9
6	2	1	2	13	8	21	54	4	2	9	31	17	1 515	631	2 835	10
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	39	26	90	11
5	-	3	1	-	-	1	-	-	-	-	3	-	252	56	342	12
5	-	7	5	5	3	10	69	9	2	17	7	15	3 924	1 129	5 782	13
-	-	-	-	1	1	2	5	-	2	-	-	1	154	42	260	14
2	-	2	-	2	1	10	34	-	-	3	6	7	726	277	1 278	15
4	9	1	1	2	-	8	5	1	-	4	13	2	186	83	401	16
2	1	3	-	2	-	3	3	-	-	2	2	-	288	96	421	17
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	25	11	54	18
1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	31	13	54	19
2	-	1	-	6	-	9	10	3	-	-	7	3	379	96	576	20
5	10	1	1	7	1	4	13	1	-	1	5	1	636	216	1 032	21
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	152	74	240	22
8	3	4	43	-	-	2	-	-	-	-	4	1	100	36	272	23
16	-	3	1	2	-	-	1	-	-	1	5	1	119	64	256	24
-	-	-	-	-	-	2	2	-	1	3	1	-	46	17	80	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	6	23	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	11	5	22	27
11	-	-	1	15	-	42	32	2	-	5	-	17	787	275	1 298	28
4	-	-	2	1	11	24	17	4	-	5	17	5	476	198	847	29
2	-	1	-	35	-	16	10	-	1	4	6	6	442	279	809	30
165	37	83	169	388	170	592	2 069	115	76	268	390	156	18 469	5 633	32 867	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Herav: Tømmermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. f. e. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annen selvst. virksomhet.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Vestfold.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	80	212	87	22	20	56	109	8
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr. .	-	-	26	42	18	3	-	2	17	-
3	Funksjonærer ved landbr. . . .	-	6	-	3	3	-	-	-	2	-
4	Hjemmev. barn » »	-	7	8	22	13	2	1	8	3	-
5	Husmenn	-	-	-	2	2	-	-	-	1	-
6	Tjenere ved jordbruk	-	2	-	2	1	-	-	-	-	-
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	-	82	6	11	1	4	-	1	-	-
8	Skogsarbeidere, fløtere	12	233	7	22	8	1	-	-	4	-
9	Fiske og fangst	13	119	-	8	3	1	-	8	-	4
10	Håndverk	21	332	10	17	1	3	1	14	3	2
11	Industri f. ø.: Selvstendige	3	14	-	1	1	-	-	-	-	1
12	— Funksjonærer	1	10	-	1	1	-	-	4	-	2
13	— Fabrikkarb. o. l.	11	240	5	10	2	2	-	9	-	3
14	— Grubearb. o. l.	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-
15	— Anleggsarb.	1	109	1	6	2	1	-	1	1	1
16	Selvst. handlende	10	41	4	3	1	1	1	7	3	1
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl.	2	11	-	1	-	-	-	3	-	-
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	-	4	-	-	-	-	-	5	-	-
19	— Funksjonærer	4	5	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Alm. landtransport	3	47	-	2	-	-	-	3	-	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	5	59	7	5	1	3	-	4	-	1
22	Sjøfart	29	156	33	20	6	-	-	-	2	-
23	Imm. virks.: Folkeskolelærere . .	6	28	-	-	-	-	-	1	-	2
24	— Andre funksj. og selvst.	12	12	-	-	-	-	-	3	-	2
25	— Betj. og arbeidere	1	16	-	-	-	-	-	3	1	-
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	6	-	1	1	-	-	-	-	1
28	Føderåd og formue	10	48	29	35	16	11	-	6	-	-
29	Pensjon, off. og veldedig fors. . .	2	42	10	8	3	2	-	-	-	2
30	Privat forsørgelse	-	5	8	6	3	2	-	-	-	1
Tilsammen		146	1 649	234	440	174	58	23	139	146	31

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemængde.

(forts.).

Kontorfunksjoner o. l	Poståpner.	Underofficer.	Annen funksjoner.	Gårdsarb. hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers.	Skogsarb.	Industriarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler.	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
52	4	12	14	-	-	22	295	19	15	54	52	20	2 811	555	4 410	1
3	-	1	-	-	-	24	115	8	9	17	21	9	252	72	618	2
1	-	1	-	-	-	-	3	1	-	-	1	1	140	45	204	3
4	-	1	4	-	-	33	119	11	17	12	15	-	1 370	313	1 948	4
-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	2	8	34	56	5
-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	5	1	737	262	1 011	6
-	-	1	-	6	5	-	35	2	1	2	17	10	479	165	823	7
-	-	1	-	93	1	41	17	15	3	6	11	4	514	44	1 028	8
-	-	-	-	17	-	20	8	8	2	13	14	14	506	106	860	9
7	1	1	2	12	-	11	16	4	2	12	17	9	1 466	641	2 601	10
3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	66	37	128	11
6	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	7	-	197	77	307	12
2	-	2	-	4	-	6	6	-	-	13	28	8	2 249	828	3 424	13
-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1	-	128	29	177	14
-	-	-	-	-	-	3	5	-	-	4	1	-	323	140	596	15
9	10	-	1	-	-	1	2	1	-	-	4	2	131	108	339	16
3	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	3	-	215	89	329	17
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	19	13	42	18
10	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	47	35	106	19
-	-	-	-	5	-	2	6	-	-	4	4	3	212	84	375	20
5	7	-	-	2	-	1	3	-	-	5	4	1	401	126	636	21
1	1	-	-	13	-	19	22	14	1	6	21	1	1 884	842	3 065	22
12	1	1	34	-	-	-	-	-	-	1	-	3	89	23	201	23
19	-	3	2	2	-	-	-	1	-	-	7	-	132	59	254	24
2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	111	31	171	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	33	53	26
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2	3	34	7	56	27
7	2	-	-	15	-	28	14	2	1	8	9	14	594	259	1 081	28
4	1	-	3	2	-	8	1	1	1	2	18	5	396	107	613	29
-	-	-	-	2	-	10	-	2	-	-	5	7	519	257	822	30
150	29	26	63	174	6	232	678	89	53	160	277	118	16 050	5 421	26 334	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Herav: Tømmermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. f. e. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annen selvst. virksomhet.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Telemark.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	34	274	135	23	30	62	90	5
2	Småbr. o. a selvst. v. landbr. . .	-	-	23	93	43	11	4	4	26	-
3	Funksjonærer ved landbr. . . .	3	8	1	-	-	-	1	1	-	-
4	Hjemmev. barn » »	2	5	61	36	23	3	1	5	4	1
5	Husmenn	-	1	-	8	4	2	-	-	1	-
6	Tjenere ved jordbruk	-	1	2	1	-	-	-	1	-	-
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri .	-	77	24	24	10	6	-	1	-	-
8	Skogsarbeidere, fløtere	43	702	13	48	16	9	-	4	5	1
9	Fiske og fangst	-	74	2	7	2	-	-	-	-	-
10	Håndverk	5	310	4	16	3	2	-	15	5	2
11	Industri f. ø.: Selvstendige	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
12	— Funksjonærer	4	1	-	-	-	-	-	7	-	5
13	— Fabrikkarb. o. l.	-	125	7	26	4	6	1	15	-	3
14	— Grubearb. o. l.	9	27	-	1	-	1	-	-	-	-
15	— Anleggsarb.	16	141	2	13	1	9	-	2	-	-
16	Selvst. handlende	34	15	5	1	-	-	-	7	1	2
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl. . .	10	10	-	3	-	2	-	6	1	-
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	3	-	-	-	-	-	-	5	1	-
19	— Funksjonærer	5	3	-	-	-	-	-	2	-	-
20	Alm. landtransport	7	53	1	6	4	-	-	6	-	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	-	27	4	10	2	4	-	6	-	-
22	Sjøfart	4	25	6	6	2	1	3	5	1	-
23	Imm.virks.: Folkeskolelærere . . .	59	25	-	-	-	-	-	2	-	-
24	— Andre funksj. og selvst.	19	13	-	1	-	-	-	4	1	3
25	— Betj. og arbeidere	-	4	1	-	-	-	-	1	-	-
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Føderåd og formue	1	20	6	36	8	7	2	7	-	-
29	Pensjon, off. og veldedig fors. . .	-	3	1	7	1	2	1	-	-	1
30	Privat forsørgelse	1	2	1	3	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	228	1 677	198	620	258	88	43	168	136	23

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemængde.

(forts.).

Kontorfunksjoner o. l	Poståpner.	Underofficer.	Annen funksjoner.	Gårdsarb. hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers.	Skogsarb.	Industriarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler.	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uoppgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
70	7	11	37	-	-	30	545	21	17	59	52	32	2 806	530	4 712	1
11	1	4	3	-	-	33	382	11	8	26	20	8	285	53	995	2
1	-	1	-	-	1	-	4	-	-	2	3	-	102	24	152	3
12	-	5	2	-	1	43	246	5	13	32	29	1	1 684	374	2 562	4
-	1	-	-	-	-	-	79	3	-	6	1	4	36	22	162	5
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	463	137	615	6
1	-	2	-	8	22	-	286	1	7	8	22	10	416	108	1 017	7
2	-	2	3	297	121	242	80	17	6	34	11	12	1 564	143	3 350	8
1	-	-	-	17	-	4	4	8	2	2	-	3	209	18	351	9
5	2	3	-	7	15	17	30	4	-	15	22	17	1 636	452	2 582	10
-	-	2	-	-	1	1	-	1	-	-	3	1	38	17	70	11
10	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	282	56	373	12
4	-	1	1	2	6	4	8	-	-	9	14	14	3 412	733	4 385	13
1	-	-	-	1	1	1	4	-	-	-	-	-	157	24	225	14
2	-	1	-	6	4	7	36	1	-	4	6	3	934	252	1 430	15
6	12	-	-	2	-	3	2	1	-	1	6	1	150	48	297	16
3	2	1	-	2	-	1	2	1	-	2	4	-	348	48	444	17
-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	-	21	1	36	18
4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	44	10	69	19
-	1	-	-	4	8	5	2	3	-	1	-	2	366	79	544	20
6	9	1	-	1	-	1	6	1	-	2	2	1	310	100	487	21
-	-	-	-	1	2	1	8	7	1	4	-	-	446	109	629	22
6	3	1	32	6	-	-	-	-	-	-	4	1	122	23	284	23
15	-	2	1	-	-	2	1	-	1	4	3	3	152	33	255	24
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47	11	64	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	8	15	26
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	2	31	5	44	27
5	1	-	1	15	2	31	8	-	-	1	-	10	550	127	823	28
-	-	-	-	4	4	9	-	-	-	-	1	3	462	51	547	29
2	-	-	-	62	2	17	5	-	-	7	2	10	498	204	816	30
168	40	41	81	435	189	453	1 740	85	54	219	218	141	17 578	3 800	28 335	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Hørav. Tømmermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. i. e. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annen selvst. virksomhet.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Aust-Agder.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	89	200	78	16	16	70	123	3
2	Småbr. o. a. selvst. ved landbr.	-	-	27	45	15	5	6	5	37	2
3	Funksjonærer ved landbr.	3	5	-	1	-	-	-	-	-	-
4	Hjemmev. barn » »	-	7	27	28	9	2	-	4	-	1
5	Husmenn	-	-	1	5	-	3	-	-	1	-
6	Tjenere ved jordbruk	-	1	-	5	1	-	-	1	-	-
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	-	90	14	7	1	1	-	2	1	4
8	Skogsarbeidere, fløtere	-	454	8	23	2	10	1	6	-	1
9	Fiske og fangst	4	56	1	9	7	1	-	-	-	3
10	Håndverk	45	413	22	14	1	2	-	11	-	2
11	Industri f. ø.: Selvstendige	1	9	1	-	-	-	-	-	-	-
12	— Funksjonærer	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-
13	— Fabrikkarb. o. l.	11	258	12	8	4	3	-	9	-	-
14	— Grubearb. o. l.	3	17	-	-	-	-	-	1	-	-
15	— Anleggsarb.	15	142	2	5	-	2	-	-	-	-
16	Selvst. handlende	25	32	5	5	3	1	-	6	-	1
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl.	7	17	-	2	-	-	-	6	-	-
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	1	2	-	2	2	-	-	1	-	-
19	— Funksjonærer	2	1	1	-	-	-	-	1	-	-
20	Alm. landtransport	5	30	5	3	2	-	-	2	-	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	5	33	21	10	-	7	-	2	1	-
22	Sjøfart	26	80	44	5	1	-	1	2	-	1
23	Imm.virks.: Folkeskolelærere	39	23	-	-	-	-	-	4	-	-
24	— Andre funksj. og selvst.	27	17	1	1	-	-	-	5	-	-
25	— Betj. og arbeidere	1	7	6	-	-	-	-	-	-	-
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-
28	Føderåd og formue	7	29	20	13	3	2	1	4	1	1
29	Pensjon, off. og veldedig fors.	7	31	16	15	2	6	-	-	-	-
30	Privat forsørgelse	-	10	5	3	1	-	-	-	-	2
Tilsammen		238	1 769	328	409	132	61	25	143	164	21

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemengde.

(forts.).

Kontorfunksjoner o. l.	Poståpner.	Underofficer.	Annen funksjonær.	Gårdsarb hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers	Skogsarb.	Industriarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler.	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
64	13	6	17	-	-	28	204	34	10	27	71	24	1 566	457	3 022	1
6	2	5	1	-	-	34	100	10	8	12	19	16	208	59	602	2
2	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	2	-	48	7	71	3
7	-	7	1	-	-	21	87	10	8	21	17	1	990	353	1 590	4
-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	1	2	2	8	10	48	5
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-	233	66	311	6
2	-	-	-	3	11	-	134	1	2	3	21	4	302	53	654	7
-	-	-	-	110	44	134	34	1	14	15	25	8	844	118	1 840	8
-	-	-	-	14	-	4	7	1	2	8	8	10	279	20	426	9
1	-	-	-	13	4	5	30	6	2	12	30	10	1 231	299	2 150	10
1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4	-	32	8	57	11
6	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	3	-	112	30	160	12
-	-	1	-	7	3	-	20	-	-	4	18	11	1 350	323	2 035	13
-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	1	1	67	14	108	14
-	-	-	-	4	4	8	31	-	-	2	7	5	415	128	768	15
10	8	-	-	-	-	1	1	-	-	1	8	-	113	24	240	16
-	-	2	1	1	-	3	2	-	-	1	6	-	135	28	211	17
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	14	18
2	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	33	4	47	19
-	-	-	-	2	2	1	2	-	-	1	6	1	132	37	229	20
1	4	1	-	3	-	5	3	-	-	1	4	1	124	31	250	21
2	-	-	-	2	1	5	1	6	-	6	23	2	1 196	260	1 663	22
6	1	10	28	5	-	2	-	-	-	-	1	-	75	16	210	23
10	1	-	1	-	-	2	-	1	-	-	5	1	79	13	164	24
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	24	6	48	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	3	30	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	10	29	27
4	1	-	3	8	-	19	8	-	-	-	-	15	472	124	730	28
4	-	-	-	1	-	8	6	-	1	2	8	-	225	81	405	29
1	-	-	-	32	1	17	6	2	-	3	6	9	408	183	688	30
130	30	32	55	206	71	299	701	73	47	122	301	121	10 747	2 768	18 800	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Herav: Tømmermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. f. e. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning	Annen selvst. virksomhet.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Vest-Agder.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	501	495	264	46	58	105	170	20
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr. .	-	-	64	35	16	5	2	7	6	6
3	Funksjonærer ved landbr. . . .	3	2	-	-	-	-	-	-	1	-
4	Hjemnev. barn »	-	3	109	92	39	8	-	8	-	1
5	Husmenn	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-
6	Tjenere ved jordbr.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	-	50	12	20	9	5	1	2	1	1
8	Skogsarbeidere, fløtere	-	52	6	5	1	1	-	-	-	-
9	Fiske og fangst	116	174	1	23	16	-	1	5	-	5
10	Håndverk	83	160	47	17	1	2	1	12	1	7
11	Industri f. ø.: Selvstendige	3	3	1	-	-	-	-	2	-	1
12	— Funksjonærer	5	6	-	-	-	-	-	2	-	-
13	— Fabrikkarb. o. l.	21	141	12	8	1	2	-	8	-	-
14	— Grubearb. o. l.	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
15	— Anleggsarb.	23	93	17	6	2	2	-	3	-	-
16	Selvst. handlende	33	35	5	5	2	-	-	10	3	1
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl. . .	6	10	2	2	-	1	-	1	-	-
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
19	— Funksjonærer	3	1	-	1	-	-	-	3	-	2
20	Alm. landtransport	11	18	1	2	-	-	-	2	-	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	20	32	12	8	2	2	-	2	-	-
22	Sjøfart	49	74	45	6	2	1	-	1	-	-
23	Imm.virks.: Folkeskolelærere . . .	47	32	-	-	-	-	-	2	-	1
24	— Andre funksj. og selvst.	14	13	-	1	1	-	-	4	-	3
25	— Betj. og arbeidere	-	4	1	-	-	-	-	1	-	-
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagar b.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Føderåd og formue	5	44	20	27	5	4	1	6	-	-
29	Pensjon, off. og veldedig fors. . .	14	20	5	4	-	1	-	-	-	-
30	Privat forsørgelse	-	3	1	3	-	1	-	-	-	3
	Tilsammen	456	973	863	761	361	81	65	186	183	51

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemengde.

(forts.).

Kontorfunksjoner o. l.	Poståpner.	Underofficer.	Annen funksjonær.	Gårdsarb. hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers.	Skogsarb.	Industriarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	Nr
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
114	10	18	24	-	-	111	142	85	98	271	72	82	3 036	659	6 071	1
7	-	6	-	-	-	29	12	6	8	25	30	20	222	14	499	2
2	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	27	4	42	3
13	-	6	5	-	-	88	86	31	42	56	34	3	1 532	385	2 494	4
-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	4	2	12	5
-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	1	1	1	99	36	142	6
1	-	-	-	2	-	-	56	7	6	5	21	5	255	86	531	7
-	-	-	-	20	-	30	4	1	4	3	11	-	148	29	313	8
-	-	-	-	119	-	19	7	18	8	40	10	18	458	56	1 078	9
6	-	1	1	24	-	28	20	-	1	11	18	11	814	321	1 584	10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	34	15	60	11
1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	68	25	112	12
6	-	1	-	5	-	5	17	4	1	4	15	4	906	339	1 497	13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	28	7	38	14
1	-	-	-	18	1	15	6	1	-	5	3	1	315	190	698	15
9	5	1	-	-	-	1	1	-	-	2	3	2	92	43	251	16
4	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	124	40	194	17
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	6	11	18
4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-	31	3	52	19
1	-	-	-	2	-	1	1	1	-	1	-	1	84	33	159	20
1	3	-	-	5	-	2	-	2	-	4	1	2	75	55	224	21
1	-	-	-	21	-	5	-	1	-	-	1	1	567	233	1 005	22
12	-	9	16	4	-	3	-	-	-	-	1	-	67	31	225	23
9	1	3	2	1	-	3	1	-	-	-	2	-	71	22	150	24
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	33	5	45	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	12	42	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	5	27
12	-	-	-	13	-	27	11	-	-	12	-	16	428	156	778	28
3	-	-	3	-	-	8	-	1	-	2	6	-	191	57	314	29
-	-	-	-	5	-	3	2	-	-	1	6	1	350	152	530	30
207	21	49	51	242	1	378	372	159	169	444	242	170	10 096	3 017	19 156	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Herv: Tømmermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. f. e. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annen selvst. virksomhet.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Rogaland.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	1 347	404	223	33	42	84	65	26
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr. .	-	-	89	42	16	2	3	4	17	3
3	Funksjonærer ved landbr.	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-
4	Hjemmev. barn » »	-	2	476	88	47	4	2	11	-	6
5	Husmenn	-	-	16	25	5	3	-	-	-	1
6	Tjenere ved jordbruk	-	-	10	2	-	-	-	1	-	-
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	-	66	91	13	2	5	-	1	-	3
8	Skogsarbeidere, fløtere	-	9	17	11	1	-	-	-	-	1
9	Fiske og fangst	6	374	1	83	42	6	5	4	-	21
10	Håndverk	21	246	103	9	1	1	-	21	-	3
11	Industri f. ø.: Selvstendige	8	14	1	3	-	-	-	4	-	1
12	— Funksjonærer	-	13	1	1	-	-	-	2	-	-
13	— Fabrikkarb. o. l.	6	168	18	6	2	-	1	8	-	-
14	— Grubearb. o. l.	2	21	8	3	-	3	-	-	-	-
15	— Anleggsarb.	8	84	40	4	2	1	-	3	2	-
16	Selvst. handlende	30	39	15	4	-	3	-	2	1	4
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl.	5	18	21	3	2	-	-	7	-	2
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	1	2	1	-	-	-	-	3	1	-
19	— Funksjonærer	5	3	-	-	-	-	-	4	-	-
20	Alm. landtransport	-	28	2	1	-	-	-	-	-	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	14	28	13	3	-	2	-	4	-	1
22	Sjøfart	14	37	59	9	2	-	-	3	-	-
23	Imm. virks.: Folkeskolelærere . .	27	54	1	1	-	-	-	5	-	1
24	— Andre funksj. og selvst.	21	13	1	3	2	-	-	2	-	-
25	— Betj. og arbeidere	2	6	2	-	-	-	-	-	-	-
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Føderåd og formue	3	51	62	53	12	9	2	9	1	-
29	Pensjon off. og veldedig fors. . .	2	24	11	8	2	-	1	1	-	-
30	Privat forsørgelse	-	1	12	6	1	2	-	-	-	-
Tilsammen		175	1 303	2 420	785	362	74	56	183	87	73

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemengde.

(forts.).

Kontorfunksjoner o. l.	Poståpner.	Underofficer.	Annen funksjoner.	Gårdsarb. hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers.	Skogsarb.	Landbruksarb.	Anleggsarb.	Annat arb.	Egne midler.	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
147	16	17	9	-	-	111	46	46	97	289	113	60	4 569	938	8 426	1
7	1	2	1	-	-	66	14	4	21	24	46	19	267	60	690	2
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	-	76	17	105	3
17	1	-	8	-	-	168	60	23	52	90	25	4	2 601	697	4 331	4
-	-	-	-	-	-	-	16	1	3	5	3	5	70	53	198	5
-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	3	-	562	148	731	6
-	-	2	-	6	20	-	23	4	13	9	25	3	590	176	1 045	7
1	-	-	-	23	15	11	-	4	4	2	10	-	123	26	257	8
5	2	-	1	358	15	138	25	13	40	98	32	10	1 036	158	2 425	9
4	1	1	1	15	14	27	9	4	3	30	24	2	1 487	409	2 434	10
1	-	-	-	1	2	-	-	2	-	2	-	1	84	31	155	11
6	1	-	-	1	4	-	-	-	-	-	3	4	171	47	254	12
2	1	2	-	3	1	3	2	-	3	8	6	2	1 300	201	1 741	13
-	1	-	-	-	3	1	-	-	1	1	1	-	114	22	178	14
-	-	-	-	16	2	10	2	-	-	5	8	1	577	135	897	15
15	19	3	-	6	1	-	1	1	-	3	5	1	202	63	415	16
3	2	2	-	6	-	6	-	-	6	2	2	3	289	88	465	17
-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	14	4	29	18
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	32	6	57	19
1	-	-	-	3	1	-	2	-	1	7	5	-	209	62	322	20
1	4	-	-	3	-	6	-	-	-	9	2	1	178	45	312	21
-	-	-	-	8	2	7	5	5	-	12	9	2	500	155	827	22
18	1	-	2	-	-	-	-	-	-	11	2	-	128	30	281	23
15	-	2	2	3	-	1	-	-	-	2	6	-	115	57	243	24
1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	1	75	10	102	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34	13	47	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	7	9	19	27
12	1	-	-	14	3	38	5	2	4	11	-	17	1 121	361	1 770	28
6	-	-	-	3	-	5	-	-	-	2	22	5	492	163	745	29
2	-	-	1	33	1	11	-	2	-	4	7	4	429	337	850	30
269	54	31	25	502	85	609	213	112	250	630	368	148	17 452	4 521	30 351	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Høray: Temmermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. f. e. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annen selvst. virksomhet.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Hordaland.</i>											
1	Gårdbr., selvcier	-	-	1 584	1 207	506	66	86	238	123	59
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr. . .	-	-	179	209	78	22	8	15	16	8
3	Funksjonærer ved landbr.	3	-	6	6	2	-	-	-	1	-
4	Hjemnev. barn » »	-	1	496	167	55	9	1	17	-	8
5	Husmenn	-	-	30	81	19	15	-	6	-	-
6	Tjenere ved jordbruk	-	-	12	9	2	2	-	-	-	-
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri .	-	64	34	27	7	5	-	2	-	1
8	Skogsarbeidere, fløtere	-	28	4	7	1	1	-	2	-	1
9	Fiske og fangst	40	1 051	1	129	57	7	2	5	-	10
10	Håndverk	75	544	151	49	12	4	3	34	-	13
11	Industri f. ø.: Selvstendige	8	50	7	7	3	-	-	5	2	1
12	— Funksjonærer	4	14	1	1	-	1	1	7	-	-
13	— Fabrikkarb. o. l.	27	192	45	32	3	10	-	19	-	3
14	— Grubearb. o. l.	-	52	14	1	-	-	-	-	-	-
15	— Anleggsarb.	-	328	65	11	2	5	1	3	2	1
16	Selvst. handlende	36	117	17	15	3	1	7	26	-	10
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl. . .	4	48	12	3	2	1	-	6	-	-
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb. .	2	5	1	2	-	-	-	5	-	-
19	— Funksjonærer	9	3	-	-	-	-	-	4	-	-
20	Alm. landtransport	-	46	4	5	3	-	-	7	-	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	2	65	9	7	-	3	1	11	-	-
22	Sjøfart	43	139	53	16	7	2	-	11	-	-
23	Imm. virks.: Folkeskolelærere . . .	9	119	-	2	1	-	-	2	-	-
24	— Andre funksj. og selvst.	16	35	3	4	-	1	-	8	-	3
25	— Betj. og arbeidere	-	6	2	1	1	-	-	3	-	2
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
28	Føderåd og formue	1	66	283	268	70	25	5	21	2	9
29	Pensjon, off. og veldedig fors. . . .	10	36	12	14	1	4	-	2	-	-
30	Privat forsørgelse	3	-	7	10	-	2	-	-	-	-
Tilsammen		292	3 009	3 033	2 290	835	186	115	459	146	129

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemængde.

(forts.).

Kontorfunksjoner o. l.	Poståpner.	Underofficer.	Annen funksjonær.	Gårdsarb. hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers.	Skogsarb.	Industriarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler.	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
203	65	68	18	-	-	75	65	146	416	303	99	74	4 221	927	9 977	1
22	2	9	1	-	-	42	29	40	63	45	34	20	518	81	1 341	2
2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	3	-	98	17	141	3
14	2	2	4	-	-	89	74	66	146	105	16	2	3 372	849	5 431	4
-	-	-	-	-	-	-	10	4	4	17	7	12	122	71	364	5
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	5	5	2	486	133	654	6
1	-	-	-	9	10	-	24	13	19	11	24	4	622	134	999	7
1	-	1	-	43	7	20	-	2	1	4	2	1	166	25	315	8
2	1	-	-	519	10	121	19	57	44	82	118	9	1 828	160	4 208	9
16	4	5	3	41	67	46	19	13	6	40	77	10	2 932	995	5 143	10
3	1	1	1	1	4	-	1	-	-	-	5	1	136	44	278	11
22	1	4	-	-	2	-	1	-	-	1	3	1	334	95	492	12
5	2	2	1	19	12	12	3	-	1	11	9	4	2 616	1 106	4 121	13
-	1	-	-	6	16	7	-	-	-	1	1	2	342	58	501	14
1	-	2	-	30	19	14	15	-	-	5	29	3	1 389	425	2 343	15
16	47	2	1	8	7	4	-	-	-	4	16	3	347	144	827	16
7	2	3	1	1	1	3	1	-	-	3	5	-	584	188	872	17
2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	64	21	105	18
-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	5	1	124	28	177	19
-	-	-	-	9	2	8	7	1	1	4	5	1	308	127	535	20
7	6	1	-	1	5	1	-	-	-	2	18	2	526	193	857	21
4	1	1	-	32	3	14	9	5	3	6	15	1	1 447	537	2 340	22
25	7	3	31	3	1	2	-	-	-	1	4	2	209	40	460	23
24	1	7	7	1	1	4	-	-	-	-	7	-	285	96	502	24
3	-	-	1	1	-	-	2	1	1	-	-	1	106	24	154	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	34	64	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	30	5	38	27
33	9	1	-	11	3	56	13	5	27	28	-	48	1 892	543	3 324	28
10	1	-	-	1	7	5	4	1	1	2	28	-	545	37	716	29
2	-	-	-	10	2	9	-	1	1	1	2	1	997	542	1 588	30
425	153	114	69	746	181	532	296	357	736	685	540	205	26 676	7 679	48 867	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Herav: Tommermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. f. e. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annen selvst. virksomhet.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Sogn og Fjordane.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	1 085	665	238	57	55	172	85	24
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr. .	-	-	127	150	47	22	4	14	11	7
3	Funksjonærer ved landbr. . .	4	3	2	1	-	1	1	1	-	-
4	Hjemmev. barn » »	-	8	666	194	92	15	2	46	-	5
5	Husmenn	-	-	58	99	27	24	2	3	2	-
6	Tjenere ved jordbruk.	-	1	34	11	3	3	-	1	-	1
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	-	45	60	35	5	11	1	3	-	1
8	Skogsarbeidere, fløtere	-	10	9	5	1	3	-	-	-	-
9	Fiske og fangst	149	531	3	162	79	18	-	13	-	6
10	Håndverk	19	268	116	40	5	8	4	38	-	8
11	Industri f. ø.: Selvstendige. . .	4	10	6	3	-	1	-	3	-	1
12	— Funksjonærer	2	6	1	-	-	-	1	4	-	-
13	— Fabrikkarb. o. l.	3	50	16	7	1	5	-	2	-	2
14	— Grubearb. o. l.	1	1	5	-	-	-	-	-	-	-
15	— Anleggsarb.	14	124	59	20	10	4	2	1	-	3
16	Selvst. handlende	26	85	10	14	2	2	7	24	-	2
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl.	3	9	4	4	-	1	-	6	-	1
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	4	5	-	-	-	-	1	3	-	1
19	— Funksjonærer	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Alm. landtransport	1	15	1	4	1	1	1	6	-	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	4	29	6	6	1	3	-	15	-	-
22	Sjøfart.	5	30	21	14	9	2	-	2	-	-
23	Imm.virks.: Folkeskolelærere . .	51	65	3	-	-	-	-	3	-	-
24	— Andre funksj. og selvst.	10	25	1	4	2	2	1	3	-	-
25	— Betj. og arbeidere	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
28	Føderåd og formue.	2	49	150	202	41	13	1	21	2	3
29	Pensjon, off. og veldedig fors. .	7	32	4	17	-	3	-	2	-	-
30	Privat forsørgelse	-	3	22	13	1	-	-	3	-	1
Tilsammen		311	1 411	2 469	1 671	565	199	83	389	100	66

etter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemengde.

(forts.).

Kontorfunksjoner o. l.	Poståpner.	Underofficer.	Annen funksjoner.	Gårdarb. hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers.	Skogsarb.	Industriarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler.	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
105	55	31	25	-	-	64	22	38	150	146	73	52	4 060	598	7 505	1
7	2	20	2	1	-	50	34	5	33	33	14	10	323	57	904	2
3	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-	26	9	54	3
23	4	3	3	-	-	121	61	39	125	57	18	1	3 290	603	5 269	4
-	1	1	-	-	-	-	51	17	19	21	9	20	166	211	680	5
-	-	1	-	-	-	-	2	-	9	-	6	1	544	115	726	6
1	-	1	-	12	24	-	37	2	17	7	12	12	458	103	831	7
1	-	-	-	17	1	21	-	4	1	2	1	1	58	-	131	8
9	-	-	-	516	82	134	13	17	54	76	38	2	860	72	2 737	9
5	1	3	2	47	39	51	8	4	12	16	22	11	980	234	1 928	10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	1	55	14	101	11
2	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	96	14	130	12
-	-	-	-	10	10	10	1	-	1	1	2	-	561	112	788	13
-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	9	27	46	14
1	-	1	-	34	18	30	19	-	-	3	12	3	740	136	1 220	15
14	10	4	-	4	1	16	2	1	-	8	4	-	195	42	469	16
3	-	1	-	5	-	2	1	1	-	2	1	-	172	52	267	17
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	2	1	21	-	41	18
5	-	3	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	18	8	42	19
-	-	-	-	1	-	3	1	1	2	2	-	-	63	15	116	20
9	-	-	-	7	3	3	1	-	1	3	6	1	118	19	231	21
-	-	-	-	8	-	8	5	-	-	2	1	-	178	83	357	22
6	2	7	49	3	-	1	-	-	-	-	2	1	118	31	342	23
12	2	4	2	2	-	3	-	-	-	-	5	-	119	29	222	24
1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	29	3	39	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	6	26
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	11	4	19	27
15	12	-	1	18	-	34	10	5	7	20	-	48	1 470	305	2 375	28
5	1	-	1	2	3	5	-	-	2	1	19	2	181	65	349	29
2	1	-	1	81	-	17	-	-	1	-	9	7	567	146	874	30
229	92	83	87	772	182	577	269	136	434	402	262	175	15 489	3 110	28 799	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Herav: Tømmermann eller suekker.	Skomaker.	Annens industri- virksomh. f. e. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annens selvst. virksomhet.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Møre.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	2 450	913	387	99	68	263	112	40
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr..	-	-	405	322	115	60	8	27	9	8
3	Funksjonærer ved landbr. . . .	2	-	9	-	-	-	-	-	-	-
4	Hjemnev. barn » »	-	2	840	219	104	27	4	20	-	12
5	Husmenn	-	-	75	106	30	29	-	4	-	-
6	Tjenere ved jordbruk.	-	1	61	8	3	2	-	2	-	-
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	-	51	128	47	14	11	-	8	-	-
8	Skogsarbeidere, fløtere	1	12	7	8	1	2	-	1	-	1
9	Fiske og fangst	185	861	5	275	127	47	-	14	1	27
10	Håndverk	33	411	209	46	12	6	1	27	-	10
11	Industri f. ø.: Selvstendige. . . .	8	22	10	5	2	3	-	6	-	-
12	— Funksjonærer	1	7	-	-	-	-	-	5	-	-
13	— Fabrikkarb. o. l.	11	83	28	15	2	7	-	8	-	1
14	— Grubearb. o. l.	-	11	2	1	-	1	-	2	-	-
15	— Anleggsarb.	18	135	183	33	6	11	-	9	-	-
16	Selvst. handlende.	18	88	23	13	2	1	3	16	1	3
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl.	6	35	31	8	1	-	-	13	-	-
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	1	1	1	1	-	-	-	2	-	-
19	— Funksjonærer	7	9	1	1	1	-	-	3	-	-
20	Alm. landtransport	4	10	5	11	7	-	-	6	-	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	7	28	23	11	-	4	1	11	-	-
22	Sjøfart.	9	40	28	4	1	2	-	7	-	-
23	Imm.virks.: Folkeskolelærere . .	56	68	4	3	1	-	-	3	-	-
24	— Andre funksj. og selvst.	18	15	6	6	3	-	-	-	-	1
25	— Betj. og arbeidere	-	6	2	-	-	-	-	1	-	-
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Føderåd og formue.	3	45	175	233	44	22	6	28	-	4
29	Pensjon, off. og veldedig fors. . .	2	41	10	16	3	6	1	5	-	3
30	Privat forsørgelse	-	1	22	11	3	1	-	1	-	-
Tilsammen		390	1 983	4 743	2 316	869	341	92	492	123	110

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemengde.

(forts.).

Kontorfunktionær o. l.	Postpner.	Underofficer.	Annen funksjonær.	Gårdarb. hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers	Skogsarb.	Industriarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler.	Understøttet.	Innet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
208	73	49	15	-	-	70	54	79	111	253	145	75	3 805	827	9 610	1
17	4	19	1	-	-	86	13	21	67	78	22	27	409	98	1 641	2
2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	2	-	46	8	72	3
21	-	9	3	-	-	147	61	43	49	178	21	-	3 037	690	5 356	4
1	-	2	-	-	-	-	25	4	7	24	7	11	154	97	517	5
-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	5	4	2	601	159	847	6
2	-	1	-	13	25	-	43	3	2	16	33	2	590	153	1 117	7
1	-	-	-	21	5	22	-	2	-	6	1	1	59	8	156	8
9	-	2	2	1 239	48	398	14	32	75	264	43	4	2 909	333	6 740	9
9	1	2	1	57	51	87	24	8	14	45	29	9	1 719	514	3 307	10
-	-	-	-	3	2	8	-	1	-	3	8	4	100	38	218	11
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	109	21	149	12
1	-	-	-	16	17	10	14	-	1	6	14	4	704	190	1 123	13
-	2	-	-	2	-	1	-	-	3	1	-	-	35	17	77	14
1	-	1	-	25	7	26	2	4	-	8	12	2	796	201	1 463	15
11	15	3	-	3	1	5	2	-	-	3	10	1	235	80	534	16
11	-	3	1	20	4	11	1	-	3	4	5	4	410	101	671	17
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	4	27	18
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	45	4	73	19
1	-	-	-	5	-	6	-	-	-	3	2	-	109	19	181	20
9	1	-	-	-	2	4	1	-	-	4	6	2	88	31	229	21
1	-	-	-	13	3	6	4	3	2	3	5	-	449	131	708	22
25	2	2	4	3	2	4	-	-	-	13	6	2	184	37	418	23
15	-	2	-	5	1	3	-	1	-	-	8	3	169	22	275	24
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	32	7	52	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	12	21	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	8	27
22	16	-	-	41	1	52	12	14	11	47	-	44	1 895	489	3 138	28
6	1	-	3	2	5	5	3	-	1	2	33	3	374	61	577	29
4	-	1	1	87	-	20	-	1	1	3	7	3	822	281	1 266	30
381	115	100	32	1 556	174	971	273	220	347	970	429	208	19 909	4 637	40 571	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Herav: Tømmermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. f. e. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annen selvst. virksomhet.
<i>Sør-Trøndelag.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	863	615	285	68	53	156	147	17
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr. . .	-	-	149	182	74	36	1	11	44	6
3	Funksjonærer ved landbr. . . .	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-
4	Hjemmev. barn » »	-	2	295	198	123	15	2	20	-	-
5	Husmenn	-	-	86	78	31	15	4	4	3	2
6	Tjenere ved jordbruk.	-	4	9	14	2	4	-	2	-	-
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	-	74	53	30	9	11	3	4	-	1
8	Skogsarbeidere, fløtere	5	81	14	16	5	5	-	2	-	1
9	Fiske og fangst.	144	474	3	125	53	26	-	14	-	17
10	Håndverk	25	343	56	31	9	4	3	13	1	1
11	Industri f. ø.: Selvstendige . . .	5	18	3	1	-	-	-	2	-	-
12	— Funksjonærer	3	7	-	1	1	-	2	7	-	-
13	— Fabrikkarb. o. l.	11	118	25	13	2	9	1	-	-	-
14	— Grubearb. o. l.	12	183	2	8	3	4	-	1	-	-
15	— Anleggsarb.	6	187	24	27	3	10	-	1	-	-
16	Selvst. handlende	57	46	17	5	1	-	2	5	1	1
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl.	4	29	6	1	-	-	-	6	-	-
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-
19	» Funksjonærer	2	5	-	-	-	-	-	1	-	-
20	Alm. landtransport	3	38	13	6	4	2	-	3	-	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	26	133	12	3	-	3	-	8	1	-
22	Sjøfart	5	30	63	6	2	1	-	-	-	-
23	Imm. virks.: Folkeskolelærere . .	25	40	2	1	-	-	-	4	-	-
24	— Andre funksj. og selvst.	14	25	4	4	2	-	1	2	-	2
25	— Betj. og arbeidere	1	9	-	6	-	1	1	1	-	-
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Føderåd og formue	5	34	82	103	27	15	2	12	1	1
29	Pensjon, off. og veldedig fors. . .	1	44	7	9	1	5	-	1	-	-
30	Privat forsørgelse	-	-	1	14	1	6	-	-	-	2
Tilsammen		354	1 927	1 789	1 498	638	240	75	285	198	51

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemengde.

(forts.).

Kontorfunksjoner o l.	Poståpner.	Underofficer.	Annen funksjoner.	Gårdsarb. hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers	Skogsarb.	Industriarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler.	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
111	34	60	13	-	-	49	286	87	48	110	57	41	3 794	431	6 972	1
5	-	9	4	-	-	58	98	25	16	61	16	15	353	51	1 104	2
2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	3	-	79	13	103	3
13	-	8	7	-	-	157	331	42	62	112	21	1	3 270	479	5 020	4
3	1	-	-	-	-	-	32	4	1	25	7	18	135	149	552	5
1	-	-	-	-	1	-	5	-	1	4	11	2	997	168	1 219	6
1	1	1	-	17	34	-	103	3	4	13	26	7	753	141	1 269	7
-	-	-	1	83	36	102	17	6	11	5	3	-	379	32	794	8
5	3	-	-	558	326	130	19	21	19	158	29	14	2 070	105	4 234	9
6	-	1	1	52	86	65	19	2	6	17	26	7	1 669	222	2 652	10
1	-	1	1	3	1	2	-	2	-	1	1	-	67	13	122	11
7	1	5	3	1	1	-	-	-	-	2	-	1	175	18	234	12
1	-	-	1	24	19	11	23	2	2	2	5	2	1 326	132	1 718	13
1	-	-	-	30	3	12	20	-	5	3	5	2	640	44	971	14
-	-	-	-	25	17	38	71	2	-	3	10	-	908	133	1 452	15
7	13	1	-	8	7	4	-	-	-	1	8	4	242	53	482	16
7	2	7	-	4	7	5	-	-	1	1	1	-	551	84	716	17
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	35	-	41	18
5	2	3	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-	58	2	83	19
1	1	-	-	5	3	4	2	1	-	3	1	20	292	32	428	20
12	11	1	-	13	4	5	1	2	-	4	2	3	497	108	846	21
-	-	-	-	18	8	18	12	1	-	4	2	-	478	69	714	22
17	3	6	20	-	1	2	-	-	-	-	3	-	115	20	259	23
24	-	6	8	1	3	1	-	-	-	4	5	1	190	27	322	24
4	-	3	-	-	-	3	-	1	-	2	2	-	116	8	157	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	6	13	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	2	9	27
17	1	-	-	21	4	46	18	7	1	13	-	22	1 296	195	1 881	28
7	-	-	3	3	6	14	-	-	-	7	21	5	661	95	884	29
1	-	1	1	66	2	16	-	2	-	1	5	11	701	258	1 082	30
259	73	113	67	932	570	743	1 057	210	177	556	272	177	21 860	3 090	36 333	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Herav: Tømmermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. i. e. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annen selvst. virksomhet.
<i>Nord-Trøndelag.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	508	365	189	34	34	115	139	14
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr. .	-	-	152	341	159	55	2	19	37	3
3	Funksjonærer ved landbr. . . .	4	-	5	2	2	-	-	6	-	-
4	Hjemnev. barn » »	-	6	340	71	33	10	1	14	1	6
5	Husmenn	-	-	76	83	33	17	1	7	6	5
6	Tjenere ved jordbruk	-	1	12	5	1	1	1	4	-	-
7	Andre arb. v. jordbr. og gartner.	-	79	40	32	9	13	1	3	2	-
8	Skogsarbeidere, fløtere	10	191	34	46	23	6	-	-	8	2
9	Fiske og fangst	52	273	12	56	24	9	-	11	-	7
10	Håndverk	37	340	44	35	7	9	1	20	3	2
11	Industri f. ø.: Selvstendige . . .	4	5	-	3	-	-	-	2	-	-
12	— Funksjonærer	1	6	-	1	-	-	-	4	1	-
13	— Fabrikkarb. o. l.	3	213	35	18	2	6	-	5	1	1
14	— Grubearb. o. l.	-	15	14	-	-	-	-	-	-	-
15	— Anleggsarb.	-	111	12	6	-	5	-	-	1	1
16	Selvst. handlende	19	39	6	2	-	-	3	6	-	-
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl. .	4	5	-	10	-	-	1	10	-	1
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
19	— Funksjonærer	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Alm. landtransport	4	21	1	4	1	-	-	4	-	1
21	Jernb., post, telegraf etc.	5	97	5	10	-	7	-	4	-	1
22	Sjøfart	3	26	15	4	2	2	-	2	-	-
23	Imm.virks.: Folkeskolelærere . .	10	51	-	2	-	-	-	3	-	-
24	— Andre funksj. og selvst. . . .	5	17	-	1	-	-	-	2	-	-
25	— Betj. og arbeidere	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
26	Livsst.utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Føderåd og formue	3	34	52	112	39	26	1	12	3	-
29	Pensjon, off. og veldedig fors. .	4	30	3	14	-	8	-	1	-	1
30	Privat forsørgelse	-	-	3	12	3	2	-	-	-	-
Tilsammen		171	1 566	1 369	1 235	527	210	46	254	202	45

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemængde.

(forts.)

Kontorfunktioner o. l.	Poståpner.	Underofficer.	Anden funktionsør.	Gårdsarb. hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers.	Skogsarb.	Industriarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler.	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
107	28	61	29	-	-	39	336	41	26	87	45	31	2 799	550	5 354	1
16	1	15	8	-	-	146	205	49	23	69	23	25	517	108	1 759	2
3	-	1	3	-	-	4	1	-	-	2	-	-	106	30	167	3
21	-	5	6	-	-	110	269	29	6	51	12	8	2 283	331	3 570	4
-	-	-	-	-	-	-	29	6	6	18	6	34	107	147	531	5
1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	11	7	1 046	295	1 385	6
1	-	-	-	-	58	-	93	5	2	12	25	5	765	197	1 320	7
-	-	-	1	113	29	259	93	16	30	8	11	3	355	59	1 268	8
2	1	1	-	315	87	101	16	14	6	57	26	12	545	62	1 656	9
5	-	3	4	-	74	48	41	12	1	11	39	7	967	331	2 025	10
-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-	-	35	8	62	11
3	2	1	1	-	-	3	-	-	-	1	2	-	123	38	187	12
1	1	1	-	11	26	18	9	1	-	7	7	2	1 085	349	1 794	13
-	-	-	-	4	2	3	4	-	-	-	-	3	97	48	190	14
-	-	-	-	2	15	19	41	1	-	2	5	-	386	128	730	15
8	14	1	1	2	1	1	-	-	-	2	9	1	110	37	262	16
3	4	1	1	4	1	3	-	-	-	1	1	-	165	48	263	17
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	5	1	8	18
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	13	4	24	19
2	-	1	-	-	4	6	7	-	-	-	1	-	112	41	209	20
2	9	-	-	4	11	4	-	1	-	1	5	-	217	87	463	21
-	-	1	-	11	5	12	4	-	-	-	-	-	152	31	266	22
8	2	1	14	4	1	2	-	-	-	-	3	-	77	16	194	23
7	-	2	2	1	-	2	-	-	-	1	5	1	97	39	182	24
1	-	-	-	1	-	4	-	-	-	2	1	-	25	16	55	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	10	16	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	9	6	19	27
22	3	1	3	12	3	36	26	2	2	11	7	2	982	298	1 627	28
2	1	-	2	3	15	14	-	2	-	3	22	6	299	166	588	29
1	-	-	-	26	1	14	1	2	2	4	9	7	458	192	732	30
217	66	97	75	513	334	852	1 176	181	104	352	278	157	13 943	3 673	26 906	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Herav: Tømmermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. f. e. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annen selvst. virksomhet.
<i>Nordland.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	2101	876	395	66	47	219	142	55
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr.	-	-	602	282	87	39	1	23	32	8
3	Funksjonærer ved landbr.	-	-	7	-	-	-	-	2	-	-
4	Hjemmev. barn » »	-	4	1558	163	53	21	4	8	3	2
5	Husmenn	-	-	257	148	36	29	-	7	3	5
6	Tjenere ved jordbruk	-	-	21	13	3	1	-	-	-	-
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	5	62	95	37	6	9	1	3	2	1
8	Skogsarbeidere, fløtere	8	70	40	13	8	3	1	-	-	-
9	Fiske og fangst	556	2877	79	416	178	85	12	43	2	35
10	Håndverk	93	647	182	52	15	6	-	42	2	4
11	Industri f. ø.: Selvstendige	11	19	9	2	1	1	-	6	-	-
12	— Funksjonærer	2	9	-	1	1	-	-	12	-	1
13	— Fabrikkarb. o. l.	13	140	68	16	4	6	-	2	-	2
14	— Grubearb. o. l.	22	264	60	11	2	7	-	3	-	1
15	— Anleggsarb.	31	323	140	22	7	5	1	3	-	-
16	Selvst. handlende	78	218	21	9	2	-	5	19	1	11
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl.	10	74	23	12	7	3	-	16	-	2
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	-	4	1	3	1	2	-	2	-	-
19	— Funksjonærer	1	6	-	1	1	-	-	2	-	-
20	Alm. landtransport	15	55	6	5	4	1	1	13	1	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	27	85	36	17	7	4	-	12	1	-
22	Sjøfart	54	161	66	6	3	1	-	6	-	1
23	Imm. virks.: Folkeskolelærere	48	56	-	1	-	-	-	2	-	3
24	— Andre funksj. og selvst.	23	39	5	4	3	-	-	8	-	4
25	— Betj. og arbeidere	-	11	2	2	-	-	-	1	-	-
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	-	-	3	1	1	-	-	-	-
28	Føderåd og formue	-	35	135	158	54	22	1	11	4	3
29	Pensjon, off. og veldedig fors.j.	-	41	32	38	2	7	-	4	-	1
30	Privat forsørgelse	-	8	22	38	1	14	-	2	-	-
Tilsammen		997	5208	5568	2349	882	333	74	471	193	139

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemængde.

(forts.).

Kontorfunksjoner o. l.	Poståpner.	Underofficer.	Annen funksjoner.	Gårdsarb. hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers	Skogsarb.	Industriarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler.	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
100	49	18	24	-	-	54	258	157	174	224	43	38	2 282	658	7 519	1
18	9	17	1	-	-	62	131	60	73	77	18	34	521	136	2 105	2
2	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	41	22	77	3
26	3	2	6	-	-	113	152	68	93	153	8	7	2 870	453	5 696	4
-	2	-	-	-	-	-	23	17	13	43	19	60	125	144	866	5
-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	5	-	3	396	117	557	6
-	-	-	-	-	29	-	45	12	8	12	12	33	408	86	851	7
1	-	-	1	-	10	49	9	11	11	3	4	1	280	32	544	8
10	-	-	3	2 292	852	609	71	148	179	392	65	52	4 376	419	13 488	9
6	1	3	3	68	179	33	16	5	6	43	33	17	1 669	452	3 556	10
1	-	-	-	2	11	4	-	1	-	-	5	4	65	18	158	11
6	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	3	-	125	52	215	12
1	-	2	-	8	47	19	8	1	-	9	3	4	670	219	1 232	13
-	-	-	1	53	32	7	12	1	1	15	2	7	1 036	510	2 038	14
3	-	2	2	40	54	19	31	7	-	13	3	1	788	253	1 736	15
21	55	4	1	10	20	2	-	-	2	4	7	2	306	95	891	16
10	2	1	-	20	26	23	2	2	-	2	4	7	536	148	920	17
1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	24	12	50	18
7	-	5	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	36	7	68	19
5	-	3	-	7	13	3	1	-	3	5	-	3	294	86	519	20
18	-	2	-	23	17	6	-	-	1	12	9	4	317	56	643	21
1	-	1	-	73	20	21	1	1	2	7	1	-	914	326	1 662	22
20	-	11	23	2	3	2	-	1	-	-	-	-	134	29	335	23
23	1	12	9	3	4	-	1	-	-	5	3	1	190	51	386	24
3	-	2	1	-	5	4	1	-	1	6	1	1	73	33	147	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33	25	59	26
-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	2	1	2	11	17	39	27
11	-	2	-	18	7	20	9	1	4	22	-	26	947	243	1 657	28
3	-	-	-	-	46	18	1	-	-	7	20	15	324	403	953	29
2	-	-	-	26	13	11	1	-	-	13	10	26	858	480	1 460	30
299	123	88	78	2 646	1 392	1 080	775	493	572	1076	275	350	20 649	5 532	50 427	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Bierhverv									
		Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndvek.	Heraf: Tømmermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. f. e. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annen selvst. virksomhet.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Troms.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	1 332	312	175	44	54	94	76	13
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr.	-	-	420	141	67	22	3	20	25	8
3	Funksjonærer ved landbr.	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
4	Hjemmev. barn »	-	-	621	68	38	12	5	6	6	10
5	Husmenn	-	-	13	4	2	1	-	1	1	1
6	Tjenere ved jordbruk	-	-	10	4	-	-	-	-	-	-
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	-	23	40	13	5	3	-	3	-	-
8	Skogsarbeidere, fløtere	-	32	13	7	5	-	1	1	-	-
9	Fiske og fangst	312	2 656	61	236	92	55	-	9	2	17
10	Håndverk	38	232	63	25	7	4	-	16	-	-
11	Industri f. ø.: Selvstendige	-	13	4	2	1	-	-	-	-	-
12	— Funksjonærer	1	4	-	-	-	-	-	1	-	-
13	— Fabrikkarb. o. l.	1	40	19	9	3	1	-	2	-	-
14	— Grubearb. o. l.	-	64	34	6	4	-	-	2	-	-
15	— Anleggsarb.	3	129	71	11	3	5	-	-	2	1
16	Selvst. handlende	39	79	14	5	3	-	2	18	-	1
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl.	-	59	22	7	3	4	-	7	-	-
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-
19	— Funksjonærer	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-
20	Alm. landtransport	-	16	-	1	1	-	1	-	-	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	10	26	3	4	-	3	-	8	-	1
22	Sjøfart	10	35	15	4	1	2	-	1	-	2
23	Imm. virks.: Folkeskolelærere	27	50	1	-	-	-	-	5	-	-
24	— Andre funksj. og selvst.	16	14	1	3	1	-	-	-	-	-
25	— Betj. og arbeidere	3	3	-	-	-	-	-	1	-	1
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Føderåd og formue	1	9	62	51	21	7	1	-	1	2
29	Pensjon, off. og veldedig fors.	3	12	13	10	3	2	-	-	-	-
30	Privat forsørgelse	-	6	13	13	2	4	-	-	-	-
	Tilsammen	465	3 505	2 845	937	437	170	67	198	107	57

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemængde.

(forts.).

Kontorfunksjoner o. l.	Poståpner.	Underofficer.	Annen funksjoner.	Gårdsarb. hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers.	Skogsarb.	Industriarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler.	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
48	23	11	5	-	-	25	71	67	93	146	12	17	1 159	407	3 965	1
5	4	6	-	-	2	55	26	18	34	46	7	22	275	64	1 181	2
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	13	6	24	3
2	-	1	2	-	-	44	65	41	51	74	4	2	1 228	545	2 769	4
-	-	-	-	-	-	-	1	-	5	3	1	5	19	15	69	5
-	-	-	-	-	-	-	3	2	-	1	1	1	151	34	207	6
-	-	-	-	9	5	-	12	4	3	13	2	4	148	79	358	7
1	-	-	-	11	4	6	1	2	-	4	-	-	29	4	116	6
2	2	-	2	2 498	236	311	37	136	122	181	25	16	2 282	457	9 600	9
2	1	-	-	41	22	14	10	1	-	20	8	3	508	200	1 204	10
-	-	-	-	2	2	2	1	-	-	2	-	1	22	11	62	11
2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35	4	51	12
-	-	-	1	16	3	1	2	-	-	1	-	1	229	68	393	13
-	-	-	-	16	3	4	4	2	2	3	-	1	175	63	379	14
1	-	1	-	44	12	13	7	2	-	3	4	-	267	108	679	15
8	26	-	2	6	2	2	-	-	-	3	1	-	115	35	358	16
4	6	-	1	39	3	6	2	-	-	2	1	-	174	68	401	17
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	5	18
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	5	36	19
-	1	-	1	8	-	5	1	-	2	-	-	-	83	42	161	20
5	-	-	2	5	2	2	1	1	-	4	1	-	46	14	135	21
-	-	1	-	34	3	3	2	3	1	2	-	-	265	122	503	22
10	-	3	1	7	1	-	-	-	-	-	-	1	68	16	190	23
9	2	4	5	1	-	1	-	-	-	1	1	2	50	16	126	24
-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	29	6	46	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	29	44	26
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	3	2	7	27
3	-	-	-	22	1	20	2	2	1	16	-	6	385	178	763	28
-	-	-	-	1	5	5	2	-	-	5	3	6	123	91	279	29
-	-	-	-	6	3	7	2	-	-	2	4	3	276	211	546	30
102	67	28	23	2 767	310	528	252	281	315	534	76	91	8 202	2 900	24 657	

Tabell 1 (forts.). Menn i bygdene 15 år og over, fordelt

Bierhverv

Nr.	Hovederhverv.	Gårdbruker.	Småbruker o. a. selvst. ved jordbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk.	Herav: Tømmermann eller snekker.	Skomaker.	Annen industri- virksomh. f. c. regn.	Handel og forretning.	Kjøring for egen regning.	Annen selvst. virksomhet.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Finnmark.</i>											
1	Gårdbr., selveier	-	-	224	35	22	3	1	16	55	3
2	Småbr. o. a. selvst. v. landbr. . .	-	-	180	20	12	-	-	4	37	2
3	Funksjonærer ved landbr. . . .	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	Hjemmev. barn » »	-	1	278	12	5	4	1	1	-	-
5	Husmenn	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
6	Tjenere ved jordbruk.	-	7	13	-	-	-	-	1	-	-
7	Andre arb. v. jordbr. og gartneri	-	13	11	3	-	1	-	-	-	-
8	Skogsarbeidere, fløtere	9	19	14	4	4	-	-	1	-	-
9	Fiske og fangst	137	1649	132	107	58	19	-	27	8	5
10	Håndverk	-	59	38	13	3	4	1	7	1	-
11	Industri f. ø.: Selvstendige. . . .	-	1	1	3	-	1	-	-	-	-
12	— Funksjonærer	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
13	— Fabrikkarb. o. l.	-	4	16	2	1	-	-	-	-	1
14	— Grubearb. o. l.	8	71	17	7	4	2	-	9	4	-
15	— Anleggsarb.	1	47	45	3	-	2	-	-	2	-
16	Selvst. handlende	24	38	13	2	1	1	3	16	-	1
17	Handelsbetj. o. a. ved varehdl.	-	27	23	10	3	5	-	11	-	-
18	Forretn.virks. f. ø.: Selvst. og arb.	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
19	— Funksjonærer	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Alm. landtransport.	4	27	9	-	-	-	-	5	-	-
21	Jernb., post, telegraf etc.	6	20	11	6	3	2	-	5	-	-
22	Sjøfart.	1	6	4	1	-	-	-	-	-	2
23	Imm. virks.: Folkeskolelærere . .	3	14	1	-	-	-	-	1	-	-
24	— Andre funksj. og selvst.	3	11	-	-	-	-	-	1	-	-
25	— Betj. og arbeidere	1	4	3	-	-	-	1	1	-	-
26	Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Husarb. hos fremmede	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
28	Føderåd og formue.	1	5	4	4	-	-	-	-	-	-
29	Pensjon, off. og veldedig fors. . .	2	10	11	5	-	2	-	-	-	-
30	Privat forsørgelse	-	6	6	2	-	-	-	-	-	-
Tilsammen		203	2 043	1 058	239	116	46	7	107	107	14

efter hoved- og bierhverv. Hjemmehørende folkemengde.

(forts.).

Kontofunksjoner o. l.	Poståpner.	Underofficer.	Annen funksjoner.	Gårdsarb. hjemme.	Husmann.	Landbruksarb. ellers.	Skogsarb.	Landbruksarb.	Anleggsarb.	Annet arb.	Egne midler.	Understøttet.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	I alt over 15 år.	Nr.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
3	3	-	-	-	-	2	26	17	7	21	2	5	88	27	535	1
4	1	-	-	-	-	9	21	4	2	24	1	12	228	34	583	2
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	7	3
3	-	-	3	-	-	36	11	8	4	15	1	-	260	41	675	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	126	25	174	6
-	-	-	-	1	-	7	1	1	-	7	-	-	32	5	81	7
-	-	-	1	1	-	6	-	1	1	-	-	-	51	-	108	8
6	7	-	-	753	1	53	12	48	72	195	15	49	2 332	215	5 823	9
3	-	-	-	5	-	4	-	2	1	7	-	1	232	36	410	10
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	13	3	23	11
2	-	1	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	22	1	34	12
-	-	-	-	2	-	1	-	-	1	5	-	-	87	13	132	13
1	1	1	-	21	-	7	-	1	5	1	-	-	358	9	521	14
-	-	-	-	7	-	12	-	6	-	3	-	1	165	22	314	15
7	26	1	-	1	-	-	-	1	1	8	2	-	127	40	311	16
2	8	3	-	6	-	3	1	1	-	4	6	3	302	94	504	17
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	5	-	11	18
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	5	2	11	19
-	2	-	-	2	-	2	1	3	-	4	-	-	111	13	183	20
3	-	-	-	4	-	1	1	2	-	8	1	-	39	7	114	21
2	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1	-	-	56	18	94	22
8	2	3	14	2	-	-	1	-	-	1	-	-	33	6	89	23
2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	6	1	-	62	9	96	24
4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33	4	52	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39	27	66	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	3	6	27
-	-	-	-	1	-	2	2	-	-	1	-	3	59	12	94	28
-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	4	-	1	101	54	192	29
-	-	-	-	9	-	1	-	-	1	5	-	-	171	56	257	30
51	51	10	24	817	1	151	78	95	98	325	29	75	5 141	777	11 501	

Tillegg til tabell 1. Menn i bygdene 15 år og over fordelt etter hoved- og bierhverv. Forholdstall pr. 1000.

Supplément au tableau 1. Hommes de 15 ans et au-dessus, domiciliés dans les districts ruraux, répartis par profession principale et accessoire. Pro mille.

Bierhverv. Profession accessoire.

Hovederhverv. Profession principale.	Gårdsbruk og småbruk.	Fiske og fangst.	Håndverk o. l.	Annet selvstendig bierhverv.	Funksjonærstilling.	Landbruksarbeide.	Skogsarbeide og fløtning.	Annet arbeide.	Føderåd, pensjon etc.	Intet bierhverv.	Uopgitt.	Til sammen.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Gårdbrukere, selveiere	-	113	83	44	30	8	54	46	18	502	102	1 000
Småbr. o. a. selvst. v. landbr.	-	108	126	43	20	52	152	77	38	316	68	1 000
Funksjonærer ved landbruk	70	5	7	16	19	16	11	5	15	666	170	1 000
Hjemneværende barn	1	82	27	13	6	23	52	37	7	613	139	1 000
Husmenn	5	83	116	15	3	-	137	56	46	184	355	1 000
Tjenere ved jordbruk.	3	9	6	3	-	1	2	3	9	764	200	1 000
Andre arb. ved jordbr. og gartneri	80	24	22	11	1	28	81	16	28	561	148	1 000
Skogsarbeidere, fløtere	226	5	19	5	2	250	27	25	10	389	42	1 000
Fiske og fangst	239	-	31	11	1	237	5	51	12	373	40	1 000
Håndverk	148	19	10	10	4	33	10	11	15	569	171	1 000
Industri for øvr.: Selvstendige	149	20	16	23	12	29	2	11	30	516	192	1 000
— Funksjonærer	33	1	2	18	40	4	1	2	12	719	168	1 000
— Fabrikkarb. o. l.	72	6	6	4	2	11	6	4	7	693	189	1 000
— Grubearb. o. l.	137	19	7	7	1	37	13	9	5	608	157	1 000
— Anleggsarb. o. l.	140	29	10	4	1	33	20	5	8	591	159	1 000
Selvst. handlende	185	17	18	30	61	17	2	7	21	476	166	1 000
Handelsbetj. og andre ved varehdl.	44	12	6	13	16	20	1	5	9	685	189	1 000
Forretningsvirks. f. ø.: Selvst. og arb.	79	7	19	43	27	7	4	12	26	606	170	1 000
— Funksjonærer	63	1	2	18	53	4	-	4	23	676	156	1 000
Almindelig landtransport	100	5	9	11	4	23	10	9	11	633	185	1 000
Jernbane, post, telegraf etc.	117	14	12	12	20	18	5	8	11	614	169	1 000
Sjøfart.	72	29	7	4	1	25	5	7	7	633	210	1 000
Imm. virks.: Folkeskolelærere	263	2	3	12	166	14	-	10	11	422	97	1 000
— Andre funksj. og selvst.	103	3	8	23	82	10	1	5	27	567	171	1 000
— Betj. og arbeidere	59	8	10	12	29	15	4	19	11	666	167	1 000
Livsst. utilstr. angitt (ves. dagarb.).	-	-	-	-	-	1	-	-	3	600	396	1 000
Husarbeide hos fremmede	25	5	12	5	-	16	5	13	61	570	288	1 000
Føderåd og formue	26	39	59	10	12	34	8	13	17	618	164	1 000
Pensjon, off. og veldedig forsørgelse	54	11	23	5	9	33	6	9	32	609	209	1 000
Privat forsørgelse	3	7	9	2	2	45	3	4	16	600	309	1 000
I alt menn over 15 år	79	43	35	17	13	53	30	26	15	547	142	1 000

Tabell 2. Ikke erhvervende menn over 60 år fordelt etter
forhenværende erhverv og etter forsørgelsesmåte.

Hommes au-dessus de 60 ans sans profession répartis par l'ancienne
profession et moyens d'existence.

Livsstillingsgrupper (forhenværende erhverv).	Egne midler (undtagen føderåd).	Pensjon.	Offentlig og vedtidig understøttelse.	Privat understøttelse.	Forsørgelses- måte uopgitt.	Tilsammen.
	1	2	3	4	5	6
Riket.						
<i>Selvstendige.</i>						
Gårdbrukere, skogbrukere	1 985	152	155	507	2	2 801
Fiskere	196	59	195	287	8	745
Fabrikkeiere o. l.	47	1	1	3	1	53
Håndverkmestere	259	71	33	93	8	464
Småindustriidr., skreppekare, fraktemenn m. fl. Forretningsdr., vogmenn, sakførere, læger, andre selvst.	42	21	36	9	2	110
Håndverkere, ikke nærmere angitt	637	83	68	103	11	902
	402	485	334	337	36	1 594
<i>Funksjonærer.</i>						
Høiere funksjonærer :						
a) I offentlig tjeneste	17	123	1	-	-	141
b) For øvrig (eller uopg. hvor tidl. ansatt)	31	36	1	7	-	75
Skipsførere, stymenn, maskinister	529	230	44	103	12	918
Kontor- og butikkfunksjonærer, tekn. funksj., diverse fagfunksjonærer :						
a) I offentlig tjeneste	57	1 718	13	9	-	1 797
b) For øvrig (eller uopgitt hvor tidl. ansatt)	106	212	20	31	5	374
<i>Arbeidere.</i>						
Landbruktjenere og -arbeidere, skogsarbeidere Verksmestere og formenn, maskinister ved fabrikker o. l.	360	350	470	345	17	1 542
	40	74	3	12	3	132
Industriarbeidere	174	660	190	174	31	1 229
Sjøfolk	130	305	148	89	10	682
Anleggsarbeidere, kjøpere o. a. transportarbeidere, arbeidere v. handel etc. Dagarb., ikke nær- mere angitt	109	284	229	144	176	942
Arbeidere, opsynsmenn o. l. i off. tjeneste (ved jernbane, telegraf, sykehus etc. etc. og ved off. anleggsvirksomhet)	41	1 410	63	23	19	1 556
Ingen tidligere arbeidsstilling	17	4	61	10	-	92
Forhenv. erhverv uopgitt	2 927	2 092	2 910	1 658	14	9 601
I alt	8 106	8 370	4 975	3 944	355	25 750

¹ Hertil kommer 18 325 fhv. gårdbrukere og skogbrukere over 60 år som lever av føderåd (alle på 32 nær i bygdene).

Tabell 2 (forts.). Ikke erhvervende menn over 60 år fordelt etter forhenværende erhverv og etter forsørgelsesmåte.

Livsstillingsgrupper (forhenværende erhverv).	Egne midler (undtagen føderåd).	Pensjon.	Offentlig og veldedig understøttelse.	Privat understøttelse.	Forsørgelses- måte uopgitt.	Tilsammen.
	1	2	3	4	5	6
Rikets bygder.						
<i>Selvstendige.</i>						
Gårdbrukere, skogbrukere	1 816	145	140	457	1	2 559
Fiskere	180	35	158	257	7	637
Fabrikkeiere o. l.	16	-	1	1	1	19
Håndverkmestere	100	21	15	32	6	174
Småindustriidr., skreppekarer, fraktemenn m. fl.	25	8	19	6	1	59
Forretningsdr., vognmenn, sakførere, læger, andre selvst.	241	17	30	25	3	316
Håndverkere, ikke nærmere angitt	229	150	181	155	25	740
<i>Funksjonærer.</i>						
Høiere funksjonærer :						
a) I offentlig tjeneste	5	30	-	-	-	35
b) For øvrig eller uopgitt hvor tidl. ansatt	11	8	1	3	-	23
Skibsførere, styrmenn, maskinister	288	86	12	40	7	433
Kontor- og butikkkfunksjonærer, tekn. funksj., diverse fagfunksjonærer :						
a) I offentlig tjeneste	34	1 048	7	3	-	1 092
b) For øvrig (eller uopgitt hvor tidl. ansatt)	59	69	8	12	1	149
<i>Arbeidere.</i>						
Landbrukstjenere og arbeidere, skogsarbeidere .	347	335	461	330	16	1 489
Verkmestere og formenn, maskinister ved fabrikker o. l.	31	37	3	7	2	80
Industriarbeidere	121	255	116	80	19	591
Sjøfolk	97	171	68	48	5	3 9
Anleggsarbeidere, kjøpere o. a. transportarbeidere, arbeidere v. handel etc. Dagarb., ikke nær- mere angitt	54	82	90	35	5	266
Arbeidere, opsynsmenn o. l. i off. tjeneste (ved jernbane, telegraf, sykehus etc. etc. og ved off. anleggsvirksomhet)	30	852	51	14	1	948
Ingen tidligere arbeidsstilling	6	1	52	4	-	63
Forhenv. erhverv uopgitt	2 355	858	2 490	1 204	4	6 911
I alt	6 045	4 208	3 903	2 713	104	16 973

Tabell 2 (forts.). Ikke erhvervende menn over 60 år fordelt etter forhenværende erhverv og etter forsørgelsesmåte.

Livsstillingsgrupper (forhenværende erhverv).	Egne midler (undtagen føderåd).	Pensjon.	Offentlig og veiledig understøttelse.	Privat understøttelse.	Forsørgelses- måte uopgitt.	Tilsammen.
	1	2	3	4	5	6
Rikets byer.						
<i>Selvstendige.</i>						
Gårdbrukere, skogbrukere	169	7	15	50	1	242
Fiskere	16	24	37	30	1	108
Fabrikkere o. l.	31	1	-	2	-	34
Håndverksmestere	159	50	18	61	2	290
Småindustriidr., skreppere, fraktemenn m. fl. Forretningsdr., vognmenn, sakførere, læger, andre selvst.	17	13	17	3	1	51
Håndverkere, ikke nærmere angitt	396	66	38	78	8	586
	173	335	153	182	11	854
<i>Funksjonærer.</i>						
Høiere funksjonærer :						
a) I offentlig tjeneste	12	93	1	-	-	106
b) For øvrig (eller uopgitt hvor tidl. ansatt)	20	28	-	4	-	52
Skibsførere, styrmenn, maskinister	241	144	32	63	5	485
Kontor- og butikksfunksjonærer, tekn. funksj., diverse fagfunksjonærer :						
a) I offentlig tjeneste	23	670	6	6	-	705
b) For øvrig (eller uopgitt hvor tidl. ansatt)	47	143	12	19	4	227
<i>Arbeidere.</i>						
Landbruketjenere og arbeidere, skogsarbeidere . Verksmestere og formenn, maskinister ved fabrikker o. l.	13	15	9	15	1	53
Industriarbeidere	9	37	-	5	1	5
Sjøfolk	53	405	74	94	12	63
Anleggsarbeidere, kjøpere o. a. transportarbeidere, arbeidere v. handel etc. Dagarb., ikke nær- mere angitt	33	134	80	41	5	293
Arbeidere, opsynsmenn o. l. i off. tjeneste (ved jernbane, telegraf, sykehus etc. etc. og ved off. anleggsvirksomhet).	55	202	139	109	171	676
Ingen tidligere arbeidsstilling	11	558	12	9	18	608
Forhenv. erhverv uopgitt	11	3	9	6	-	29
	572	1 234	420	454	10	2 690
I alt	2 061	4 162	1 072	1 231	251	8 777

Tabell 3. Barn¹ med eget
Enfants avec une profession

Erhverv.	Gutter.				Piker.			
	14 år født 1906.	13-12 år født 1907-08.	11-10 år født 1909-10.	Tilsammen.	14 år født 1906.	13-12 år født 1907-08.	11-10 år født 1909-10.	Tilsammen.
	1	2	3	4	5	6	7	8
I. Riket.								
1. Tjenere beskj. med fedrift og jordb.	596	360	169	1 125	172	99	43	314
2. Andre arb. beskj. —»—	498	442	192	1 132	77	122	45	244
3. Skogs- og fløtningsarbeidere	171	44	18	233	1	-	-	1
4. Bærplukkere o. l.	35	61	25	121	46	48	29	123
5. Fiskere	205	97	22	324	6	4	7	17
6. Husflidsarb. o. l. for egen regning	27	12	3	42	16	6	-	22
7. Arb. v. fabr., systuer m. v.	521	105	11	637	154	22	7	183
8. Hjelpearb. hos håndverkere	224	27	12	263	15	-	2	17
9. Avisselgere o. l.	9	13	7	29	3	1	-	4
10. Avisbud	38	74	24	136	16	15	4	35
11. Andre bud o. l.	1 139	502	124	1 765	232	105	26	363
12. Tjenere o. l. v. hoteller og kafeer .	9	3	1	13	17	-	-	17
13. Skyssgutter, kjørekarer	36	13	-	49	-	1	-	1
14. Sjøfart	45	1	1	47	-	-	-	-
15. Hustjenere hos gårdbr. og plassbr.	2	1	-	3	528	190	69	787
16. —»— » andre	-	5	1	6	516	132	42	690
17. Husarb. f. øvrig h. gårdbr. og plassbr.	6	3	-	9	60	31	13	104
18. —»— » andre	11	9	2	22	211	83	24	318
Tilsammen	3 572	1 772	612	5 956	2 070	859	311	3 240
II. Rikets bygder.								
1. Tjenere beskj. med fedrift og jordb.	596	360	169	1 125	172	99	43	314
2. Andre arb. beskj. —»—	492	441	192	1 125	77	122	45	244
3. Skogs- og fløtningsarbeidere	171	44	18	233	1	-	-	1
4. Bærplukkere o. l.	35	61	25	121	45	48	29	122
5. Fiskeri	203	97	22	322	5	4	7	16
6. Husflidsarb. o. l. for egen regning	27	12	1	40	16	5	-	21
7. Arb. v. fabr., systuer m. v.	345	88	10	443	91	19	6	116
8. Hjelpearb. hos håndverkere	105	11	8	124	3	-	1	4
9. Avisselgere o. l.	3	7	2	12	3	1	-	4
10. Avisbud	4	7	7	18	4	3	3	10

¹ Tabellen omfatter bare barn i alderen 10—14 år som arbeider for fremmede. Ofte mende må det antas at en del av de i tabellen opførte ikke arbeider for fremmede, men

erhverv fordelt etter livsstilling.
propre par leur profession.

Erhverv.	Gutter.				Piker.			
	14 år født 1906.	13-12 år født 1907-08.	11-10 år født 1909-10.	Tilsammen.	14 år født 1906.	13-12 år født 1907-08.	11-10 år født 1909-10.	Tilsammen.
	1	2	3	4	5	6	7	8
II. Rikets bygder (forts.).								
11. Andre bud o. l.	343	203	67	613	103	80	22	205
12. Tjenere o. l. v. hoteller og kafeer .	6	3	1	10	11	-	-	11
13. Skyssgutter, kjørekarer	30	13	-	43	-	1	-	1
14. Sjøfart	30	1	1	32	-	-	-	-
15. Hustjenere hos gårdbr. og plassbr.	2	1	-	3	526	190	69	785
16. —»— » hos andre	-	5	1	6	377	124	39	540
17. Husarb. f. øvrigh. gårdbr. og plassbr.	6	3	-	9	60	31	12	103
18. —»— » andre	10	9	2	21	122	69	21	212
Tilsammen	2 408	1 366	526	4 300	1 616	796	297	2 709
III. Rikets byer.								
1. Tjenere beskj. med fedrift og jordb.	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Andre arb. beskj. —»—	6	1	-	7	-	-	-	-
3. Skogs- og fløtningsarbeidere	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Bærplukkere o. l.	-	-	-	-	1	-	-	1
5. Fiskeri	2	-	-	2	1	-	-	1
6. Husflidsarb. o. l. for egen regning	-	-	2	2	-	1	-	1
7. Arb. v. fabr., systuer m. v.	176	17	1	194	63	3	1	67
8. Hjelpearb. hos håndverkere	119	16	4	139	12	-	1	13
9. Avisselgere o. l.	6	6	5	17	-	-	-	-
10. Avisbud	34	67	17	118	12	12	1	25
11. Andre bud o. l.	796	299	57	1 152	129	25	4	158
12. Tjenere o. l. v. hoteller og kafeer .	3	-	-	3	6	-	-	6
13. Skyssgutter, kjørekarer	6	-	-	6	-	-	-	-
14. Sjøfart	15	-	-	15	-	-	-	-
15. Hustjenere hos gårdbr. og plassbr.	-	-	-	-	2	-	-	2
16. —»— » andre	-	-	-	-	139	8	3	150
17. Husarb. f. øvrig h. gårdbr. og plassbr.	-	-	-	-	-	-	1	1
18. —»— » andre	1	-	-	1	89	14	3	106
Tilsammen	1 164	406	86	1 656	454	63	14	531

kan dog dette ikke ses av opgavene, og særlig for gruppene skogsarbeide og fiskeris vedkom-
hjelper faren i hans arbeide.

Tabell 4. Privat forsørgede elever 15 år og derover, fordelt
Elèves de 15 ans et plus, entretenus par secours privé, répartis

Forsørgerens livsstilling.	Fortsættelses- skoler, fylkes- skoler.		Folkeshøiskoler.		Høiere almen- skoler.		Universitets- studenter og kadetter.		Lærerskoler.		Handelsskoler. ¹	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I. Riket.												
1. Gårdbrukere, samt forpak- tere o. l.	934	1 021	393	402	1 062	480	177	19	573	441	258	151
2. Landbruks- og skogsarb.	58	56	15	17	26	25	1	-	14	13	11	16
3. Fiske og fangst	45	58	8	13	52	39	3	-	24	23	28	13
4. Håndverksmestere	51	39	5	5	370	278	56	12	15	17	91	54
5. Selvst. arb. håndv. og små- industridrivende, samt hånd- verksarbeidere	134	170	13	20	399	309	28	14	22	31	101	137
6. Fabrikkeiere o. l.	8	8	1	-	122	83	31	8	-	2	38	9
7. Funksjonærer ved industri	14	25	2	1	319	225	63	26	-	14	66	36
8. Formenn, maskinister o. l. ved industribedrifter	24	27	1	1	147	113	6	2	1	9	32	41
9. Fabrikkarbeidere o. l.	116	125	18	15	287	231	16	1	16	20	78	112
10. Forretningsvirks.: Selvst.	85	84	17	9	1 052	804	260	92	11	51	328	160
11. — — — — — : Funksj.	22	25	6	3	472	351	105	28	4	18	121	77
12. Skibsredere	4	1	-	-	60	34	22	4	1	-	17	2
13. Andre selvst. ved transport: Jekteeiere, vognmenn m. fl.	15	27	1	1	69	36	4	-	1	3	25	16
14. Funksjonærer ved sjøfart	16	41	3	3	251	179	28	4	1	10	58	62
15. Matroser, fyrbøtere m. fl. sjøfolk	12	14	-	-	22	22	3	-	1	3	11	9
16. Chauffører, kjøpere o. a. arb. ved alm. landtransport og handel	52	54	4	4	136	103	6	-	2	5	34	51
17. Funksj. ved jernbane, post, telegraf etc.	19	23	2	3	186	134	42	11	4	6	33	26
18. Betjenter og arb. ved jern- bane, post, telegraf etc.	38	46	2	2	132	132	6	5	2	9	29	36
19. Lærere og bestyrere ved folke- og fortsættelsesskoler	70	73	24	26	317	185	102	18	66	101	39	19
20. Andre funksj. samt selvst. ved imm. virksomhet	28	32	6	9	1 038	649	472	128	10	62	143	96
21. Betj. og arb. ved imm. virks. 22. Huslig arbeide	18	44	2	7	275	170	34	1	3	7	57	51
23. Formuesinntekt	8	15	2	1	14	23	-	-	3	3	5	12
24. Pensjonister, off. og veldedig forsørgede	45	69	17	17	282	165	95	25	14	36	93	60
25. Livsstilling utilstr. angitt eller uopgitt	23	25	9	4	179	130	69	16	7	25	34	38
Tilsammen	1 864	2 149	563	576	7 340	4 930	1 705	422	826	929	1 792	1 312

¹ Herav handelsgymnasiaster: 571 gutter og 177 piker. ² Hjørnetallene betyr: «Dessuten abnormskoler 91, «på skole», «aftenskole» m. m. ikke nærmere angitt 482 (286 gutter og 196 piker).

efter uddannelsens art og efter forsørgerens livsstilling.
par genre de l'instruction et par profession du chef de famille.

Den tekniske højskole.	Andre tekniske skoler.	Landbruks- skolen.	Andre landbrugs-, skogbrugs-, mejeri- og gartnerskoler o. l.		Håndverks- og husflidsskoler.		Syskoler.	Sjømanskoler, alle slags.	Uddannelse i kunstnerisk retning.		Huslig uddannelse.	Uddannelse for øvrig og ikke nærmere angitt. ³		I alt.	
			M. ²	K.	M.	K.			M.	K.		M.	K.	M.	K.
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
90	³ 183	113	1 243	61	137	94	373	36	10	21	369	118	112	5 327	3 547
-	5	2	14	2	12	4	35	2	1	1	12	4	6	165	187
3	¹ 9	-	8	-	10	7	24	17	1	-	13	14	10	222	201
25	² 40	1	12	-	7	6	24	12	8	11	27	16	10	709	485
12	² 56	1	25	-	29	15	88	30	11	11	32	29	22	890	851
18	11	-	7	-	3	3	-	-	1	11	12	6	5	246	141
52	12	2	14	-	1	7	5	2	7	14	20	11	6	565	379
11	40	-	4	-	6	7	12	6	1	4	5	9	4	288	225
² 5	¹ 46	1	13	3	33	13	76	31	2	5	33	23	23	685	660
¹ 109	³ 58	4	47	2	11	27	36	34	22	49	64	38	36	2 076	1 418
59	23	3	15	3	8	18	14	9	8	29	23	9	9	864	598
3	2	1	4	-	2	1	-	3	1	3	6	-	-	120	51
1	3	-	1	-	5	1	6	7	-	7	5	2	2	134	104
36	25	1	6	-	2	7	8	30	2	8	13	7	4	466	339
-	4	-	1	-	2	-	7	5	-	1	1	3	1	64	58
2	² 18	-	2	1	8	2	27	14	6	2	11	4	8	288	270
34	¹ 21	-	18	1	2	6	4	3	2	6	9	13	6	379	236
6	¹ 12	-	4	-	4	8	15	5	5	1	6	10	3	255	264
26	22	5	51	3	8	16	8	1	2	4	25	6	15	739	493
² 189	40	22	51	3	5	23	16	14	26	68	49	26	31	2 070	1 168
10	¹ 23	2	10	-	6	5	11	9	4	8	6	8	5	461	316
-	3	-	4	-	3	1	9	3	1	-	3	2	1	48	68
48	¹ 29	¹ 5	53	6	11	17	19	13	9	16	35	23	12	737	479
20	22	-	15	-	13	5	11	10	5	10	16	40	15	446	295
² 21	¹ 66	3	49	4	6	7	95	16	3	4	30	30	11	471	300
⁷ 780	¹⁹ 773	¹ 166	1 671	89	334	300	923	312	138	294	825	451	357	18 715	13 133

kvinner». ³ Massasje o. l. 23 elever, annen fagutdannelse 77, misjonsskoler og bibelskoler 135,

Tabell 4 (forts.). Privat forsørgede elever 15 år og derover,

Forsørgerens livsstilling.	● Fortsettelses- skoler, fylkes- skoler.		Folkehøiskoler.		Høiere almen- skoler.		Universitets- studenter og kadetter.		Lærerskoler.		Handelsskoler. ¹	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
II. Rikets bygder.												
1. Gårdbrukere, samt forpak- tere o. l.	928	1 009	393	402	827	383	63	7	425	271	188	117
2. Landbruks- og skogsarb.	57	54	15	17	22	17	-	-	10	7	10	11
3. Fiske og fangst	41	54	8	13	28	18	2	-	10	11	22	7
4. Håndverkmestere	16	16	5	5	83	60	6	2	6	3	26	8
5. Selvst. arb. håndv. og små- industri drivende, samt hånd- verksarbeidere	84	79	12	19	117	87	3	4	19	19	33	32
6. Fabrikkeiere o. l.	3	4	1	-	42	25	8	2	-	-	13	2
7. Funksjonærer ved industri	9	17	2	1	126	92	20	8	-	6	24	9
8. Formenn, maskinister o. l. ved industribedrifter	15	9	1	1	53	38	1	1	1	3	14	14
9. Fabrikkarbeidere o. l.	80	57	17	14	87	85	4	1	10	9	32	28
10. Forretningsvirks.: Selvst.	52	44	16	8	262	178	40	17	3	15	66	31
11. → - : Funksj.	7	12	6	3	121	79	20	7	3	3	22	16
12. Skipsredere	3	1	-	-	22	9	4	3	1	-	4	-
13. Andre selvst. ved transport: Jekteiere, vogmenn m. fl.	4	10	1	1	14	7	-	-	-	-	11	2
14. Funksjonærer ved sjøfart	11	17	3	2	66	39	2	-	1	6	18	15
15. Matroser, fyrbøtere m. fl. sjøfolk	6	7	-	-	6	2	-	-	-	2	1	3
16. Chauffører, kjøpere o. a. arb. ved alm. landtransport og handel	11	6	3	4	21	17	-	-	-	1	4	5
17. Funksj. ved jernbane, post, telegraf etc.	15	17	2	3	84	61	12	3	2	2	13	9
18. Betjenter og arb. ved jern- bane, post, telegraf etc.	24	17	2	2	36	34	2	-	2	-	11	10
19. Lærere og bestyrere ved folke- og fortsettelsesskoler	66	70	24	25	170	84	31	4	43	60	22	9
20. Andre funksj. samt selvst. ved imm. virksomhet	24	21	5	8	333	199	94	30	6	26	44	28
21. Betj. og arb. ved imm. virks. Huslig arbeide	13	15	2	7	49	31	5	-	2	2	9	4
22. Huslig arbeide	4	4	2	1	5	5	-	-	1	1	1	3
23. Formuesinntekt	38	61	17	17	123	63	22	4	8	20	34	28
24. Pensjonister, off. og veldedig forsørgede	18	12	9	4	60	28	18	-	4	12	11	9
25. Livsstilling utilstr. angitt eller uopgitt	23	36	12	13	15	14	1	3	14	13	14	8
Tilsammen	1 552	1 649	558	570	2 772	1 655	358	96	571	492	647	408

Se notene side 50.

fordelt efter uddannelsens art og efter forsørgerens livsstilling.

Den tekniske højskole.	Andre tekniske skoler.	Landbrugs- og højskolen.	Andre landbrugs-, skogbrugs-, mejeri- og gartneriskoler o. l.		Håndverks- og husfidskoler.		Syskoler.	Sjømansskoler, alle slags.	Uddannelse i kunstnerisk retning.		Huslig uddannelse.	Uddannelse for øvrig og ikke nærmere angitt. ³		I alt.	
			M.	K.	M.	K.			M.	K.		M.	K.	M.	K.
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
36	95	113	1213	60	131	77	343	33	7	18	358	87	84	4539	3132
-	4	2	14	2	12	2	33	1	1	1	9	4	6	152	159
1	3	-	8	-	10	6	21	14	1	-	13	11	7	159	150
5	4	1	6	-	1	3	15	-	4	3	10	5	4	168	129
3	14	1	20	-	14	6	44	9	6	3	21	14	12	349	326
3	3	-	5	-	2	1	-	-	1	3	5	2	2	83	44
15	4	2	9	-	-	5	3	2	4	7	7	6	4	223	159
5	14	-	3	-	1	2	6	1	-	1	2	3	4	112	81
-	20	-	12	2	16	9	46	7	-	2	14	14	15	299	283
17	12	2	21	1	5	13	10	5	5	5	28	17	11	523	363
5	2	2	6	2	1	6	2	2	1	3	6	5	3	203	142
-	1	1	2	-	1	-	-	-	1	1	3	-	-	40	17
-	1	-	-	-	-	1	4	2	-	3	2	2	-	35	30
6	10	1	5	-	-	2	3	10	2	-	8	2	2	137	94
-	-	-	1	-	-	-	3	1	-	-	1	-	-	15	18
-	6	-	2	1	3	-	8	3	1	-	2	1	4	55	48
9	9	-	12	-	1	2	1	-	1	2	3	8	4	168	107
-	1	2	1	-	-	2	10	-	1	-	4	5	2	86	82
7	6	5	43	3	7	14	5	1	1	1	17	4	13	430	305
34	11	22	35	1	2	9	5	3	10	19	23	13	16	636	385
1	4	2	9	-	2	1	1	1	-	2	1	1	2	100	67
-	-	-	3	-	3	-	-	2	-	-	1	2	1	23	16
16	13	4	45	6	9	11	16	8	4	2	28	13	10	354	267
3	5	-	8	-	7	2	3	1	2	3	12	6	15	152	100
4	11	2	36	4	5	7	74	2	-	2	30	6	3	145	207
¹ 170	⁸ 254	160	1519	82	233	181	656	108	53	81	608	231	224	9186	6711

Tabell 4 (forts.). Privat forsørgede elever 15 år og derover,

Forsørgerens livsstilling.	Fortsettelses- skoler, fylkes- skoler.		Folkehøiskoler.		Høiere almen- skoler.		Universitets- studenter og kadetter.		Lærerskoler.		Handelskoler. ¹	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
III. Rikets byer.												
1. Gårdbrukere, samt forpak- tere o. l.	6	12	-	-	235	97	114	12	148	170	70	34
2. Landbruks- og skogsarb. . .	1	2	-	-	4	8	1	-	4	6	1	5
3. Fiske og fangst	4	4	-	-	24	21	1	-	14	12	6	6
4. Håndverkmestere	35	23	-	-	287	218	50	10	9	14	65	46
5. Selvst. arb. håndv. og små- industri drivende, samt hånd- verksarbeidere	50	91	1	1	282	222	25	10	3	12	68	105
6. Fabrikkeiere o. l.	5	4	-	-	80	58	23	6	-	2	25	7
7. Funksjonærer ved industri	5	8	-	-	193	133	43	18	-	8	42	27
8. Formenn, maskinister o. l. ved industribedrifter	9	18	-	-	94	75	5	1	-	6	18	27
9. Fabrikkarbeidere o. l.	36	68	1	1	200	146	12	-	6	11	46	84
10. Forretningsvirks.: Selvst. . .	33	40	1	1	790	626	220	75	8	36	262	129
11. — : Funksj.	15	13	-	-	351	272	85	21	1	15	99	61
12. Skipsredere	1	-	-	-	38	25	18	1	-	-	13	2
13. Andre selvst. ved transport: Jekteiere, vognmenn m. fl.	11	17	-	-	55	29	4	-	1	3	14	14
14. Funksjonærer ved sjøfart . . .	5	24	-	1	185	140	26	4	-	4	40	47
15. Matroser, fyrbøtere m. fl. sjøfolk	6	7	-	-	16	20	3	-	1	1	10	6
16. Chauffører, kjøpere o. a. arb. ved alm. landtransport og handel	41	48	1	-	115	86	6	-	2	4	30	46
17. Funksj. ved jernbane, post, telegraf etc.	4	6	-	-	102	73	30	8	2	4	20	17
18. Betjenter og arb. ved jern- bane, post, telegraf etc.	14	29	-	-	96	98	4	5	-	9	18	26
19. Lærere og bestyrere ved folke- og fortsettelsesskoler	4	3	-	1	147	101	71	14	23	41	17	10
20. Andre funksj. samt selvst. ved imm. virksomhet	4	11	1	1	705	450	378	98	4	36	99	68
21. Betj. og arb. ved imm. virks. 22. Huslig arbeide	5	29	-	-	226	139	29	1	1	5	48	47
23. Formuesinntekt	4	11	-	-	9	18	-	-	2	2	4	9
24. Pensjonister, off. og veldedig forsørgede	7	8	-	-	159	102	73	21	6	16	59	32
25. Livsstilling utilstr. angitt eller uopgitt	5	13	-	-	119	102	51	16	3	13	23	29
Tilsammen	2	11	-	-	56	16	75	5	17	7	48	20
	312	500	5	6	4 568	3 275	1 347	326	255	437	1 145	904

Se notene side 50.

fordelt efter uddannelsens art og efter forsørgerens livsstilling.

Den tekniske højskole.	Andre tekniske skoler.	Landbrugs- skolen.	Andre landbrugs-, skogbrugs-, meleri- og gartnerskoler o. l.		Håndverks- og husflidskoler.		Syskoler.	Sjømanskoler, alle slags.	Uddannelse i kunstnerisk retning.		Huslig uddannelse.	Uddannelse for øvrig og ikke nærere angitt. ²		I alt.	
			M. ²	K.	M.	K.			M.	K.		M.	K.	M.	K.
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
54	88	-	30	1	6	17	30	3	3	3	11	31	28	788	415
-	1	-	-	-	-	2	2	1	-	-	3	-	-	13	28
2	¹ 6	-	-	-	-	1	3	3	-	-	-	3	3	63	51
20	² 36	-	6	-	6	3	9	12	4	8	17	11	6	541	356
9	² 42	-	5	-	15	9	44	21	5	8	11	15	10	541	525
15	8	-	2	-	1	2	-	-	-	8	7	4	3	163	97
37	8	-	5	-	1	2	2	-	3	7	13	5	2	342	220
6	26	-	1	-	5	5	6	5	1	3	3	6	-	176	144
¹ 5	¹ 26	1	1	1	17	4	30	24	2	3	19	9	8	386	377
¹ 92	¹ 46	2	26	1	6	14	26	29	17	44	36	21	25	1 553	1 055
54	21	1	9	1	7	12	12	7	7	26	17	4	6	661	456
3	1	-	2	-	1	1	-	3	-	2	3	-	-	80	34
1	2	-	1	-	5	-	2	5	-	4	3	-	2	99	74
30	15	-	1	-	2	5	5	20	-	8	5	5	2	329	245
-	4	-	-	-	2	-	4	4	-	1	-	3	1	49	40
2	² 12	-	-	-	5	2	19	11	5	2	9	3	4	233	222
25	¹ 12	-	6	1	1	4	3	3	1	4	6	5	2	211	129
6	10	-	3	-	4	6	5	5	4	1	2	5	1	169	182
19	16	-	8	-	1	2	3	-	1	3	8	2	2	309	188
² 155	29	-	16	2	3	14	11	11	16	49	26	13	15	1 434	783
9	19	-	1	-	4	4	10	8	4	6	5	7	3	361	249
-	3	-	1	-	-	1	9	1	1	-	2	-	-	25	52
32	16	¹ 1	8	-	2	6	3	5	5	14	7	10	2	383	212
17	17	-	7	-	6	3	8	9	3	7	4	34	-	294	195
² 17	¹ 55	1	13	-	1	-	21	14	3	2	-	24	8	326	93
⁶ 610	¹¹ 519	¹ 6	152	7	101	119	267	204	85	213	217	220	133	9 529	6 422

